

Děvčátko Suomi

Meze
světové
bouře

Libor Konopka

DĚVČÁTKO SUOMI

(MEZE SVĚTOVÉ BOUŘE)

LIBOR KONOPKA

2019

DĚVČÁTKO SUOMI (MEZE SVĚTOVÉ BOUŘE) LIBOR KONOPKA

Text © Libor Konopka, 2019

Ilustrace © Miroslava Vrágová, 2019

Na obálce je použit detail z obrazu Eero Järnefelta Raatajat rahanalaiset (1893)
V knize jsou jako barevné ilustrace použity
malby Eero Järnefelta Syysmaisema
Pielisjärveltä (1899), Auringonlaskun
jälkeen (1887), Haukat metsässä (1895),
Salon tyttö (1894), Leikkiviä lapsia (1895),
Mäessä (1895), Kesäyön kuu (1889),
Kevättalven aurinko (1893), Koivuja
(1884) a Raatajat rahanalaiset (1893)
Grafická úprava a sazba © Libor Konopka,
2019

Druhé, rozšířené vydání © Lukáš Vik,
2019

ISBN (EPUB): 978-80-7536-275-9

ISBN (MOBI): 978-80-7536-276-6

ISBN (PDF): 978-80-7536-277-3

Předmluva

Spanilá čtenářko, laskavý čtenáři. Dovolte, abych úvodem knihy uvedl několik slov o jejím vzniku, stavbě a cílech. Před mnoha lety jsem si umínil vybudovat dílo, zasazené do půdorysu finských dějin. Nemělo však jít o pojednání vědecké, nýbrž ryze umělecké. To zdůrazňuji. V kulisách finského dávnověku jsem toužil zachytit prosté – a přitom tolik fascinující – lidské osudy. Jimi pak vyprávět příběhy, do nichž jsem vtěsna vlastní úvahy o životě člověka jako takového. O jeho hodnotách, vazbách, směřování. Prostředky mi k tomu měly být verš a věta. Výsledný cyklus osmi novel, který máte před sebou, ukáže, zda se mé úsilí setkalo se zámyslem, či nikoli. Posouzení je koneckonců vždy na čtenáři – tedy na Vás.

Mám ovšem jedno doporučení: protože každý příběh je psán odlišnou formou, je docela snadno možné, že ten či onen nemusí každému – jak se říká – sednout. V takovém případě prosím neodkládejte

celou knihu a dejte šanci příběhu následujícímu, neboť je psán jinak (jednou humorně, jindy vážně, jednou veršem, jindy prózou) a dějově se předchozího nikterak nedotýká. Největší obavy mám z nepochopení hned první veršované novelky Pirka, která je především dílkem hravým, záměrně se nevyhýbajícím některým historickým nepřesnostem nebo mnohdy zjevným anachronismům. Druhý příběh se už nese v zcela jiném, vážnějším duchu. Jak jsem napsal, ambicí díla není přesné postižení dějinné pravdy (přestože hlavní obrysy finské historické scény se drží skutečných reálií), jeho ambice je – troufám si neskromně říci – vyšší (viz výše). Jestli se mi podařilo ji alespoň částečně naplnit, posudte Vy. Mně na tomto místě nezbývá, než Vám upřímně popřát příjemnou četbu.

Autor

DĚVČÁTKO SUOMI

Jsme modří – jako nebesa

Jsme bílí – jako čistota

Jsme Finové – jako naschvál

Finové. Malý, přibližně pětimiliónový národ na severovýchodě Evropy. Pro mnohé výborní hokejisté, běžci na lyžích a notoričtí opilci. Ale jací jsou doopravdy? Národ, z něhož vzešli takoví lidé jako Lönnrot, Runeberg, Snellman, Edelfelt, Schjerfbecková, Järnefelt, Sibelius, Gallén-Kallela, Mannerheim, Simberg, Sillanpää, Ryti, Nurmi, Aalto, Waltari, Janssonová, Linna, Mukka, Kaurismäki a mnozí, mnozí další, přece nemůže být považován za společnost alkoholiků. O Finech se říká (dost možná právem), že jsou nejsmutnějšími lidmi na světě – snad právě proto tolik pijí. O jejich pesimismu (či empirismu?) leccos vypovídá fakt, že jejich vlastní řeč nezná budoucí čas. Jako by se s ním příliš nepočítalo. Co bylo, bylo. Co je, je. Dál myslet netřeba. Tato slova jsou pochopitelně myšlena s nadsázkou, ale za zamyšlení stojí. A tím se dostáváme k dalšímu příznačnému rysu Finů – jejich pro laiky nepochopitelné „žvatlavé“ řeči, plné přehlásek, složenin a přípon. Ano, je to jazyk výrazně odlišný od všech ostatních

evropských řečí (s výjimkou estonštiny a vzdáleně maďarštiny), ale kdo mu jednou přijde na chuť a seznámí se alespoň povrchně s dějinami a kulturou Finska, přestane si Finy dobírat a začne si jich naopak vážit. Jejich cesta, započatá dávno před narozením Krista kdesi za Uralem (podle kalevalských zpěvů tomu ovšem bylo jinak), přes příchod do dnešní vlasti, dlouhé soužití se Švédy a stoleté ruské područí, až k vlastní samostatnosti, několikrát těžce hájené, nebyla snadná a stála tento nepočetný národ hodně krve a potu. Zato jeho páteř zůstala rovná.

Finové svou zemi nazývají pannou. Pannou Suomi. Dnes. Já Vás ale zvu do časů mnohem dávnějších, do dob, kdy Suomi byla teprve děvčátkem. Necháte-li mne, stanu se Vám tichým průvodcem od jejího útlého dětství až k dnešní zralé plnoletosti. Umožním Vám pozorovat růst toho zpočátku trochu divokého děvčete z intimní perspektivy – jednou očima kmenového vůdce, jindy zrakem mladé matky, dospí-

vajíčího chlapce, básníka, vojáka... Všemi těmito tvářemi pulzuje jeho tep, všemi těmito tvářemi prochází jeho dech. Prostřednictvím smyslů těch všech mnohé prožilo a mnohé vidělo – a snad právě proto časem ztratilo potřebu řeči. Nechejme je tedy vyprávět svůj příběh beze slov – pouze skrze životy svých lidských buněk. Nechejme je vyprávět neobyčejné životy obyčejných Finů...

Abychom jim ale byli schopni naslouchat, musíme si alespoň stručně povědět o dějinách Finska jako takového. Nuže:

Samotný původ Finů je obestřen tajemstvím. Obecně se soudí, že do své dnešní vlasti přišli okolo počátku letopočtu, nicméně existují i názory, že se tak stalo o celé pŕltisíciletí dříve. Nakonec je beztak lhostejno *kdy*, hlavně že došli. Stejně se dnes nedopátráme, jestli přišlo všech devět rodin najednou, nebo po etapách. Vyjasněna není ani otázka *odkud*. Převažuje domněnka, že jejich – spolu s Estonci a Maďary – dávnou pravlast nutno hledat v oblasti pohoří Uralu. Kloním se k tomu také. Důkazy máme sice jen nepřímé – a vazby mezi nimi leckdy pokulhávají –, zato dvojího druhu: kulturní a jazykové. Ural splňuje obé. Je to nejbližší oblast, kde se více vypije než sní, a nedomluvíte se. Naproti tomu odmítám konstrukce některých klimatologů, že počátky finského osídlení souvisejí s ústupem pevninského ledovce. Pro mě představa Finů, které se šterkem unáší ledovec ze země zaslíbené

kamsi na sever, aby cestou vyložil Maďary a Estonce – je neobhajitelná, třebaže jí nahrává vertikální severo-j jižní rozmístění ugrofinské populace na evropském kontinentu.

Do doby počátků vikinských výprav – tedy 9. století – nevíme o Finěch zhola nic (samozřejmě, pomineme-li ústně tradovaná vyprávění, sebraná a písemně zaznamenaná E. Lönnrotem v tzv. karelofinském eposu – Kalevale). Teprve za časů nájezdů švédských varjagů podél jižního finského pobřeží, jež byly po řekách Volchovu, Dvině, Volze a Dněpru směřovány k bohatým krajům Byzance, se z historické mlhy na okamžik vynořilo několik finských siluet. Mnozí Finové se jistě těchto napůl obchodních a napůl loupežných podniků zúčastňovali přímo ve švédských řadách. Varjagové pak stáli u kolébky uskupení, které lze snad již po roce 862 odvážně nazvat Ruský stát. (Ten si ostatně od svých severských zakladatelů udržel obchodně-loupežný charakter dodnes.) Z finských jazykových kořenů historikové odvozují

i samotné slovo Rus. Většina finského obyvatelstva se ovšem ozbrojených mořeplavců bála a v zájmu vlastního bezpečí raději opouštěla domovy na pobřeží. Následkem vynucené migrace pak konečně docházelo k souvislejšímu osídlování vnitrozemské bažiny. Zde Finové přivykali náročnému zemědělskému způsobu života na vykloučených mýtinách – a když to vzdali, rychle přivykli novému podomácky vyráběnému alkoholu. Vymrzlou půdu dále bezvýsledně obdělávaly výhradně ženy, neboť péče o lehkovážně pořízené potomky je zbavovala možnosti pohybu, zatímco veškerou skutečnou obživu – neřku-li bohatství – zajišťovali veselím a chrabrostí obdaření muži. Prostředkem se jim stal lov.

První konkrétnější vhled do finských dějin nám přináší až legenda o vraždě biskupa Henrika z 12. století. Z ní se dovídáme, že – pravděpodobně v rámci švédské kampaně za pokřtění a tudíž politické podrobení Finska – byl při své misijní cestě na zamrzlém jezeře Köyliönjärvi (čti jak

chceš – to se stejně přechíst nedá) zavražděn švédský biskup Henrik jistým Lallim poté, co jej zmíněný odmítl pohostit. Jinak řečeno: dobře vypapkaný kulaťoučkový mnich a jeho okupační družina dostali chuť (snad i hlad – nevíme) a zlý finský sedlák, ohryzávající tu zimu kůru nejedné borovice, nejenže nevyplnil jejich tajná přání, ale – po vystupňování sporu – dost možná arogantního vůdce výpravy dokonce přetáhl sekerou. Proto je dnes chudák (svatý) Henrik všemi Finy milován a považován za patrona země.

Nicméně – pokud ne tato – následné křížové vpády švédských vojsk si novým učením Finy brzy získaly a naučily je západním způsobům milosrdenství tak dokonale, že je tu a tam zatoužili na oplátku křtít sami Finové. Tyto odvetné údery se ale dlouhodobě neujaly natolik, aby byly k něčemu užitečné. Západ a střed Finska nezvratně nabral švédský kurs. Jinak tomu bylo na východě – v Karélii. Tady se o něco podobného pokoušeli Rusové, ovšem v hávu pravoslaví. I zde časem invaze křesťan-

ských hodnot triumfovala – třebaže zpočátku agresory překvapil houževnatý odpor Finů, svědčící o faktu, že je jim přinášené milosrdenství – byť v pokřivené podobě – do určité míry již známo. A tak bylo raně středověké Finsko násilně rozděleno do švédské a ruské zájmové sféry. Budoucnost měla ukázat, jak významně už tenkrát oba mocenské póly formovaly finskou duši. Ve zkratce lze říci, že Švédové dali Finům správní organizaci a západní právo a Rusové frontovou linii.

Poté, co vyšly křížové výpravy z módy, nazrál konečně čas ke stabilizaci země. Postupující kolonizace švédských osadníků ještě více upevňovala kulturní a obchodní pouta mezi oběma národy, než – vyšla z módy i vládnoucí švédská dynastie. Říšské moci se chopili němečtí Meklenburkové a bylo zase dusno. Naštěstí pro Finy – v nejméně příhodnou dobu. Rostoucí daňová zátěž a nevybíravé metody výběrčích zažehly ve vyčerpaném obyvatelstvu doutnající kapitál hněvu, po léta ukládaný drobnými ruskými střadateli. Zemí se ry-

chle šířila vlna živelného odporu. Naštěstí pro Němce – dříve, než si drobný ruský střadatel zvykl na novou banku. Situace využil švédský šlechtic Bo Jonsson, který během několika let skoupil veškeré meklenburské državy ve Finsku a dal jim znovu jednotný obrys. Švédská orientace země byla zachráněna a Finové mohli s nadějí vykročit vstříc dalšímu dějinnému průšvih.

Tím se stalo začlenění Švédsko-finské říše do tzv. Kalmarské unie v roce 1397. Pravdou je, že to tak trochu Finové sami spískali, což jim pak Švédové dlouho nemohli zapomenout. Za čas si ovšem svou chybu uvědomili a dlouho pak nemohli Švédům zapomenout, že na něco tak hloupého jako „*tato unie*“ vůbec přistoupili. Zpočátku se zdálo, že nové uskupení bude pro své členy – Dánsko, Norsko i Švédsko-Finsko – užitečné jak hospodářsky, tak vojensky. Dokud se překvapivě nezjistilo, že je jak hospodářsky, tak vojensky užitečné pouze jejímu hegemonu – Dánům. Finové to pochopili a po několik

desítek let měli Dány výrazně raději než vyčpělé Švédy, kteří jim „*už beztak neměli co nabídnout*“. I Dánové to pochopili a pod záštitou unijních zájmů navýšili laťku finské autonomie. Nicméně aby mohli dosáhnout jednoho ze svých hlavních cílů, jímž bylo ovládnutí baltského obchodního prostoru, museli vynakládat nemalé prostředky k vedení válek proti konkurenčním městům hanzy. Bylo tedy potřeba vybrat více peněz na daních – a ty se platily i ve Finsku. Mezi věčně napruděnými Švédy došlo v roce 1434 k mohutnému povstání – což se víceméně čekalo –, a někteří Finové se ze zvyku přidali – což se nečekalo. Povstání bylo potlačeno a jeho švédský vůdce s nápaditým jménem Engelbrekt Engelbrektsson zavražděn. Když byl následně Dány popraven i jeho finský přívrženec Erik Puke, vzbouřená finská selská komunita v provincii Satakunta uznala svou ideovou pomýlenost a svého vůdce Davida jednomyslně prohlásila za šíleného. Záda se ohnula, ale krky zůstaly celé. Do Finska se vrátil mír, ovšem dánská

důvěra byla otřesena. Následky se měly ukázat s nástupem nového panovníka unie Kryštofa Bavorského, který – v obavách z dalšího ideového pomýlení Finů – odmítl ponechat východní výspu skandinávského bloku pod autonomní správou jediného muže a politicky ji rozdělil na západní a východní část. Západ Finska se sídlem v Turku měl na starosti zásobování Stockholmu; Východ, vedený z Vyborgu, byl odpovědný za bezpečnost hranice s Ruskem – tedy de facto: aby Západ do budoucna neměl na starosti zásobování Novgorodu.

Nestalo se. Novgorod měl mít záhy dost vlastních starostí – a nakonec byl pohlcen rozpínavou Moskevskou říší. Rusy „mírnější“ tak Finům za humny vystřídali Rusové „opravdu vzteklí“. V Kalmarské unii se zatím taky děly věci. Švédové měli dánských králů dávno plné zuby a jejich decentralizační snahy rok od roku sílily. Swexit (v dánských pramenech komolený jako Swexitus) visel ve vzduchu. Finské sympatie nehořely pro žádnou ze stran,

protože čas ukázal, že obě stály za hovno. Když ale v čele unie stanul dánský král Hans, který se švédským partikulárním snahám postavil spojenectvím s nemravnou Moskevskou říší – měli Finové jasno: „*To je náš konec.*“ Jakmile hořkou novinu strávili – a vystřízlivěli –, vzaly si v jejich středu slovo samozvané otázky: „*Vezmou nás Švédové na milost?*“ – a: „*Na koho to hodíme?*“ Finská náruč i brány jejich hradů se opět otevřely dávným bratřím.

Dvacetileté boje mezi dánskými unionisty a švédskými poblouzněnci, které mimochodem významně spolufinancovali právě Finové, skončily šťastně pro Rusy, neboť unie opravdu padla. Skandinávská ponorka propustila stísněnou posádku do domovského přístavu a dánsko-švédská nenávist se po stušestadvaceti letech svobodně nadechla. Na švédský trůn po řadě odbojných regentů konečně dosedl domácí král – Gustav Vasa. Švédský lid jásal nad novým uzurpátorem a finský dělal opičky na odvěkého nepřítele z východu. Nadchá-

zela doba velkých vládců a revolučních myšlenek – doba renesance a reformace.

Vláda Gustava Vasy započala roku 1523 a hned zpočátku byla poněkud atypická, neboť krále-osvoboditele se neslušelo ptát na volební program – alespoň ne před volbou. A brzy se zjistilo, že to byla chyba. Nový vladař renesančního typu totiž nechal svěřenou říši jako monarchii, ale spíše jako firmu. Když se dozvěděl, kolik panství v zemi vlastní konkurence – katolická církev –, usoudil, že je to „*zbytečně hodně*“. V celém Švédsku-Finsku uzákonil jako jedinou přípustnou věrouku tehdy moderní luteránství a katolíkům od majetku ulehčoval, jak jen dovedl, dokud se „*zbytečně hodně*“ neztenčilo na „*tak akorát – na chleba*“. „*Církev má být chudá,*“ tvrdil idealisticky a nekřesťansky bohatl. Zlatý důl vytušil i ve Finsku. V obrovské neosídlené – a tudíž nezdaněné – lesní ploše cítily nozdry šelmy perspektivu pravého bohatství. Stačilo jediné – vymýtit a osídlit. Jenže Finové byli a jsou tvrdohlaví mezci. Věděli, že na konci duhy není

poklad, ale zase bažina. Nepřesvědčily je laciné sliby ani nepřiliš laciná demonstrace síly. Nátlaku podlehli, až když švédští vojáci začali z východofinských hvozdu sbírat hraniční kolíky. Vasa uznal, že zvítězil, a ztratil zábrany. Brzy přesídloval celé vesnice – na sever, na západ, na východ i na jih. Přestože byla migrace řízená, mnohdy docházelo ke zmatkům. Je znám případ, kdy byla osada vyslána z jižního pobřeží země – na jih. Incident se naštěstí udál v zimě a ze zamrzlého Finského zálivu do Stockholmu opravdu přicházely daně v podobě rybích úlovků (až do jara). Po krátké rusko-švédské válce se v roce 1555 král dokonce osobně vypravil na inspekční cestu k východní finské hranici, kde údajně – unešen úspěchem své migrační politiky – na jednom z míst radostně poznamenal: „*Pěkně vypálená mýtinka!*“, načež jej finský důstojník lakonicky opravil: „*Náš hrad, milosti.*“

Leč i jeho vládu Finové přežili. V roce 1560 nastoupil na švédský trůn jeho první syn – Erik. A to už byl vyšší level. Chvíli

sice trvalo, než se zbláznil, pak ale pojal nezdolnou touhu „ztracená léta“ poddaným beze zbytku vynahradiť. Našťestí se malicherně pohádal s mladším bratrem, finským vévodou Janem, o královský trůn – a druhý Vasa byl ze hry. Tou dobou se však přiosťrovalo napětí s Rusy (pod novým carem s mnohoslibným jménem Ivan Hrozný) a Finové si nemohli dovolit čekat, kdy se zblázní další Vasa. Stalo se však něco horšího. Zbláznil se Ivan, poslal si do Stockholmu poselstvo pro švédskou královnou – která se mu prý taky líbila –, a Finové byli zase v troubě. Válka trvala pětadvacet let a když nic jiného – alespoň vynesla Finsku posun hranice dále na sever. Jan sešel věkem, ale zásoby Vasů se netenčily. Na řadě byl další Gustavův syn – Karel. Tou dobou již Švédsko hospodářsky vzkvétalo, zejména díky exportu železa a mědi. Za Karlovy vlády se navíc naskytlá nečekaná příležitost rozšířit odbytiště vyvážených komodit směrem na východ. V Rusku vymřela po mnoho staletí panující dynastie Rurikovců a uprázdněný carský trůn

lákal nejednoho samozvaného uchazeče. Švédové nechtěli zůstat stranou a ze zahraničně-politických důvodů podporovali jednoho z nich – Vasilije Šujského. K posílení „předvolební kampaně“ svého favorita vyslali do Moskvy dokonce početné vojsko, ale s pádem preferencí Šujského poklesla i výmluvnost švédských zbraní. Soldateska se vrátila do Stockholmu notně posekaná a bez výzbroje, z čehož bylo zřejmé, že Rusové vykazují nesrovnatelně větší zájem o švédský kov, nežli o politický názor. Nicméně protože lukrativní pozice cara zůstávala nadále neobsazena, odhodlal se Karel k nezvykle velkorysému činu. Nabídl Rusům – dnes bychom řekli – zvýhodněný balíček mědi, železa a Vasy. I tentokrát byl ovšem odmítnut. Ambiciózní pokus rozšířit exportní sortiment do zemí střední a východní Evropy o nadbytečné Vasy vedl k úspěchu pouze v Polsku. To už se ale evropské klima ochlazovalo ke střetu, který dnes nazýváme třicetiletou válkou (1618–1648) – a na švédsko-finský

trůn usedal Karlův syn Gustav II. Adolf, doma známý jako Gösta Křivonoska.

Tento voják tělem i duší záhy pochopil, že kdo v celoevropském konfliktu zaváhá, druhou šanci už nedostane. Nadšeně zaútočil na Livonsko (dnešní Lotyšsko), a když je dobyl a zjistil, že jeho říše záborem zchudla, obrátil agresi do Prus. I zde Švédové snadno zvítězili a, věrni přísloví „s jídlem roste chuť“, dále táhli střední Evropou – odevšad, kde došlo jídlo nebo domorodá trpělivost. Podstatnou součást Adolfových vojsk tvořily i pluky naverbovaných Finů, jimž se říkalo hakapelité¹, a jež si na sklonku 19. století dodatečně vydobyly děsivou pověst. Skutečný věhlas těchto válečníků, kteří už s ohledem na geografickou polohu a klima mateřské země vlastně ve válce neměli co ztratit, byl

¹ Obecně se udává, že slovo hakapelité bylo odvozeno od bojového pokřiku „Hakkaa päälle!“ – tedy „Bijte je po hlavách!“. Objevily se však i teze o jiném původu jména, například ze složeniny slov „Hockey peli“ – tedy „hokejová hra“. Snaha dokázat, že Finové s sebou do střední Evropy přivezli hokej (dříve než jej údajně vymysleli Kanadťané), ale pokulhává na faktu, že sami Finové označují lední hokej slovem „jääkiekko“.

zřejmě vystavěn na jejich nejznámějším činu – mistrném rabování strahovského kláštera.² K důležitým změnám ovšem po nenadálém skonu Gustava Adolfa v bitvě u Lützenu došlo v samotném Švédsku. Tehdy teprve šestiletá následnice trůnu Kristina pochopitelně vládnout nemohla, proto ji dočasně zastoupila pětice regentů. Když pak princezna v roce 1644 konečně dosáhla plnoletosti a stala se královnou, ukázalo se, že dvanáctiletý odklad korunovace její vladařské schopnosti nikterak nepoznamenal. Ve zkratce lze říci, že tato „holka žluč a mlíko“ během pouhých deseti let rozebrala a rozprodala zděděné království šlechtě na součástky, neboť si chtěla užívat života v jeho plném lesku. Naštěstí v roce 1654 dostala rozum (nebo jej ztratila úplně) a vzdala se koruny ve prospěch svého bratrance, švédským ději-

2 Švédsko-finské bojůvky ve střední Evropě nechvalně proslavila rovněž nebývalá spotřeba rekvírovaného alkoholu (pána severočeské Kostí v roce 1639 po vyhnání okupační švédské posádky uvádělo množství vojáků vypitého piva „v hněvný úžas“, jak z dobové korespondence cituje ve své Knize o Kostí historik J. Pekař).

nám známého pod pseudonymem Karel X. Gustav.

Nový král z nové dynastie nastoupil starou osvědčenou cestu vlády – válku. Jeho mužský předchůdce Gustav II. Adolf započal agresi na východě, pokračoval na jihovýchodě a ztroskotal na jihu. I řekl si Karel, že pootočí hodinovou ručičku na mapě Evropy o krok dále – a vpadl na jihozápad, do Dánska. A jak čas utíkal, stihnul se podívat i na západ, do Norska. (Při tom všem ovšem nezanedbával ani pro Finy tak důležité Rusko.) Obecně lze říci, že na budku dostal všude, ale nenašl skon milosrdně ušetřil jeho naděje na vítězství věčně živé. Naděje jeho poddaných takové štěstí neměly. Karlův syn a nový král – budoucí Karel XI. – dosud žvýkal cumel a k výkonu královského poslání se tedy nejevil způsobilý. Vláda složená z regentů, kteří jej v době nezletilosti zastupovali, učinila moudré rozhodnutí uzavřít na všech frontách mír a ve zbývajících letech se věnovat více sobě než království. Když Karel XI. konečně dospěl

a převzal moc v zemi, frčel v Evropě nový vladařský styl – absolutismus. Podmínky mu přály také ve Švédsku – a Karel se módě podvolil. Zavedl několik reforem, z nichž nejmenší popularitu si získala tzv. redukce, což nebylo nic jiného než opětovný zábor šlechtické půdy, kterou tak velkoryse rozprodala královna Kristina. Novinka byla důsledně aplikována a mezi panstvem přestával absolutismus tolik frčet. Králův nástupce Karel XII. to nechápal a, věren liberální výchově svého otce, věřil ve svou všemohoucnost snad až příliš. Při korunovaci si v pouhých patnácti letech na hlavu sám nasadil královskou korunu (mimoděk tak inspiroval jistého Napoleona), aby následně všem ve své říši ukázal, čeho je schopno rozmazlené dítě, přijde-li zadarmo k moci. Jeho hry na vojáčky, při nichž padlo mnoho Švédů a ještě více Finů, vydobýly mladému králi ve Švédsku punc chrabrého vojevůdce a ve Finsku dalšího švédského blbce. Vždyť jeho dobrodružné tažení na Moskvu skončilo nejen vlastním zajetím (z něhož pak

ještě dobrodružněji uprchl), ale co hůř – mnohaletou a neskutečně trýznivou ruskou okupací Finska. Ať už bylo hodnocení krále pravdivější očima Švédů, nebo Finů – respektive ať už v roce 1718 život Karla XII. ukončila nehoda, nebo atentát –, odešel spolu s ním i říšský absolutismus. A kdesi v dáli – za léty kruté ruské svévole – se Finům rýsovaly rádoby-nadějné vyhlídky tzv. „doby svobody“.

Po smrti Karla XII. spadla svrchovaná moc ve švédsko-finské říši do klína nebožtíkově sestře Eleonoře Ulrice, kde ji o rok později vypátral nový nápadník Fridrich Hesenský – a už ji nedal z ruky (rozuměj: tu moc). Vládl moudře, neboť musel. Po zkušenostech s přežilým absolutismem dostal od říšského sněmu jasně na srozuměnou, že novým panovníkem se stane teprve tehdy, podepíše-li Zemské zřízení (ústavu), jež mu jakoukoliv faktickou moc v zemi odnímá ve prospěch říšské rady – světe div se, sestavené ze zástupců říšského sněmu. Fridrich souhlasil a ve Švédsku se poprvé v historii objevil primitivní

dědeček parlamentu. Že se tím nic nevyřešilo, víme dnes taky. Politická elita se hned zkraje rozdělila do dvou partají, které se lišily zejména názory na směřování zahraniční politiky. Jedni tvrdili, že chce-li země odolat sílícímu Rusku, musí své příští kroky napevno spojit s dobře obutou Francií; druzí – a mezi nimi většina Finů – věřili v záruku budoucího bezpečí (...jak to říci slušně...) ukrytou v konečnicku samotného ruského medvěda. Ti první se po vzoru typických pokrývek šlechtických hlav nazývali „klobouky“, druzí byli oněmi prvními posměšně nazývaní „nočními čepci“. Noční čepce byly možná krapítek zbabělé – zato vládly. V jejich čele stál bezmála dvacet let finský rodák Arvid Horn, jenž se stal jakýmsi symbolem oné balanční éry mezi ztrátou sebeúcty a ztrátou vlasti. Když ale noční čepce začaly vonět zpracovaným obědem přežraného medvěda víc než se dalo udýchat, vláda padla a u kormidla ji vystřídala rivalka z řad „klobouků“. A hrdý šlechtic prahl nikoliv po ústupcích, nýbrž po vendetě. Myšlenka od-

platy Rusům získala na síle a brzy i na životnosti. Finové trpěli sebevražednými ambicemi odjakživa – a v nadsázce dokonce sami říkají, že od každého z nich se alespoň jeden pokus za život očekává –, ale kolektivní měřítko švédského návrhu zaskočilo i je. Co naplat, mlčený odpor zůstal oslyšen. V roce 1741 tak Švédové s Finy v zádech znovu a nepoučitelně vpadli do Rusi, načež Rusové znovu a rutinně dva roky okupovali Finsko. Carevna Alžběta využila situaci a poprvé do vyčerpané finské duše zasela semínko pochyb, kdože to s ní vlastně myslí upřímněji – když Finům vzkázala, že jim za jistých podmínek (například zradí-li Švédy) dopřeje v ruském objetí určitou míru státní samostatnosti. Její sliby byly sice slavnostně odvolány záhy poté, co Finové složili zbraně, nicméně kvetoucí pochyby už ve finských duších neuvadly. Prozatím však k odchodu „*dočasně pobývajících*“ ruských vojsk z Finska postačil švédský souhlas s carevnou jmenovaným pretendentem švédské-

ho trůnu, shodou okolností jejím příbuzným.

Tento Adolf Fredrik si ale na svou korunovaci musel osm let počkat. Do své smrti byl právoplatným vládcem švédsko-finské říše nadále král Fridrich. Oficiálně. Fakticky o chodu státu – jak víme – rozhodovala říšská rada. „Klobouky“ a „noční čepce“ po prohrané válce s Ruskem měly opět napilno, neboť dusné bezvětří nad Finskem hrozilo kdykoli novou bouří. Navíc sami Finové působili po přestálých utrpeních a nekonečných bojích natolik odevzdaně, až by jeden řekl, že je jim jedno, která hlava pomazaná vojensky přivine jejich zemi do své láskyplné náruče. Popravdě řečeno, Švédové v těch časech měli co dělat, aby podmaněné bratry udrželi v naději, že *„brzy bude líp. Rány se zhojí – a pak jim to s vašimi dorůstajícími pluky vrátíme!“* Morálku Finů ale nepozvedly lákavé sliby, nýbrž výstavba opevnění. (To byla ze švédské strany poměrně riziková investice, protože se mohlo snadno stát, že nové pevnosti budou zakrátko

sloužit k obraně východního Finska proti nim.) Finům se hrady líbily a záhy uvěřili, že – když nic jiného – jejich přítomnost v okolí sníží ruský turistický ruch a finanční náklady na jejich stavbu pocítí neblaze i „švédští přátelé“, jejichž kasu měla v očích Finů každá nová hradba a každá nová věž významně zabolet. Megaprojekt Velké finské zdi byl ale Švédskou korunou odmítnut jako nadbytečný a finské berně jako vzestupné finské náladě naprosto nepostačující významně navýšeny.

Po nástupu Adolfa Fredrika na švédský trůn se vláda začala více obírat ekonomikou, již se rozhodla přizpůsobit merkantilním principům. „Klobouky“ a „noční čepce“ se měly o čem dohadovat a nikdo (s výjimkou několika despotů okolních říší) si ani nevšiml, že královská moc v zemi je vinou stávajícího Zemského zřízení tak slabá a nemohoucí, že sám panovník není schopen rozhodnout o případném vypovězení války, a „klobouky“ se s „čepicemi“ nikdy nedohodnou. To zmíněným monarchům evropských mocností

se švédská ústava líbila natolik, že ji považovaly přímo za vzor kýženého politického pokroku – pakliže nepřekročí jejich hranice – a všemožně se snažili severskou parlamentní anarchii podporovat, ať už úplatky nebo výhrůžkami. Mezi ty druhé můžeme počítat například první dělení Polska v roce 1772.

Finům, obávajícím se možného prvního dělení Finska v roce 1773, tak nakonec šťastně přihrál sám osud. Adolf Fredrik zemřel a u moci jej vystřídal jeho syn Gustav III. A ten měl o formě své vlády vlastní představy. Zosnoval puč a – dobrá věc se podařila: nový monarcha vyměnil dosavadní Zemské zřízení za despotickou chartu. A co víc – pod heslem: *„Rusové chtěli do ústavy kecat nám, teď jim nadiktujeme my tu jejich!“* počal osnovat útok na Ruskou říši. Finové věděli své a ihned pochopili, že pokud k válce opravdu dojde, brzy jim budou Rusové diktovat nové hranice. Řešení zoufalé situace našli ve zradě – *„Trhnem se! Rusko nás tak jako tak spolkně, ale když to bude dobrovolně,*

carevna nám to přičte k dobru. I když je to husa.“ Jenže finské separatistické snahy přerušila turecká agrese právě proti Rusům. Gustav III. využil příhodné konstelace a vletěl Rusům do zad. Námořní bitva, již se Finové ve švédské flotile chtíce nechtíce účastnili, měla být předehranou pozemní invazi – ovšemže za předpokladu švédského vítězství. Nestalo se. Plichta přivedla odrbané švédsko-finské lodě zpátky do domovských přístavů a finskou šlechtickou delegaci s „*omluvenkou*“ k carevnině nohám („*i když to byla husa*“). Emoce nakonec uklidnil až vydařený atentát na švédského vladaře. Celkově lze říci, že ve Finsku Gustava III. příliš rádi neměli, neboť pro malý národ představoval podobné nebezpečí jako neštovice. Jednou věcí si v průběhu let Finy přece získal – svou láskou k Francii. Švédský monarcha obdivoval francouzskou kulturu, ale ještě více její politické uspořádání. (Francouzský král Ludvík XVI. byl pravým absolutistou, který mohl v podstatě vše.) Kultura vzdálené země Finy neoslovila, příklon

svého vladaře k povaze její moci však houfně přejali v červenci 1789³.

Po neoblíbeném panovníkovi nastoupil vládu – jak jinak – další neoblíbený. Gustav IV. Adolf byl konzervativec ze zásady, jinak bez zásad. Měl své názory, svou víru a svou královskou legitimitu. Kdo je neuznával, byl nepřítel. A ten se brzy vynořil – ze země bouří: Francie. Jakýsi Bonaparte, nárokující si půlku Evropy! Aby si tak časem přikvačil i pro švédskou korunu! Napoleon si Švédů dlouho nevšímal, protože žili daleko a tiše. (Ani o Finy se nezajímal a – pokud s tím nezačal na Svaté Heleně – při tom zůstal). Gustav IV. Adolf se na oplátku z trucu nezajímal o Napoleona. Pro jistotu však nechal podvrhnout několik evropských map, v nichž švédskou část Skandinávského poloostrova pokrývají husté lesy a výrazný nápis: „*Zde jsou lvi.*“ Bohužel, každý plán je v pravém dolním rohu opatřen signaturou: „*Vytištěno ve Švédsku,*“ kterážto může

3 Tehdy ve Francii proběhla slavná revoluce, při které se vlády zmocnil prostý lid.

u bystřejšího pozorovatele vyvolávat jednu nepříjemnou místně-příslovečnou otázku. Napoleon měl jednu slabost – touhu po dobytí Anglie. Přibližně v roce 1805 – po výprasku od Nelsonovy flotily – pojal úmysl Angličany vyhladovět, či alespoň hospodářsky podrazit. V roce 1807 byl již plán způli realizován, zbývalo přesvědčit Rusko, Dánsko a Švédsko, aby se přidaly. Vůdčí motivací jim měla být přátelská pohrůžka silou. Ruský car po několika těžkých porážkách volání francouzského císaře vyslyšel, stalo se tak při osobní schůzce obou mocnářů v Tylži. Zde také slíbil, že přesvědčí i Švéda, vždyť koneckonců Bonapartův argument zní velice rozumně. Jenže nepřesvědčil. Přesvědčil jej až domácí puč. Ne všichni Švédové sdíleli Gustavova politická přesvědčení a málokterý Švéd toužil sdílet útulnou světničku s potulnou ruskou soldateskou, často „nepřirozeně veselou“. (Jistou úlohu sehrávala rozdílná kulturní prostředí: zatímco střídmi Švédové konzumovali alkohol výhradně „na zdraví“, Rusové „na šrot“. Finové tak ne-

hostinní nebyli – měli k Rusům kulturně-historicky blíž a nad sklenkou pálenky rychle mizela zášť i potřeba znalosti řeči, mateřskou nevyjímaje.) Věc národa nakonec vzali za svou „okřídlení“ generálové Adlersparre a Adlercreutz a ti už se postarali, aby vzala za své také Gustavova vláda. Puč proběhl v březnu 1809, tou dobou již ale ze skandinávské střechy celý rok ulupovali perníček Ivánek a Mášenka – a do finské strany chalupy notně zatékalo. Přebírat ve Stockholmu, spojený s nastolením nového vladaře Karla XIII., tak vlastně jen kodifikoval reálné poměry a definitivně přetáhl finské kocábce švédská kotevní lana, ponechávaje její plachty plně v moci studených východních větrů. Finsko připadlo Ruské říši.

Začala nová etapa. Na zemském sněmu, který se sešel 25. března v Porvoo, odpřisáhli Finové věčnou věrnost dalšímu panovníkovi (tentokrát ruskému caru) a na oplátku si od nového „tatička“ nechali posvětit stávající ústavu. Ten tak velkoryse učinil, aniž by se zabýval podružnými pře-

žitky v ní obsaženými – třeba formulkou, že „*nejvyšším velitelem finského vojska je švédský král*“. Báťuška car Alexandr I. a jeho lidé zatím stavěli ohrádku reálné finské moci. Prvním krokem, který je v podobných situacích všeobecně považován za tutovku, bývá porcování kompetencí samosprávy podrobené („*osvobozené*“) země. Rusové nebyli amatéři a přestože Finům slíbili autonomii, zapomněli k ní přiložit finský manuál a některé nezbytné součástky. Tak se stalo, že hlavním politickým orgánem nárůdku v nevyžádané medvědí houni byl ustanoven Finský carský senát (do roku 1816 nesl jiný název – ale ještě horší) v Helsinkách a Výbor pro finské záležitosti v Petrohradu. Sami asi cítíte, že ona souřadicí spojka v sobě ukrývá nejednu zradu – a bylo tomu tak. Obě „vlády“, ač finské, se málokdy v něčem shodly – když už se šťastnou náhodou setkaly. A mělo být hůř. Třetí vůdčí politickou sílu – řekněme finskou opoziční, ovšem opírající se o velkou ruskou koalici „car a božská vnuknutí“ – vytvořil nade-

kretovaný a nadutý gubernátor, sledující výhradně ruské a osobní zájmy (samozřejmě v obráceném pořadí). Tak tedy vypadalo faktické rozložení finských mocenských sil. (Pokud moc nerozumíte, neklesejte na mysli. Sami Finové přijímali nový model s rozpaky a alkoholem.)

Krátce po anexi učinil car finskému lidu morální gesto s veledůležitými politickými následky: sloučil „nově uloupené“ Finsko s díly, jež mu jeho předci okrojili již při dřívějších rusko-švédských neshodách (formulka „*kousek Finska na památku*“ se v ruských mírových podmínkách opakovala téměř pravidelně). „Nové“ a „staré“ Finsko se po desetiletích opět objaly – s neskrývaným přáním rychlého a konečného srůstu. Car si tím – jak se později ukázalo – zajistil nezměrnou loajalitu nových poddaných, neboť eventuální stesk po švédské náruči definitivně zakryla obava návratu k územnímu statu quo před ruským zábo-rem. Švédští a ruští Finové se už nechtěli rozejít. Jak zmíněno, důsledky byly pro Rusy velkolepé. Pouze telegraficky – Rok

1812: do Ruska vtrhne Napoleonova Velká armáda – Finové situace nezneužijí a zůstávají věrní; rok 1830: Evropou otřásá vlna revolucí potlačených národů proti cizím pánům – Finové pořád nic; rok 1848: druhé pokusy nezdařených revolucí – „*Co to s těmi Finy je?*“ šeptá se v Petrohradě; rok 1853: propuká krymská válka mezi Ruskem a západními zeměmi – „*Čuchňák⁴ něco kuje,*“ podezírají Rusové znovu... Přitom se nedělo nic neobvyklého – finské národní sebeuvědomění, typické pro 19. století všech malých evropských národů, se jen nešťastně krylo s politickým vrůstem do středověkých poměrů východní říše. Jinak řečeno, Finové se učili býti národem, ovšem podle ruského mustru. Utvářeli ryze finskou kulturu, čerpající z narychlo vymyšlených „zlatých“ finských dějin, kodifikovali vlastní gramatiku, přejímali zkrátka vlasteneckou západní módu – a ruské mravy. Lenivěli, hloupli a udávali – ovšem finsky! A upřímně jim bylo

4 V 19. století hanlivé ruské označení Finů. (I u nás se tehdy Finům říkalo Čuchonci.)

celkem fuk, který báťuška právě zahříval trůn východního slovanstva. Alexandr I., Mikuláš I., Alexandr II., Alexandr III.... – ano, až potud.

V roce 1894 nastoupil dědičnou funkci cara mladý a již tehdy neperspektivní Mikuláš II. Člověk skrz na skrz konzervativní, věřící svému předurčení pást na nivách euroasijských stádečka Bohem svěřených národů ledovou berlou. S Finy se sice za střízliva nedohovořil, zato přesně věděl, co potřebují: bezpodmínečnou rusifikaci. Program byl vytýčen, zbývalo najít gubernátora-vykonavatele. Měl mít pevnou ruku, pevné nervy a nepevné zásady. Vhodných uchazečů se v Ruské říši nabízel tolik, že dnes nelze s jistotou říci, proč zvítězil právě Nikolaj Bobrikov. Spokojme se faktem, že tomu bylo *tak*. A nový carův náměstek si ve Finsku počínal vsutku nevybíravě. Četná nařízení, směřující k postupné likvidaci zemské autonomie a následnému přičlenění Finska mezi „obyčejné“ ruské gubernie, vršila v myslích Finů historicky nepopsané projekce Bobri-

kovova fyzického strádání. Tyran se v nestoudnostech otužoval do té míry, až ztratil soudnost a uvěřil ve svou nezranitelnost. A právě tato iluze se mu stala osudnou. To se totiž jednoho červnového dne roku 1904 mladý finský poslanec Eugen Schauman v beznaději z nešťastné lásky rozhodl, že se zastřelí. A proč nevzít Bobrikova s sebou? napadlo jej a své rozhodnutí úspěšně zrealizoval. Teprve jeho aktem dovršilo Finsko stoletou vlasteneckou obrodu, neboť teď národním dějinám a národní kultuře představilo národní sebevědomí; Rusko naopak započalo „rok blbec“, dovršený příštího léta prohranou válkou s Japonskem a vnitrostátní revolucí. Schau-
manův čin chápali Finové jako hrdinství, a nic na tom nezměnila ani fáma, že poslanec původně cílil na nedostupnou milku a rozhodnutí změnil až při náhodném setkání s nenáviděným cizincem – že se tedy Bobrikov pouze ocitl v nesprávnou dobu na nesprávném místě, s nesprávným ksichem.

Čerstvý vánek vehnalo do finských hvozdů paradoxně politické vření v samotném Rusku. Revoluce si zde vynutila omezení carovy všemoci narychlo sbitým plůtkem zemského parlamentu. Mlsní Finové závislivě ukápli slinu a dětinsky utrousili, „*že by to chtěli taky!*“ Car si nemohl vyska-
kovat a tak *to* – rozuměj parlament – taky dostali. Nicméně Mikuláš byl hlavička mazaná a ženatá a věděl, jak nový zákonodárny orgán účinně zneutralizovat: udělil volební právo finským ženám. Nápad se ujal a politickou scénu ve Finsku opravdu ovládly tři strany s protichůdným programem a totožnou prioritou „všichni proti všem“. Oněmi partajemi byli sociální demokraté (zástupci dělnictva a chudiny, v podstatě pozdější komunisté), dále tzv. konstitucionalisté (střední vrstvy, prosazující ve vztahu k Rusku neústupnost od přiznaných finských ústavních práv) a nakonec tzv. povolní (rovněž střední vrstvy, jež se ovšem snažily hlavně Rusy zbytečně nepopouzet, i za cenu mnohých ústupků). Lépe si můžeme politické zření zmíněných

skupin ilustrovat na jednoduchém průměru s ruským Medvědem. Spatří-li šelmu povolní, potichu a obezřetně ukročí vzad, aby zvíře nerozlítli. Konstitucionalisté nabijí pušku a slavnostně vyhlásí, že překročí-li zvíře hranici dvorku, budou střílet – bez ohledu na následky. Socialisté na nic nečekají a s výkřikem: „*Hrr na medvěda! Snad jich tam bude víc!*“ vyrazí vpřed.

Dějiny si zatím šlapaly vlastní cestičku a na nějaké finské půtky se mnoho neohlížely. Vstupovaly do etapy, později nazývané první světovou válkou (1914–1918). Finové – jako národ teď již Rusům nespolehlivý – měli oproti jiným porobeným etnikům jednu nespornou výhodu: nemuseli narukovat do carské armády. A jednu nespornou nevýhodu: jinou armádu neměli. Aby nedostatek napravili, dohodla se část romanticky smýšlející mládeže s realisticky smýšlejícími Němci na vojenském výcviku pod odbornou patronací, přímo na půdě germánských přátel. Instruktoři tak nečinili nezištně, hodlali totiž finský pluk nasadit do bojů na vlastních bojištích –

prý aby nabyl praxi. Německý předpoklad se naplnil, Finové získali bojové zkušenosti v míře až nadbytečné – a ti, kteří stáž přežili, osvojené dovednosti zúročili v tzv. finské osvobozené armádě. O co šlo? Po bolševické revoluci v Rusku, spáchané v říjnu 1917, zasáhlo z okovů uvolněné Fíny překvapení ze ztráty dědičného tyrana. Nahromaděnou nenávist však bylo třeba vypláchnout stůj co stůj, a tak došlo na ambivalenci sociální. „*Pojďme si to vyříkat mezi sebou!*“ neslo se zemí. Chudí sympatizanti a ještě chudší členové sociální demokracie zabodli ostří agrese do řad skupin bohatších. Nastalá občanská válka, jež se stala zároveň válkou osvobozovací (neboť ani chudým Rusům se z dovolenkové destinace příliš nechtělo), způsobila v obou táborech nesčetné utrpení, nicméně vyhrát mohl jen jeden – voj tzv. bílých (těch bohatších), vedený bývalým generálem carské armády Mannerheimem. K vojevůdcově nevoli se do vojenských akcí v samém závěru přimíchali i Němci, to ale nic nemění na charakteru

konfliktu, který si podržel majoritně domácí ráz. Podíl ruských jednotek, podporujících rudé (sociálně-demokratické) Finy dnes přesně ocenit nedokážeme, neboť do zaostalého Ruska tou dobou dokráčelo nejen sociální vření, ale s obvyklým zpožděním také lidově-romantické hnutí; jeho působením tehdy mezi Rusy kolovalo mnoho lidových pohádek, jež dnešní historické soudy notně ztěžují. (Za všechny uveďme v zemi dodnes populární báchor-ku o intervenčním ruském vojsku, nazvanou *O dobrovolnících*.)

Dvacátá a třicátá léta dvacátého století unášela Finsko divokými proudy nezhojených křivd mezi třídami i křivd vynešených na světlo z dávnějších dob století předchozího. Stabilizace nového státu věru nebyla věcí snadnou. V republice sice panoval mír, nicméně sociální demokraté neměli rádi komunisty, buržoazní vrstvy – preferencemi rozdělené do nově vzniklých politických uskupení (nazvaných Národní koalice a Národní pokroková strana) – neměly rády ani první ani druhé, komu-

nisté neměli taky rádi nikoho, zkrátka možných vládních koalic se mnoho nenabízelo. Do toho se rozhořel druhý doutnající antagonismus – jazykový. Vždyť ve Finsku se stále hovořilo třemi jazyky (vzpomněl si někdo): finsky, švédsky a na severu mezi kočovnými kmeny laponsky. Kombinace politické přichylnosti a mateřské řeči toho kterého Fina tak významně spoluurčovala jeho sociální zařazení i společenskou prestiž. Z historických výzkumů můžeme soudit, že v nejvyšším společenském postavení meziválečného období se vznášel finsky hovořící vlastenec ze středostavovské švédské rodiny. Naopak „jednou nohou v bažině“ stál laponský komunista, který neměl nic než pomýlenou ideologii a stranickou průkazku ze sobí kůže. Uklidnění poměrů nejmladší severské zemi přinesl mimoděk prohibiční zákon, vstupující v platnost 1. června 1919. To jemu připadl nevděčný úkol sblížit rozdělený národ, nucený si odteď opatřovat milenou snídani, oběd i tříchodovou večeři podloudně, ba ilegálně. Ve splétající

se nezákonné síti musely jít sociální i jazykové rozdíly stranou, neboť pít potřebovali všichni Finové a samozásoba si žádala mobilizaci *každého* nepoctivce, bez rozdílu. Tak se během dlouhých dvaceti let podařilo národ usmířit. Tou dobou – koncem třicátých let – se Evropou valila vlna vypjatého nacionalismu. Denní hesla v zemích starého kontinentu hlásala: „*Já jsem Němec, kdo je víc!*“, „*Já jsem Maďar, kdo je víc!*“, „*Já jsem Ital, kdo je víc!*“, „*Já jsem Čech – Bože, za co?*“, nebo místní: „*Já jsem sice jenom Fin, ale aspoň ne laponský komunista!*“ Bohužel, všeobecná nálada byla taková. Tehdy nikdo netušil, že si svou pravdu během necelého desetiletí podrží jen Češi. Evropská etnika spěla k osudové křižovatce – k další násilné konfrontaci, jíž neměli zůstat ušetřeni ani Finové. Zase.

Druhá světová válka (1939–1945). Přejděme informace o konfliktu jako celku, které jsou obecně známé, a zaměřme se pouze na jeho finskou participaci. První sovětsko-finský střet, nazvaný poeticky

Zimní válkou, proběhl mezi koncem listopadu 1939 a polovinou března 1940. Nabízí se popsat událost klasicky jednostranně, chápu ale, že je dnes žádoucí být tzv. „vyvážený“, popíši tedy příčiny, jež k bojům vedly, výkladem obou stran. Začneme z perspektivy Finů: ti tvrdí, že Sovětský svaz zatoužil využít dusného evropského klimatu k rozšíření sféry svého mocenského vlivu – neřku-li k rozšíření vlastního impéria – a Finsko de facto plánovitě napadl. Rusové ovšem hovoří jinak: agresivní a testosteronem překypující Finové přejali ideu německého Lebensraumu a zákeřně vpadli do rozlehlé země na východě se zřejmým cílem získat ji pro sebe. Tady se však vtírá otázka, proč by Finové, kteří na rozdíl od Němců dobře věděli, že Sibiř žádný Lebensraum, tedy prostor k životu, nepřipomíná ani vzdáleně (koneckonců před dávnými časy odtud sami pelášili, seč jim síly stačily), a také námitka, že 3-miliónový národ napadne 150-miliónového souseda jen za okolností, které alkoholová

prohibice ve Finsku⁵ zkrátka neumožňovala. Jsem člověk otevřený svobodě myšlení, úsudek proto nechám na Vás. Ať už konflikt vyvolal kdokoliv, Finové bojovali urputně a vytrvaleji, než se čekalo. Nakonec jim sice nezbylo než kapitulovat, nicméně hrozbu sovětské okupace celé země odrazili.

Následovalo období nejistoty, Finy nazývané „mezi-mírem“ (välirauha), v němž nikdo nevěděl kdy – ale každý věděl, že najisto – to Rusové zkusí znovu. A tak je Finové předešli. Převzali iniciativu do vlastních rukou a přišli si vyzvednout nedávné územní ztráty při příležitosti východní agrese Německa. Z Finů a Němců se tak na čas stali spolubojovníci (termín spojenci Finové podnes odmítají). Avšak válka na severu brzy uvázla na mrtvém bodě a po tři roky zůstávala víceméně statickou – až do sovětské protiofenzívy na jaře 1944. Tehdy Finové sbalili stany a hurá zpátky – bránit domovskou bažinu. To se jim za nezměrného úsilí a několika diplomatických

⁵ Od roku 1932 pouze částečná.

klíček podařilo, zbývalo jen – na přání Sovětů – vyhnat Němce. I to se zdařilo a dokonce s tím Finové neměli mnoho práce – Němci dávno pochopili, že tenhle močál za jakékoli riziko vážně nestojí, a celkem spořádaně vyrazili hledat Lebensraum do severního Norska. Konec dobrý, všechno dobré; válka skončila, aniž by skončil finský stát.

Pocuchala ale lidem nejen nervy, nýbrž i myšlenky. Vyjádřeno stručně: laponský komunista ve společenském žebříčku notně povýšil. Strádáním vyčerpané, levicově přeorientované obyvatelstvo – jaký to dějinný paradox – odevzdalo v parlamentních volbách roku 1945 nejvíce hlasů právě komunistům! Jenže... Krátce nato republiku potkala změna i na pozici prezidenta: maršála Mannerheima vystřídal staříčkový Juho Paasikivi. A to bylo pro komunisty holé neštěstí, protože zkušený a všemi mastmi mazaný politik jim – jak se říká – nedal čuchnout. Celý vtip jeho strategie spočíval v tom, že Sovětům (požadujícím z pozice sousední a stále velmi nahněvané

velmoci tu *to*, tu *ono*) odkýval, co jim na zubech viděl. Ve výsledku tak byl k Rusům vstřícnější než sami finští komunisté. Ti proto neměli nač reptat a finský volič, nevida v jejich vládě očekávanou aktivitu, se po třech letech hájení rozhodl je vyměnit. Na řadu přišla sociální demokracie a Paasikivi přestal hlavou kývat jen nahoru a dolů a častěji vzpomněl, že krk potřebuje protáhnout taky do stran. Když pak v roce 1956 předával úřad svému nástupci Urhu Kekkonenovi, mohl tak učinit s klidným svědomím, že v životní zkoušce obstál.

I po dobu *jeho* prezidentování – a byla to doba dlouhá – držela se země politiky vesměs levicové, neustále balancující na hraně mezi Západem a Sovětským svazem. Ve většině vlád měli hlavní slovo sociální demokraté, kteří k sobě tu a tam připustili nějakého komunistu – či jiného partajníka. Konec šedesátých let byl ve Finsku poznamenán i politickým vývojem v Československu, neboť pozvolné oteplování a liberalizace poměrů – onen proslulý „so-

cialismus s lidskou tváří“ – mnohé Finy inspiroval. Sověti to zaznamenali a pozvali si delegaci finských komunistů ke školení do Moskvy, aby jim vysvětlili, cože se to vlastně v Praze děje za nepravosti, neřku-li lumpárny. Finové si výklad vyslechli, zatoužili však poznat i československé stanovisko, proto navštívili rovněž město na Vltavě. Tady 17. srpna (1968) vyslechli druhý výklad a jejich sympatie k národu Žižkovu se vrátily. Sověti to zaznamenali a 21. srpna jim to prostřednictvím světových médií velkoryse vysvětlili podruhé. Finové názor znovu přehodnotili a moudře uznali, že sovětské argumenty znějí přece o poznání rozumněji. (A pustili se do rozsáhlého vojenského cvičení na své východní hranici.) Nicméně turismem namlasaná komunistická delegace, zpravena o situaci podrobněji, zatoužila poznat i stanoviska ostatních vlád Varšavské smlouvy – vždyť invaze do Československa se zúčastnily i armády NDR, Polska, Maďarska a Bulharska. Z plánovaného tříměsíčního

dovolenkového turné ale sešlo z nepochopení sovětské strany.

Navenek zůstali finští komunisté solidární s Rusy, ovšem ve skutečnosti jich většina ledascos pochopila a počala smýšlet umírněněji a státotvorněji. To nic nemění na převažující levicové orientaci finských vlád, která přetrvala po celou dobu Kekkonenovy éry a vlastně i po ní. V roce 1982 nastoupil prezidentský úřad všeobecně oblíbený Mauno Koivisto a vytrval v něm déle než Sovětský svaz ve své existenci. Sedm desítek let trvající nebezpečí padlo a první přímo zvolený finský prezident Martti Ahtisaari přebíral ve čtyřidevadesátém roce kormidlo země v nepoznaných bezpečných vodách. Následný vstup Finska do Evropské unie (v lednu 1995) jen upevnil kýžené prozápadní směřování a tohoto kurzu se v podstatě drží dodnes.

Ale pozor! – mátožná šelma na Východě se už zase neklidně škrábe na zadku a její drápy ony poklidné vody pod finskou bár-

kou nemile čeří. Nic není vyhráno. – Ale
nebudme sýčky...

A teď už šupky hupky časem zpět a jednou
nohou do močálu!

Bylo nebylo...

PIRKA: FINSKÁ BÁJ

Finská noc

*Noc, která smyšlenkám polepila dlaně
něčeho upila
a usmála se na ně
aby se vzápětí – v příslibu doteku
vyznala dítěti, že klade na deku
víc než jen křivky opilé touhy
v náchvěvech motýla*

*Okamžik pouhý
a vše, co odkryla
nechala polaskat světlými tóny
již smějí zvát...*

*Znovu se napila
ze sladké strouhy
ztracených stád
spatřivše s jezery – lesy a hony
kde Každý mlád*

*Nadějí pokřtila
chvíli, jež ožila
než s – těmi zvony
odešla spát.*

Život je válka, ve které nejde o vítězství,
ale o volbu zbraní.

Děj prvního příběhu se odehrává na počátku 15. století, krátce po roce 1400. Je to čas, kdy je Evropa řízena zpupným feudalismem a ovládána římskokatolickou církví. Čas prohlubující se krize, čas útisku i bídy. Čas, kdy církvi vládou dva papežové, kteří spolu nejednou válčí. Čas, ve kterém již téměř celé století soupeří Anglie s Francií v tzv. Stoleté válce. Čas, kdy budoucí Německo není než mnoho rozdrobených státek, velice volně seskupených do oné slavné Svaté říše římské. Čas, kdy jedinými (a zároveň nedotknutelnými) autoritami jsou kněží a feudálové, majitelé půdy. Ale také již čas probouzejícího se husitského hnutí, čas očekávání brzkého

„konce světa“, čas počátků aktivní revolty.
Čas změny.

Finsko je tou dobou součástí švédské říše – a nejen to: spadá do ještě širšího celku, tzv. Kalmarské unie, což je politický svazek Dánska, Norska a Švédska. Předkládaného vyprávění se ale makropolitické aspekty dotýkají jen okrajově. Oblast, která zajímá nás, se prostírá v měřítku mnohem menším – a také vazby mezi jejími obyvateli stojí spíše na bázi rodů a kmenů, než celých národů. Zužme proto pohled do finské Ostrobotnie (fin. Pohjanmaa), provincie na východní straně Botnického zálivu. Zde, v městečkích Kemi a Oulu žijí poněkud zvláštní obyvatelé, říkájící si pirkové. Tito „lesní lidé“, stavějící vzájemné vztahy na pokrevním příbuzenství, užívají svého „odvěkého“ práva k výběru daní (podobajícího se tehdy významně „právu lupu“) na laponském obyvatelstvu, kočujícím v nekonečných pustinách severně odsud. Nejsou ovšem sami, kdo si právo nárokují. K „svému“ se hlásí rovněž Norové ze severozápadu a také Novgoro-

d'ané – Rusové, náležející k říši při východní finské hranici. Svěbytný lid těchto pirků dávno přivykl způsobu života v neustálých potyčkách a třenicích jak se svými soky, tak leckdy i mezi sebou. A právě jednoho takového odvěkého nepřátelství se dotýká naše báj.

Prozrazovat dopředu více by nebylo prozíravé ani stran mne coby vypravěče, o újmě v očekávání čtenáře nemluvě. Proto mi na tomto místě nezbývá, než Vás srdečně pozvat k nerušenému poslechu Vašich očí. Odvážuji se jen doufat, že nebudete zklamáni.

Jazyková a grafická poznámka: Finské názvy se zpravidla vyslovují tak, jak jsou psány. Dvě samohlásky za sebou nahrazují českou čárku jako symbol délky. Například finské *aa* je totéž jako české *á*. Písmeno *å* (tzv. švédské *o*) vyslovujeme jako české *o*. Přehlásku *ä* čteme téměř jako české *a* (malinko otevřené směrem k *e*). *Kurzívou* je v textu označena přímá řeč nebo citované výrazy. Málo známé termíny jsou opatřeny stručnou vysvětlivkou (pokud ovšem textu rozumíte, vysvětlivky ignorujte – četba bude plynulejší).

ČÁST PRVÁ

Válka je stav duše.

I. Čtenář je přivítán a uveden do děje,
jehož místem se stává Finsko.

Vítej chlapče, či snad děvče,
mladý muži, krásná ženo(?)
Ptáš se jistě: „Proč mi, pěvče,
krátíš sladké Nepřečteno?
Proč se hroužíš, ne-li ve vše,
tedy aspoň v cizí jméno?
Zveš mé uši, aby z eL v Čé
přetiskly vzkaz: ODEMLENO!
Kdo tě zpravil, jsi-li v právu
vést své řeči beztak kalné,
plést člověku jasnou hlavu,
přejmout verše z bodných v palné?
Máloco, byť v pestrém hávu
z exotické duše dálné,

*zavdá příčin vařit kávu
čtenáři – skvost tuše...“ Dál ne!*

Dost už! Dost těch kradmých bázní!
Odvážně se chopím slova.
Z dávných dob nechť příběh zazní,
vzdá se domu básníkova!
Vylétne z těch lesních lázní
věčné noci, kde bdí sova,
lační vlk a lidé rázní
odvrací se od domova.
Z pustin, které nevydají
nic než vzdech... I v srdce nová
krutý mráz, jenž vládne kraji,
tiskne plech a pečeť ková.
Z finských hvozdů – sobích stájí,
říčních proudů – tají v máji! –,
liščích námluv (další -ová!),
rysích stop na stezce hranostají.
(Beztak se ta kuna schová...)
Proč ještě rty příběh tají!
Proč se zdráhá můj hlas znova
vzkřísit píseň ze hřbitova!
Pojďme tedy k jádru věci!
Děj už čeká – nemám omluvy.

Že se smeká? – To jsou... pomluvy!
(Místo kávy ovšem přeci
dal bych přednost dvěma deci.)

II. *Příběh se odehrává na počátku 15. století, kdy je Finsko pod nadvládou Dánska. – Finy ovšem více stravuje vlastní nesvornost. – Čtenář je seznámen se starší historií, kdy je jeden z finských kmenů přiveden prorokem do dnešního sídla. – Lid záhy vystřízliví z iluze, že byl uveden do „rajských končin“.*

A čím začít nežli datem
– rokem, s nímž je dění spjato.
Staňme v létě boubelatém
– čtrnáct set a krátce nato.
Tehdy totiž prvním katem,
přezdívaným *Krev a bláto*,
platí Dán – to on je státem
– naň žaluji! Tak – a má to!
Vládne Noru, Švédu, Finu,
břehům Baltu – jejich lidu.
Poslušnému říká: „*Synu*“,
odbojnému: „*Nedám klidu!*“

Přísná ústa káží dřinu,
popírají hlad a bídu.
Koutky zatím pouští slinu,
klopí ráji směnky vidu.

Vpravdě ovšem našim Finům
jiný vladař panuje.
Podbízí se nízkým činům,
drobí národ ve zbuje⁶.
Dává hlasu mrtvým stínům
(já však, vězte, nezvu je!),
aby smíchal všechnu špínu,
kterou tak rád maluje.
Štětec máčí také v splínu,
nitru vkreslí, jak mu je:
črtne zášť a cizí vinu
– téma, v němž si libuje.

Já děj ale sotva šinu,
místo abych v okuje
rozpálil jak v horkém cínu
fakta – jak se jmenuje?
Nesvornost neb *Rozkol z Klínu*,
toho jména tuším třetí.

⁶ Zbuj – zbojník (nářečně).

Není z hmoty – pouze z plynu,
z myšlenky, jež kolem letí.
Přece moc má stále větší
– nadouvá už plíce dětí.
Tradice mu zjevně svědčí,
přenáší se přes oběti.

Dosti Finů zeširoka!
Třeba zúžit revír zájmu.
Zaostřeme svého oka
do sfér, které drží v nájmu
lidé trochu dodivoka...
Přeplavili kdysi Saimu⁷,
až prý padli na proroka.
A ten hnedle, jestli daj' mu
odstraniti v lásce soka,
že jim poví, v který háj mu
velí cílit božská stoka
– v zemi štědrou – do Geheimu⁸!
(Ráj slíbil do dne a roka.)
Svérázný však vůdce kmene
otázal se toho cvoka,
jestli snáz si nevzpomene

⁷ Saimaa – největší jezerní komplex ve Finsku, nacházející se v jihovýchodní části země.

⁸ Geheim – tajný (německy).

za hrníček dobré moka.
Cvok jej plácnul do ramene,
že prý bůh se připomene,
jen když jazyk šimrá koka.

A jak schůzka vyústila?
Vida! Rána do temene
a jak plachá božská síla
exodus hned uspíšila!
Během týdne u kamene
(světila jej ruka čilá)
klesly nohy unavené,
aby tato místa bílá
vděčná ústa políbila
– neboť zejí do pramene,
z něhož věrá svatá žíla.
A tu prorok pravil: „*Ne, ne!*
Ještě zbývá čest ta milá
zvrátit balvan od kořene“
– pak že vřídlo v povrch vžene
rajské toky uzamčené.
Hned sám vůdce jal se díla
– každý sval se upomene –,
aby v paměť reka vryla
pomsta světce, co je kýla.

Zde tak končí putování
lidu, z moci jeho vůdce,
neboť kýla v lecčem brání,
a to vzdor i malé pŕtce.
Stalo se již pevnou daní,
zazní-li cos příliš prudce,
že se místo rukoudání
dává přednost ostré dŕtce
(což se právě přihodilo
po útěku toho svŕdce...)
Z Edenu, v němž dlíti milo,
z vinice, kde každý sud se
prodá – v rublech – as za kilo,
ocitá se v chtivé ruce
sotva šňŕrka od kapuce,
již si oko poručilo.
Místo bohyň potměch víl,
slavičí zpěv mizí v drápu,
černozem se tuží v jíl...
– Bezletová zóna čápŕ!
Ani Eufrat, ani Nil...
Medvěd si tu brousí tlapu
a ke všemu odkuds z trapu
má sem dýchnout Černobyl.
Co ten šejdíř zpŕsobil!

Samozřejmě, a to chápu,
v legendě je pravdy díl
– a i ten jde s fámou napůl!
Nelze říct, zda mudrc žil...
Přiznejme však tomu chlapu
při pohledu v dnešní mapu:
mnohé kmeny ošálil!

III. *Oněmi lidmi jsou pirkové, kmen
zbojný a obchodní. – Jejich novým domo-
vem se stává severovýchodní pobřeží Bot-
nického zálivu. – Živností pirků je zejmé-
na výběr daní na Laponcích. – Jejich
soky jsou také Norové a novgorodští
Rusové, s nimiž se střídavě častují bojo-
vými výpravami. Ty jsou ale jen pří-
ležitostné. K častějším půtkám dochází
mezi bratrskými klany.*

A už dosti o příchodu
lidu, jemuž dlužím jméno.
Pirkové – řku k tomu bodu,
z jejich kronik vypůjčeno.
Sémě, které kalí vodu
v kraji, kde se švédské léno

vzpírá vůli Novgorodu
– tedy klany některé, no...
Srážky jsou zde denním chlebem,
boj si střádá do důchodu.
Nohy Krista tluče hřebem
křesťan náš i od východu.

Tady cítím: nutno sedem
občerstviti příběh v chodu,
jinak se mi nepovede
reáliím podat shodu.
Jejich nástin – říkám předem –
nevybudí žádnou ódu.
Těžko mazat hubu medem,
když skřípe ve finském kódu.
Prve zpřesním destinaci,
kam nás přived starší rodu,
neboť jistě jsou i tací,
kteří se v mém doprovodu
v prostoru teď trochu ztrácí.
Domem pirků, stopkou plodu,
stal se – víme, pro legraci –
kraj při mělkém říčním brodu
(vlastně v samém toku ústí)

kde se Oulu⁹ k moři vrací,
kde se Kemi¹⁰ v Botnik pustí,
dosti majíc imitací.

Lososi kde třou se tlustí,
v písčínách se koupou raci,
v zimě brtník lední krustí
tmí si těžkou situaci.

Pod kaskádou slovních vpustí,
přívlastkových koncentrací,
nápovědu břehy šustí
obírat se nyní prací.

Činnost, jíž je pirka živ,
mohli bychom nazvat lupem
– což nestavím na odiv!

Pro nápravu dodám šupem,
že tu a tam za záliv
vydá se i za nákupem.

Kdekterý by také kýv'
při zmínce, že ze všech niv
nejraději mrská trupem
při úderu zřídka tupém
v končinách, kde sobu chlív

9 Zde myšlena řeka Oulu (fin. Oulujoki).

10 Zde myšlena řeka Kemi (fin. Kemijoki).

krmí stele – jaký div! –
malý muž, jenž liščím chlupem
hřeje srdce nomáda.
Pirkové jej zovou hňupem,
on jim spílá v hovada.
Jména ovšem v klání krutém
nejméně vztah ochládá.
(Navíc líheň v lebce duté
rovnou soutěž dokládá.)
Hůře už je na tom s prutem
Saam¹¹, jenž píchá do stáda,
když je v čase dohodnutém
přijde zdanit armáda
– neb, není-li dosti Brutem,
zbude mu jen ohrada.
Se stvrzenkou na záda
klesá pak i nálada.

Avšak nejen ku Lappmarce¹²
historik si všímá stopy
po pirkově vratké bārce

11 Saam, resp. Saamové – výraz, kterým sami sebe označují Laponci (kočovní lid obývající severní oblasti skandinávských zemí).

12 Lappmarka – germánské označení provincie, která je součástí Laponska.

– bystřinám kde pletla copy.
Také z Nora, mravokárce,
Fin si posměch často tropí,
naleznuv v tom kmeni dárce
pro trpící zlatokopy
– třebaže prý podle znalce
někdy meč a někdy kopí
zvrátily ty vazby v dálce
ze závlahy do potopy.

Další směr, kde značí svár se,
ovládán je podnes popy
(byť po mnohém věku starce
třímá moc i cena ropy).
K Rusi spějí příští kroky
řeči rýmem vázané
– jistně, již za úroky
vzdávají se dvořané,
neboť status pro otroky
– vědí hlavy mazané –
snáz potírá leskem roky
škodné v srsti poddané.
Z bašty říše, kterou sloky
titulují za: „*Pane*“ –

„*Posadniku zpod Laatokky*“¹³,
Novgorod nám vyvstane.
Metropole hnaná skoky
k osudové strádané.
Tehdy ale za nároky
cizího zle vkládá NE!
Jak pirkové, tak i Rusi
k utužení vzájemnosti
utrpení četná zkusí,
střídavě se mečem hostí.

Tolik nástin trénu kusý,
od hradiště ku předmostí.
Fakt, že terči každé pusy
pánevních je obal kostí,
sousedský takt neudusí.
Vždyť se hraje nejen zlostí
v partii, kde táhnou lůsy.
Za důkazy náklonnosti
považují mnohé plusy
ve výpůjčkách slovesností
– třeba samo slovo: *rusi*¹⁴!
Kolik nese hmyzích ctností!

13 Posadnik – výraz používaný Rusy pro novgorodského náčelníka. Laatokka – Ladožské jezero (finsky).

14 rusi – hovorově „švábi“.

Ať už vztahy přespletité
vlekly prospěch, či jen zkázu,
kontakty stran – té, té, i té
občasného zveme rázu.

Asi baltští endemité¹⁵

– lid přivyklý tmě a mrazu –
v bledé schráně věčně zlité
málokdy jen trefil mázu¹⁶.

Paradoxně boje lité
častějšího znaly kazu
na pár akrech, kde vsi bité
bratrům vsákly do výrazu.
Zde počneme děje žité!
Vydejme se z toho srázu...

15 Endemité – druhy, vyskytující se na Zemi jen v jedné oblasti.

16 Máza – lyžařský vosk (hovorově).

IV. *Odvěké boje mezi sebou vedou zejména obyvatelé městeček Kemi a Oulu. Jejich prapříčina je nejasná. – Nepřátelství je soleno také různou vírou obou klanů. Zatímco Kemijci jsou římskými katolíky, Oulujci se pod vlivem Novgorodu hlásí k pravoslaví. – Nicméně je s podivem, že ač oba křesťané, drží se Bratři více litery své věrouky než ducha všeho křesťanství.*

Při Botnickém zálivu,
v dnešním lůně *finské panny*¹⁷,
určují si protivu
znesvářené pirků klany.
V chladných srdcích naživu
drží dávnu pečť hany,
jež oplátkou palivu
hněvu sahá na oktany.
Kují se tu při pivu
každoroční kruté plány,
jak dosáhnout odlivu
té či oné protistrany.

¹⁷ Finská panna – metafora, kterou sami Finové označují svou zemi. Narážka vychází zejména z tvaru finského státu na mapě, připomínajícího postavu ženy.

Ze severu Kemijec,
veden dávným rodem Kurků,
Oulujce by z jihu v klec
uvrhl a – poslal k Turku¹⁸.
Ten by zase jeho plec
vynesl na svatou hůrku,
aby dým a koniklec
dopřály jí křehkou kůrku.
Bizarní toť jistě věc
– bratr bratru lněnou šňůrku
omotává za límec
těsně tak, až z očních důlků
vypoulí ten pokrytec
za dvou chátru dvojistou bulku.
Oko zchládá, na sklivec
se k tyjátru vkrádá sůl... Ku
dni tmou zní sten: „*No uždyť, přec...*“
Vězně, pakáž, věčnou nulku
povolává očístec
– za vší vinu! (Větší půlku.)
A kde ta zášť vlastně věrá?
To už neví ani Bůh.
Tryská tam, kam spadla včera
– přirozený řád – a kruh.

18 Turku – do roku 1812 finské hlavní město.

Dnes kde trčí kmene vzpěra,
protlačí se zítra pluh,
aby časem v místa šerá
obilný se vepsal pruh.
A vše proť, ať ruka která,
vzpomenuvši dávný dluh,
pod dohledem desatera
vypálí ten zralý luh.
Smíření též nenahrává
věc ta trochu nešťastná,
že z obou vsí víra pravá
druhé zdá se nejasná.
Stalo se, že slůvka hravá,
která každý křesťan zná,
přeskupují význam práva
v protivenství propastná.
V Kemi totiž šelma dravá,
pod palcem již Germán má,
v kázání se dovolává
prořímského aranžmá.
V Oulu ovšem jeho sláva
zří se jaksi nemastná
– snad že píce ochutnává,
Rusů kde dí pravlast: „Na!“
Jistě, zde se také slaví!

Dokonce i Bůh je Bohem
– musí však ctít pravoslaví,
ne ten žvást, co je jen slohem
(třeba i tu autor staví
veršík k verši v žalmu strohém
tak, by z jejich rajske šťávy
opojen byl tentýž bohém.
Bohužel tak plete hlavy,
že i z matek s jedním rohem
dvourohé se rodí krávy
– ty pak Bohu řeknou: „*Sbohem!*“
v domnění, že praví mravy.
Se mlékem a se tvarohem
procedí svým synům zprávy,
že v životě jednonohém,
s kopýtkem a řádně savý,
muž se stává žhavým stohem
– svatou výhní křtí že davy!)

Hůře ale – pod batohem
s věroukou do výbavy –
dusí se lid svými hleny.
A tak i ten zákon pravý
vyšlechtí si alergený.
Škoda slov! I Bůh je zdravý,

Litera kde nosí pleny,
úslužně se chápe trávy,
zatímco Duch z oblak pěny
coby rodič vládne právy.
V tom jsou – myslím – zauzleny
úzkostné i zlostné stavy
nejedné ctné moudré ženy.
Ale vzhůru do zábavy!
Začněme si hráti s jmény...

ČÁST DRUHÁ

Harmonii nehledej v okamžiku, ale v celku.

Harmonie není přímka, ale sinusoida.

Přímka je prázdnota.

V. Kemiské panně zvěstuje neznámý muž, že porodí syna, vyvoleného ke znovusjednocení zneprátených klanů. Ta polekaně běží svěřit novinu otci. – I on je překvapen, nicméně jako náčelník je k proroctví obezřetnější. K jeho potvrzení se vydává za znalcem. – Ten zprávu potvrdí.

Událo se léta Páně
čtrnáct set a – tuším – dva,
že se v Kemi jedné panně
zjevil jakýs protiva.
Vzpomínám si ještě maně,
že snad smrděl od piva
(přinejmenším jeho sáně

vedla ruka klopivá),
když se nocí z lesní stráně
probouřal až do chlíva.
Panna sběhla ze své jizby,
aby vztáhla dívčí dlaně
na tvář, kterou ovívá
zvláštní odér, jako líz' by
vydaný ten mužík haně
nejen sladu od piva,
nýbrž také dna, co říz by
vyznalo až požehnaně
nad míru, jež prospívá!
Přijal ale němé výzvy...
Tajemství víc neuchráně,
za svědky si hvozdy zva,
přísahá na staré jizvy,
že „*z nebeské plodné bání*
urodí se oliva,
kterou ze všech“ – říká – „*míz vy*
napojíte jako daně
do zralého pojava.
A ten vládce vyvolený
přidá další ránu k ráně,
dokud síla brojivá
nesjednotí oba kmeny.

*Kemi s Oulu – dosud skráně
hlavy, která bolívá –
stiskne svými jó-rameny
a pak ústy vtiskne na ně
nový řád (a hnojiva,
aby vzklíčil pod kameny).“*

Panna hledí polekaně,
chvílemi až omdlívá,
záhy ovšem, znajíc změny,
jež se vetknou v rodné pláně,
spěchá k otci. Co živa
nezřeli jste mladé ženy
kmitat nožky víc oddaně!
Jak se jimi ošívá!

Otec, zvěstí zaražený,
mírní však ten pohled laně.
Ví, že mnohá protiva
může poslu mazat třmeny,
když kůň jde po tenkém laně.
Tím spíše, když prodlívá
onen otec dlouhé směny
v náčelnickém hlavním staně!
Ano – sám to Tero Kurki!
Muž, pro něhož o prameny

rve se kumštýř s badatelem!
Tehdy ale od komůrky,
míhaje se mezi kmeny,
sám pospíchal skoky šelem.
Tvář jak klobouk muchomůrky,
dobré rady znaje ceny,
dává přednost před fortelem
moci vědy – aspoň způlky.
Jak sám řekl: „*Máme lidi!*“
Běží tedy „*za přítelem*“
(jenž by vědě dal i kulky)
– jakpak on tu zprávu vidí?

Astrolog hned mává perem,
snáší z nebes kotěhůlky,
aby vše to pidi-pidi
orámoval živlů čtverem
při kouzelné vzmachu hůlky...
Nakonec i slovem šidí
– nestydatě se závěrem
zasunutým do škatulky:
„*Chce můj pán – pak veni, vidi!*“¹⁹

19 Veni, vidi – přišel jsem, viděl jsem (latinsky).

VI. *Tero Kurki je opojen budoucí slávou svého rodu.*

Potvrzeno dvěma zdroji,
proto zřejmo – je to tak!
Tero Kurki vzpříma stojí,
ku osudu upřen zrak,
pyšně trouse, že to mojí
– MOJÍ! – dceři hozen hák,
který tlustý vlasec pojí
s věčnou slávou zpod oblak.
Ona je v tom věčném boji
lůnem, z něhož vzlétne drak
– ten, jenž v Oulu mládce pojí,
mocně říhne, no a pak...
Ustele si na pokoji
z kostí, které pokrýl plak
hanby klaté silou dvojí
(ohněm, mečem – ví i žák),
a když v roli vládce přečká
opoziční raný tlak
– vzpomene si na dědečka:
„Ach, můj drahý maniak!“

Tak sní stařec s rysy křečka
o dějích, již dá si v znak.
Zatím však jen bílá břecha
značí, kde šel rosomák.

VII. *Vsí se brzy novina roznese. – Vinou
ústního podání ale dochází k jejím úpra-
vám. Záhy tak není jasné, která z mís-
tních žen se má stát matkou onoho „vy-
voleného“. Každá se snaží otěhotnět, aby
jí byla právě ona. – Muži v zimě opouštějí
Kemi a vydávají se na válečnou výpravu.*

Jak dnes bývá, kdo si sečká
v místech, kudy jezdí vlak,
chytí, co kde poznámečka
kápne sluchu na povlak.
V dávných dobách ale vlečka,
natož módní motorák,
nešlukuje pod kolečka
ani naftu, ani stlak.
Supluje je babská smečka
– hejno, při němž i ten pták
vidí druhy jako béčka,
mysl smuše v otvírák.

Namítnete: „*Což i Finky
trpí tímto neřádem?*“
Odpovím Vám – Kdeže žínky!
Finové tím trpí zlem!
Zatím jejich kopretinky
v uskupení dvouřadém
patlají už pestré šminky
na slovíčka – a ta krém
vymaluje z matné zmínky
v obrazy, jež zlatí lem
– neřku-li hned ve vzpomínky!
Inu, baby – čert je vem!

Držme se však děje linky:
Než se ráno stalo dnem,
kolovaly dávno šprýmky,
že se Kurki s andělem
zapletl (snad za podmínky)
a že v jednom z dívčích těl
v noci, přímo na dožínky,
vstane místní spasitel.
Když se ovšem ze dna sklínky
do krve vpil vonný pel,
počly v myslích pučet plínky
– snily nejen panny, žel...

Brzy dívky hnaly synky
na noc kamsi za kostel,
až si farář bafal z dýmky,
jaký je ta víra tmel!

Odložme teď teplé drinky!
Dokud lesy halí běl,
nechejme ty finské flinky,
ať jim vítr do křídel
hlasem jako od maminky
šeptá, kam by voják měl
zarazit hrot věrné finky²⁰
při výpravě do pekel.
Ponechme ty třesky břinky
ve stínu svých mířidel!
Ba i práce, odpočinky
jarních kapek – krotkých střel!
Nahlédněme v černé skříňky
mezi bzukot zemdlých včel...

20 finka – tradiční finský nůž.

VIII. *Nastává konec léta. Ženy v očekávání se připravují k porodu. – Ještě větší nervozita panuje na Kurkele, dvoru náčelníka, kam přichází vzácná návštěva. – Kurkiova dcera porodí holčičku, čímž vzbudí otcův hněv vůči astrologovi. – Pak ale žena porodí ještě druhé dítě, chlapečka Mikaela.*

Ano, léto – doba zrání!
Mrzutý duch polí šká.
Obilí dnes vrací semi,
plníc žencům vroucné přání:
bude chléb a – snad jíška!
Než se slunce vydá zemi
s myšlenkami, kterým straní
licoměrná rozmíška,
slehnou ženy v celém Kemi.
Žádné posměch nezabrání
v naději – byť bez bříška.
Každá jedna mezi všemi
touží po všem milování
mít – Božského – kulíška...

Kde jsou ale zcela němí,
naději si větší chrání,
prozradí nám ulička
ušlapaná hosty třemi
s dary slova, cti a zdání,
že přetáhli budíčka.
Vůdcově jdou popřát plémi
na Kurkelu²¹ farář s paní,
astrolog a sudička
(z výrazu, jak ta se tlemí,
bojím se, že na zaspání
podílí se – opička).
Větší strach však – jasné je mi –
má budoucí rodička.

Sama dcera náčelníka
přijímá teď komplimenty
ve květnatém popisu
– s jakou něhou zanaříká,
když se kryta studem plenty,
dražší hroudy jaspisu,
s myšlenkou na následníka
jme počítat alimenty!

21 Kurkela – dvůr (ve Finsku ve významu usedlost) rodu Kurků.

Ve chvíli, kdy k podpisu
andělského úředníka
pod nádechy zpod placenty
zbývá jen vzdych: „*Chlopi, jsu!*“²²,
do světnice půlnoc vniká.
Farář svírá dokumenty
k pořízení zápisu,
hvězdopravec tmy se zříká
a sudice – chlemtý, chlemtý!
Nedostane ani sou²³!
(Já vím – myslím na Frantíka.)

Dost pohledu na fragmenty
– halí děj... Vtom: „*Vidím šišu!*“²⁴
vzkřikne kdosi na tatíka,
jenž raděj, vzat v sentimenty,
hledá jméno... Možná – Míšu –
pro dceřina výtržníka,
který řve jak s oponenty.
Záhy z „*Óó!*“ přehlesá spíš „*Úú!*“.
Chlapec věru nevyniká
v preferenci nad talenty...
Kurki chroptí: „*Vždyť má – – !*“

22 „*Chlapi, jsem!*“ (nářečně).

23 Sou – francouzská drobná měna.

24 „*Vidím hlavičku!*“ (nářečně).

Děvčátku – tu v očkách bliká!
Zbytečné jsou argumenty
o „*zatmění nad svou chýšou*“
astrologa – podvodníka.
Vakuum zní hrůzné: „*Ven, ty...!*“
– vulgarita – a pak: „*Píšu!*“
z velebných úst matričníka.
Okultista, živ jen z renty,
vykoktá, že „*hvězdnou říši
zachrání už jen klika*“²⁵,
a dotaz, proč ty dva centy
– říkejme jim otylka –
hatí věštby odborníka,
zavádí do komponenty
statistická odchylka...
Sotva ovšem blýskne dýka,
zúží se čas na momenty
– to že druhá postýlka
hlásí se o osadníka.

Sláva! Hrstka před procenty
– zanedbaná úchylka –
vrací do hry o klučíka
další křik! (Ač vzdech: „*Už jen ty!*“)

25 „*Hvězdnou říši zachrání už jen štěstí*“ (nářečně).

Žádná větší nadílka!“
matku v jásot nepřimyká;
di- ji děsí, ale penti-...)
Už však svírá andílka!
Kluk se mrská jako štika.
No a děda? „*Ze všech jmen, ty*
Mikaeli,“ jatý lká,
„*zhubíš zlého protivníka!*“

Tak dvě děti – trdýlka –
zvou mne pěti! (Jak se říká:
pohroužit se do dílka...)

IX. *Ryšavé děti prožívají klidné roky, projevují ale sklony k nepravostem. – Zejména Mikaelova sestra Korva jeví značnou dávku bojovnosti. Sám Mikael je přemýšlivější a záдумčivější, ale často v Korvině vleku. – Původ jeho smutku je nejasný.*

Přišla léta pro dvojčata
veselá a bez starosti.
Sem tam kštice sluncem vzatá
šlehla odlesk ku věčnosti,

když se s čtvrtou sešla pátá,
odkazujíc záři Osti²⁶.

Jistě, malá caparřata
(těch teď Kemi znalo dosti)
jevila se zprvu svatá,
ovšem jaksi – bez lítosti.
Neboť jak nám trousí data
z předaleké minulosti
– sestra často svedla brata
ke kdejaké nepravosti.

Malá Korva kolenatá
(za to O se v jméně postí
nejeden kněz paličatá,
by v původní výstřednosti
dopnul hlásku váčkem zlata)
– tedy děvče silných kostí
aureolou s puncem Ztráta
zastínilo usedlosti,
ouluská kde zví se vrata
– zatím pouze od hravosti!
Mikael však, ten byl jiný,
ač ani on nedokázal
příležitost skopičiny,

26 Ost – zde ve významu „východ“.

jako každý věrný vazal,
poslat s nožem na maliny.
S Korvou – pravda – tratě svázel,
ve stanicích ale činy
vedla kolej stranou – na žal.
Sestra ctíla rozvaliny,
hoch byl kumštýř (dobře – mazal)
– možná proto krví Finy
silnější proud sevřít kázal.

Čtenář chápe, když se splíny
věší v řadách dnešních Bazal.
Proč se ale zhostí dřiny
v dítěti – i já se tázal.
Snad pro geny babiččiny...
Sám osud tu šlépěj smazal
z historické pavučiny.
A já abych už – taky mazal!

X. *Vypravěč se zavazuje, že se pokusí o nestranné líčení příběhu. – Ve věku deseti let od narození dětí nastupuje na finský biskupský stolec Maunu Tavast, který se hned ujímá některých reforem. – Záhy nato propuká poblíž jeho turkuského sídla selská bouře. Ta se domůže svých požadavků a je ukončena. – Inspiruje však obyvatele vzdálenější provincie, a tak i zde propuká povstání, jež je tentokrát potlačeno vojensky.*

Kam se vydat? K černi běd?
Stopou pirků k pranýři?
Či jak motýl v sladký květ,
jenž se rudě zapýří?
Večeře je starý děd,
snídaně – tvář bez chmýří.
Půjdu tedy na oběd,
k prostřednímu talíři!
Objektivní výpověď
svědomí si usmíří
– třeba je to trochu šed'
mezi mnoha moždíři²⁷!

27 Moždíř – ve středověku jednoduché dělo.

Dekádou když zvali svět
naši malí raubíři,
finských stád se ujal kmet.
– Nuž, k novému pastýři:
biskup Maunu, docent věd
(počtů, čtení na kříži),
jal se lesku vrátit zpět
církevnímu krunýři
– s koncepcí na třicet let
a se smlouvou na čtyři.
Cílů – hrůza pohledět!
Vztyčený prst namíří
hlavně v neduh, do nějž sed:
čarodějky v soudní při!
Reforem se chopil hned
– pálili se upíři.

Šedivý vous na bradě
víc svrbělo – v zraku mém –
prohlášení na radě,
že se kousek za hradem
v povznešené náladě
lid ohání překladem
práva rybných na kádě
přiznaného Západem.

Ve sváteční parádě
bručí hlouček: „*Nekradem!*“
Nabízí se nasnadě,
že i s tímto neřádem
skončil biskup na vádě.
Při myšlence na tandem
ustoupil té estrádě.
Hlouček hlesl: „*Stará, dem!*“

Věrní téže zásadě,
osloveni nápadem,
přiznali se v zahradě
vzdálenější hradním zdem
lidé k stejné výhradě
– vůči šlechtě, kléru, všem.
Paradoxně v osadě
s dokonalým systémem
– tři sta hlav kde v armádě
živeno je mužů stem.
Zdejší fojt²⁸ nic nehradě
odpověděl poukazem,
že příspěvek na kádě
byl by zisťným marasmem

28 Fojt – nejen ve Finsku, ale i v dalších skandinávských zemích se fojtem nazýval správce okresu.

v panství vzrostlém na sadě.
Dav však dále mává snem.
Po kratičké poradě
svolán ráci brannou sněm
v nejsilnější obsadě:
jeden hluch a druhý něm.
Citoslovce na skladě
přiživují trudný vjem,
neboť vzteklé: „*Nech, ať de!*“²⁹
nelze zváti programem
– jak na výzvu: „*Porad’!*“ – „*Éé...*“
Přínosné pak: „*Prohrajem*“
s proklínáním chamradě
sází už jen na zájem.
Závěr patří paladě³⁰:
po potomku savoském³¹
– jeho temné baladě –
míří kroky – za vojskem.
Jenže – i to! – na zradě
leští cejch dne ubrouskem:
„*Dyť aj my sme na ladě,*

29 „*Nechej ho, jen ať jde!*“ (nářečně).

30 Palada – urozený stav.

31 Savo – finská provincie sousedící tehdy s Novgorodskou říší (v roce 1478 dobytou říší Moskevskou).

a to pěkně na ouzkém!“³²
Řeč nabírá na spádě:
*„Pravítě – meť s pohanem,
co sa vzpírá ku vládě!
Šak nás pět kop s žopanem
a ich sto! – a ve stádě
– eště v stavu nasraném!“³³*

Nakonec vzdor tirádě
obstoupil voj nad ránem
krycí body Í a Ďé.
Ivan, Děda – pad a dnem
zní ukrutné: „*Za kádě!*“
Vzkaz s poštovním havranem:
„Tak nám vlezte na zádě!“³⁴
provázený balvanem
hlásí v panské kapradě
nový odpor – karbanem!

Selská vzpoura v základě
nevznesla než téma tém,

32 „Vždyť i my jsme na ledě, a to pěkně na úzkém!“ (nářečně).

33 „Říkáte – zameťte s pohanem, který se vzpírá vládě! Jenže nás je jen pět kop včetně župana (vládce okresu, zvaného župa), a jich je sto! – a navíc ve skupině – ještě ve stavu našťvaném!“ (nářečně).

34 „Tak nám vlezte na záda!“ (nářečně).

že posila armádě
nebyla by přehmatem.
A po boji srdnatém
dejme slovo rošádě³⁵:
nahrad'me věž brokátem!

*XI. Vypravěč se zamýšlí nad původem
moci. – Korva s Mikaelem se vydávají na
dobrodružný výlet k Oulu. – Tam po sobě
v jedné z chalup zanechají posměšnou ří-
kanku.*

Budiž, v tom se ještě neskví
králem ten, jenž předurčen.
Ovšem každé zbraně třesk ví,
muž že klesne v středu žen.
Odpoví i Žabovpesk³⁶: „Oui!“³⁷
zda moc vzchází z šlechticem.
Když není chlap smlčen broskví³⁸,
bývá zkrátka překřičen.
Ženských výsad možná množství

35 Rošáda – šachový tah, zjednodušeně výměna pozic figur krále a věže.

36 Žabovpesk – Francouz.

37 Oui – Ano (francouzsky).

38 ...nebo raději bez poznámky.

přiblíží Vám *zpětičlen*
– kvintesenci (spíš než – božství),
jíž je život přečíslen.

Nechme úvah filozofa
o pohlaví principů!
Ať myšlenky radši plaší
na unylé kůži sofa
dech, ve kterém stín lípu
hledí slůvky: „*Kráčí naši!*“
Jak by měla zaznít strofa
o medvědím princí Pú!
Snad mne nikdo nenapráší,
že ani Pú, ani Prófa
neberou se v ekipu,
ježto letní slunce zháší.
Je to větší katastrofa!
Vidím hroty od šípů,
zpod nichž dětský potlach raší
– přízvuk à la Kurkenhof³⁹ a
v hlasech dozvuk Oidipů...
Kam nás směry dítek vnáší?
Dotěrný mne dotaz klofá
– proč dvě děti na tripu?

39 Kurkenhof – dvůr rodu Kurků (německy).

Jejich sestry, ba i braši,
dřou – k vizáži B. Karloffa⁴⁰,
sotva vklouznou do slipů!
Jenže... Chtějte to po mesiáši!

A tak Korva s Mikaelem
(hádejte, kdo asi velí)
ocitli se v jiné kaši.
Děvče je holt vzývatelem!
Prozatím jsou aspoň celí.
Přece mne ta cesta straší!
V kraji mnohých dravých šelem
vydávat se bez oceli
slepě kamsi za salaší,
jen aby dvůr s nepřítelem
počmárali čerstvou bělí
– to je čin, jenž mysl splaší!
Oulu nutno srazit čelem!
– zákon, který ducha tmelí –
vtisknul nožkám do kamaší
elán pomstít šrám stých helem
(umocněný karamelí)...
Ač je akční sloka dražší

40 Boris Karloff – herec, který v prvním filmovém zpracování Frankenstein ztvárnil hlavní roli.

než tři jiné s mottem: *melem*,
přeskočím až k halí-belí
či – chcete-li – k otčenáši.

Z dobrodružství vzešel emblém
v tmářském domku nad postelí.
Malůvka jen impuls vznáší
k veršům, stejně nápis: „*Sem tlem!*“

*„Až spadně sníh doulů
na vašeho moulu,
přijďte spolu v našu zem,
my se rádi oulujem!“⁴¹*

Podepsáni: „*K + M*“.
Reakce jen z doslechu
– snad jí zůstal správný tvar –
dostala se před můj vjem.
Prý když baba v pelechu
spatřila ten tvůrčí dar,
připadlo jí na pojem,
že zavítal pod střechu
převzácný to vskutku pár.

⁴¹ „*Až spadne sníh dolů na vašeho moulu, přijďte spolu
do naší země, my se rádi koulujeme!*“ (nářečně).

Vzlykala pak za hnojem
ve strnulém pokleku:
„Proč nepřišel Baltazar!“

XII. Přiblíží se zima a Kemijci jsou nuceni se na ni připravit, hlavně se zásobit topným dřívím. Jsou ale leniví a naléhání náčelníka se brání. – Za trest jsou uvězněni, ale ani v cele je lenost neopouští. – Zima je nakonec mírná, proto Kemi nedojde vážnější újmy.

Jak už bývá v tomto pásu
chladnějšího podnebí,
neuteklo mnoho času
a Kurkům se pod lebí
rozprostřelo v plném jasu,
že už bude potřebí
prasátko či jinou kasu
nechat projet po hřebi.
Přednáškou si získat chasu
o mrazech a – o dřeví!
Stovky očí při úžasu
popřou to, co dobře ví.
Při pohledu v lesní masu

i ten zájem poleví...
Mnozí ba i po primasu
jmou se žádat úlevy
– beze studu pouští z hlasu
výmluvu, že „*só leví*“⁴².
Načež Kurki: „*Běžtě k d’asu!*
Dám vás prodat, zloplevy!“
Když pak cosi špitnou (v špásu),
předhodí je – do slevy!
Své: „*Ty vole!*“ marně v kvasu
omlouvají: „*Vole, vy!*“

Už je zkrátka po zápasu
– vzkaz to zbylé čeledi!
Ta ostatně pro svou spásu
– místo chlapci – cele dí:
„*Vysvobod’ nás – hříšnú rasu,*
chybili sme – sme ledi!“⁴³
Zbav nás...“ – (Viny?) – prosí basu:
„*...letos teho náledí!*“
Pakáž jedna! Furt jen: „*já su*“⁴⁴,
nad svým právem znale bdí.

42 „*jsou nešikovní*“ (nářečně).

43 „*Vysvobod’ nás – hříšnou rasu, pochybili jsme – jsme lidi!*“ (nářečně).

44 „*já jsem*“ (nářečně).

Zato když jsou v cizím lasu:
„Svatý Kurki, v čele di!“
A když práce razí trasu,
žádá službu medvědí,
ouluského každý pasu
domáhá se – ve mědi.

Nakonec moc s houžví zimy
Kemijec se nesetká.
Pandémie zhoubné rýmy
ušetřila prapředka.
(Také z chalup řídké dýmy
jevily se za svědka,
že lenost a drzé šprýmy
– prý roztála Ká-pětka! –
mohly z Kemi, krajské primy,
učinít ves prostředka...
Přiznejme sic – já, Vy, či my
pod vizorem z posledka
– hrstka dříví stála s nimi,
aby na Mráz, na dědka,
působila jako z krimi
preventivní zápletka.)

K čemu ale topné streamy,
když vám selže rozvědka!

XIII. *Oulujci, podráždění nedávným aktem Kurkiovic dětí, se vypravují k odvetné akci do Kemi. – Cesta v zasněženém terénu je ale náročná, i díky preventivně-obranným praktikám Kemijců. – Útočná jednotka dorazí k opevněné osadě v noci, je však vyzrazena jedním z místních dětí. – V následné potyčce Oulujci zvítězí. – Krátce poté je obnoveno příměří.*

Totíž – co se vlastně stalo?
Přiznám k vlastní neřesti:
(neboť i já, aspoň málo,
fandil dětem na scestí
– ano, nad tou pelestí!)
Pozvání se v Oulu bralo
jako nápěv bolesti.
V lednu proto mocné haló
po gulášu se šesti
ku vendetě zburcovalo
z podezřelé šelesti

dva keře a – Boží chválo,
odpusť! – taky náměstí...

Vojsko brzy lyžovalo,
ignorujíc rozcestí,
kam jen mohlo! (Kam se dalo!
Ono když vám zápěstí
drhne strom, až zadák Salo
křičí cosi o klestí
– to by vám moc nechrochtalo!)
Nicméně vzdor krotké lsti
– strategii *Šusrogalo*
(tu a tam radš promésti
stopu tak, aby se smálo
tisíc smrků do cesty) –
Ouluským se nemeškalo
jitřit náklon kosé msty...

Tak *jezdectvo* napadalo
do hradební podesty,
za kterou se klidně spalo.
Zuřivé a prosté cti
útočníky přivítalo
překvapení – holé zdi!
To už první dítě vstalo,

slyševši hlas: „*Polez, di!*“,
a ze spací sítě hnalo
močí stěnu omésti.
Povyk, který vřídlo vzňalo,
zalarmoval našťestí
vše, co ve snech kolotalo
– a tak došlo na pěsti!

Jak se dalo, tak se dalo,
až k ortelu: „*Za trest ti,
ty kemiský paožralo,
odpúšťam jen dva křesty,
kými's zhanbil našú maló!*“⁴⁵
(Zase dávné praresty
hadí plémě vzpomínalo!)

Smír obnovil nad městy
rovněž třikrát křtěný Salo,
na němž totéž nešťestí
osobně se podepsalo.
Příměří však nevěstí
víc než – příliv pověstí...

45 „*Za trest ti, ty kemiský opilče, odpouštím jen dva křty, kterými jsi pohaněl naši malou!*“ (nářečně). Násilný křest k jinému vyznání byl tehdy brán jako velká potupa.

XIV. *Korva s Mikaelem pomalu dospívají. Často tak provázejí své soukmenovce na válečných výpravách, zejména do Laponska, aby zde „vybrali daně“. – Jedné takové se zúčastňují i letos. Laponec však Kemijce očekává a je připraven se zamýšlené loupeži bránit. – Agresoři jsou odporem překvapeni, ale nedají se odradit. Sesbírají v okolí vše, co lze využít k nové taktice, obráncovu ostřelování z dálky. Ten nakonec kapituluje a bez majetku prchá pryč.*

Přešlo další pětiletí
severskými končinami
a Mikael – jistě, s Korvou –
vytáhly se z malých dětí
s nepěknými oblinami
v malé učně, již se porvou
nejen s klišé mladé pleti.
Coby suita roklinami
provázejí v hlídce o dvou
muže vyšlé z třídy třetí
ve zbrani – a mezi námi –
o šlépěji řídce po dvou.

Ta se vine lesní spleť
sněhovými peřinami
v místa, kde se zimní kotvou
poutá Lapčík k bezmajetí
– pouze soby klečí mámí.
(K Jubmelovi⁴⁶ slovy: „*O tvou*“
svede prosbu do souvětí,
když se ale krmě shání.)

S rozpustilou vlastní ozvou
„na lapanou“ smysly pěti
právě dnes jsou ke hře zváni
Kemijci! A ti zas pozvou
sami sebe do paměti
každického, kdo je k mání,
hlásíce se o daň – o svou!
Dlužno je mi vyprávěti,
co předchází poklepání
na ramena s klopnou osou.
Začnu tedy od závěti:
tou prý kdysi – bodem *Daní* –
pod pohrůžkou tety s kosou
kázal Kurki (jó, Taavetti!)

46 Jubmel – nejvyšší bůh v polyteistickém náboženství praktikovaném Laponci (Saamy).

za stálého pohrdání
ztečí à la mlsnou vosou
užít práva – od havěti
z cizích brát si do svých dlaní.
K smůle Saama, jeho to jsou
ruce, které odváděti
mají – podle dohledání –
vše co kryto ledorosou.
Při tom navíc: on má pěti
co rok šanson o shledání
se svou drahou Cosa nostrou!⁴⁷
(V *Přátelích* je zová – *Sněti*.)
Není divu, že se brání!
Nablýští si čepel ostrou,
clonu dodá koš a smetí
při mohutném rozfoukání,
soby hájí hrubou kostrou...
Tak – a pojd'te, Kapuleti⁴⁸!

Přišli! S bubnem! Koušou páni
ret – i buben – oči protřou.
„*Bído – Rambo!*“ koktaj' děti.
Všichni zrakem přikováni

47 Cosa nostra – známá italská mafie.

48 Kapuleti – zneprátelený rod z Romea a julie.

přemýšlí, jak vzpouru potrou.
Na trestu se shodnou – stětí!
Než pokročí – znenadání –
husté koule z mouru popřou
plány boje bez obětí!
Zahájí se obléhání.

Sílu ducha Kemští opřou
o sběr střeliv z krajské změti
vesniček a blízkých strání.
Když pak palné zbraně otřou,
polní kaplan honem světí
akci s názvem *Daněbraní*.
Projektily záhy sviští!
K psychickému podemletí
přispívá též Korva klání:
„*Letí šípy!*“ hrůzně piští,
hlas naladěn k pololetí!
Odpor ovšem neporání...
Druhé kolo – zpět k bojišti!
Pal! – a vzduch se zpoza mletí:
„*Bacha, šutry – na počkání!*“
zvíří dalším krachem tříští...
Vše zvrátí až: „*Koza letí!*“
– výkřik, po němž bez reptání

nečeká Saam věci příští,
usoudiv, že otáletí
stálo by jej víc než přání
odvety na cizím hřišti.
Prchá kamsi za staletí
a my nechme jeho štvání!
Vybrána „daň při ohništi“
(jak se říká dnes v pojetí
středověkých soudních stání)
a Mikael s Korvou pirkští
mohou mluvit o dojetí.
Počalo jim dospívání...

XV. *V Tavastii znovu propuká selské povstání, ve stejné obci jako před lety. – Špatné sociální poměry ale panují i ve zbytku Evropy, odkud se ovšem do Finska mnoho zpráv nedostane. Výjimkami jsou kusé informace o Kostnickém koncilu a hlas jakéhosi děvčete z Francie, že se chystá osvobodit svou vlast z područí Anglie (pravděpodobně se jedná o Johanku z Arku).*

V dvojkolejném pravostroji,
k obecnému namíře,
svěřím těm, kdo o to stojí,
co čtu v dávném papíře.
Třeba fakt, že v jižním kroji
tavastského⁴⁹ koštýře
rolnický dav znovu brojí
– že nechce dřít „po štyře“⁵⁰.
Představte si, že se z ojí
(ač se každý potí, že?)
znovu trhla, ať se spojí,
grupa s cejchem potíže.

49 Tavastie, nebo též Häme – finská provincie.

50 „po čtyřech“ (nářečně).

Tentokrát se k ohňostroji
vyslanému do šíře
přidal každý, kdo se bojí
– prý to kolem pošty vře!
Požadavek vznesen dvojí:
prve cosi ve víře,
a pak hlavně – přidat zdroji
penzijního pilíře.

Stačilo už o té sloji,
kde se pro dva halíře
loňské zrno dvakrát pojí,
ať jsou čisté talíře.
Teď mi přišlo k mysli mojí:
když už je řeč o díře,
vzpomeňme, že v stejném hnoji
plave zbytek polí, řek
universa v římské zbroji.
Zpráv však – jak ctí kuplíře!
Jen v Kostnici že se hojí
klér zážehem kacíře
pro jakési *podobojí*.
Také zprávy z Paříže,
jimiž se to vždy jen rojí,
dí o nudy nadmíře.

Když se v sálech hradních kójí
vloudí mezi šermíře
zvěst o brzkém nepokoji
v okupační mezihře:
Francouz že se opět projí,
o Anglána osíře,
k volnějšimu stejnokroji
a pak: „*Za kříž – po síře!*“
A kdože tu pověst kójí?
To je vrchol – k nevíře!
Jakás holka, co se v loji
modlí k víle Elvíře!

Nazrál čas se vrátit k boji,
rejdí oko po škvíře.
Moment! Cože? Svatí moji!
– Zas to u té pošty vře!

XVI. *Přechází další rok a nastává podzim. „Čas říjí“ se poprvé dotýká také šestnáctileté Korvy, která se začíná poohlížet po chlapcích. Prozatím neúspěšně. – Kemi je ovládáno nudou, a tak zdejší muži u vína vymýšlejí, čím se zabavit. – Volba padne na uspořádání amatérské výstavy křídových kreseb ve švédském Luleå, kam vzápětí odplouvá početná kemiská ekipa. – Záměr se nepodaří uskutečnit, neboť ženy strhnou akci k bezhlavým nákupům. Poté se Kemijci vracejí domů.*

Další rok se s rokem míjí,
podzim líčí na kavky.
Pohjanmaa⁵¹ se dosud straní
zúčastnit se blízkých říjí,
ač je dosti poptávky!
Poprvé se v roli laní
s žádostivě příkrou šíjí
k zavěšení ohlávky
Kurkiova vnučka chrání

51 Pohjanmaa, nebo též Ostrobothnia – finská provincie při severní části Botnického zálivu, ve které se odehrává hlavní část našeho příběhu. Mj. se zde nacházejí města Kemi a Oulu.

před pohledy krotkých zmijí,
jež touží jak škrkavky
ulehnout do cizích tkání
pod staženou žaluzií
a pak čekat – na dávky!
Šestnáct let však lehá na ni
a i srdce branné vpíjí
upomínky na vdavky.
Pár hochů i budí zdání,
že se vcelku dobře bijí
(navíc s tělem – pro plavky!)
– partie to k pohledání!
Těž druhý břeh z indicií
navazuje kraj lávky
k nevinnému – otlapkání...
Co naplat, když Korvou šijí
zlé řeči stran kapavky!
Nabízí se pro hledání
ještě chlapci, kteří žijí
ve vsích jižně za splávky.
Ti se ale radši brání.
Vyznali se dříve – i Jí,
však v tom jméně – padavky! –
vidí jedno povolání...
Naštěstí – co nepomíjí –

jsou říjnové návdavky
na srpnové poléhání.
A tak píle v agónii
pouští pirkům nahrávky,
jak se svaly choré shání
po činnostech s baterií.
„Pod’me vlítnót na Slávky!“⁵²
vyslyší to naléhání
jeden z těch, co nejvíc pijí.
V odpověď dva záhlavky
vydají se na třepání
k chytré hlavě – s bulimií!
*„Nech té ruské náplavky,
dyž nás samé neuhání!“⁵³*
Do záporu neukryjí
strach z návrhu Nápravky
(chlapa, jehož za rouhání
tolikrát už vzali kyji
v klášterních zdech pro kravky,
že je to až k pousmání).
Jeho námět: na Juriji
– hřebci staré Olafky –

52 *„Pojd’me zaútočit na Slovany!“* (myšleno na Rusy, nářečně).

53 *„Nechej ty ruské přivandrovalce na pokoji, když na nás sami nedorážejí!“* (nářečně).

zlomit rekord v počtu dlaní
obrácených na kurii⁵⁴
zvedl šéfa dopravky
zkázonosných retrosaní
a obecnou arytmií!

Nakonec si z rozpravky
vyzískala dobrozdání
přes unylou apatii
zas idea výstavky.
Říkám – zase – neboť ani
umění se nepomíjí
v dobách vinné odstávky.
A protože místní páni
nejdou dneska právě střídmi,
usoudili ve frakci,
že nastal čas – strýci, tcháni –
by vzkázali, že i z kříd mi
vyčarují atrakci!
(Jak kdys v Raahe, u Kajaani⁵⁵...
Dokonce i mezi lidmi
dobyli si – se *Vrabci*⁵⁶ –
určitého zneuznání!)

54 Kurie – římskokatolická hierarchie (kněžstvo apod.).

55 Raahe, Kajaani – finská města.

56 *Vrabci* – název jedné z kreseb.

Aby lodě tezi přídmi
uchránily reakci,
vystavily plachty vlání
ke kulturní mezi přítmi
– diecézní redakci!

V Luleå⁵⁷ však odhodlání
provázat kumšt zemí nitmi
přeťal výkřik: „*Je v akci!*“
Křehkou hrázi všehobraní
strhla žena – třemi rytmy:
„*Bože!*“ – „*No ne!*“ – „*Jéva, chci!*“
Víc už není ke koukání...
Než rozženu – němi – kry tmy,
slyší muži: „*Nefachci!*“⁵⁸
nejen od své mlsné paní,
chtějíc zdolat algoritmy
strojku, jenž jí nesplácí
na zpáteční cestě lkaní,
za něž směl choť zakoupit – *MY...*

57 Luleå – švédské město na severozápadě Botnického zálivu.

58 „*Nefunguje!*“ (nářečně).

Tím končím svou relaci
o výpravě, která z daní
jatých strakou – strakou příjmy
v pěnězoběh navrací!

XVII. *Dozvídáme se, že se výpravy neúčastnilo jen nejmladší pokolení, dosud ne-sezdané. Poučení muži osnovují, jak zabránit opakování fiaska. Padne návrh zřídit za tímto účelem senát, který se už při svém ustavování pokusí schválit první odvážné promužské zákony. Pak se snaha hroutí, vize je příliš nadčasová.*

Nutno ještě poznamenat
k předchozímu vyprávění,
že se z oněch sladkých tenat
vysmeklo jen pokolení,
které nezná slovo: *ženat!*
Zkušenost ta kyprá cení
zuby, jimiž slyšet sténat,
že dalšímu krvácení
z mužských žil jak chromých štěňat
– projde-li přes prvá čtení –
postavit se musí: senát!

Koalice Mrva-Snění⁵⁹,
kterou má se rudočernat,
spěje přísně k vyvlastnění
vdaných žen a *chudospermat*
(tento termín v přesném znění
zbaví muže s přízví *Dcer-mat*
práv k potomka vyživení).
Čas však snahu nazve: Přehmat
– třebaže muž: Osvícení...

XVIII. *V zimě Kemijci zjišťují, že nemají dostatečné potravinové zásoby. – Situaci se rozhodnou řešit loupežnou výpravou do Laponska, doma jako obyčejně při podobných podnicích ponechávají jen starce, ženy a děti. Zúčastnit se mají i Mikael s Korvou. – Dívka si ale nechce pokazit příjemnou vzpomínku z minulé výpravy, proto se nařízení vzepře. – Oba nedospělci se pod jejím vedením vydávají lovit ryby proti proudu řeky Kemi. – Když dosáhnou cíle, hoch ze zábavy skočí na jednu z plovoucích ker a ta jej odnese*

59 Mrva symbolizuje dělný lid (rudá), Snění zde odkazuje na kněžstvo (černá).

až do domovské obce. – Tam nachází neklamné známky nedávného boje a rabování. Vychází najevo, že obec byla v době nepřítomnosti mužů zákeřně přepadena Oulujci. Nenávist k dědičnému nepříteli tak ještě roste a Kemijci slibují pomstu.

Hůře ale – došel špenát!
Mráz upomněl na chyby,
které se teď jeví černě!
V zimě ovšem zazelenat
mohou se jen pochyby,
zda se produkt choval věrně,
neumožniv zaznamenat
objemové pohyby
statistické časosběrně.
I ten horník mávne: „*Sme nad!*“,
věda, že vzkaz strohý by
mohl zvrátit – nepoměrně! –
větší újmy větších témat!

Brzy ale „co kdyby“
střídá návrh vybrat berně
– s přílepkem je trochu zvedat.

Vždyť laponské rody by
neměly si licoměrně
do dražšího sněhu sedat!
Kouzlo loňské honitby
zanechalo v dětské herně
vzpomínku, jež nechce se dát.
*„Život visé od ryby!“*⁶⁰
káže proto Korva vzpěrně.

A tak dívka-bojovnice
– za ní v háku Mikael –
naplánuje vlastní štaci
(dědovi to tajíc sice
– stává se z ní hybatel!).
Zaostřuje koncentraci
k blízkoříční politice,
říkajíc si Ryba Tell.
Po příslibech konce práci
(ba udělá ještě více,
když lid dělný: *„Iba-kel“*⁶¹
zesměšní za adaptaci
na sezónní výpěst píce)
nečeká a oba šnel

60 *„Život závisí na rybí stravě!“* (nářečně).

61 Iba kel – pouze kapusta (slovensky).

z škodného se stáda ztrácí
– až se jejich mladé plíce
nadechují z organel⁶²
ve zrající honoraci
v – jednou – Finské republice...

Tak se kvůli, vzdor a žel
se zající zobou ptáci,
zda na ně, či na zajíce
líčí mladý lov-kartel?
Přibývají s dobou tací,
kteří víc se tázajíce,
pochopí, že: „*Holka, vel!*“
není pouhou provokací
a – paštika na krajíce
od staršího z obou čel
je strach vzniklý konfrontací
(nebo lépe: nedbajíce)
všech zažitých pravidel.
Mají pravdu, slovo zvací
vábí lidské mezanince⁶³
kolem vratkých stavidel
na říčce, kde bobří žáci

62 Organely – vývojové předstupně funkčních orgánů.

63 Mezanin – mezipatro. Zde slovo „mezaninci“ označuje nedospělce (lidi mezi dětstvím a dospělostí).

po ztesané lekci *lžíce*
plní *zkoušku sta bydel*
– dál za revír (který kací)
proti proudu intuice
k ráji pstružích líčidel...
Peřeje tu nekymáci
směry k- a od munice
ryby v kružích mířidel...

Ve hře „jedu destinací“,
vkládaje vše do sudice,
sedlá pak hoch šíři ker,
až se z ledu – z desky hnací –
vzmáhá lesem: „*Probudit se!*“
Žehná zrak, sluch, čich i směr,
znav teď, že se nevyplácí
dráždit Tety holubice⁶⁴!
Na nejtenčím z plavidel
tak se nese, nervy zvrací,
s myšlenkou jen – pochlubit se!
(Pakže tedy splaví gel,
jak říká té kombinaci
tříště, chvoje – a sumice.)
Netuší, že s praví dél

64 Tety holubice – sudičky.

dodá jeho kombi-taxi
k jízdě vstojе času více,
než by kdo mu záviděl!
Oddaného lodní praxi,
v místě spoje masu chyce,
ledy k domu – za příděl –
oprané ho hodí pravsi...

Zjistě zdroje kvasu strýce
v stavu mrtvých kapřích těl,
všimnuv také mrtvých krav si,
chápe hoch, že „hlas ulice“
nesmí cílit, kam by chtěl!
Kdekdo vyje jak vlk na psy,
leč ne k chvále, nýbrž k dýce
pěstmi víří hanby tmel.
Obrátivše prázdné kapsy,
starci, děti, žen milice
vrčí mstivé: „*Spasitel!*“
Než zpět muži přijdou z Lapsy⁶⁵,
dívčí slzy (ze silice)
zúží notně mantinel
zvykoprávu „*s mírou trap si*“.
Útok drzý – ze silnice –

65 Lapsa – zkráceně Laponsko.

doživotně hatí scel
jakékoli míro-šnapsi
s *Ouluplazy* – přes pivnice...
(„*Boží srocně dna hrdel.*“⁶⁶)
Také školy místo bab si
pustí v žlázy šest piv v mlíce
pro slib dát Těm(...) – co proto!

XIX. Propukají nové „bratrské“ boje mezi Kemi a Oulu. Lidé, kteří se jich zpočátku obávají, jim brzy přicházejí na chuť. – Vypravěč si posteskne, že i s tímto obdobím se musí popasovat, nakonec ale nachází útěchu v přiznání, že i doba plná válek je mu milejší než vláda komunistů.

A koloběh bratroválek
znovu hněte temné pudy,
až se z dálky – dál do dálek
rozmachují zeměúdy,
aby ke zlu za korálek
přidaly si z křemné rudy
aspoň náplň krátkopalek

66 „*Boží srocní při alkoholu.*“ (nářeční historický termín).

(jinde zvících *bombarúdy*⁶⁷).
Pirkům chybí zákon (ba lék!),
jenž by svedl popsat kudy
smí se prolít zášť v skon! (Ať flek
nezanechá stop jak sudy⁶⁸.)
Třeba též říct: lid se zalek'
zprvu o svůj život chudý
– než zjistí, že do třezalek
smáčí slzí – ne však nudy!

Doba opět doutná bojem...
Kéž bych teď měl k ruce chůdy,
abych tento časopojem
ve znamení lidské zrůdy
překročil až za soubojem
člověka a všední prudy!
Nu co naplat! I prostojem
finských dějin vně věk sudý
nese mne, že za vrcholem
obrácené amplitudy
projdu sice mnohým bolem,

67 Bombarúdy, nebo též Bombardy – byly v XIV. a XV. století jakýmsi primitivními děly používanými zejména při obléhání opevněných míst. Původně pocházely z Lombardie, odtud se ale rozšířily i do jiných zemí.

68 Míněno sudy s vínem.

ale nikdy – v průšvih rudý!
Ono vzato kol a kolem,
můžu strachy své i study
přionačit alkoholem,
když už tknou se té „my study“⁶⁹!

Tedy pojd'me zorným polem
nástrahami horké půdy
k rekům, které ani Golem
v moci svého Zweiter-Rudy⁷⁰
i s císařským monopolem
(poháněným tažným volem)
nevytáh' by – z teplé budy!

69 My study – mé studie (anglicky).

70 Rudolf II. – rakouský císař (1576–1612).

ČÁST TŘETÍ

Nejvyšším stupněm lidského poznání je pochyba.

Její přítomnost bývá bolestivá, zato absence smrtelná.

Kdo chce proměnit svět, musí proměnit sebe.

Kdo chce proměnit sebe, musí proměnit svět ve svých očích.

XX. Ocitáme se v roce 1425. Částí Evropy se šíří husitské hnutí a jedna z jeho nemnohých zahraničních výprav dosáhla přes pobaltský pás až do jižního Finska, kde ohrozila hrady tří nejmocnějších mužů země. – Posádky se ale ubránily, přestože se do bojů zapojily i ideově ovlivněné skupinky Finů a ziskuchtiví Rusové. Na povrch vyplouvá příčina „uvolněných mravů“, jejíž pomínutí způsobí také brzký konec šíření hnutí Finskem. –

*Útokem byla ovšem částečně vinna i po-
kažená morálka domácího kléru.*

Řekněme, že překvačilo
– sedm let (ať zvolím číslo,
které blaží Boží dílo).
Hledám vhled, by očím kříslo,
co se dosud přihodilo:
snad bych z paty skrze tříslo
dobral se až – pokud milo –
hlavy, od níž *tvrze Tří* zlo
nevidaně pokazilo!
*„Biskópa a dvě ho fízló“*⁷¹
obléhalo *„Hós-geriló“*⁷²
(české hnutí i sem řízlo).

Opevnění stála svorna
– a tak je to jen tak lízlo!
Ustřelená hladomorna
proti hrozbě *„vozba-dieslo“*⁷³
rozpoutá jen hladomor na
panstvích, z kterých záhy zmizlo
při orgiích sladoporna

71 *„Biskupa a dva jeho fízly“* (nářečně).

72 *„husitská bojůvka“* (nářečně).

73 *„vozové hradby“* (nářečně).

množství ječné porůstky.
(Přidala se taky Sborná⁷⁴
– to mám přímo od Rusky!)
Prapříčina není sporná:
příliš levné odpustky⁷⁵!
Polní cháska přeúsporná
zanevřela na křusky,
posouvajíc třídní zor na
odpustky-pack od Šustky!
Nač být potom *čeled' vzorná*
– třebaže ten titul těší –
když i duše Všeted'borna
vstřebá: „*je t'aime*“⁷⁶ i pluk pěší.
Nakonec jí dbaní dvorná
vrátí – řek' bych – úskok bleší,
jak Šustkova „*kuní storna*“
označil – už bez přístřeší –

74 Sborná – zde ve významu Rusové (obecně).

75 Odpustky – ve středověku běžně užívaný církevní artikl. Odpustky se při určitých příležitostech prodávaly věřícím, kteří si tak uhrazením požadované částky mohli vykoupit své svědomí. Nicméně praktika bývala hojně zneužívána bohatými, již se tak v podstatě dostávali mimo dosah Božích zákonů. (Odpustky byly jednou z příčin propuknutí husitství v Čechách.)

76 Je t'aime – miluji tě (francouzky).

vzpurník pana Jägerhorna⁷⁷
(předka muže s rusou pleší,
jenž dá mysli Švéda vzor na
fantazii, jak se věší).

Uznejme zde při závěru,
že dílem i biskup Maunu
nesl vinu na maléru.
Otevřít si v chrámu saunu
– to nemluvím o tuzéru,
který *dcery bájně Kainuu*⁷⁸
platily (prý) v potu kléru
za příběh, jak Kain jde Kainu
říct si o lék na tuberu... (!)
(Slyšel jsem i – o kokainu!)

Zapomeňme na aféru,
o níž vlastně nemám šajnu,

⁷⁷ Johan Anders Jägerhorn byl na přelomu 18. a 19. století důstojníkem ve finské armádě, který inicioval tzv. liikalskou nótu, což byl dokument, který je považován za jakýsi prvotní náznak snahy Finů o osamostatnění jejich země ze švédského područí.

⁷⁸ Kainuu – dávná finská provincie ležící pravděpodobně v Laponsku na východní straně Skandinávského pohoří. Její obyvatelé (snad) podnikali překvapivé výpady k pobřeží Severního ledového oceánu.

a vraťme se ke truvéru⁷⁹,
který – právě – bere lajnu...

XXI. Vracíme se k Mikaelu a Korvě, s přihlédnutím k proměnám jejich vzhledu. – Poté se dozvídáme také o výrazných rysech chlapcova charakteru, ne bezúčelně. Tero Kurki umírá a Mikael se stává novým kemiským náčelníkem. Nicméně jeho umělecké sklony budí v rodné vsi pochyby o platnosti dávného proroctví, neboť mladý vládce se rozhodně nejeví jako zdatný válečník. – Obcí se začínají šířit řeči podrývající Kurkiovu autoritu i zákulisní snahy k ovládnutí moci.

Tím Vám značím, že se беру
k našim milým dvojčatům.
Nejdřív tknu se jejich vzhledu,
ať mne nelze za nevěru
vůči snubním obratům,
oddaným v mém ději středu,
pohanět jak dásně v džberu!
Prve tedy ke zvratům,

79 Truvér – ve středověku potulný básník.

již nastaly od posledu
v proporčním – i jiném – směru:
Korva díky návratům
k rodovému slovosledu
„*proč kynu*“ před „*dyť nežeru!*“
vždy vzhlížela ke vratům
dvora „bohyň od pohledu“
víc než dlužna – na mou věru!
Věrná mužským kabátům,
podlehnuvší módě dredu,
zapomněla na kučeru
(což zavedlo prelátům
impuls kázat abecedu
pravo-vkusu – kam dát kéru
„*Patřím k Fešným ornátům*“).
Mikael zas jako z medu
táh’ se naskrz atmosféru
s vlasy jak když koťatům
připustíte k srsti vědu!
Barva ovšem v pozdním sběru,
bez ohledu na datum,
vždy si bere v mustř dědu,
pročež prostor ve výběru
zúží pouze na – fatum⁸⁰.

80 Fatum – osud (latinsky).

(Myšlenky tak na záhnědu
mají smysl – leda v šeru.)
Kurkiovic hrabatům
opadají do obědu
kštice hodné Rudých Khmérů!⁸¹

Větší účast dramatům
na vzruchu a na tragédu
vnášejí však do éteru
podotázky, zda patům
osudu – jak játra vředu –
zavládne čest charakteru.
Proto v masky mláďatům
– v okamžiku, kdy je vedu
vně smrti, jež kývla Teru
(náčelníku vládna stům),
aby předal klíče ledu
následníku-amatéro –
přidám (pro klid fantastům)
zprávy: co se týče jedu
v *mladém býku* – a má v séru
protilátky na slast *trůn*?
Mravy *kosé tyče* v krédu

81 Rudí Khmérové – ve 20. století krutí totalitní vládci Kambodži. Zde však označení odkazuje pouze na rudou barvu.

(časté v šiku na maséru),
ani tóny *za vlast* strun
nejdou bosé v Míše hledu
– přeci dýku kaskadérů
věčně kryje balast run...
Větou – hoch tak na koledu!
Není divu, že v plenéru
zní, „*esy je pravda v tum,*
že v ňom Boch dal takú bĕdu
zlým Oulujcom ze severu,
jak se praví capartum!“⁸²
Pochybnosti chápat svedu:
nový vůdce tne sekeru,
jak když z lahví dává rtům...
K jeho ctnosti – mává vpředu,
boji k ruce – než dá peru
za kříž zasklít⁸³ nazmar dům!

Teskno zlostí vzdává středu
čtvrtečnímu komandéru,
zaspílajíc bastardům,
že by radši za šeredu

82 (pochyba) „*jestli je pravda v tom, že v něm Bůh seslal takovou bĕdu zlým Oulujcům ze severu, jak se říká dětem!*“ (nářečně).

83 „za kříž zasklít“ – pro remízu obětovat (hovorově).

padlo – nežli za poseru!
Zas by krajíc, žvást a rum
měly platit na heredu⁸⁴
spíš než – jdeš-li na odéru...
Tak si krajíc, žvást a rum
musí získat – Náповědu
(dvorní rádce pro pověru
s praxí „*já nic, zmát ňa šum*“)
– když už vládce na posedu
svolí k hádce o operu,
místo aby Kaifášům⁸⁵
zatnul tipec na medvědu!

84 Hereda – kacírstvo.

85 Kaifáš – biblická postava, velekněz, který dal uvěznit Ježíše.

XXII. *Atmosféra ještě houstne, když se Mikael s Korvou nejednou vydávají na vlastní pěst k tajemným výpravám s rozličnými cíli. – Jeden z těchto „výletů na zapřenou“ směřuje do Tornia, kde ale mladá dvojice narazí na připravenou obranu a je nucena k útěku. – Dvojčata se chtějí zahojit na Laponcích. – Ani zde však neuspějí.*

K tomu – navíc! – přibylo množství sporných výletů bez „vládního“ zmocnění.

Pokřik: „*Mocná Sibylo!*

Mikael jen Korvě tu přeje slechu pro snění!“

– víc než by se líbilo komisi pro osvětu – vyvolává sročení.

Jak dnes! – kdy ctné di-dílo pojící proč? o světě s úkolem, jenž ocení kapsy zjištěné, i silo!

Vyzujíc se z korzetu
kmenového focení,
zamíří svůj smělý krok
na podzimní erzetu⁸⁶.
Za stálého pocení,
chtíc zpečetit skvělý rok
(zvláště pro vývoj debetu),
rozhodli, že podcení
legendární bdělý bok
tornijského⁸⁷ skeletu.
Po kratičkém bloudění
nástrahami lovných ok,
uhýbajíc přeletu
studeného proudění,
konečně dí Korva: „O.K.!“
To už vidí před metu,
kterou vzdechem: „Ou!“ cení
také její sbor – a sok.
Top nůž klidí předmětu,
jenž je spěchem kroucení
způsobilý spor a šok
zažehnout než – řekne: TU!
Šíp však zběhne k soukmení,

86 Erzeta – etapa (závodu), měřený úsek.

87 Tornio – finské město na severu Botnického zálivu, nedaleko Kemi.

jehož milý vzdor-amok
jme se kout řež ke střetu
– nebo v běh a loučení!
Nohy pílí – krok a skok...
Nestřepe je přemetu
ani poukaz v dopis zvací!
Ti, již střílí, slov a slok
– „*do krve*“ že „*dřeme tu*
se společnou motivací“ –
neslyší, ba lov a grog
dodrbe, že pře četu
zježí z trestné do stíhací.

Až využiv nov (ad hoc),
při ječivém duetu,
nakonec se v roští ztrácí
náš kemiský *Sova blok*.
Při meči svém kuje tu,
Laponec jak zploští práci
tu vrcholnou potupu!
Tak po snivém úletu
výpravě se účel vrací:
od dohody o vstupu
přes vojenskou ruletu
na loupežně-poznávací...

Doufá též, že po supu
– byť má s sebou dubletu –
nehodí si rod domácí
s chutí jako na tlupu.
Zjistí však, že dub letu
schopen je! Ba – svou rotací
překoná i – kozí dupu!
Sviští tak, že z doletu
dvojice se odpotácí
svižněji než prosby z chrupu
– neb chápe, co zbude tu,
až se monstrum ohlodací
zařízne do zemětrupu!
(Vyhlídka na subretu
s roztomilou alt-mutací
hladí Korvu proti chlupu.)

Tedy ani v subghettu
subpolárních populací
neuzme pár více lupu,
než co doma v bufetu
jeden pijan proutrácí
za zdraví a za chalupu!

XXIII. *Kurkiové se přesto nevzdávají. –
V lese náhodou natrefí na malý srub. –
Připraví se k útoku a po setmění vezmou
stavení ztečí. – Uvnitř je překvapí nebý-
valá pohostinnost.*

Výprava přec pokračuje
– a tím sílí alianci.
Ubývá i na kalupu.
Ovšem jen, než – cos začuje!
(Jako když si malí branci,
mavše k ruce prak a lupu,
razili hrát na Rabuje!)

V proutí – možná na vakanci⁸⁸ –
malý srub si bafá vzhůru.
Jistě se i zaraduje,
až se v *Jeho Aroganci*
rozeběhne ku azuru
spolu s kaly – pach, jenž zuje
s botou hrůzu i v bratranci
extra zralém romadúru!
Spol u skály pařezu je
povděčen za stín a šanci,

88 Vakance – prázdniny.

kterou skýtá pohnat túru
mezi sladké tváře túje
do altánku pro – bilanci...

Korvou zmítá – vloh na stvůru
užít dřív, než zmanévruje
doval *tanku* ku brilanci
– nehledě na ztlelou kůru.
Za soumraku přikyvuje
– pro kal spánku – Kurki *k tanci*
(k zteči – řečí trubadúrů⁸⁹).
Styl, kterým se prezentuje
při běžecké dysbalanci,
vniká místy do parkuru,
což mu ovšem neztenčuje
touhu bleskem přijít k ranci!
Škobrtnutí o pár kurů
a pak dívčí: „*Pes ten můj je!*“
činí přítrž toleranci,
jež *kemiskou noční můru*
zdobí jako přes den průjem.

Baf! – a vešlí v role – psanci
stojí vprostřed teplé síně

89 Trubadúr – ve středověku potulný pěvec, kejklíř.

– přijati bez velkých újem
prazvláštními velvyslanci:
dědkem, ženou – a té v klíně
okem bystrým poletujem
po všem, co nám dává všanc, i
pětileté navzteklině!
Vlídnot hrozbě: „...*bo se zujem!*“⁹⁰
na duchu i na razanci
odejímá – až vztek líně
svede hosty k posezu jem...

XXIV. *Seznamujeme se s obyvateli domu. – Do mladé ženy se Mikael na první pohled zamiluje. – Mezi jejím otcem a Kurkiovými se rozeběhně živá debata. – Mikaela mužovy nezvyklé názory obhajující důležitost Dobra ve světě zaujmou. – Hosté nakonec zůstanou přes noc.*

Popišme si v této chvíli,
s kým to vlastně po termíně
kýženého návratu
Korva s Míšou večer sdílí.
Předně tedy potě zmíně,

⁹⁰ „...*jinak se zujeme!*“ (nářečně).

udám, že se v kabátu
plavovlasý klouček čílí
– v očích vzdor a pocta Číně!
Asi čeká na tátu,
Kurkiové usoudili.

Nyní slůvko o mamině:
její totiž krása tu
náčelníka kusou míli
vyvedla kams po krajině,
kde teď krotí v pasátu⁹¹
přelétavost sladkých brýlí
– jen co klesnou na malině,
už zamíří k muškátu!
Netuší, že křehké býlí
v květu vine drama vině
na reklamním plakátu...

Nebud'me však nezdvořilí!
Sjezdy vášně po lavině
stáhly nám i debatu
více k blůzce – než košili,
ač jsme sotva v polovině.
Prve zbývá dodat tu,

91 Pasát – druh větru.

přestože se půlnoc chýlí,
také něco o hladině,
jež odráží podstatu
dobré vůle bez násilí.
Že ji žádat po rodině
a nikoli od státu,
pochopí (byť přes úsilí
– přibližně tak po hodině)
Kurkiovi sdostatu
– že se však hlas běsu mýlí
a zlo nedbá jen o tchýně,
majíc tmavší komnatu,
nechtějí si pustit v žíly,
neb ty prahnou – dnes po víně!
To stařík – zdroj tématu –,
podle Korvy „*divně milý*“,
ponechává les rovině
a říká si – o mátu.

Když později i vně síly
ve spor-krycí celtovině
zeptá se hoch – po platu,
jaký by si vymodlily
rety, které „*cestó svině*“

*učily by rorátu*⁹² –
vzdychne sestra: „*Si opilý!*“
Smeč putuje ke Korvině
historce o soldátu⁹³,
který nechal sít obilí
– salutuje čertovině –
Oulujce pro žoldztrátu
utrpenou, když propili
se svou rotou v medovině
zájem o svoz k hold-datu⁹⁴!

Pak Kemijci pobloudilí
přidají se k mátožině
obecného kómatu,
aby v spánku odsoudili
veselí, jež na komíně
odložilo odplatu
za zcizené účty díly
v milované domovině...

92 „*Cestou nepoctivce učily by rorátu* (křesťanskou pobožnost)“ (nářečně).

93 Soldát – voják (archaicky).

94 Hold – slib skládaný zbrojnoši novému pánovi.

XXV. *Mikael s Korvou se vrací do Kemi, kde líčí své smyšlené hrdinské činy. Srub s jeho obyvateli naopak ve vyprávění pominou. – Pravdu maskují i námětem nové poziční válečné strategie. – Do vsi dorazí dopis od vzdáleně pokrevně spřízněných Maďarů, kterému ale nikdo nerozumí. Přesto je lidu povzbuzením.*

Po návratu do ctné obce
zástupům hned povídají,
že přemohše četné kopce,
zapálivše mnohou stáji,
tuonelské⁹⁵ prchli sopce
po pekelných slinách – k ráji!
Ani zmínka o té šopce,
kterou hvozdu – kdesi v háji –
zkořistili do své opce
(z níž se ovšem jen ten nají,
kdo se aspoň v třídě Top Cé
terénního běhu v kraji
pohybuje v první stovce
– či trénuje na Dunaji).

95 Tuonela – v lidových vyprávěních zachycených v kalevalských zpěvech znamená Tuonela říši mrtvých.

I sám farář jako ovce
– které ani nedutají –
přeje jim (a kontušovce)
pozornost, když zatokají
o novotě: frontu schovce
uzpůsobit (za lokaji,
již zhýčkáni z fondu vdovce,
vrátí v kožce hranostají
čas strávený v oddechovce
křikem kavky: „*Haló, Čaji!*“)
– neboť *passé* praxe lovce
hoví pouze málo taji,
jenž si žádá na ledovce
strategie *Alou k máji!*
(Dnes víme dík kabelovce
– úroveň kde stálou hájí –
že tu a tam na sjezdovce
svedli muži souboj aji!
Záhy ale o *férovce*
prameny se rozbíhají,
až nakonec pro *sběr jozdce*⁹⁶
indicie nouzí štkají.)

96 „*sběr jezdce*“ (nářečně).

Nejvíce si soukmenovce
přeše všechno připoutají
Bratránkové na jmenovce
psaní s štemplem: *Na Tokaji*.
Povzbudivé citoslovce
skřeky, jak když Laatokka⁹⁷ jí,
hladí lid po hrdé krovce
oddanosti Gerdy Kaji,
neboť si v nich kdo chce, co chce,
vztáhne k svému jinotaji...

97 Laatokka – Ladožské jezero (finsky). Zde užito ve významu nejen samotného jezera, nýbrž i celé přilehlé oblasti.

XXVI. *Kurkiović sourozenci se rozkmo-
tří. – Jablkem sváru se stává žena ze sru-
bu, za kterou se Mikael potají vrací. –
Korva přísahá, že si dá na „nebezpečnou
svůdkyni“ pozor, neboť se obává, že žena
bratra pokazí svým vlídným postojem ke
světu a lidem.*

Jen co vstane jaro z tříští,
dojde ovšem ku věci,
jež nadlouho zcela změní
nejen vývoj na jevišti.
Způsobí, že odvěcí
souputníci „na znamení“
budoucímu stanovišti
nevyplatí diskreci
za slunce – však za zatmění!
Místo záře, která blyští,
požadují diskreci
– v nepůvodním nazad znění.

Toho svodu ke kolbišti
– popudu zbroj obléci
proti zlu, kde jistě není –
jme se zkrat, když Korva liští

bratra, že se na zapřenou,
a co hůře – bez prodlení –
vrátil k tomu tratolišti
dobré vůle – za tou ženou!
Což se může přes brod snění
vydat kvůli ní a svišti
– třeba stezkou zatouženou –
ten, kdo vládne kuropění
jak na vsi, tak na bojišti
– jehož velkou, zlatou cenou
je vzmach kmene kúrou denní
pro obecné „světlé příští“?
Omámen svou „svatou Leenou“
vede národ ku zhroucení!

S tím břemenem „sestra pří“ dští
na hrudi i na ramenou
přísahy, že nepodcení
tmavé oči, které si lstí
se slábnoucí zášti měnou
vypálily v mužské dřeni
úzkou štolu nenávistí
k ložisku her „na vštípenou“!
Proniknou-li ke kořeni
zásad, jež i zákon jistí...(!)

Víc si úzkost navštívenou
úvahami nekoření.
Bez tak dřív, než spadne listí,
bude touha na kolenou
znovu svolna ke koření
mocné víře svád čelistí!
Snad je sama vyvolenou
– Korva! – aspoň ke koleni!
Pokud bratr „*rád nezjistí*“
pravý úkol – v srozuměnou
pak s posláním na holeni
ona hloží zrádné vymstí!
A tentokrát – kozu s pěnou
metne po „*té Maholeni!*“⁹⁸

98 „*té Mahuleně*“ (nářečně, ve významu osudové krásky).

XXVII. *Na jaře je Mikael opět v domě své lásky a její rodiny. – Je s podivem, že ta muž s návyky válečníka vpouští do svého soukromí, když mnozí před ním zle narazili. – Zjevně k němu cítí náklonnost i ona, Leena. Jistě i díky chlapcově otcovskému chování k jejímu synovi je jeho láska brzy opětována.*

Pravda věru způsobilá!
Mikael si krátí květen
v domečku, kde zápraží
odráží jak rusofila,
tak i Fina, jenž je hněten
prokalmarskou⁹⁹ pakáží.
Koneckonců Rus opilá,
stejně co Dán, je zjevně ten,
kdo za maskou na stráži
z pověření múz omílá
právo Finy – je, zjev tepen
v prudké vodní baráži –
zovat jmény: *Lůzo milá!*

99 Kalmarská – odvozenina od Kalmarské unie, což byl politický svazek Dánska, Norska a Švédsko-finské říše pod vedením jediného panovníka. (Tím byl v době našeho vyprávění dánský král Erik XIII. Pomořanský.)

– než nárůdek (jenž je vlepen
kartografy v koláži
spolu s lény: *hrůzo-bílá*)
sevře mocí tenze klepen
ve smrdutém podpaží...

Tady ovšem růží Víla
plete tak, že každý spleten
nohou nohu podráží,
až tajemná zúží síla
rozptyl zraku, jímž tenhleten
vyhledává pod ráží,
Která by mu z kůží šila
oděv hodný jmí *Sekretén!*
(„Tajní berní“ podráží.)
Nejednoho dlužimila
spatřila, jak míse vetem
oplácí – když doráží,
aby ústa v kruži ctila
předpisy, již plují světem
pod hlavičkou Drenáží...

A proč tedy tahle Leena
obrací se za kadetem,
místo aby dřená lží

kdejakého chameléna
bavila se prabaletem,
jenž mu lýtka zpřeráží?
Snad jen proto, že je žena
– a též proto, že má k dětem
blíž než otec k kuráži!
Schopnost, pod níž zeje cena
každé matce před mládětem
výš, než koho uráží.
Roky nikým velebena,
uvěří, že kletba létem
nad výkřiky: „*Hurá, mží!*“
navěky je prolomena...

Láska – ona četba květem,
v níž se hrubá kůra sží
s křehkostí, jež orosena
utíká se za Monetem!

XXVIII. *Zamilovaný pár si užívá společné chvíle, aniž se zamýšlí nad důsledky v budoucnosti. – Mikael se dozvídá o okolnostech narození Leenina syna i nepřátelské reakce rodné obce, svázané pokryteckou „puritánskou“ morálkou. – Zjišťuje, že byla žena pro svůj „hřích“ nakonec s dítětem a otcem nucena odejít do vyhnanství lesní samoty.*

Leena, starší o dvě jara
od našeho Kemijce,
otírá vlas měkce plavý
o každý sen od nezmara
a ten zase velice
opírá se přes rezavý
do tuh, kde se svod nestará,
co bude, až čepice
vyslechne si ze zábavy
novoroční přednes cara
– či jiného šlechtice!
Kdo by myslel v proudech lávy,
srpnové když slunce hárá,
dále než na střevíce!
(Pro něž ani soudek slávy,

ba ni zlaté unce žár a
odlesk věků ze svíce
života, jenž kolébavý
připomene dům cézara
– nevydají za více
než kulisu holé zprávy,
jež kráčí vstříc dumce¹⁰⁰: stará!)

Ovšem plavba pramice
teple splavným polem stravy
polárního emisara¹⁰¹
překoná i hranice
blondýnčiny dějepravy,
jejíž sklíčka – ne beztvará –
propouštějí nejvíce
z ostatků, v něž spěje z hlavy
pětiletá nebes čára...
Problaskne, že *nej líce*
snes jí anděl přelétavý,
zahraje si na bojara,
aby ráno petlice
propustila smělé mravy

100 Dumka – ruská lidová píseň (většinou o hrdinských činech).

101 Emisar – tajný vyslanec, zvěd.

jako mělká tma komára
od hodovní světnice!
Což vedlo lid bděle zdravý
k činu s názvem *Svatošťára*,
až jitřené třenice
Nehřešících v čele s davy
našly zákon, v kterém špára
poslala ty štěnice
– Leenu s otcem, nu a stavy,
po nichž marně prahla Sára¹⁰² –
kams do cizí vesnice!
V každé ovšem duch ústavy
stejný zločin stejně kárá...

A tak ušli! – teskníce
po dobách, kdy Bůh rukávy
v jejich rodné Seinävaara
namočil si v rybníce,
aby jako druh u kávy
posléz špitl: „*Měj Mad’ara*,
Livonce i Ingrijce“¹⁰³
v rovné úctě kruhu správy,

102 Sára – biblická postava, manželka Abrahama, které se dlouho nedařilo otěhotnět.

103 Livonsko, Ingrie – oblasti na jihu, resp. na jihovýchodě Finského zálivu.

*nad niž rajská Niagara
vhání z jedné sítnice
nerozlišnou duhu!“ – (A Vy?)*

XXIX. Mikael se rozpomene na své vladařské povinnosti a vrací se do Kemi, kde mezitím panuje bezvládí. – Přes počáteční výčitky je nadšeně přivítán. Sympatie lidu ještě zesílí, když jej znovunalezený náčelník vede na válečnou výpravu do Karélie.

Po přesladkém tokání
šlehne myslí Mikaela
odměřená výčitka!
Přísná tak, že pohání
(jak by na to právo měla)
uchopit se vodítka
a vydat se po pláni
do míst, která zapomněla
na mladší díl dvojdítky
– i na jeho poslání...
Trestem je jim za to mela
větší, než když „dvacítky“
na turnaji v Kodani

v koulované poztrácela
s výmluvou na „*roj skřítka*“
všechna první podání.
Naštěstí se kostra celá
kemiská vzdá nosítka,
jakmile hlas o dani
zacílí zpět ostrá čela:
po snídani do fítka
a s obědem – do zbraní!
Anarchie odkráčela,
aniž „*toho dobytka,*
co se žezlem ohání“
pasovala na Ráčela
ku převzetí korýtká!
Mikael si v pokání
za svůj výlet à capella¹⁰⁴
vyslechne, že z kopýtká
vyhodit si je k mání,
až když „*Výsost paka čpělá*
svede v kraj, kde z ropy tká
*zétřek šipku ke Káni*¹⁰⁵!“
Záhy ale paralela

104 À capella – bez orchestru, zde přeneseně: bez doprovodu.

105 Káně (též Kanaan) – biblická země zaslíbená Izraelitům.

biblického pojítka
couvá opět ke štvání,
když s výkřikem: „*Na Karela!*“
rozněcuje voj bitka...

XXX. Muži se vracejí zpět z bojů, nicméně jejich vzezření vypovídá o neúspěchu mise. Válečníci se před ženami vymlouvají. – Ty je ale prohlédnou a v hněvu manžely ztrestají.

Za měsíc se servaní
– do jednoho samá rána
evropského měřítka –
vrací muži: ke lhaní.
Hned jak stříhne drama brána,
nad níž zdá se šerit Ká,
orámuje selhání,
v němž si přihne šrám a hana,
povzdych: „*Naše elitka!*“
Ženám ale nestrání
zbídačená karavana,
což dokládá námitka:
„*Nač vždy sáhnót ke zbrani!*“
Obec byla pokárána

*a následná nabídka
daňového vyznání
s posečkáním do Nagana
zpečetěna na lýtka
parafami VY a MY!“*

Propaganda doma hraná
jako čtená agitka
nemůže však významy
dvojic mužů v oka lana,
semknutých jak záchytká
sdílenými plínami
(než se šťastně dočká rána),
navléknout přes: „*Na, kytka!*“
přes nejisté: „*Hlína, ni?*“¹⁰⁶
až k uzlíku: „*Ó Ká, Jana.*“
Ani vtip a pažitka
a bázlivé: „*Klid, Jani!*“
neozáří „soumrak pána“.
Trénovaná pažiska
od věčného míchání
předvedou, že něžná strana
manželského ložiska
po výstražném: „*Smích, páni?*“

106 „*Legrace, že?*“ (nářečně).

velmi rychle odpíská
nejen svého pořízka!

*XXXI. Na podzim se dozvídáme, že se
v létě Korva provdala za jinocha Sašu do
ruské Rjazaně. Tam se věnuje řízení no-
vého panství a na rodné Kemi téměř
zapomene.*

Ze samého kýchání,
jež vždy s sebou přináší
zářijové období,
zapomenul bych na – Ni!
Na kterou? No – na naši!
Kurva – Korvu! Čo robí?
(Proti slova plýtvání
raděj v textu napáší
nadmárodní ozdoby,
neboť české podání,
ač neplave v guláši,
zbytečně sloh násobí.)

Tedy krátce o skrání,
která stále unáší
touhy milců – rádoby...

Řekl jsem Vám, krajani,
že už bydlí u Saši?
Vše se stalo za doby
letních trhů v Rjazani¹⁰⁷:
tam v hedvábném rubáši
intelektem nad snoby,
nu – a srdcem na dlani,
zvířil lásku ku praši
jinoch „kypré nádoby“.
A tak Korva nahání
odpovědí: „*Kus, braši*“
ponížené žaloby
nevolníků na stráni,
v nichž se trpkost usnáší
s otázkou: „*Kam na soby?*“
Až v tom cizím strádání
při hře s chlebem: *Tumáš*
mysli znikne: „*A lobby?*
Myslíš taky na hraní
bratří v Kemi, Jidáš?“
A když – mávne: „*A coby!*“

107 Rjazaň – ruské město jihovýchodně od Moskvy.

XXXII. *Mikael se řízením osudu vymaňuje ze sevření mezi Korvou a Leenou. Musí ale tišit opět se probouzející domácí odboj. – Lid teskní po dobách hojnosti, již od věků získával ze zbojné kořisti. – Mikael řeší krizi po svém, pokusí se získat pro Kemi status dotované rezervace. Vášně tím dočasně utichají.*

Sama láska vyléčila
otok zášti z alergie
ku bratrově „osudové“.
Dnes již Korva mile čilá
nevzpomene té harpyje
– zášť se v mysli klube v *love*.
Mikael tak dále spílá
do skřetů a do „zduřpyje“
jen odboji, který kove
a následně rozesílá
v rámci akce *Vodprud’ – Hyjé!*
provokace sériové
– až Kurkimu v koze víla
nostalgicky pod hrud’ vlije
vzpomínku, jak ve vsi dnové
hřáli krále – ne debila!

Naštěstí jsou stále tací
– snad je jich i většina –,
kteří kráčí s náčelníkem...
Ovšem prostou permutací¹⁰⁸
zjistíme, že začíná
údobí, kdy za rolníkem
nebude už radno s rácí
čekat víc než: „*Stačí, na!*“
Černý obchod za kurníkem
s námahou a těžce splácí
dluhy, ježto z ovčina
vlčí smečka na dvůr šikem
předhazuje za inflaci!
Každý trpce vzpomíná
na hojnost, již s otazníkem
vídal v letní kalibraci
palných houfnic, u vína...
Čas, kdy pán byl panovníkem,
věnoval se zbojné štaci,
v níž se leskla slabina!
– A ne kdesi za rovníkem
(či kam běhá za matrací)
dřel se pouze na syna!
Jak má zůstat katolíkem

108 Permutace – výpočet v kombinatorice.

muž, jenž nemá doma práci,
tak poptává kasina!
A co zmůže – s nátělníkem –
voják v poli! To má prát si?
Plachá slůvka: „*Má vina!*“
povznáší se nad viníkem,
plácající: „*Kamarád jsi!*“

A Mikael? – „*Kravina!*
Nechcetě byť nádeníkem?
Tož vyhlásím rezervaci!
Strava bude laciná
a se značkó: ‚made in zem‘
dosáhněme na dotaci!
Eště bude čurina!
A včil, chlapi – tak jaky sem?“¹⁰⁹
Zázrak, Bože! Hněv se ztrácí!
Kemi znovu usíná
ve sférách, kde vztlak zákysem
není víc než prezentací,
co dokáže bublina!

109 „*Hloupost! Nechcete být nádeníky? Tak vyhlásím rezervaci! Strava bude laciná a se značkou ‚made in země‘ dosáhneme na dotaci! Ještě bude legrace! A teď, chlapi – tak jaký jsem?*“ (nářečně).

XXXIII. *Stabilizace domácích poměrů
Mikaelovi umožňuje vrátit se ke svým mi-
lým. Na cestu se vydává vzdor nehos-
tinnému zimnímu počasí.*

Vyřešeno, dobrá, prima!
Mikael má volné ruce
ku dalšímu výletu.
Jistě, jistě – došla zima –
jenže srdce bolné tluce
dokolečka svý: „*Ne Tu!*“
Tamtu z dáli v krvi třímá!
Kdyby tušil o výluce,
čokoléčka by retu
nenabídla za minima
polibku, jenž nový vůdce
postrádá jak filetu
à la losos magnissima¹¹⁰
– zkrátka nepad v krovy muce...
Sic předpověď: „*Kype tu,*
že teho až za ušima
buděme měť do červunce“¹¹¹
kreslí vnější tapetu

110 Magnissima – největší (latinsky).

111 „*Sněží tady tolik, že toho až za ušima budeme mít do července*“ (nářečně).

blízkou vzorku Fukušima,
nicméně když večer slunce
zapadne jak Kapetu¹¹²
život větou: „*Fuk – už ji má!*“,
dodá „vůle meče“ punce
na zmužilou maketu
vladaře, s nímž lup-družina
nakládá jak s éčky v šunce,
– a zažehne raketu
kemiského Temudžina¹¹³
závějemí k esky-buňce
rozbitého kvartetu!

112 Ludvík XVI. – francouzský král z dynastie Bourbonů, popravený roku 1793 po vypuknutí Velké francouzské revoluce. Ludvík Kapet se mu říkalo na doklad rovného postavení s obyčejnými Francouzi po zavedení občanských práv. (Příjmení Kapet vycházelo z dávné dynastie Kapetovců, jejímiž nepřímými pokračovateli byli i Bourboni.)

113 Temudžin (též známý jako Čingischán) – mongolský dobyvatel z 13. století.

XXXIV. *Cíle dosáhne na přelomu nového roku. Je opět šťasten, ale neuvědomuje si, že čím intenzivněji vztah prožívá, o to může být jeho trvání kratší. – Ve své zamilovanosti pomíjí také známou pravdu, že vztah prověřují vždy až těžké zkoušky osudu. – Ted' je ale zbytečné trápit se ději budoucími, natož smyslem těch přítomných.*

Sotva počne první leden,
přivítají Mikaela
v zalíbené chalupě...
Čistou láskou v drvy veden
(dříví tají cvik a elán)
konečně je na kupě
se svou kráskou – až by jeden
zapomněl, že i kastelán,
třeba v teple na dupě,
může býti zle vyjeden,
je-li k jídlu příkaz želán
při nemravném kalupě!

Zlověstně i *levý Eden*
(dvojče ráje) říká, že klan

musí držet pokupě,
nejen když z líc Evy zře den,
ale též když vniká ze stran
noci k věčné potupě
úlisný hlas z jablek beden!
Jedna věc je sladká zvěst rán
při milené osůbce,
druhá potom zavlek vědem
do světa, kde laská pěst ran
k odplatě, již osud chce!

Ted' se ale dalek sedem,
přimykuje lásku šestkám,
neptá mladík po hrubce!
(Proč vyhlížet dalek předem,
když se s nimi přece setkám
– přes výmluvu korupce?)
Kráčí v pýše denním středem,
oddávaje srdce pletkám,
aniž střežne na slupce
ptačí výše, že jim stře zem
prostor kvůli espézetkám
na silnici nástupce...

XXXV. Blíže se seznamujeme i s Leeninným synem. – Dozvídáme se chlapcovo jméno a také o Mikaelově slabosti pro něj.

Dosud jsme zde pomíjeli
k nerušení příběhu
synátora Leenina.
Snad lze mluvit o mineli,
proto teď, již při běhu
– vina kontra nevina –
doufám jen, že promine-li
čtenář zjara kři něhu,
se kterou si dřevina
v letní větě pro činely
(temnější nad křik sněhu)
velmi hrubě počíná
– najde vzdech i pro čin třelý
o nechtěný smyk střehu...

Pokud běží o syna:
po smyslech je matčin celý
(pozměněný gryf slehu),
po otci je pusina,
které schází mantinely
a předčí bič při šlehu!

Jak dokáže klučina,
aby drobné panty mlely
třeba myslí příšlé: „*Hu!*“,
vysvětluje rutina,
s níž prý ústa Santy klely
ze sousedství – při lehu
(a tak dala pustina
chlapci větu: „...*chanty měly
matky pšedat výběhu*“)...

Jsem to ale kus lína!
Vždyť mé rty Vám zamlčely,
jaké tomu lsti-zběhu
jméno zájem upíná!
V plném znění: Tälmi-Veli.
– Bez rizika tří stehů
hybrid jazyk skupí na
domáctější: Veli-Teli!
(Když k Vám vniká třísté: „*Hů!*“,
ugrofinská skupina
v rudé tváři čelí běli
bezkrevného: „*Chysté hů!*“¹¹⁴)
Přesto tahle supina
protáhla se Mikaeli

114 „*Ber do ruky hů!*“ (nářečně).

(spolu s milým: „*Vy ste vŕ!*“
k doplnění: „*Su Fin a...*“,
když se sobě uváděli
při prvotním rendezvous)
do množiny Rodina...

*XXXVI. Poznání nové Mikaelovy rodiny
završuje pohled na Leenina otce. Jeho
charakter je hluboce ovlivněn křesťan-
ským evangeliem.*

A třetí člen? – zeptáte se.
Ano – já pak odpovím,
vzpomenuv i ctného děda.
Olavetti jmenuje se!
Proč tak hloupě? Což to vím!
Vím jen to, že laťku zvedá
nejen svému kmenu v lese,
ztracenému za křovím!
(Nemyslím teď na souseda,
z jehož oken vždy se nese
víc než radši napovím.)
Hnout zarostlou trasou nedá
– vzdor všemu a všechno přese –
jen proto, že řadovím

břízek, do nichž s radou sedá
odkaz otce Johanneše,
kráčel s prosbou: „*Hladovím!*“
ten, jehož kdys s zradou běda
vykoupaly v Boha děse...

Proč? – Řeknu jen, že snad to zřím!
Amen, pravím – snad to zřím...

XXXVII. *Vypravěč hledá cestu zpět k líčení děje, aniž by svými verši jakkoliv zlehčil vážnost a úctu k Bohu, vyznanou v předchozí kapitole. – Přesto znovu vyzdvihuje svou vypravěčskou nestrannost, a to i ve věcech víry. Proto se raději vrací k příběhu samotnému.*

Těžko nyní navazovat
na předchozí vážná slova,
ať se netknu neúcty!
Nechci přezví jak má ovád,
ani hlavu *Mášmáslova*,
až mi anděl *Předsůd Stý*
nechá za vše zacalovat
a pak s křikem: „*Až nás znova*

*budeš hanět před tucty,
budeš už mít zač žalovat!“
převezme mě Stráž bláznova
a nakopne zpět: „Tuc, ty!
Snaž se učit radš malovat!“*

Představa již trapas snová,
ač věří ve střet pustý
mandátu se angažovat
v spor: Kněz versus Šamanová
(v soudní při, kde „*skřet tlustý*“
žádá tuze: „*tanga schovat!*“,
zatímco se dáma chová,
jak když přijde „střed pusty“
– jemuž vládnou tanskarouvat¹¹⁵ –
do finského Vidlákova
uzmout trochu kapusty!)
Lepší bude z Dánska couvat
a vrátit se do ostrova
tepla, které za ústy
skrývá víc než panská „*ouva*“!

115 Tanskarouvat – dánské paní (finsky).

XXXVIII. Opět upíráme pozornost na domov Leeniny rodiny. (Třebaže vyprávěč vyjadřuje pochybnost, zda by čtenář nebyl raději uveden do pohostinnějších krajin, třeba do Itálie.) – Dlouhá zima je u konce a sváteční náladu ve srubu ještě umocňuje pravá káva, zakoupená vzdor námořní blokádě v nepřátelské obci. Lásku mezi Mikaelem a Leenou nadále halí idyla. (Jediným negativem je povolení k průchodu husitského vojska Polskem, spojené s obavou z další „nezvané návštěvy“ Finska.)

Tím ostrovem samozřejmě
myslím naši dřevjanku
severně nad Botnikem.
(Čtenář řekne: „Kámo, hřej mě,
uznej však, že břeh spánku
na té zemi s kotníkem
vzdálený je možná stejně
a nabízí selanku,
jež se s tím tvým podnikem
shoduje snad jenom v lejně,
s kterým vyjdeš před banku

pod cenou a pod nickem!“
Zase mluvím dvojkolejně...)

Než se přizná led k manku
v datu k tomu obvyklém,
nahrazuje zdroj v kofeině
celoroční čekanku¹¹⁶
a ten hustý „*dobvý klém*“,
zakoupený v bojkot-mlejně
(na vztek pro tu sebranku,
co obtěžkla kotvy zlem
nestát poblíž *Bojprotštejně*),
dává Leeně ze džbánku
po závěru olízlém
do úst výzvu: „*Zulíbej mě,*
ty můj rusý zemánku!“
„O kávě dnu“ oříz' lem
povzdech, že už kvůli přejmě
pícniny za smetánku
byl to čas jak s povidlem!
(Kaňkou je, že vůlí v Sejmě¹¹⁷
dali souhlas *smetáku*
s tím kacířským osidlem

116 Z čekanky se vyráběla náhražková káva.

117 Sejm – polský parlament.

přijít z Čech až ku „*lhostejně
vzdálenému předáku*“
– tedy vstoupit chodidlem
dál než běžno obyčejně,
nedej Bůh zas – třeba ku
kraji s finských ód živlem!)

XXXIX. *Nastává předjaří. – Mikael do-
vádí s Velim a předvádí se. Chlubí se, jak
daleko doskočí, ale spadne do vody. Za-
chrání jej pohotový Olavetti. – Leena sko-
kana uloží do postele a pečuje o jeho
zdraví. I v tom jí vypomáhá nejstarší člen
rodiny.*

A pak vstane předjaří!
To je, Pane, vzpruha vzpruh!
Okolí se zazelená
– no a v staně ledaři
začnou kupit dluh na dluh...
Zkrátka čas, kdy zase měna
po zimním: „*Se nedaří!*“
plesá, jak si sluha pluh
odmáčí, ať na semena

– než pokyne včelaři –
dosáhne jen „*Buha čuch*“¹¹⁸.

Též doba, kdy naše Leena
dvě klukovská čela zří,
v nichž plane jak dobrodruh
věčný pokřik: „*Chlape, změna!*“
Než se v potu převaří,
povýší pak dobro vzruch
od Míšova: „*A ted' hle na
kósek, kerý odvaří
aj přisáté hovno z much!*“¹¹⁹
Veli patří na Heléna¹²⁰
při přeskoku vod – s tváří
na tři spjaté: „*Hop! – Nó! – Žuch...*“
Břehy spatří „*nahé Šéma*“¹²¹
až s pomocí od stáří:
Děda křikne: „*Chop kožuch!*“¹²²
a svrchníkem na bohéma

118 „*Boží čich*“ (nářečně).

119 „*A ted' sleduj kousek, kteří odvaří i přisáté mouchy
z lejna!*“ (nářečně).

120 Helén – starověký Řek. Zde ve významu antické
snahy po tělesné dokonalosti.

121 „*nahý Šemík*“ (Kůň, na němž dle báje seskočil
Horymír z Vyšehradské skály.)

122 „*Chyť se kožichu!*“ (nářečně).

zacílí, až prozáří
naději jak top-lopuch,
když zloupená *la poéma*
splní misi do září!

„Až budeš, ty soplo, such,“
hladí plavce nato Leena,
„*vetru ti mast komáří*
do krku a do průduch
– ta zahřeje! Na to plena,
peřina, a k polštáři
postavím ti z kopru luh!“
Stařec vezme za polena,
načež plamen obdaří
o výšku a o hru stuh
– s červení kde zápolena
utkává se žluť v záři,
jež má vehnat pod hrud' vzduch
k uzdravení *Napoléna*
mezi prase-studnaři!

XL. *Mikael je našťestí jen nachlazený. Psychicky poznamenan ale zůstává malý Veli, což nesnižuje jeho dětský obdiv k nevlastnímu otci. – Leena posílá Mikaela pro noviny, jejich formalistický obsah je však pro všechny zklamáním. – Den uzavře ojedinělá hádka mezi mileneckou dvojicí, partneri se ale brzy usmíří.*

Našťestí se z klukoviny
nevyvrbí víc než rýma
a Veliho fobie
– již Kurkovo klubko psiny
navršilo přítěž „syna“
o fakt, že se poblíže,
zaslechne-li: „*Hup do hlíny!*“
Přesto v chlapci „míšovina“
vzbudí hlas, že „*doblý je*“...

Až pokynem: „*Kup noviny,
ať víme, jak tmí Šovina*¹²³!“
Leena poklid podlije,

123 Šovina – zkráceně šovinisté (lidé chorobně velebíci svůj národ a hlásající nenávist k národům jiným).

načež honem „zub rodiny“
přispěchá, že: „*píšó – vina
zlé na modlitbó prý je!*“¹²⁴
Děda pak ty subkoniny
(jiný káže: „*pí – – na*“),
jež mnich draze naryje
do převzácné suroviny,
označí za *klíč od Rýna*,
čímž si kapku zaryje
do těch, kteří u roviny
zkouší s heslem: „*pryč od Říma*“
zvýšit prestiž Francie...

Téma změny *muž křovinný*
(jak zval Míšu strýc otčíma
dědečkovy partie),
když na způsob „*Služko, činy!*“
požádá si – sic očima –
nechť mu družka nalije
do hrnečku medoviny!
Taky že mu „*Líc: oč si ma...?*“¹²⁵
kreslí – s vsuvkou na kyje:
„*jó, blbečku*“ – vzhled zločinný!

124 „*píší – vina prý nesvědčí modlitbě!*“ (nářečně).

125 Tvář s vepsanou otázkou: „*Oč jsi mě to požádal?*“

Ovšem něžné: „*Míco, si má?*“
a neclená rakije
navrátí i pod peřiny
místo toho *nic, co dřímá*
chlapské: „*Žena, jaký je?*“

XLI. *S příchodem jara vyráží Mikael čím dál častěji na své pochybné „obchodní“ výpravy. Stupňuje se ale jeho stesk po Leeně a Velim, proto se nakonec ve shodě s ustáleným rodinným stereotypem rozhodne vrátit a na další cesty se již nevydávat. – Po návratu tráví večer v ovčíně s Olavettim. Podnapilý častuje „tchána“ nejrůznějšími úvahami, až řeč sklouzne k výčitce, že stařec ponechal zneuctění dcery zcela bez trestu. Olavetti opojuje odlišným výkladem světa.*

Je tu březem, dítě vjemu,
v němž si slíbí žeň a būček,
že zapustí – svému – robě,
které s časem na objemu
přibere i věna ruček,
jež ho pěstí – ve výrobě.

Mikaeli – násob-šlému
do vzdálených měst a lůček –
přináší shon věrný době
nejedenkrát pas k problému.
Třeba dones' sena štůček,
chlubiv se, že sběrný v Ábě¹²⁶
„daly mu to za odměnu“.
Nebo jakýs *„Véna – su Czech“*¹²⁷
hlásal mu svod *„věry v obě“*¹²⁸,
než vyměnil svatou měnu
za přízemní jména půjček!
Přesto si hoch z *éry v hrobě*
pamatoval, jakou cenu
má polibek na lalůček
milované nej-osobě!
Těž se svíčkou na kolenu
leckdy vzpomněl – jak spí duce¹²⁹?
Zda si ve své dětské zlobě
do snů vpouští – jejich – Leenu...
(Zda-li vůbec špačky tluče!)
Oba dva si ve snech zdobě,

126 Ábo – tehdy finské hlavní město (švédsky), finsky nazývané Turku.

127 *„Véna – jsem Čech“* (nářečně a anglicky).

128 *„víry v přijímání pod obojí“* (nářečně).

129 Duce – vůdce (italsky).

marně Kurki hledal stěnu
podepsanou od papuček!
A pak, mysle o podobě
nejkrásnějších v božském plénu,
vzpomněl také – na gauček...
– Kapka, která po nádobě
stekla mimo karanténu
toulavého ega – k „úče“,
a ta, jetá po starobě,
už z principu kárá změnu,
jež rozhoří megapuče!
(A teď radí: *„Z podstat chlop je
povinen i fárat v hlenu
– jen ať veme do náruče
každický krk na chalopě!“*¹³⁰)
Rodinnému paračlenu
dodá rada *„doma bručet“*
impuls, aby spěchal v stopě,
již ponechal naznačenu
při své pouti *dohnat účet...*

A tak brzy, oči klopě,
tiskne svoji Magdalénu

130 „Od přirozenosti je muž povinen k jakékoli oběti,
jen aby se mohl věnovat rodině!“ (nářečně).

(jež jen jemu hodlá pučet)
s doznáním, že „skočil hloupě
na špek tomu blud-kořenu“¹³¹,
a slibem už „tůlek sůčet
nechat na tem dovčil stropě“¹³²!

Paži pak o sud opřenu,
nechaje hlas půlek skučet,
tráví večer v ovčí šopě,
opilý jak pud ostenu,
jemuž v hlavě úlek stluče
boudu pro sen o příkopě!
Procházkami v rodokmenu
s počátkem kdes u Mohuče
častuje své „fotříkpópě“¹³³
– jemuž, úctu podlomenu,
říká také: „Leenostrůjče“ –
až se mravných témat chopě,
dostane i pod doménu,
jak že může bez trestu ček

131 „skočil hloupě na špek tomu bludnému kořeni“ (nářečně).

132 „toulek součet již nenavyšovat“ (nářečně).

133 „otcovské poupě“ (nářečně ve významu budoucího tchána).

ponechat „to ženat-chlopě“¹³⁴,
co přivedlo na goblénu
jeho dceru v pověst tluček?
Na to stařec svěří skoupě:
*„S věkem padneš na proměnu:
veletok zveš veletůček,
orlí skvost už měříš k skobě
a v Marii vidíš ženu...
A nakonec – zla potůček
i já leckdy čeřil, drobě...
– Vždyť odpustit vinu jemu
je jen první sotva-krůček
k odpuštění samu sobě!“*

134 „toho ženatého chlapa“ (nářečně).

XLII. *Hovor pokračuje a postupně cílí do větších hloubek. Na intenzitě nabírá také vášně, se kterou své názory a postoje oba řečníci obhajují. – Diskuze kulminuje doznáním Mikaela o domnělé legitimitě krevní msty za příkoří na příslušnících vlastního klanu. Tchán oponuje, že vinu i křivdu lze zhasit jen v sobě samém. Pak se zahledí na noční oblohu a zasní se. – Vážnou notu rozhovoru naruší Mikaelův bdělý čich.*

Jakmile ten kavalír
poodhalil soukromí
a dech pirky zhalil líh,
z hovoru se stává šmír,
který tajů odlomí
– druhého a – taky svých...

Při zpovědích netopýr
pařátky snad zalomí,
jak z otázek palčivých
tká důvěra monastýr¹³⁵
povznesený v zákony

135 Monastýr – východokřesťanský klášter.

končin, jejichž žal či smích
pocítí jen bohatýr
na slovo tak lakomý!
Doznáním pak přidá švih
vášeň, s jakou Boha Ir
klade kamsi nad stromy,
mezi nimiž snídá pých,
večeří pak prudký vír
– vzor biblické pohromy!
(Z moci „v nebe přijatých“
s neadresným: „*Oh, my dear!*“¹³⁶
lze vidět i pogromy
jako záběr, který stříh
varanžuje do manýr
Spasitele Dobromy.)

Nechme ovšem čtverý štych
na ráně vplout do lakýr
mužů s něžným: *Dobrou, mí!*
v síni přání vyrytých
do srdcí hned pod safír!
Míša „tchána“ ohromí
dogmatem, že živočich
podepřený o špalír

136 Oh, my dear! – Ó, můj drahý! (anglicky).

křivdu na *svých* – dohrou smí
poznačit též život *jich*
nejen veršem do satir!
S tím však stařec nesouzní,
jistotě tnuv v žíly vpich:
*„Vinu, křivdu, i třesk vír
zháším v dechu – neb jsou mí!
Nikdy – vedle; nikdy – v Nich!
Z vlastní hloubky, z jejích škvír
tryská lidské vědomí...
Cizí bolest je můj hřích!
Každá válka, každý mír
je mi otisk svědomí!“*
Na to ještě přidá vzdych:
*„Ale co já Radymír
vím o světě v předdómí!
Nejsem Bůh, ba ani mnich...
Hled’ to nebe – všady smír!
Snad je tam i – květ pro Ni...
Koukni, hvězdy – stlány z knih
rozepsaných vnady lyr!
Mapa světél ke koni
splašenému lány tich!“*

Vtom však Kurki: „*Tady – sýr?*“
Neklidný nos předkloní,
až z té prudké rány čich
zapomene na klystýr
z potravy, jež nevoní
o moc líp než raný klíh...
Dvojplísňový – „*sáklý z štyr*“¹³⁷,
zatoulaný předloni
čemus v hlíně za výstřih,
nevyzob ni máklý výr,
ovšem pirka předhoní
reakcí i dravý břich
– šmakuje si, až by knír
lůzy inter-sezónní
zastřel úškleb hrabivých!

137 „*chycený čtyřmi* (plísněmi)“ (nářečně).

XLIII. *I na podzim trvá ve srubu ro-
dinná pohoda. – Leena s otcem vycítí Mi-
kaelovu snahu dopátrat se vyšších pravd
a nenásilně jej učí pravý smysl křes-
ťanských zákonů. Naopak bezdůvodné
církevní zákazy světských projevů radosti
zde nemají místo.*

Také podzim přináší
utěšené okamžiky
v rozesmáté dřevjance.
Při chaloupce – při naší –
zaslechneme z oken díky,
po nichž často bez šance
prahne ten, kdo sbírá vši
k rozvedení polemiky,
jak si v nové sběrbance
entomolog¹³⁸ spí v rauši,
zatímco si holé šiky
nadělují lepance
(mnohdy s ránou přijavší
i úrodné pole s tiky).

138 Entomolog – vědec zabývající se studiem hmyzu.

Ale zpátky k sezvance,
která večer při kaši
dává lekci scholastiky¹³⁹
Mikaeli bez žvance
o postu – i Jidáš!i!
Když však prostře rol paštiky
a doplní: „*Je z kance*“,
– na Veliho: „*Snídal ši?*“¹⁴⁰
pobídne tchán do baštyky
i smutného „kněz-brance“
– ba dodá i: „*Sníš další?*“
Letmý pohled na jedlíky
s uličnickým: „*Šněž mamce!*“
není z těch, jež střídá lží
(a rodinu nájemníky)
zájem nízké instance...
Naopak – zde překáží
jen ten, kdo se kaje křiky
za ohavný čin tance
v nepřípustné dekáži
– navíc s dvěma vykřičníky!

139 Scholastika – středověké učení křesťanského výkladu světa.

140 „*Snídal jsi?*“ (nářečně, dětsky šišlavě).

XLIV. *Rodina v severském lesním srubu žije šťastně, ignorujíc dravý okolní svět. – Mikaelovi se zde dokonce podaří „zapomenout“ na předurčené poslání. Jednou, když se rozpomene, svěří se s tíživým tajemstvím Olavettimu. Ten jej ale přesvědčuje, že podobná proroctví nelze brát vážně. – Idylické soužití čtveřice tak pokračuje, z všudypřítomné harmonie jen tu a tam vyšlehne Mikaelův pocit provinilosti při občasné vzpomínce na uplynulá léta, ovládaná naučenou záští a závistí. – Čím hlouběji se chlapec hrouží pod povrch souvislostí, tím výrazněji slábně jeho dětská jistota a do zažitého vnímání světa ukrádají pochyby. Zatím si však není vědom moci, která se v něm rodí.*

Zase došlo na zimu!
Obracíme další list...
Vítr skučí haluzemi
a milenci nazí tmu
nechávací básně číst.
(Ráno lásku dělí třemi.)

Možná příliš jazyk dmu
v opojení z oněch míst,
kde se kryjí – sví a němi –
čtyři lidé za styk snu
s historií moudrých byst,
nespatření piraněmi
v kalných vodách castingu
komedie: Wer du bist!¹⁴¹

V srubu našel pirka zemi,
která se zdá mást linku
– vyvolenou pro kořist,
– vymáhanou příkazem – i...
Vždyť i tchán říká: „*Žvást, synku!*“
– *Můžeš si být skoro jist!*“,
když se Míša přizná s těmi
sudby-dary do vínku...

A tak básník-kolorist
dále může z bříz krást vjemy
napájené z kořínku
harmonických bol-očist,
aniž slyší: „*Stýská se mi!*“
Opře se však o zmínku

141 Wer du bist – Kdo jsi (německy).

pocitových sólojízď:
totiř, ře se dotkne trémy,
zachytí-li vzpomínku,
jak chtěl Kurki stvol ojíst
a na sestru křičel: „*Vem ji!*“,
vida prošlou rozinku.
(To vše pouze pro závist,
kterou bednil v bříše šlemi
vůči tomu *Pozinku*,
jenř směl v Oulu pořáď jíst,
zatímco se *Zlatí* tlemí
v uslintaném: „*Bořínku!*“)

Snad Mikael – *neřáď, dříst* –
při procházce zla Betlemí
sešel z víry hlořím ku
zvláštní studni, kde řáď – čist –
propouští zrak povodněmi
do hloubky, v níř ve stínku
pochyba si mlaská!
Neznal ještě, ře má píst,
jímř lze vodu pod studněmi
vehnat až do kelímku
s etiketou: *Vráska...*

— — — — —

Chyběla mu nenávist
– než poznal, že v rodném Kemi
ve výhoncích pelyňku
chyběla mu láska.

XLV. Přijde ovšem období, kdy se na Mikaelově tváři začnou zračit starosti. Ostatní netuší, co je toho příčinou, a tak utipkují. Až vyjde najevo, že zodpovědnost za svůj lid v jeho mysli přece převážila nad nerušeným osobním štěstím. – Mikael touží přetavit nové postoje ve prospěch všech Kemiských, chce se stát apoštolem Dobra ve své obci. – Leena mu jeho záměr zprvu sobecky vyčítá, neboť o milého nechce přijít. Pak ale uznává důležitost Mikaelova úkolu a přeje jeho snažení zdar. Nakonec jej prosí, aby se, až svou misi dokončí, vrátil zpět a zůstal už navždy s nimi.

Přece v šťastném osudí
Mikael se někdy mračí.
Očima však mhy (s ospalky),
jež jej ze sna probudí,

odvede ke květináči
a ukryje do azalky.
Těžký úkol pro sudí,
poznat žal, jenž květy smáčí
– tak jiný než póza války!
Odhady jen prózu dí:
na škádlivé: „*je v jináči*“
navazuje: „*plod zahálky*“.
Až neznalost zostudí,
co se dávno jeví dači¹⁴²
jasněji než hrot zápalky:
že Míšovi odstup dní
(přesný počet nechť zví mladší)
navléká též z not korálky,
jejichž právo odkupní
získá ten, kdo leví kráčí
po cestičce od kořalky
přes kemiskou vodku k pni,
ve kterém se krví zračí
pospolitý rod – kór z dálky!

Ano, vůdce zatoužil
postavit se v ráji pláči
dětsky přímé podmoralčky

142 Dača – chata (rusky).

– koneckonců, jakou žil:
s násilím a zavináči!
Proklestit se pod mor bajky,
která je tou strakou sil,
nad hodnoty stravy ptačí
a zasadit paradajky!

Bože, já bych klábosil!
Leena ovšem navytáčí
ironickým: „*Paráda, jdi!*“
linku, až by chlap prosil
o milost plém krávy radši!
(Prý chce beztak „*fárat v Majdi*“
či dbát Jiné na profil!)
– Když se zklidní, radit ráčí:
„*Uhas už ten svár a najdi
pro svůj národ aspoň díl
toho, co jsi s námi rád čnil!
A pak vrať se do bran chajdy,
již jsi za rok okouznil,
a kde jednou – sami spád chvíl
vzdáme vládě dobra – navždy!*“

XLVI. *Mikael se loučí s rodinou a vydává se na dlouhou cestu do rodného Kemi. – Pouť mu ztrpčují obavy, jakého se mu od soukmenovců dostane přijetí, až s novými tezemi vyrukuje. Udrží si ale naději. – Zamyšlen zavadí o lesní úl a je pobodán rozzuřeným včelstvem. Večer nenachází žádnou chatu k přenocování, navíc zjišťuje, že zapomněl i stan. Přes obavy o svůj život, ponechaný ve spánku v otevřeném terénu na milost a nemilost komukoli, přenocuje pod otevřeným nebem.*

Mocný pirka – z Boží vůle –
rozloučí se tedy s těmi,
jež má nad vše tuze rád,
a pospíchá prožít úlet
– pokusit se ledy v Kemi
dobrým slovem k duze hřát!

Přemýšlí, jak s Mroži bulet,
až pokleknou před síněmi,
jež ponechá múze vstát
– nevida před noži mulet,

za nimiž se předci němí
chopí hesla: „*buzerant!*“
Misi v dlaně vloží smůle,
sází ale v střet s tchýněmi,
v jichž čelistech *hrůze-pant*
všechno mužské složí způle
– snad i odpor „střechy z křemi“,
pro niž slovní kontraband
není ničím – proti žule!
Třeba poctí vzdechy žněmi,
vyslechnuvši fotra band,
jak povětrí hrotí kůlem
lásky, míru, odpuštění!

V zamyšlení Gott-Amant¹⁴³
zakopne a pohne úlem,
a tak trubci odtučnění
popoženou pot – a Land
ve zraku se prohne úhlem,
který ještě v potu zpění
„na viděnou“ potah ran!
Výkřik: „*Hnuse! Hovne s budlem!*“¹⁴⁴
dává tušit popud klení...

143 Gott-Amant – miláček Boží (německy).

144 „*Prevíte s bodlem!*“ (nářečně).

Vyspraven a pohněván
přidá ještě hrozné: „*Tůdle!*“
a zjistě, že posud není
žádným kouřem ohně zván,
pokračuje v hvozdné nudle
– pěšinkami – do setmění.
Pak zaúpí: „*Óch, ně – stan!*“¹⁴⁵,
načež vydán v milost kudle
kohokoli, kdo ret cení
– zlou myšlenkou potrestán –
přenechá mdlou čilost „*mudle
chlastu, spánku – a zvracení*“¹⁴⁶...

145 „*Ach ne – stan!*“ (nářečně).

146 „*modle alkoholu, spánku – a zvracení*“ (nářečně).

XLVII. *Po probuzení Mikael posnídá a uklidí stopy po svém dočasném sídlišti. Pak se upraví. – Zjišťuje, že doma zapomněl lovecký háček, což vybudí jeho obavu, aby se Veli s náčiním nevydal na vlastní pěst za ním. (Co teprve kdyby s sebou přinesl i své hračky!) – Přemožen strachem o hošíkův život, rozhoduje se Mikael k návratu.*

Zrána první paprsky
přivedou zpět toho spáče
do lesního jeviště.
Vstane, dá se to tresky
a s tím hloupým: „...dál doskáče!“
mapuje své sídliště.
Dbalý, blízek grotesky,
plivne v dým a řka: „To stačí!“¹⁴⁷,
prověří, zda chyt klíště,
přestože zde u stezky
v době zimy – za totáče –
spíš zaslechne: „Přijď příště!“
Povzbudiv se: „Bud’ hezký!“,
sklouzne zrakem do kartáče

¹⁴⁷ „To stačí!“ (nářečně).

a probrav své strniště,
zarovná si účesky.

Než se pustí do natáček,
sjedě okem ku liště,
kde rotuje nečesky:
*„zapomněl jsi doma háček
– a co když tvůj kuliš tě
půjde hledat na cesty?
Nerozumný pomahaček
nechápe, že – tu sviště
chytíš snadno do vesty!“*
Pak s myšlenkou: *Co má hraček!*
prchá v hlavě z kolbiště,
v němž obava klove rty,
otevřené v kóma rváče,
který nechce do hřiště!
Zavadí-li o čerty,
přinese kluk krom lapače
klidně půl své kořistě!

A tak sdílí kročej sty
otisky bot „prošlapače“
Kurki – ať si podřistě¹⁴⁸

148 podřistě – popovídá (nářečně).

se synem, než pro dějství
zbude sloka pošlá z pláče...

XLVIII. *Mikael pospíchá známou fin-
skou krajinou za svými milými, aniž tuší,
co má přijít.*

Mikael se vrací houštím
– nevěrný teď svému plánu –
zpátky k milé rodině.
A já orgán sací pouštím
po bezbřehém slova lánu,
abych v jeho počíně
popsal každý kontakt – s tou, s tím –
vybroušený od vad klamu.

Díky takřka rovině
(jež je tkána pouze oustím
říček, které Valamu¹⁴⁹
odčerpají povinně
dysbalanci nouze pouští
a pak s tichým: „*Dala mu?*“
posílají po slině

149 Valamo – ostrov s pravoslavným klášterem v Ladožském jezeře.

v šumy věrné touze roští
nejednoho halamu,
hledat v svůdné křovině
vílu, jež se ráda spouští)
v tomto místě nalámu
jen pár slabik o splíně,
který oči spolu s tloušti
hltají teď na prámu
v první jarní rostlině,
aniž vědí o té spoušti,
již uchopí po flámu
v nejmilejší kotlině
– a z níž předem rudé mstou dští...

IL. *Mikael už se své rodiny nemůže
dočkat. – Pak ale, jakmile konečně dorazí,
přijde šok. U rozbitého srubu najde vše-
chny tři mrtvé. Na místě nalezne také
zlolajný vzkaz. Zlomený muž náhle ztrácí
smysl života a událostí je rázem vržen
zpět k dávné nenávisti.*

Jak řečeno, Míša v spěchu
pílí ke Svým – k domovu!
S každým metrem, s každou mílí

– jednou v sněhu, jindy v mechu,
po vodě i ostrovu –
skřítkové jej zasloužili
utvrzují bez oddechu,
že hledají post k lovu,
nebo příliš „nakoupili“...
Muž jim ovšem nedá slechu
a třímaje podkovu
na šotky a na upíry,
zahání Zlé do pelechu
slovy: „*Mátě po zpjovu!*“¹⁵⁰
V odpověď z děr nášup síry
pokusí se o neplechu
jen k záplatě doslovu
a Mikael – náš dub víry –,
vida svoji Božetěchu,
míří v šatě oslovu
do míst, kde se nakupily
vášně k boji nože-cechu
za válečnou obnovu...

Už když utkví v zraku díly,
donedávna nosné střechu,
odlámané od krovu,

150 „*Máte po zpěvu!*“ (nářečně).

pozná mysl v háku síly,
zčistajasna rosné dechu
v nevyřčenou: *poprovu*¹⁵¹!
Co ty oči zakusily,
vynáší křik: „*Dost! Néé – Pechu!*“¹⁵²
Nicméně vzkaz: „*Po próvu*
urocíme ti s takú milých“¹⁵³
srazí smysly prosné vzdechu
ke třem tělům – do rovu!
Ve tvářičkách – tak unylých! –
čte Mikael v hrozném echu
svoji smrt a – vchod k ZNOVU...

151 *popravu* (nářečně).

152 „*Dost! Né – Smůlo!*“ (nářečně).

153 „*Po právu vracíme ti s takovou tvé milé*“ (nářečně).

ČÁST ČTVRTÁ

Cítil jsem, že umírám, ale cítil jsem, že žiju.

L. *Pohled na mrtvá těla milovaných obrací Mikaelovo smýšlení k bezmeznému hněvu. – V jeho moci přísahá vrahům pomstu. – Ale kdo jsou oni vrahové?*

Chvíle plné muk a děsu
– chvíle zvící hodin, dní –
hubí v muži každý klíček
tlačící se ku pralesu,
jemuž světci rodinní
propůjčili od babiček
čestné barvy dobra dresu.
Žel – snad byli jediní!

V Mikaeli „fotbal Svíček“
vzbudí žádost o adresu
rozhodčích, již nemíní
dodržovat kód laviček
– odhodlaní do móresu,
který dělá ze sviní
uražená stáda triček:
„Díváte se na komtesu!“
Přísahá, že Nevinní
odnaučí Hada klíček
– a ne někde na kongresu,
nýbrž tam, kde z dřeví zní:
*„Tod!“*¹⁵⁴ a hučí řada tyček,
podmanivších zákon běsu!

154 Tod – smrt (německy, zde obecně germánsky).

Komu však smeč precizní
s pachem žluči, zrad a biče
slouží jako náklon – k esu?

LI. *Mikael hledá jakékoliv stopy, které
by jej dovedly k pachatelům hrůzného
činu. – Dlouhý řetězec nepřímých indicií
jej nakonec přivádí k nepříteli nejhorší-
mu.*

Tu otázku nutno zjasnit
výpovědí důkazů
– stačí najít berličku!
Ta tu bude – jen ten čas mít –
neboť stopa u plazů
značí slizkou cestičku
kratší dobu, než se lanšmít
zdrží jarních úkazů,
je-li půjčen sluníčku!

Chuť na hrobech vrahů tančit
(po přehlídce úrazů)
bere ovšem sluch sýčku
a vede jej k prahu Anči
– dceři šéfa Suura-zoo –

a přes ni dál ke strýčku
Zlobivému Ahu Panči,
jehož sedma průkazů,
maskovaná v keříčku
španělskými pomeranči,
odhaluje hrůz bázu,
z níž prý přešla *sběř říčku*
s apetitem po saranči
a zúmyslem – už rázu
nejtěžšího políčku
v líc Velkého pohana (či
zbabělému „*Usazu*
na manželském kolíčku“¹⁵⁵)!

Mikaelu tohle stačí!
Prve připjal Rusa zlu
– on že sehrál roličku
v tom pekelném pleticháči –
ted’ poznal, že ku hajzlu
musí klesnout o příčku
k odvěkému protihráči...

155 „*Usedlíku – pro rodinu*“ (nářečně).

LII. *Rozzuřený Mikael spěchá do Kemi, kde je příznivě přijat svými muži, zejména pro iniciaci vytoužené vojenské výpravy. – Všeobecné nadšení ještě vzroste, jakmile se válečníci dozvědí cíl svého tažení. Odvěká nepřátelská osada má být vyvrácena jednou provždy. Po důvodech náhlého náčelníkova impulsu se přitom nikdo neptá.*

K dokonání vendety
bez nadsázky uhání
ke svým druhům – do Kemi!
Přiját jako *Sen čety*
záhy stojí ve zbrani
a ostrými loktemi
velí: „*Za mnó – na skřety!*“
Válečníci sebraní,
chtíce pomstít rok temni
bez meče a mačety,
v nejmenším se nebrání
– ba ta síla pozemní
šla by klidně na čerty,
jen ať z toho toulání
vzejde něco k kosení...

Když však Kurki, znače rty,
udá terč mstným: „*Oulani*“,
přeběhne všem po dřeni,
po kůži, pak za nehty,
až přes ústa s: „*Ou, Jani!*“
neobvyklé mrazení!
Neboť – tyhle paznehty
říznout mečem po báni
nepříjemné – zvlášť není!
Zazní tak i: „*Vzat’ dehty?*
Což jim přihřót pokání?“¹⁵⁶
Zuby zkrátka zášť cení
víc než nimrod Kalehti,
když vystřelí po káni
a pak teskní: „*Zaše ni!*“¹⁵⁷
Kurki řve: „*Aj malé chci!*
Nedospělí pohani
nesmjó vyróst v nadšení,
uchystat’ se na lekci
proti Kemi – Boha ni!“¹⁵⁸

156 „*Vzít i dehet? Což jim přihřát pokání?*“ (nářečně, dehet se ve středověku využíval k podpalování mj. obranných opevnění).

157 „*Zase nic!*“ (nářečně).

158 „*I malé chci! Nedospělí pohani nesmějí dorůst k nadšení uchystat se na lekci proti Kemi – Probůh, ne!*“ (nářečně).

Pak už rychlost kvašení
vylučuje selekci,
natož jakés poznání,
zda ničivé tažení
stojí jen na: „*Nezměk' jsi?*“,
či na přímém doznání
výsměšného ražení...

LIII. *Kemiské vojsko míří k Oulu. – Když se přiblíží k hradbám osady, je spatřeno obránci a v jejich řadách sílí neklid. Ouluský náčelník v obavách o osud svůj i svého lidu užije k pacifikaci nepřítelů lsti a vyšle do řad Kemiských lehkou ženu. Ta má uspokojit agresivní choutky obléhatelů „po svém“, ale záměr se nezdaří.*

A tak trestná výprava
táhne zemí deprese
zahladit to hříšné Oulu!
Obhájit si svý práva
– o to nikdo nepře se –
sic „*přinese šišce boulu*“¹⁵⁹,
po boji však svítává,

¹⁵⁹ „*přinese hlavě bouli*“ (nářečně).

a navíc se agrese
nad pět tisíc kilojoulů¹⁶⁰
tiskne v srdce zvědavá
i v přilehlém okrese...
S každou ztečí mil (co – coulů!)
kořist víc se vydává
chvíli, jež se otřese!

Až se ozve: „*Filckó dou, Luu!*“¹⁶¹
Luu, zvaný též Ikävä¹⁶²,
vládce Oulu – pozdě se
dovtípí, že tuhle vzpouru
(jak se tady říkává)
velmi těžce odnese!
Marno máčet uhle v mouru
a třít tváře k: „*Dík, aha!*“,
když tu běhá po lese
pošuk, který na pazouru
dal si vyrýt: *Výtaha*.
– Proto záhy počne se
ptát, do čeho nacpat couru,
než ji vyzve: „*Vy, drahá,*
za nás všeckých poťtě se!“

160 Kilojoule – fyzikální jednotka práce a energie.

161 „*Filcky jdou, Luu!*“ (nářečně).

162 Ikävä – „nudný“, nebo též „nepříjemný“ (finsky).

*Uspokojtě v plac-amouru
ruku – ať si vyšahá
– klidně aji protřese –
pokoj duše! Avšak d'ouru
svazoje vám přísaha
– takže prosém krottě se!“¹⁶³
Nato žena: „Šak sa šouru!“¹⁶⁴,
ovšem kromě: „Plís, raha!“¹⁶⁵
žádná jiná obsese¹⁶⁶
z neřestného taxa-sboru
(ve kterém si dlí nahá
slečna činná z koncese¹⁶⁷)
neopustí akta sporu!
Před hradbou dál ční snaha
domoci dnes konce se
s cizí krví na praporu...*

163 „Vy, drahá, za nás všechny poťte se! Uspokojte na prostranství lásky ruku – ať si vysahá – klidně i protřese – pokoj duše! Avšak klín svazuje vám přísaha – takže prosím krotě se!“ (nářečně).

164 „Však se šourám!“ (nářečně).

165 Plís – foneticky Prosím (anglicky), Raha – peníze (finsky).

166 Obsese – vtíravá, nutkavá myšlenka.

167 Koncese – úřední povolení k vykonávání určité živnosti.

LIV. *Okamžik střetu se blíží a obě vojska jsou si vážnosti chvíle plně vědoma. – Záhy se připravené šiky rozestoupí a z jejich středu si vyjdou v ústřety samotní vládci. – Nastává Mikaelova vytoužená „hodina pravdy“, hodina msty.*

Čas k úderu zle se krátí,
smyčka již je stažena.
Vojska mísí horký dech
s prosbami, ať zde se svatí
přidají v zpěv stažen a
spolu s nimi na křídlech
chrabrost mužů v lese zlatí
v podobenství blažená!
Chvíle, již chtěl natřít v snech
Kurki děd – ba jeho máti! –
stojí náhle natřená
– vzdálená tak na výdech
toho, v jehož čele kati
napřimují ramena!

Vše teď leží na lidech,
kteří coby delegáti
vpustí slova plamenná

do ringu, jenž halí mech
a smrt v hroby stele, ať ji
nezaskočí odměna!

Dva šiky tu kalí v rtech,
nenávist že stále platí.
Než přinese plod věna,
míří k sobě v špalírech
dva vůdcové – dbale jatí!

Mžitka, jež je prostřena
na Třech, kteří spali v zdech
chrámu spolu s padesáti
rakvičkami pro jména
let, z nichž vrazi sňali spěch
a přáli je ladem státi!

LV. *Náhle stojí dva muži s plnou tíhou odpovědnosti na bedrech tváří v tvář. Kromě vzájemné nenávisti je pojí také vědomí neblahého osudu všech přeživších z poraženého klanu. – Mikaelův vztek ještě podlévá myšlenka na milovanou trojici, do které se ale, jako naschvál, vetře i tchánův křesťanský světonázor.*

Tady stojí – proti sobě:
Oulan a s ním Kemijec!
Každý z obou rázem ztich’...
Různi v kroji, svorní v době,
jež má stáním Zemi věc
rozsoudit z stran – nadzemních!
Zraky pojí vzdor porobě,
již máváním *zvěřinec*
(zdroj: pade z much, pade čich)
připne k oji mor-chorobě,
slibující dceři klec
pod jhem neduh prasečích!

Mikaeli horko v zlobě
ovšem navíc čeří hec,
vyvolaný při sečích,

které daly vzor podobě
pro odvetný očištěc!
Znovu v mysli výsečích
patří tchána, vzrostné robě,
a nakonec – z očí téct
na tvář z tváře lysé smích
krásné ženy v prosté róbě...
Vzpomínky se točí přec
od obrázků kýžených
tu a tam i po bělobě,
kterou tchán – „*ten zločinec*“ –
do slov v masku z rýže dých!

LVI. *Ve tváři Mikaela kulminuje napětí i zloba. Ted' cítí svou moc. – Ve chvíli nejvypjatější ale mužovy myšlenky opět napadá smířlivý „hlas“ Olavettiho. Mikael přehlédne celou šíři nabyté moci a zrak obrací o sto osmdesát stupňů. Místo oplátky zrůdného činu prosí Oulany o odpuštění za dávné viny svého kmene.*

Smysly opět přesídlí
zpět do vpustě žně jíní
při stavidlech jízlivých...

Silné ruce třes mydlí
– zato ústě nesliní,
sic by hnedle hryzly dmych!
V celém těle běs msty dlí
– jen Moc vzrůstá mezi ní,
až posléze shlíží z pých
slovy soudce: „*Chceš žít, Lii?*“
Teď to může učinit:
všechno skončit – křivdy, hřích!

A vtom skokem přes židli
oponuje vůči ní:
„*Nikdy – vedle; nikdy – v Nich!*“
– Stopa, která zeštíhlí
zlé – a tlusté nezmíní...
Náhle v sedle smířlivých
hlesnou ústa přes štít mdlý:
„*Vše odpust'te – jsme vinni!*
– *Odpust'te, jsme vinni.*“

LVII. *Šokovaní nepřátelé nevědí, jak reagovat. Stejně jako sami Kemijci. Obě vojska se překvapeně rozcházejí. V hlavách agresorů zůstává jen nepochopení a obava, jak se bez zamýšlené kořisti uživí. (Když návrh na zřízení rezervace byl úřady zamítnut.)*

No a tečka – k tiši tich...
Kraj je snášen osidly
tuh po hrůze k – *Jste jiní!*
Jen v rozpacích plíživých
kamsi na zem oči šly
mužů v blůze jeskynní.
Sever ztrácí v kříži Jih,
jenž se táhl chodidly
ku zlu chůze přes trní
fermentací¹⁶⁸ při živých.
A tak oba oddíly
opouštějí bez skvrny
a bez prací mříží svých
vymodlené posily
– v hlavách pouze úhrny
aspirací příživných,

jak se směrem od síly
dobrat z nouze ku krmi!
(Rezervaci v níži stih'
odsudek, že „rozdíly
– text je dlouze úplný –
v živočišné říši – jich –
a jinými snažily
končí v strouze u srny.“)

LVIII. *Domácí poměry se vracejí k normálu, ale kolektivní mysl Kemi halí křivda, neboť místní cítí, že omluvit se měli nejen oni, nýbrž také Oulujci. Nespokojenosti nahrává i nuda, namnoze zapíjená alkoholem. Nakonec je ze všeho obviňován sám Mikael. – Vše se změní, když se, inspirován vstřícným gestem odpůrce, přijde omluvit za viny svého lidu také vůdce Oulanů.*

Tak pomalu s návratem
domů – no a k poměrům
jaksi v běžné jarní normě
ubývá dech závratěm
a přibývá v domě rum.

Kemijci tak *tvární formě*
uvykají – safra! – těm...
– novodobým Homérům!
V podstatě čas marní – kromě
dnů, kdy řkají: „*Kafrat děm!*“¹⁶⁹,
což znamená: „*Dóme plum!*“¹⁷⁰
(Po startě na farním stromě.)
Po *plumu* pak: „*Na hrad děm!*“¹⁷¹
– a tady už sousedům
tuhne krev: „*To nejní pro mě!*“
Nocí pak zní: „*Nasrat' všem!*“
– když orvaní cpou se v dům,
odkud slyší: „*Těšilo mě!*“
To vše je jen návdavkem
toho, co se loupe v šum
mezi slovy o pohromě
– totiž, že je „*pravda v tem,*
že aj Ouli loupežum
oplóceli v oboh stroně!“¹⁷²
A křivda je závdavkem

169 „*Jdeme tlachat!*“ (nářečně).

170 „*Dáme slivovici!*“ (nářečně).

171 „*Jdeme na hrad!*“ (nářečně).

172 „*pravda v tom, že k loupežným výpravám se uchylovali i Oulujci!*“ (nářečně).

přidat k spolu-soupeřům
vládnoucího *povětroně!*¹⁷³

Šok přihraje nadčpavkem
úkaz, když Luu zhoupne um
přiznat vinu do vět – pro Ně!
Kemi saje – jak páv švem –
omluvu: tu žoldnéřům,
tam zas „synu sovět-koně“,
až támhle za „šlak s kašlem
vybafnutý ko dveřům
– *ztam za skříňu vdově Sonje*“¹⁷⁴...

LIX. *Věčná nenávist je konečně smazána
a oběma nárůdkům začíná nová etapa
dějin. Učí se žít nikoli proti sobě, ale po-
spolu. Poslední ostrůvky domácí nespoko-
jenosti utiší Mikael několika líbivými sli-
by. – Hřeje jej alespoň pocit, že jeho
rodina nežila zbytečně.*

Tak odplul z hlav i ten kal,
který v zpětném zrcátku

173 snílka (nářečně).

174 „infarkt s kašlem, způsobený vybafnutím u dveří –
poté znovu ještě zpoza skříně – vdově Sonje“ (nářečně).

z očí často prosvítal.
Lid se učil pozpátku
– ponejprve pohřbít val,
a z neděle do pátku
pokusit se od žížal
dopracovat k pozlátku
čerstvých ryb a – Božích chvál!
Ozbrojenou posádku
ku Oulu již – nevyslal.
A Mikael – hrot v zadku –,
jenž to všechno zapískal,
po přetěžkém začátku
nakonec co „zápis“ dal
k obnovení pořádku
slib vystavět jaspis-sál
a uloupit Kamčatku!

Jedno ovšem nad misál
tiskl k svému kabátku:
že za Své Tři – lidmi – dal
uctít jejich památku.

LX. *Život jde dál. – Mikael naplnil své poslání.*

Vládl ještě mnohá léta,
život vlastně – začínal.
Obličej jak od baseta
navždy ale zračí žal.
Chápe už, že sudba léta,
s níž do světa zavítal,
nebyla než sud na veta
ke všemu, oč – snad by stál.

Neboť přišel jako vůdce:
tedy sluha – s přítěží.
Smutek v srdci, zákon v ruce,
na hrob stuha: „*Příště žij.*“

*Napravo jabloně nesou mi zimu
Při levém záhoně vidím kvést rýmu
Zeleň se rozchází v polární záři
Zrající maliny napadá stáří*

*Sedím v té zahradě a mávám tmou...
Jen díky té zahradě teď Ty jsi mou.*

ANJA, DĚVČE ODJINUD

*Zvěst o siré dívence
na jezech a – vratkém prámku.
Najde svého blížence?
Najde svého – prince v zámku?*

Odpradávná ptají se historikové i filosofové po smyslu lidských dějin. Shodují se jen v jednom: historii se učíme proto, abychom se poučili z jejích chyb. Tatáž historie nás ale učí, že se z jejích chyb nikdy nikdo nepoučil. A co když tkví moc onoho bludného balvanu, kolem nějž tak bezradně kroužíme, v nepochopení samotného subjektu dějinného zájmu. Co když jím nejsou národy či náboženství, vědecký ani jiný pokrok, ale – člověk? Co když je to opravdu tak prosté? Co když je to opravdu tak neskutečně obtížné?

Příběh, který toužím vyprávět, se – snad – odehrál v polovině 17. věku ve finské provincii Satakunta, v čase, kdy většinou Evropy zmítala tzv. třicetiletá válka (1618–1648). Finsko se jí účastnilo sice jen nepřímo – ne jako bojiště –, ovšem mnoho finských mužů sloužilo ve švédském vojsku v západní a střední části kontinentu. Švédsko-finská říše byla tehdy jedním

z dominantních hráčů na válečných polích. Nic na tom nezměnila ani smrt krále Gustava Adolfa v bitvě u Lützenu (1632) a následné vedení země radou pěti regentů – v zastoupení nedospělé nástupkyně trůnu, budoucí královny Kristiny. Ta dosáhla plnoletosti až v roce 1644, tedy plných 19 let po vstupu Švédska – a 14 let po zapojení finských vojáků – do evropských bojů. A tento rok je zároveň datem začátku našeho vyprávění.

Švédsko-finská říše nebyla typickou feudální zemí jako státy typu Francie, Německa nebo Čech. Neexistovalo zde nevolnictví, sedláci byli daněmi povinováni pouze královské koruně, udržovali si však osobní svobodu. Tento stav se začal měnit právě s nástupem vlády nové královny, která se více než o správu státu zajímala o nákladný společenský život. Aby získala potřebné finance, odprodávala šlechtě práva k výběru daní v jednotlivých panstvích. Ovšem nová vrchnost, často pocházející z německých zemí, počala v získaných lénech zavádět zvyklosti jako

v krajině svého původu. To s sebou neslo nejen libovůli nových pánů v otázce výše vymáhaných berní, ale rovněž lidu dosud neznámou robotní povinnost – a to se nikomu nelíbilo...

Přičteme-li navíc k necitlivé královnině politice četné roky neúrody – ba hladu –, vystupují nám před oči scény v potemnělých barevných odstínech. Člověk té doby vůbec žil velice těžce a často doslova ze dne na den. Byl odkázán hned na několik faktorů, které významně spoluurčovaly pravděpodobnost jeho přežití. Počasí a panská vůle byly jen dvěma z nich. Náročné dobývání potravy z přírodních zdrojů, naprostá bezbrannost vůči nemocem, mnohdy vágní zemský mír – to vše upínalo středověkého i raně-novo-
věkého člověka k církvi – jež jej beztak od narození provázela těsněji než cokoli jiného. Pámbů dal – Pámbů vzal, znělo po staletí heslo dne, aniž by se kdo otázkami nořil hlouběji. A přece se i tehdy tu a tam narodil snílek...

*Kraj lesních odstínů sápe se z šera,
v dlaních kde zrodí se – snad – Boží
dcera.*

*Kraj, kde se hladina dotýká něhy
v tůni, jež odnímá vzpomínkám břehy.*

*Kraj, kde se láska ukryla v čela,
aby jen tu a tam
pod mdlými víčky
půjčila temnotám
baletní špičky.*

*Kraj, kde se láska uzamkla do očí,
aby se tu a tam
– při dávném výročí –
před zraky nezmáčela.*

*Kraj, kde se láska vepsala do očí,
aby svou čistotou
v těch očích osaměla.*

Milovat znamená dvakrát žít, dvakrát se radovat, dvakrát se smát – a nesčetněkrát plakat.

I. Prosinec 1644

I můj příběh se takto počíná
a není slzy dražší,
než v zraku, jímž se otčina
choulí v jitra plašší.
Když skane v jedné krůpěji
a v půdu věčnou vpije se
důvěra, že poupě – Ji –
zas k vůním světa vynese.
Když místo, aby patřila
na klenbu všeho rozkvětu,
poutá ji zem nahnílá
ke snům krátkého doletu.
Tak vzlíná – hořká, kyselá –
by kdesi – navždy – kypěla.

A nad ní, v dáli, ve výši
ted' možno větřit sokola.

O něm – jistě! – nepíše,
jen uvádí nás do kola
slůvek, vět a obrazů.
Hlad jej táhne z říše ptačí,
prahnoucího po srázu
větrných sfér, kterým stačí
pouhé echo svého krále...
– Ztiší dech – a němě ráčí
sledovat pak jeho nálet
za zbělalou kořistí
– za úspěchem, který znale
tisíckrát si pojistí...
Oči prosté soucitu
chopí cíl a střemhlav pouští
dravost jatou do kmitu,
zatímco zlou představou dští:
kterak pevné pařáty
neomylně přivedou
k nebohému hlodavci
– krvemilně nahřáty
přímo, volně, křivé jdou,
zoban zračí: „Klovat chci!“
Zornice už zemi ostří
– bílé lesy, lední plochy –
padnou níž – a ejhle – most zří –

další slet – až k vesnici –
mezi děti – malé hochy –
a tu, v noře, drápy moří
chundelatou lasici...
Srdce chlapců přitom hoří
víc než mrazík na lících.

Vyrušení ze hry v sněhu
upomínkou věčné moci,
vpadají nám do příběhu
– bezelstně, jen přes emoci.
Vhlédneme-li v divé tváře,
popatříme kromě věku
vhodného pro slabikáře,
zápalu v boj o paseku,
plavých hřív a křiku v páře
také malé překvapení:
jeden z živých obličejů
vykazuje rysy dívky.
To takový úkaz není
– nebýt starých obyčejů,
sporých hrátek pro citlivky.

Děvče, které rodem zná se
ku sedláku jménem Arttu

– v Mäenkyllä těžké váze.
Cizí akcent v dívčím hlase
dá však tušit, že jí kartu
rozdal osud na provaze.
Narozena ve vsi jiné,
tahle Anja s rusou kšticí
ke slunci se nyní vine
po pni s mírnou pakostnicí.
Otec, voják, zapomněl se
prý až v dálné Lužici,
kde snad jakés české selce
nahrazuje družici.
Avšak matka... – U té slovo
rozpadá se na hlásky,
tady věčné Nehotovo
– stále tolik dusící –
zanechalo ocásky.
Ve snech podnes vysmívá se,
povlečené v celé délce
steskem dětské otázky.

Žije tedy v domě strýce
Anja – děvče čertice.
Začleněna do pozice
vděčný dřič, však – nic více.

Arttu – vdovec, stará škola,
láme ztěžka v neteri
hlas, jenž odkuds měkce volá
něžné verše o dceři.
Neboť dítko vládne mocí
přinejmenším nezvyklou:
přivolat jej dnem i nocí,
na něm v očích sladkých plout.
Vše působí malý klíček
– kousek stříbra na provázku.
Jediná věc, kterou strýček
slevil Anje z ceny svazku.
Dárek ke křtu od maminky
v upomínku na tu chvíli,
kdy přijala do vzpomínky
pramen, jenž si v datu sílí.
Netuší, zda klíč má zámek
či je taky v světě sám,
soudě ovšem podle známek
děje, jemuž předsedám,
možná ano – možná ne.
Proč se pít odpovědi,
je-li v pravdě poznané
jistota, jež touhy ředí
– touhy k pravdě pro zvané!

Pro dívku je beztak klíček
klíčem, který otevře
dvířka k celé řadě svíček,
jejichž plamen v srdci vře.
Poklad, s nímž se ve třpytu
pře jen požár blankytu.

V čase, kdy i rok se ztrácí
ochotně a bez patosu,
zima snadno zakymácí
vším, co smí snést ještě rosu,
v čase suchém na doteky
naděje a splavné řeky,
málokdo – snad kromě dětí –
vidí ještě za oběti.
Tady v kraji při pobřeží
na východní straně Baltu,
z něhož jižní Břicho řezí
šatí muže do kobaltu.
A ti v šiku, v mundúru,
syťí tuhle nestvůru.

Usíná – ach, usíná
vesnička, kde zbyli živí.
Usíná – ach, pusina,
jež se tolik ráda křiví.
Tahle Anja s rusou kšticí,
děvče věčně růžolící.
Vzhlíží k dravci s kořistí
mizícímu v patra výše,
jež jej brzy očistí
od viny, jež v spárech dýše.
Bílé lesy, lední plochy
ztrácejí se pod vrtochy
prazvláštního nebes krále.
Zima skončí, pokdy ale?

II. Březen 1646

V neměnlivém koloběhu
naklání se roční vláda
k měsíci, jenž zná i něhu,
třebaže ji poodkládá.
Při západní Satakuntě
smlouvají již lidé dělní
o podmínkách, za nichž v gruntě
vzdá se zima berně celní.
Způli sníh a způli bláto
je jim aspoň příslibem
– snad v nebesích kuli zlato,
aby k jaru křísli zem.
I náš sedlák, silný Arttu,
volka prvně zapřahá,
neboť mlsně cítí na rtu
chléb, jímž voní námaha.
Anja, dnes už osmiletá,
sama také od svítání
v hroudách patří kroky světa,
jež teď prutem popohání.
A když večer slunce uzná,
že je hodna odměny,

políbí mdlá ústa nuzná
klíček – a v něm kořeny.

Přeci v dívce hraje cosi,
čemuž nelze poručit.
Tu a tam ji touha prosí
o nějakou službičku
– a pak snáze horu sít,
než dát svodu pokličku...
Jako dnes, kdy za rozbřesku
slyší Anja zavolání,
tence zvoucí v lesní stezku.
Rozeběhne závod dlaní,
navlékne si blůzičku
a ve stínech, již se klaní,
máčí boty polem bláta,
jen aby se holedbatá
pokusila do klekání
o cokoli, v čem den brání.
Záhy s tajem ve styku
mizí v blízkém lesíku.
A tu znovu zavolání
za březovím ozve se,
však vzrušeno hlavou laní
peláší dál po lese.

Ani dívka nemešká
a vzápětí neví sama,
kudy zpátky do dneška
dětskými sny pod nohama.
Listy břízek dávno zběhly
mocným pažím jehličnanů
a děvčátko v roli jehly
tápe v seně, kudy k ránu.
Až se náhle z porostu,
temného nad ústa noci,
vztáhne ruka po hostu,
jak by prahla po pomoci.
Anja strne – úlek tiší –
lapá dech, pak první slova.
Konečně se tmavou říší
vyplete i tvář lotrova!
Kluk jak vyžle, velké uši,
sotva starší – než mu sluší.
Trpký úsměv, mladé vrásky,
v očích úděl četné sázky.
Vykřičník však v rozeběhu
zastaví až soulad střehu
se srdcem, jež – ač si buší –
náhle cloumá dětskou duší,
ať ji měkce, v skrytu masky,

růží vkrouť do otázky.
Přidavší se ústa plaše
vymámí jen jméno Jussi
– a tak známe oba naše
hrdiny, jimž dáme zkusit.

Ani výprask od strýce
nevypráší ze tkání
první křehké setkání
osudové dvojice.
Útěky se brzy množí
a Anja se kvůli lesu
zpronevěří svému loži
často dřív, než smysly děsu.
Netrvá a pěšina,
kterou prve pobloudila,
stane se jí jediná
– ta v násobcích po dvou milá.
Na místě, jež kroky pojí,
šelest hvozdu tresty hojí.
Hoch i děvče oddává se
dětství v jeho volné kráse.
Ve dvoudomém pohledu,
prosti všeho ohledu,
přebývají do soumraku

smíšci – kam je odvedu.
Vždyť poprvé v druhém zraku
nekrácejí po ledu.

Mezitím se zlostný Arttu
snaží pohnat svého volka
plochou, nad níž klouže na rtu,
jaká je ta cizí holka!
A když přijde doba setí,
ptá se už jen po slunci.
Co je mu do vzpurných dětí!
Jsou i jiní pohůnci.
Chce-li ale darmožroutka
užívat si jeho střechy,
pohrdajíc rolí Loutka,
ať zaplatí svými vzdechy!
Buď se zřekne toho šperku,
který beztak zdarma visí,
neb užívá dětských her ku
směně slz za cinkot mincí.
A na podzim do kornoutka
může chodit na ořechy!

Usíná – ach, usíná
ves a lesík, a dva živí.
Usíná – ach, pusina,
jež se tolik ráda diví.
Tahle Anja s rusou kšticí,
děvče, jež se stává svící.

III. Duben 1650

Naslouchejme nyní vánku,
který zlehka v poupěti
při nesmělém objetí
vzbudí první radovánku.
Anja už je ve věku,
kdy se každá plachá touha
dovolává převleku
– třebaže se trochu rouhá.
A málokdy zvesela
vyhřívá zdi kostela.

Co naplat, když o neděli
sluší se, by lidé svatě
pod zvonící oněměli,
patříce na shnilé latě!
Tu se ztratí malé hříšky
jakés lesní uličnice
– jen ať plní šíje s křížky
výkaz branců na vinice.
Podivná – ta babská víra,
kde čin, který nezastírá,
že jen míjí tratě s hříchy

– zákon sudý, zákon lichý –
pne se k nebi za duhou.
Jak by pyšná stařena,
že „nebyla zavřena“,
nazývala zásluhou.
Takovýchto nápadů
tkne se ovšem Anja řídce.
Bůh probouzí náladu
– tu a tam dá podnět výtce.
Vždyť zda pro tu dětskou duši
s tělem ženy v loži zmatku
může Bůh být, než kdo smuší
ustálenou čpělou zkratku?
A tak Jeho ploché tváři
propůjčuje při zmínce
o nebeském hospodáři
políbení mamince.

Všední chvíle potom plní
– jak nakázal přísný strýc –
cestami, kde zpohodlní
každý motiv poznat víc.
Teskné oči – nástroj dřiny –
jmou se lačně vestoje
odprosit si cizí viny

u městského orloje.
A když večer, uchozena,
svěří teskné dívčí tváře
strážcům dechu do polštáře,
hlesne bdělý duch: „Ó, žena!
– Jaký květ v kraj nehostinný
osud zavál! – Kdo to je?“

Tu však jedno chladné ráno
objedná si úklad mrzký.
Jakby – málo opásáno –
těžklo nitro naší zrzky!
To že do vsi bez pozvání
zavítal nám znenadání
muž, jenž v Němcích ztratil práci.
A teď řka, že skoupil daní
od královské jemnostpaní¹⁷⁵
za zásluhy v likvidaci,
ohání se přípisem,
nahrazuje zvyky zvací
křikem moci: „Všichni sem!“
Sotva pak pán sleze z oře,
u pasu dvě ručnice,
nasadí hlas na pokoře

175 Královny Kristiny.

slova – jež hned tučnice –
oblíznou se při rotaci
ouvertury „jaký jsem“
do not hlubší stupnice.
Povznesená ramena
umocňují temné tóny,
berně hlesnou: „Amen!“ a
počnou sčítat milióny.
Nový pán i nové sazby
nakládají břemena,
jež se klenou, jako zas by
přála Krista bez věna.
Tu se hrabě¹⁷⁶ potočí
a v tom těsném hloučku lidu
přitáhnou se chtivé oči
k odlesku, jenž bere klidu.
Závěs s třpytkou na šíji
vzbudí příkaz: „Dáš mi ji!“
Rusé děvče na vyzvání
polkne ostych, jenž je brání.
Ba dokonce – jistý vzdor
jme se práva na názor:
„Odpusťte mně, nešlechtné,

176 Hrabaty byli pejorativně nazýváni zbohatlí žoldnéři a příslušníci „nové šlechty“, kteří od královny skupovali panství Švédské koruny.

že se zdráhám vyslyšeti
malou prosbu, jež se vetne
sotva hloub než ve smích dětí,
nač vám ovšem bude cetka,
s níž se údiv zřídka setká?“
Chrabrost toho děvčete
vznese do řad šepotu
obavu: „Snad nechcete
kvůli – ní – i robotu!“
Ale jezdec – nový pán –,
místo aby rozhněván
srazil dívku pěstí k zemi,
řká: „Odvaha líbí se mi.
A že jsi tak troufalá,
přidám lepší nabídku:
– upustíš-li od mála,
upustím od požitku!
Budu-li zde na lupu,
minu vaši chalupu.“
Šelest vůkol mocně sílí,
jen dívka si zrakem měří
dobrotu, již ve svém cíli
odevzdala matka dceři.
A byť by ji zkrátil o den,
– tenhleten – jí není hoden!

Navíc, v ženském odlitku
– ať se Arttu jak chce čílí –
utkvěla i Božská sůl
– a v ní rádci potměšilí.
Svoboda, již svázal slib,
dopouští se často chyb.
Zato volnost odmítnutí
dává srdci zkusit chutí
prostřených pro panský stůl.
Proto míří ke zbuji
odmítavé: „Děkuji.“

A co Jussi? – zeptáte se.
Opustil snad příběh záhy?
Či snad schůzky v tmavém lese
odřekly se marné snahy?
Čtěte dále! – řeknu jen.
Vždyť i osud vyčkat musí,
nesa v proudech drahé plusy,
před nárazem o kámen.
Ještě že ty přeje,
vědomy si vlastních sil,
uznají, že ve hře je
pádlo v moci lidských žil.

Usíná – ach, usíná
hukot jezu, proud a dívka.
Usíná – ach, pusina,
jež se chápe svého dřívka.
Tahle Anja s rusou kšticí,
děvče, jež se vzpjalo – říci.

IV. Červenec 1652

Dvě léta se opět tratí,
propadnuvše kronikám,
a holčina, s níž jsme spjatí,
míří jaksi – do nikam...
Vím, vím – jistě – zde jsem dlužen
poznámečku pod čarou,
ač se slůvko stranou u žen
tiskne v pravdu prastarou.
Ale tedy – bylo tak:
v uraženém mocipánu
počala se pod otlak
od pýchy a od divanu
vršit touha po odvetě.
A odsud se přes strýce
protlačil ten jed a hnis
do rodové přeslice
– a tak Anja slyší: „Zmiz!“
Tlustá čára – v jedné větě!

Naštěstí se – jak už bývá –
téhož času po ní vztáhla
nejen ruka nedůtklivá:

v lese, ano – opět znáhla.
„Jussi, Jussi!“ vzkřikne dívka
– do tepen třesk od kladívka –
a očima šlehají
upomínky po ráji.
Chlapec zmužněl – šestnáct let,
děvče už se vine v květ...
A pak – jen tak potají –
pohledy si podají.

Nemohlo se udát jiné,
než nabídka toho hochy,
ať s přítokem přítok splyne
v kraj, kde sídlí vodní plocha.
A tak Anja, plna vděku,
opět v mysli třímá deku.
Neznala, že za lesem
– kde si větve listí pletou,
každý kmen zve: „Dále, sem!“ –
stane jednou před paletou,
v níž se volně stékají
stíny, již se nekají.
Jezero se tiše klene,
přivinuto zelení,
rozprávějíc vyvolené

o pradávném vtělení.
Tu z prostého příbytku
každé ráno vyrazí
vnadit němou výčitku
muž s přímořskou kuráží.
Paní domu plete sítě,
dcera Miina – osmiletá –
zve samotu příležitě
v rušnou náruč trhu světa.
Nu a Jussi, dědic času...
– Chlapec, jenž si pohnal hrudí
odvahu, z níž matku studí:
zahalit tu svatou masu
do otcova nesouhlasu.

Nakonec střet tvrdých hlav
vsadil Anju do role,
jež ji svede od obav,
ovšem opět – na pole.
To je – jistě – pouhý příměr,
neboť v domku rybáře
nelze hradit dělný výměr
na hroudě – sic na páře.
Coby nová děvečka
má teď šanci předvést um...

– „Beztak půlrok nepřechká!“
ukápně jed mužským rtům.

Nicméně vzdor předpokladu,
– přiznejme – i sudičkám,
není za dnem kouska ladu,
a tak starý: „Nu, vyčkám...“
Anja věru nezahlí,
od rána se pilně činí,
vždy úslužna svému králi
nakukuje do předsíní.
A věří, že jednou – snad –
zaslouží si spatřit hrad.
Stačí jí, že k střeše, stravě
přisvojí si úlevu
v zraku, kde se mihnul právě
kout Jussiho úsměvu.

Neuplyne mnoho svátků
a v mladičském srdéčku
vzplane v horkém dívčím zmatku
zájem těla o léčku.
Dosud ale – naposledy –
dají oči na pohledy.

Usíná – ach, usíná
vodní plocha, on a ona.
Usíná – ach, pusina,
jež dnes ve snu měkce stoná.
Tahle Anja s rusou kšticí,
děvče, jež se zdráhá – vzít si.

V. Červen 1655

Sotva koho překvapí
po předchozím vyprávění,
že osud si přes kápi
přetáh' masku, v níž je chvění...
Tedy ani nedivme se,
že se naše Anja s Jussim
od provleku přediv v lese
dopletli až slůvka: „Zkusím!“
Ženichovy bílé vesty
z vláken citů od nevěsty
přeci jsme se dobrali
až s kývnutím po – zda-li.
Neboť věru mnohá zkouška
úlisně se usmála,
když sestupem na svatouška
vzdálila se od mála.
Dívka ale každou zteč
odrazila s bravurou.
Pyšně, jak by jekla: „Heč!“,
táhla šňůru za šňůrou.
Rybolov jak senoseč
– všechno, všechno ustála!

...Až nakonec podemlela
i ten starý pevný kmen
a pěšinka do kostela
svěže vzkvetla vůní změn.
Kmen – chcete-li pantáta –
více svými kořeny
netarasí kaťata
na stezce snů – pro ženy.
Tak po letech navzdory
sklenice se plní pivem
a v komoře brambory
teskní krátce nad svým vlivem.
Místo nich tu křepelka
jásá – ejhle, veselka!
Zástup hostí s mnoha dary
hněte v ústech sladká přání,
než zaduje do fujary,
ať jim plachty popohání.
Štěstí, jež pár objímá,
přeci dlaně nespojí;
ona jeho – on ji má,
proč nestačí – obojí?
Schází jedno požehnání
– od té, která dala dceři

do srdce sen o shledání
a na šíji kousek dveří.

Pak už naše holubičky
povznesou se od plotu
hledat ráj pro – nové – příčky,
jež ohradí jistotu.

Usíná – ach, usíná
dávný domov, muž a žena.
Usíná – ach, pusina,
jež víc není zahalena.
Tahle Anja s rusou kšticí,
děvče, jež si bere lžící.

VI. Květen 1656

Znovu náš pár spatříme
v kulisách a v režii,
kde umklé: „Pa, Říme!“
lne k: „Tapio¹⁷⁷, střež mi ji!“
Nové zdi a nová střecha
vprostřed hvozdu, pustiny,
sákne štěstím dvou – ba třech – a
koneckonců – rodiny.
Onou lichou číslovkou
dávám průchod náznaku,
že nad teplou pohovkou
schyluje se k zázraku.
Tady – rovněž u jezera –
mladý rybář se svou ženou
čekají, až syn či dcera
nadechne se před ozvěnou
věčných lidských nadějí,
jež tak rády svádějí...

¹⁷⁷ Tapio byl ve starofinské mytologii bohem lesa.

Nedočkavost násobí
štědrost, s kterou nebesa
zhostila se výzdoby
okolního pralesa.
Moře ryb a lesních plodů
dává zkusit jazyku
nekonečný zástup chodů
– jenž ulpívá na zvyku.
A když přijde ona chvíle,
o níž byla shora řeč,
do kolébky malé víle
nepoloží květy – leč
věrni vzoru prarodiče
stříbrný šperk tvaru klíče.
Tak Anju i – malou Uni –
krášlí třpyt, jímž slynou trůny.

Usíná – ach, usíná
roubenka, v ní matka s dcerou.
Usíná – ach, pusina,
ze které se vzdechy derou.
Tahle Anja s rusou kšticí,
žena se svou následnicí.

VII. Září 1659

Dajná léta hojných darů
udržela nadvládu
až ke zradě emisarů
opozice – z řad hladu.
Do té doby, do těch chvil
nebylo snad nikde více
světla – z nějž se osmělil
krást i srpek půlměsíce.
Za to, když se otec Jussi
plavil v noci na člunu,
vnášel něžně v boltec rusý
Anjin hlas svit – za lunu.
Ve dne se pak za jasu
samo slunce – mocný vládce –
po blyštivém zápasu
vzdalo punce – noční zátce.

Tomu času slušelo by
snad jen příví „zlatý věk“,
vždyť i listí z kůže doby
krášlí módní motýlek.
Letí dny a letí týdny,

měsíc s příštím mihne se,
okamžiky teplé, stydny,
zasnoubí se na plese
bez řeči a doteku
s chaloupkou a třemi lidmi
– než je večer natřese
a zachumlá – do věku.
Věru nelze vypsát lépe
vůni a chuť oněch dní.
Ucho hluché, oko slepé,
slova nebud'! – oněmí...
Láska tiše ševelí
i v tom mrzkém pleveli.

Anja s Uni v náručí
často shlédne na kus kůvku,
který obě naučí
v modlitbičce – na skus – vsuvku.
Pevné pouto generací
váže s sebou stesk i rosu,
jež se z duše k duši vrací,
než se z očí pustí k nosu.
Zmínku o tom amuletu
příběhu jsem na střed vnes'
ne pro pouhou siluetu

dojmu stezkou na přetřes,
nýbrž že nás uvádí
k vykřičníku u kádí.

Původ náhlé neúrody
v mokřem poli vprostřed lesů
marno mámit od přírody
– ani já jej nevynesu.
Jasno je jen v jednom bodě:
sic že nouze v jezeru
umožňuje přenos vodě
až rybáři – do džberu.
Ve snaze pak pustit žilou
otrávené soustavě,
za myšlenkou neztepilou
žhne muž pouze po stravě.
A tak záhy nové karty
vepíše se v domě na rty...
– Bída v temném přednesu
prsty klouže po esu.

Usíná – ach, usíná
domov v barvách podzimu.
Usíná – ach, pusina,
jež se táhne po rýmu.
Tahle Anja s rusou kšticí,
hospodyně v zemi tmící.

VIII. Březen 1660

Proč jen Nouze, chudá tetka,
vzpomněla si právě nyní,
že je Anje odposledka
posud – platnou – přítelkyní?
Září ji sem pozvalo,
říjen ustlal nastálo.
A teď zjara – bez ledu –
tváří se i plachý březen,
jak by chtěl říct: „Nesvedu,
nežli mírně svlažit meze.“
Řídký potěr v lesní lázni
věru není ročníkem
pod nálepkou: „bezvýrazní,
v množství běžně obvyklém.“

V rybářově rodině
o slovo se rovněž hlásí
zvyk, jenž – v nízké hladině
uvarován před otřesy
ve trojici pod nebesy –
častěji dnes zabrblá si.
Po večerech na člunu

vypráví si s Jussim pak
báje, jež snad za runu
vsune jednou půl-Fiňák
– o dějích, již minuly
při teplotách u nuly.

Známe původ inspirace.
Zbývá veršík o činu,
při kterém si v naší zkazce
– doufám – chvíli spočinu.
Vše se udá časně zrána,
sotva Jussi přejde práh.
Tu se Anja – polekána –
skrčí v temných předehrách,
které kolem rozvine
útok větou: „Co by ne!“
„Prodej klíček!“ tne muž nato,
jako by to bylo zlato.
„Nemá přece valné ceny,“
oponuje v bázni žena.
Manžel ovšem do arény
křísne další jiskru sváru,
řka, že stříbrem zatížena
hodnota dlí šperku – v tvaru!
„Přeci – chápej –“ káže milé,

„snadno najdu šlechtice,
jemuž v srdce pošetilé
vpálí klíč třpyt truhlice!
A my znovu zakusíme
lásku v klidném bezvětří.“
– „Cožpak naši lásku smíme
omezit na – dech z vět tří?“
A Anja se dále vzpírá:
„Miluji tě, drahý Jussi,
a v tom klíčku dlí má víra:
díky němu – tvá jsem, můj jsi!
On nás svedl, on nás jímá,
on nás spolu vede ctí.
Nedovol, ať pozhasíná
čarovný vstup ke štěstí!“
Odpor každým slovem sílí,
pročež muži nakonec
neumožní nic než chvíli
vzít naději na kopec.
A pak zpátky – pro lásku –
vzdát se svého obrázku.

Usíná – ach, usíná
domek, jenž si drží klíč.
Usíná – ach, pusina,
prve s rýhou slzí: „Křič!“
Tahle Anja s rusou kšticí,
jehla s nití – věčně šicí.

IX. Srpen 1661

Živý měsíc¹⁷⁸, doba žní,
sune naše vyprávění
časem, kterým nezazní
než pokleslé: „Zítra... – Není.“
Rybář lapá do svých sítí
zas a zase hořký sten:
„Takhle dále nelze žít!“
– Proč jen bývá oslyšen!
Pouze um a úsměv ženy
poutá stále rodinu
do srubu, kde uvězněny
ční tři zraky ze stínu.
Malina či ostružina,
ba i kůra ze stromu,
syťí břich jak lotru vina
– kousek dále od domu.
Věru doba, kdy se každý
ptá po tíži zisťné vraždy.

178 Označení „živý měsíc“ odkazuje na finský název měsíce srpna – elokuu. Slovo lze rovněž interpretovat jako „měsíc obilí“.

Tu a tam se z nepohody
vykloní zlý pohled viny,
zniknuvší té nevhod-módy
ze srdce – až pod ledviny.
To když Anju trpně klovne
otázka, zda Jussi přeci
nevedl své řeči rovné
méně k ní – a více k věci.
Jestli vážně onen klíček
nepatří – i – do těch dveří,
za kterými rosa víček
neskrývá se pod kadeří.
Tam, kde trudné slovo bída
příští den už neposnídá.

Vždyť i Uni – pětiletá –
ve svém věku dítěte
nezná nic než pěsti světa,
– až by kývla: „Jdi, světe!“
Na muži tvář nedostatku
čile kreslí padesátku,
ovšem na ní – na malé –
líčí velké finále.
Každá ví – to trápení
matka za vše vymění.

A vtom padne do příběhu
i do naší chalupy
muž, jenž – zdá se – ostří něhu
pro vladaře – na lumpy.
Proč les vpustil labyrintem
královského verbíře,
těžko určit – jen tak sprintem –
po archivním papíře.
Tak či onak – jeho zradou
nebo dobrým úmyslem –
mezi verše se nám kradou
řešení – byť s útlým zlem.
Rybařina uhne žoldu
a až se muž vrátí zpět,
nasytí se umem kordu
žaludky – i láska z vět.

A tak zbraně hartusí
kdesi v dáli na Rusi¹⁷⁹,
zatímco zde plane v Jussim
měkká výtka Anje: „Musím!“
Pak manželské objetí
sevře ve dvěm lidském hrudí
tesknou zmínku – o třetí –
a kus kůvku, který studí.

Usíná – ach, usíná
domov, vydán blízké běli.
Usíná – ach, pusina,
již ta blízkost čemus dělí.
Tahle Anja s rusou kšticí,
matka, která ztrácí plíci.

179 Oficiálně panovalo mezi Švédsko-finskou říší a Ruskem již tři roky příměří a v červnu 1661 byl dokonce uzavřen mír, ve skutečnosti ovšem dále docházelo k mnoha lokálním rozbrojům.

X. Únor 1662

Tuhá zima přidala si
dvojnásobný nášup sněhu;
též když únor snídá, hlásí
trudné zprávy – o průběhu.
A uprostřed divočiny
při pobřeží jezera,
polykajíc plané sliny
osoba dlí – paterá.
To že Anja s ratolestí
znásobila k boji síly
kromě svojí – trojnou pěstí,
kterou slzy políbily.
Vrátila se k tchánu, tchýni,
ke švagrové – věrné Miině –,
do domu, kde tenkrát k síni
vzhlížela jen od předsíně.
Tady s Uni včlenila se
– zas jak dívka s chvěním v hlase –
do života svého mládí,
jež však nikdo nepohladí.

Nemít Uni, neznala by
šipky k trase útěku
– zařazena mezi raby
vpíjela se do věků.
Však to štístko, jež se směje
na kaši jak na kurděje,
náladou ji nakazí
snáze než mor námrazy.
Věčně vine matčin zrak
ku rudému nosíku,
od nějž stoupá za širák
dětská vůně po křiku.
A když klesne časná noc
na své panství dané v léno,
sáhne Anja na pomoc
pro jedno i druhé jméno,
která skví se v odlesku,
stříbrem sytém po stesku.
Vždyť klíček je zárukou
– to už dávno dobře ví –,
že ji brzy na rukou
mezi píseň tetřeví
něžnou silou povznese
muž, jenž přijde po vřese
– za ní, za ní, pouze za ní,

on, který ji nedá z dlaní...
Brzy – jistě! – brzičko
zas jí kývne: „Anjičko!“
Do té chvíle šeptá milé
po běli i větroví,
že to slůvko veptá víle
do tanečků se slovy
– ať je nikdo nikdy jiné
ku výdechu nepřivine;
– ať je nikdo nikdy jiné
pravdivě už nepoví.

Den se ke dni líně šine,
krok se dvakrát otočí
– „Dnes snad?“ tápe – Ano, či Ne –
víská ženské obočí.
A když sáhne hlouběji,
smutně se – s ní – usměji.
Tu se náhle Anja skryje
do dětského otisku,
aniž ptá se, kým a kdy je...
Dávné touhy pohnou ústy,
jež je zbaví tuhé krusty,
a řeknou si – o misku.
Do ní srdce ženy-matky

vpouští volně vjemu dcerky
nápoj, který do pohádky
svede dítě – bez oděrky.
Hladina se stéká v rysy,
mezi nimiž děvče kdysi
bájilo si líbezně
krásný sen – jak od vězně.
O království, o svobodě,
o princi, i vlastním zámku.
Snad jej měla poslat k vodě...
– Zapomněla ovšem známku.
A teď – s Uni u vody –
pozdě hledá důvody.

Usíná – ach, usíná
zima s nocí v době denní.
Usíná – ach, pusina,
nastražená k políbení.
Tahle Anja s rusou kšticí,
rub, který se tiskne k líci.

XI.

Duben 1662

Jarní měsíc, dítě deště,
snáší první pozdravy,
aby s křikem: „Více – ještě!“
zasel květen do trávy.
Nečas, kdy se smáčejí
jako slza s krůpějí
„možná“, „kéž“ – i „později“.
Období, v němž vše je cizí:
temný chlad – i příslib ryzí.
Jen hodiny oknem táhle
vyhlížejí zapřisáhle
nesmrtelnou naději,
k níž se denně vracejí.

A do toho bezčasí
mladá žena píská si...
– Neboť s jitem pod ruku
tiskne věčnou záruku.
Klíč, který jí dala matka
– onen klíček ke štěstí
s osvědčením: karimatka
v pouti vlastní předzvěstí.

Dokud tíží její šíji,
jiná tíže netíží ji.

Od rozbřesku plete sítě,
nežli sama lapena
vzdá únavě svědomitě
lokty, paže, ramena.
Klesne v lůžko, vyčerpána,
v příslibech a strachu z rána.
Až den sedmý předá dřinu
také nohám – k svému činu.
Z nejbližšího domu Páně
rozletí se do okolí
zvony, které zvou a solí,
sem však jaksí – odevzdaně.
Ne každý ty ozvy zdáli
v šeru hvozdu rozezná
– omluvenka Kristu Králi
platí zas až do března¹⁸⁰.
Jediná, kdo slyší je,
je důvěra – ze šíje.

Tak i dnes se Anja pouští
za jich hlasem ze vsi – ztam...
Zlíbá Uni, než jí houští
odhalí – co předčítám.
Lesní stezka – smrky, bory –
vede ženu v nebezpečí:
pouť vycítí orgán chorý
– a hrr na něj – prudkou ztečí!
Doráží, až srdce ždímá,
vzpomínkou je hořce mučí,
letní touhy zebe zima,
krvetok je kalen žlučí.
Uni – Jussi – maminka –
střídají se ve výběru,
který krutá vzpomínka
zvučí slovem: „Dávám“ – „Beru“.

V půli trasy už se směle
smutek, radost, stesk i víra
prohlašují za přátele
– a snímek se uzavírá...
To že vpadne do scénáře
otisk jiné – cizí tváře.
Ze zástupů stromoví
přetne chůzi Anjinu

mladík, jemuž okovy
berou míru – na vinu.
Dětské rysy, výraz mdlý
zde před Bohem žádají si
v odpověď hlas – vyhaslý.
Oči lapky těkavě
kloužou ženě po hlavě,
dávající volné dlani
tip, kam sáhnout – pro usmání.
Zatím kudla v pravici
šimrá oběť na líci...
Konečně si řekne hmat
o to stříbro – z ženských vnad.
Tep, jenž dávno skotačí,
přesedlává na ptačí.
Kdo by nedal cokoli,
jenom ať to – nebolí!
Anja náhle chápe však,
že bez klíčku – sama pták –
ztratí s šperkem ve vánku
pouto lásky – ze zámku.
Nač jí život: za cenu,
v níž se vidí – zamčenu?
Proto možná, proto snad
zahřmí vzduchem zrádný zkrat:

mocné slovo odporu
– jež ji zbaví názoru...

Navždy zbaví názoru.

Mocný proud a silné chvění
trhnou smysly do setmění
aby vzňaly pojednou
přívál palet – okem jdou! –
žádajíce o vstup sen
kterým úžas – oslepen –
odevzdaně zaklesá
k jádru toho tělesa...
Hloub a níž – jen dál a dál! –
za obzor, kde končí žal –
kde se barvy rozskočí
do úsměvů s vrkoči
kde se budí v jásotu
cosi krásné za hmotu
– zářivý déšť brokátu
sahající po hmatu
– duha ze všech odstínů
křivek vůní jasmínů
– pirueta tónů
z víru metadonu
– silueta touhy
miluje tam dlouhý
nekonečný vzdech
ze splynutí třech
čtyř, pěti extází

*v nichž se člověk
rozchází
se smrtí
i limity
nahými
již odkryty
vzdají Vše
a s nimi
Ty...*

Tu po dlouhé spirále
bez oddechu na: „Ale“
zpomalí se náhle – let.
Ustálí se pozadí
a dvě doby odsadí
i bezdeché: „Dále – hned!“
Před zrakem se kreslí plot.
Když opíše pevný kruh,
dostane své – taky sluch:
– Příliš – příliš! – sladký plod!
„Bože, to je maminka!“
přihlásí se vzpomínka.
A hned nato: „Jussi! – Zlato!“
Sotva hlesne: „Uvykám,“
křičí Anja: „Kudy k vám?“
Krok pobíhá dokola,
stěna ovšem odolá.
Až tu náhle – přede hlasy –
orosí se ženské řasy:
plot je přetát úzkým vstupem.
Tak úmyslu: „Dovnitř – šupem!“
stojí v cestě jen plát dveří,
jenž se ovšem nezná k dceři
té, která teď uvnitř žije,
o nic víc než k kůži zmije.

Výplň stříbra v odlesku
brání řečem o stesku.
Anja kloní těžkou hlavu.
Je tak blízko – což je cizí
zemi, z které uši sklízí
plesot Svých, již staví kávu?
Každá hláska matky, chotě
vydá – odsud – za souchotě!
Což plát stříbra zabrání jí
spatřit Ty, jež tiskne k šíji?
Žena klopí páteří,
naříká a – láteří...

Než – prošlehne ze dveří
– světlo! – jemuž nevěří...

Světlo!!

– chápe!

– nevěří.

Vzácné dveře pustí v branku
pramen světla ústím

zámku!

Žádné peklo

Pouze nebe

Přece světlo

hřeje – zebe

Slastný nebo

Trpný křes

Láska s klíčem

Láska bez

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

XII.

Květen 1662

Kraj, kde se hladina dotýká něhy,
v tůni již odnímá vzpomínkám břehy.

Kraj, kde se láska ukryla v čela,
aby jen tu a tam
pod mdlými víčky
půjčila temnotám
baletní špičky.
Kraj, kde se láska uzamkla do očí,
aby se tu a tam
– při dávném výročí –
před zraky nezmáčela.
Kraj, kde se láska vepsala do očí,
aby svou čistotou
v těch očích osaměla.

Usíná – ach, usíná
malý domek u jezera.
Usíná – ach, pusina,
jíž teď zívá sirá dcera.
Tahle Uni s rusou kšticí,
děvče s klíčkem pod pravicí.
Mocným kůvkem
– pod tradicí.

ŠTĚSTÍ NA KOIVULE

Následující příběh časově navazuje na konec předchozího. I on se odehrává v pozdně feudálním Finsku, jen v jiné provincii – východním Savo, tedy při samé hranici s obávanou Ruskou říší. Podle dochovaných indicií se mohl odehrát přibližně mezi léty 1675–1680. Tehdy – bylo to na počátku vlády mladého švédského krále Karla XI. – zde již panoval mír, ale... Lidská paměť sice zpravidla nemívá dlouhého trvání – nejedná-li se ovšem o vzpomínky podtržené záští či strachem. Je-li tu přítomno obojí – často nelze zapomenout.

Hůře však: nevelké panství, na němž se příhoda (snad) odehrála, získal před třemi desítkami let – tak jako v minulém vyprávění – zbohatlý šlechtic-cizinec odkupem od Švédské koruny (která ostatně podobné prodeje praktikovala vinou vysoké zadluženosti z probíhajících válek o španělské Nizozemí a proti Dánsku i nyní). A „hraběcí“ berně jsou i tady mnohem tíživější nežli kdysi královské. On totiž není pán

jako pán – a není právo jako právo. Pokud
je vůbec jaké...

I.

Odňata lesu, vzpírá se
ta čtyřramenná mýtina
ustoupit – třeba při kráse! –
o lány, jimiž vzpomíná.
Toliký kořen rozvil duši
ze zmrzlé půdy bez živin
v zemi, kde místo o Libuši
spřádá si mýty ze lži Fin.
Tady se mísí borovice
se smrčím, ba ještě s břízkou
(tu je zde spatřit vzácně sice,
o to je běli více blízkou).
V údolí mezi mnoha kopci
vine se čtvero starých vsí,
do kterých tiskne noha opci,
na níž tu všechno závisí.
Bezcitný hrabě skoupil kdysi
tohleto panství za věrnost,
se kterou v dnešní bídě by si
od krále nevymoh' než kost.
Nicméně tenkrát vynesla
zištného lumpa do křesla.

Ve vsi, jež dala panství jméno,
v největší ze všech – Koivule –
tyčí se k nebi zapuštěno
odvěké pouto – zdroj vůle.
Pradávná fara, odkaz předků,
důvěrně kárá svod, jenž by ved' ku
– nedej Bůh! – zlému odporu,
byl by kdy činěn praporu
při snaze klidně vybrat daně.
Nestačil by sic utíkat,
kdyby si někdo zkusil snad
třeba jen v mysli vzkřiknout: Na ně!
A tak si pevná ruka žádá
drze – až řek' bych troufale –
poškrábat denně panská záda
od mužů, žen – i od krále...

Jedinou vzpruhou lidu
býval tu kdysi starý kněz.
Přivykl vidět bídu
a hrdě nesl její dres.
Postaviv se sám do čela
ubohým polním zástupům,
pomohl, aby pozřela
zchromělá bázeň hlavu stům.

S léty pak každá jeho vráska
přísahou novou stvrdila,
že panská přeukrutná cháska
je mocnější než guerilla.
Jednoho dne však jeho skon
vyvedl lůzu na balkón.
Odsud pak zvedla lidská práva,
jichž se dnes zvíře dovolává.

Vytáhl briskně branný sbor
na sedlech silných vraníků,
kopyta hnaje v brány hor
a vzdornou chátu na píku.
Spatřiv jej zdáli selský vůdce,
vybouzí druhy zbožnou písní,
dobře si vědom, že si ruce
jen jejich krví záhy ztřísní.
Dokud jen svede, vzývá klam,
mává cepem – zástavou –,
a já to v slzách vykládám,
neboť chci práci zastat svou.
Rychle se blíží hrozný voj,
míjí teď kopce úpatí,
vzbouřenci prosí o vývoj,
který jim bolest ukrátí...

Žel se dnes zázrak nekoná,
zápas má sotva jeden akt,
naději skrývá opona,
Bůh tvrdí s pány starý pakt.
Nu a tak lůza potřena
znovu si drhne kolena,
zatímco ústa spílají
zlořádům – už však potají;
večer žhnou slova poslední:
„Zítra se znovu rozední...”

II.

A za těch rozbouřených časů
vpadá nám do hry nový muž.
Jakby sám Bůh vyslyšel stých hlasů,
zívl a – sklonně kývl: „Nuž...
Máte-li místo na faře,
sešlu vám tedy faráře!“
Aniž kdo tušil, odkud jest,
pídil se jeho původu,
brzy si pastýř pro pověst
naklonil větve ku plodu¹⁸¹.
Zájmem i prostým úsměvem
dovedl vzbudit každá ústa,
aby se smála na Augusta¹⁸²,
drmolíc blaze: „Bůh mě vem!“
Zakrátko mladý pastor Jeppe,
získav si váhu – pozbyl titulu –,
a na domy dnes nezaklepe
hněv, který včera svíral Koivulu.
Až sama aura toho světce
vyznává stylem autora,

181 Narážka na biblické podobenství o dobrém stromu (farní obci), který nese dobré ovoce (faráře).

182 Augustus – latinsky Vznešený člověk.

který se chopil svého štětce
ctnou dlaní odkuds – seshora.

Tak přešel podzim, zima též,
a čerstvé světlo mezi rolníky
vymetá stíny za zátěž,
odřenou v myslích z léta o píky.
Výběrčí berně asi s pánem
oslavil štědré Vánoce,
a tak si mocný vůdce Vzplanem!
leduje svaly v potoce.
Zato se štědrá kázání
Jeppeho moudry ohání.
Nový kněz povždy dovede
vysvětlit všeho příčinu,
za vnuka horlí: „Vy, děde,
stižen jste věkem při činu!“
Mládenec bystrý, učený,
nejen že zná – i pomůže! –
v povzdechu je vždy u ženy,
v rozvaze dbá víc o muže.
Až se ptá prostý venkovan,
proč právě bílá ze všech vran
nese mu Zákon před oči,
jak tady hřivny zúročí?

Jaro pak, sotva jen svane závěje,
otočí vážnost obou rolí:
ted' je to ruka, která zaseje,
ted' je to ruka, která bolí.
Ústa se krčí v ústraní,
jako by něma z ohledu,
jako by chutnal skus vraní
semeno času – o sledu.
Nyní má vládu dělný lid,
plní svůj program – lopotu.
Než vstane hlas – se nemýlit,
vtělí se slovo – do potu.
Až zchladne léto, slehnou žně,
obrátime to – nemužně.

Období díků zvedá opět dlaně
od prachu půdy, spodních pramenů,
a k mrakům pouští odevzdaně
bezpočet sil a „Amenů“.
Kněz volá vděčné farníky
ke zpěvu časně do chrámu
– děkuje ovcím za díky,
jimiž si prosí ochranu.
A znovu káže, moudře utěší,
paprsky sváže, tmou zře přístřeší...

Ovšem než –
 zlý pán si vzpomene...
Dopije víno, džbánek zahodí.
Do stolu bouchne: „Hrome ne!
A právě dnes tak lahodí!“

Do vsi se řítí v sedlech rota
– má taky žízeň – jakby ne!
Vyprahlá, mocí neživota
záhy své trpné raby mne.
Obklopí ženu, staříka,
a šavli hnedle ku krku.
„Že ti nic berně neříká?
Zaplatíš tepem úprku!“
Vida tu strážení pastor Jeppe,
zaplane vášní pohanů,
zloduchy mrzké klatbou tepe,
přijímá jméno: Povstanu!

Na ztichlém poli, v stopách pláče,
slibuje obci nápravu,
feudál zítra pozná, zač je
zástupu dlužen – na mravu!

III.

Hned s protažením rozbřesku
rámuje pastor do stoje
(jak u nás zveme počesku)
„stížnost na hrubé postoje“.
Osedlá farní kobylu
a veden duchem všeho práva,
jehož se nářek dovolává,
odvádí vášně do týlu.

Málokdo zatím doma věří
chiméře jeho návratu,
šuškanda táhne škvírou dveří
nápěvy písňe o katu.
Nazítří, v plášti soumraku
vytane náhle jiný zvuk
– z lesa zní píseň o draku,
kterého spoutal Boží vnuk.
Kobylka hrdě nese posla Páně,
jemuž se zračí ve tváři
mír, jenž se včera pošlapaně
odvolal sklesle k oltáři.
Napospas vydán jáсотu

pozvedá ducha nad hmotu.
– Jakou má asi hodnotu?

Otázka, do které lidé sevřeli
slunečný výhled na příští neděli.
Konečně zvony kostelíku
nasadí zpříma ke scherzu¹⁸³,
po němž se tlukot srdcí v šiku
vydá po třásnících koberců.
Venkovská komuna rouhavě mívá
rituál víry – předehtu k homilii¹⁸⁴.
Pak ale náhle, jakoby z příkazu,
utíší chvat v příchozím výrazu.
A farář Jeppe v připravené řeči
ladí své stádo k rozvaze,
která tak blahodárně svědčí,
chce-li kdo kráčet po snaze.
V laskavých očích pastýře
zvolna se jiskra rozhoří
k odvaze, již však na lyře
uhněte – básník – v pohoří.
Trvá, nežli se měkce odváží
vypustit ústy do arény

183 V symfonii označení rychlé, zpravidla veselé věty.

184 Latinský výraz pro kázání.

slova, jež přinášejí změny
– z „lupičů“ – mluvě o „stráži“.
„Mnohé jsem, milí, pochopil,
začne svou řeč a naladí
hlas, který zdvihá na mládí
prorocky pevný pochod žil.
„Víte, že sami pánu jste vinni?
Křivdou službu mu splácíte?
Což když den žhne, ba plá svitem,
haníte strom, jenž – slunce zastíní?“
V lavicích blýsknou se naděje zmatku
zapálit jistotu v bezbožnou hádku...
Proto se farář přiblíží křiku:
„Z východu útočí divoké roty
karelských zběhů z turecké soty¹⁸⁵,
jež daly Bohu do dlaně dýku!
Pálí a drancují křesťanské kraje,
ničí a tancují – a váš pán zná je.
Může však bez mušket zabránit vlku,
aby jej vaše krev nehřála v krku?
Kdybyste – natvrdlí – odvedli císaři,
co jeho beztak už od Boha jest,

185 Sota je finský výraz pro válku. (Východní Karélie, sousedící s finskými provinciemi, spadala do Ruské říše, proto se i zdejší muži v ruských řadách účastnili turecké války v letech 1677–1681.)

proč by si nadhrdlí přivíral při stáří
ten, jehož hájí vás železná pěst!“
Dost bylo plamenů, tiší se sál,
šelest se poptává – zač by se kál...
Nakonec shodnou se jitřené rozpaky
nespěchat s ústupem, jistě ne – proč
taky!

Do žluta, červena barví se Koivula,
do září namáčí sváteční šat.
Jen smrk se hašteří, kdy přijde bod nula
zabavit nádheru šumivých vнад.
Přes odpor tradice vymetá z šepotu
sycenou iluzi žaludku pána,
aby pak za šera ponoukal prázdnotu
otevřít obavám příštího rána.
Co když je přeci jen v Jeppeho větách
o hrůzném běsnění barbarských Karelů
za třesku železa ve smíchu povelů,
víc než kdo přes oči v noci si přetáh’?
Noc, která záhy již pozbude rozbřesku¹⁸⁶
vymytí přízrakům bílý pruh pro stezku...

A farář leduje bolavá temena,
vraceje v domy mír – všem,
stěna-nestěna.

Až zjara ustoupí počasí
od dalších anexí života,
první on – farář – se přihlásí
za smírce, který se přimotá
nejenom ke sporům s nebesy.
A v každém přemoudrém kázání
nejedna duše se zachrání,
aniž kněz o chválu řekne si.
Nezřídka dokonce pomůže na poli,
urostlou postavou podráždí dívčí zrak.
Úsměvem s nadějí v odpověď nastolí
té Boží království, té v tepnách vyšší
tlak.

Jeppeho snažení podepřou úkazy,
které jen potvrdí andělskou krev
– už sama úroda, již tolik urazí,
že bude příčinou přemnohých slev!

Pak ale dožínky vytrčí hrot...
Povinnost ohlásí termíny berně.
Příroda zžehnala obilný zrod,

proč ale rozdává – tak nepoměrně?
A v jakém běsnění sjedou se vojáci,
aby si užili – nějakou legraci?
Sotva se rolníka odřekla námaha,
sune strach hranici z lupiče – na vraha.
Tu zástup znovu se ubírá ke chrámu,
ať na zlé ústrky v pokleku žehrá – Mu.
Což nezná Hospodin všemožné
bezpráví,
o němž Mu ovečky tak smutně rozpráví!
Sliby, již upřímně vzlétají ze dlaní,
nikdy tak zbožně se po cestě neklaní.
A žádný věřící nikdy tak neváhá
s večerní rozlučkou spásnému
Neznámu.

Ještě že přemnohou modlitbu pochyťá
ten, který moudrostí vzdálil se věku.
Zlatavé odlesky panáček od žita
směřuje do srdcí, lačnicích léku.
Děsivým prologem: „Vzpomeňte
Karely...”
nabádá farníky k poslušné platbě,
a šlachy se svaly, jež se tak nadřely,
ke štědré odměně – křesťanské hradbě.

Bázlivý dělný lid sevřený dvěma zly
nakonec vydá se k bližšímu prameni.
Sic panský výběrčí s nikým se nemazlí,
– farář má pravdu však – palič a vrah
není!

Přec mnohý překvapen, když konvoj
v zbrani

svíraným nástrojům v projevu brání.

To jistě přímluvou zařídil Jeppe,
napadne kdekomu, děkuje Bohu,
a blaze velebí prosbičky slepé,
které vždy vynášel v umělém slohu.

A tak když odevzdán podílný klas,
řeknou si útroby o silný kvas.

Pivo se z koflíků poprvé směje,
čerpajíc komiku – z úst čaroděje.

IV.

Na chudou Koivulu vrací se víra,
léto však trpkne voláním rodu.
Jásotu krajiny zármutek vtírá
mdlé rysy nástupce a zimní módu.
Úkolem přetěžkým pověřil vládu,
vzdalovat naději rizikům pádu.
To že se dlouhá noc ve svodech zahálky
vydává k pamětem ve větší dálce.
Znovu se usadí k průhledům na války,
znovu tu dohlédne – od pána k válce.
Hraběcí dobrota zas mírně napadá
– ne-li hned na obě – na pravou nohu,
karabáč vzpomínkou šlehne-li na záda
lidovou baladu na panskou ódu.
Tu znovu člověku v ohradě s raby
připadne na mysl, „jestli“ a „zda by“...
– Cožpak kdo zahlédl karelské ostří?
Nebo snad zaslechl důvěrnou zvěst?
Nedal si od pána pod uši prostřít
náš dobrák Jeppe jen hraběcí lest?

Tak prošly Vánoce povzdechy lidu,
aniž jim popřály zralého klidu.
Farář i nadále – jist – věřil pánu
s velkým i malým Pé, řka: „celou duší“,
a mocí jistoty vyměřil bránu,
na niž se před Petrem¹⁸⁷ zaklepat sluší.
Než se čas milosti zahalil zelení,
vesnický Babylon postihlo zmatení.
Jeden se uznale přichytil pastýře,
neb v jeho stopách nacházel znamení
– důvěra pánu že vykvetla na víře
a ta přec odplácí Božskému prameni.
Druhý však namítal, pamětliv násilí,
že pán rád holduje křivému úskoku
a že než vzdálí se včerejšku na míli,
posečká do zítřka raději u kroku.
Spor zůstal otevřen i v době svátku,
který vždy mění splín – až na památku.
Již mezi pracemi, po Velké noci¹⁸⁸,
vydal se na zemi jeden muž pro cit.
To pastor Jeppe jde – navštívit matku.

187 Svatý Petr – strážce nebeské brány.

188 Starší výraz pro Velikonoce.

Přešly dvě neděle, světec je zpátky,
kráčí si vesele, hrdě a zpříma.
Bříško má zkypřelé –nu, jde od matky–,
staví se v kostele, a spěchá dřímat.
Do dalších jarních dnů promluví deště.
Pole už pozbyla veškeré žízně.
Také lid v bahně si s oblačným: „Ještě!“
nejednou vyříká svoje – dost různě.
A pak se konečně rozejdou stíny,
jako by Suomi¹⁸⁹ zbavily viny.
Oko hned nasává sluněný plyn,
netušíc v závětrí nejtěžší z vin.

Duben se sotva přiblížil k hrázi,
trávy si poprvé loknuly barvy.
Kdo by v té záři zahlédl sazi,
která se povznesla při branách

Narvy¹⁹⁰...

Zlolačný dusot zaťatý v prachu
přitáhl v kopytech hrdiny strachu.
Šavle a ručnice vykreslí smečku
karelských banditů – aprílu léčku.
V předtuše příštího Koivulou otřese.

189 Finsko.

190 Město na pomezí dnešního Estonska a Ingrie (ruská provincie sousedící na severu s východní Karélií).

Tam kde se nepřítel¹⁹¹ nedotkne
chrámu,
vraždící bestie krví vsi potře se,
majíc hned na tváři dítě i mámu.
Věru tu z výbojů nezapře Turka,
od nějž jí ulpěla na mravech burka.
Když už se kostela zmocňují plameny,
poslední modlitba otvírá nebesa,
zatroubí odkudsi výstřely na změny
– lupiče svolává zpáteční adresa.
Z lesa se na koních vyřítí panský voj,
kule a kule poráží stvůru,
karelské pokřiky tmelí se do:
„Damoj!“¹⁹²
a mizí do kopců – za les a vzhůru.

Vpily už slzy živého vděku,
přeživší pohřbili bázeň i pochybu.
Obé, jež dříve se míjely v pohybu,
pod jezem z „mrzí“ splynuly v řeku.
Jeppeho slova bloudící ve směru
dohnala znova vzdálenou důvěru.
V jediném srdci nedlí již „snad“,

191 Konvenční vojsko.

192 Rusky „Domů!“ (foneticky).

vlády se ujal – „náš pán, náš hrad“.
Tak příští období sklízela Koivula
plodinu na polích, ale i v lidech.
Dušička v kostele farářův kroj mnula,
tisknouc tu moudrost a Boží příděch.
Berně se pojednou tak těžké nezdály
a pána – ochránce – našla si láska.
Rolník si z názoru vyškrtl: „nestálý“
a s erbem vítěze vítal i páska.
Do vesnic Koivuly namísto pěstí
konečně vjíždělo kýžené štěstí.

V.

Kterousi sobotu v honosném sídle
smějí se u stolu pán a náš – Jeppe.
Rýpou se v hovoru tak jako v jídle,
až mísu s masíčkem psům kterýs sklepe.
Pak napůl opilý zeptá se kněz:
„Nu, pane rozmilý, kdo vyhrál sázku?“
Šlechtic se ušklíbne, řka: „Přiznám, žes
– přes jisté omyly – zkrotil tu chásku!
Nikdy bych nevěřil, že vlídné řeči,
opřené o to – jak říkáš – vzdělání,
nahradí zbytečné výdaje s meči
a ještě verbež naučí chování.“
S úsměvem pastor usrkne vína,
ústý se protáhne lišácká psina:
„Vidíš, můj pane, hloupost¹⁹³ ti přinesla
bezedné daně, z nichž – tobě díky –
i já pár zlatek schovám si do křesla.
A nač ten zmatek – šavle a píky?
Ušetříš žoldáky a plebs tě miluje,
a vidíš – mě taky! Slovo klíč k činu je!“
„A ten tvůj nápad,“ – nato pán uznale –
„zverbovat živly z ruského vězení,

193 Hloupost a nevzdělanost lidu.

aby si nachvat, k mé vlastní pochvale,
užily ve vsi volného plenění...
– Tomu já říkám prohnáný chvat!
Kdyby ta sběř vskrytu jen tušila
že tahle čest – danajská idyla –
není než návnada – pro panský plat!
A jaks mě zpravil – stačilo sladce
propůjčit jméno nebohé matce!“
Dva muži zvesela pozvednou číše,
aby je zahřála bezbožná výše.
Vzájemný přípitek: „Milý, buď zdráv!“
zbaví lid výčitek – pro Ilkkův mrav¹⁹⁴.
Farář si v oparu osedlá klisnu
a zpátky na faru – držet lid při snu!

Do vesnic Koivuly namísto pěstí
konečně přijíždí kýžené štěstí.

194 Jaakko Ilkka byl vůdcem selského povstání ve finské provincii Pohjanmaa v letech 1596–1597.

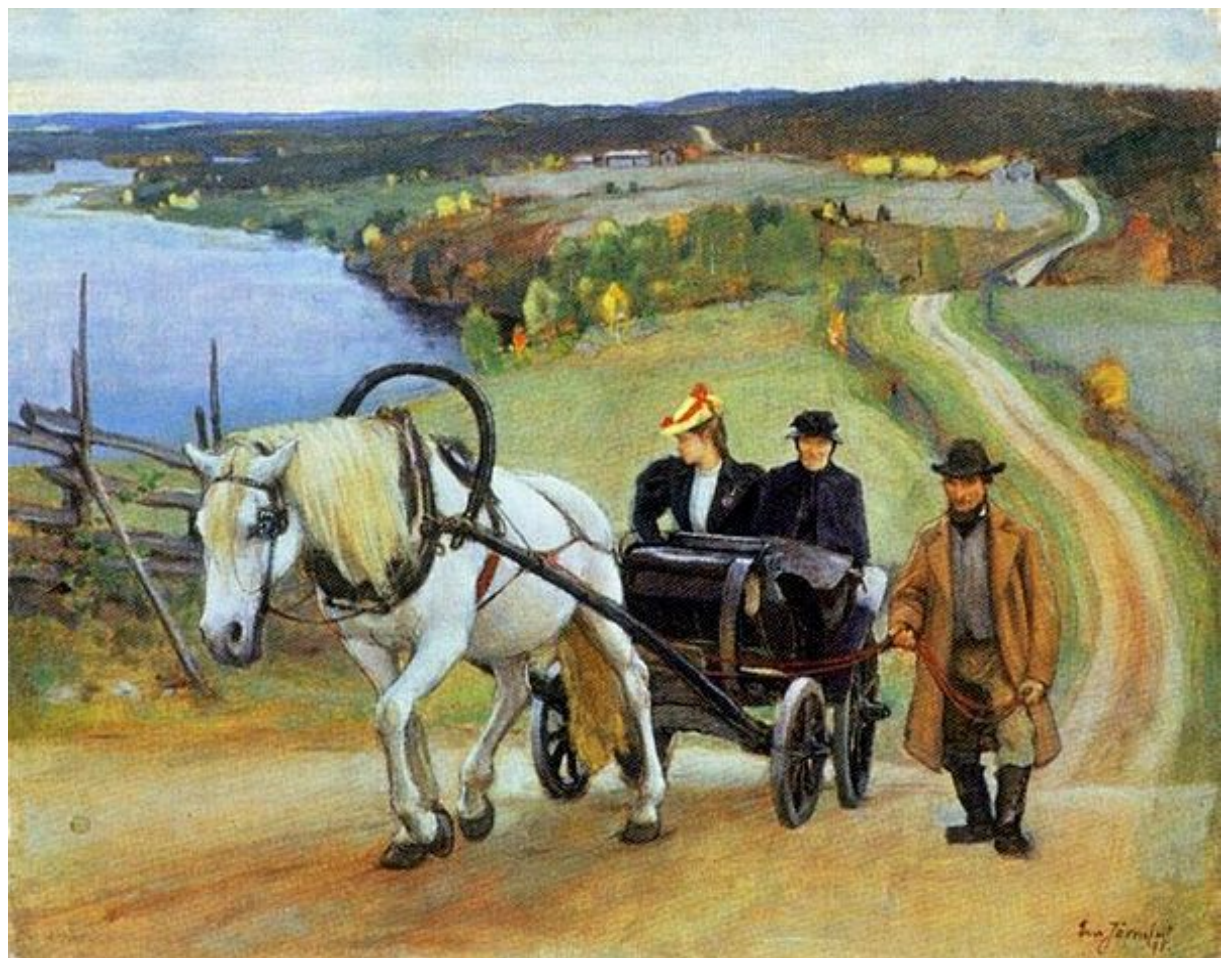
JOUKOLSKÝ UČITEL

Čas

*Co natáhneš, to bolí
co zkrátíš, trpce zamává
– a sypat cesty solí
ti zdá se náprava*

*Tvá moc je táhnout světem
a šimrat po ruce
již jaro každým létem
svádí k rozluce*

*Jsi pánem nad světlem i stínem
sytíš břicho každé emoci
Sám lékem v každém těle jiném
zápasíš v sobě s nesmrtelnou nemocí*

DOBA PRVNÍ

Od poloviny 12. století existovalo Finsko jako součást – možno říci provincie – švédské říše. Během staletí se vazby mezi Švédy a Finy upevnily natolik, že se obě etnika cítila být tímtéž národem, koneckonců v mnoha krajích Finska zní podnes častěji švédština nežli mateřská řeč. Bratrská pouta počala praskat, když si Švédové navykli využívat východní část říše jako předpolí v stále četnějších válkách se sílícím ruským nepřítelem. Při nich Finové neztráceli jen domovy a půdu, ale začasné samy životy – neboť kdo jiný než tito zasmušilí lesní muži by měl bránit zemi svých předků. Není divu, že ve finských myslích klíčil hněv – a zprvu opuštěné hořčičné semínko brzy vydalo rostlinku, jež měla jednou – za vlády králechlapce Karla XII. na přelomu 17. a 18. století – vydat bohatou úrodu. Mladičký monarcha, ve vleku pyšné osmnáctileté vášně, hledal dějinnou nesmrtelnost – jak jinak – na bitevním poli. Hledal nesmrtel-

nost a našel smrt, ovšem než se tak stalo, uvolnil na východě nenávist, již už nešlo spoutat zpátky. Nenávist vedenou krutým reformátorem, jemuž Rusové navykli říkat Petr Veliký. Výsledkem švédského nezdaru a ruského řádění byl finský pád, spojený s osmiletou okupací jejich země. Nakonec bylo Finsko v roce 1721 přeci vykoupeno švédskou macechou, zaplatilo však z vlastní kasy – nemalou pohraniční oblastí s městem Vyborgem. Odrostla jedna generace a Švédové strojili odvetu, i ta ale skončila fiaskem a opětovnou ruskou okupací Finska. Další selhání, další územní ztráta. Kusy Finska byly nadobro odtrženy švédské koruně a přičleněny k Rusku – ujal se pro ně název Staré Finsko. A právě zde, v zapadlé vísce Joukola – ve vísce, kam ruský bojar zanesl ruské mravy –, odehrává se následující příběh. Finové, uvyklí sloužit na neúrodných rolích dříve germánské, nyní slovanské šlechtě, se nikdy necítili samostatným národem, vždyť je od panstva vydělovala jen domněle „nekulturní“ řeč,

a tady, ve zcizeném Finsku, bylo jen otázkou času, kdy přijdou i o ni. Dusné bezvětrí zatím svíralo i starou vlast – osudový blesk zahájil svůj dějinný odpočet.

To už se na Západě rodilo osvětlení a v jeho patách pochodovala idea nacionalismu...

Následujme Inspiraci
ze své cesty na zkušenou
k domovu, ať rozkymácí
stoletý věk *v sázku s ženou*.
Romantik jí slovy z blůzky
provoní krok k pološeru,
aby v lese, místě schůzky,
zlíbal krásu do rozměru.
Věrné, jež se poddají
roztoužené tvůrčí chvílce,
provede pak po báji
vyšíté jí na košilce.

A celé té nádheře
zaklepu teď na dveře...

Jaro 1800

I.

Mezi květy lesních plodů
cestou, jež se sama hledá,
lapá s dechem stovek schodů
dávný domov od souseda
zrak mladého muže víry.
Za uzdu si vede herku
a z bryčky se skrže díry
pondělek ptá po úterku.
Dvé funění ze silnice
zdá se ovšem véztí více.

Konečně se smrky, bory
rozestoupí hostu z dáli,
vpouštějíce do pokory,
z níž se místní nevyspali.
A tu matní pohled kněze,
navzdor slunci v pozdní lázni,
před níž ještě povyleze
mnohý pohled z lidské prázdni.
Dotýká se jílných rolí,
jimiž písmo lidské dřiny

chvíli cpe a chvíli solí
věčnost střenou na vteřiny.
Jen tu a tam šlehne z tváře,
pozdvížené k nízké temni,
dědičný stesk kalendáře
po dnech, které léty jemní.
Mladého se přitom kněze
tkne jen blízkost spásné meze.
Kolikery známé oči
svedou asi dětské rysy
do vousu, jímž pootočí
historie jedno *kdysi*?
– Kolikery poznávají
chlapce, jehož bradka tají?

A než slunce nad lesy
uvolněně lehne si,
aby sytou barvou žloutku
ovlažilo bělmo v koutku,
dovede si luterána
dvorná bída k dvoru pána.
Poblíž, v stínu kostelíku
poté čelu ku faře
připomene ruka kliku
stiskem – moci rychtáře.

Dávné časy ze stavení
zahlaholí na jinocha:
otcovu dlaň na rameni
rozbouřený sen si sochá,
až konečně něha matky
zavolá ty chvíle zpátky.
„Pentti! Pentti!!“ slyší muž
ze skryší, kde tryská růž.

Proč jen osud od východu
splašeně se pustil v cval,
přepřáhl oj v kněžském rodu
– jakby kamsi pospíchal!
Student, který ještě včera,
povoláván v Turku zvony,
za lavicí podvečera
ohýbal se do úklony
před výkřiky Francie!
S kým si – tady – připije?
Proč tak záhy ztrativ otce
musel zpět do – toho kotce?

II.

Utopiv se první noci
navrátilce v lahvi vína,
velebí hned jitřní pocit
příkázání moslemína.
O to víc že načich tu
divokými mravy Rusi,
jimiž – pohnán na rychtu –
podepřel se dřív než musí.
Tak výčitky vyseděv si
před nádobou prázdné viny,
jde navštívit domek ve vsi
nejbohatší kocoviny.

Sotva vyšlou vratké nohy
opožděnou výstrahu,
pozve jazyk na pirohy
hlahol muže na prahu.
Odpovědný správce duší,
kyprý břich a očka v sádle,
křikem div že nepřehluší
carský ukaz na divadle.
Nicméně si v hostu zhněte
hezčí bustu než sám čeká,

zakryv tvary od prasete
lstivou řečí od člověka.

Co na tom, když celá víska,
která říká Joukola si,
povznesenou myslí stiská
dlaň, jež vznáší knihu spáasy.

Léto 1800

I.

Neprostupný les kde střeží
zemědělnou enklávu,
rozsévá muž pode věží
slova – lidu na hlavu.
Neboť dnes tu – o neděli –
dává kalné jitro léta
věrným čas, by vyzvěděli,
kam úsilí rukou vzkvétá.
Tady Pentti v jedné větě
orámuje stesk a bídu
ornamentem: „Miluje tě –
Ten, který nám slíbil: *Přijdu.*“
Tam, kde stáří v odpověď
odevzdaně kývne: *Ved’!*
hledá mládí dozajista
prostornější kousek místa.
Jak jen trýzní úděl dětí
muže, jenž tu Boha světí!
Což lze říci jediné:
„Pohled’, co tě nemine“ – ?

II.

Dny se delší, jak už bývá,
žito zlatí kolem cest
hojnost, již se přiodívá,
komu patří – koho jest.
Baron onen tráví chvíle
v lesku zlata loňských žní,
ve městech, kde vodka čile
proudí šňůrou pupeční.
Na bálech přitom převěčných
pozývá dědek do kola
nejedné dívky lichý smích
i osud vísky Joukola.
Nikdo tady nemá tuchy,
že se v dálné dědince
uzlí mravy do poruchy
z drzé vůle jedince.

On tu totiž mladý Pentti,
bohabojný správce víry,
smlčel dávné alimenty
– slova zniklá na papíry.
Pokladnice knižních svazků
skrývá v černi odhodlání,

jímž si mládí na zakázku
horoucí krev popohání.
Ideály ze Západu
o svobodě, o národu
kalí smělou carskou zradu
– čisté bláto – v čistou vodu.
Vyvolat však ze dna vlny
v obličeji lidské masy
žádá slovník cituplný
přetisknout z knih do grimasy.

A tak jednou časně zjitra
vykročí náš farář mladý
mezi poli od dnes k zítra
poměřit se – na úklady.
Zrak, který se mlčky vine
k bezejmenné finské tiši,
opakuje: „Ne, zločine,
ani car tě nepovýší!“
Každá lidská stopa pláče
na rolnické haleně
snímá právem karabáče
zákoníku na ceně.
Co na tom, že součet vin
sepsal Bůh – i Jeho syn!

Pomýšleje na dva lupy,
o kterých se zmíním níže,
záhy stojí u chalupy:
„Mohu dovnitř, pane kníže?“
Pán vsi slízne sladkou vůni
ze slov, jež se vzduchem vinou,
lenní titul za korunní
nespojí si s pavučinou.
To už Pentti v zdobné jizbě
rozhazuje dobré rady,
by poddaným taky slíz' béd
správce panské čokolády.
S otazníkem na tváři
maže svou lest rychtáři:
„Jedna věc mne, pane, tíží.
Když lid zpívá zbožné písně,
proč má hledat v švédské spíži,
kterou dávno žerou plísně?
Jak by krásně zněla chvála
– byť i stále finskou řečí –
jež by chrámem otců plála
Bohu Otci – carskou péčí!
Přitom jak by snadné bylo
starým hymnům zjitřit slova,
na nichž by si Páně dílo

hřála panna¹⁹⁵ – a ne vdova!“
Na carského úředníka
sedla vášeň faráře
otázkou: *Co mne se týká
z téhle hříčky na páře?*
Aniž rty se chopí hlasu,
sochajíce na ctnou krásu
úmysl, jenž chůzí slepce
našlapuje v bystré lebce,
kuje Pentti horkou hmotu
vzneseného půlšepotu:
„Jediným si nejsem jist
– přepíše-li knihy zpěvů,
jak naučím Finy číst,
hlupce hodné tupých zjevů?“
Až nyní se na rychtáři
úšklebný smích rozezáří.
„Jen si uč ty prázdné hlavy,
ale – pozor! – o neděli.
Jeden úkrok mimo mravy
a poznáš, kdo tady velí!“
Úmluva je dojednána
a že skrývá za zpěvy

195 Narážka na tradiční symbol (zde mladého) Finska jakožto panny, vdovou je naopak myšleno Finsko odtržené od Švédska.

víc než slávu Rusi pána,
stvrzují – *dva* – úsměvy.

Zima 1800

Dávno snesly v lůně lesů
deště kaňky podzimu,
dávno bosé tůně vřesů
schoulily se pod zimu.
Bílá ves si protře oči,
slunce ztěžka povyskočí
a hned shodí slabý den,
sotva z hnízda vyveden.
A pod věží kostelíka
právě dneska, ve dni svátku
farář Pentti hlásky žvýká
– a plive je do odpadků.
Venkovský lid – či snad lépe:
trpělivá desetina –
z dlouhé chvíle do hlav klepe
zvuk, jenž nese hořká slina.
Za okny se smějí vločky,
jak se knězi křiví ústa,
když jim prskot mladé kočky
lapá pevná selská krusta.
K ničemu jsou slabikáře,
do nichž Pentti vepsal noci
a jimž vyznal slovy lháře

víru lidské svépomoci.
Stará žena, rusá dívka,
neposedný štíhlý hoch
hárají se, která křivka
zakroučí se do předloh,
až halasně různé NE!
vzdá se klíček písmene.
Konečně když učiteli
zbělá první tmavý vlas,
vůle muže vztekle střelí
na lenivou selskou hráz:
„Cožpak sami netoužíte
spatřit řeč, svou starou matku,
stanout jednou rovně při té,
která má ji za čeládku?
Což ji zapřít svedete
– bábu svého dítěte!“
Chvějící se ale hlas
tkne jen jedněch dívčích řas.

Jaro 1801

A tak přešly další týdny,
další zmar i snaha nová.
Hodiny se zdraví vidny,
polní sníh se v lese schová.
Březen vznáší deklarace,
jimiž dubnu připomíná,
kdeže končí polní práce
a začíná sprostá dřina.
Neděle už nejsou krovem
domu, kde se z komína
doutnajícím Božím slovem
trousí žár, jenž vzpomíná.
Odvážnější okenice
rozpačitě vdechují
vánek, kterým bosé plíce
zanedlouho vyplují.
Bohužel ty teplé vlnky
nenesou než staré hrnky,
do nichž cáklo naděje
méně, než kde na dně je.

Vzdor přírodní jarní něze
probouzí se rovněž síly,
jež se v mrazích rozněžnily
vyhlídkou, jak tvární kněze.
Kněze, v jehož učení se
vzdaluje chuť panské míse.
Proto rychta znovu hostí
malovaným úsměvem
muže s trpkou poslušností
ku pozdravu: „Tady jsem.“
Po procházce dvornou lícní
zacílí hrot ruský správce
na ty, kteří „nepřejícní
reptají cos o ohlávce,
pod kterou jim hloubí hrob
pro pár písmen – finský pop.“
Navíc – sic jim nevěří –
zaslechl prý rychtář zkazky,
že kněz finskou páteří
sahá také na obrázky
mimo stránky slabikáře.
„Tedy –“ chrlí tloušťík, co si přeje:
„Nesahej na dávné děje.
Čti – však drž se u oltáře!“

Od chalupy ku chalupě,
ode dvora ke dvoru
naráží tak ostří tupě
do lidského obzoru.
Nač tu hoří ideály
pro věc jistě ryze svatou
v srdci, které nemá svaly,
aby hnulo finskou patou!
Jediné, čím pootočí
při výuce v chrámu Páně,
jsou jiskrné hnědé oči,
padne-li mu pohled – na ně.
V ušlechtilé dívčí tváři
opřen stojí o litery
sen o jednom spolu-stáří,
jež shlíží na oči čtvery.
Tak Penttimu uzoufání
alespoň ten pohled brání.

Červenec 1801

I.

Těžký vzduch a zlatá pole
ponoukají všechen čas,
rozběhnout se při úkole
po včerejšku ještě snáz.
Těžko však lát kostelíku
že i on si ukrojí
ze dne volna berni díku
ve všelidském oktroji¹⁹⁶.
Proč má ale odpočinku
krátit už tak krátkou linku
rozmar kněze-učitele!
Věty, v kterých sedláka
vždy až *tečka* přiláká,
tvářice se nedospěle,
mačkají jen v autoru
zbožná přání – nahoru.

II.

Když pak jednou lekce čtení
v každých ústech zuby cení,
klesne vůle muže víry
k tečce samé hodiny.
Vrátí příběh na papíry
a ponechá zatmění,
po kterém už – nic není,
přít se s Bohem o viny.
Jen samota na faře
vítá svého faráře.

Smutky kolem mladé hlavy
utahují těsnou smyčku,
a když soumrak ze zábavy
sfoukne v srdci druhou svíčku,
klesne chlapec na podlahu
a odevzdá hoře pláči.
„Což nevidíš, Bože, snahu!
Učiň zázrak – jeden stačí.“

Jenže...

Týden s týdnem mine se,
a odpověď přinese
pouze bouřka na otázku,
který strom dnes prohrál sázku.

DOBA DRUHÁ

Počátek devatenáctého věku zastihuje západní Evropu v neklidu a obavách. Velká francouzská revoluce nedávno rozehrála nové dějinné dějství, jehož možnosti děsí snad všechny panovnické dvory. V samotné Francii zatím upevňuje svou moc samozvaný konzul jménem Napoleon Bonaparte. Výbojné války, které vede proti Rakousku, šíří epidemii osvobozeneckých idejí mezi prostý lid i pokrokovou šlechtu na stále širším a vzdálenějším území.

Chybí jen krůček a Evropa se otřese v tisíciletých základech – a všichni monarchové to vědí. Ve Švédsku a Rusku také...

Jaro 1803

Aniž bychom přidávali
na Penttiho veselí,
přeci dvourok přivál z dáli
aspoň zázrak *necelý*.
Ony oči teskně hnědé,
jež se tolik natrápily
po muži, co nedovede
nechat jílem věčné jíly,
svedly *jeden* ideál,
aby v nich se tělem stal.
Děvče, jemuž říkají
ještě stále malá Sali,
krásou pne se k okraji,
za nímž by už neříkali.
Sedmnácte dívčích let
je už přece velký svět.
Úsměvy i živé krůčky
oznamují do okolí
že stisk téhle dívčí ručky
jediné jen ruce svolí.
A že bydlí na faře,
ví i klisna rychtáře.

Přesto nářky finské duše
na poměry farní obce
nenechají chvíli hluše
učitele ani otce.

Kdyby aspoň mladé hlavy
dbaly někdy na přípravy
na budoucí zlatý věk,
pro nějž mladý nadčlověk
naplano tu léta hoří
v tomto lidském ledomoři!
Místo toho chladne knot
pod nárazy nejistot.

Nu, kostel se stále více
upomíná zasvěcení,
pro něž dělba v polovice
ani *zpola* hodna není.
Tady pros a tady děkuj!
– jakoby svůj nárok vznášel –
myšlenkám, jež nejdou v kleku,
nedopřeji nic než kašel!
A ačkoli pastorovy
úmysly se často plazí,
zlehčují je hlupci slovy,
pod nimiž si hrají nazí.

I když farář obléká
odpolední finská čtení
do vlastního vyprávění,
v abecedě po eL Ká
od nedbalé žákyně
zhořkne muži na slině.
Neví jak a neví čím
upoutal by lidské city,
aby snahám jepičím
zakusit dal – bít se *žity*.
Kéž najezne finské děje
s klíčem lidu pro ideje!

Tam, kde Sali žehná *vůli*,
kypří půdu *mysli* snivce
přítel, jemuž kroky zuli
v dálném Turku kvůli dívce.
Sice hádky spolužáků
o budoucím národa
upustily školu z tlaku,
kterým těká svoboda,
k výměně však našly si
tlakuvzdorné dopisy.
S oním druhem v rozumu
ze staříčké alma mater

šplhá Pentti na sumu
zastavěných vědních pater,
a navíc mu Juhani,
třeba mladší o dvě léta,
snáší doma u brány
tisk z druhého konce světa.
Postačí, když Pentti vyčká,
až se s poštou v tržním čase
vrátí z města panská bryčka
– a svět branou odmyká se.

Léto 1803

I.

Sotva poupě vzneslo vůně
mezi lístky z jarní dílny,
vystálo si na koruně
mladé slunce těsné střílny,
jimiž vrhá pod květy
stíny letní palety,
aby za ně od přírody
vybralo si sladké plody.
Dosud řeč nás stále vedla
ku nedělím, ke dnům svátku.
Ochutnejme jednou sedla
na dni všedním – na oplátku.
Končí se čas dopolední,
lid pracuje na poli,
na faře však může bední
věky dlužné úkoly.
Až pozornost od papíru
vzruší poklep na dveře.
Pentti vstane, ztiší víru
ke zvědavé důvěře,
neboť tuší, která tvář

skládá práci na polštář.
Otevře a Sali vskutku
hrne se hned – na minutku –
do světnice ke stolu,
aby záhy prostřela
jak pro celou Joukolu
božskou manu anděla.
A zatímco pastor mlaská
nad pokrmem krásné dívky,
slétne v očích její láska
na papír a na přešívky,
které ještě mokrou tuší
zračí slova s mužskou duší.
Beze všeho meškání
ptá se: „To je kázání?“
„Ale kdeže homilie!“
vzdychne trpce rmutný kněz,
„zpěvník finské tragédie
s odvoláním do nebes.
Je mou tmou i noční svící;
on mi dává povolenku
ohánět se učebnicí
– a do ruky často sklenku.
Mořím se s ním po tři léta
a to pořád není celý.

Jako by mi lotři světa
v mysli stránky obraceli!“
Smutek muže z tváře Bohu
zjasní Sali tichým: „Mohu?“
Přitáhne se k sešitu
(o nějž vlastně běží tu)
a už noří prstíky
do Penttiho kritiky,
aby oční pohyby
mazaly z ní pochyby.
A opravdu – dívčí chvála
každou sloku finské tísně
ve vteřině překládala
do členité krasopísně.
„Ani nevíš, milá Sali,
kolikrát jsem Boha prosil,
ať tím ohněm, jenž mne pálí,
jinému by sáhl do sil.
Aby zrnko mého setí
znikl jílu nepaměti;
aby jednou zázračně
dal mi poznat závrať žně!“

II.

Tady ale zanecháme
naše dva jen sobě samé,
neboť závrať zmocní se
po předlouhé lidské píli
brzy aspoň městyse
dělných rukou na obilí.
Než panský mlýn zavolá,
nechme člunek příběhu
– i když pluje při břehu –
odvázat se od mola!

– Ať mihn se líně šine čas,
šine své símě – k zimě v nás...

DOBA TŘETÍ

Pakliže do roku 1803 se Evropa plavila časem nejistoty a obav, léta následující přivádějí kontinent k varu. Francouzská vojska plení zemi za zemí, aniž kde narazí na odpor, důstojný v učebnicích dějepisu textového odlišení. Neporazitelný Napoleon se před zraky šokovaného papeže sám korunuje císařem všech Francouzů a jistě nemá v úmyslu dbát vymezeného národního subjektu – řekněme – upjatě. Tyranově obsesi vyhladovět nenáviděné Angličany brání jediná země – Rusko. Císař-dobyvatel ovšem při své megalomanii dobře chápe, že útok na impérium východu může dopadnout jakkoliv – a dosud nedosáhl takové výše, odkud rizika nedohlédne. Proto ve vztahu k carovi volí elegantnější řešení – gentlemanskou dohodu. V Tylži roku 1807 ruský monarcha Alexandr Napoleonovi slibuje, že se nejenže sám zapojí do evropské kontinentální blokády Anglie, nýbrž přinutí i Dánsko a Švédsko k témuž a uzavře tím

britskému obchodu poslední otevřené přístavy. Rok nato při opětné schůzce v Erfurtu vyplatí Francie Rusku „odškodné“ v podobě Finska, s čímž samozřejmě nejsou srozuměni nejen sami Finové, ale ani Švédové, jimž „odňatá“ provincie surchovaně náleží. Situaci vyřeší – jak jinak – válka a Rusové si Finsko (tedy i to zbývající, které dosud neměli) ukrajují násilím. Suomi se stává – po šesti stech letech – ryze ruským, byť rozsáhle autonomním, velkoknížectvím.

Naproti tomu „staré“ Finsko (anektované již dříve) nadále není než řadovou ruskou gubernií, prostou jakéhokoli právního zvýhodnění. Tady carské pořádky dovolují jediné – bezmeznou poslušnost...

Časné jaro 1809

Jazykovým paradoxem,
sic že otec stal se otcem,
vejdu v dobu velkých zlomů,
neboť příběh zve nás k tomu.
Ošidil nás o veselku,
obešel i porod dětí
a připráhl, až když střelku
svezl Švédsku¹⁹⁷ po závěti.

Farský dvůr však dbá jen změny,
kterou sehrál se zájmeny
vypravěč, jenž neodvisle
oslovuje v množném čísle.
Penttiho a *jeho* Sali
označil si dvěma kroužky,
aby spolu přivítali
dětský nářek s čtyřmi oušky.
Dvouletému zaviňátku
statečně tu sekunduje
čtyřletý hoch, který zmatku
se sestřičkou v měchy duje,
až kolikrát poskočí

¹⁹⁷ Švédsko-finské říši.

otci klenba obočí.
Tu a tam se křikloun Tomi
na okamžik utiší,
to však pouze, aby hromy
přeřadil včas na vyšší.
A maličká siréna
s poetickým jménem Satu¹⁹⁸
vyřve si a vysténá
přinejmenším půlbod patu¹⁹⁹.
Do toho si štěkne pes,
který hlídá na venku,
aby kudys' nepodlez'
kravál kněžskou myšlenku,
když už pyšně, v jasné chvíli,
napřímí se nad své síly.
Není divu, že v tom cirku
domáciho nepokoje
kárá Pentti násobilku
rozrodného²⁰⁰ *já krát moje*
za nekalé praktiky
v službách rajske optiky.
A tak zniká mnoho dní

198 Slovo satu značí ve finštině pohádku.

199 V šachu získává v případě patu každý hráč půl bodu.

200 Rozrodem se v genealogii nazývá větvení rodu z rodičů na přímé potomky.

v blátě *malých* povodní
a únava nepřizná si
kdesi v dálce – žitné klasy.

Symetrické rozechvění
pastorovy lehké duše
zhoupne ovšem na lešení
dopis psaný na předtuše
kdesi blízko u hany
porobených bohatýrů
s podpisem: „Tvůj Juhani“
a post scriptem: „Mějme víru!“
Neúhledné řádky třesu
přinášejí hroznou zprávu,
že Suomi na výkresu
otočila smutně hlavu²⁰¹
ke ztracené části těla,
aby s ním se v pasti chvěla.
Oběma už dali blůzku
v barvách, které patří Rusku.

201 Hlavou Finska se nazývá její severní část, která na mapě tvarem připomíná hlavu postavy.

A ke všemu do třetice
ani škola, třetí dítě,
nezahřeje o nic více
muže, který líčí síť
na temnoty finských běd.
Hrstkou slov a hrstkou vět
vnuká slabým zrakům moc
pročíst se až za půlnoc,
jen kdyby jim jaký cíl
do čítanek posvítit!
Chybí jiskra, schází plamen
– a jen fouknout do stých kamen...

Prosinec 1809

Fujavice při sobotě
na ledu a na sněhu
zadělává na souchotě
polárnímu noclehu,
a kdykoli zívne mráz,
pískne ze tmy vícehlas,
v němž se nese stokrát bíle
nekonečně pustá míle.
Jen před rychtou bafá páru
krčící se mužík v houni,
aby zadul na fanfáru,
se kterou se nehamouní.
Ještě tlouštík načeká se,
než cinkání rolniček
jeho paží kývne chase
rozběhnout se do smyček,
jimiž každý ve své roli
omotává panské stoly.

Konečně se šedou temní
prořezává dusot kopyt
a v tvářiče bledozemní
počíná krev znovu topit.

Šlehy biče ozvou spojky
ženou přilet koňské trojky,
než záhy hlas ze saní
uklání se: „Sem, paní!“
Lokaj a dva kožichy
sestupují k dvorné ruce,
která láme o hříchy
každý nápěv revoluce.
Starý baron, suchá kost,
baronku dvou objemů
vede si jak koketnost
zaslouženou odměnu,
až v příbytku svého správce
vzbudí bázeň o dopravce.
Na zastávce z Petrohradu
k loveckému záměčku
účtuje tu svému stádu
překrmenou ovečku
děd, jemuž se nelení
zprostit Boha velení.
Co si koupil, s tím si hraje
– lesy, pole, oblohu –
a pod kožkou hranostaje,
proč nehmátnout po Bohu!
Ledva rychtář dovře dveře,

škubne služnou čeledí
povel snášet po nádheře
grog a šunku medvědí.
Hostitel, jenž komedii
o honitbě předsedá,
nevěda nic o režii,
sám tu hraje medvěda,
což mu ale nezabrání
připít lovcí k jeho – sani.
Tu přichází ona chvíle,
kdy se vlastní úlohy
ujímá tak provinile
řečník *vzatý na slohy*.
Pentti v kněžském ustrojení,
než hostině požehná,
zrumní ovšem po plameni,
který *jiným* hořet má.
V naučeném proslovu
o dobrotě svého vládce
bloudí směle po pohádce,
až pointou hřívu lva,
chloupek úcty nepřerva,
češe v hřívu oslovu.
Hovoří o finské věci,
o národě pevných zásad,

a rychtář si ve své kleci
musí trpkou pastvu spásat.
A ten zase pánu z vin
couvá šklebným: „Podivín...“
Tak se končí, jak už bývá,
i tahleta anabáze,
aniž ústa příčinlivá
upustila kněžské snaze.
Ta už tlačí na duši,
víc než snílku přísluší.

Když pak v tichu vlhne hrách
vržený zas na stěnu
a v Penttiho modlitbách
kane z očních pramenů,
domáhá se tíha tence
omilostné audience.
U poslední instance
prosí ovšem – bez šance.

Tak dál se líně šine čas,
šine své símě – k zimě v nás...

DOBA ČTVRTÁ

První roky v Ruské říši překvapivě situaci Finů spíše narovnají, nežli opačně. Ve „starém“ Finsku, kde se odehrává náš příběh a které bylo k impériu přičleněno o mnoho desetiletí dříve, změny nikdo nepociťuje. Tady se dále pokračuje po zajetých kolejích a feudalismus, zanesený sem po anexi ruskou nobilitou, se maximálně utužuje. Napoleonské války ve střední a jihozápadní Evropě sem doléhají jen jako zřídka podchycená kuriózní aktualita, což mají změnit až francouzské přípravy k tažení do Ruska. Obavy cara, aby Napoleon nevyužil rozdvojenosti Finska a nenabídl za případnou vojenskou podporu nově ukousnuté finské území zpět Švédsku, vyústí začátkem roku 1812 k nenadálému rozhodnutí: spojit „staré“ a „nové“ Finsko v prapůvodní celek a posílit tak v samotných Fínech odpor ke znovuotevřené švédské náruči (neboť v té by opět přijala jen západní polovinu Suomi).

Napoleonovo východní dobrodružství ve stejném roce přitom ohrožuje samu existenci ruského samoděržaví, tady se bojuje doslova o všechno. Francouzská vojska ovšem narážejí na nepřítele, kterého neznají – trvalý ruský ústup. Ten, ač v počátcích zahalen do barev snadného uchvatitelského vítězství, brzy vybledá tajemnou nejistotou, až nakonec – obklíčen silnými mrazy – zahoří v Moskvě pachem hladu a obyčejného vyčerpání. Vítr se otáčí a dlouhý lidský zástup nabírá západní směr...

Pozdní jaro 1812

Vracíme se do Joukoly
opět v čase, který vkrátku
syťí týdny, oč víc bolí,
poptávkami po zrcátku.
Také Sali přizdobí si
každou slunnou neděli
jitrem, s kterým snídá spisy
o svéhlavém manželi
– neboť nejen do kázání
vpřádá Pentti poklad z dlaní.
Stále hledá, kudy k lidu
prosmýknout se s pochodní,
za níž ved' by z nudy třídu
na vítězný pochod žní.
Finský zpěvník ztratil lesku,
sotva změřil potmě sních,
a školné dál za potlesku
platil rychtář v posměšcích;
– tak i nyní, v době květů
trýzní svého katechetu.

Protivenství obrozence
tiší aspoň ze strany
účastný list *stuhou z věnce*:
„Věrný přítel Juhani.“
Každý dopis nese knězi
čerstvou vůni noviny,
která větví ze zámezí
schnoucí snahu o činy.
Nejistota matky Rusi,
před níž Rus si brzy zkusí
bránit domov otce cara,
znovu vítá nápěv jara.
– Vždyť tu slyší nejen Fin
odsun moci před zločin.

Podzim 1812

Zatímco se listí stromu
zajímá jen o pohromu,
jejíž hlavní symptomy
leží dole pod stromy,
v hlavě kněze chladem tuční
jako pašík ve chlívku
nálada tak revoluční,
až odhodí pokrývku.
Kazatelna jako škola
z kurtoazních zvyklostí
hnedle *zčásti* – hnedle *zpola*
ruský akcent vykostí,
takže brzy zbude jen
očištěný finský sen.
Karabáče řidčeji
cedí z pláče naději
a Pentti se zase radí,
kdy a komu připije,
s učitelkou svého mládí:
„Vivat, sladká Francie!“

Jinak ale v suchém moku
kalí mysl povinnosti,
které v krátkém ročním kroku
pohledy se vzhůru postí.
Tu křest vítá přes znělku
nářek, v němž se rozední,
tam venkovskou veselku
střídá průvod poslední,
a doma už v sedmi letech
sází Tomi na spory,
ve kterých sbor o dvou dětech
vrací matce brambory;
prý ať si je loupe sama!
(Když je ovšem soupeř – *máma*.)

Zatím lid se bahní v šedi
řízeného trhu práce,
dbalý stále předpovědi
bezvýchodné situace.
Polichocen nedůvěrou
ve zbraň danou finské ruce,
splácí caru neduh měrou
znevolněné restituce,
a zbytečně neptá se
po západní terase.

Přece síla jedné vůle
nadlehčuje vesnici
vírou, že se včelka v úle
vznese křídly tisíci.

Prosinec 1812

Tak se provlek' celým rokem
svůdně oblý otazník,
aby krátce před přítokem
následníka srovnal smyk
a nechal jen trudnou tečku
při poloze – na zpátečku.
Vojska jitřních příslibů
pod korouhví trikolóry
táhnou Rusí pochybu
ve spatřený příchod flóry,
ted', když chromá vracejí
oklamanou naději.
Tak i knězi na Joukole
táhnou myslí znovu hole
a ty vrací do očí
národ, který otročí.
Mráz se ani nedovolí
podívat se dovnitř srubu
a hned drze vládne rolí
kapitána přes palubu,
do níž směle obsadil
ve světnici v přítmí žalu
tvář, po které obsah chvíl

trpce stéká po misálu,
než naplní v poháru
hloubku dneška – po čáru.
A teprve krví vína
věčnost zlehka pohasíná.

Tak dál se líně šine čas,
šine své símě – k zimě v nás...

DOBA PÁTÁ

Napoleonské války spějí ke konci. Ruským tažením se karta obrací, odted' Francie musí sama hájit – neúspěšně – vydobyté pozice. Waterloo otevírá dveře novému mocenskému uspořádání Evropy, je muž spolek, nazývaný Svatou aliancí, od listopadu 1815 propůjčuje ráz monarchického četnictva, sloužícího k ochraně dynastických zájmů napříč starým kontinentem před „nakažlivými“ myšlenkami napoleonské éry. Nedávno zrozeným ideálům nadchází doba útisku.

Postavení Finů se ovšem utvářenému stereotypu do určité míry vymyká, neboť čerstvě porobený národ prokázal v těžkých časech panující velmoci ceněnou loajalitu. Získal si macešskou důvěru a jeho nové hlavní město (od r. 1812 Helsinky) poctí v roce 1819 návštěvou dokonce sám car Alexandr. Nicméně Finsko je nadále pouhým Finskem a sociální postavení jeho obyvatel zůstává přinejmenším obtížné...

Velikonoce 1820

Doplňme si v jarním svátku
polopřímku událostí
o body, jež na památku
psaly roky v knize hostí.
Malou Satu vprostřed dní
navštívila v létě spála;
byla vlastně poslední,
která si s ní v světě hrála.
Z Tomiho se vytáh' hoch,
jemuž jednou na faře
hrdý otec snad by moh'
sloužit radou sadaře,
kde a v jakém ovoci
zrají šťávy po noci,
aby v záři rozbřesku
zavoněly po stesku;
neboť právě snivé plody
napily se živé vody.
Také Sali zestarala,
obličej si setřel sliby,
vždyť se *dvého* mládí vzdala
a kolika dalších *kdyby*!
Z matky plné soucitu

zbyl hněv, který soudí tu;
jen tu a tam v ženská ústa
oslabená něha vrůstá,
když se zvedne kdesi v poušti
vzpomínka, jež hlasy pouští.
Nad všemi se klene střecha
muže, který jediný
každý týden světít nechá
každodenní přečiny.
Nikdo neví, že ten kněz
tahá víru ze želez.

Jednou červeň večera
srazí v Penttim všechnu tíhu
a plynoucí nádhra
napojí jí tepnu z jihu.
Tu se vrací mezi poli
s obilnými výhonky
staré dítě k mezi soli
bolestnými přídomky,
ve kterých si lidské dílo
pouze herce omladilo;
zdá se však, že ve scénáři
patří stránky věčně stáří.
A tak pastor polyká

na otázkách kysel patra,
dokud štvavá oklika
z paměti se nevyšátrá.

Pozdní léto 1820

Od období lesních darů
z jahod, malin, borůvek
dnešní člověk ve žních žďárů
poptá celý ostrůvek.

A zatímco mýtina
dospívá do plodných let,
bytní v Turku příčina
finské mysli pro výlet
do koutů, kde prý se kmínek
zlehka větví do podmínek,
ze kterých si finská kleč
dosahuje získat řeč²⁰².

Kéž by byl ten mladý kmen
aspoň tolik nevzdálen,
když už tady v ruské dáli
finský stromek dávno stáli!

Vzdor novinkám ze Západu,
vědoma si různých světů,
vede proto knězi bradu
více svědectví – o zánětu.
Modlitbám, jimž bez svěžesti

202 Řeč ve smyslu plnohodnotného národního jazyka.

naloží hlas služby Boží,
popřeje jen hodně štěstí,
ať ten náklad *někde* složí.
Alespoň že farní škola
krátce nato připomíná,
že se také odsud zdola
dá přiložit do komína,
který srdce trochu hřeje
přinejmenším do Ondřeje²⁰³.
Díky ní tu „pokoj čtení“
přeposílá po Bohu
již druhému pokolení
epos díla k: „Pomohu!“
Škoda jen, že všechny řádky
uléhají do přihrádky,
zatímco se živé tkáně
ukládají líně na ně.
A že *občas* nářek vztekle
přiklekne tmě srdečnici,
ať mu o pas prosí v pekle
pod otisky na sklenici,
nezajímá ani uši,
do nichž dech tu kovem buší:

203 Svátek sv. Ondřeje (fin. Antera) se slaví 30. listopadu.

„Zas a znova, zas a znova
dvacet let *ta samá* slova;
nemohu už přijít blíž,
tak *proč – stále –* neslyšíš?“

Zde je místo v příběhu,
kde Penttiho lidé druzí
předcházejí při běhu
o dvě délky v klidné chůzi.
Dopřejme mu tedy k stáru
za prožitá odmítání
pustit zbylé ledy zmaru
krví starce pod mys tání.
Na cestu mu vzdejme díky
za společné okamžiky
a dále už půjde s námi
závěr, v kterém jsme – *my sami*.

DOBA ŠESTÁ

Dvacátá léta 19. století patří v Evropě k těm klidnějším – ono se toho v zemích, vyčerpaných dlouhými válkami, ani mnoho díť nemůže – tím méně v ovzduší všudypřítomné paranoie z revolučních idejí. Cenzura trestá jakékoliv vykrouknutí svobody a slovo politika voní exotikou vzdáleného mýtu. Lid tak nachází realizaci v domácí idylce rodinného krbu, které historikové přiřknou jméno biedermeier. V ruské říši je situace jiná. Carští důstojníci, objevivší při protinapoleonském tažení do Francie západní zvyklosti a výdobytky, nemají v úmyslu po návratu domů držet tuto „duchovní kořist“ pouze ve vzpomínkách. Baží po změně, kterou si chtějí vynutit v r. 1825 na nově nastupujícím vládcu. Záměr se nezdaří a „povstání děkabristů“ je carem Mikulášem krvavě potlačeno.

A Finové? Ti jako obyčejně zůstávají stranou všeho. K nim tedy panovnické represe nedosáhnou. Zato se – bohužel

jen v úzkém kroužku turkuské univerzity – zesiluje povědomí vlastní národní identity, zejména kolem osoby obrozence Iwara Arwidssona. Avšak ve zbytku Finska – na východě zvlášť – je klid. Temný, feudální klid...

Srpen 1833

Usaďme se jako hosté
do sváteční světnice,
ve které nám povyroste
stonek jedné tradice.
Mladá tvář, již kompozice
vyzná v ruce sochaře
skicu kněze i zrak lvíce
z desk života na faře,
vlídně vítá do stěn domu
návštěvníka k poctě Tomu,
který vedl jeho kroky
– ukáže se – celé roky.
Lékař téměř v létech Krista
poděkuje za ochotu
a hned plní poslech místa
vyhlídkami za roh plotu,
jimiž sšlapal světa kraj,
aby z mýtů sepsal ráj.
Elias, jak říkají mu,
pozve záhy do řeči
Tomiho i jeho rýmu,
ať je – oba – vyléčí.
Hovor dá se tam i tudy,

přeskakuje témata,
až nakonec z farní půdy
vynese dvě přesvatá.
O sestře a hlavně otci,
o víře, jež bez důvěry,
těžce stloukla nízký plot si
ze čtyř pouze dvěma směry.
Kterak Pentti, nebohý,
třicet roků modlitbami
překračoval přes nohy
nekonečný poklid jámy,
v níž se nechal tupý lid
cizí mocí opýlit.
Do smrti se neoprostil
od zatmění naděje,
při kterém si řekl o styl
i o rozpis na děje,
v nichž by vyved' finské drama
hrotem pera pod rukama
z doby zlého středověku
ku naukám – o člověku.
Situuje do *července*
osmnáct set jedna léta
čas v pradávné navštívence
před pracovní Pána světa,

sune Tomi otcův bol
ke všem příštím do stodol:
„Kolik drahých modliteb
nepustil Bůh přes svůj sklep,
kolik proseb do dálky
nechal pro lep obálky!“
Nabídnuté kuřecí
staví hosta u věci:
„To jsem ještě *měsíce*
– čítám *devět* bylo jich –
nelapal vzduch přes plíce
jako každý živočich.“
Tu si pastor otře bradu:
„Zvláštní souhra okolností...“
„Nu – to datum? Máte pravdu,“
usměje se jedlík s kostí.
Roztomilá náhoda
je snad vše, co národ dá.
Ještě dlouho oba měří
fraktury i zakřivení,
kterými se po páteři
pokoušelo napřít snění
muže, jemuž do dlaní
sedalo jen zklamání.
Když pak kroky rozejdou se

každého zpět do svých drah,
pípá zvenku malé house
– jak se říká – na špičkách;
možná cítí po bolu
doutnající stodolu.

Říjen 1835

Den zkalený už svým datem,
chtěje nechť tvárným dlátem
držet pouze při ruce,
obrací se k výuce.

Po mši, která obleče se
do příhodné písňě deště,
třeskne hrom, by podle v lese
rozhořel pec žízně – *ještě!* –
a lavice kostela
uvolňují svatá místa
nadějím, v nichž docela
utonul i – utopista.

A přece! – když vejde kněz
dát znamení na hodinu,
seskupená žactva slez
klopí místo Hospodinu
dětské šíje nad něčím,
pojícím řeč nářečím.

„Co je to tu za srocení!“
pastorův hněv *potlach* stíhá.
„Ale otče, tak to není,“
koktá mluvčí, „to ta kniha...“
– „Ano, otče, to ta kniha!“

V roce 1835 vydal tiskem mladý lékař z Kajaani Elias Lönnrot (9. 4. 1802–19. 3. 1884) soubor lidové poezie, sestavený z mnoha vyprávění, která zaznamenal při svých toulkách po východní Karélii v letech 1831–1833, s názvem Kalevala. Lidový epos si okamžitě získal přízeň široké veřejnosti nejen ve Finsku, zde ale působil nejsenzitivněji. Ukázal Finům, že jejich minulost zažila své zlaté okamžiky dávno před příchodem Švédů, a rozžehl národní cítění v celé zemi.

Jednou z prvních obcí, kde se s Kalevalou osobně seznámil i prostý lid, byla díky netradiční dlouholeté farní škole otce Penttiho (a později otce Tomiho) víska Joukola. Dvěma mladíkům zde kniha dokonce učarovala natolik, že se za finanční podpory faráře Tomiho vydali studovat finskou jazykovědu do Helsinek.

Finské národní obrození ale bylo teprve v plenkách...

KREV SNĚHU

**(Zpráva o průběhu finské
občanské války v obci Rantasuu)**

Na čí straně je ve válce pravda?
Na té, která nemá v ruce zbraň.

Začalo to v osmdesátých letech devatenáctého století. Finská společnost – vlastně nejen ona – byla tehdy rozdělena na vlastníky půdy a její nájemce. Zjednodušeně bychom mohli říci: na jakousi pozemkovou vrchnost a námezdné rolníky, kteří na polích pouze pracovali, aniž jim patřila. Za své úsilí si pak mohli část úrody ponechat – a tak žili, ze dne na den, z ruky do úst. Dvacet let před přelomem století navíc do Finska dorazila tzv. průmyslová revoluce. Co to znamenalo? V důsledku nic jiného, než že s otevřením mnoha továren byla velká část těchto venkovských dělníků přerážena do monotónních provozů pod střechu – a do měst. Jejich koncentrace a zhoršující se životní podmínky, kdy člověk byl stále zjevněji pojmán jen jako strojový článek k dosažení vyššího zisku několika bohatých průmyslníků (nebo statkářů), přinutily tuto – teď již zřetelně diferencovanou a jednolitou – třídu k formování a

následnému vymáhání vlastních politických cílů. Nelze se divit, byl to zákonitý vývoj. Jenže...

Odlišně pochopitelně stav věcí nahlížela druhá strana. Proč by také ne? Proč se vzdávat zažitého luxu a pohodlí ve prospěch „nějaké lůzy“? Kam by to se světem došlo, kdyby se spodina aktivně podílela na jeho uspořádání či se dokonce domohla volebního práva? (My už to dnes víme a většinou se nazpět díváme bez radosti a bez pýchy. Tehdy se ale moderní věk teprve rodil – v bolestech.)

A nůžky se dále rozevíraly. Chudí (později nazývaní rudí) trpěli stále více a bohatí (bílí) měli tohle slzavé údolí čím dál radši. Vzájemná nevraživost kynula, až přetekla v zášť. Zášť rostla a jednoho dne – těžko říci, který přesně to byl – přerostla v nenávist. A ke všemu jen kousek za hranicemi, v nekonečném a mocném Rusku, vyvolaly tytéž pohnutky v kombinaci s tíživými důsledky vyčerpávající a brutální Velké války (dnes nazývané první svě-

ovou) socialistickou revoluci. To se stalo v listopadu 1917.

Zde je nutno připomenout, že v té době samo Finsko formálně k ruské říši náleželo, přestože si podrželo určitou míru autonomie. Otázky sociální ovšem pramálo dbají na národní nezávislost, a tak ani po jejím vyhlášení 6. prosince se hrozba nezmenšila. Naopak. Schylovalo se k bouři a každý to cítil.

I.

PŘED STŘETEM

Naše vyprávění počneme o pár měsíců dříve, v říjnu 1917 na finském venkově. Přesněji na jihu provincie Häme (švédsky zvané Tavastie). Zde, ve vsi Rantasuu, čítající několik desítek chalup, má hlavní slovo sedlák Uurto Koskinen. Zavalitý tmavovlasý bručoun s malýma očima a úsporným pohybem se do bohatství narodil. A šťastná karta mu padala i nadále. Ve třiaadvaceti, po smrti otce, převzal grunt a brzy na to se oženil se vzdálenou sestřenicí, majetkově spřízněnou duší Marttou. Spolu přivedli na svět (lépe řečeno: muž objednal a žena s porodníkem přivedli) trojici dětí – dceru Kiiru a syny Juhu a Sirpu, benjamínka s otcovými rysy.

A pak je tady zmíněná druhá strana. Pachtýři, kterým se v těchto krajinách říká torppaři – podle jejich prostých dřevěných obydlí, finsky nazývaných torppy. Koskinenovi jich zaměstnávali spousty, nicméně jeden z nich měl mezi „svými“ hlavní slovo. Vůdčí ambice – řekli bychom. Antero Hunaja. Vytáhlý, vychrtlý ryšavý čtyřicátník, budující od dvanácti kariéru poskoka,

šplhal po profesním žebříčku, aby se v šestnácti dobral zenitu. Ve dvaceti to pochopil, ve třiceti uznal, a pak už více prudil než zařezával. Změna v jeho ubohém životě nastala zjara roku 1915, kdy se začal angažovat politicky. Tajně cvičil střelbu, vrh nožem a čtení, a brzy znal i základní termíny nezbytné pro třídní uvědomění. Znal tatku Marxe, strejdu Engelse, a věděl o těchto Velkých Finech takřka vše, stejně jako o jejich nadčasovém raně-středověkém díle. No a tento mile houževnatý muž punktoval každou nepravost, která se na vsi od té doby udála. Naslouchal masám a ty zas naslouchaly jemu – a někde mezi tím, v šumu, se ztrácely myšlenky.

Studený podzimní vítr si nepěkně pohrával s holými březovými haluzemi, aby tu a tam podráždil i touto dobou nadmíru citlivé uši obyvatel neklidné tavastské vísky. Když přírodní symfonii obohatily kostelní zvony a soumrak zatahoval večerní oponu, vracel se Antero Hunaja z nedalekého hostince. I on si pobrukoval, svou písní ale –

řekli bychom kulantně – předjímal již nastupující modernu. Snad mu v kakofonii chyběly bicí, a tak uchopil asi desetimetrový kámen a mrštil jím do oken svého chleboďárce – nebo, jak říkal on, vykořisťovatele. (Slovní zásobu mu rozšiřovaly třídní schůze.)

Za vysklenou okenní tabulkou vzplálo slabé světlo. „Který parchant!“ doprovodil vizuální vjem mužský výkřik.

Odpověď mu přinesly počáteční tóny současného hitu „Oj, Finsko, dítě rudé“.

Spoře oděný Koskinen neváhal a s puškou v ruce vyběhl na zápraží. „Co chceš, Indiáne? Přeskočilo ti?“ Když uviděl výtržníkův kolébavý krok, jeho hněv ještě zesílil. „Zase ze schůze?“ poznamenal jedovatě.

„Tak, tak, milej bílej! Už se ti to krátí!“

„Co jako?“

„To tvý panování.“ Opilý pachtýř mírně zavrávorál, brzy se ale znovu zmocnil rovnováhy a pokračoval ve výhrůžkách. „Budeme mít gardu, víš!“

„Hele, ty syčáku,“ opáčil hospodář, „co tě furt žere?“

To byla voda na mlýn toho vzteklouna. „Co mě žere? Tak ty to nevíš? Já ti řeknu, co mě žere. Ráno vstanu, přinesu snídani pánovi – a koho nevidím: bílej! V poledne přinesu pánovi oběd – a to bys nečekal: za stolem sedí zase bílej. A večer, než jdu spát, utahaný z celodenní dřiny a ještě k tomu po čtyřhodinové schůzi – ve dveřích stojí znovu bílej, a prej kde má večeři!“

„Chudáčku malá!“ nato rázně Koskinen. „A víš, co vidím já? Vstanu, sotva dosednu za stůl – a do světnice hrne komunista. O desáté otevřu okno, abych se nadechl čerstvého vzduchu, a z pole se na mě tlemí – komunista. U oběda – zase komunista. Večer jdu dát psovi kost, kouknu do boudy a...“

„Co kecáš? Vždyť ten tvůj čokl je bílej jako pudr!“

„Albín je to, vole! Ale zkus se mu podívat do očí. Už mu prostě nevěřím.“

Hunaja potěšeně napřímil kalný zrak do tmy směrem k psímu obydlí. Dobrman Vassi zjevně dřímал uvnitř, ale byl teď rušiteli večerního klidu jaksi sympatičtější. Pocit uspokojení na chvíli utišil rozbouřenou krev a opilec nasměroval kruhovou výseč kolísavého kurzu k domovské chalupě.

Do rána na nepříjemnou scénu oba protagonisté zapomněli. Jen rudý praporek zapíchnutý u psí boudy vedle neidentifikovatelného kusu ožrané látky a několika zasychajících kapek krve poskytoval slabou upomínku večerního dění. Symbol sociální vzpoury Koskinen ihned odstranil, ale příštího jitra tam byl znovu, a už tam zůstal. Koneckonců vlající hadr psu nevařil, dokonce jej leckdy chránil před deštěm lépe než rozklížený přístřešek, jen ve slunečnějších dnech působil dobrman podrážděněji než dosud. Většina kolemjdoucích jej teď přesto měla radši. Zvířeti bylo všelijak podstrojováno a pozdrav: „Čest, Vasile Azoriči!“ zněl před domem Koski-

nenových častěji než jakákoli jiná věta. Jednou navečer hospodář zaslechl i bizarní příslib: „Vydrž, bílý soudruhu, my tě zase přetřeme. A pamatuj, zůstaň věrný a najde se pro tebe i funkce – chytrý jsi na to dost!“

Tak čas obcházel bludnou pěšinou s dýkou u pasu a napětí houstlo a houstlo. Každým dnem, každou hodinou. Čekalo se jen na jedno. Příslovečnou poslední kapku. A ta přišla. Paradoxně ukápala z úst nejnevinnějších, zcela prosta jedu.

Připomeňme ve zkratce, jak se měla situace v Rantasuu dosud. Ti bohatší, zvaní bílí, ráno okolo osmé vstali, byla jim přinesena snídane, oni ji snědli, byly jim doneseny noviny, oni je přečetli, byl jim naservírován oběd, oni jej snědli, byly jim rozehnány mraky a vyjito sluníčko, oni je pozdravili, se soumrakem jim byla podána večeře, oni ji laskavě snědli a po zbytek večera měli tzv. volný program.

A teď denní rozvrh těch chudších, říkejme jim rudí nebo zaměstnanci – nebo nej-

lépe rudí zaměstnanci. Ti ráno vstali, podojili dobytek, probudili dobytek, nakrmili dobytek, popřáli dobytku příjemný den, připravili pánovi a jeho rodině snídani, přinesli pánovi snídani, podali pánovi noviny, opět popřáli dobytku příjemný den, vyšlo sluníčko, dopoledne dřeli na poli, uvařili a naservírovali pánovi oběd, odpoledne strávili práci v panském lese, když přestalo lít, připravili pánovi večeři, popřáli pánovi s rodinou dobrou noc a šli chrnět, aby byli tři hodiny po půlnoci – jak se říká – dorůžova vyspinkaní a plní elánu do nového dne, plného tolika příslibů.

Asi se ptáte, nač ten souhrn? Hned pochopíte. Vraťme se k oné poslední kapce před přetečením nádoby zlosti. To bylo tak:

Při cestě do lesa, se sekerou v ruce, potkal nabručený Antero Hunaja nejmladšího Koskinenovic kloučka – šestiletého Sirpu. Tmavovlasý, do všech směrů dobře rostlý, veselý klouček v hedvábné blůzce bezelstně torppara pozdravil (to se rozumí – přátelsky).

Mnohým potem zasmrádlý, špinavý, dřevým lněným hadrem opásaný, vychrtlý, hladový a nevyspalý nádeník, jehož křivý výraz dosud nevylepšil ani kýžený výtisk třídního plátku Naše revoluce, v odpověď pouze přikývl. (Ovšemže také přátelsky – měl hlad a na večeři se od kuropění těšil.)

Jenže pak se malý Koskinen pustil do hovoru.

A tady se Hunajův obličej počal křivit až nezdravě. Nakonec slušně odsekl, ať jej hoch nezdržuje, že má před sebou moře povinností.

Chlapec se nechtěl dát zahanbit – byl Koskinen, a tedy soutěživý. Odvětil, že i on toho má hodně!

Dopálený torppar se s úšklebkem zep-
tal, co například?

Roztomilý hošík se usmál a řekl: „No, nejdřív si budu hlát s vojáčkem, potom budu papat, pak si budu hlát s koníkem – a pak zase pilně placovat.“

A tady to bouchlo! Tady to – kurva – bouchlo!

Do oběda namaširovala desítka mužů s červenými páskami rudé gardy kolem paží do Koskinenovic domu. Nikoho se neptali, o vstup nežádali. Teď již ne. Bylo to poprvé, co se odbojníci o své vůli odvážili překročit cizí práh. Ale zdaleka ne naposled.

Smělost k aktu agrese dodávala třídní nenávist, ale také alkohol. A to vskutku není dobrá kombinace. Antero Hunaja rotě velel a choval se tak, jako by velel i okupované rodině. Rozkazoval, rekvíroval a – nasával. Rozený vůdce pro blaho dělného lidu! Vzpoury se zúčastnil i dobrman Vassi. Úplatnější než ostatní, veden vůní uzené kosti soudruha vepře, vběhl do domu svého pána, jako by zde pobýval běžně. Snad že on cítil uvolněná pouta nejhmatatelněji, jemu řetěz někdo přetl opravdu fyzicky. Na straně vítězů dával vehementně najevo, že zabrané obydlí nehodlá bez boje opustit, ale velkodušně nabízí poraženým směnu.

Jakmile bělavý hafan dožvýkal darovanou kost, převzal velení, načež se mezi ru-

dými vzbouřenci a bílými vykořisťovateli rozhostilo nucené příměří a všichni společně ve sklepě mlsně čekali na psovu dřímotu. Třída netřída, tady šlo o víc. O druh. A taky trochu o zdraví.

Akce si žádala reakci. Ozbrojeným bojůvkám bylo nutno ustavit protisílu. Tak vznikla bílá garda, sestávající ze statkáře Koskinena, pošťáka, lékárníka, lékaře, policisty a učitele Lukeminena, který jediný měl z povahy svého povolání zkušenosti se zbraněmi. Rudá většina ve vsi nazývala vznikající jednotku pro její vysoký stupeň organizovanosti a společenskou nebezpečnost (jíž dnešní psychologové uvykli říkat intelligence) krátce – Komandem. Troulili na její adresu sarkastické poznámky a posměšná hesla v módní, lámané ruštině. Tedy pokud nedošlo ke zranění, v takovém případě hovořili vždy finsky, bez posměšků, a „toho buržousta v bílém munduru“ oslovovali: „Pane doktore, prosím pomozte mi.“

Bílá garda se, jak značí podstata sporu, nacházela výhradně na pozicích defenzívy. Ale i ona dokázala překvapit. Čím? Profesní nečinností. Tedy opakem toho, čím v těchto dnech překvapovala její rivalka. Když odmítne službu učitel, svět se nezboří – ba historické anály dosvědčují, že se leckdy pohne kupředu. Když odmítne službu policista, v obchodech rekordně zlevní zboží (až o sto procent) – když jsou však obchody prázdné už předtím, taky se až tolik nestane. Lékař vypovědět službu nemůže, neboť je vázán Hypokratovou přísahou, a ta má ještě větší váhu, než přísaha Leninovi. Když vypoví službu lékárník, zchudne lékárník. Když se ale zatvrdí pošťák, pak je rudý lid nahraný – jelikož bez tisku, potažmo bez instrukcí (a co hůř: brzy bez vzteku). Marno pak lamentovat nad promrhaným časem při slabikáři, zatímco se dalo vystřílet tolik patron!

A pošťák byl svině!

Časově neomezenou stávku vyhlásil v pro nepřítele nejméně vhodný okamžik. Přímo

v den oslav nultého výročí Velké říjnové socialistické revoluce. A že se prý v Petrohradu slavilo pořádným ohňostrojem! Staré pořádky se hroutily, dělný (vlastně spíš bolševický) lid se hrabivě chápal svých i cizích práv, a v Rantasuu – nic! Ticho po pěšině, nikdo nic netušil! Jen ten „poštáček hajzl“ louskal v předplaceném nákladu Naší revoluce nespočet výherních křížovek. Jeho šance na vítězství se násobily, zatímco šance rudých zapadaly, aniž by naplno zazářily.

Ani jsme si ho, hrdinu, nepředstavili. Zkušený, životem vyškolený padesátník s řídkými vlasy i ctnostmi slul v rodné obci nejen občanským jménem Pasi Kuhmo, ale rovněž přiléhavým přízviskem Ruka zla. Zajímavé je, že mu tak říkaly oba tábory – samozřejmě než se stal členem jednoho z nich. Pak mu nepřátel ubylo. Pochopil to a pokusil se rozhodit sítě i na druhou stranu. Neúspěšně. Zůstal „jen“ bílým, ale momentálně tiskl v dlani srdcové eso. Kdyby tušil, jakou má váhu!

Události v Petrohradě se přelily do Moskvy a odtud zaplavily celou Rus. Vlnu nezaslavila ani nízká finská hranice. 13. listopadu byla Výborem finského lidu, nejvyšším rudým orgánem v zemi, vyhlášena generální stávka. V celém Finsku. Kromě Rantasuu, tady byl klid. Ani tentokrát bez spojení nebylo velení. Došlo tedy k paradoxní situaci, kdy uměle protahovaná stávka jednoho muže zabránila stávce celé společenské třídy v jedné vsi. De iure – neboť de facto dělnická třída od října stejně „hovno robila“. A pošťák luštil jako o život!

Když zjistil, co způsobil, odhodlal se k nehoráznosti ještě větší. Podal informace v opačném směru. Prostřednictvím svého dodavatele zpravil tisk, že uvědomělé dělnictvo v Rantasuu se – jako jediné! – odmítlo „nerozvážné akce“ zúčastnit, protože pochopilo, že jeho světlá budoucnost spočívá pouze v poctivé bezbřehé lopotě. Tím svou stávku ukončil a od příštího rána do domovské vísky opět noviny doručoval.

14. listopadu se tak rudá posádka v Rantasuu dočetla, že je slavná. Chvála střídala

chválu, uznání předjímalo uznání. V bílém tisku. A pošťák – svině jedna – vesele luštil!

To nemohlo zůstat bez následků. Nezůstalo. Do okupovaného obecního domu byla svolána schůze a na ní jednomyslně schválena reakce: stávka dělnické třídy v Rantasuu proběhne v náhradním termínu – o týden později, 20. listopadu. K dokreslení všeobecného optimismu v sále uvádím, že do jednacího zápisu byla zanesena poznámka: „Nebudeme-li do toho dne u moci.“ (Z pohledu historika je informace cenná nejen zachycením stavu emocí a naivity prostého lidu, ale zejména coby symptom zrady v řadách bílých – neboť z ní nezvratně vyplývá, že někdo v místnosti uměl psát!)

Poznámka se ukázala zbytečnou a tak, jak bylo usneseno, ve sjednaném termínu propukla náhradní stávka rudých. Trvala týden a obci přinesla zásadní proměnu klimatu. Nasněžilo.

Vím, čtenář se možná trochu ztrácí v záplavě třaskavých událostí, především všemožných stávek na obou stranách pomyslné barikády, ale zaměříme-li pozornost k meritu věcí, můžeme konstatovat, že se ve vsi zase až tolik nedělo. Vlastně nedělal nikdo nic.

A mělo být hůř...

Komunistický tisk konečně napravil nedávné křivdy a přinesl z Rantasuu do Rantasuu pravdivé zprávy – artikl řídký, leč o to vzácnější. Palcový titulek: „Zaspali, a přece nepracovali!“ byl nadšeně přijat a následujícího dne přetištěn v listu protistrany.

Už neuváděl, že zatímco nepracovali, pili. Také neinformoval, že zatímco pili, bili. Zbili faráře. Ale zčásti si za to mohl sám. Pospíchal sirým podvečerem do sousední obce, osm kilometrů vzdálené Saarenperä, na každoroční církevní maškarní bál. Tavastští kazatelé se i v neblahé sociální situaci národa odmítli tradiční kratochvíle vzdát, přizpůsobili jen kostýmy. Ubylo lékařů, lékárníků, pekařů, řezníků

(kterých beztak bývalo poskrovnu) – zkrátka bílé pláště a zástěry nebyly „in“. Nedostatek „bílých“ profesí se naopak přelil do nadbytku drožkářů, panských služebných, jeptišek a žebráků (pro něž se převleky sháněly vůbec nejlépe).

A tak za soumraku, na sv. Ondřeje vyrazilo krajské kněžstvo ke krátkému zapomnění na všudypřítomnou bratrskou zášť, aby se nad ránem vrátilo – povětšinou do svých – domovů k dlouhému rozpomínání na předchozí večer.

Ne každému to ale vyšlo.

Faráři Jukkalovi se doneslo, že nejpestřejší sbírkou kostýmů v Rantasuu disponuje pošťák, který byl od jisté doby nucen používat převleky jako ochrannou pracovní pomůcku. Neváhal a věrnou ovečku navštívil. Byl přátelsky přijat a po šálku náhražkové čekankové kávy svěřil hostiteli pravý úmysl své návštěvy.

„Kostým, pane faráři?“ zopakoval pastoru prosbu pomenší doručovatel a fištrónsky se usmál. Pak zatáhl sluhu Páně

do komory. Zažehl svíčku a velkoryse rozhodil paže: „Vyberte si!“

Farář vydechl překvapením. Dvacítka nažehlených a úhledně pověšených profesionálních uniforem přesahovala rámec jeho očekávání.

„Tak kterou si zkusíte, velebnosti?“

„No,“ zareagoval konečně pastor a jeho tvář zvýraznila rozpačité rysy, „já vám nechci působit potíže. Vlastně mi stačí jakákoliv, mám to jen na maškarní. Dejte mi tu, kterou teď používáte nejméně.“

„Může být,“ odvětil stroze doručovatel.

Host nafasoval poštovní mundur s brašnou a večer mu bylo nabančíno, než – jak se říká – zvedl kotvy.

(Sluší se dodat, že velkodušného posla víry ani tak nerozlítla sama nakládačka, jako listonošova uštěpačná poznámka: „Ale potrhat jste mi to nemusel,“ když oblek vracel. I on si tak musel přiznat nepříjemný fakt, že pošťák je svině!)

Začátek prosince, poznamenaný nekončícími přívaly sněhu – obratně zneužíva-

nými pro „bílou kampaň“ –, přivál ještě jednu návštěvu ze severu. Záhadného cizince z Vaasy, malého města na pobřeží Botnického zálivu. Malého, leč důležitého. Právě zde totiž sídlil hlavní vojenský štáb – teď již formující se armády – bílých. Rantasuuští komunisté, podezíraví z principu, se principu podrželi a nalepili na cizákovy paty spolehlivou rozvědku. Matti Lokki, dohledatelně rudý po předcích od začátku 17. století, dokazoval „šlechtický“ původ i svými činy. Ničil, bořil, špinil, donášel, špicloval – a jistě, také agitoval. Kdo jiný měl učit masy morálce moderního člověka, než právě takovíto zemití a neoblomní Lokkiové, kteří nikdy a pro nikoho neslevují ze svých zásad!

Proto to byl on, koho strana pověřila diskrétním úkolem – slídit za „tím divným všivákem“. Lokki se neošíval a životní výzvu s pýchou přijal (třebaže pýchu přijal o něco dřív).

Pověsil se na přibyvšího nováčka tak těsně, až se po vsi šířilo více řečí o něm, než o cizinci. A brzy se dostavily i pozitivní

výsledky. Fízl (či chcete-li stranické očko) vypožoroval nápadně častý kontakt sledovaného s rodinou panského hajného, jenž jako jeden z mála zůstal ke svému zaměstnavateli loajální. Také si letmo všiml, že nosí v pravé kapse kabátu dvě značková pera, stříbrné hodinky, předcházející se o dvě a půl minuty, dále pak károvaný kapesník v zelenohnědé barevné kombinaci a kůží potažený zápisník s věnováním na třetí straně a spoustou přesněji neidentifikovatelných znaků (snad abecedy – toho buržoazního přežitku) na pětáctyřiceti ostatních. Dost indicií, aby pochopil, s kým má tu čest.

Vzdělanec! – krysa jedna. Za to jednou budou tři roky natvrdo.

Důvodné podezření z podílu na spáchání budoucího trestného činu velezrady (dosud právně kvalifikovaného jako svědectví proti pachatelům zamýšleného trestného činu velezrady) postačilo k cizincovu zatčení. Výslech odhalil, že Lokkiho intuice – jako už tolikrát – opět nelhala. Naopak, ozvala se právě včas, neboť zadržený

muž se doznal k dokonaným i připravovaným zločinům, které mohly mít dalekosáhlé důsledky pro celou Evropu a část Severní Ameriky. Nejprve tvrdil, že je žurnalista, kterého do Rantasuu přilákala nedávná aféra se zpožděnou stávkou. Pak jej ale tíživé svědomí přimělo, aby dobrovolně vypověděl nezkreslenou pravdu.

Ukázalo se, že je bílý stávkokaz, najatý německými uhlobarony a vycvičený na anglické půdě k sabotážním činnostem skupinou dvanácti Apačů s finskými jmény, s posláním odstranit Lenina a Trockého z čela ruských bolševiků a následně pacifikovat celokontinentální socialistické hnutí. Rovněž přiznal, že do třinácti let býval ženou.

Diverzant byl v utajení spravedlivě souzen, odsouzen a pověšen. Událost byla rudými v Rantasuu považována za natolik důsažnou, aby o ní zpravili revoluční vedení země, proto byl protokol z výslechu vyprávěn až do Helsinek, kde byl vyslechnut i samotným Kullervem Mannerem²⁰⁴.

204 Politický vůdce rudých.

Úřední báj byla posouzena, avšak její část o zásahu povstaleckých skřítků Sukiho a Tukiho shledána nevěrohodnou a popravený novinář rehabilitován.

7. prosince se do Rantasuu donesla novina, že v neklidných Helsinkách byla několika výtečníky v čele s nedávným vyhnancem Svinhufvudem vyhlášena finská nezávislost.

Reakce se různily. Bílí vlastní stát vítali, přestože váhu včerejška prozatím nemohli plně docenit. Rudí zase váhu včerejška ocenili velice rychle, ale vlastní stát nevítali, neboť se považovali za nadnárodní. Jediný, kdo významný den ocenil i vítal, byl pošťák. Ocenil jej na pět marek za kus, což při zvýšeném nákladu bílého i rudého tisku nemohl nevítat.

Fakticky měla ovšem událost pramalý dopad. Život v zemi zůstával stejně tíživý jako dosud a vyhlídky halila spíše kupovitá oblaka než slibný opar uvozující slunečné dny.

A jak čas překotného dění trávil rodina statkáře Koskinena? Upřímně řečeno, většinou u modliteb nebo u kávy. Ora et labora. Jejich dvůr se stával stále izolovanějším, tlaky zvnějšku i zevnitř. I lidé, kteří rodině zůstávali nakloněni, se báli sympatie veřejně projevít a domu se stranili. Koskinenovi se zase báli zbytečně vycházet, aby je někdo nemile nepřekvapil. Drželi se pospolu a s pomocí služebné Elly, jež bydlela s nimi, vytvořili z domova jakýsi svět sám pro sebe.

Spojkou s okolím jim byl listonoš a často také bojůvky rudé gardy. Svině jako svině, říkali si. Tento i tamti nosili na Koskelu čerstvé zprávy, přestože tamti také bláto. Naštěstí stran potravin byl dvůr bohatě zásoben a tak se i chmurné dny jevily alespoň snesitelně.

Druhou prosincovou neděli zavítal do obydlí bývalého pána i sám Antero Huna-ja, toho času Veliký. No – sám... Sám ne- byl. Sám pouze velel. Venku chumelilo hustěji než obvykle a neodhrnované závěje prašanu přístup k domu trpce ztěžovaly.

Ale komunista poručí třeba větru, jde-li o špatnou věc. A kde byl Hunaja, tam šlo vždycky o špatnost.

Pozval se na třetí hodinu a přišel včas. V čele tříčlenné promrzlé čety s rudými páskami na rukávech cukrovaných kabátů sňal ve dveřích beranici, teď už nikoli na znamení úcty, ale aby zvýraznil jizvami obsypané nízké čelo rozeného válečníka. „Kde tě máme, Koskinene?“ křikl pohrdavě.

„Za tebou,“ opáčil tiše domácí patriarcha a zezadu poklepal vetřelci na rameno tlustou rukavicí.

Hunaja sebou zaskočeně trhl a prudce se otočil, stejně jako jeho dva nohsledi. I oni měli válečnická čela. A taky pušky.

„Co potřebuje můj rudý bratr?“ zeptal se věcně ironický Koskinen. Hlas nadále držel v bezpečném pásmu mezi rodovou hrdostí a mírnou servilitou, zatímco pravou ruku bezděčně opíral o lopatu.

Hunaja se spokojeně ušklíbl. „Podívejme, tak už bratr!“ Pak pohledem zkontroloval tváře svých druhů, zda drží basu.

Museli, mráz nedal jinak. Kladné zjištění jej přimělo ke stupňování výrazu převahy: „Prej máte doma pravou kávu, kolego!“

„Jen z čekanky,“ opravil skoupě hospodář. „A neříkej mi kolego. Bratra snesu – v biblickém významu –, ale do kriminálu se nechystám.“

Hunajovu tvář znovu rozšířil posměšný úšklebek. Ke zvýraznění vlastní hegemonie dle jeho mínění postačoval, proto velkopansky zavelel k odchodu a jal se zahradou hrabat zpáteční tunel.

Před Vánocemi se proslýchalo, že dosud opatrní bílí, balancující na hranici ústupků a sebezáchovy, zamýšlejí změnit taktiku a bezvýchodný spor rozetnout silou. Prý je k tomu má nový velitel, bývalý generál ruské armády – nicméně finské krve – Mannerheim.

Nejistotě v Rantasuu znovu porostly svaly, tentokrát v řadách vzbouřenců. S Novým rokem dokonce začali být někteří muži posíláni do nejbližších měst k vojenskému výcviku, velkoryse poskytovanému

den ze dne mohutnějšími pomocnými ruskými posádkami. Situace se stávala vážnou. A chápal to i Vasil Azorič.

Věděl to i leden a zatvrdil se, jak jen dovedl. Demonstroval sílu celému barevnému spektru toho nesvorného lidu, který si říká suomalaiset, aby ten nakonec sounáležitost nevyhlásil na jeho úkor.

Psí počasí inspirovalo učitele Lukemina k zesílení ostrahy svého domu. Dvě pistole a žárlivou manželku shledával v rychle se vyvíjející situaci jako systém zastaralý a překonaný. A především – nepostačující. Na červeném seznamu ohrožených druhů si výsostnou pozici udržoval vždy, hned za listonošem, ale rudé nebezpečí v kombinaci s propadlíkem Salmelou, který loňského léta oslavil double a letos měl zaděláno na hattrick, upíralo pedagogovu pozornost ke zbraním hromadného ničení.

Po poradě se ženou, jež se nečekaně protáhla kvůli třem dívkám, o nichž Luke-minen předtím neslyšel a teď věděl úplně

vše, se odhodlal k pořízení psa. Zamířil proto sněhovou vánicí po obecní silnici do města. Štreka to byla nekonečná a namáhavá, bělavou smršť vykrývaly jen jehličnaté róby vysokých smrků za krajnicí, ale učitelova deseti léty venkovské praxe zocelená vůle neznala slovo „porážka“. A nechtěla se je učit.

Vyplatilo se. Lukeminen dosáhl vytčeného cíle a brzy se v uličkách městyse poptával po kořalce a krámku se zvířaty. Byl mu doporučen obchod pana Kuppariho, tam že dostane oboje.

Anonym nelhal. Z jedné strany utržený vývěsní štít sice majiteli nedělal nejlepší reklamu, na stranu druhou dělal úžasnou reklamu jeho cenám. Vskutku nebyly nejvyšší. Stejně jako sám pan Kuppari, tlačící se mezi zasmrádlými dobře ozvučenými klíckami za těsným pultíkem, na němž zela papírová cedulka: „Čerstvá kuřata od příštího týdne.“

Lukeminen, ve městě nesmělý, slušně pozdravil a svěřil prodejci své přání – že by rád něco na ochranu proti rudému

živlu. Obchodník se dlouho nerozpakoval a nabídl zboží věru kvalitní. Tři „podpultoví“ rotvajleři, které vypustil odkudsi z komory se slovy: „Berte ho, hajzla bílého!“ vypadali velice solidně – a asi byli drazí. Naštěstí nepřekonali pedagogův důvtip a na rychlo přibouchnuté dveře.

Nevadí, pomyslel si zakrátko kupec, a pídil se po dalším krámu. Znovu měl štěstí, při rohu náměstí krčil se ještě jeden. Nevypadal tak lacino, ale o to pohostinněji. Učitel vešel dovnitř a i zde uctivě pozdravil. I zde byl posléze dotázán po objektu svého zájmu.

Politické smýšlení malého takřka plešatého tlouštíka Lukeminen přes veškerou snahu odhadnout nedokázal, proto pouze naznačil, že shání nějaké zvíře na ochranu sebe i majetku (manželku opravdu nezmínil) před „jednou z válčících stran“.

„Kterou?“ zeptal se přísně prodavač.

A Lukeminen byl zase v loži! Risknul to: „Rudou – ?“ upřesnil otázkou.

„Pán by rád nosorožce?“ opáčil muž.

Přívětivý tón učitele uklidnil. „Stačil by pes.“

„Jaký?“

Lukeminen se světácky pousmál. „V tom já se nevyznám, milej pane.“

„To je potom těžký,“ pokrčil rameny prodavač. „Můžu vám nabídnout několik plemen. Podívejte, tady je mám – pěkně vedle sebe!“ řekl pyšně a zavedl zákazníka do kouta místnosti, kde to v klecích štěkalo. „Zleva,“ upřesnil a začal výčet, zatímco jeho pravá ruka doplňovala slovní nabídku činností notoricky známého ukazovátka, „balkánský čuvač, uralský trpasličí vlkodav, zakrslý baset, nebo potom támhle – irský setr.“

Učitel se v zoologii příliš neorientoval, ale tahle nabídka se zdála srozumitelná i jemu. „Nic většího byste neměl?“

„Bohužel,“ odvětil příkře dotčený prodejce.

Lukeminen byl nakloněn určitým ústupkům, ale z téhle smečky vykazoval psí rysy snad jen ten „irskej svetr“. Baset mu sice přišel úžasně srandovní, ale včas se

rozpomenul, proč sem přišel. Nekoupil, a baset mohl chrápat pokojně dál.

V mrazivé atmosféře neprostupné bratrské zloby se zraky všech netrpělivě upíraly na stránky věstníků a snadno jim ucházelo dění pod okny. Právě tak tomu bylo s námluvami mezi hajného sedmnáctiletou dcerou Irmou a ševcovským tovaryšem Ahtim, ježto zůstaly nikým nepostřehnuty. Nevěděl o nich ani dívčin otec, a to bylo pro jednadvacetiletého nápadníka větší štěstí než podzimní výhra zbytečně dlouhého předplatného Naší revoluce. Plavovlasý floutek s křivým nosem, vyhlášený ve vsi nejedněmi pletkami a širokou esteticou tolerancí, totiž nesdílel pantátovu panskou přízeň, názory na předmanželský sex, ani střeleckou přesnost.

Závoj taje ale dvojici spiklenecky kryl a tuto překážku žádná kulka nezdolá. Rudý s dcerou bílého si tak mohli povídat o poezii směle dál – kdykoliv byl ovdovělý nimrod v lese. Až jednou...

Chytil kance a vrátil se dřív. A doma – ejhle! Chytil druhého kance. Byron zůstal nedočten a mládencova „poezie života“ prozatím nedoceněna. Pár broků v hýždích a narovnaný nos jej ovšem nadlouho neodradily, třebaže oteklé oko načas zúžilo vyhlášený estetický záběr.

I brzy se u hájenky tokalo znovu. S jedinou změnou. Romantismus se neo-svědčil a byl zavržen, místo něj doba i dívka dozráli k socialistickému realismu. Až hajný lapil zajíce – a zase se střílelo. Všechno marné, téhle lásce byly souzeny těžké začátky. A myslivec byl odhodlán ulehčit jí alespoň konec.

Čas pílil kupředu. S postupujícím prvním měsícem roku ulice pustly a také absenční kniha na nedělních bohoslužbách závratně navyšovala požadavek na spotřebu papíru. Divilo se i počasí, které samo vytvářelo moře pracovních míst pro muže v domácnosti, plnou zodpovědnost za pokles sousedské pospolitosti přeci odmítalo. Vždyť i

ono mělo své hranice, v této zeměpisné šířce – minus čtyřicet.

Limity se však ztrácely jinde. V lidech. Po nocích bylo stále častěji slyšet tříštění skla z okenních tabulí a dvakrát vzplála i střecha. Těžko se ještě bavit o míru, třebaže formálně dosud panoval. Skutečnými vládci v celém Finsku byli neúplatní oligarchové Hněv, Strach a – třetího do party mělo určit dospívající Násilí.

Počátek jeho volby připadl na 26. leden, kdy rudé jednotky v Helsinkách obsadily budovu senátu. Bílá garda, krátce předtím prohlášená finskou armádou, odpověděla dva dny nato zahájením tzv. odzbrojovací operace ze severu. A vypukla opravdová válka. Ta nejhorší – bratrská.

II.

BOJ

Vojenství té doby jako samostatná empirická disciplína zažívalo obrovský boom. Vinou (či zásluhou) první světové války, připravující se na evropském kontinentu již na své čtvrté narozeniny, přerůstaly válečné příručky žánrový rozměr a brzy se dovolávaly seriózních pozic v pevné vazbě. Moderní byla hlavně koncepce války poziční. To je takový ten boj-neboj, kdy obě strany tráví měsíce v zákopech, občas mrští kýženým směrem nějaký ten granát a – čekají. To především. Není to taktika jednoduchá. Vyžaduje po vojákovi jak železnou kázeň, tak moře trpělivosti. Voják netuší, spatří-li kdy ještě milovaný domov, aniž by při tom nutně musely létat kulky. (Frontami ve Francii se dokonce svého času šířily zvěsti, že dle údajného štábního výzkumu je nejčastějším druhem úmrtí v zákopech přirozená smrt. To nepřímo dosvědčovali vojenští kartografové a následně zpravodajci, kteří hovořili o nejvýznamnějších posunech front na sklonku léta, tedy v období výskytu hub. Nudící se vojáci našli v houbaření záplatu nedos-

tatkového proviantu a koneckonců – i vítanou kratochvílí. Bojové linie se pak překreslovaly podle toho, který hájek ta která rota právě plundrovala. A to nemluvím o překérní situaci, kdy pro samou pasivitu vojákovi zběhla fronta.)

Občanská válka ve Finsku pochopitelně zůstala podobného nešvaru ušetřena, neboť propukla jako na potvoru koncem ledna. Vojska proto nebyla ničím vázána a postup – zejména – bílých jednotek k jihu nabral nečekanou dravost. (Nicméně i zde existovaly výjimky, dva ustupující rudé prapory například celé dva týdny hrdinně vázala veselá a pohostinná severokarelská kráska Liisa Korpiová.)

Záhy byly veleními obou znesvářených stran odhadnuty síly, jimiž disponovaly. Ze zaznamenaných raportů víme, že bílí měli k dispozici asi 70.000 mužů, 90.000 pušek, 35.000 pistolí, 270 děl a několik set kulometů. Rudý program hájilo přibližně 40.000 mužů, kteří měli ve výzbroji 2.000 pušek, 23.000 dlouhých nožů a kamarádství sovětského Ruska. Komunistický Vý-

bor finského lidu dospěl po několika dnech rychlého postupu nepřítele k nutnosti revize. Jejím návrhem byl pověřen plukovník Jouni Kauppila. Ten během tří hodin vypracoval čtyřstránkovou přezbrojovací expertízu s jednoznačným doporučením: „více nožů“. Vedení přesto nebylo spokojeno a nakonec přišlo s vlastním závěrem: „více toho kamarádství“. Morální uvědomělost základních křesťanských hodnot kalilo jediné – ke stejnému zjištění došel i štáb bílých. A rozběhl se tzv. závod o přátelství.

Zástupce Mannerheimovy kliky, generálmajor Löfström začátkem února přivezl do Petrohradu tlustý fascikl příslibů, již bílí hodlali splnit odměnou za vojenskou podporu – či alespoň nepodporu – Sovětů. Mezi lejstry byla i smlouva na bezplatné postoupení třetiny vytěženého finského dřeva po dobu deseti let nebo návrh na bezcelní hraniční styk mezi oběma zeměmi.

Rudí odpověděli vysláním vlastního emisara, tehdy nadějného začínajícího vlas-

tizrádce Kuusinen. A ten triumfoval. Jak se mu to podařilo, nikdo nevěděl, ale objevila se domněnka o nerovné soutěži. (Dnes, po zpřístupnění archívů víme, že zřejmě oprávněně, neboť konkurenčním darem rudých byla čokoláda s oříšky.)

Podmínky na frontě můžeme hned na počátku střetu označit za tristní. Na obou stranách selhávalo zásobování, poznamenané probíhající světovou válkou, a i nároky na výkony vojska byly enormní. Vojáci se často z nočních hlídek vraceli nevyspalí a tudíž podráždění a nevrlí. Těžko pak lze v mužstvu očekávat nějakou morálku. (Hovořím teď o armádě bílých, mezi komunisty nemá diskuze o morálce smyslu – ať spí jakkoli dlouho.) Také mráz hloubil v psychice mužů široké štoly, přetínající něžnější části mozku. Skutečné boje ale teprve začínaly.

A Rantasuu? Ozva došla i sem. Rudí posílání do měst k vojenskému výcviku se domů již nevraceli, jejich další cesta směřovala přímo do válečného pásma – se

zbraní v ruce a pomyslným razítkem „osud nejistý“ ve vojenské knížce. Ale stejné razítko teď hyzdilo celé Finsko.

Koncem první únorové dekády, v době, kdy do vsi přicházely zprávy o snadných úspěších bílých na jihu Pohjanmaa, střídala noční diverzní akce nehlučná nervozita. Komunisté byli zaskočeni, na defenzívu nebývali zvyklí. Učitel Lukeminen, který byl pod silným tlakem nepřátel od počátku ledna nucen uzpůsobit výuku dějepisu nově vznikající čtvrté „věčné říši“, proti tomu směle oprašoval zbytky ohořelých učebnic, jež dosud velebily tu třetí. I ta byla v troskách, ale aspoň při svých hodinách nemusel přemýšlet, spoléhaje ryze na trénovanou paměť.

Nejistotu však začala brzy rozmazávat propaganda i do druhé strany sporu. Listonoš Kuhmo, počínaje půlkou února, denně nosil tisk rozličných pravd. Noviny spočívající na jeho pravém předloktí nesly titulek: „Naši osvobozují Pohjanmaa“, zatímco hromádku tiskovin na levém před-

loktí, v batohu a na saních uvozoval nadpis: „Soudruzi, jsme v Norsku!“ Na základě nepsané antipropagandistické poučky se skutečnost pohybovala někde mezi tím. Ale kde přesně, to netušil ani ten, kdo ty články psal. Jak se říká: čert aby se v tom vyznal, natož bolševik!

U Koskinenů se žilo trochu klidněji než dosud. Bývalá čeleď se soustředila více na události související s frontou. Leckdy v ní strávila i dvě hodiny, protože venkovský koloniál Anttiho Rukky zneužíval monopolního postavení a při nedostatku zboží prudce zvyšoval ceny, i v průběhu prodejní směny. Výhrůžky zákazníků, přerůstající často v agresivní smlouvání, pohyb zástupů notně prodlužovaly. A hodnotného jídla se stejně dobrali jen nejbohatší řečníci.

Ale zpátky k hospodáři Koskinenovi. Ten trávil většinu času tím, že opravoval škody na nábytku, napáchané donedávna všedními návštěvami Hunajovy verbeže. Neuměl to, neboť od toho míval odne-

paměti služebnictvo, ale zkoušel se samovzdělat, protože služebnictvo teď bylo cele zaneprázdněno destrukcí. (Co na tom, že výsledky obou se velmi blížily!) Ze situace těžil jen malý Sirpa, jemuž tatínkova hra na bourání imponovala, a jehož zájem se ještě zvýšil po otcově zlostném výkřiku: „Netleskej a uč se!“

Uvolněnější atmosféra panovala také v hájence, kterou už pozorností nečastoval ševcovský Ahti, odeslaný jako čestný zástupce obce do bojové linie. Dospívající Irma tak měla dostatek času k narovnání domácích vztahů. Otec se sice tvářil uraženě a nepřístupně, ale oba věděli, že je to jen póza.

Křehký klid ve vsi rozbouřil 18. únor, kdy třináct místních dívek obdrželo první Ahtiho dopis z fronty. Poblázněná děvčata se zatajeným dechem sála z neurovnaných – snad přáteli z řad nepřátel sepsaných – řádek hrůzyplné svědectví o nebezpečích, jimž je jejich a jenom jejich miláček denně mezi třetí a čtvrtou hodinou odpolední, kdy se v nebezpečném pásmu pohybuje,

vystavován. Prý se tam i střílí, doslechl se. Jinak že přibral dvě kila a ve volných chvílích se naučil i něco rusky (patrně od Rusek).

Pravost informace stvrdil den následující, kdy liebesbrief dorazil v dalších sedmi opisech a udělal radost i ve zbývajících chalupách.

Tou dobou jitřil Rantasuuské klep, že se na pobřeží Botniku vylodil předvoj mysliveckého praporu, což byla finská jednotka, bojující v německých řadách na ruské frontě – za slávu Finska. A teď byla připravena ukázat nabyté zkušenosti na domácí půdě. Ale jak řečeno, byla to informace nepodložená, přestože její výslovné popření v Naší revoluci spolehlivost násobně zvyšovalo.

Jinak stran vývoje na frontě ve vsi panovala obecná neznalost. Soupeřícími propagandami zkreslovaný bílý i rudý tisk se takřka v ničem neshodovaly a jasno neměl ani zchytralý lékárník Ojavaara, jenž si předplácel oba plátky. Skutečný stav věcí

na bojišti tak znaly jen dívky – z Ahtiho dopisů. A brzy bylo zřejmo, že začíná přituhovat.

Nejzřetelněji rozpoložení obce zrcadlily nedělní návštěvy kostela. Tzv. plný dům, neboli vyprodáno, zde nehlásili již dlouho před válkou, když ale začalo absentovat zdravé jádro – baby Sittalaovy –, přijal za své principy střetu i farář. Jeho kázání se stávala útočnější a postupně se více a více plnila vztekem. A věru – kostelní účast vzrostla. Chodili teď i bolševici.

Snad to byl z jejich strany dokonce projev upřímnosti, snad se opravdu dali na modlení. Podle smutku ve tvářích děvčat k tomu měli důvod. Navíc do konce února museli na frontu další čtyři rantasuuští mladíci.

Bílí úzkostné chvění komunistů cítili, ale z pověřčivosti a nízkých teplot navenek zůstávali chladní. Zřetelný optimismus roztančil jejich mimiku až tehdy, když se Hunaja u Koskinenů začal zouvat. Otázkou

bylo, zda oteplovací trend po předchůdci podrží také nový vládce březem.

Nechci předjímat, ale podržel. Kostel praskal ve švech a nekomunisté měli co dělat, aby se sem vůbec vešli. Pošťák nadále plnil většinu křížovek azbukou, ale už tušil, že hlavní cena – zájezd k Bílému moři – nemusí zahrnovat zpáteční jízdenku. Dívky i v prvním jarním měsíci chodily zachmuřené a na blížící se příchod teplé fronty se ve vsi těšil málokdo, neboť se již neochotně připouštělo, že pracující třída neskončí na vedoucích postech, ale zase na poli.

Naštěstí se Rantasuu dosud vyhýbaly obávané telegramy, ohlašující vždy jedno a totéž – nezměrný žal. Až přišlo černé pondělí. Musela to být jatka, hned dvacet telegramů najednou! Ahti padl. Tavastskou ves zachvátil mladý dívčí pláč. Nejvíce však truchlila matka, vždyť ztratila jediného syna, zůstal jí jen netušený počet vnoučat. Kolik smutku ta žena prožívala při dopise ze štábu, ví jen Bůh, v kterého nevěřila. Nejhorší ji ale čekalo, když dora-

zil hrnec s Ahtiho ostatky. „To přece nemůže být on!“ úpěla rozrušeně, když nádobu přebírala. Přiložené psaní s příslibem, že snad v budoucnu dorazí „další vojínovy kousky“, jí částečně dávalo zapravdu, uklidnění ovšem zlomené ženě nepřineslo.

Alespoň pohřeb měl ševcovský tovaryš krásný. Tolik žen a dívek se na hřbitově ještě nesešlo. Farářova útěšná slova o množství lásky, které mladík ve svém krátkém životě rozdal a ještě rozdat toužil, než byl nešťastně zasažen granátem za zkořistěným kulometem, hluboce dojímala všechny zúčastněné. A těch kytic!

Bolest odcházela pomalu a neochotně, neochotněji než sníh. Leč musela, počínající život přírody se urputně hlásil o svá práva – a komunisté neměli dost střeliva mu v tom bránit. (Krom toho, teď byli ve válce s bílými, na zelenou měli políčeno až pak.)

První březnový týden se ještě programově šklebil, ale lechtání teplého větříku od jihozápadu nedokázal vzdorovat dlou-

ho. A ke vši radosti – na frontu povolali Antera Hunaju!

Hospodář Koskinen jaro miloval, od letoška. Zasklíval, kudy ještě foukalo, ale cítil, že chlad se již nevrátí. A jestli, tak jen pro výplatu. I služebná Ella, baculatá třícátnice s typickou tváří podle finského mustru, v posledních dnech jaksi zkrásněla a do ženy už neměla daleko. Na Koskelu se vracela rtuťovitá víra a v neda-
lekém lese byla prý spatřena i její mladší sestra – klidná síla.

K nejvypjatější situaci tak došlo v chrámu Páně, kde farář, přetažený pýchou, užil v kázání nešťastný – dnes bychom řekli stranicky nevyvážený – příměr, jak je rád, že „kostel vzbuzuje větší zájem, než v pekle ohlášená Leninova autogramiáda“. Načež se svatostánek vyprázdnil, než řekl Amen, a do večera řízením osudu shořel.

Zdálo se, že bílé dresy mají nahráno a rudé nahnáno. Nikdo netušil, že to nejhorší má teprve přijít. Bolševici se dostali do kouta a to byla pozice, kterou opravdu neměli rádi.

On ji nemá rád nikdo, ale bolševik je navíc od přirozenosti pánem, jak napsal jiný bolševik. Panoval odjakživa, jen to nikdo nevěděl. Nyní vycítil tlak a začal kopat. (Kopal tak svědomitě, až se prokopal do ruského národ'áku – chtělo by se říci.)

Komunisté zmobilizovali síly i ideje a zahájili protiofenzívu. Vzteklost, s jakou útok vedli, zastínila i myšlenky, které k ní vedly. Neočekávaný vzmach povzbudil také většinou populaci v Rantasuu. Do ulic se vracel zpěv a do obydlí bída. Na troskách kostela byl vztyčen rudý prapor, což se mezi dělnictvem považovalo za znamení triumfu a mezi slušnými lidmi za doznání k trestnému činu žhářství. Nejistota byla zpět – na dobu neurčitou.

Nejnešťastnější ze situace byl učitel Lukeminen. Zase musel obracet dějiny. Pro něj byla válečná doba zvlášť těžká – děti neměl, psa neměl, úctu neměl, manželku měl, výsledky neměl, a ještě se necítil bezpečně. „Kurva život!“ říkával o přestávkách, aniž tušil, že životní motto bude jednou hrdě zdobit i jeho hrob.

V celém tom zmatku zcela zapadla zpráva, že 3. března byl v Brestu-Litevském uzavřen mezi Německem a novou ruskou revoluční vládou mír.²⁰⁵ Ono to pro Finy beztak mnoho neznamenal, protože Rusové se v jejich zemi bez ohledu na nějaký papír dál pletli do věcí, po kterých jim houby. Snad proto, že tady šlo – podle nich – udělat ještě moře práce, zatímco v milené domovině už se toho moc pohnojit nedalo.

Ale nejen oni věřili světoborné iluzi. Ba ve finských soudruzích nacházeli nespočet žáků, připravených překonat své učitele – a inspirátory. A ti teď drželi bojovou linii v uctivé vzdálenosti od ruské hranice, k níž přeci nezvratně směřovali – zatím pouze ideově.

Na pozadí rozličných zkušeností se čekalo všelicos, jen ne to, co se provalilo. Informace z bojů byly dechberoucí, avšak pec-ka, že Koskinenova šestnáctiletá dcera Kii-

205 Jeho součástí bylo také stažení ruských jednotek z Finska.

ra se zakulacuje – a z jídla to být nemůže –, vyvolala ve vsi doslova pozdvižení. Dívka byla podrobena ostrému otcovu výsledku, ale zatloukala a posléze vzala vše na sebe.

Podezřelých bylo mnoho – všichni muži v obci, a spousta dalších. Veřejný zájem nesl nejhůře starý Koskinen, který si marně lámal hlavu, kde, s kým, kdy, proč, a hlavně – kolikrát? Jeho žena a zároveň matka té nešťastnice dokonce jednoho večera zaslechla v rámci modlitby mužovu prosbu: „Ať je to třeba černochoch, jen ne komunista!“

Pouliční dohady si zatím žily vlastním životem, třebaže každý věděl, kdo je jejich srdcem. Baby Sittalaovy zase jednou našly uplatnění. Rozpor ve vsi tentokrát nebyl veden ani třídně, ani mravně, nýbrž ryze na základě lokality. Nejskloňovanějším slovem ve většině Rantasuu byl „cesták“, zatímco u Koskinenů „zázrak“. Kiira nadále mlčela, až se policista Joenheimo začínal bát, že bude k objasnění záhady sám

nucen přidat ruku k dílu. A to nechtěl, protože se k založení rodiny cítil ještě mladý.

Válka ovšem nepočká a tak se pozornosti chápala i vrtkavá přízeň Fortuny na krvi zmáčené čáře. Boje byly lité a podle obou tisků úspěšné. Takže se opět nic nevědělo.

Až dvanáctého. Toho dne v Naší revoluci otiskli článek s velkým titulkem na dvě strany: „Nikdy jsme nebyli blíže triumfu!“, ze kterého rudí znatelně posmutněli, neboť už i oni přivykli termínu: bolševický fakt. Bylo-li něco příliš velebeno, zpravidla to mělo důvod. A tím bývalo zdání pravdy.

Tak začínali opět zdravit nedávné a brzké pány, byť napůl úst a se sklopeným zrakem, a symbolicky v neděli položili symbolicky před prázdnou Hunajovu torppu základní symbolicky kámen nového kostela. Pak zapěli sborově *Internacionálu* a *Bože, ochraňuj!* na znamení, že za určitých okolností – třeba kdyby byli vojensky poraženi – jsou přístupni jednání o budoucím přátelství a rovnosti znesvářených stran. Naději na vítězství – sic docela

malinkatou – si přece stále tiskli pevně na srdci jako dítě. Jako Leninovo dítě.

Dokud...

...se do obce nevrátil úředník. Ten záhadně zmizel počátkem října a byl pokládán za nezvěstného, uprchlého, zkorumpovaného, uneseného, nebo zbabělého. Ať tak či onak, byl zpět a to nebylo samo sebou. Jeho pozice působila trochu překérně, protože odešel jako zástupce gubernia ruské říše a zpět přišel coby zmocněnec samostatného finského státu – přestože zatím nikdo nevěděl, kde to začíná a kde končí, kdo tomu velí, kolik to má obyvatel, a jestli je to pravda. Úředník se pro jistotu choval tak, jako by jediný věděl úplně vše. (Snad v tom sehrál určitou roli i zvyk.)

A z úkrytu vyplouvaly další otázky. Předně: proč je zas tu? A na ni navazující: když už si sem troufl i on, to je do háje situace opravdu tak vážná? – ptali se zejména komunisté.

Odpovědi? Ad 1) Vybrat daně, než všichni utečou před postupem fronty. Ad 2)

Ano, je – pro úřady. Aniž kdo řešil, vrátil-li se ouřada z exilu, nebo z dovolené, po čase ves opanovalo neklidné ovzduší obecného ohrožení, hrozící průvanem naprosto kdekoli. Padni, komu padni.

Samozvaný vládce neváhal ani den. Chodil od chalupy k chalupě a koledoval, až si málem vykoledoval výprask. Nicméně nashromážděné jmění tvořilo plných pětatřicet procent obecních zbytků, tzv. životního podminima. A počal tisknout daňové směňky. Muž přísných rysů a plných tváří rychle sesadil listonoše z čela žebříčku místních sviní, kam se ovšem pošťák záhy vrátil – jakmile začal s roznáškou předvyplněných směnek, jimž k dokonalosti chybělo jediné: tři křížky.

Když se sere, tak se sere – říká se. A právem. Znovu se ochladilo a začalo sněžit. „Bože, proč?“ ptali se zoufalí bolševici, vědouce, že závějemí se bude prchat zle nedobře. Zaváhali, na rozdíl od úředníka, který zdanil, zadlužil, pohrozil a v noci vy-
pad.

Komunisté si byli své chyby vědomi a závistivě spílali pověřenci bezvládného státu do křiváků a podobných lichotek. Nakonec náhodným směrem zahrozili pěstí s prorockým: „Boží mlýny melou!“ a šli se konstruktivně ožrat.

Alibisticky smířlivé pokusy rudých, o které v Rantasuu ve druhé půlce března nebyla nouze, narazily na povýšený odpor bílých. Ti komunisty znali velice dobře a věděli, že jakýkoliv ústupek – nebo dokonce projev přátelství – z jejich strany není než maskovaná slabost. A bylo načase, aby zaplatili. Tak v tomto období – 16. března dopoledne – hovoříme o tzv. bílém teroru, projevujícím se naprostým přehlížením všeho červeného. (Naštěstí tehdy neexistovaly semaforey.)

Agrese vyvolává agresi – a rudí odpovíděli po svém. Recipročně. Období mezi 16. březnem 13. hodinou a 2. dubnem proto nazýváme rudým terorem, projevujícím se zvýšenou vnímavostí ke všemu, co umí číst, psát a počítat. V obci propuklo

nezřízené běsnění. Pálily se knihy, bílý tisk a rudé stopy. Okleštěná rudá garda rabovala obydlí, která ještě působila obyvatelně, vyplenila Rukkův krámk a vůbec se všemožně snažila získat přízeň svým socialistickým ideálům, které tak rychle měnily ústřední heslo: všechno všem (prosinec) – všechno nám (leden) – nikomu nic (březen) – všeobecná amnestie (květen).

Ve vsi vládla rudá anarchie a ta konečně uváděla v život svůj volební program: hlad a bídu. I když se Anttimu Rukkovi podařilo zmátořit ochromenou živnost, měnila se struktura poptávky. Na dračku už nešly červené praporky a petrolej, zato teď frčel chleba. Druhým kamenem úrazu byla překotná inflace, k níž docházelo v celém regionu po bolševické revoluci v Rusku. Třeba cena zmíněného bochníku chleba během půlroku dramaticky stoupla z 30 rublů na 2 marky.

Všude byla vybíjena domácí zvířata a nebylo mimořádností, když si rodina k večeři opekla kočičí nebo psí maso. Na konci

března už si málokdo dokázal vybavit, jak vypadá vepřové nebo losos – slova, která finský jazyk pozvolna vyčleňoval ze své spíže a řadil mezi prošlé archaismy. Vlastně se vůbec o jídle moc nemluvílo, z pověrčivosti. Výjimkou byly dopisy bílých vojáků a jejich upřímné výpovědi o pestrosti krajevých pochoutek svým blízkým.

Například 27. března dorazilo do sousední vesnice Lahdenpää psaní jednoho z Mannerheimových vojáků tohoto znění: „Milí rodiče, právě jsme obklíčili Tampere. Svíráme je v kleštích jako ořech a čekáme na pokyn k útoku. Já i ostatní kluci jsme nervózní, ale těšíme se, zase bude teplá strava. Podpal je plánován na zítřejší ráno, ale to nikomu neříkejte, prý se jedná o vojenské tajemství. Zatím jsme zdraví a v jednotce si všichni rozumíme. Je tu jen jeden Švéd, ale ten je naštěstí důstojníkem, takže mu rozumět ani nepotřebujeme – a partu netrhá. Mám vás rád, snad budu brzy doma. Váš Juhani. P.S.: Přišla vám ta medvědí šunka, co jsem vám poslal? Mám pro vás ještě půlku losa.“

Jaký to rozdíl od dopisu vojáka rudého: „Čest, tati. Furt sedím v tom posraným Tampere, jsem nevyspalej, mám hlad, a do prdele – taky strach. Co ty bílý kurvy na nás asi chystaj, když nám tu před městem tahaj mrtvý losy. Prosím, zeptej se v Lahdenpää a dej mi co nejdřív vědět. Dík, Matti.“

Z předložených řádků je zřejmé, že ekonomická situace ve Finsku se lišila kraj od kraje, ba dokonce – jak patrně – leckdy i v rámci jednoho města.

Právě bitva o Tampere měla být rozhodující. Město bylo jednou z posledních bašt rudých sil a pokud by padlo, postupu bílých na Helsinky by bránila už jen lidová osvěta z osvobozovaných vesnic. Urputnost bojů v textilním středisku země odpovídala jejich politickému významu a brzy se jeviště krvavé hry přesunulo z předměstí přímo do městského centra. Žádná ze stran nechtěla vypustit jedinou příležitost k ovládnutí některé z ulic, či pouze domů.

Posily proudily ze severu i jihu, ale nahrazovat vysoké ztráty nestačily.

Po pěti dnech střetů začínalo být zřejmé, kdo má navrch – třebaže utrpení v obou táborech si vytrvale podávalo ruce. Rudí byli zatlačováni do okrajových čtvrtí a zde v obklíčení likvidováni. Tomu – v závislosti na docházejících zprávách (v teď již výhradně bílém tisku, neboť na sran-dičky scházel čas) – odpovídaly i drobné proměny v rétorice komunistů. Naoko nepatrná úpravička slovní konstrukce z „držíme pozice“ k „rudí drží pozice“ sice nikterak neměnila význam sdělení, ale lépe se od ní přecházelo k eufemickému „rudí polykají andělíčky“.

Konečně 6. dubna bylo Tampere dobyto Mannerheimovou armádou. Vzbouřenci byli bití, ovšem tou dobou už prudce stoupal počet voličů formujících se demokratických stran, takže hrozila mezinárodně trapná situace, že záhy nebude po kom střílet – aniž by se nepřítel vzdal. Demokratizační proces probíhal i mezi samotnými komunisty. Mnozí dávno zapomněli

na diktaturu proletariátu a toužili po svobodných volbách.

Pro neoblomné skalní jádro však úsvit dubna přinesl další jobovku. Na jihu země se vyloďují Němci! Zpráva zpočátku působila všude nezvykle, neboť ač každého šokovala, nikdo nevěděl, zda jásat, či lamenovat. Nebylo totiž jasno, komu přišli Germáni na pomoc. Až když dorazil i druhý drb, počali bílí slavit opožděné Vánoce a rudí velmi niterně vzpomínat Velikonoc. V celém Finsku, Rantasuu nevyjímaje.

Nikdo naštěstí netušil, jak vypadá ona podpurná invaze ve skutečnosti. Obyvatelé poloostrova Hanko, na němž k vyloďení došlo, cítili při pohledu na zbědované, nekonečnou světovou válkou vyčerpané, podlomené a vyzáblé německé oddíly spíše soucit, než naději. Jedna stará žena scénu ohodnotila za všechny přihlížející: „Kdybychom tohle věděli, tak bychom si ty bolševiky radši vyhnali sami. Vždyť je to ostuda!“ V zeleném zástupu působil svěže jen jeden voják. Zavalitý mužík, který zřejmě

jediný v posledních dnech jedl, kráčel vpředu. Asi ostatním rozrážel vítr, soudila znovu žena. Nemohla vědět, že to byl sám velící generál von der Goltz.

Německá pomoc měla ve výsledku malý podíl na vojenském vítězství Mannerheimovy armády, ale velikou zásluhu na utužení přátelství mezi zúčastněnými národy. Finsko-německé – nejen obchodní – vztahy měly díky ní po válce zažívat nebývalý rozkvět, navíc s přesahem k vojenské spolupráci ve válce příští.

A kořeny toho všeho tkvěly právě tady, v jižním Finsku 3. dubna. Němci si obdívuhodně rychle získali náklonnost domovského obyvatelstva a to je pak odvážně ukrývalo po sklepích, dokud boje neskončily. Vojáci německého expedičního sboru Finům nezištnou službu nikdy nezapomněli a do vlasti se vrátili jako hrdinové. Než Německo kapitulovalo.

Mezi částí skrývaných vojáků přesto propukla panika po dezinformaci, že rudí o

nich vědí, jejíž následkem se z řad psychicky nejpodlomenějších mužů vyčlenila jednotka, připravená ke všemu – ale hlavně k útěku. Tento prapor, hnáný vypěstovanou paranoiou jako štvané zvíře nešťastně zvoleným směrem kamsi na východ, bezhlavě pálil po všem, co pálilo po něm, až bezděčně osvobodil Helsinky.

Když se Mannerheim dozvěděl, že hlavní město bylo dobyto spojenci, uklidnil se a přestal spěchat. Jízdu do zemské metropole dokonce vedl oklikami tak, aby cestou navštívil co nejvíce vsí, kde přesvědčoval odzbrojený prostý lid, sympatizující s bolševickými ideály, o jeho pomýlenosti. Oponenty, nasáklé léty opakovanou heslovitou lží, ovšem podcenil a nepřesvědčil nikoho. Naopak, chybělo málo a velký národní vůdce vjel 16. května triumfálně do Helsinek jako přesvědčený bolševik, což by jistě byl zajímavý historický precedens – a námět na nejednu diplomovou práci.

Ale nepředbíhejme, jsme v dubnu. Už to pochopil i sníh a odlétl kamsi do teplých

krajů. Rantasuu se opět zazelenalo a tráva znovu vyklíčila – byť s pohrůžkou, že je to podruhé a naposledy.

Byla neděle, čas oddechu, a jediný, kdo Božího svátku nedbal, byl hospodář Koskinen. Sebevědomě přitáhl zaťatého dobrmana před chalupu učitele Lukeminena a ještě sebevědoměji zabušil na dveře, neboť netušil, že užitá síla ublíží levému uchu paní domácí.

Otřesená žena otevřela a na hostovo přání zavolala manžela.

„S čím vám mohu pomoci?“ zeptal se pedagog přátelsky kolegy z Komanda. Pak spatřil bílého čokla se špagátem natříkrát omotanou tlamou a vytušil obchodní účel návštěvy. Pochopil správně.

„Podívejte, příteli,“ potvrdil předtuchu příchozí. „Slyšel jsem, že jste svého času něco takového sháněl,“ řekl a pochvalně poplácal – dosud svého – psa. „A vy jste asi slyšel, že na Koskele čekáme přírůstek, no a tentonc... Prostě hlídač je to k pohledání, jen někdy neví, koho má hlídat.“

Učitel měl pro Koskinena pochopení, bohužel neměl pochopení pro to zvíře, jež by patrně bez špagátu dlouho neváhalo a k handlu se vyjádřilo vlastními prostředky. Proto dělal hloupého. „A co já s tím?“

„No tak, sousede... Musíme si přece pomáhat, ne?“ Teď pro změnu zoodealer poplácal spolubojovníka z bílé gardy. „Dám vám ho – řekněme – za blbých šest marek.“

Lukeminenovu pevnou preferenci blbých šesti marek sdílela jeho žena, která i pravým uchem leccos zaslechla. Postavila se za manžela a řekla rázně: „Já tu bestii doma nechci! Buďto ona, nebo já!“

Učitel souhlasně pokýval hlavou a prohlásil definitivně: „Tak jo, plácnem si.“ Pak už mnoho nestihl, jen přijmout Koskinenovu bestii, vděk téhož a stočenou, umně převázanou papírovou ruličku neznámého obsahu.

Čas, než se žena sbalí, využil pán domu k rozluštění tajemství listu. „Ahá, manuál!“ zajásal, když svitek rozvinul. Stálo tam:

Pes se jmenuje Vassi.

Umí tyto povely, ale já ho to neučil:

Sláva Sovětům! – zavře hubu a čeká kost.

Lenin zvítězí! – zavře hubu a čeká kost.

Ať žije rudé Finsko! – zavře hubu a čeká kost.

Mannerheim je náš! – štěká, kouše, a dokud nedostane kost, nezavře hubu.

*Záruka na to byla, ale právě vypršela.
Hodně štěstí! Koskinen.*

Pedagog brzy zjistil, že nový životní druh má oproti předchozímu i jisté výhody. Když nic jiného, existovaly povely, po kterých spolehlivě zavřel hubu. A sežral sotva polovinu. Navíc šel-li páníček po vsi s bílým přítelem, cítil se mnohem bezpečněji. Kup se mu zamlouval čím dál více. Netušil, že se v něm setkal se svým osudem.

Jednou ve středu využil nezvykle krásného slunečného počasí a vzal zvíře na procházku k řezníkovi. Náladu nasátou teplými světelnými paprsky, chtěl chlupáči

dopřát šťavnatou kost. Ovšem mrcha byla nějaká podrážděná a štěkala, až to budilo hrůzu v samotném majiteli. A před hospodou ke všemu začala nepěkně vrčet. Lukeminen po chvíli vrčel taky, až se neovládl a vykřikl utišující povel: „Lenin zvíťezí!“

Ozval se výstřel a zraněný učitel, psa v náručí, kulhal zpátky do chaloupky.

Incident by snad zůstal nepovšimnut, ovšem pak dorazil na návštěvu usměvavý řezník. I on plácal pedagoga podezřele po ramenou. „Viděl jsem vaši odvahu, pane učiteli,“ hodnotil obdivně, co mělo býti zapomenuto. „Tak jste taky prozřel.“ A pak to nejhorší: „Po válce vám to dosvědčím!“ Předal domnělému rudému hrdinovi a jeho psu půlku prasete a solidárně odkráčel k domovu.

Lukeminen zesinal, zezelenal, zfialověl, popadl dech a v příštích hodinách začal nenápadně – jen tak mezi řečí – poptávat kulomet. Načež se na něj začala nenápadně – jen tak mezi řečí – poptávat školní inspekce.

A pak to přišlo. Osvoboditelské vojsko. „Konečně!“ křičela vítězoslavně dvacítká utlačovaných, zatímco donedávna dělný lid neochotně skládal zbraně. V Rantasuu padlo jen pár výstřelů, na oslavu. Nebylo mužů, nebylo vůle. Co se tvářilo rudě a umělo střílet, odešlo dávno na frontu, a když se fronta přišla podívat do vsi, nic rudého už nepřinášela.

Zde bylo dobojováno a nastal čas represí. Popravy, konfiskace majetku nemajetných rolníků, povýšenost vítězů, pokořování poražených. Všechno to mravní bahno z tlejících mrtvol padlých vojáků, jimiž se nikdo nenarodil. Vybojovaná demokracie byla mrtva a právo připíjelo výlučně s vítězi. Kdekdo byl v těch dnech v Rantasuu zbit přímo na ulici, leckdo odvečen do zajetí. Proč rozepisovat nechutné detaily zla po výkonu...

Hůře bita než rudí byla jen hajného dcera Irma, která odmítala třídní rozdíly nejen v lásce a bez vědomí svého otce při přechodu bílých vojsk ukryla v hájence dva mladé bolševiky, čímž jim dost možná

zachránila život. Děvče si odvážným skutkem vysloužilo punc zrady a posměšky slýchalo takřka odevšad, svého činu – na rozdíl od otce – přece nelitovalo a utkvěle věřilo, že zlé časy pominou i pro ně.

III.

TĚŽKÉ ZAČÁTKY

Boje skončily, ale matka Nenávist našla inkarnaci v jejich dceři. A co hůř – přišel hlad. Neboť pracovní sílu tvořili rudí, a rudí schopní práce byli buď mrtvi, nebo v zajateckých táborech.

Zášť bílých pánů tak přece jen byla smířlivější než jejich nepřátel. Na úřadech se dokonce začaly kupit žádosti o propuštění toho kterého pachtýře – pro obecný prospěch. Když jejich počet přesáhl obsah termínu „zanedbatelný“, byl vydán formulář s poetickým názvem: *Vratte mi mého komunistu*.

Hospodář Koskinen nezaváhal a lejstra se domohl jako jeden z prvních. Posadil se do kuchyně a pod dozorem ženy svátečně třímal výherní kupón. Tužka v jeho pravé ruce opisovala vlnky rozverně melodie přenášené z učesané hlavy.

Pětičlenná rodina zasedla a bílý vladař počal rozplétat Hunajova pouta. Nejprve vyplnil iniciály své jakožto žadatele, pak toho zpustlíka. „Nevíš, kdy se narodil?“ začal a tázavě pohlédl na manželku.

Ta se zatvářila – jako žena. Věděla vše, jen tohle ne.

„Nevadí,“ pokračoval hospodář nevzrušeně, „políčko proškrtnu.“

Proškrtných políček přibývalo a Koskinen se při vyplňování zapotil znatelněji, než býval čekal. Ještě že mu byla nápomocna Martta, která toho o Hunajovi věděla mnohem více než muž. Jen tohle ne.

A tak žadatel vítězně finišoval dlouho před večerem. „Nevíš, co znamená zkratka BK?“ zeptal se znovu ženy.

„V jakém kontextu?“

Hospodář se poškrábal na bradě. „Je tu otázka, v jakém stavu chci zajatce převzít.“

Váhavé ticho přerušil sám tazatel. „Možná bez kůže – nebo bez kosti... Co myslíš?“

„To nekřížkuj,“ zareagovala hbitě žena. „Napiš tam prostě: vcelku.“

„Tak jo. A co sem? – Popište stručně zločincův vzhled.“

„Já nevím,“ přemýšlela nahlas Martta. „Co třeba: zrzavý?“

„Máš recht!“ vzdychl spokojeně Koskinen a kolonku obohatil poznámkou: „Zrzavý, se zákeřnýma očima.“

Úřední šiml se cestou musel hodně štvát, protože kladná odpověď dorazila rychleji, než předplacený komunistický tisk. Dům Koskinenových znovu rozzářila naděje. Zase bude pachtýř, zase bude jídlo!

Kýžená chvíle následovala poštovní oznámení s týdenním odstupem. Dva urostlí valaši líně cupitali venkovskou silnicí, táhnouce za sebou dlouhý tlející povoz se skupinou vychrtlých, nuzně oděných mužů, z nichž žádnému nemohlo být více než čtyřicet, pětáctyřicet let. Ale všichni vypadali starší.

Spřežení projelo bez povšimnutí kolem pošty i krámu. Zastavilo až před Koskelou. Martta zaslechla zvuky kopyt a zvědavě odhrnula záclonu. Přes okno spatřila úředně vyhlížejícího muže s uhlazeným knírkem, kterak sestupuje z kozlíku a šine si to rovnou k jejich domu. Zavolala muže a ten vyšel návštěvě v ústrety.

„Vy jste Koskinen?“ zeptal se host na uvítanou.

„Jsem,“ přikývl hospodář. „Proč?“

„Tak tady je máte!“ odvětil suše střízlík s arogancí zrozenou někde za přepážkou.

Koskinen nerozuměl. „Je?“

„Heleďte se, člověče, já na diskuze nemám čas. Žádal jste o navrácení posluhy?“

„To ano, ale...“ drmolil domácí.

Sebejistý posel hovořil monotónně a pevně jako soudce. „Jaképak ale! Všichni tvrdí, že se jmenují Hunaja, všichni jsou zrzaví, a račte se přesvědčit, milej pane, zákeřné oči – jak tady píšete – radost pohledět!“

„Jenže ten můj byl jeden!“ vykotal nedávný vítěz.

„No vidíte, jak jsou naše úřady štědré!“ utrousil chlapík s úšklebkem. „My nemáme čas ani možnosti zjišťovat, kterej je ten váš.“ Pak pokynul vozkovi, aby vyzáblé muže seřadil před adresáta.

Ten stále dýchal rychleji, než bylo lékařsky doporučováno. „Říkám vám, že byl jeden, ne dvanáct!“ Také jeho hlas měnil

původní parametry, zejména hloubku. Situace začínala být opravdu vážná, neboť to vypadalo, že jedna rudá rota právě našla nové působiště. Bližší pohled Koskinenovy obavy ještě zesílil, dva tucty očí působily opravdu echt zákeřně! Rovněž domněnka, že se nejedná o chaoticky vybrané jednotlivce, ale o dobře organizovanou jednotku s důstojníkem, podnícená krví potřísněnou zástavou v ruce jednoho z dárečků, zaváděla úředníkův chvalozpěv do mollových tónin.

Nakonec mezi oběma zúčastněnými propukla prudká hádka, rezultující v rozhodné: „Tak si jednoho vyberte a dejte mi svatej pokoj!“

Hospodářův tep se zklidnil, rty se přestaly třást a krok zacílil do těsné blízkosti zajateckého šiku. Jednomu po druhém svrchovaně pohlížel do očí, hledaje toho svého. Jen praporečníka obešel zcela bez zájmu.

Našel. Hunaja alias číslo jedenáct byl zpátky. Oči nepřátel se opět setkaly. Vzдор vleklé zášti a četným křivdám v obou my-

slích, Koskinenův zrak propouštěl radost. Nutno uznat, že i Hunajův, ten ale působil jaksí zákeřně.

A co se dělo dále? Kořeny nenávisti stále nebyly vyvráceny, ale po prožitém utrpení na obou stranách už nezely tak hluboko – snad že okolní půda poněkud zpískovatěla. Nevraživost ve finské společnosti přesto přetrvávala ještě léta a mnoho lidí bylo o jednadvacet let později, při válečném ohrožení nepřítelem zvnějšku, vlastně překvapeno, jak jednotně a odhodlaně se národ ruskému agresorovi postavil.

Na jaře osmnáctého roku však vášně svolovaly k příměří jen pod tíhou totálního vyčerpání. Přeživší nepřátelé se pomalu učili vzájemným pohledům, třebaže hustý kal křivdy zpočátku z hlubokých niter nepropustil k hladině očí ani povlak viny. Viditelných změn bylo málo a výrazných ještě méně. Snad pouze dvě: z ulic zmizely volně dostupné zbraně (takže se rodiče již nemuseli bát o své ratolesti při hře na vojáky) a komunistický plátek Naše revo-

luce změnil název na Naše příští revoluce. Předplatitelů ovšem ubylo, neboť finští soudruzi, kteří se s porážkou nesmířili, uprchli přes východní hranici, odkud do Finska na oplátku přišly masy bývalých komunistů, kteří už pozemský ráj na sovětský způsob zakusili.

A osud Rantasuu? Také zde se klima měnilo zvolna a pomalu. Máslo na hlavě měli všichni, největší kostku ale pošťák. Věděl to a bál se. A stával se uvědomělým. Tak dlouho v obavách o vlastní život volal po vzájemném odpuštění a sjednocení rozpolceného národa, až s tímto programem vyhrál obecní volby a stal se starostou. Nečekaný kariérní skok jej uklidnil a ze samé radosti dokonce učinil několik rozhodnutí ve prospěch celku. Vyhověl, kde mohl. Odmítl jediné – elektrifikaci vsi, spojenou se zavedením pouličních luceren. Znal jejich multifunkční využití a říkal si, že pokud má jednou o veřejnou funkci přijít, tak s nohama pevně na zemi.

IV.

EPILOG

Celou tou zhmotnělou, krví napitou bolestí kráčela jednoho sychravého podzimního dne hajného Irma. Mířila do krámu, potřebovala chléb a trochu mléka. Cestu jí zastoupil neznámý dlouhovlasý muž. Vypadal zpustle a děvče napadlo, že se ze zajateckého tábora vrací další voják – bůhvíodkud a bůhvíkam. Pozdravila, on odpověděl a smutně se zeptal, co se tady stalo.

Irma nerozuměla. „Přece to, co všude,“ odpověděla.

I muž se podivil. „Nikoho tady neznám,“ řekl a mlčky se rozhlížel nekonečnou mlhou. „Jen tebe.“

„Mne?“ usmálo se děvče. „Nepamatuji se, tvou tvář neznám. Odkud jsi?“

„Přece odsud. Vždycky jsem tu žil.“

„Ále kde!“ mávla rukou Irma. „Ty vtipálku!“

Muž však trval na svém. „Nežertuji,“ opáčil klidně, leč stále posmutněle.

„Tak od koho jsi?“ zeptala se dívka naléhavě. „Od Lukeminenů, Hunajů, Lokkiů, Kuhmů, anebo od Koskinenů?“

Neznámý tápavě pokýval hlavou. „Nikoho z nich neznám.“

Irma se poťouchle zasmála. „Ty jsi mi divný patron. A za koho jsi bojoval? Za Lenina, Mannera, či Mannerheima?“

„Ty tři taky neznám, ačkoli... Ten poslední je mi trochu povědomý. Snad se ještě setkáme.“

Asi jej poznamenala válka, pomyslela si dívka na adresu toho cizince. „Hodně štěstí, ať kráčíš kamkoli!“ popřála mu na cestu a syrovinou navlhle mužovy vlasy přikryla vlastní čepicí.

„I tobě,“ odvětil obdarovaný a pokračoval mlhou do neznáma. Nedivil se, že jej děvče nepoznalo, kdo by zde ještě dnes čekal Syna člověka.

*Krásný je výhled z roztoužení
na roztančenou krajinu
Krásný je smutek, v jehož dlení
se smáčí stezky odstínů*

*Krásný je příslib, když se mžení
odváží přikrýt hladinu
Poslední píseň v letním znění
s refrénem plným podzimu*

*Někdy zve krásu, což se cení
i skutek s pachem zločinu
Krásný je soucit v cizím zření
bezbřehá lítost, v které pomínou.*

FINSKÉ SLOVO LÁSKA

Srnka na Salorantě

*Tělo hnáno hrdým ladem
tlamička spásá bolístka bezocasá
vadnoucí slunce zapomnělo hrát
jen prstíky toulavé smáčí ve vlažně
vydouvavé noci*

*V očištných vodách něhy mých očí
koupou se společně úcta s ostychem
oba tak mladí
přec nerdí se jim líce
hlazení hebkým vánkem
vlaží svá provátá mladická srdce
tak lehká jako duše ptáka
povzdechem odváta z dlaně
andělovy
opojnou rosou
okvětím čistoty vyplakanou
Nasládlé vůni světelných dotyků
naslouchající
osuší štěstí spánkem*

*A ulehlá tráva tichem kolébaná
lehounce šeptne:
„Nebud’ tu krásu
vetřelče!“*

Ledové stěny nejlépe hřejí.

Píše se konec roku 1939. Napjatá situace v Evropě se vyhrocuje a vtíravá nejistota zachvacuje i obyvatele zemí válkou dosud nedotčených. Lidé se bojí, co bude zítra – co hůř, co bude příští hodinu. Bojí se vlastních sousedů, sousedů za hranicemi, bojí se všeho. Jednání několika šílenců však nezpůsobuje pouze strach a rozkol mezi národy, ale také odloučení láskou spjatých párů – dnes bychom řekli mileneckých dvojic. V některých zemích, kupříkladu Itálii, Španělsku či Jugoslávii mnohdy dokonce trojic.

Děj našeho vyprávění se odehrává o něco severněji, v oblasti Karelské šíje na jihovýchodní finské hranici. Ani zde není klid. Sovětské územní požadavky, opakovaně předkládané finské vládě, mají natolik zásadní charakter, že jejich vyhoštění by nejenže odsoudilo k nucenému odsunu obyvatelstvo z pohraničí, ale významně ohrozilo vlastní suverenitu země.

Obdobný příklad v Československu je toho zářným důkazem. Není divu, že se finské vedení zřící životně důležitých patnácti procent území odmítá.

A právě zde, v místech nejohroženějších, v příhraničních karelských vískách Saloranta a Riihi, počíná se vyprávěti náš příběh. Příběh dvou dospívajících lidí, dvacetiletého Jaakka Lintunena – ryšavého střizlíka s chladnou tváří, odhodlanýma očima a rozvážnou hlavou i ústy; a jeho vyvolené, o rok mladší Seiji Lopponenové – pomenší plavovlasé boubelky, jejíž ústa (snad díky zděděnému jižanskému temperamentu) naopak propouštějí víc než je zdrávo.

Není to povídání o divoké vášni nespoutaného jihu, je to příběh lásky chladného severu, příběh převyprávěný z finštiny – řeči více myslí než slova. Je to příběh finské lásky.

LISTOPAD

12. listopad 1939 – JASKA A SEIKKU

Malá zšeřelá místnost sálala odpoledním klidem jako obvykle. Holé dřevěné stěny se tvářily stejně chladně jako bílá krajina za oknem. Jen stará nedbale postlaná dubová postel, nad ní zarámovaná fotografie nebohé Jaakkovy maminky a čtvercový stolek s rádiem v severovýchodním rohu napovídaly výskytu života. Právě zde, v zasetí rozhlasových vln, trávil Jaakko Lintunen většinu volného času. Dnešek nebyl výjimkou, zatuchlou pustotu tak vířil alespoň praskající mužský hlas: „...Přesnější vývoj událostí prozatím nejsme schopni odhadnout, vše záleží na probíhajících jednáních našich vyslanců...“

Posluchačovu pozornost náhle vyrušil zvuk vrzajících dveří. Do místnosti vešel otec, nesoucí ke kamnům pár polen. „Jasko,“ oslovil syna, „co zase dřepíš u toho rádia?“

„Tiše, tati! Poslouchám!“

„Vždyť pořád klebetí o tom samém!“

Na zlehčující otcovu větu hoch nereagoval. Nastalé ticho přerušil až po chvíli. „Bude válka!“

„Ále, co by byla. Rus zase jenom vyhrožuje!“

Opět ticho, jen neznámý hlas z přijímače vrhal stále temnější stín na východní stranu Pobaltí.

Další příval deprimujících řečí Jaakko nevydržel. Vstal a chopiv se svetru, měl se k odchodu.

Otec se za ním ustaraně ohlédl. „Kam jdeš? A co že tak nalehko? Vždyť tam mrzne! A vůbec, pojd' mi pomoct, v kůlně je toho pěkná hromada!“

„Nezlob se, tati, spěchám za Seikku, jsme domluvení. Ale přijdu brzy a pomůžu ti.“ Hoch si přehodil přes ramena kabát a vyběhl ze dveří.

Hřmotný sedlák nad synovým počínáním jen rezignovaně mávnul rukou, právě tak jako nad stále častěji slýchanou zdobnělinou pravděpodobné snachy.

Jaakko chvátal mílovými kroky na místo

smluvené schůzky. Věděl, že Seija bude netrpělivá a bude se na něj zlobit.

Ta mezitím přecházela po pasece a neustále se dívala směrem, odkud obvykle přicházel. Když ho uviděla, zamračila se. „Konečně! Vždycky se dušuješ, že přijdeš včas, a já pokaždé mrznu jako rampouch!“ Vypadala nazlobeně, avšak z tónu jejího hlasu zněla spíše vlídnost než zloba.

„Moc se omlouvám, Seikku. Víím, že to říkám vždycky, ale dřív jsem to nestihl. Vlastně tě jdu jen pozdravit. Slíbil jsem tátovi, že přijdu brzy a pomůžu mu se štípaním dříví. Zítra si to vynahradíme.“

„To říkáš taky vždycky! Někdy si nejsem jistá, jestli mě máš doopravdy rád!“ řekla maličká baculka mnohem nazlobeněji.

„Jasně že mám, jinak bych sem takovou dálku nechodil.“ Přes veškerou snahu neznělo hochovo ubezpečení právě nejpersvědčivěji.

„Ani bys mi to neřekl, kdybych se sama nezeptala!“

Jaakko cítil nebezpečí počínající hádky, proto rozhovor rázně utnul. „Už musím jít,

tak zase zítra.“

Zklamáná dívka s povzdechem sklopila zrak.

13. listopad 1939 – ROZHODNUTÍ

Jaakko znovu a znovu vysedával u malé bedýnky, z níž každým dnem vycházela úzkostlivější slova. Stále táž nehnutá póza, ucho přitisknuté na reproduktoru. „... Jednání vládní delegace, vedené Juhem Paasikivim, dopadla v Moskvě neúspěšně. Co přinesou příští dny, nevíme. Je ovšem nanejvýš pravděpodobné, že Sovětský svaz územní požadavky nestáhne, proto lze již v nejbližších hodinách očekávat vyhlášení mobilizace, zejména na východní hranici. Nadále věříme v pomoc západních mocností...”

Jak zřejmo, poslední dny Jaakkovi příliš veselí nepřinášely. O to více se těšil na pravidelná podvečerní setkání se svou milovanou. Dnes však nemělo zůstat u pouhé schůzky. Denně vstřebáváje narůstající skepsi, odhodlal se chlapec k zásadnímu

kroku. Uvažoval o něm už dávno, přesto dosud věřil, že jej nebude potřeba. Teď pochopil, jak se mýlil. Další čekání nemělo smysl. Hodil na sebe teplé oblečení a pospíchal na paseku. Dorazil jako obyčejně. Pozdě.

Také jej už z dálky vítal Seijin křik: „Ale dneska jsi to vážně přehnal!“

Udýchaný hoch se nezdržoval ani s pozdravem, natož s omluvou, a přistoupil hned k věci. „Teď mě dobře poslouchej, Seikku,“ řekl a s nejvážnějším výrazem pokračoval ve výkladu instrukcí: „Jakmile přijdeš domů, obleč si ty nejteplejší věci, které najdeš, a vrať se co nejrychleji sem.“

Zaskočená dívka jeho slovům za mák nerozuměla. Pokusila se bláznivému nápadu oponovat, hoch ale její snahu rázně utnul:

„A s ničím se nezdržuj!“

„Vždyť je skoro tma, co chceš proboha dělat?“

„Neptej se a poslechni mě. Nechej rodičům vzkaz, že dnes nepřijdeš domů, ať se nestrachují. Napiš, že budeš se mnou.“

„Ty ses zbláznil, to mi táta nikdy nedovolí!“

Zrzek nepřipouštěl žádná ale. „Neříkám, aby ses ho ptala, jen mu nechej vzkaz!“ Dalším vysvětlováním se nezdržoval. „Tak už běž!“

Světě, div se, tentokrát to nebyl Jaakko Lintunen, kdo se opozdil. Byla to Seija. Chlapec na ni čekal déle než půl hodiny. „No to je dost!“ prohodil jízlivě, jakmile dorazila.

Dívčin klid ale nerozhodil. „Aspoň víš, jaké to je, čekat v tomhle mrazu,“ odvětila jako by se nic nestalo, načež podala stručné vysvětlení. „Nemohla jsem najít kabát.“

„Vždyť jsi ho měla prve na sobě, když jsme spolu mluvili!“

„To byl přece jiný, tenhle je mnohem slušivější. To sis snad všiml, ne? A krom toho, tohle všechno byl tvůj nápad. Já ani nevím, proč tě poslouchám.“

Jaakko raději utichl a pohybem zavelel k odchodu.

Seija se ale nevzdávala tak snadno. Když chůze, pak řádně odůvodněná. „Tak řekneš mi konečně, co se děje? Kam to jдем?“ ptala se pořád dokola.

Druh odpovídal neurčitě: „Řeknu, ale později. Teď na to není čas. Prostě mi věř.“

„To se ti řekne – věř...“

Hoch zvažněl. „Copak jsem ti někdy lhal?“

Dívka, v zimním oblečení působící jako kulička, se krátce zamyslela. „No...“ řekla váhavě, „mimo časy schůzek snad ne.“

Konec věty, byť pronesen zvláštním rozvláčným tónem, Jaakka upokojil. „Musíme do večera ujít pěkných pár kilometrů.“

Seija, krácející kousek za ním, nesouhlasně namítla: „Vždyť je večer!“

„Myslel jsem do pozdního večera. A přidej, Seikku! Proč se tak táhneš?“

Dívka se ostře ohradila. „Copak jsem nějaký kůň, kterého můžeš honit, jak se ti zlíbí?“

Nikdo z nich netušil, že válka vypukne za dva týdny.

Zvědavé Seijiny řeči nebraly konce. Co pár

minut nová otázka, nový problém. „A kde je ta chatka, ve které chceš přespat?“

Jaakko dotaz zprvu nepochopil. „Jaká chatka?“ zeptal se, možnou paniku vzbuzující slova však naštěstí pronesl takřka šeptem. Porozuměl až záhy. „Jo, chatka! Taky se po ní dívám. Někde by tu měla být,“ dělал, jako že nic. „To bude legrace, pokud ji nenajdeme. To nám pak nezbude než přespat venku.“

Seija pro Jaakkův žert nenacházela pochopení. Naopak, svým výrazem zavadala chlapci skutečný podnět, ať už k hledání nebo ke stavbě.

14. listopad 1939 – POSLEDNÍ TEPLÉ RÁNO

Tentokrát to dopadlo dobře, štěstí hochu přálo, ale bylo to o fous. Nebýt náhodně objeveného statku a nezištné ochoty jeho pána, jistě by mu vyvstaly nemalé potíže. Takhle se ovšem jihokarelský pár vyspal dorůžova, navzdory časnému vstávání. Dávno před rozbřeskem, o sedmé hodině ranní stál na prahu, sbalen a připraven k od-

chodu. A také řádně nasnídán, neboť štědrý hostitel na přátelské dvojici rozhodně nešetřil.

Právě k němu Jaakko upřel svůj zrak. „Ještě jednou vám děkujem,“ řekl a na záda nahodil objemný tlumok.

„Nemáte zač,“ odvětil statkář.

Chlapec byl jiného mínění. Při pohledu na rozespalou Seiju, podpořeném večerními vzpomínkami, neutuchal v projevech vděku. „Ale máme, nebýt vaší pohostinnosti, mrzli bychom teď v lese.“

„Co je jeden nocleh a trocha jídla proti vaší službě vlasti? Jen to těm Rusákům s klukama pěkně nandejte! Ať dostanou co proto!“

Jaakko, ukrytý pod objemným batohem, souhlasně přikývl. Následně podal statkáři ruku na rozloučenou.

Seija rozhovoru nerozuměla. Loppone-novi neměli rádio, proto se k nim informace dostávaly se zpožděním. A tak, jakmile se vzdálili mimo hostitelův doslech, zasypala Jaakka nespočtem otázek. „Cože? Jakým Rusákům? Co nandejte?“

Duchapřítomný hoch naštěstí zachoval rozvahu. „Hrajeme s nimi dneska hokej,“ odvětil s klidem.

„A proč mluvil o tobě? A jaká služba vlasti?“

„To se tak říká mezi fandy,“ řekl chlapec jakoby nic a zastavil tak proud dalších špionážních otázek. Věděl však, že téma zdaleka není vyčerpáno a že se k němu dívka dříve či později vrátí, neboť ač upovídaná, nebyla Seija vůbec hloupá.

První zkouška Jaakkovy výmluvnosti přišla až nečekaně brzy. Seija v řeči skutečně neotálela. „V kolik hodin myslíš, že se vrátíme?“

„Kam?“ zeptal se hoch.

„Kam asi, domů přece.“

Jaakko zalapal po dechu, tuše další obtíže. „Což o to, hodinu bych ti i řekl, ale datum...“ sykl nesměle, drže rozhovor v intencích jemného náznaku.

Dívka sice hned nepochopila nebo snad nezvykle slabý hlas dokonce přeslechla, nicméně její otázky ustaly v jistě opodstat-

něných stížnostech na nadměrnou vlhkost sněhu.

A tak Jaakko raději utichl a s úlevou se zaposlouchal do zajímavých teorií o schválnostech lesního klimatu vůči své milované.

Netrvalo ale dlouho a Seija se připomněla s dalším problémem. „Já mám hlad.“

Jaakko se otočil za sebe. „Ještě že ses ozvala. Báł jsem se, že jsem tě ztratil,“ řekl ironicky. „Vždyť jsi teď snídala.“

Nezaměnitelný hlas na obzoru reagoval jako vždy pohotově. „To bylo pěkně dávno. Mimochodem, co vlastně táhneš v tom báglu? Tam snad nějaké jídlo máš!“

„Něco jo, ale musíme šetřit.“

„Proč šetřit? Za chvíli budeme doma, ne?“ Hochovo mlčení vzbudilo v dívce podezření. „Že ty jsi zabloudil! Já to věděla, to jsem důvěřovala tomu pravému! Že já hloupá...“

Jaakko vystihl jedinečnou příležitost vykrotit se ze zdánlivě neodvratného a zdlouhavého vysvětlování. „Já za to nemůžu,“ odvětil tónem, potvrzujícím Seijinu

domněnku.

„To jsem zvědavá, jak nás z toho lesa do večera vymotáš.“

„Do večera to asi nestihnu,“ pípнул druh.

Děvčete se zmocnil vztek. „Jak nestihnu! Víš, jak se o mě rodiče budou bát, když nepřijdu včas domů? Už mě s tebou v životě nepustí ven! Kdybych teda vůbec sama chtěla...“

Brada nadšence opět spadla.

Mrzuté slunce, necitelně vytržené z laskavé náruče zimního spánku, si neochotně odbylo zkrácenou směnu, při níž s krajní nevolí vyslechlo několik řízných Jaakkových připomínek ke kvalitě své práce, s pocitem vrcholného štěstí pak Seijiny připomínky ke kvalitě „ryšavé volby“, aby pouhé čtyři hodiny po poledni ohlásilo „padla“, po vzoru ubrblané Lopponenky okázale zrudlo a s rozhozenými paprsky a vzteklým: „Počkej v červnu, pitomče!“ sklouzlo za jehličnaté kštice nad obzorem.

Ryšavého adresáta ale více znepokojoval

hlas mnohem bližší. Nebylo pochyb, komu patří, Seijino skuhrání bylo nezaměnitelné:

„Mě bolí noha!“

„Hlavně že pusa je plná síly,“ odvětil Jaakko nejtišeji, jak dovedl, zatímco v duchu burcoval svou trpělivost: „Vydrž, Lintunene, jednou se musí unavit!“

Dočkal se. S nástupem soumraku vystřídala všední témata odůvodněná obava. „Kde budeme spát?“ Dívčin alt zněl každým slovem vlídněji.

„Už to tak vypadá, že tady.“

„Kde tady? Já žádné stavení nevidím.“

„Tady v lese,“ upřesnil hoch.

Seija se na něj zle obořila. „Ve sněhu? V tomhle drahém kabátě? Nikdy!“

Jaakko pobaveně navrhl druhou alternativu. „Taky můžeš na stromě, ale musíš dávat pozor na rysy,“ zasmál se.

To dívce do smíchu očividně nebylo.

Chlapec konečně pochopil, že s takovou brzy nebude ani jemu, sňal ze zad batoh, zpoza opasku vytáhl nůž a se slovy: „Nikam nechod’!“ zmizel ve tmě.

Ještě pěkných pár minut k němu doléhal hysterický Seijin křik: „Co když zase zabloudíš?“

Další důvod, aby se o to Jaakko opravdu pokusil, nicméně silný charakter převážil a hoch se vrátil, i se dřevem.

Zakrátko se oba Karelané choulili kolem čerstvého ohniště. V jedné ruce chléb, druhou mezi koleny. Jaakko trhal chleba jako vlk svou kořist. „Takhle mi dlouho nechutnalo, i když je to tvrdé jako štolverk.“

Seija nezvykle mlčela.

Chlapec se při dalším soustu zadíval na hvězdy. „Vypadá to na jasnou noc.“

Prokřehlou dívku momentálně zajímala věc mnohem prozaičtější. „V čem budeme spát?“

Hoch odložil krajíc na kámen a začal se přehrabovat v batohu. „Kam jsem to jen... snad jsem to nezapomněl. Ne, tady je to!“ Posléze vylovil dva spací pytle svázané do ruličky. Jeden, mohutnější, podal Seije. „Na, do toho se zabal. V tom ti snad zima nebude, je vycpávaný kožešinou.“

„Ten vypadá vážně teple,“ přisvědčilo děvče.

„Však je po dědovi. Jo, stará poctivá práce, takový už dneska neseženeš.“

Seija ustaraně pohlédla na Jaakka. „A co ty?“

„Mně stačí tenhle.“ Chlapec rozvinul druhý válec, sotva polovičního objemu. „Jsem na zimu zvyklý. Doma v noci nemíváme víc než deset stupňů.“

„Brr!“ otřepala se dívka a zachumlala se do svého vaku.

Jaakko přihodil do ohně několik polen a Seiju následoval. Závěrem přidal cennou radu: „Přehod' si přes hlavu kapuci, ať ti neomrznou tváře.“

Z teplejšího pytle se ozval tenký hlásek. „Jasko?“

„Ano?“

„Proč tohle všechno? Víím, že nebloudíme, viděla jsem, jak sis v poledne prohlížel mapu. Kam jdeme?“

Udivený hoch se zarazil. „To ti zatím nemůžu říct, prostě mi musíš věřit.“

Seijina nejistota vyplouvala na hladinu.

„Naši se zblázní strachy. Nic o mně nevědí.“

„Neboj se, dozví se to od mého táty. Napsal jsem mu, že se pár dní neukážu. A vaši přece vědí, že jsi se mnou.“

Tábořištěm zavládlo naprosté ticho, v nočním lese působící velice sugestivně. Zářící měsíc ale zaplašil bázlivé představy obou zakuklenců. Každý z jedné strany ohniště, přilepený na samém jeho okraji.

Dlouhé mlčení narušil až libý Seijin hlásek. „Mám tě moc ráda, Jasko.“ Toužebné odpovědi se však nedočkal. „Ty už zase spíš...“

Nespal.

15. listopad 1939 – PŘIJETÍ DIVOČINY

Do nového dne Seiju přivítalo jasně zářící slunce a do posledního mráčku vymetená obloha. Udivilo ji, že některé oharky v ohništi stále doutnaly. Pak se její zrak bezmyšlenkovitě upřel na Jaakka, vyspávajícího opodál. „Vstávej, lenochu,“ řekla rázně a dloubla spáče do břicha.

Ten nevrle odsekl: „Nechej mě spát.“

Dívka mu hned začerstva připomněla trpkou realitu. „Mám hlad a strašně mě bolí nohy!“

„Tak buď ráda, že ležíš.“

Neúnavná brbla v řeči nadále neutu-
chala, zjevně nehodlajíc hochu dopřát del-
ší spánek, než měla sama. „Jak daleko to
ještě je?“ zeptala se.

„Co?“

„No to, kam jdeme.“

„Moc ne, asi měsíc cesty.“

Děvče naštěstí nebralo odpověď vážně.
„Ty zase po ránu nevíš, co říkáš.“

„Když myslíš...“ řekl hoch ledabyly.
„Hlavně mě nechej spát.“

„Tak si spi, ty povaleči! Já se zatím po-
dívám po okolí. Třeba konečně zjistím, kde
jsme.“

Doba její absence se sotva prokousala
k páté minutě a iniciativní průzkumnice
byla zpět. Prosvištěla tábořištěm k patnácti-
metrové sosně, pokusila se o šplh, pře-
běhla k třímetrovému smrčku a pokusila
se bůhví o co. Teprve když její stopy opsaly

na sněhovém výkresu kružnici se středem v bodě „Jaakko“ a poloměrem „Jaakka ještě vidím, šelmu ještě ne“, spolklo ji větroví jedné z borovic a ozvalo se slabé: „Bacha, medvěd!“

Rozespalý střed zavětril v čerstvém jitru pach nebezpečí, vycházející jak z netaktické polohy, tak z nadmořské výšky, bodu to nepříjemně nízkého. Vyskočil z pelechu a vyplašeně zkontroloval okolí. Všudypřítomný klid sice ostře protiřečil podsouvaným obavám, nicméně nehybný vzduch a metrové rozestupy mezi Seijinými stopami plnily atmosféru předtuchou brzké bouře. Hochovy nozdry nasály dusnou zvěst a nohy se rozběhly k obydlené borovici. Když jí dosáhly, objaly ruce kmen a s pomocí jeho nerovností stoupaly vzhůru. Závratné úsilí ale zhatila necitelná Seija.

„Obsazeno!“ křikla a kopla lezce do ramene, až upadl. „Najdi si svůj strom!“

„Všechny jsou moc vysoké,“ odvětil naléhavě Jaakko.

Zpod hustého jehličnatého větroví se vytrčila napřímená paže. „Támhle máš pa-

řez!“

Kompozice hochovy tváře ztratila řád. „To mám na něj vyskočit?“ Četné stopy v blízkosti dřeviny napovídaly, že i o to se už *někdo* pokoušel.

Paže se zatáhla a větvoví utichlo. Jasně tak demonstrovalo redukci dívčiny solidarity do sféry „držím palce“.

Chlapci nezbylo než spolknout hořkou pilulku a zaútočit na jednoho z jehličnatých obrů.

Rozechvělá dívka zatím upřesňovala detaily děsivého zážitku. „Viděla jsem stopy.“

Jaakko, v půli cesty k vrcholku dvacetimetrového smrku, se zastavil a nevěřícně zopakoval poslední slovo: „Stopy?“

Bezpečný úkryt panikářku konečně uklidnil. Otočila se na druhá a počala s líčením čerstvé zkušenosti podrobněji. „Ve sněhu jsem viděla otisk obrovské tlapy!“

Hoch nevěřil svým uším. „Stopu?!“ řekl znovu, se zvláštním důrazem na poslední hlásku.

Seija poznámce nevěnovala pozornost a nerušeně pokračovala v popisu hrozivého

úkazu. „Mělo to snad čtyři prsty a průměr jako...“ Chybějící slova nahradily do šíře rozhozené ruce, div že vypravěčka neslétla se stromu.

Šplhoun pochopil. „Srňka!“ řekl a usmál se vlastní naivitě.

A tak se lezlo zase dolů. Stejně jako na stromě, byla Seija dřív i pod ním. A jelikož neměla co na práci, popichovala ubohého chlapce i několik metrů nad zemí. „Tak co? Bude ti to ještě dlouho trvat?“ Otázka se opakovala v pravidelných půlminutových intervalech.

Chudák Jaakko měl jiné starosti. „Kdybych věděl, jak jsem se sem dostal...“

Dívka dole neměla stání. „No tak, přidej trochu, začíná mi být zima!“

„Počkej, až budu dole!“ odsekl severan, jindy tak chladný.

Pak se stalo něco zvláštního, hoch ztratil audiovizuální kontakt se zdrojem svého vzteku. „Konečně je zticha,“ řekl uleveně a započal druhou vlnu nadávání. „Že já hlupák ji s sebou tahal!“ Zlostné řeči neuti-

chaly, dokud se jeho nohy nedotkly země. Jakmile se tak stalo, prošel si znovu oněch deset metrů takovou rychlostí, jakou dokázala vysvětlit pouze srážka jeho nosu s čenichem huňáče, vyčkávajícího u kořene.

Ostatně Seija již notnou chvíli držela pozici pár větví vedle. „Tak srnka!“ řekla posměšně. „Ale nic si z toho nedělej, já bych zase před pár vteřinami přísahala, že jsem viděla šedesátikilovou veverku. I když na veverku se to pohybovalo příliš hbitě.“

Vyděšený Jaakko zatím stěží popadal dech. „Tos mi nemohla něco říct?“

„Copak byl na to čas? A pak, kdybych začala křičet, kdo ví, co by udělal.“

„Před chvílí ti křik nevadil!“

V pokračování nikam nevedoucího dialogu nenacházela Seija smysl, proto jej ukončila. Namísto toho se zamyslela, jak situaci vyřešit. „Co budeme dělat?“ zeptala se po krátké pauze.

„Patrně čekat, až odejde,“ odpověděl Jaakko.

Nicméně bručoun se k odchodu neměl. Původkyně huňatého problému dělala pro nápravu, co mohla, přesto se její svérázný způsob zahánění šelmy míjel účinkem. Drolení kousků větviček, doprovázené hlasitým: „Ná puťa puťa!“, by patrně uspělo u jiného druhu zvěře.

Hoch jen mlčky žasnul. „Takhle ho určitě odlákáš,“ řekl posměšně, raději se ani nepokoušeje pochopit logiku opačného pohaví.

Osoba na vedlejším kmeni se rozčílila. „Já se aspoň o něco snažím, ty se jenom pneš!“

Jaakko reagoval výmluvně. „Ná puťa puťa!“ zopakoval dráždivě. Vlastní zlobu tím ale nezmírnil. „To ti tak zbaští!“ Následně promluvil k šelmě sám. „No tak, chlupáči, nechej toho! Co nevidět se setmí, a jak potom najdeš brloh?“ Ovšem ani přemlouvačný tón na vytrvalého strážce kmene nezabral.

Dívce se zatím vracela obvyklá nálada. „To je hrůza, celý den na stromě,“ vzdychla. „Nehodil bys mi aspoň něco k sněd-

ku?“

Vymrzlý Jaakko ochotou právě nehýřil. „To bych rád, ale nevím, jestli tam dohodím,“ řekl a volnou ruku ponořil do batohu. Trvalo dlouhé minuty, než narazil na něco jedlého. Konečně vyňal kulovitý úlovek a mohutně se rozmáchnul. „Letííí!“ křiknul a trefil Seiju do oka.

16. listopad 1939 – KONEČNĚ!

Příštího dne byla dvojice zpět na pevné zemi a pokračovala v pochodu. Ovšem v komentovaném pochodu! V pozadí se batolící, sněhem zafoukaná Seija se projevovala takřka neustále. „Co se teď asi děje doma?“ Vzpomínky na domov se jejími řečmi proplétaly stále častěji.

Jaakko se bezelstně pousmál. „Patrně vaši vysazují zeleninu.“

Dívka se rozohnila jako dračice. „Hele, na co narážíš?“ Pokračující výlev hněvu poodkryl příčinu. „Táta za to nemoh’, prostě někde slyšel, že když se zaseje do sněhu, budou mít semena víc vláhy a úroda se zvětší. A že to nevyšlo...“

Pobavený hoch nevěřil svým uším. „Vy jste vážně sázeli do sněhu?“

Hodinový příval tématických poznámek přiváděl Seiju k nepřičetnosti. „Nechej už toho, ty posměváčku! Copak nic jiného neumíš?“ Její tvář zrudla jako sovětská vlajka. „Jo, smát se druhým a dostat nás na strom, to je jediné, co dovedeš!“

Návrat k nepříjemným událostem popíchnul i Jaakka. Rozesmátá ústa tak vystřídal vážný výraz. „Tak za prvé, mladá dámo,“ řekl dotčeně, „nebyl jsem to já, kdo se přivalil do tábora s šíleným rykem: *Pomóc! Medvěd nebo bobr!*“ Chlapec pochopitelně historce trochu přidal. „A za druhé, zbavil jsem nás ho, nebo ne?“ Důraz na první osobu jednotného čísla napovídal očekávání chvalozpěvu. Nebo přinejmenším omluvy.

Ale to ne! Nebyla by to ženská, aby před pochlebováním svému zachránci nedala přednost protiútoky. „Ty že jsi ho zahnal!“ Ironický úsměšek podtrhl Seijin pohled na věc. „Kdybys mě tím bochníkem netrefil do oka, viseli bychom tam doted.“

Jaakko se nevzdával. Naopak, přiznání zásluh se dožadoval čím dál hlasitěji. „Byl to mnou hozený bochník, který ho nasýtil, nebo ne?“

Dívčin protiargument byl ale naprosto odzbrojující. „Já ho tečovala. Mimoto, kdybys spadnul sám, taky by se nažral do-sytosti. Jestlipak bys i to považoval za hrdinský čin?“

Chlapci nezbylo než potupně kapitulovat. Závěrem přece položil neslyšnou otázku sám sobě. „Jak to ty holky dělaj, že jim ta pusa neztuhne ani v takovýmhle mrazu?“ Na smysluplnou odpověď se však nezmohl.

Seija mezitím objevila další neřešitelný problém. „Jasko, já mám mokro v botách. Takhle dál nemůžu.“

„Tak si zase vylez na strom, tam je sucho,“ usmál se hoch. „Já vím, tam zas budeš mít sníh za krkem,“ odpovídal automaticky sám sobě. Pak přešel k vážnému tónu. „Podívej, do večera musíme přejít támhleten kopec.“ Slova doprovodil předpaženou pravicí. „Pokud držíme správný

směr, měli bychom za ním narazit na nějaké jeskyně. Tam se osušíme a přespíme. Tak už to těch pár hodin vydrž.“

Dívce se sice očividně nezamlouval užitý podmiňovací způsob, přesto se spokojila s tradičním brbláním typu: „Mě to nebaví“ a podobně.

17. listopad 1939 – V JESKYNI

Provoněný lesní dech polechtal nachová Seijina líčka, neodbytné sluneční prstíky za pomoci skryté skuliny prolomily vzdorující skalní opevnění a šum roztančeného větroví, podpořený Jaakkovými hlasivkami, přivedl mátožný dívčin zrak do čerstvého jitra. Obraz členitého skalního stropu, jen v několika záhybech prosvětleného nesmělým denním jasem a bohatě živenými mihotavými plameny z blízkého ohniště, zpočátku uvedl rozespalčinu paměť do rozpaků. „Kde to jsme?“

Probuditel mocně zívnuł. „Kde myslíš? Přece tam, kde večer.“

„Já už ani nevím, kde to bylo,“ zanaříkalo děvče. Následující plavba očí po okolí

mu ale paměť rychle vrátila. „To je ta jeskyně!“

„Tak vidíš, že si vzpomínáš,“ řekl hoch. „A co boty? Jsou sušší?“

Dotazovaná se blaženě protáhla. „Úplně suchounké,“ odvětila tiše a přitiskla se k samému okraji žhnoucího ohně. „To je teploučko!“

Jaakko si promnul dlaně a předpažil je nad plamen. „Však jsem tady v noci propálil půl lesa,“ řekl a přiložil dalších pár suchých větví. Nato se ohnul k milenému děvčeti a alespoň po kapuci spacího pytle je zlehka pohladil. „Je třeba vstávat, panečko.“

Obyvatelka vyhráté kukly se soukala ven velice pomalu a neochotně. „Co bude k snídani?“ zeptala se.

Chlapec zrozpačitěl. „No, o tom jsem chtěl s tebou právě mluvit. Máš ráda myši?“

Seijiny zornice se nápadně rozrostly. „Proč?“

„Nic jiného tu není.“

Opětovný nárůst prozrazoval bystrý dív-

čin úsudek, CO tu JE.

„Poslední chleba jsem dojedl před půl hodinou,“ pokračoval zrzek. Vtom zbystřil. Na okamžik utichl a soustředěně se zadíval na rozevláté ústí dívčina vaku. „Víš jak jsi tuhle vzpomínala, že bys jednou ráda zažila snídani do postele,“ špitnul po chvíli.

„Proč?“

„Vlezla ti do spacáku.“

Seijina dedukce nevyjádřeného podmětu byla stejně rychlá jako sama myš.

Obé předběhlo jen Jaakkovo: „Probůh, nevytřep ji!“

Dívka vyskočila – kamzík by mohl závidět – a malými, neuvěřitelně frekvenčními krůčky se i s pytlím odpotácela do temnělé jeskynní chodby, o níž ještě v předvečer prohlašovala, že je patrně domovem nejružnějšího hmyzu, hadů či dokonce dravé zvěře, pročez se k ní nehodlá ani přiblížit.

Jaakkovo zklamání korigoval alespoň příslib tiché půlhodinky, ale ani ten se nevyplnil. Doba Seijiny nepřítomnosti nepřesá-

hla pátou minutu. „Ty už jsi zpátky?“ podivil se hoch. „Ani jsem si tě v té tmě nevšiml.“

Dívčina tvář vyzařovala stejný údiv jako hochova. „Přišla jsem předem.“

„Jak předem? Copak je to průchozí?“

„Asi jo. Do skály jsem nekutala.“

Prazvláštní událost přiměla chlapce k zamyšlení. „Koukám, vrátila ses celá – tak to já se tam mrknu taky.“ Z ohniště vytáhl způli hořící klacek a uchopil jej za chladný konec jako pochodeň. „Půjdeš se mnou?“

„Radši ne, počkám tady. Budu udržovat oheň.“

Poslední věta vzbuzovala v Jaakkovi nemalé obavy. Znal dobře Seijinu nemotornost a letmá prohlídka blízké hranice lesa mu stahovala hrdlo. „Jen ho příliš nešiř.“ Jeho hlas zněl až prosebně. Nato se odebral do útrob záhadné skály.

Netrvalo dlouho a světelné záblesky ze tmy ohlašovaly jeho návrat. Ano, byl to Jaakko, i když – tváře jako od mouru, v pravé ruce

polorozpadlé lyže, v levé puška a ve vlašech netopýr.

Seija se při pohledu na něj neubránila smíchu.

Toho ale hoch nedbal. Jiskřičky nadšení v jeho očích, doprovázené oslavným jáso-tem, předjímaly následující události.

„Podívej, co jsem našel!“ Podobný výkřik se mnohokrát opakoval, neboť se Jaakko nořil do temnoty skalního tunelu znovu a znovu.

Zanedlouho bylo ústí jeskyně proměněno v dobře zásobený bazar. Všude samé harampádí, vesměs staré lyže a pušky. Nálezce byl překvapivým objevem zcela unesen. „To tady museli nechat rudí za občanské války!“

Dívka neměla pro jeho dětskou radost pochopení. „To je pěkné, ale k čemu nám ty krámy budou? To si je chceš odnést domů?“

Jaakko, protknuv myšlenkový pochod tesknou vzpomínkou, na okamžik vystřízlivěl. „Domů...“ Nostalgii naštěstí brzy opět přebila euforie. „Holka, tohle je dar

z nebes! Tyhle pušky pro nás znamenají jídlo. Víš, kolik toho s nimi můžu ulovit?“

To bylo něco pro mírumilovnou Seiju! „Snad nechceš střílet po nějakém zvířátku!“

Hoch se zachoval jako zkušený manžel – zmlknul. Avšak definitivně svedlo rozhovor doztracena až několik následujících vteřin. Jaakko, nedbaje dívčina nesouhlasu, popadl jednu z pohozených pušek, le dabyle zamířil do lesního porostu před skalní proláklinou a přitáhl spoušť. Mechanismus secvakl naprázdno. „Ne, to ne!“ Vyděšený střelec rychle chňapl po jiné zbraní. Zamíření, potažení spouště... Opět nic. Rána nevyšla. „Do háje! Všechny jsou k ničemu!“ Rozezlený Jaakko odmrštil flintu stranou.

Seiju jeho rozčilení nevzrušilo. „To je překvapení! Kdyby ses mě zeptal...“ Pro ironickou poznámku nemohla zvolit lepší čas.

Doba pokročila a vášně se zklidnily. Zatímco děvče si mlčky vychutnávalo nena-

dálý odpočinek, chlapec soustředěně zvažoval, co dál. Při tom do špičky ořezával čerstvě uťatou větev.

Pak překvapil Seiju nečekaným návrhem. „Co kdybychom tady dneska zůstali a odpočali si?“

Souhlas na sebe nenechal čekat, oba tak dále setrvali schoulení okolo teplodajného kruhu a tu a tam prohodili nějaké slůvko.

Dialogy zpravidla načíнала Seija. I tentokrát. „Poslyš, co zamýšlíš s tím oštěpem?“ otázala se, hlas rozhodně ostřejší zmíněné zbraně.

„Hele, chceš zůstat hlady?“

„To ne, ale proč raději nesejdeme do nějaké vesnice a neseženeme jídlo tam?“

„To nemůžeme.“

Takováto úsečná odpověď faunymilovné zvědavce nemohla stačit. „Proč ne?“

Podrážděný hoch neměl k pokračování hovoru na toto téma chuť. „Prostě se teď nemůžu mezi lidmi ukazovat. A na nic dalšího se mě prosím neptej!“

Nástup soumraku stupňoval tiché napětí mezi oběma partnery. První, kdo jeho kulminaci nevydržel, byl Jaakko. Popadl oštět a se slovy: „Jdu sehnat něco k snědku“ vydal se temným porostem neznámo kam.

Seija zaznamenala jen jeho výzbroj, sestávající ze špičatého klacku a nepřiměřeně vysokého sebevědomí. Spíš jdu se nabídnout něčemu k snědku, napadlo ji na to konto.

Že nešlo o prognózu zatvrzelé pesimistky, ale intuitivní realistky, potvrdil brzký lovcův návrat, respektive jeho vizáž.

Jakmile děvče spatřilo poškrábanou Jaakkovu tvář s nadčasově asymetrickým obočím, rozjasnilo se jako letní poledne. Škodolibost ovšem zakrátko předala vládu soucitu. „Co se ti stalo?“

Hoch ze sebe neochotně soukal vysvětlení. „Ale,“ řekl nazlobeně, „vyšplhal jsem na strom, lehnul si na větev a cíhal na kořist.“

„No a?“

Strohé otrhancovo: „Vedle cíhal rys“ bylo informací natolik odečitatelnou, že pra-

kticky nemělo jiného významu než identifikaci pachatele.

Zakrvácená zbraň v pravé Jaakkově ruce a její ožraný konec v levé evokovaly v Seijině mysli nejrůznější projekce – šelmu drásající chlapcův oděv i kousky kůže; hocha bezmyšlenkovitě bodajícího zvíře do slabin či průběžnou alternaci obou rolí. Vítěze s jistotou určit nedokázala, ale tušení bohužel měla. (Asi takto: dnešní sázkař by koukl na lovce, pak na kursovou tabuli JAAKKO – RYS, znalecky pokýval hlavou a tipnul „nula dvojku“.)

18. listopad 1939 – ZPÁTKY DO LESA

Jen co slunce prvními paprsky pohladilo rovinatou krajinu a dovádívý jitřní vánek propletl holé březové koruny před ústím jeskyně, aby posléze zvědavě nakoukl do jejích útrob, bdělý Jaakko stereotypně přivítal Seiju do nového dne: „Dobré ráno, Sněhulko!“

Rozespalá odpověď zdaleka tak mile nezněla. „To už je zase ráno? Nechej mě spát.“ Dívka opět zavřela oči i ústa.

Jaakko byl ale neodbytný. „No tak, vsta-
vej, ty spajdo! Na vylehávání nemáme čas.
Nezapomínej, že nás čeká pořádná túra.“
Svérázný způsob, jak pozdvihnout dívčinu
morálku. Kupodivu se míjel účinkem.

Nicméně, soudě dle následující otázky,
konečně vybízená, třebaže stále blíže spán-
ku nežli bdělosti, alespoň pomýšlela na
opuštění vyhráté kukly. „Co je k snídani?“

„Právě že nic.“

Bdělost převládla. „Jak nic?“

Jaakko necitelně zopakoval předchozí
slova. „No nic.“

„Ani konzerva?“

Odpověď nepřipouštěla sebemenší po-
chyby. „Ani ta myš.“

Dívka definitivně procitla. Nejprve se
nenapodobitelným způsobem, Jaakkem
komentovaným jako „líhnutí tučňáka“, vy-
prostila ze spacáku, aby se po nesmělém
protažení za zběsilého výkřiku: „Proboha,
kde mám náušnici?“ po hlavě vrhla zpět do
jeho útrob.

Sleduje hoch její neobratnou snahu do-
být se dna pytle, a to tak neuměle, že v jed-

nom okamžiku otvorem pro hlavu koukalo vrtící se pozadí, neubránil se úsměvu. Chvíli posečkal, až i to se ponoří do mobilního brlohu, načež dal děvčeti cennou radu: „Příště si ten spacák rozepni, lépe se ti do něj poleze.“

Partnerku ale nerozhodil – patrně jej skrze látku ani neslyšela, podobně jako díky Bohu předchozí radu.

Pozadí náhle ustalo v pohybu. „Našla,“ usoudil pozorovatel.

A opravdu. Spokojená zlatokopka se s pyšným výrazem vysoukala jako motýl ze své kukly.

To už Jaakko plnil obsah batohu. Jakmile našel, co hledal, radostně zajásal. „Á, tady to je!“ Poté vylovil tlustou roli toaletního papíru. „Skočím si před jeskyni,“ řekl tiše, dalšího dovysvětlování netřeba.

Starostlivá Seija, připínající si právě nalezenou náušnici, neopomněla varovného upozornění: „Nepřimrzni!“

Hoch, jistě plný vděku, se rozpačitě ohlédl. „Bez obav!“ odvětil a pokračoval kýže-

ným směrem. Pak se ale zastavil. „Sbal zatím věci!“ dodal prosebně. Na odchodu ještě popřál dívce mnoho zdaru, dávaje na jevo svou přízeň alespoň takto nešikovně. „Ať se ti práce daří!“

„Díky, tobě taky!“ Pohotová odpověď přeměnila dobrosrdečný chlapcův úsměv ve stydný ruměnec.

Pro dnešní etapu vytýčil Jaakko družině vysoké cíle, což zahlcený chvost dotvrzoval neochotným mlčením. Ten se projevil až krátce po poledni, když kroky chodců dospěly k zamrzlému jezeru. „Jasko, já mám strašný hlad a podlamují se mi nohy!“

Oslovený vytáhl jakési plánky a pozorně se do nich zahleděl. „Podle mapy by to mělo být Salojärvi,“ řekl hlasem ujišťujícím sama sebe.

Seijin vzlykot se stupňoval. „Já mám hlad!“

„To já taky,“ odpověděl chlapec bezmyšlenkovitě. „Ale kde chceš tady najít něco k jídlu? Všude samý sníh a zase sníh. Poslední zvíře, které jsem zahlédl, byl ten rys,

a toho jsem neulovil.“ Závěrečnou větu doprovodil ukazovák levé ruky namířený na krvavý šrám pod okem. Následovalo opět nahlédnutí do mapy. „Pokud se nepletu, měli bychom přejít jezero a na druhém břehu pokračovat severním směrem...“ Hoch se zarazil. Odhlédl od papíru a na okamžik strnul. „Já jsem přece...!“

Seija jeho chování nerozuměla. „Co se stalo?“

Navigátor se dlaní plácnul do čela. „Jezero!“

„Teda jaký ty máš zrak!“

Ironické poznámce nevěnoval Jaakko pozornost. Místo toho dokola opakoval nedokončenou větu: „Já jsem přece...!“

Tajenku děvče vidělo v mnoha čtyřnohých variacích, jejich úsměvnost přesto přebíjely obavy o partnerovo duševní zdraví.

„Že mě to nenapadlo dřív. Ryby!“

Nezvykle racionální Seija chlapce z nadšení rychle vyváděla. Ano, ta samá Seija, která ještě před chvílí skomírala hla-

dy. „A jak je chceš nachytat? Na dobré slovo?“

Jaakko zachoval duchapřítomnost, opáčil provokatérce naprosto výmluvně: „Ná puťa puťa!“

Potrefená husa se ozvala okamžitě. „To bylo něco jiného! Já ho odháněla, nelovila!“

Bláznivý Karelan, urputně se dobývající kapesním nožíkem pod tlustou vrstvu ledu – takový obraz se již notnou dobu skýtal třesoucí se Seije, sedící na očištěném kameni.

Poté, co se mu skutečně, navzdory všem předpokladům a fyzikálním zákonům, podařilo jakýs takýs otvor vyřezat, přišla scéna ještě bizarnější. Hoch uchopil oštěp a jako smyslů zbavený jím bodal do vody.

Seija chápala jediné, teď bude vše záležet na její otužilosti.

A taky že ano. Tři hodiny těžkého boje vyznívaly jednoznačně ve prospěch jezerní fauny. Plavovláska dávno ztratila víru v se-

bemenší úlovek. Naopak, stále více se strachovala o Jaakka, soustavně balancujícího na samé hraně vydlabané díry. Div že do ní ještě nezahučel.

Čas od času se sice z ledové plochy ozvalo: „Sleduj novou taktiku!“, nicméně následný souboj člověka se zmrzlým živlem, o rybách ani nemluvě, uvozoval jen další lovcův debakl.

A pak se to stalo. Výkřik jako ze sna rozvířil hmatatelnou skepsi. „Mám ji!“ Rozzářený chlapec pyšně tahal z vody oštěp s nabodnutým úlovkem. „Ta má aspoň čtyři kila!“

Zanedlouho se už dvoukilový kapřík zmítal nad plameny lokalizujícími nové tábořiště. Přinejmenším pro nastávající noc, jež se kvapem blížila.

Večeře vyhládlé dvojici chutnala jako málokdy. Nejprůkazněji to dokumentovala Jaakkova ústa, polepená mastnotou i kousky masa. „Vida, nakonec nám zbude i na zítra,“ řekl jedlík pochvalně a s chutí se zakousl do dalšího sousta.

Seija využila příhodné konstelace a pokusila se vklínit do lovcovy nálady trochu romantiky. Zadívala se na hvězdy a levou dlaň nesměle položila na jeho koleno. „To je ale krásná noc, obloha posetá hvězdičkami...”

Úspěch byl více než pronikavý. Venkovan si hřbetem ruky otřel umaštěné rty, povstal a vyzval dívku k tanci.

Ta radostně přijala nabídnutou dlaň.

Kolébající luna, usínající les a upřímné ticho – nejčistší hudba, jaká může milence provázet nocí.

19. listopad 1939 – VZPOMÍNKY

Následujícího dne bylo vše úplně jinak. Oblohu pokryla dusivá mračna, z nichž se za podpory neutuchajícího vichru spouštělo stále více mrznoucího sněhu. Zkrátka psí počasí. Celým dnem se Karelané doslova protrápili. Jaakko – kryjící si tvář před přívaly krupovitých vloček rukávy svého oděvu, Seija – krčící se za jeho zády. Od úsvitu do soumraku nepadlo mezi dvo-

jíci jediné slůvko. K hovoru scházela energie i nálada. Ta se dostavila až večer, před spánkem, kdy oba utahanci, poprvé chránění plachtou nahrazující stan, přece do kratičké konverzace zabředli.

Vyčerpané děvče se posadilo na rozvinutý spacák a natáhlo bolavé nohy. „Já už dál nemůžu, Jasko. Další takový den a padnu za pochodu.“

Vedle postávající hoch povzbuzoval milou, jak dovedl. „Musíš vydržet, Seikku,“ řekl vlídně. „Stejně jsi šikulka, že jsi to dneska zvládla.“ Nato ji něžně pohladil po ztuhlých vlasech.

Polichocená Seija využila přívětivého Jaakkova rozpoložení a nesouvisle přešla ke starému, věčně horkému tématu. „Kdy se vrátíme?“ Svůj dotaz oděla do racionálních důvodů. „Budu mít problémy doma i ve škole.“

Chlapec větril blížící se potíže, proto neváhal a povděčně využil první odbočky od projednávané záležitosti. „Že tě to učení baví!“ V úspěch až příliš okatého počínání přesto nevěřil. Nicméně, snad že dívka

sama mínila palčivé téma spíše připomenout než skutečně projednat, záměr mu vyšel.

„Já zase nechápu, že tebe ne. Vždyť je tak vzrušující dovídat se neustále nové věci!“

Avšak mužský účastník debaty dále trval na svém. Proč by také ne. Čím více se rozhovorem proplétalo slovo „škola“, tím méně hrozila nutnost objasnění smyslu výletu. „Mně to přijde jako pěkná nuda.“

Pro Jaakkovu přízemnost nenacházela knihomolka porozumění. „Copak tebe vážně nic nebaví?“

„Ve škole ne,“ zopakoval neoblomně přesvědčený analfabet. „Učitelé mě neměli rádi.“

„Ty si stěžuj!“ vpadla mu do řeči Seija. „Tvé chování nám dávali za odstrašující příklad. Při těch svých počinech bys jim měl děkovat, že to s tebou vydrželi!“

„Jakých počinech?“

„Tak ty nevíš!“ Pakliže dívčin hlas dosud dřímá, teď vstal. „A kdo odpověděl dějepisáři na otázku, jak se dostal Gustav Vasa

k moci: *Jako slepý k houslím!*“ Jaakko nepatrně znachověl, mravokárkyně ale nekončila. „Kdo napsal do úvahy o významu knihy ve světě rozhlasu: *Anténou si zadek neutřu!* Kdo napsal do ohlédnutí za školní návštěvou vyborského hradu: *Pěkné, ale mohl tam být kolotoč!* Kdo poslal vlastního třídního v pětáctyřiceti do důchodu?“

Předkládaný výčet oprášil v hochově paměti více školní aktivity, než by býval čekal, souvislosti s posledním obviněním mu ale unikaly. „Do důchodu?“ zeptal se překvapeně. „Já?“

„Ty už si nevzpomínáš na tu inspekci?“ Náповěda naznačila alespoň časový horizont oné události. „Jak ti prohlíželi sešity?“

„Jo ty myslíš tohle,“ odsekl lehkovážně Jaakko. „Vždyť jsem nic neproved! Chtěli vidět Matematiku, podal jsem jim Matematiku. Chtěli vidět Finský jazyk, povídám slušně: *Strana dvacet.*“

Naděje hochovy nápravy definitivně pohasla. Děvče odevzdaně mávlo rukou a s pohrdavým: „Chlap!“ zanechalo nevzdě-

lance trpkému osudu.

20. listopad 1939 – DALŠÍ KOMPLI-
KACE

Od časného rána se přes urputný Seijin vzlykot družina nezastavila. Vzácně rozesmáté blankytné rtíky nad hlavami a nepatrné oteplení poháněly bolavé nohy rychle vpřed. Úlevy se dočkaly až v poledne, to když Jaakko zase jednou zapátral v mapě. „To je zvláštní,“ podivil se. „Tady by mělo být jezero – Mäenjärvi.“

Děvče jeho údiv mírně znepokojoval.

Hoch šátral prstem v papíru sem a tam, zmateně se rozhlížel po okolí, ale pořád nic. Jakmile nenalezl rozumné vysvětlení, uklidnil se slovy: „Asi chyba tisku.“

Seiju, rychle se otřepávající z náročného pochodu, napadlo i jiné vysvětlení: „Nebo chyba navigace!“

Neuplynula ani hodina a další komplikace byly nasnadě. To když předvoj výpravy ztratil z dohledu její zbytek. Jaakko znervózněl. „Kde zase je?“

Trvalo několik minut, než se na obzoru vynořila silueta něčeho pohyblivého, neustále padajícího do sněhu, vztekle rozhazujícího rukama a vykřikujícího cosi, čemuž jen mimodoslešná vzdálenost dávala humorný rozměr.

Po chvilce pozorování chlapec pochopil původ tak velkého rozestupu. Co pár metrů si ona osůbka, z bezpečné vzdálenosti tak roztomilá, zlostně sedla do sněhu, přičemž jí hýždě poklesly hluboko pod úroveň nohou, takže následně místo působivého trucu strávila četné chvíle snahou dostat se zpět do vzpřímené polohy. Zkrátka groteska jako z němých filmů. Neznat Jaakko řecké Seijiny předky, nebyl by s to vysvětlit si její živelnost.

Konečně dorazila. Vděčný divák předchozích scén v zájmu vlastní bezpečnosti nahradil veselé poznámky předstíranými obavami o dívčino zdraví. „No, kde jsi? Já na tebe čekám, hrůzou ani nedýchám a ty se zatím, jak tak koukám na tvé kalhoty, povaluješ někde ve sněhu!“

Seija, momentálně k nerozeznání od zdařilého sněhuláka, ale vše viděla zcela opačně. „Já kde jsem? To tys mi utek!“

„Spíše jsem tě ztratil,“ řekl Jaakko a na znamení smíru ztišil hlas. „Ale potěším tě!“

„To jsem teda zvědavá,“ odvětila Seija skepticky.

„Našel jsem to jezero!“

Skepse přecházela v zuřivost. „No, to je prima! Skutečně vypadám, že mám chuť si zaplavat?“

Některé dívčiny argumenty braly trpělivému chlapci dech. „To netvrdím, ale možná bys měla chuť něco zakousnout.“

„Jo, tebe!“

„Myslím něco k jídlu.“

„Jo tak! Ale to je hodně dlouhodobá perspektiva, vid’?“ Jestli Seija v něčem vynikala, pak v umění připomenout Jaakovi v pravý okamžik některý z nedávných nezdarů.

Hoch si přesto uchovával klid a nadhled. „Navíc, na druhém břehu jsem zahlédl malý srub.“ Tohle zase ovládal on.

Vždy bezpečně poznal, na kterou strunu zahrát, když je zle.

V dívčině očích se zajiskřilo. „Tak na co čekáme?“ Rozkazy přišly okamžitě. „Nejdřív se ubytujeme a ty pak obstaráš něco k snědku. Před tím ale bude třeba donést dřevo na oheň.“

Chvíli Jaakkovi trvalo, než správně přeložil výraz „bude třeba“ za „musíš“, to však zdaleka nebylo jediné, co mu lezlo na nervy. Celé Seijino chování se stávalo nesnesitelným.

Alespoň jedno se poštěstilo. Dubové stavení se, jak Jaakko tajně doufal a Seija byla schopna zařídit, ukázalo býti neobydleným.

Hoch na nic nečekal. Využil potěšující okolnosti, zanechal neurotičku svému odpočinku a pospíchal vstříc jezeru a jeho skrytým pokladům.

Vrátil se až po setmění, v rukou pouze tři sotva dvacetacentimetrové rybky. Ke skromné večeři to však stačilo. Muselo.

Celý večer byl tak trochu zvláštní. Pochopitelně, strávit zimní noc v uzavřeném srubu je něco zcela jiného než spát pod širou oblohou, to ale nebyla jediná odlišnost. Jaakko ani Seija spolu nepromluvili.

Dívka by docela ráda, ale hochova zamlklost jí brala odvahu. Uběhly dlouhé hodiny, než si troufla. „Jasko...“ řekla konečně, napjatě očekávajíc jeho reakci.

Oslovený nadále mlčel.

Seija se nadechla k nesmělé omluvě. „Já vím, že jsem to dneska trochu přehnala. Nevím, kde se to ve mně vzalo, snad za to mohla ta únava. Prosím, promiň mi to.“

Odvedle stále ticho.

„Byla jsem na tebe zlá a teď mě to mrzí. Odpustíš mi?“

Místo odpovědi slabé odfukování.

Dívčiny obavy se naplnily. „Ty už zase spíš,“ řekla zklamaně a s povzdechem se přitulila k chlapcově hrudi.

21. listopad 1939 – MILÉ PROBUZENÍ

Ráno Seiju probudila libá vůně pečeného masa. Zprvu sice zapochybovala, zda nejde o sen, jakmile ale vstala a uviděla na borovém stolku několik čerstvých ryb, na podlaze pak prázdnou Jaakkovu kuklu, uvěřila svému čichu a v radostném očekávání brzké snídaně vyrazila zmizelému chlebodárci naproti.

Nebyl daleko. Spatřila jej hned, když otevřela dveře. Obraz chlapce postávajícího na zamrzlé hladině, v rukou dva zašpičatělé klacky, naplnil její předpoklady.

„Dobré poledne!“ pozdravil hoch, jakmile si jí všiml.

Úsměv na zarůstající tváři dívku uklidnil, neboť značil, že včerejší neshody jsou zapomenuty. Utěšenost záhy vystřídal údiv. „To už je poledne?“

Sám Jaakko kvitoval tento fakt s povděkem. Věřil, že dostatek spánku ustálí dívčinu náladu na přívětivých vlnách. „Aspoň ses pořádně vyspala.“

„To jo,“ přisvědčila Seija a blaženě se protáhla. „Jasko, že dneska nikam nepůj-

deme! Zůstaneme tady...”

Následovalo urputné přemlouvání, tak toužebné a lísavé, až nakonec chlapci nezbylo než svolit. „Právě jsem se ti to chystal navrhnout,“ řekl nepřesvědčivě.

Vykutálená Seija vycítila v chvilkové druhově velkodušnosti jedinečnou příležitost. „Anebo dva dny!”

Tentokrát ale hoch zůstal „neoblomný”.

23. listopad 1939 – ZNOVU NA CESTĚ

Po dvoudenním odpočinku se karavana dala opět do pohybu. V jejím chodu se nic nezměnilo. Co chvíli se ze zadních pozic ozýval povědomý soprán, omílající dokola otřepanou frází: „Nespěchej tolik!” Jednou jej dokonce doprovodil pleskot sněhové koule, dopadnuvší na Jaakkova záda.

Zasažený terč si nostalgicky posteskl: „A včera byla tak milá.” Pak se otočil a křikl nazpět: „Jdu nejpomaleji, jak umím! Pomaleji už to nejde!”

Odpověď byla výmluvná – kolem jeho hlavy prosvištěla další uplácaná hrst sně-

hu. „Jáskó!“ Nespokojenost přerůstala ve výhružné ňamčení. „Já ti nestačím!“

Hoch zastavil. „Tak polez, ty hlemýždi!“

„Mě už to nebaví, pořád jen les, sníh, les, sníh...“

Jaakko duchapřítomně vpadl Seije do řeči. „Chápu.“

„A ke všemu pořád nevím, kam jdeme.“

Protějšek nereagoval, z dívčina chování pouze vyvodil osobní závěr. „Nežeň se, Lintunene! Nikdy se nežeň!“ posiloval nesyšně čerstvé odhodlání.

Seijiny stížnosti nebraly konce. „Ty mi neodpovíš?“

Jaakko pomalu ztrácel souvislosti i trpělivost. „Na co zase?“

„No jestli...“

Tak dost! Chlapec dospěl k radikálnímu rozhodnutí – zoufalá situace si žádá zoufalé činy! Bez rozmýšlení přiskočil k dívce a políbil ji, aniž by ji nechal dokončit větu.

Ta zůstala jako opařená.

To byl ostatně Jaakkův cíl, sebeuspokojivý pocit mu ale nevydržel déle než několik vteřin.

„Tak ty mě máš přece rád?“

Zhrzený severan se rezignovaně plácnul do čela. „To jsem si zas pomoh!“

Den se přehoupl do druhé poloviny a vyčerpaná, závějemi se brodící holčina pátrala po sebemenší zámince k neplánované pauze. Ta se naskytla, jakmile si všimla podivných otisků ve sněhu. „Hele, psí stopy,“ řekla potěšeně.

Jaakko se posměšně ušklíbl. „Tohle že byl pes? Spíš jelen.“

„Nedělej ze mě troubu,“ ohradila se Seija. „Psí stopy poznám. Zapomněl jsi, že mám jednoho doma?“

„O tom nic nevím.“

„Nedělej, že Ňufíka neznáš!“

„Ňufík není pes, to je křížená kuna.“ Pozdě Jaakko stahoval neopatrná slova, pozdě navyšoval psíkovy centimetry, paniččina pýcha byla nenávratně dotčena.

Taky se rázem proměnil její hlas. Nápadně se teď podobal hřmotu velícího důstojníka. „Tak abys věděl, Ňufík JE pes! Je jen trochu menší a hubenější.“

„A jak umí bříškem vytrít podlahu!“

Nafrněná majitelka neodpověděla, na znamení převahy pouze pyšně zvedla nos.

Svou lehkovážnost pochopil Jaakko teprve po několika vteřinách. „Já jsem to tak nemyslel. Jistě, že je Ňufík pes.“

Seija nadále mlčela, hlavu odmítavě pootočenu stranou.

„Já mám přece psy rád,“ pokračoval Jaakko. „Sám jsem jednoho měl, jmenoval se Paksa. Byl takový hnědý, malinký, roztomilý...“

Netrvalo dlouho a děvče, jak předvídavý hoch správně mínil, zapomnělo na předchozí řeči i svou pózu a rozněžnilo se jako malé dítě. Probouzející se něhu spláchl až necitelný dodatek:

„A strašně tlustý.“

Hochovy naděje k usmíření zachránila Seijina zvědavost. „A co se s ním stalo?“

„To je starý příběh. Koncem jednoho jara, asi pět let zpátky, se u nás děsně přemnožily vosy. Člověk se pomalu bál vystrčit paty z domu. Byla to fakt hrůza...“

Napjatá posluchačka skočila vyprávěči

do řeči. „Jó, to si pamatuju!“

„Aspoň sama víš, jak to tenkrát vypadalo. Tak povídám Paksovi: *Kamaráde, nedá se svítit, musíš páníčkovi pomoci.*“

Seija opět vpadla do vyprávění. „To nechápu. Jak ti mohl pes pomoci proti vo-sám?“

„Hned se k tomu dostanu,“ řekl Jaakko a pokračoval. „Vzal jsem ho na vodítko, srst mu potřel medem...“

Už už se nadechoval ke šťavnatému líčení dalšího průběhu děje, to však rázně utnula pochopivší Seija. „Ty jsi zloduch!“ Dívka v nejmenším nebrzdila své emoce.

Marné byly ospravedlňující druhovy argumenty, že „Paksa už byl stejně starý“ či „Já nevěděl, že přiláká i sršně“, pro tak hanebný čin neznalo děvče polehčující okolnosti.

24. listopad 1939 – ODPUSTÍ?

Následující den začal přesně tak, jak skončil ten minulý. Zlověstným Seijiným mlčením, nepřátelskou odtažitostí a nepokrytým hněvem. Odpuštění Jaakkovi nepřine-

sl ani dívčin spánek.

Dokonce ani následná bdělost, přestože kajícík neustále opakoval: „Vážně mě to mrzí, Závějko, beztak jsem si to vymyslel. Tak už něco řekni!“ Ve skutečnosti doufal v pravý opak, tedy že předstíranou lítostí jen upevní umíněňčino odhodlání vytrvat v trucovitém mlčení co nejdéle. A celý půlden sklízel sladké plody své důmyslné práce.

Tentokrát to ale s vlídností kapku přehnal, neboť, co čert nechtěl, Seija skutečně promluvila. „Jak můžu vědět...“

V Jaakkovi hrklo. Ve snaze zachránit, co se dá, skočil dívce do řeči. „I když připouštím, že ždibec pravdy na tom je,“ řekl zoufale a dementoval tak svá od rána monotónně opakovaná slova. Nicméně manipulace se Seijinou myslí, snad kvůli jejímu jižanskému temperamentu, nepatřila mezi jeho silné stránky.

Děvče toho mělo právě dost. „Tak měl jsi psa nebo ne?“ Otázku podtrhoval obvyklý důraz.

Jaakkovi nezbylo než přiznat holá fakta. „Měl, to je pravda. Ale neubodaly ho vosy, to jsem si vymyslel.“ Upřímný tón pohladil Seijiny uši a v její tváři popustil nozdry přidušené úlevě. „Prohrál jsem ho s řezníkem.“

Úleva mocně vydechla a zalezla zpátky pod vytřeštěné bulvy. „To mě jen zkoušíš, že? Něco takového bys snad neudělal.“

„Každý občas udělá blbost.“

„Tys hrál vážně karty o živého tvora?“

„Karty ne. Vsadili jsme se, jak dopadne hokej. ALE MÁM OMLUVU!“

Přes silné pobouření přemítalo děvče nad důvody s legitimní žádostí o odpuštění. K posouzení odbornou komisí propustilo jediného uchazeče.

„My na ty Helsinky měli!“ A TOHLE NEBYL ON! Po chvíli zlověstného ticha přepadla hochu nepokrytá nostalgie. „Jó, býval jsem hráč!“ Ani tohle označení nekorespondovalo se slovem, poletujícím v dívčině hlavě. „Ale přestal jsem s tím.“

„Kvůli Paksovi?“

„To taky, ale hlavně kvůli té koze.“

Šokovaná Seija na okamžik ztratila řeč. „Tys prohrál i kozu?“

„To byla smůla,“ hájil se zrzek. „My na to Turku měli!“

Dívka s necitelníkem ztratila soucit a přerušila komunikaci. Pak ale uvěřila zračené lítosti a nafučený obličej nabídl levnou odpustku. „Doufám, že tě to aspoň mrzí.“

„Ani nevíš,“ vzdychl hoch. „Tipnout tenkrát remízu, měl bych nové kolo!“

Ne, tohle přesahovalo rámec Seijina chápání. Nechala sázky sázkami a s okázalou grimasou bohyně války proklela druhá pohrdavým nezájmem. Pouze se zařekla, že se nikdy nezeptá na okolnosti související se ztrátou jeho maminky. Bála se odpovědi: My na to Pori měli!

Leč už v poledne bylo vše při starém. K uvolnění napětí přispěla zejména Seijina chronická potřeba řeči. Za nepřetržitého úniku páry z jejích úst se dvojice brodila

dále k severu. Neuplynula ani hodina a stanula na úpatí oblého kopce, podle všeznalého Jaakka – Kivimäki.

Když se vyškrábali na jeho vrcholek, rozhlédla se dívka po okolí a radostně výskla. „Jasko, co je to támhle dole? Není to vesnice?“

Zmatený navigátor zašátral v mapě. „Asi jo,“ řekl rozpačitě.

Zkušenosti Seiju naučily, jak správně rozlišovat i ty nejjemnější nuance hochovy mluvy. Zatímco „JE tam“ vyhlíželo poměrně nadějně, „MĚL BY tam BÝT“ za sebou vždy táhlo nevyřčený dovětek: „Bylo by to milé, že?“. Výrazem „MOHL BY tam BÝT“ se děvče ani nezaobíralo, neboť se časem ukázal uhlazenějším synonymem pro „náhoda je blbec – tak proč ne?“ Tentokrát je ale neodradilo ani nejisté „Asi jo“. Ač dobře vědouc hochův nesouhlas s neplánovanou etapou výletu, navrhlo přemlouvavě: „Pojďme se tam podívat, vypadá tak malebně! Jistě jsou tam dobří lidé a nechají nás odpočinout.“

Jaakko při představě hrozícího dopade-

ní vojenskou hlídkou znatelně znervózněl. „Ty bys odpočívala pořád!“ odsekl nevrle a zamířil opačným směrem, co nejrychleji opouštěje nebezpečná místa.

Seija se ale nevzdávala. „Já mám takovou chuť na čerstvý chleba s mlékem,“ řekla a mlsně se olízla. Ani tentokrát však neuspěla.

Chuť nepostrádal ani Jaakko, skrývané obavy z možného dopadení ale převážily. „Radši pojd', do večera je před námi kus cesty!“ Nekompromisní rozhodnutí završilo dialog.

Odpoledne trávila dvojice ve znamení klasiky – vysilujícím pochodem, Seijou obohaceným o nepřetržité skuhrání, cholerické výstupy a procítěnou citaci základních lidských práv. Jejich výčet zpravidla uvozoval nárok na suché přístřeší a končila půlnoc.

Ačkoli Jaakko silně pochyboval o některých bodech údajné úmluvy, jako „denně černá káva“ či „ženě dvojnásobný příděl potravy“, bod „běda když ne“ jej přesvědčil

a přiměl ke zvýšení úsilí o její dodržení, zejména kapitoly Obydlí. Dělal, co mohl. Rozhlížel se, doufal a zvolna připravoval Svědomí národa, jak si družka říkala, na případný neúspěch. Případný neúspěch se dostavoval s železnou pravidelností, poslední paragrafy tak tradičně spadaly do sekce postihů.

25. listopad 1939 – DROBNÉ PERI- PETIE

Příštího dne byl Jaakko jako vyměněný. Od časného rána hýřil dobrou náladou, podporovanou navíc občasným Seijiným úsměvem. Jen počasí kdyby se trochu umoudřilo. Bez ustání sypalo a chumelilo, chumelilo a sypalo, zkrátka bělavý poprašek děsivým tempem znásoboval svou vrstvu, a škodolibý vítr mu vesele přizvu-
koval.

V těchto mrazivých končinách, kdesi v hlubokém srdci severní Karélie, odehrávala se bizarní scéna. To když Seiju na *okamžik* zavolala příroda.

Poblíž postávající Jaakko, otočen odvrá-

ceným směrem, po pár minutách pro jistotu zkontroloval její přítomnost. „Jsi tam, Seikku?“

Odpověď přišla obratem. „Nedívej se!“

„Copak můžu? Stojím zády k tobě.“

„To nic neznamená!“ Zase to ženské myšlení!

„Mám o tebe strach.“

Dívka konečně rozhrnula křoví – tak holé, že sotva mohlo zakrýt víc než její stud.

„Teď si zase odskočím já,“ řekl Jaakko.

Seija ustaraně pohlédla na spodní polovinu chlapcova těla. „Nebud’ tam moc dlouho, ať neomrzneš!“ Její rady měly skutečně cenu zlata. Ale ani další řeči, chrlicí se i po hochově zmizení v řídkém porostu, nelze označit jako plytké. „Snad jsem nechytila klíště!“

Jaakko se rozesmál v nejméně vhodnou dobu.

Taky to Seija, jakmile její bystré oko spočinulo na pocákaných navrátilcově kalhotách, rádně okomentovala. „Tolik místa, tolik času, tolik let...“

Vítr se vesele proháněl šedavými mračny, aby tu a tam otevřel blankytné okénko a alespoň symbolicky povzbudil poutníky ve vysilujícím pochodu. Hoch jako obyčejně krácel několik metrů napřed. Důvod byl prozaický. Vždy, když spatřil možné nebezpečí, varoval dívku za sebou. Právě jako nyní. „Pozor tam vzadu, potok!“

Děvče nerozumělo. „Cožééé...?“ Křup! Žbluňk! Nic dobrého nevěstící chvíle ticha. Odpověď přišla záhy. „Pozor tam vpředu, klacek!“ Kdyby klacek! Kyj, jaký zahučel v těsné blízkosti Jaakkovy hlavy, svými rozměry přímo vybízel k zamyšlení nad původem výrazu „slabší pohlaví“.

Znovu křup! Znovu žbluňk! „A za ním druhý!“ Chlapec varoval před další bystřinou právě včas. Pak ale, vědom si vážnosti situace, zastavil a posečkal Seijina příchodu. „Ty dneska chodíš nějak často,“ prohodil v žertu, jakmile se dočkal. „A koukám, taky špatný odhad větru.“ Po pas splavenou dívku, ve srovnání s níž se jeho mokrá skvrna jevila jako nepatrné cáknutí – byť mnohem lépe umístěné –, si ovšem

nedobíral dlouho. Vida milenou osůbku, rezignovaně se plácající do nasáklé látky, zlidštl a navrhl obětavě: „Pojd' sem, ty Plaváčku, prohodíme si kalhoty.“

Pozvolna se nachýlil večer. To už Jaakko dvě hodiny tuhnul v posledním výstřelku jihofinské dívčí módy, zpočátku připomínajícím těsný skafandr. „Co kdybychom pro dnešek zakotvili někde poblíž?“ pípнул ztěžka, věra v Seijinu milosrdnost.

Ale kdepak! „Ještě aspoň kilometr, Čo-chtane!“ Nevděčná Seijule si vychutnávala satisfakci za mnohadenní trýzeň naprosto bez skrupulí.

Jaakko skousl leccos, ale čeho je moc, toho je příliš. Není divu, že rychlost, s jakou dnes rozdělal oheň, nesnese slabšího přívlastku než „fenomenální“.

26. listopad 1939 – VELKÉ PERIPETIE
Sněhová pokrývka přes noc opět navýšila svou vrstvu o několik centimetrů, znovu tak ztížila dvojici už tak náročné podmínky. Zdlouhavým pochodem vyčerpaný, do

sněhu zapadající Jaakko stále častěji vzpomínal, co všechno před čtrnácti dny nedomyslel. Občasný povzdech značil, že toho nebylo málo. „Mít tak teď lyže!“ posteskl si mezi jiným.

Avšak Seija mínila projednat jinou záležitost, mnohem závažnější. „Jasko, chtěl bys děti?“

Hoch zneklidněl. „Proč?“

„Nemluv a odpověz!“

Neklid podtrhly rozpaky. Jaakko pečlivě zvažoval svou odpověď i cestu její publikace.

Čas na rozmyšlenou ukončila dívčina netrpělivost. „No tak! Chtěl nebo ne?“

Hoch se konečně rozhoupal. „Jestli je řeč o vánočních dárcích, tak chci ponožky.“ Nejistý hlas napovídal, že za daných okolností by i *nic* bylo velice milé. Teprve uvědomění, že čápu nikdo nepsal (přestože na Seijině postavě byste nepoznali ani třetí obsílku) nahnalo splašené myšlenky zpět do relativně bezpečné ohrádky teorie.

Ale ani té nedala lačná šelma pokoj.
„Tak chtěl?“

Jaakko znovu zatápal. Ne proto, že by o potomstvo nestál – děti míval odjakživa rád, na druhou stranu, to i Seiju... Podobná témata zkrátka neměl v oblibě, neboť zpravidla nevěstila nic dobrého. „Jednou snad, ale není kam spěchat,“ odpověděl proto diplomaticky. Představa houfu, výřečného po matce (a s matkou!), navozovala jeho pokožce samovolné husí vzezření.

Protentokrát zkušený stratég útok odrazil, ale nejistota z dalšího nátlaku sílila. V táboře i mimo něj přestávalo být bezpečno.

A tak se raději po zbytek dne mlčelo – z popudu Jaakka, ovšem. Konverzace se vrátila až po setmění – z popudu Seijy, ovšem. Vše začalo naprosto nevinně. To když se nezdolná romantička zadívala na hvězdnou oblohu a nahlas se zasnila. „To je ale nádherná noc! Jako by někdo nad námi roztrhl obrovský pytel se světluškami.“

Jaakko neposlouchal, nadále setrval pohroužen ve své mysli.

Pak vystřídala dívčino snění obvyklá praxe. „Jen kdyby nebyla tak příšerná zima!“ A odsud je to k počátku hovoru pouhý krůček. „Co asi teď dělají naši?“

Zkušený postup vytrhl chlapce ze zamyšlení. „Co by!“ odvětil stroze. „Nejspíš nic mimořádného. Sadí mrkev, pórek... A kopr! Tomu se bude v prosinci obzvlášť dařit.“ Nehybnou tvář rozjasnil škádlivý úsměv.

„No tak!“ řeklo děvče vlídně. „Snad se o mě nebojí.“ Závěrečný povzdech nezapřel příchůť tesknoty.

„Nemají důvod.“

Dívka se důvěřivě podívala na mileného hochu. „Stejně je to zvláštní, sedím tady s tebou, neznámo kde, jsem hladová, zmrzlá, utahaná...“ rekapitulovala, „a šťastná.“

Jaakko se znovu pousmál.

Zklamáná Seiija čekala jinou odpověď.

27. listopad 1939 – TA SEIJA!

Celý následující den se v družině řešily dvě věci: kam se poděla Seijina šála a jak utišit Seiju. K večeru pak přibyla otázka třetí – kdo schoval dívce šálu do kapsy od kalhot.

Ačkoli to nejdůležitější se vyřešit nepodařilo, aspoň se, jak zřejmo, našel ztracený kus Seijina oděvu.

28. listopad 1939 – ZAŽÍVACÍ POTÍŽE

Od samého jitra se dnes na paty karel-skému páru lepila smůla. Počínaje zhoršeným počasím, přes nevysvětlitelnou ztrátu (dle přesvědčení poškozeného krádež) chlapcovy čepice, absencí jídla konče. Vlastně nekonče, ani to ještě nebylo vše.

Seija si nemohla nevšimnout křečovitého výrazu v Jaakkově tváři, zvláště když jej jmenovaný křivil jak nejokatěji dovedl. Ale vážně nevypadal vůbec dobře – vrásčité čelo, stažená ústa, vykulené oči – zkrátka jako muž při rýmě. „Co je ti?“ zeptalo se děvče ustaraně.

Bolestí zmítaný hoch už ztrácel víru v kýžený dotaz. „Bolí mě žaludek,“ odvětil

ztrápeně. Konečně mohl hrdě skousnout rty a pronést mužně: „Ale neboj, já to vydržím.“

Seija se krátce zamyslela. „Z čeho to může být?“ K uspokojivému vysvětlení dospěla hned záhy. „Asi jsi něco špatného snědl.“

Provokativní věta pro někoho, kdo za posledních čtyřiaadvacet hodin viděl jídlo nanejvýš v pochůzné formě. „Patrně.“ Ironická odpověď se dala čekat.

„Dej mi aspoň ten batoh, ať tě tak nesvírá!“

Ač se chlapec zpočátku zdráhal, nakonec nabídku s povděkem přijal. Seija tak notně nabyla na objemu.

Jakmile čelo výpravy setřáslo ze zad mnohadenní břímě, přišlo nevyhnutelné. Chůze přerostla v klus. Čitelné dívčině snaze o protiakci tak nelze nerozumět. Ušlá mluvka se uprostřed ledového lesa mocně protáhla. „Je to ale krása, všechny ty zasněžené stromy a keře. Jsou jako ze skla.“

Další odpočinek – tolik Jaakkův výklad srdceryvného plesotu. Pro ten hoch neměl pochopení. Přikročil k Seije a pravou rukou pobídl její hřbet. „Hni se, balkánská mulo!“

Oslovená zůstala naprosto paf. S podobným pojmenováním se dosud nesetkala. Sněhulka – dobře, Závějka – budiž, ale balkánská mulo! „Prosím?“ Na víc se nemohla.

Jaakko ochotně napřáhoval k zopakování výzvy.

Rozzlobená dívka zarazila pohyb paže v posledním okamžiku. „Jaká mulo? Jak jsi na tohle přišel?“ zeptala se a pro jistotu letmo přeměřila své proporce. Odpovědi se ale nedočkala.

„Podívej, zajíc!“ vyhrkl druh. „Ten maže!“

Ostré tempo ani s postupujícím časem neopadalo, spíše naopak. Jaakko se pohyboval co možná nejrychleji, snad aby obtěžkané partnerce nenadbýval dech k mluvě. A když se přece zdálo, že jí nějaké slův-

ko uklouzne, bryskně ji předběhl. Jako tuhle: „Jedla jsi někdy kaštany?“

„Ty se přece nejí.“

„A proč se potom pečou?“ oponoval hoch.

Zavalitější osoba, ukrytá za objemným nákladem cestovního materiálu, ale trvala na svém. „Pečou se jen jedlé kaštany, ostatní ne. Proč se vůbec ptáš?“

Chlapec pyšně napřímil pravici k blízkému borovému porostu. „Támhle je krmelec! Pár kaštanů si nabereme a opečeme.“ Po bolesti žaludku rázem ani památky.

„Ty určitě jedlé nejsou!“

Jaakko odmítal další diskusi. „Když je žere vysoká, budou chutnat i nízké,“ řekl se sklopeným pohledem na dívčinu tvář a pospíchal ke snadno dosažitelné potravě, snad v obavách ze čtyřnohé konkurence.

29. listopad 1939 – STAVITELÉ

Příštího dne už bylo zase vše jak má být. Jaakkovy útroby se zklidnily, Seijina ústa naopak pookřála a objemný tlumok opět tížil správná ramena.

Dívka právě rovnala namožený hřbet. „Moje záda!“

„Nestěžuj si pořád a šlapej!“ Leckoho možná tahle necitelnost překvapí, spíše by čekal vděk či soucit, pak by měl ale vědět, že ani jednoho chlapec neopomněl. Poprvé. Dokonce ani podruhé. Popětačtyřicáté by však soptil i při nevinné zmínce o hřejivém sluníčku.

Navíc Seijin výčet zdravotních obtíží nekončil. „A nohy!“

Jaakka polil studený pot. „Půl dne záda, půl dne nohy, co přijde pak?“ neodvážil se promluvit nahlas. Čím dál častěji promítala se v jeho hlavě působivá vize, nejlépe vystihnutelná slovy „útěk na útěku“. Přesto se dosud neodhodlal k jejímu naplnění. Příliš mnoho zapomínal a to, co zbylo, při pohledu na zarudlá Seijina líčka rád odpouštěl.

Zatímco neposedná rtuť sváděla neposlušné paprsky k zakázaným hrám, aby s nimi dováděivě kolísala daleko za bezpečným prahem domovské nuly, kratičký den se

jako červená nit propletl neprostupnými řadami houževnatého smrkoví a kosé stíny stále ostřeji nabádaly k noclehu. Vedoucí výpravy ale vyslyšel až naléhání soumraku, prorocky vyjevivšího rozlehlou mýtinu.

Ještě před rozestláním Seija zaznamenala cosi zvláštního. Jaakko se bez rozumného důvodu začal přehrabovat ve sněhu. „Co to stavíš?“ zeptala se.

„Schválně, jestli to poznáš?“

„Já nevím, iglú?“

Dívčín odhad přinutil architekta k odstoupení od svého díla. „Jak tě tohle napadlo?“

„Tak co to je?“

„Přece sněhulák.“

„Sněhulák? Tohle?“ Posměšný Seijin údiv bral chlapci sebedůvěru. „Ukaž, pusť mě k tomu. A uč se!“

Odstrčený hoch vyjeveně sledoval znale počínání své milé. Bylo zřejmé, že má se stavbou sněžných postav mnohem víc zkušeností. Ač přehlížen, nepropadal skepsi. Dokonce si nabízené divadlo rádzně užíval. Za vůbec nejveselejší moment považoval

dívčinu snahu připlácnout ledové soše hlavu, neboť tak vinou špatného odhadu výšky díla činila ve skoku.

Nakonec se slovy: „Tak budeš v předklonu“ přilepila vrchní kouli na místo ruky. Pak přišly na řadu drobné dodělávky. Tvůrkyně nervózně poletovala okolo monumentálního výtvoru, snažíc se dovést jej k dokonalosti. „Jak vyřešíme oči?“ zeptala se sama sebe. Netrvalo dlouho a řešení bylo nasnadě. Dvě jedlové větvičky zapíchnuté do středu hlavy završily dílo. „No není úžasný?“ Stavitelka se rozplývala nadšením.

„Jaktěživ jsem hezčího neviděl,“ odvětil Jaakko, nevida kvalitativního rozdílu od svého „iglú“.

Seija se na něj mile usmála. „Jsi moc fajn, Jasko.“

30. listopad 1939 – TĚŽKÉ CHVÍLE

Ráno probudily oba spáče neobvyklé zvuky. Byla to střelba, doléhající do tábora z neznámých míst. Ne v těsné blízkosti, přesto v dosahu rozlišitelné slyšitelnosti.

Četné intervaly mezi ranami zprvu udržovaly Jaakka v nejistotě, jejich neustále se zkracující délka ale postupně utvrzovala jeho domněnky. Po pár minutách bylo jasno, chlapcovy obavy se naplnily. Vypukla válka.

Zmatená Seija ničemu nerozuměla. Nemohla, její uši se nesetkaly s jedinou informací o sovětské agresi.

Jaakko, ač sám rozhozen zjevnou ne-správností své mnohadenní navigace, držel milenou dívku v blažené nevědomosti. „To budou lovci,“ řekl klidně.

„Lovci?“ podivila se Seija a její čelo zvrásčila nedůvěra. „V tuhle roční dobu?“

Hoch sice na honáckou teorii po prvním neúspěchu nerezignoval, naopak, dále ji prohluboval do stále pravděpodobnější roviny, jakmile se však k puškám přidaly samopaly, nepomohl ani dovětek, že *je jich hodně*.

Zesilující rachot stupňoval nervozitu.

„Co se děje? Kde to jsme?“ Dva nejčastější dotazy vylekaného děvčete.

Jaakko, ač znaje jednu z odpovědí, ml-

čel. Na vysvětlování nebyl čas. Krom toho věděl, že pouhá zmínka o válečném konfliktu by Seiju přiměla k okamžitému návratu domů – už kvůli starosti o rodiče – a jeho plány by tak vzaly za své. To nemohl dopustit.

Než se rozechvělá dívka dobrala k nálehavějšímu tónu, bylo sbaleno.

„Pojď!“ křikl na ni Jaakko, nakročený k urychlenému odchodu. Jeho tvář přesto zůstávala chladná, snad ve snaze zakrýt vlastní strach.

Ani v těsné lesní náruči uši trpké pachuti mnoho nezajedly. Těžko říci, zda dívčina bystrá mysl pojala nějaké podezření, každopádně se slábnoucí intenzitou hrůzunahánějících zvuků klesala i frekvence jejích otazníků, až nakonec krátce po poledni dospěla k absolutní nule. Do družiny tak vstoupilo jindy tolik žádané ticho. Tentokrát by však i mlčenlivý Jaakko raději naslouchal mluvčině přirozenosti.

Ne, dnešní den nebyl z nejveselejších. Oč urachoceněji se probouzel, o to tišeji

usínal. Zůstala po něm jen neobjasněná
záhada v Seijině hlavě.

*Neplakej, maličký
bělavou přikrývkou hlazený
bělavou přikrývkou kojený
sklop víčka plechová
mateřská křídla teplo své vydají
mateřská křídla pod láskou roztají
Neplakej, maličký
matka tě pochová.*

...

*Neplakej, vojáčku
bělavou přikrývkou hlazený
bělavou přikrývkou kojený
sklop víčka plechová
mateřská křídla teplo své vydají
mateřská křídla pod láskou roztají
Neplakej, vojáčku
matka tě pochová.*

PROSINEC

1. prosinec 1939 – V ZAJETÍ NEJISTOTY

Vpodvečer prvního neoficiálně zimního dne se do tábora konečně navracel život. Samozvaná delegace karelské mládeže se sesedla kolem blahodárného ohně, naslouchajíc při pohledu na odskakující jiskérky upřímnému lesnímu tichu. S příchodem půlnoci, jež vinou obav navozených nedávnými událostmi zastihla oba takřka snoubence v stále bdělém stavu, vystřídalo posvátný klid hlasité zvířecí vytí.

„Vlci,“ prohodil Jaakko suše a pootočil hlavu ve směru přicházejících zvuků.

„Jasko, já se bojím!“

„Nemáš důvod, jsou daleko. Vsadím se, že o nás nevědí.“

„Vsadím se...“ zopakovala pohrdavě Seijina nedůvěra.

Temné vytí nadále neustávalo. Naopak.

Vylekaná dívka, třesoucí se navzdory projevené bázni spíše chladem, znovu zdůraznila své obavy. „Já mám strach!“

„Prosím tě, ani nevíš, co to slovo znamená.“

Děvčeti se bagatelizace vlastních pocitů pochopitelně nelíbila. „Hlavně že ty jo!“

Jaakko pro jistotu vše dovysvětlil. „Když si na návsi přečteš vývěsku: *Prosíme občany, kteří po čtvrté hodině ranní viděli NÁPADNĚ VELKÉHO pavouka, slyšícího na jméno Kivi, aby informovali chovatele, pana Malmivaaru* – To je strach!“ Vyprávěč se pro větší působivost krátce odmlčel. „Tři dny nevyšli lidé na pole, tři noci nezamhouřili oka. Ve všech chalupách se od soumraku do rozbřesku svítilo.“

Posluchačka napjatě očekávala rozuzlení hororového příběhu. „A našli ho?“

„To nevím, ale proslýchalo se, že jeden místní před časem něco takového zastřelil. Ale že to neslyšelo na žádné jméno, a to jich prý vyzkoušel na dva tucty.“

Těžko říci, nakolik podobná historka před spaním člověka uklidní, pakliže jí ale Jaakko mínil zajistit Seije bezesnou noc, jeho snaha bezesporu slavila úspěch.

2. prosinec 1939 – NEČEKANÝ NÁLEZ

S blížícím se slunovratem jevila se severská jitra čím dál neúprosnější. A to nejen z důvodu zkracující se denní doby či klesajících teplot.

„Vstávej, brtníku! Přece nebudeš vyspávat až do devíti!“ Světe, div se, poslední dobou to nebyla ústa Jaakka Lintunena, jimiž se po ránu trousila tato krutá slova. Byla to Seijina ústa! Bystrá dívka si následně všimla hustého kouře, dosud stoupajícího z večerního ohniště. Nezvyklý úkaz ji udivil. „To je zvláštní, jak dlouho se při těchhle mrazech udrží v popelu teplo.“

Hoch nereagoval. Překulil se na druhý bok a pokračoval v blaženém spánku.

Svěží Seija s ním jemně zatřásla. „No tak, je ráno!“ Když ani takto nezaznamenala úspěch, lehkovážně se chopila do sněhu posazeného batohu, chtěc sbalit svůj spací pytel a ušetřit tak pro jednu milenému ospalci trochu práce. Tušit, jaký pohled ji po otevření torny čeká, jistě by si svůj záměr rozmyslela. „Teda, to je chlív! Jak můžeš v tomhle něco najít?“ A pak to

přišlo. Ta typicky ženská destruktivní myšlenka, v obdobných případech dostavující se s železnou pravidelností – uklidit! Dívka se probírala přecpaným zavazadlem s grifem zkušené hospodyně. Navíc, jakmile pochopila, že pouhým přehrabováním ničeho nedosáhne, počala dokonce s vybalováním. Věc za věcí vyhazovala do sněhu, nevěřicně odříkávajíc jejich soupis jako modlitbu: „Ponožky, svetr, další ponožky – no fuj! Co je tohle? Aha, kotlík – v něm ponožka, chleba!...“

Pach linoucí se z těsné blízkosti nadzvedával spáči víčka.

„...Propánakrále! Ježeček!“

Tohle jej probralo úplně. „Cože?“

Šokovaná Seija stěží hledala slova. „Jak se tam dostal?“

„To bych taky rád věděl,“ odvětil Jaakko, prohlížeje si záhadného tvora v dívčině dlaních. „Že nezmrz!“ Údiv se vytratil, jakmile oči sklouzly na silně zapařenou hromadu šatstva. „Co teď s ním?“

Badatelčinu šišlavou větu: „Ty jsi ale klásný!“ lze sotva považovat za odpověď,

autorčino stanovisko se z ní však vyčíst dalo.

Zprvu Jaakko sledoval očekávané Seijino dovádění s vyděšeným tvorem s pochopením, jakmile ale přerostlo rámec snesitelnosti, rázně zakročil. „Tak dost! Vždyť ho chudáka úplně utaháš!“ řekl a vytrhl ostatné klubíčko z dívčina náručí. Pak pohlédl na černého pasažéra a promluvil do duše i jemu: „Pojď, půjdeš zpátky do batohu.“

Seijin obličej vykreslil ustaraný výraz. „A co bude chudinka papat?“

Odpověď přišla obratem. „Tu máš chleba,“ řekl Jaakko a přihodil za hmyzožravcem skrovek zeleného kamene, vyhnuv se tak dalším projevům dívčiny nespokojenosti.

Nečekaný „přírůstek do rodiny“ zůstával ústředním motivem po celý zbytek dne. „Jak mu budeme říkat?“ zeptala se Seija.

„Co třeba Ježek?“

Otčímův návrh děvče ignorovalo. „Ostnáček!“ navrhlo samo.

„Nebo Cvalík!“

Dívka se ušklíbla. „Cvalík? To zní ošklivě, jako by byl tlustý.“ Pak si vybavila prodáváného tvora v celé kráse a v jejích očích se opět rozzářila něha. „A přitom je tak loskošňoučký.“ Mateřské pudry se vracely. Znovu a znovu, až do večera. Přebila je teprve únava, jež přesměrovala téma dne zpět k tématu měsíce – bolavým chodidlům, puchýřům a namoženým kyčlím.

3. prosinec 1939 – JAKO MALÉ DĚTI

Od časného rána se většina dne navlas podobala tomu předchozímu. Dopoledne samé „ježečku sem, ježečku tam“, odpoledne už jen „ježečku tam“ a později pouze obligátní „já mám hlad“. Vrcholné chvíle ježkovy slávy se kvapem krátily.

Zato Seijiny nářky nebraly konce. „Proč musí být pořád taková zima?“ Smysluplná otázka, v prosinci.

Jaakko si taky s odpovědí nelámal hlavu. „Protože JE zima.“

„A proč právě teď?“

„Protože kdyby bylo léto, reptala bys kvůli komárům.“

„Náhodou, léto je kromě jara a podzimu nejkrásnější roční období. Chodíme s hol-kama plavat...”

Pobavený hoch zavzpomínal na dětská léta a marnou Seijinu snahu dostat se v objetí tekutého živlu do horizontální polohy, zakončenou výkřikem: „*Mámí, pojd' mi zvednout nohy!*“

Děvče mezitím pokračovalo: „a na čun-dr...”

Jaakko se rozhlédl po nekonečné pustině a nepřátelsky přivřel oči. Pak ale záblesk hněvu vystřídala obvyklá racionalita. „Ber to z té lepší stránky. Kdyby bylo léto, musela bys pomáhat na zahradě.”

„Ale mohla se opalovat.”

A druhé kolo. Na tahu byl znovu Jaakko. „Starala by ses o zvířectvo...”

A zase Seija. „Pěstovala si kytičky...”

Milenci se předháněli jako malé děti.

„Zavařovala ovoce...” řekl Jaakko.

„Nosila krátké sukně...” Seija vedla.

Žárlivý protiargument: „Já krátké košile” lze stěží považovat za adekvátní.

A tak to šlo pořád dál a dál, až do poz-

dního odpoledne, kdy touhu po slovním vítězství přehlušila touha, či spíše úkaz, mnohem fyziologičtější – únava.

4. prosinec 1939 – JUUSO

Dvoučlenný průvod, leckdy dosahující až dvousetmetrové délky, dále táhl zavátou lesní krajinou, svůdně halenou provoněným krajkovým štiplavého oparu. Po zdolání ojedinělého svahu tradiční čelo na okamžik zastavilo a pro jistotu zkontrolovalo přítomnost ocasu. „Seikku, jsi tam?“

Temné funění napovídalo pozitivní odpovědi.

„Na něco jsem narazil!“

„Na co?“ Hlasitost dívčina křiku potvrdila neměnnost rozestupu.

„Přijď a uvidíš!“

Zadýchaná boubelka, líčka jako rozpůlený meloun, se konečně vysoukala na vrchol nevysokého pahorku. „Tak co mám vidět?“

Hoch sklopil zrak k zemi. „Ty stopy.“

„To je všechno?“ Soptící Seija se rychle rozpomínala na své „best of“.

Jaakko, znaje všechny její evergreeny nazpaměť, zoufale zachraňoval situaci. „Museli tudy projet dva lyžaři,“ řekl přesvědčeně a letmým pohledem znovu přepočítal vyjeté pásy ve sněhu.

„To vidím!“

Hocha se při poslechu dívčina hlasu zmocňoval strach. „Stejně bys sem došla. Aspoň jsi tu dřív.“

„Ale určitě bych se tak nevyčerpala. Kvůli tobě jsem musela dokonce utíkat.“

Jaakkovu tvář zachvátil provinilý výraz, srdce pak hluboká lítost z promarněné příležitosti uzřít milou v běhu. Už už se nadechoval k omluvě, když vtom: „Pst!“ sykl. „Něco jsem zaslechl.“

Seija zvědavě napnula uši. A skutečně, zpoza zatáčejících stop se ozývala pobruková melodie.

„Vracejí se!“ usoudil chlapec. V tu ránu zvuky utichly. „Možná mě slyšeli. Lehni si do sněhu, ať nás nevidí.“ Zlehka uchopil děvče za ramena a postrčil je k zemi.

Napětí sílilo.

Nervóznímu hochu bleskla hlavou stra-

šidelná myšlenka: Snad jsem zase nespletl směr. Jestli jsme na ruské straně...

Dobrou čtvrt hodinu se nic nedělo, dvojice přesto setrvala bez hnutí. Avšak nekonečné minuty v objetí studivého poprašku byly na netrpělivou Seiju příliš. „Skoč se tam podívat!“ poručila Jaakkovi po další prodlevě.

A pak se to stalo. Ve stopě se někdo objevil. Blížil se pomalu a ostražitě. Jakmile Jaakko zahlédl lyžařovu siluetu, vyhrkl polohlasně: „Vždyť je to dítě! A má sánky!“

„Kde je ten druhý?“ zeptala se Seija.

Inteligentní dotaz hochy téměř rozesmál. „Vidíš ty saně?“

Protažený dívčin obličej signalizoval úspěch nápovědy. „A proč veze ten strojek?“

„Nevím, zeptej se ho.“ Jaakkovy obavy definitivně opadly.

Zato malý lyžař si prožil horké chvíle, když se oba Karelané zvedli ze sněhu, sotva pár metrů před ním. Úlek vzal jeho ústům slova, strnulé oči však prozrazovaly

strach. Tomu napovídala i ruka, zvolna se chápající odložené sekery.

Jaakko nebezpečný pohyb zaznamenal, proto pihovatého blond'áčka nesměle oslovil. „Neboj se, my ti neublížíme,“ řekl opatrně. Jeho počínání slavilo úspěch, neboť po zaslechnutí plynulé finštiny ozbrojenec znatelně pookřál.

Po dalších cizincově slovech ztratil lyžař poslední zbytky nejistoty a konečně prolomil ledy. „Odkud jste?“

„Z jihu,“ odvětil zrzek. „A ty?“

Místní pokynul rukou ve směru stopy. „Odsud z vesnice,“ řekl a odložil sekeru zpět na saně. Pak dodal přátelsky: „Já jsem Juuso.“

Představili se i Seija s Jaakkem, padla tak i poslední překážka ke spontánnímu hovoru zamlklé trojice.

„Kolik vám je?“ otázal se prcek.

Jaakko ochotně odpověděl. „Mně dvacet a přítelkyni o rok méně.“

„Já už budu mít devět!“ pochlubil se následně sám tazatel. „Ale těším se, až mi bude dvanáct.“

„Jak to?“

„Protože máma říkala, že ve dvanácti dostanu nového tátu.“ Špuntovo vysvětlení rozpoutalo upřímný smích obou posluchačů.

„A kam táhneš ten strom?“

Sílicí zájem vzbuzoval v Juusovi čím dál větší sdílnost. „Domů, na topení. A kam míříte vy?“

Seijin naléhavý pohled notně zvyšoval tlak na Jaakkovu řečnickou obratnost.

„No?...“

Čekání na odpověď se až nepřírozeně táhlo. „Na severozápad,“ odvětil dvacátník diplomaticky a hlasitě si oddechl. „Poradíš nám směr?“

„To jdete správně.“

„Chvála Pánu Bohu!“ Jaakko si vzal hošíka stranou. „Poslyš, mohl bys mi aspoň přibližně popsat, kde jsme?“

„Přímo nad Lamminkylä.“

„Tos mi moc nepomohl. Něco většího by tady nebylo?“

„Nedaleko je Lieksa, asi deset kilometrů dole po silnici.“

Zbytky Karelanova orientačního sebevědomí se hroutily. „Lieksa? My jsme u Lieksy?“ zopakoval udiveně a upřel zrak do dále.

Ze zamyšlení jej vyvedl opět zvědavý klučina. „Můžu se taky na něco zeptat?“

Jaakko, vděčný za velecennou informaci, byť ne právě potěšující, ochotně přikývl. „Jistě.“

„Jak to, že nejste na frontě? Můj brácha je starý jako vy a odvedli ho před dvěma týdny.“ Šišlavý hlásek si žádal jasné vysvětlení.

Vyplašený Jaakko tišil ukazovákem před ústy nebezpečné Juusovy řeči na minimum. „Já tam teprve pojedu.“ Jeho šepot nemohla Seija slyšet.

Ta zatím všemožně upozorňovala na svou opomíjenou přítomnost.

Její nervozity si Jaakko všímal velice pozorně. Proto rozhovor zbytečně neprodlužoval a s klučinou se rozloučil. „Já už budu muset jít.“

Hošík, tvář jako zkušený štramák, se lehce pousmál. „Slyším.“

Jaakko se otočil a pospíchal za Seijou, v půli cesty se ale zastavil a ohlédl zpět na špunta. „Jo, Juuso, nechtěl bys ježka?“

„Ježka? Jak je starý?“

Karelan znejistěl. Ztěžka se rozpomínal, kdy naposledy vyklízel batoh.

Zbytečně, malý mluvka byl rozhodnut. „Mám dost starostí se slepicemi, další zvíře bych neuživil.“

„Co se dá dělat,“ vzdychl Jaakko, načež konečně dokráčel ke své milované.

„Mějte se!“ křikl klučina ještě z dálky.

„Ty taky, Juuso!“

Jen co se Karelané vzdálili mimo chlapcův doslech, přišlo neodvratné – Seijin výslech. „O čem jste se to bavili?“ Zvědavost z jejího hlasu přímo čpěla.

Jaakko chladně pohlédl na tazatelku. „O nejvhodnější době pro setbu hrachu,“ odvětil a povolil mimické svalstvo. „On tvrdil, že je to únor.“

Děvče provokatéra v náznaku uhodilo do břicha. „Tak ty nedáš pokoj!“

Uřícený ciferník kratičkého dne nelítostně pádil vpřed, lehkovážně potíraje nedostatkové světlé hodiny mnohem rychleji než jejich tmavé konkurentky. S převzetím vlády druhými z nich uvolil Jaakko k rozbití tábora. Zaběhnutá rutina předvedla své schopnosti a do patnácti minut přeměnila panenskou mýtinu v luxusní dvoulůžkový pokoj s otevřeným krbem. Po skromné večeři prohodili ušlí Karelané několik milých slov, Seiju ale brzy přemohla únava a děvče se jí ochotně poddalo.

Před půlnocí ale plytký spánek narušil známý hlas z těsné blízkosti. Procitnuvší spáčka neochotně zvedla víčka a dala tak zalepeným očím nahlédnout jednolitou nebeskou čern, prostou jediného střípku stříbra. Pak její zornice sklouzly k pevné zemi.

Vedle stále silně plápolal večerní oheň, vydatně přiživovaný větrovím a klacíky z malé hromádky na jeho okraji. Ryšavý zásobovatel seděl na batohu a svou pozornost střídavě upíral k plamenům a rozevřené pravé dlani, podpírající cosi tmavého. Družčiny bdělosti si nevšiml. Uchopil další

tenounké polínko a vydal je živlu. Spokojené zapraskání a proud stoupajících jiskerek svědčily o vděčném přijetí obětiny. Pak se Jaakko opět naklonil ke své pravici. „Na, tady máš,“ řekl takřka šeptem a volnou ruku přisunul k zaměstnané sestře. „Futruj, ty hladovče, to je poslední... Já vím, ty bys radši mouchu.“

Seija v záhadném objektu konečně identifikovala Ostnáčka a oba nespavce se zalíbením pozorovala. Na svou bdělost ale nadále neupozorňovala.

„Počkej, mrňousi,“ ozvalo se znovu zpoza ohniště. „Přiložíme, ať nám panička nezmrzne.“ Slova doprovodily známé pohyby a k obloze se vznesly další jiskry.

Podobnou scénu viděla dívka ještě několikrát, zanedlouho ale vzdorující víčka podlehla vábení zesláblých smyslů a definitivně přikryla polospící oči dekou blažené nevědomosti.

5. prosinec 1939 – „A NEVLEZU!“

První ranní Seijin pohled zaclonil obraz z galerie klasiky. Nenasytný les úporně na-

sával zbytkové teplo z doutnajícího ohniště, alespoň slabé náplasti na zanedbávanou práci slunce. Jaakko se choulil ve svém vaku a každý jeho výdech provázelo spokojené odfouknutí. Jindy by děvče využilo příležitosti a s pocitem zadostiučinění se spáčem řádně zatřáslo, tentokrát jej ale povděčně ponechalo snům a dokonce něžně pohladilo namrzlé rusé vlasy, převísle klapící z kukly na holý sních.

Dopoledne urazila dvojice pořádný kus cesty. Hvězdy i počasí jí byly nakloněny. Plynulost pochodu byla narušena až v poledne. To když Seija zaslechla podivné zurčení. „Co to tak hučí?“ zeptala se.

Jaakko znepokojněl. Věděl, že musí otázku zodpovědět dřív, než vyvolá diskusi. „Myslím, že řeka.“

„Tady?“ zaskuhrala chytřejší část družiny. „To sotva!“

Byla to řeka. Co řeka! Dravý peřejnatý proud, po obou březích lemovaný strmými skalisky. Jaakko uznale pokynul hlavou.

„Tu nepřebrodíme.“ Rozevřel mapu a dlouze se do ní zadíval. „To bude asi Pyhäjoki.“

Seija, poučena čerstvou zkušeností, spekulovala spíše o Něvě. S jistou dávkou nadsázky, ovšem.

Ta se vytratila, jakmile počal nejistý navigátor absurdní žert odborně vyvracet, přičemž zjevně přesvědčoval hlavně sebe.

Nezvykle pragmatická Seija se radši vrátila k původnímu problému. „Jak se dostaneme na druhý břeh?“

Jaakko se krátce zamyslel. Hrdinské roupy zaplašil s pohledem na třesoucí se postavu tazatelky, jak rád škádlivě říkával, vejčitého tvaru. Počet alternativ se tak zúžil na jednu jedinou. „Nezbývá než najít most, jinou možnost nemáme.“

Dívka výjimečně neměla námitek.

Ale nemyslete si, námitky přišly, třebaže později. A jaké! „Moře je blízko, cítím to.“ V popichování Seija skutečně vynikala. Na druhou stranu důvtipné poznámky ostře

kontrastovaly s některými úvahami: „Myslím, že jdeme po proudu, koryto se rozšiřuje.“

Nicméně, dvě hodiny vysilující chůze a lávka stále nikde.

„Jáskó!“

A tak by si ji chlapec přál! S ujitými kilometry pohlcovala jeho mysl stále větší skepse. Leč, občas štěstí sedne i na vola. (Častý to Seijin výrok, zejména při Jaakově intimních setkáních s mapou.) A vskutku. „Támhle je!“ Nadšený výkřik ohlašoval dobré zprávy. Objevitelův zrak se upíral k uzounkému dřevěnému můstku a na něj navazující čerstvě proslápnuté pěšině.

Seija zvedla hlavu a letmým pohledem zkontrolovala objekt Jaakova veselí. „Tak na ten já rozhodně nevstoupím. Vždyť to s námi spadne!“

Hoch sjel očima dívčiny míry a šelmovsky se poškrábal na bradě. „Tak, s námi...“ řekl váhavě. „Já bych si i troufl. A myslím, že to udrží i tebe.“ Prolomené prkno uprostřed lávky notně snižovalo poku-

šitelovu přesvědčivost, nemluvě o tom, že sama formulace poslední věty nezněla Seijinu uchu právě nejlichotivěji, a co víc – nejdůvěryhodněji.

Není divu, že její postoj nedoznal změn.

Jaakko se přece nevzdával. „Podívej,“ řekl a ukázal na pěšinu. „Nedávno tudy někdo šel a taky ho to udrželo!“

Seija neskřývala své pochyby. „Co když to bylo dítě?“ Otisk boty velikosti devět až jedenáct výrazně degradoval vážnost její připomínky. „A taky mám strach z výšek.“ Dívka už nevěděla, nač se vymluvit.

„Jak to souvisí s tímhle mostem? Není vyšší než pět metrů.“

„Ta řeka je strašně divoká. Co když uklouznu, prolomím zábradlí a spadnu dolů?“

„Toho se neboj, to je pravděpodobnější, že tam zahučíš přímo, středem.“ Ani tento argument děvče kupodivu nepřesvědčil.

To navrhlo jiné řešení. „Shod' batoh a vezmi mě na záda, pak na tom budeme stejně. Bud' to spadneme oba nebo nikdo.“

Autorčino ujištění, že nejde o žert, obrátilo smýšlení vyděšeného druhá natolik, že sám převzal obhajobu předchozích výmluv Seijiných, strachu z výšek nevyjímaje.

Bázlivá holčina by sotva kdy věřila, že uslyší reprodukci vlastní věty: „Vždyť to s námi spadne!“ poplašeněji než v originále.

Pátrání po mostu pokračovalo. Neúspěšně. Postupně se ale měnil charakter krajiny. Po obou březích ubývalo skal a terén se zarovnával s hladinou toku. Ani jeho ráz nezůstával stejný. Proud slábl a časté peřeje střídaly poklidně plující ledové kry. Absence bezpečného přechodu a stále příhodnější přírodní podmínky přiměly Jaakka k hledání nových alternativ. Jedna se naskytla v místě větvení řeky do dvou zúžených ramen. Hoch si otřel nos a lišácky mrkl na Seiju. „Přebrodíme, tady to půjde.“

Dívka měla konstruktivní diskuse ráda, proto i ona vyjádřila své stanovisko. „Nikdy!“

„Tak přeskočíme.“

„Říkám, že do té vody *nevlezu!*“

„To zvládneš,“ řekl Jaakko nejistě, „je to sotva pět metrů.“

„Ve škole jsem skákala jen tři!“

Debata nebrala konce. Chlapcovy přesvědčující argumenty, začínající shodně: „Když dobře foukne...“ rozbíjela opakovaná odpověď: „Už jsem řekla.“

Po pár minutách dvojice přece zaklekla v rozběžišti.

Jaakko se odrazil, skočil... a byl za řekou.

Seija se odrazila, skočila... a Jaakko byl v řece.

Respektive na ní, neboť jeho pád zbrzdila jedna z ker. Než se vzpamatoval, unášel jej proud spolu s ledovou deskou do Botnického zálivu. Jakmile se vzpamatoval z prvotního šoku, otočil se k dívce a na znamení předstírané kontroly situace vztyčil palec. Druhou ruku napřímil ve směru neohrožené plavby. „Běž za mnou!“ křičel.

Slovům Seija nerozuměla, gestikulaci však četla s jistotou. „Prv-ní-ho v Bal-tu,“ opakovala domnělé pokyny. Hoch zmizel v meandru. Děvčeti nezbylo než po pobřeží následovat jeho směr.

Do hodiny byl „námořník“ dopaden. Seděl na vyčnívajícím balvanu uprostřed řeky, sotva pět set metrů od místa nalodění. Rezignovaně pozoroval nedosažitelné stromoví a „spěhající“ pomoc.

Dívka přistoupila na samý okraj vodní hladiny a křikla na hocha: „Nikam nechod! Já něco vymyslím!“

Při poslechu první věty prudce vzrostla trosečnickova skepse k té druhé.

Ale přece. Po chvíli bádání uchopila Seija dvoumetrový klacek a deklarovala záchranný plán: „Já se rozběhnu, zapřu o tyč a obloukem přenesu k tobě.“

Jaakko se obával jediného. Že to udělá. Udělala.

Přelet ječícího tělesa „těsně za“ přiměl apatického hocha pouze k línému ohlédnutí na místo dopadu a nepředpoklá-

danému uznání slov „Já do té vody NE-VLEZU“. Způsob, jakým tam Seija vlítla – a že to bylo za tři metry – jej utvrdil o jejich pravosti naprosto nepopíratelně.

Nakonec Karelanům nezbylo než překonat mrazivý živel suchozemským způsobem. (V Seijině případě ne docela.) Promoklí na kost, zvažovali na břehu, co dál. Trvalé priority – Jaakkova „utiš Seiju“, Seijina „nakrm Seiju“ – přepustily dočasně pozice otázce schnutí. Příspěvků do diskuse nebylo mnoho. Dívčin vztek odrážel křečovitý chlapcův humor. „Je to jako sauna, když přeskočíš zahřívací fázi.“ Protažená seveřanova ústa se rychle stáhla. „A nepřeskočíš řeku,“ dodala trpce.

Seija toho měla právě dost. Zašátrala v paměti kapitolou Vznik tepla a rozhodla: „Zahřeju se pohybem.“ Automaticky počítala s druhovou spoluúčastí, ztuhlé nohy ale zájem nezračily. „Ty se mnou nepoběžíš?“

„Zůstanu tady.“

„Zmrzneš!“

Chlapec se potutelně pousmál. „Nezmrznu,“ opáčil jistě.

Děvče rezignovaně mávlo rukou a rozběhlo se do hloubi lesa. Nutno podotknout, že teoretické znalosti fyzikální příliš nekorespondovaly s praktickými schopnostmi tělocvičnými.

Hodiny ubíhaly a Seija s nimi. Už se smrákalo, když se z hustého stromoví ozval známý vřestivý křik: „Jáskó! Kde jsi?“

Vzhledem k pokročilé době překvapila osloveného blízkost jeho epicentra. „Tady!“ odpověděl.

„Kde tady?!“

„V lese!“

„Kde v lese?!“ Seija aby neměla poslední slovo.

„Tady, u ohně!“ odvětil znovu Jaakko.

Dívka byla v mžiku u něj. „Ty prevíte! Ty máš oheň?“

Schoulený hoch, šťourající klacíkem do kruhového ohniště, nechápavě pokyvoval hlavou. Zarážely jej hned tři věci. Kde vzala Seija po náročném maratónu síly k závě-

rečnému sprintu, jak jej tak rychle našla a jak to, že je sušší než on.

Po večeři, respektive její době, přichystal Jaakko prokřehlému děvčeti další překvapení. Sáhł do batohu a z utajené kapsičky vytáhl malou skleněnou lahvičku, po okraj naplněnou průzračnou tekutinou.

Jiskřící Seijiny oči a chápající se ruka napovídaly, že nejde o vodu.

Hoch ukročil, odšrouboval kovový uzávěr a zlehka přičichl. Hřála jej už samotná vůně ohnivého moku.

A při té taky zůstalo, protože omámená družka, domoživší se práva prvního doušku, nepila ani tak na zahřátí jako na ex.

6. prosinec 1939 – TRPKÉ PROZŘENÍ

Účet za libý spánek, se kterým přispěchalo neúplatné ráno, byl ale neúměrně vysoký. Už první položka „bolest od hlavy k žaludku“ zela cenou v zahraniční měně. Také menší okénka v paměti, vyzrazená dívčínými otázkami: „Kde to jsem?“, „Proč tu jsem?“, „Jak se jmenuju?“ a „Nemáš ještě

kapku?“ poukazovala na nezodpovědnost večerního průplachu.

Platba naštěstí proběhla bez větších komplikací, dílčí pohledávky tak byly seškrtnuty dřív než bývá zvykem. Nejprve se umoudřil trávicí trakt, krátce nato oznámila paměť znovunavázání kontinuity děje a u snídaně hlásila i nepříjemný fakt, že jídlo vypadá jinak.

Po jitřních událostech se vše rovnalo do zaběhnutého stereotypu. Další mrazivé dopoledne, další dlouhé kilometry, další řeka, další toky zajímavých Seijiných řečí a úvah. Tentokrát ale nejen jejích.

Jaakkova mysl jako by načichla kyselým obličejem své vyvolené. Utrmácený seveřan v jednom kuse reptal a nadával. „Co je tohle za kraj? Ty kopce se vůbec nepřibližují. A těch řek! To jsem zvědav, kolik jich ještě objevíme. Co řeka, to půl dne hledat most. Vážně prima kraj! Skoro měsíc ani větší potok a tady – třeba deltu, proč ne?“ Hoch zuřil. Jakby také ne, nachodit zbytečně v náročném terénu desítky

kilometrů, to člověku na náladě nepřidá. A aby toho nebylo málo, za zády věčně sarkastický tvor s neúnavnými žvýkacími svaly. No děs!

Přesto nic proti tomu, co přišlo záhy.

Zdáli se ozval slabý hlas. „Jasko!“

Podrážděný hoch bezmyšlenkovitě odsekl: „Ano, drahá?“ Kdepak drahá! Juuso! Jaakko si svůj omyl uvědomil teprve po opakovaném pozdravu. „Juuso?“ Chvilí trvalo, než se vzpamatoval. „Co tady děláš?“

Prcka setkání překvapilo stejně jako Karelana. „Bydlím přece,“ odvětil prostě.

Hošíkova bezelstnost vyváděla rozlíčeného „jižana“ z míry.

„Myslel jsem, že jste vyrazili předevčírem.“ Juusův výraz si žádal vysvětlení.

Jaakko si očividně žádal to samé. „Vždyť taky jo!“

„Tak co děláte tady?“

„Upřesnil bys to TADY, prosím?“

Špunt požadavku ochotně vyhověl. „No tady, přímo nad Lamminkylä.“

Dvacátník se zarazil. „Moment, to už jsem někde slyšel. Není to ta vesnice po-

blíž Lieksy?“

„No...“

Juusovo přitakání potvrdilo nejčernější Karelanovy myšlenky. „Dva dny v pr...“ zasupěl a zlostně si odplivl. „Taková štreka a úplně zbytečně!“

Hošík hněvu nerozuměl, zato si všiml jiné věci. „Kde máš tu svou slečnu?“ otázel se, nevida široko daleko jinou osobu.

Jaakko se ohlédl za sebe. Jakmile se osobně přesvědčil o absenci zadního článku konvoje, jeho oči se rozzářily nadějí. „Nebo že by to přece k něčemu bylo?“ Následovalo napjaté očekávání, zrak upřen na blízký křovinatý porost.

Verdikt v podobě slabého hlasu z dáli byl ale nelítostný. „Moje noha!“

Natěšencova čelist opět spadla. „Ne, je tam,“ řekl zkroušeně a obrátil se zpátky na Juusa. „Prosím tě, než se vyřítí, kolik tady máte těch řek?“

„Jen jednu.“ Prckova odpověď zněla až příliš krutě.

Zbytek doplnil sám tazatel, veškeré indicie konečně zapadnuvše do pomyslné

mozaiky v jeho hlavě. „Se třemi mosty.“ Hlasitý povzdech podtrhoval narůstající bezradnost.

7. prosinec 1939 – MLČETI ZLATO

Bylo svěží dopoledne, rozbouřené vody se zklidnily a dvoučlenná karavana, smířená se svým údělem, dále táhla nekonečnou pustinou, sálající vůní mrznoucího jehličí.

Seija se čas od času rozpomněla na stále poměrně čerstvou akvizici, obývající „dočasně“ předsíně Jaakkova batohu. „Myslíš, že Ostnáček spinká?“

Ježkův bytný neměl na podobné úvahy pomyšlení. Na to se až příliš uvědoměle probíral více než povědomou krajinou. „Co by taky jiného dělal. Bože, jak ten si žije!“

„Ukaž mi ho!“

„Nechej ho spát. Ještě dostane hlad a co pak?“

Sametový hlásek nepřestával žadonit. „Aspoň na chvíličku!“

Jaakko ale zůstával neoblomný. „Radši se dívej kolem sebe. Došlo nám jídlo, tak kdybys náhodou něco zahlédla...“

Děvče nebezpečně zpozornělo. „Co jako?“

„Vždyť říkám, cokoliv.“

Po bleskurychlé analýze zimních darů lesa notně zesílily dívčiny pochyby o čistotě hochova záměru. „Nemyslíš srnečky, zajíčky, prasátka, JEŽEČKA a podobně. Že ne?“ Tazatelka měla v ústech dost jedu, aby uštkla i zmiji.

„Srnečky, zajíčky, prasátka...“ opakoval tiše Jaakko, kroutě obličej v zženštile parodizované grimasy. „Že nikdy neřekne: Medvídky, vlčátka! A přitom medvídek a prasátko vyjdou skoro nastejno.“

Zvědavá Seija lapala každické slůvko. „Co si to tam brbláš?“

„Nic, že mám hládeček!“ Tak tohle Jaakko přehnal! A bylo zle – nastalo ticho. Dlouhé ticho. Nikoliv však ticho líbivé, nýbrž ticho zlověstné. A jak jistě čtenář ví, přechod mezi těmito dvěma stupni ticha bývá pozvolný a velice zdlouhavý, přičemž zpravidla jej doprovází občasný náznak úsměvu coby nesmělý pokus té či oné strany přimět protistranu k omluvě. Tu ale

většinou takové gesto jen povzbudí ve snaze vytrvat a ponechat iniciativu plně v ruce – či spíše ústech – protivníkůvých, neboť jeho náznak ukazuje snahu o opětovné navázání konverzace. Jinak řečeno – mlčelo se hodně dlouho.

8. prosinec 1939 – ROZHOVOR SE ŽENOU

Křupot mrznoucího sněhu, nepřetržité funění, svištivé tření popruhů přeplněného batohu o záda nosiče. Tak lze shrnout sluchový vjem nabytý pozorováním jitřního tahu karelského páru. Ústa zůstávala nadále zavřena, již však dobrovolně. K odstranění mlčenlivé blokády došlo v pozdních nočních hodinách. Byl tomu na vině výmluvnější článek družiny. Jinak to ani dopadnout nemohlo, dívce se dávno řeč stala nepostradatelnou potřebou srovnatelnou s dýcháním, naproti tomu chlapec vydržel bez hovoru celé dny, ne-li více.

Leč k poledni bylo vše zpátky ve vyjetých kolejích. Zamklé ráno bylo náhle – ales-

poň Jaakkem – nazíráno úplně jinak než v přímém přenosu. S nostalgií, pokorou a strachem z večera.

Přitom Seijiny poznámky leckdy postřádaly valného smyslu. Kupříkladu takovéto prohlášení uprostřed lesa: „Tady bych bydlet nemohla.“ Kdo taky ano, že?

Hoch držel pevně jazyk za zuby. Hlavně nepromluvit!

„A ty?“

Smolař! „Proč ne? Co je tu jiného než u nás?“ zeptal se Jaakko odevzdaně.

„Ty stromy jsou takové škaredé.“

„V čem škaredé?“

„Já nevím, prostě škaredé.“

Ženskému myšlení přivykl Jaakko dávno, právě tak jako nebrat je příliš vážně. Vždyť nezřídka během jedné minuty popřelo samo sebe.

Seije se nelíbila ještě jedna věc. „A taky je tu moc ponuro.“

„Jsme v lese,“ usmál se Jaakko.

„To vidím, ale u nás je ten les nějak prosvětlenější.“

„To se ti zdá, protože jsi dlouho pryč.“

Slovo „dlouho“ podnítilo dívku k zamýšlení. „Kolik je to vlastně dní?“ zeptala se.

Chlapcův sebezáchranný pokus přišel pozdě. „Když o tom teď přemýšlím, tak zase tolik ne.“

Seija zatím rovnala události ve své mysli do chronologické posloupnosti. „Počkej, to je třiadvacet... pětadvacet... víš, že už to bude skoro měsíc?“ Výsledek zaskočil i ji samotnou. „A pořád jsi mi neřekl, kam mě vlečeš!“

V tomto ohledu nechystal Jaakko žádné změny. „Prostě mi musíš věřit!“ řekl vyhýbavě.

Že se s touto odpovědí Seija nespokojí, muselo být jasné i ježkovi. „To říkáš pořád dokola – musíš mi věřit. A pak vidím pětkrát za sebou téže mosty!“

„Dvakrát,“ opravil zrzek, jako by ona číslovka mohla něco změnit.

Rozzlobená dívka toho měla akorát dost. „S pravdou ven! Kam jdeme?“

Hochovou tváří trhl náznak úsměvu, to při prvotní myšlence povědět pravdu: „Ted’

právě nevím, ale vzhledem k okolnostem se naštěstí rychle vzpamatoval a svou mimiku ovládl. „Jdeme přesně tam, kam máme,“ řekl pevně.

Děvče nevědělo, co dělat. Nakonec jeho bezmocnost vyvrcholila v samovolný výbuch hněvu. „Ty jeden protivný diplomate!“ A to Jaakko slýchal i horší nadávky! „Dokud mi neřekneš, kam jdeme, tak se odsud nehnu!“

Hoch se opřel o strom a s pohledem na vzteklou osůbku počal chladně sumírovat pravděpodobný vývoj událostí. „Tak do sněhu si nesesedne,“ usoudil jistě, „ve stoje dlouho nevydrží... No, počkáme.“

Seija sice protahovala protest seč jí síly a vůle stačily, nicméně jakmile začal Jaakko s vteřinovým odpočtem, neudržela nervy na uzdě, cosi nesrozumitelného vykřikla a s číslem třicet šest uvedla nohy opět do pohybu.

9. prosinec 1939 – PIELINEN

Procitající slunce pozvolna vyplouvalo zpoza vršků vysokých smrků na východní

straně lesa, noční tajemné zvuky střídalo veselé ptačí cvrlikání a mrznoucí krůpěje ranní rosy ostříbřovaly bělavou pláň, kryjící ospalé kořeny stromů. Karelský pár čekal další náročný den.

Nezvykle zakyslý severan přistoupil ke spící družce, propouštějící přivřenými ústy nesrozumitelné pazvuky. (A třebaže se o ní říká ledascos, finština to nebyla.) Ona tu pusu nezavře ani ve spánku, pomyslel si a jemně s děvčetem zatřásl. „Jakpak jsme se dnes vyspinkali? Dorůžova, nebo jako obvykle?“

Procitnuvší Seija místo odpovědi hlasitě zívla. Následně se rozhlédla po okolí. Jakmile její oči opsaly kružnici, ulpěly na vedle ležícím chuchvalci jehličí. Chvíli nevěřícně ostříla zrak a pak se otočila na Jaakka. „Co to je?“

„Vidíš přece, věneček. Nemohl jsem usnout, tak jsem aspoň zabil čas.“

Seija nevěřila svým uším. Jaakko a romantický nápad? „To je pro mě?“ zeptala se pro jistotu.

„No já ho nosit nebudu!“ Odvedle stále

týž nafučený obličej. Zřejmě abstinenční příznaky po romantické noci, usoudila obdarovaná.

Ta si dokola prohlížela chlapcův výtvar, postrádající u věnců tolik obvyklý středový otvor. Pak se na okamžik zamyslela. „Má to nějakou symboliku?“ zeptala se podezíravě.

„Symboliku?“ podivil se Jaakko, přecházející neposedně po okolí.

Seija se konečně uklidnila. „Zapomeň na to, je nádherný. A proč tady tak pendluješ? Znervózňuje mě to.“

„Protože je mi zima.“ Vydechovaný kouř dával hochově slovům zapravdu.

„Mně zima není.“

Jaakko neřekl nic, jen nevlídným pohledem porovnal tloušťku stěn obou obydlí, jednoho dosud obývaného.

„Poslyš, Jasko, co kdybychom si dnes odpočali? Mám nohy jako ze dřeva.“

„Nejsem proti.“ Zrzek se trefil přesně do Seijina gusta. „Večer.“ Ted' už méně.

Dívčin výraz se notně přiblížil protivnému protějšku. „Ty dokážeš být takový

morous! A umíněný!“

Jaakko nevěnoval výtkám pozornost. „Tak, dost řečí! Vyrazíme, ať ještě sežene-me něco k snídani. Tady se mi to nepo-dařilo.“

„Kdyby jen tady!“ utrousilo děvče. Je-dovatá poznámka převážila ranní vítězství na jeho stranu.

S ubíhajícími hodinami jízlivost opadala. Přispěla k tomu nejen vzrůstající bdělost, ale především k poledni časovaný objev jezera a s ním spojený příslib potravy. Rovněž sebelokalizace páru na mapě do-zнала po mnoha dnech výraznějšího po-kroku, neboť se, soudě dle nekonečné le-dové plochy, nacházel na břehu Pielinenu.

Svého dosáhla i sama Seija, protože Jaakkovy lovecké úmysly vždy zaručovaly královský prostor pro odpočinek.

Lovec neotálel a zamířil do středu je-zera.

Dívka zatím odhrnula sníh z pobřežního balvanu a spokojeně se na něm uvelebila. Kdyby tušila, na jak dlouho!

Sluneční jas slábl, řídká oblaka nápadně měnila barvu a z vodního bojiště stále žádné zprávy.

Zato z pevniny se každých pět minut ozýval stereotypní dotaz: „Už jsi něco chytil?“

Jaakko zpravidla neodpovídal. A když, tak něco jako: „Tady snad žádné ryby nejsou!“

Tak to šlo pořád dál a dál.

10. prosinec 1939 – „UŽ?“

Nový den s sebou krom načechraných nebeských peřin, povlečených do stejné látky jako neprostupné nekonečno pod nimi, přivál zásadní změnu. „Pevnina“ natáhla intervaly. Ohlašovala se teď dvakrát do hodiny. „Už?“

Žádná odpověď, taky odpověď.

Prokřehlá, hladová a nevyspalá Seija ztrácela zbytky trpělivosti. „Ty tam spíš nebo co?“

Z jezera opět mlčení. Jen rezignované mávnutí rukou na znak zmaru, dobře čitelné i ze vzdáleného břehu.

Dívčin komentář beztak chybějící Jaakova slova nahradil. „Kdybych tam skočila, vyplavila bych více ryb...“

Vtom ji vyrušil chlapcův křik: „Mám!“

„O vážných věcech se nežertuje!“ pokračovala nevzrušeně Seija.

Ani její nedůvěra však neochromila hochovo úsilí dostat úlovek z vody. Boj začal. Přetahovaná na zamrzlé hladině, souboj s rybou, souboj s gravitací, souboj s ledovou vodou. Do těchto jednání by se dala rozčlenit předváděná dramatizace soudobého eposu. A výsledek?

Hlas pevniny s lítostí podtrhl svou předpověď. „Vidíš, já to říkala. Zase nic. To je vždycky plno řečí a skutek utek.“

Někdy je lepší neslyšet.

Nad půlnočním, plameny ozářeným tábořištěm se vznášela vůně spokojenosti a rybího masa. Ano, podařilo se. Seija se zamilovaně přivinula k ramenům svého chlebodárcce – a milého, ovšem. „To mám šikovného rybáře!“ Jako by sytý žaludek povolil napětí a uvolnil tak v dívčině mysli místo

pro romantiku. Naneštěstí se milostná rozpoložení obou partnerů časově mýjela, a ani dnešní noc nebyla výjimkou. I když nutno podotknout, že trefit se do romantické nálady Seiji bylo nesrovnatelně snazší než pokusit se o totéž u Jaakka. Co naplat! Především by se to povedlo, dnes ne.

Jakmile unavený hoch dožvýkal večeři – jediné jídlo posledních dvou dní –, odebral se do svého látkového apartmá. „Dobrou!“ řekl stroze a zapnul vak.

Děvče ještě chvíli zasněně pozorovalo oblohu a pak jej následovalo.

11. prosinec 1939 – „JE MŮJ!“

Jestliže štědrost večera Seiju překvapila, pak ranní nadílka jí vyrazila dech. To když, sotva otevřela oči, spatřila povědomou postavu, vláčející za sebou půlmetrákového soba.

Jaakko se hájil už z dálky: „Já jsem mu neublížil!“ Rozsáhlá tržná rána na boku zvířete ale jeho důvěryhodnosti nepřidávala. Naopak. „Už jsem ho tak našel, pří-

sahám!“ Hoch bezostyšně rozvíjel svou verzi, vědom si Seijiny lásky k lesní fauně, o hrozícím trestu v případě prokázání viny nemluvě.

Zatím zůstávalo vše v klidu. Soudkyně se nezmohla na slovo.

„Asi ho dostali vlci!“ pokřikoval dále Jaakko. „A zbytek nechali ležet!“ Při pohledu na zmíněný ZBYTEK, čítající bez kousku kůže celého soba, se však jeho obhajoba hroutila v základech.

Po pár minutách šťastný „nálezce“ konečně dotáhl kořist na pokraj tábora. „Ale macek je to pořádný,“ řekl a pyšně vypnul hrud'. Pak naoko zvažněl, pohlédl na mršinu a pronesl lítostivě: „Chudák!“ Původně chtěl za soba dokonce držet minutu ticha, ale nakonec usoudil, že pro zachování dobrých vztahů s opačným – neméně silným – pohlavím učinil dost.

Hodování mohlo začít. A hostina to byla vskutku velkolepá. Křehoučké masíčko, křupavá kůrčička – zkrátka ráj pro chuťové buňky. Marně jedlíci vzpomínali, kdy si naposledy takhle pošmákli.

Jenže každá mince má dvě strany. Jednalo se o zbylé maso. Jaakko si umínil nevzdat se jej za žádnou cenu.

Marně jej Seija zrazovala. „Neblázni, Jasko! Copak nemáš rozum?“

Hoch tvrdošíjně trval na svém. „Přece ho tady nenechám!“ řekl rozhodně a uchoopil soba za přední nohy.

„To ho potáhneš celou cestu? Vždyť se strháš!“

„Celou cestu ne, dokud ho nesníme. Krom toho, co bych se strhal. Něco snad unesu, ne?“ Jednalo se o zbylých čtyřicet kilogramů masa.

„Uženeš si kýlu a stejně to nakonec vzdáš!“ Rozporuplný pokus, ač v dobrém úmyslu. Žena by se zamyslela a jistě dala Seije zapravdu, muž nemyslí a řekne: „Tak sleduj!“

Již první půlhodina jasně demonstrovala Jaakkovu zaslepenost. Sice zubil nucený úsměv na všechny strany, avšak poloha zády ke směru chůze, navíc v šedesátistupňovém sklonu, brala jeho snažení

smysl. Také ujitá vzdálenost – počítaná sotva v desítkách metrů, přičemž stopa ve sněhu vypovídala spíše o zápase řeckořímském nežli o pochodu, – nekompromisně drásala jeho naděje.

Konečně se zastavil. „Dobrá,“ řekl, pustil soba a hřbetem ruky otřel upocené čelo.

Naivní Seija s potěchou usoudila, že se mu vrací rozum. Předčasně.

„Mám nápad,“ řekl Jaakko a sňal ze zad objemné břímě. „Vyhážu zbytečné věci z batohu!“ Ještě včera při namátkové dívčině prohlídce žádná taková věc v ruksaku nebyla!

Seijina bezradnost přerůstala v zoufalství. „Prosím tě, vzpamatuj se! Vždyť zase něco ulovíš!“

To už se hoch, srostlý se sobem jako hovnívál se svou kuličkou, přehraboval přeplněným zavazadlem. „To je taky k ničemu,“ řekl monotónně a odhodil další věc do sněhu. Dokonce označil za zbytečnou zátěž i ježka, názor ale rychle změnil po zásahu kontrolního orgánu.

Čistka pokračovala. Jaakkova ruka svírala další nadbytečnost denní potřeby. „K čemu nesu tohle?“ Do houští letěl zubní kartáček. Seijin zubní kartáček!

Příslovečná poslední kapka přeplnila číši dívčiny zloby. „Tak dost! Buďto sob, nebo já!“ Nesmlouvavý výkřik ukončil jednání na poli diplomacie. Výhružný tón záhy přesto trochu zpřátelštěl, neboť to vypadalo spíše na soba. „No tak, Jasko! Sám vidíš, že to nejde.“

Žádná změna. Chlapcova umíněnost měla betonové základy. „Já se ho nevzdám, kdybych se měl rvát s vlkem!“

Hoch v nejmenším netušil, jak blízko by byl býval pravdě, kdyby se nakonec přece nepodvolil „radám“ své milované a nezařechal objekt sváru napospas osudu. Celý večer naslouchal zlověstnému vytí z míst dosud nesoucích jeho pach.

12. prosinec 1939 – PROTŘEPANÁ

Započala druhá dekáda prosince a mrazy přituhly. Vyloudit úsměv skrze ztuhlé obli-

čejové svalstvo bylo čím dál obtížnější. Také řeč končila nedlouhou pouť stále častěji již v ústní dutině, odkud byla polykána zpět k místu své geneze. To ovšem, na rozdíl od půvabného doprovodu, kvitoval Jaakko s povděkem. Dialogy se tak omezily na to nejnutnější.

Roztřesená Seija zmínila alespoň jednu čerstvou zkušenost: „Já jsem se vůbec nevyspala.“

Jaakko nezúčastněně pokrčil rameny. Sám si v noci užil své, protože v pokračování hovoru na toto téma nenacházel smysl.

Seija ano. „To bys nevěřil, jak jsem byla ráno zmrzlá. Až do svítání jsem se třásla jako osika! Doted’ jsem celá protřepaná.“

Vzdor ztuhlosti chlapcovy tváře se koutky jeho úst mírně oddálily. Roztomilejší hloupost jaktěživ neslyšel.

Dívčinu mysl zatím sužovala opodstatněná obava. „Nevím, jak to příští noc vydržím.“

Jaakko neodolal nabídnutému oslovení, snad proto promluvil. „Poslyš, ty protřepa-

ná,“ řekl a znovu se pousmál. „Když jsi to vydržela včera, proč bys neměla i dnes?“

„Jo,“ rozčílila se Seija, „a když to vydržím dnes, proč bych neměla i zítra, že?“ Jejím slovům nelze upřít logiku. „A když to vydržím druhého února, tak proč ne třetího?“

Hoch obdivně konfrontoval náhodně vyřčené datum s odhadovaným termínem dosažení cíle.

To naštěstí děvče netušilo, přesto ohlásilo konec trpělivosti. „Já chci domů!“

Jaakkovi bleskl hlavou nový výpočet – osmého února. „Nemluv nesmysly. To zvládnem.“ Jeho hlas zněl čím dál chápavěji.

Dívčina načervenalá líčka tak brzy vykreslil dětský výraz, záhy se tiskna k utěšovatelovu krku.

13. prosinec 1939 – PREVÍT! DOBŘE SE VYSPAL

Ačkoli se avizované Seijiny a skrývané Jaakkovy obavy z opakování polární noci nenaplnily, úsvit oba zastihl v bdělém sta-

vu. První promluvil hoch. „Dobré ráno, brbło!“

Vedlejší kukla pozdrav z povinnosti opětovala. „Dobré!“

Jaakko se zjevně výborně vyspal. Dokazovala to jak amplituda prohnutí fialových rtů, nezvykle situovaná blíže bradě než nosu, tak neméně zarážející dravý slovní proud. „Tak jakpak se dnes cítíme? Počasí je nádherné, mráz snesitelný a cesta dlouhá, přítomné dámy!“ Rozverné pásmo vystřídaly meteorologické informace. „Teplota vzduchu je poměrně vysoká – odhaduji to na mínus pět, teplota vody je dokonce ke koupání – tedy v plusu – a teplota krve třicet pět a půl Celsiova stupně.“ Energií nabitý chlapec chrlil nesmysl za nesmyslem.

Takové veselí z protějščího pytle rozmrzelé *přítomné dámy* neznaly a očekávaly jeho brzké pohasnutí. Při dalších řečech ale víra ochabovala. „Běž se proběhnout!“ řekly nevrle a obrátily se na druhý bok.

Odpověď v podobě sněhové koule přiletivší neznámo odkud paradoxně zchladila

studenější stranu dialogu.

Odvetná akce přišla obratem. „Neznámo odkud“ tak taky jednu slízlo.

Slunce se sotva vysoukalo nad vrcholky nejnižších borovic a mladí Karelané se vydávali opět na pochod. Jaakko ochladl, Seija pookřála, zkrátka vše se vracelo do vyjetých kolejí.

Ranní přestřelka rychle upadala v zapomnění, jen tu a tam ji některá dívčina parafráze na okamžik připomněla. Jako komentář k hochově promoklým rukavicím: „Teplota vody a krve se srovnaly na třiaadvaceti stupních, přítomní pánové,“ nebo „Počasí je nádherné, mráz za nehty nesnesitelný a cesta dlouháá!“

Zlomyslné legrácky už už nabíjely způli bezvládné Jaakkovy dlaně bělavým střelivem, provokatérka ale vždy zavčas poznamenala, kdy přestat.

Se sílící bolestí vlekl se hochův den stále bezúspěšněji. Každá hodina navzdory fyzikálním zákonům překonávala svou délkou

tu předchozí. A večer v nedohlednu.

Ted' už chápala i Seija. „Nechceš zastavit a rozdělat oheň?“ Vstřícný návrh vybízel ke smíru. „Zahřeješ se a rukavice osušíme.“

Skučící Jaakko nabídku s potěchou přijal.

Neuplynulo ani patnáct minut a uprostřed ledové pustiny plápolal zdroj blahodárného tepla. Teprve sejmutí vlněné pokrývky odhalilo omrzliny na hřbetu levé chlapcovy dlaně. Jakmile Seija spatřila nepěkně vyhlížející ránu, rozzlobila se. „Když tě to tak bolelo, proč sis ty rukavice nesundal už dávno? Vždyť se dají ždímat!“

„Myslíš, že bez nich by to bylo lepší?“

Jaakkově poznámce nevěnovalo děvče pozornost. „Ty jsi přece trumbela,“ řeklo soucitně, uvažujíc, jak zranění v tristních podmínkách ošetřit. Nakonec vše vyřešil pruh látky z pacientova nátělníku, simulující zdravotní obvaz.

14. prosinec 1939 – RANNÍ ŠOK

Na probuzení s výše nadepsaným datem Jaakko dlouho nezapomene. Málokdy procítal s brokovnicovou hlavní přilepenou na čele. Spatřiv před způli zalepenýma očima bezprostřední hrozbu, strnul.

Zavalitý muž v nevojenské uniformě mu nedal příležitost k protiakci a tvrdě naň uhodil. „Co máte v tom batohu?“ Přísný hlas si zjevně žádal víc než slovní odpověď.

Jaakko se přesto odvážil k nesmělé námitce. „Proč?“ zeptal se vyděšeně. Neuváženým počínáním však jen zintenzivněl ozbrojencovo naléhání.

„Tak co je tam?“

„Osobní věci.“

Šťouchnutí koncem hlavně do předmětu střelcova zájmu vyzývalo k jeho otevření.

Požadavku bylo bez váhání vyhověno.

Muž stále svíral pušku kolmo k chlapcově hlavě. „Vytáhnout!“ rozkázal.

Za pár vteřin se obsah torny prostíral v okruhu dvou metrů od jejího středu. Vyplašený Jaakko se činil.

Vedle ležící Seija zatím hrůzunahánějící

dění mlčky pozorovala. Vzдор obavám o život mileného hochu nevyhla se její myslí výtku ke stavu vybalovaného materiálu.

Tajemný strážce se konečně spokojil s prohlídkou zavazadla. „V pořádku,“ řekl a jeho hlas o poznání zlidštl. „Musíte mi prominout, v poslední době se to tu hemží pytláky. Jsem Risto Pietarinen, zdejší hajný.“

Rozechvělý Jaakko omluvu s ulehčením přijal, stejně jako nabídnutou dlaň.

Iniciátor usmíření si všiml jeho zranění. „Co to máte s rukou?“

„Ale to nic. Jen malá omrzlina,“ odvětil tázaný suše.

Lesník cítil povinnost vynahradiť páru způsobenou újmu. „Bydlím nedaleko. Když půjdete se mnou, ošetřím vám to.“ Jeho nabídka zněla upřímně.

Jaakko by radši pokračoval v cestě, ale k odpovědi se nedostal. Seija jej předběhla. „Budeme vám moc vděční.“

Duch podkrovní hájenky, srubovitou architekturou zapadající do konce minulého

století, okouznil dvojici svou ochotou a nepokrytou pohostinností, o niž se starala jak hlava, tak celý zbytek čtyřčlenné lesníkovy rodiny. Pán domu dostal svému slibu a ovázal chlapci ránu pásem sterilní gázy, načež jej spolu s dívkou dokonce přizval k nedělnímu obědu. Co si ale hosté pochvalovali nejvíc, bylo tolik ceněné teplo, sálající ze všech stěn dřevěného stavení. Sotva tak koho překvapí s povděkem přijatá nabídka dvoudenního azylu.

Jistěže došlo i na méně příjemné stránky pobytu, zejména hajného otázky: „Kam míříte?“, „Co máte v plánu?“ nebo „Proč nejste na frontě?“, jejichž zodpovězení se Jaakko vyhýbal jako čert kříži, oceňoval však jejich načasování, taktně zasazené do chvíle nepřítomnosti ostatních, hlavně Seiji.

Většinu odpoledne vyplnilo nesmělé, leč příjemné seznamování Karelanů s obyvateli domu. Jistě, viděli se už při obědě, k bližšímu zpřátelení ale dosud scházel dostatek času. Příčinnivá Seija se snažila

o nápravu. „Můžeme vám s něčím pomoci?“ zeptala se paní domu, ustavičně poletující kolem plotny.

Ta nabídku s díky odmítla. „Jen si odpočiňte, určitě jste unavení,“ řekla mile a pokračovala v práci. Korpulentní, věčně usměvavá dáma středního věku od prvního okamžiku udivovala oba hosty svou pílí.

Vtom se do kuchyně vřítily děti, osmiletá Virpi – tichá holčička s výraznými líčky a rusými vlásky, svázanými do copu; a její o dva roky mladší bráška Kalle – malý střapatý diblík s modrýma očima, věčně nabitýma nepředvídanou rošťárnou. „Mámi! Dej nám sáňky!“ hulákaly na celé kolo. Rachot ustal, když jejich oči zaregistrovaly přítomnost nedávných spolustolovníků, obývajících lavici u okna. Dívenka dokonce ostýchavě ustoupila k matčině sukni.

Ta neměla na hry svých ratolestí čas. „Řekněte tátovi. Vidíte, že vařím. A neběhejte tu jako splašené stádo, ještě uklouznete a ublížíte si!“

Káraný benjamin nespouštěl zrak z viditelně usezeného Jaakka. Ne, že by Karelan

nebyl příjemnému odpočinku rád, nicméně jeho žilami kolovala neposedná krev a nevyžadovala-li to nutnost, nevydržel na jednom místě déle než hodinu. Denně ujitá mnohakilometrová vzdálenost je toho zářným důkazem. Snad že právě tento aspekt jeho povahy chlapec vycítil, přistoupil blíže a nebojácně cizince oslovil: „Půjdeš sáňkovat s námi?“

Vedle sedící Seija uchopila druhovu dlaň a pevně ji stiskla.

„To víš, že půjdu,“ odvětil potěšený dvacátník a vytrhl ruku ze sevření.

Trojice spěšně opustila místnost.

Žena v zástěře se za ní s povzdechem ohlédla. „Ach, ty děti!“

Seija, zrak upjat na vzdalující se druhova záda, souhlasně přikývla.

Uličníci se vrátili až za soumraku. Tři rozzářené vymrzlé tváře neskrývaly radost ze hry. První vtrhl do kuchyně Kalle. „Mámí! Já jsem pětkrát vyhrál a Virpi jenom dvakrát a Jaska...“

Matka potomka poopravila: „Pan Lintu-

nen.“

Hošík pokračoval. „...a strejda Lintunen jen jednou!“

„Dvakrát,“ ozval se pro změnu ukrácený soupeř.

Obě dámy zatím servírovaly na stůl porcelánové talíře. „Tak se honem převléknete, bude večeře.“ Paní domácí kočírovala špunty s obdivuhodnou grácií. I Jaakka, poslechnuvšího jako první. Vzápětí dokončila nesouvislý, ryze ženský rozhovor, započatý před příchodem drobotiny: „A má rád děti!“ Nato se na Seiju optimisticky usmála.

Luna převzala vládu nad oblohou a šestice židlí kolem jídelního stolu se zaplnila kompletní osádkou útulné roubenky. Poslední zasedl sám její vládce, vrátivší se teprve před pár minutami z lesní obchůzky.

Paní Pietarinenová rozlela polévku a vyčkala, až manžel zahájí hodování.

Když se tak stalo, hladová pětice jej s povděkem následovala.

Nejvíc si hutný pokrm pochvalovala Sei-

ja, vzdor tomu, že si normálně na bramboračku příliš nepotrpěla. „Hm, výborná!“ řekla uznale po prvním usrknutí.

Jaakko mlčel. Jeho apetit byl zřejmý i bez řečí.

Jakmile poslední strávník odložil lžici, přerušila přívětivá hostitelka táhlé ticho. „Odkud jste?“ zeptala se a pohlédla na karelskou stranu stolu.

Do role mluvčího se nezvykle pasovala její mlčenlivější část. „Já ze Saloranty – to je u Vyborgu, a Seijule – čert ví.“ Skrytý úder do stehna řečníka nepřekvapil. Upřímný dětský smích slabou bolest beztak brzy zaplašil.

Tazatelka užasla. „Z takové dálky! A to jste šli celou cestu pěšky?“

Pohotová Seija se chopila odplaty. „Celou a půl.“

„Trošku jsme bloudili,“ přiznal Jaakko.

Dívka využila vhodné příležitosti ke zjištění jména bludného toku. „Co je to za řeku, co se tak opakovaně kroutí doprava?“ Otázku doprovodila naléhavým pohledem, přejíždějícím všechny členy Pietarinenovic

rodiny.

První zareagovala její hlava. „Kterou myslíte?“

„No tu, jak se nejdřív malinko zužuje a hned zase rozšiřuje.“ Seija omílala svůj popis pořád dokola, až ji nakonec několikeré nepochopení donutilo ke grafickému znázornění. Jistota, se kterou vykreslila tvar koryta celé říčky, podnítila ryšavého navigátora k hlubokému sebezpytu.

Když jí ani pak místní nedokázali s určitostí odpovědět, chopil se iniciativy opět Jaakko. „Vždyť jsem ti říkal, že je to Pyhäjoki. Mapa nelže!“

Čtyřicátník v čele stolu ale skálopevné Karelanovo přesvědčení rychle vyvrátil. „To nebude Pyhäjoki. Ta se stáčí doleva.“

Jaakko strnul. „Ne?“ Delší řeč mu obavy z bolestivých následků nedovolily.

Večerní beseda nebrala konce. A proč taky, nebylo kam spěchat. Naopak, nekonečné zimní noci, zvláště tady na severu, přímo vybízely k podobným kratochvilným posezením. Tím spíše, zavítali-li do domu milí

hosté.

„Ještě nám prozradte, jaký stavební materiál vlečete v tom batohu? Já jej nemohla vynést ani do schodů,“ otázala se v žertu paní Pietarinenová, nevědouc nepříjemné příhody svého muže.

Ten rozpačitě odvrátil hlavu a podpěrnou dlaní prohrábl černavou bradku. Obával se zbytečně.

Jaakko incident taktně přešel. „Vidíte, teď jste mi připomněla, něco pro vás mám,“ řekl, načež odběhl z místnosti.

Všichni napjatě očekávali, co přinese. Nejvíc Seija a děti. Jiskřičky v jejich očích sršely nedočkavostí.

Uběhlo pět minut a hoch se nevracel. Nervózní družka omlouvala jeho pomalost: „Asi to nemůže najít.“ Ani nedomluvila, když se shora ozvaly dvě silné rány, jen umocňující všudypřítomný neklid.

Naštěstí už byl Jaakkův návrat dílem okamžiku. Pravou rukou přidržuje levé rameno, v druhé nesa záhadný kulovitý předmět, dokráčel zpět do centra dění.

První rozpoznala pichlavé klubíčko Virpi. „Jé, ježek!“ Její tvářičku rozzářilo nadšení.

Nešikovný zrzek, vědom si povolání svého hostitele, raději dodal několik slov na objasněnou. „Našli jsme ho cestou,“ řekl a položil zvíře na jídelní desku.

Jen co nevděčný tvor, dosud působící velice neohrabaně, vycítil příslib lepšího života, nelenil a za pomoci několika neuvěřitelně hbitých temp kousl mnohaměsíčního bytného do prstu. Učinil tak k nemalému údivu všech přítomných, zejména samotného strážce lesa, poučujícího právě potomstvo o výhradně hmyzím jídelníčku roztomilého ostnatce.

Tak končil den, jenž karelské dvojici přinesl přátele a ježkovi nový domov.

15. prosinec 1939 – V HÁJENCE

A bylo tu ráno. Procitnuvší Jaakko, milou zanechav objetí libého spánku, vstoupil na nejfrekventovanější místo domu, do kuchyně. Zde zastihl již čile vyvařující hospo-

dyni. „Dobré jitro!“ řekl.

Paní domu pozdrav s úsměvem opětovala a ochotně nabídla rozespalci snídani, hrnek bílé kávy a domácí chléb s vejci.

Hocha překvapila nezvyklá osiřelost. „Kde je pan manžel?“ zeptal se.

„V lese, jako obvykle.“

„A děti?“

„Ještě spí.“

Jaakko se podíval na hodiny. „Ony nemusejí do školy?“

„Mají prázdniny,“ odpověděla hospodyně.

Jen je vzpomenu, už se malí rošťáci hrnuli se schodů. Ani se nezeptali, chňapli každý svou připravenou porci a hrr na to. V domě začínalo být opět živo.

A když se po půl druhé hodině přišourala Seija, taky nebezpečno. Hned po příchodu vytýkavě pohlédla na svou dvacetiletou perspektivu. „Proč jsi mě nevzbudil?“ zeptala se místo pozdravu.

Hoch ničeho nelitoval. Pouhé pomýšlení, co by byl teď slyšel, kdyby tak býval učinil, jej utvrdilo o správnosti svého počí-

nání. Taky to nebyl žádný zajíc, zkušeností z předmanželské přípravy nasbíral cestou víc než mu bylo milé.

Seija si všimla podezřelého pohybu. „Ty mě zase opouštíš?“

Jaakko se skutečně zvedal k odchodu. „Slíbil jsem Kallemu, že se přijdu podívat na Marku.“

„Marku?“ zopakovala zaskočená družka, *láskyplný* pohled zaslepen jasnou vizí atraktivní tmavovlásky s nesnesitelně atraktivními kilogramy – obraz to na míle vzdálený vkusu většiny zrcadel.

„Jeho želvu,“ dodal hoch a znovu tak zažehl *láskyplný* pohled na pravoboku. „Ale neboj, za moment se vrátím.“

Nevrátil. Vlastně ano, chápeme-li slovo moment coby relativní pojem. Kulantně řečeno, ta želva by tam byla dřív. Takřka půldenní zpoždění ale nebylo to nejhorší.

Nevím, jak byste reagovali Vy, vidět svého druha, jak mezi nadšenou drobotinou spouští po krunýři bezbranného obojživel-

níka z ledového svahu a dokonce mu měří čas, ale Seija dost ostře. Alespoň verbálně.

Průkopníka sjezdařského sportu zachránilo pouze okno, dělící jej od rozzlobené dívky.

„V tomto věku by už kluk měl mít rozum.“ Tolik ženský pohled na věc.

„A co takhle zkusit slalom?“ Tolik mužský pohled na věc.

Návrat rozjařené trojice vše jen vyostřil. Navíc nejmladší účastník klání se jako obyčejně podělil o novinky hned ve dveřích. „Mámí! Hádej, jakou soutěž strejda Jaska vymyslel!“

Strejda Jaska se děsil pokračování.

A měl proč, jelikož bezelstný informátor vzápětí výborný nápad barvitě vylíčil, takže co před malou chvílí oku uniklo, ucho detailně dokreslilo. „A taky jsme hráli na hoňku,“ pokračoval vesele.

Matka se zhrozila. „Vy jste se honili v takové zimě?“

„Sebe ne, Marku,“ odvětil Kalle. „Ona nám ujela.“

Referencí o následné schovce se máma raději zřekla, neboť mezi oběma hrami tušila přímou souvislost, potažmo kdo byl oním hledaným a proč. Pyšné špuntovo: „Ale našli jsme ji“ a pohled na vyděšenou želvu učinily definitivní přítrž jejímu klidu. „Vždyť jste celí mokří!“ okřikla ratolesti. „Utíkejte si pro něco suchého! A sundejte Marce tu pásku!“

„To je závodnická čelenka!“ zpravil mámu junior.

Účel stuhy, opásající hlavu zvířete, ženu zajímal ze všeho nejméně. „A víckrát ať nic takového nevidím!“ řekla přísně a nataženou pravicí nasměrovala raubíře do koupelny.

Neuvážený Jaakkův vtípek: „Příště musíme za kůlnu“ nabádal k útoku na čerstvý schovkový rekord.

16. prosinec 1939 – ROZLOUČENÍ

Po brzké snídani nastal čas loučení. Celá Pietarinenova rodina se shromáždila na prahu, aby popřála sympatické dvojici šťastnou cestu a k tomu účelu přidala několik

cenných navigačních rad. Nechyběla ani Marka, usazená v Kalleho náručí. „Opravdu se nezdržíte ještě den?“

Seija by docela ráda – přátelské prostředí, příjemné teploučko a pravidelná strava nabádaly zbytečně nespíchat. Leč Jaakovo NE rozhodlo rázně za oba.

Štědrý hostitel vykročil před zápraží. „Půjčili bychom vám lyže, ale dvoje rezervní nemáme.“ Na okamžik se dokonce zatvářil provinile.

„To nevadí, my to zvládneme i pěšky,“ odvětil Karelán a za vše poděkoval.

A pak opět vstříc polární slotě!

Vysoce frekventované „Brr!“ ze zadních pozic brzy vracelo motor výpravy do nelíostné reality. „To se zase ochladilo!“

Jaakko se ani neohlížel, jen tiše poznamenal: „Aby ne, u kamen je vždycky krapítek tepleji.“ Zimy se ale obával ze všeho nejméně. Zato těch věčných nářků!

A Seija rozhodně nezůstávala za očekáváním. „Jak jsem taková nerozchozená, víš, tak už nemůžu. Věřil bys tomu?“

Hoch odevzdaně mávl rukou. „Ale jo, věřil.“ Rezignace v jeho hlase měla pevné empirické základy. „To jsem zvědav při večeri – jak jsem taková nerozžvýkaná...“ Ironickou parafrázi pronesl raději polohlasně.

Děvče ale odmítlo zavedení slibně započatého rozhovoru doztracena. „Co kdybychom se vrátili a odpočali si?“

Chlapcovy myšlenky propadly zmatku. „To nemyslíš vážně! Vždyť jsme odpočívali dva dny!“

„No právě. Tak že bychom na ně navázali...“

„Já ti dám navázali!“ Teprve důstojnický tón Jaakkova hlasu utnul Seijiny líbezné představy o romantické dovolené. „Kupředu levá!“

Jistěže konverzaci nelze považovat za zcela vážnou, od počátku se nesla v duchu lehké nadsázky, leč jakés takés naděje dívka úspěchu ve hře rozhodně byly. To v případě pozvolného přechodu od lehké nadsázky k těžké hysterii, dovršené pevným ultimátem.

Ve stručnosti lze průběh prvního porelaxačního dne shrnout asi takto: výše popsaná pře na rozebrání, Seijina přednáška o fyzických strastech ženy putující v oblasti polárního kruhu, přednáška o psychických strastech ženy putující tamtéž, krátká vsuvka o mužské necitelnosti, polední hádka – aby řeč nestála (námět, režie, v hlavních rolích – Seija Lopponenová), přednáška o správné životosprávě (podtext: pravidelná strava), večer letmá zmínka o pokročilé době, zakončená dvým opakováním odpoledního programu. To vše za vyčerpávajícího pochodu ledovou pustinou.

Po náhodném nočním nálezu utajených zásob Pietarinenovými darované potraviny pak ještě demonstrativní dívčin odsun za hranici desetimetrové vzdálenosti od zlořádova spacího pytle.

17. prosinec 1939 – VÝROČÍ

Dnešní den se od ostatních výrazně lišil. Ani tak ne svým průběhem, jako samotným datem. Karelský pár slavil první výro-

čí. I když slovo „slavil“ nepostihuje realitu právě nejpřesněji. Jaakko netušil, Seija čekala. Od časného rána nemyslela na nic jiného.

Druh ale pořád jen: „Co budeme jíst?“, „Kam teď?“, či „Ta moje ruka!“

Nepomohly ani jemné náznaky. „To je ale krásné počasí, na sedmnáctého prosince až nezvykle!“ Všechno marné. Romantické děvče si mohlo jazyk ukousat a Jaakko ne a ne si vzpomenout.

K večeru už to nevydrželo a napovědělo chlapci jak nejokatěji dovedlo. „Saloranta, hádej, copak dnes máme za den!“

„Zimu.“

Dívčina trpělivost byla u konce. „Sedmnáctého prosince, co ti to říká?“

Teprve vojenský tón přiměl Jaakka k zamýšlení. Tady končila veškerá legrace. „Dobytí Bastily?“ pípнул nejistě.

Seija se nevěřicně chytila za hlavu. „To snad není pravda, Bastila! Co jsem si to našla! To není milenec, to je...“ Chvilí hledala vhodné pojmenování. „Pseudomile-

nec!“

Sám posuzovaný počítal spíše s idiotem, takže výsledný result pro něj až tak tvrdě nevyzněl. Mírnější verze očekávaného slova navíc ubírala váhy těch minulých.

Následovalo oboustranné ticho – Jaakova spása, Seijino přemáhání. Poskakující poklička ale nahuštěné páry dlouho neudržela.

Děvče vybuchlo. „Měla jsem zůstat s Mikkem!“

Jaakko reagoval jako obyčejně. Mlčel.

To Seiju dopalovalo ještě víc. „Ten mě měl mnohem radši!“

„Myslíš?“ ozval se konečně hoch.

Dívčina sebejistota nepřipouštěla pochyb. „Řekl mi to, a ne jednou!“ Její líčka dávno nerdil pouze mráz. „Kdy jsi mi to řekl ty?“

Jaakka nenapadlo nic lepšího než hloupý žert. „Tuším, že tře-tí-ho března loňského roku.“ Jeho počínání v takto vypjatý okamžik nelze nazvat jinak než sebevražedným.

Seija zalapala po dechu a až nečekaně

smysluplně vykřikla: „Vždyť to jsme spolu ještě nechodili!“

„Tak to počítám správně,“ řekl hoch. Ten klid! Ten dráždivý klid!

„Ty jsi obyčejný vesnický bur...kluk, jakých jsou u nás tisíce, abys věděl!“

Přestože by právě označeného bur...kluka velice zajímala podrobnější analýza sousloví „u nás“ – už s ohledem na stěží třiciferný počet obyvatel dívčiny obce –, oponentury se raději vzdal. A udělal dobře. Seija beztak nepřebornou plejádou různých nadávek vše bohatě vynahrazovala. Mimo jiné vyslechl Jaakko zajímavé pojednání o společných znacích muže s některými převýkavci či zdařilou reprízu dramatického přednesu odstavce Co jsem si to našla, tentokrát s prozaickým, při premiéře tolik očekávaným vyústěním.

Uplynula hodina a po bouřce ani památky. Vztek vystřídala lítost a silná slova... „Salorantánku, tak už něco řekni. Přece víš, že jsem to tak nemyslela. Vždycky cosi plácnu a pak mě to mrzí.“

Jaakkova ústa vydala rozhřešení, nepřítomný pohled ale setrval bez hnutí. Jako by chlapcova duše opustila tělo.

Seija pro stále častější úkaz nenacházela vysvětlení. „Co je s tebou?“

Žádná odpověď.

„Býváš teď takový zvláštní, jako mimo sebe. I paní Pietarinenová si toho všimla.“

Teprve nyní se skelné zornice pohnuly. „To se ti zdá.“

„Nezdá! Něco se s tebou děje.“

Chlapec mírně protáhl rty a znovu utichl. Nucený úsměv se vyhnul jen jeho očím.

„Nesmíš mi smutnět,“ řekla Seija laskavě. „Potřebuju svého veselého Jasku!“ Upřímná slova doprovodila zamilovaným pohledem, načež se k Jaakkovi přivinula a svou dlaň položila na jeho paži.

18. prosinec 1939 – SKŘÍTCI ZUŘÍ

Následující ráno přineslo nemilé změny. Přinejmenším stran počasí. Již samotný úsvit, zakalený hustou usedavou mlhou, předjímal zlom v slunečné kalendářní linii.

Přivátá kupovitá oblaka skeptickou prognózu jen potvrdila. Také sníh se snášel stále hustěji. V poledne dokonce srážky přerostly v silnou vánici. Nekonečné proudy zledovatělých vloček metly do očí bezbranných Karelů, skřehle krčících hlavu mezi ramena.

Teprve v čas večere se rozhněvaná příroda malinko umoudřila a dala tak těžce zkoušeným vetřelcům vydechnout po velenáročném dni alespoň na jeho sklonku.

Jaakko využil příležitosti a pustil se do přípravy tábořiště. „Skřítci zuří,“ prohodil bezmyšlenkovitě.

Seija dětinským úvahám nerozuměla. Ve dvaceti jí přišly poněkud trhlé. Přesto jí zvědavost nedala a nehybnými ústy procedila kratičkou otázku. „Jací skřítci?“

„Místní přece,“ odvětil hoch. „Vstoupili jsme na jejich území.“

„Kdy tě ty blbosti přejdou!“ Po dívčině vlídnosti ani památky.

Mytolog započal rozestýlku své kukly. Řeč jej ale neopouštěla. „Copak jsi nikdy

neslyšela o skřítcích na severu?“

Věřte – nevěřte, Seija se odpovědi vzdala. Ano, tak strašná slotá to dnes byla.

Jaakko, zaskočen absencí odporu, potěšeně pokračoval ve výkladu. „Co potom Ježíšek? Myslíš, že nosí všechny dárky sám, bez pomocníků? To je přece hloupost!“

Čím déle debatoval chlapec sám se sebou, tím větší zalíbení romantické děvče v naslouchaných nesmyslech nacházelo. Nakonec rádo přistoupilo na jeho hru a existenci pohádkových tvorů uznalo. Kdyby znalo důsledky!

19. prosinec 1939 – SEIJA ZUŘÍ

Jak předznamenal včerejší večer, dnešek započal zcela atypicky. K řeči se totiž neměla Seija, nýbrž Jaakko. Od rána byl k neutišení. „...A pod tímhle pařezem bydlí Kulaja.“

Dívka reagovala apaticky. „Aha,“ řekla jen. Abyste rozuměli, během tří hodin navštívila trvalá bydliště Tulaji, Pulaji, Laaka, Vooriho, Paisia a Hulakuly, přechodná pak Kluiji a Juunese.

Jaakko v otázkách vzdělávání zjevně neznal míru. „A támhle v houští by mohl být Utsko. Občas sem zajde na kus řeči s...“

Seija se zoufale chytila za hlavu.

V poledne už to nevydržela a zlostně vykřikla: „Dost!“ Přerušila tak další skřítkofilův rozjezd. „Já na ty tvé pitomosti nevěřím!“

Jaakko, ústa otevřená a ostře nabitá, se zarazil. Přes překvapivé Seijino chování ale zachoval duchapřítomnost. „Pojd’!“ řekl a uchopil děvče za ruku.

Tomu se očividně nikam nechtělo. „Kam mě vedeš?“

„Kousek zpátky, seznámím tě s Tula-jou.“

Dívka zatla zuby a z posledních zbytků psychických sil, romantika dávno ta tam, následovala snílkův směr. Až do osudného:

„A pak s ostatními.“

Při vzpomínce na Vooriho pařez, nacházející se dobrých deset kilometrů zpět, se obě ruce rychle rozpojily. Seija se znovu rozohnila. „Ty si vážně myslíš, že se budu

vracet takovou štreku, abych poznala ty tvé přeludy?“

Ted' už si to Jaakko nepochybně nemy-slel.

Zvláště poté, kdy vzpurná dívka vyrazila nevídaně energickým krokem do hloubi le-sa. Syčíc jako parní lokomotiva, mířila si to neznámo kam.

Hoch přesto setrval v naprostém kli-du. Dle zvoleného směru dobře věděl, že dříve či později narazí Seija na vlastní sto-pu. A tak pokojně naslouchal slábnoucí-mu spílání a průběžně odhadoval aktuální rozestup: „Sto metrů...“

Děvče si zatím vyčítalo svou naivitu. „Že já hloupá poslouchala ty jeho nesmysly!“

Jaakko znovu odměřil vzdálenost. „Tři sta...“ Lehký úsměv podtrhoval chladnou sebejistotu.

Zuřící Seija kvapila vpřed, boříc pod se-bou silnou vrstvu panenského sněhu. „Skřítci! Tss! Kulak, Tulák a spol. Kdo to kdy slyšel!“ Opakované výkřiky doprová-zelo okázalé rozhazování rukou.

„Pět set...“

Co to? Místo nového poznatku vztekly dívčin poskok.

Pozorovatelova ústa se spokojeně roztáhla. „Čtyři sta...“ Přepočít přecházel v odpočet.

Jaakkův předpoklad se naplnil, za chvíli byla Seija zpátky. „Á, máme ji tady. Tak s čímkem přijdeme?“ Nevyřčený dotaz doznal zodpovězení hned záhy.

„Byla jsem na toaletě.“ Poslední slovo přímo čpělo sarkasmem.

Napjatý hoch, úsměv z bezpečnostních důvodů přelepiv kamennou tvář, chápavě pokynul hlavou. „Vidíš, taky bych měl,“ řekl pak. „Otočila by ses, prosím?“

Karelané pokračovali v cestě. Fantaskní řeči umlkly a vystřídaly je realistické.

„Jasko, já už nemůžu!“

„Musíš!“

„Kdy tohle skončí?“ Absence odpovědi Seijinu naléhavost neodradila. Naopak, přiměla ji ke zvýšení důrazu. „Slyšíš? Kdy tam dorazíme?“

Jaakko předstíral nepozornost. „Kam?“
Seijin hlas znovu zesílil. „To snad víš ty, ne?“

Chlapcův záměr využít dívčina temperamentu k rozpoutání hádky a následnému stočení hovoru zcestným směrem se nezdařil.

Děvče odolalo náporu vlastní povahy a vytrvalo. Po chvíli ticha nervózně přešláplo. „No?“

Ukázková situace, kdy ani tak nezáleží na odpovědi samotné, jako na její formulaci. Stručné „Letos určitě ne“ nevyzní optimisticky nikdy, byť vyřčeno koncem prosince. Rovněž pravdivé „Za pár týdnů“ působí sice lépe, leč Jaakkově chytré kličce nekonkuruje ani vzdáleně. „No, možná už...“ řekl a naoko se zamyslel. Předstíraný výpočet dodával hercově vystoupení na věrohodnosti. Pak dodal zklamaně: „Ale ne, do zítřka to ASI nestihnem.“ Chlapec zaplašil hrozící revoluci na poslední chvíli.

„Ty snad chceš dojít až k Baltu!“ povzdechla si Seija v legraci.

Jaakkova mysl ji bryskně opravila, bez legrace: Já ho chci obejít.

Ujité kilometry měnily náladu družiny. Zejména Seijy, což se odráželo jak v rychlosti její chůze, tak ve frekvenci nářků. A v tónu hlasu, pochopitelně. „Já ti nestačím!“ ozvala se zase jednou.

Upozornění nemělo valného smyslu, neboť rozdíl v tempech čelo skupiny bezpečně monitorovalo. Taky tu a tam zastavilo a gentlemansky posečkalo.

Tentokrát ale zůstala stížnost bez odezvy. Děvčeti nezbylo, než ji zopakovat. „Slyšíš? Nestačím ti!“

„Rychlostně nebo mentálně?“ ozval se konečně Jaakko.

Vrčení napovědělo. „Kdybys mi dal aspoň ruku!“

„Tak pojd', ty trdlo,“ řekl hoch a natáhl paži.

20. prosinec 1939 – ZMĚNA POVĚTRÍ

Druhá dekáda posledního měsíce roku bušila na bránu historie a karelská výprava se rozrostla o nového člena. Objevoval se již dříve, přesto to nebylo totéž. V minulosti se vždy vynořil odněkud z lesní temnoty a brzy zase zmizel, tentokrát ale svázel své kroky s družinou – či spíše s Jaakkem samotným – napevno. Nijak nepřekážel, hovořil zřídka a přece byla jeho přítomnost stále citelnější. Byl to smutek. Jakási zvláštní, pro Seiju nevysvětlitelná melancholie, zakousnutá hluboko do chlapcovy kůže. Neprojevovala se neustále – to ne, přes den jen tak bděla v hostitelově stínu, zato večery patřily její vládě takřka pravidelně.

Tomu odpovídala strohost většiny dialogů. Dívčiny otázky byly zpravidla zodpovídaný nejstručnějším způsobem, mnohdy dokonce jednoslovně. Tak kupříkladu:

„Jasko, kdy budeme jíst?“

„Nevím.“

„A kdy si odpočineme?“

„Při jídle.“

Útržkovitost Jaakkových odpovědí pů-

sobila až nerudně. Ne schválně, z nějakého trucu, posmutnělost, spojená s jistou podrážděností, si zkrátka vybírala svou daň.

Avšak výklad roztrpčeného děvčete byl docela jiný. Stále častěji se tak povětrím míhaly lítostné vzpomínky typu: „Jo, Mikko! Ten byl ke mně vždy vlídný. A jak mluvil o mých vlasech a očích!“

Čtvrthodinka okázalé nostalgie nakonec zamlklého Jaakka, vzpomenuvšího i na jiné Mikkem opěvované partie, přece probírala. „To je též pěkný výlupek, ten tvůj Mikko.“

Seija se zaradovala. „Žárlíš, vid’!“ odvětila spokojeně. Chladného severana přesto ne a ne vyvést z míry.

Naopak, Jaakko se svrchovaně ušklíbl. „Kdybys ho víc znala!“

„Náhodou,“ ohradila se dívka, „znám ho velice dobře! Je to krásný urostlý kluk! Vtipný, veselý, umí se chovat k dámě...“ vyjmenovávala veškeré Don Juanovy klady, přičemž ten poslední zesíleným hlasem dvakrát podtrhla. „A jak je odvážný! Kdysi

mi vyprávěl, jak zahnal metrákového medvěda!“

Jaakko se po dlouhé době neubráníl úsměvu. „O medvíděti nic nevím, ale jeho procházka s Maire se ve vsi traduje léta.“

Seijin neznalý výraz trval na okamžitém a vyčerpávajícím vysvětlení. „Jaká procházka?“

Hoch ji nenapínal a spustil: „No, šli jednou spolu lesem – to víš, pořád samé: *Ty máš nádherné oči a Já bych pro tebe udělal všechno na světě*,“ rozpovídal se vyprávěč, „a najednou, z ničeho nic – divočák!“ Při pomyslení na pokračování příběhu se Jaakkova ústa opět roztáhla. „Ani neohodnotil její nohy – dost že zhodnotil to prase – a byl na stromě. Držel se jako veverka a křičel na Maire: *Uteč, já ho odlákám!* Pro úplnost dodávám, že to byla ona, kdo je odlákal. Stálo ji to kus sukně.“

Posluchačka vytřeštila oči a užasle vykřikla: „On chodil s Maire?“ Následně vyskloňovala utajenou sokyni ve všech pádech. Pravda, chvíli se potýkala se vzorem, ale nakonec si ze čtveřice „ošklivější než

já“, „hloupější než já“, „nudnější než já“, „potvora“ vybrala. „Proč právě s ní? Taková potvora!“

Jaakko zakončil dialog stylově, známým příslovím: „Vrána k vráně sedá.“

21. prosinec 1939 – BLÍZKO KAJAANI

Atmosféra následujícího dne si v ničem nezadala se zasmušilostí toho předchozího. Nadále se hovořilo jen zřídka, a to takřka výhradně o věcech nejdůležitějších. Hladu, zimě, únavě, popraskaných rtech, povadlé pleti, vráskách a podobně. Ovšemže přišlo na přetřes i pár malicherností, jako Jaakkův hlad, Jaakkova únava či Jaakkovy popraskané rty, šlo však pouze o výjimky. Ani zkracující se denní doba na náladě dvojici nepřidala. A připočítáme-li nahromaděný spánkový dluh, podtržený dlouhodobým vyčerpáním, sotva můžeme nedobré psychické rozpoložení obou poutníků označit za nepochopitelné. K tomu počasí pod psa – no hrůza!

Jaakkovu mysl přesto sžíral vztek jiného ražení. „Že já ji s sebou tahal!“ opakoval každých deset minut.

Abyste rozuměli, hovořit se nehovořilo – to ne. Zato brblalo! A vzdálenost mezi těmito dvěma činnostmi věru neradno podceňovat, neboť zkušená brbla si vybrblá i hovor. A Seija v tomto směru rozhodně zkušená byla. To bylo pořád samé: „Že já chudák naivní..., Proč já?..., Tohle si chudé děvče nezaslouží...“ a dlouhá řada dalších sebelítostných poznámek na krutost současných poměrů.

Při některých dokonce hocha opouštěla zloba, samovolné cukání koutků úst ji chtě nechtě odplavovalo.

Okolo poledne se oblaka protrhala a povětrí zklidnilo. Ideální příležitost pro krátkou přestávku.

Jaakko po čase zašátral v mapě. „Podle všeho obcházíme východně Kajaani,“ poznamenal nejistě.

„Jen abychom východně neobcházeli krajany!“ Bezelstná Seija, nevědouc o vá-

lečném konfliktu se sousední velmocí, v skrytu duše netušila, kolik sarkasmu její nevinná poznámka přinese.

Při pomyslení na nevylučitelnost její pravdivosti se chlapci sevřelo hrdlo. Mince se obrátila, když po několikavteřinové odmlce pronesl působivě: „A pak to přijde.“ Znovu pauza, opětovné nahlédnutí do plánů, na tváři výraz jako z Shakespearovské tragédie. „Oulujärvi...“ polknul herec závěrem, zakryv tak nejisté interpunkční znaménko.

No brbla přestala brblat!

Dramatické: „Ved' nás, osude!“ doprovázené nataženou pravicí jihozápadním směrem znělo pateticky snad až příliš, přesto uvedlo konsternovanou dívku v krok jako první.

Bylo to krásné, nezapomenutelné odpoledne. Silný mráz, sněhové přeháňky, chvílemi přerůstající v ledovou smršť, temnělé nebe, ale TICHŮ. Jaakkův skromný sen se vyplnil.

Soumrak pak přeci přivál kratičkový dialog. Ten nejupřímnější, jakého je člověk schopen:

„ ?“

„ “

(Pro větší autenticitu užil jsem původního finského znění. Chápavý čtenář jistě promine.)

22. prosinec 1939 – JAK NA NI?

S náladou družiny měnil se i ráz okolní krajiny. Dříve bezproblémovou rovinu protkávaly stále častěji oblé pahorky a hůrky, divoké říčky lemované strmými skalisky a nezřídka i skalnaté masivy samy o sobě.

Pro Seiju to samozřejmě znamenalo mnohem více vynaložené námahy.

Pro Jaakka asi tolik: více překážek = více nářků, více nářků = více přestávek, více přestávek = kratší ujitá vzdálenost, kratší ujitá vzdálenost = delší pobyt v náročném terénu, delší pobyt v náročném terénu = více nářků. Kruh se uzavřel. Existovalo jediné východisko, jak se z ne-

konečného fňukání, reptání, spílání a vůbec přirozené ženské komunikace vymanit – zaměstnat dívčiny myšlenky hovorem na jí blízké téma. Hoch neotálel a spustil: „Poslyš, Seikku, tak mě napadlo, jak to bylo s tou tvou babičkou? Ona je původem z Řecká, vid’?“

Děvče nebývalý zájem o svou rodinu mile zaskočil. „No, z Peloponésu,“ odvětilo nedůvěřivě.

Vypočítavý Jaakko dále rozvíjel bezpečně vyhlížející konverzaci. „A proč se přestěhovala sem, na druhý pól Evropy?“

„Protože potkala dědečka, zamilovala se do něj...“

Zrzek vyprávění na okamžik přerušil. „Počkej, počkej!“ řekl, vycítiv možnost rozvětvení až příliš lineárního děje. „Kde ten se tam vzal? Neříkej, že mu na voru nepřál vítr.“

„Ne, byl tam pracovně. Dva měsíce,“ odpověděla Seija stručně a vrátila se k hlavní větvi příběhu. „Chvíli spolu chodili, pak se vzali a babička sem dědečka následovala.“

„Proč nešel on za ní?“ Hoch protahoval

rozhovor, jak to šlo.

„Nevím, prostě se rozhodli pro Finsko.“
To Jaakko doufal v obsažnější odpověď.
Jedno ovšem od počátku nedomyslel...

„A co ty? Přestěhoval by ses za svou láskou do cizí země?“ zeptala se zničehonic Seija a zvědavě pohlédla na mileného druhá.

Ten zoufale odkládal vlastní popravu.
„Za pivem?“

„Nevtipkuj zase, ty víš dobře, jak to myslím. Za svou lidskou láskou. Tak co, přestěhoval?“

Orosený hoch věděl, že otázka bude mít pokračování.

„Kdybych se kupříkladu já...“ (A bylo to tady!) „...s rodiči přestěhovala do Švédska, šel bys se mnou?“ Tohle nebylo nevinné teoretizování, tohle byla zkouška. A pěkně těžká!

Jaakko se zhluboka nadechl. „Ne.“

Odpověď vdavekchtivou tazatelku zaskočila, z prvotního šoku se ale rychle otřepala. Každý se může splést. Měl by dostat druhou šanci, usoudila velkoryse a ze-

ptala se znovu. „Vážně?“

Svobodomilný hoch projevila velkou dávku odvahy, když „chybnou odpověď“ zopakoval. Pro jistotu jí však přece malinko obrousil hrany. „Ale posílal bych ti dopisy a balíčky s humanitární pomocí.“ (Tohle rýpnutí do Švéda si Fin nikdy neodpustí.)

Druhá chyba při téže otázce, to bylo na mladou pedagožku příliš. Její duši zachvátila marnost. „Jak může být v tomhle věku tak nezralý?“ ptala se sama sebe.

Maturant (neboť prodělávaný výslech lze skutečně nazvat zkouškou dospělosti) rozuměl každému slovu, přesto předstíral, že ani tomu poslednímu. ‚Zralý, nezralý – hlavně volný!‘ Tak zněla jeho myšlenková chvalitebná.

To nejhorší ale přišlo teprve po setmění. To když znavenému páru, vyčerpanému zdoláváním četných kopců, nezbylo než rozvinout své pelechy na úbočí jednoho z nich, ve svahu. Vykácená mýtinka zdála se pro tento účel jako stvořená. Zdála. Nevěřili byste, co udělá s čerstvým sněhem

žár poledního sluníčka. Ledová dráha –
hadr!

Jaakko dobře věděl, proč nejdřív ze všeho vyhloubil do bělavé pokrývky, potmě působící tak neškodně, podélný výkop. Své dílo dokončil vzdor posměšným dívčině poznámkám, že sklep se kope jinak.

Důvod jeho počínání brzy pochopila i sama provokatérka. Po odestlání obou kukel a opětovaném: „Dobrou!“ nenechal na sebe důkladný výklad matky fyziky dlouho čekat.

Jen co Seija dopnula vak, nabral kolos očekávaný směr i rychlost a předspánkové „Dobrou!“ zažádalo o promptní převelení na předcestovní „Šťastnou a veselou!“

Asi za minutu vzdálený zvuk vyzradil, že spacák dosáhl cíle.

Tři vteřiny na to vzdálený zvuk vyzradil, že Seija rovněž.

Neuběhlo ani pět minut a vzdalující se: „Néééé!“ vyzradilo odpich ke druhému pokusu.

Když už na stěží třístovce absolvovala sáňkařka tisícimetrové převýšení, vracejíc se za vydatného funění opět na kopec, odhodlal se Jaakko ke krátké promluvě. „To nemůžeš sportovat ve dne?“ zeptal se vytýkavě, přestože se ve skutečnosti náramně bavil a chvílemi měl co dělat, aby zadržel už už propukající smích. „Mě to budí!“

Rozzuřená dívka by mu taky ráda něco řekla, ale za jízdy to prostě nešlo.

Šššvim! Další sešup.

Přitom Seijiny sjezdy zdaleka nekončily s hranicí mýtiny, natržený pelech a podřená tvář toho byly jasným důkazem.

Jaakkovi se časté družčiny návštěvy líbily čím dál víc. „Ještě že tam v údolí neteče potok,“ řekl při jedné z nich, dle promoklého dívčina oděvu usoudiv pravý opak. A nebyla to jediná narážka. „Zpomaluješ,“ upozornil po dalším závodním kole.

Co Vám budu povídat, zakrátko i zkušená sjezdařka kopala sklep.

Zklamáný Jaakko tušil konec zábavy. „Nechceš si to dát ještě jednou, napo-

sledy?“ zeptal se škodolibě. Jeho popíchnutí ale zůstalo bez odezvy.

23. prosinec 1939 – TAK CO?

No dala si to ještě jednou, soudě dle místa, kde ji Jaakko ráno našel. A zjevně to měla i se skokem. Ale nepředbíhejme, pojďme pěkně po pořádku.

Jen co chlapec procitl z blaženého spánku, zaslechl zpod kopce nezaměnitelný hlas. Znělo to jako volání o pomoc. Proto neotálel, protáhl se, posnídal a pospíchal za zvuky.

Seija, zaklíněná ve větvích spodního patra mohutné borovice, jej spatřila už z dálky. „Konečně!“ vykřikla. „Řvu tady snad hodinu a ty si klidně spíš!“

Jaakko byl příjemným pohledem mile rozechvěn. Chvilí postával pod stromem a mlčky přemítal: „Nechat ji tam – nenechat...“ Nenechal.

Jakmile skokanka dosedla na pevnou zem, nešetřila vděkem. „Nebýt mého volání, vyspával by sis až do devíti! Doufám, že

se ti aspoň zdály pěkné sny!“

Hoch si odevzdaně povzdechl: „Jo, za chyby se platí.“ Záhy se mu hlavou mihla necitelná myšlenka: ‚Kdyby radši řekla, od kolika tam visela.‘ Časnější alternativy odhadované odpovědi probouzely na zarostlé tváři škodolibý úsměv.

Realita v ženském hávu jej ale brzy smazala. „Zůstala mi tam rukavice, musíme ji sundat!“ Seija znovu pohlédla do míst svého spánku.

Následovala váhavá chvíle vzájemného neporozumění, pak Jaakko rozluštil význam věty a vylezl pro ni.

Jen co seskočil dolů, vzpomnělo děvče další věc. „Ještě by tam měla být druhá!“

Opět váhavá chvíle vzájemného neporozumění, pak Jaakko rozluštil význam věty a vylezl pro ni také. „Nechybí ti ještě něco, třeba ponožky?“ zeptal se, hlas plný jedu. „Nerad bych sem šplhal znovu!“

Seijino mlčení podnítilo jeho návrat.

Pravá chlapcova noha se sotva dotkla země, když vtom...

„Jé!“ Nevinný soprán se přece ozval.

Jaakko, levou rukou ve větvích, pravou nohou ve sněhu, myšlenkami úplně jinde, se na partnerku zle obořil: „Tak to teda ne! Já nejsem žádný stěhovák! Napiš mi soupis všeho, co tam máš, a já to pak vezmu jedním vrzem. Copak jsem...“

Rozlícený monolog přerušil tichý Seijin hlásek. „Veverka!“

„Jo, veverka,“ navázal Jaakko, „abych skákal po stromech nahoru a dolů?“

„Ne ty. Támhle, podívej!“ řekla dívka a natáhla paži k hustému větroví.

Chlapec upřel zrak kýženým směrem. Jakmile spatřil korunami poletujícího tvora, pochopil svůj omyl i absurditu předchozí zloby. Taky se děvčeti omluvil a s navrátilivším se klidem dokonce pochvalně ohodnotil barvu hlodavcovy srsti.

Druhá část předvánočního dne začala neméně radostně. To když Seija objevila na svém těle čerstvé zranění, a ne ledajaké. Přímo z kategorie nejvážnějších, tedy estetických. „Hh!“ Poplašené citoslovce uvozovaly výlev děsu. „Já jsem si zlomila nehet!“

„No co budeme dělat?“ zasmál se Jaakko a hlavou mu bleskla nezodpověditelná otázka: „Jak ona to dělá? Hodinu je bez rukavic a už si zlomí nehet.“ Pozoruje však neutuchající dívčinu nervozitu, naoko zvažněl a řekl tišivě: „Neboj, on zase doroste.“

„Ale kdy!“ vyjeklo děvče. „Možná až za měsíc a jak se mám do té doby líbit?“

Tohle přesahovalo Jaakkovo chápání. „Komu se tady chceš líbit?“ zeptal se pobaveně. „Leda mně, a mně by ses líbila i se dvěma zlomenými nehty.“

„Ále, tobě bych se líbila i bez zubů!“

„No,“ opáčil dotčeně hoch, „tím bych si tak jistý nebyl.“ Pohotová odpověď vrátila nezdravé Seijině sebejistotě trochu pochyb a hovor se na okamžik zasekl.

Mlčení prolomil Jaakko. „Jó, takhle bez jazyka...“

Seija pochopila a urazila se. Nálada dvojice se tak vrátila ke svému standardu – táhlé zamlklosti.

Přerušila ji až za soumraku netrpělivá Seija, jakmile odhodlání neustoupit převálcovala ztěžka potlačovaná potřeba nepřetržité komunikace. „Ty se mnou nemluvíš?“ otázala se, jako by se nic nestalo.

„Já s tebou?“ podivil se Jaakko. „Snad ty se mnou, ne?“

Družka si s odpovědí nelámala hlavu. „To už je dlouho,“ řekla jednoduše. „Poslední hodinu nemluvíš ty se mnou!“

Hochovy bulvy učinily dva kroky vpřed. „Kdy nastal ten zlom?“

Seija nezaváhala ani tentokrát. „Přece když se mi vrátila chuť k řeči,“ odvětila naprosto logicky.

„A jak jsem měl poznat, kdy se ti vrátila chuť?“

„To snad vycítíš, ne?“

Tahle ženská automaticčnost dostávala Jaakka do kolen. Chvilími dokonce vinil sám sebe z nedostatku pozornosti. Naštěstí se včas vzpamatoval a vytýkanou necitelnost zařadil mezi handicapy vrozené. Jeho sebedůvěra tak nakonec nedošla vážnějšího otřesu.

24. prosinec 1939 – VÁNOCE

A bylo to tady – Vánoce. Jindy tolik očekávané, letos tak zvláštní. Přesto svým čistým duchem prostoupily ztracené děti Karelíe i zde, daleko od domova. Svátečně naladěný Jaakko následoval příkladu smířlivého slunce a hned zrána předal milené dívce svůj dárek. Ač nehmatatelný, měl cenu zlata. Byl to návrh. „Poslyš, Seikku, co kdybychom zůstali tady a pěkně ten Štědrý den oslavili?“

Seijinu reakci popisovat netřeba.

„Uřežeme nějaký stromeček...“

Tentokrát pochopení a souhlas nepřicházely tak automaticky. „Proboha, proč? Rozhlídni se kolem sebe, jsme v lese. Jeden si prostě vybereme a večer si pod něj sedneme.“

Hoch ale zarputile trval na svém. „Když není stromek řezaný, není to symbol Vánoc, ale součást krajiny.“ Zajímavý názor, na venkovana. „Uděláme to takhle, Seikku. Ty nalámej klestí na oheň a já seženu rybu a strom.“

V této souvislosti Seiju notně znervóz-

ňovaly navrhovatelovy obhlídky blízkých patnáctimetrových sosen. Naštěstí zbytečně. Přebíral, přebíral, aby nakonec přitáhl něco, družkou kvitovaného slovy: „To mám šikovného pomocníka, ale já si svůj úkol zastanu. Ty přines ten stromek.“

Do obrazu ji dostalo teprve hochovo ohrazení, že *to je on*. Dívka rázem obrátila o sto osmdesát stupňů. „No ten je krásný!“ řekla pochvalně, přestože v ní listnáč uprostřed zimy podněcoval snáze depresi než libé pocity. „A jak je hustý!“

Jaakko zrozpačitěl. Při letmém součtu všech sedmi větví nedokázal rozpoznat, zda jde o ironickou poznámku či vážně míněnou chválu. Vsadil na příjemnější možnost. „Že jo!“ řekl a pyšně napřímil kmen po svém boku. „Teď ale přijde to horší – ryba.“ Organizátor měl ve všem jasno, krom jednoho...

„To jsem zvědavá, kde ji vezmeš,“ zaryla Seija. „Jezero tu nevidím, trh už vůbec ne...“

„Já si nějak poradím,“ odvětil hoch sebevědomě, při pohledu na vánoční stromček snad až přehnaně.

Světě, div se, poradil. Dokonce se vracel překvapivě brzy. „Koukni, co nesu!“ hulákal už z dálky.

Polekaná Seija, k sobě mnohem upřímnější než k milému, sepnula dlaně. „Já to nechci vidět!“ Pak zavřela oči. „Prosím, ať to není los!“ Nedávné peripetie se sobem zůstávaly v její mysli stále živé.

„Rybu nemám!“ křikl znovu Jaakko a dívčiny obavy nabraly reálný rozměr.

Ta úpěnlivě opakovala svou modlitbu: „Ať to ne-ní los!“ (Pro neznalé: sob váží jako ovce, los jako Škodovka.)

„Chytil jsem něco lepšího!“ dodal chlapec.

Teprve nyní doznalo Seijino napětí úlevy. Moc toho o lesní fauně nevěděla, jednou věcí si přece byla jista. Losa by Jaakko neCHYTIL, leda tak našel. Koneckonců, vynořivší se silueta předpoklad brzy potvrdila.

Vyvstala ovšem jiná komplikace. „Vy-dři-čka!“ vyslabikovalo užaslé děvče, jakmile rozpoznalo tajemné zvíře.

Jaakko, stěží drže zmítající se tříkilovou šelmu, ihned pochopil, která bije.

„Doufám, žes jí neublížil! Jinak uvidíš!“

„To bych si nedovolil,“ vzdychl hoch a očima sjel prokousnutý palec levé ruky.

Kontury roztomilého tvora vypluly ze stínu a Seijina něha protrhla hráz. „No ty jsi klásná! Neboj se, my ti neublízíme.“ To už samozřejmě mluvila s malou vydrou. „Kdepak tě ten plevít našel?“

„V potoku,“ odvětil plevít trpce. Podobné výstupy znal dávno nazpaměť, námitku: „Mluvíš s večerí“ tak radši rychle polknul. Věděl, že zvíře má v táboře pevnější pozici než on a tušil také, co přijde, až se Seija mláděte nabaží. V tomto směru byla až nečitelně čitelná.

Nemýlil se. „Tak tam, kde tě našel, tě taky vlátí,“ zašišlalo děvče a pohladilo tvora po hlavičce.

Hochův zrak omluvně polaskal scvrklý

žaludek. Pak sklouzl na úlovek. „Tak pojd', ty chláněnce,“ vzdychla odevzdaná ústa a zesláblé ruce sevřely zvíře v náručí. Nato oba zamířili zpět do hloubi lesa.

Důsledné plnění rozkazu kontroloval slábnoucí Seijin křik: „A ne abys ji vypustil někde poblíž! Dones ji, kam patří!“

Upomínek nebylo třeba. Jejich znění s dovětkem: „A uteč!“ opakovala Jaakkova mysl při každém ohlédnutí. A o zvíře nešlo.

Dopadlo to, jak to dopadlo. K večeři byla Pietarinenovic konzerva, vánoční stromček zdobilo pouhých šest šišek, neboť byl o jednu větev pokrácen kvůli nesymetričnosti, a koledy nahrazovali svým vytím vlci. Přesto si mladý pár zanotoval s nimi, nenechaje si ničím pokazit atmosféru nejkrásnějších svátků v roce, jimž letos k dokonalosti scházelo jen málo. Nebyly to dárky, byl to domov, byla to rodina, byla to kamna.

Na závěr požehnaného večera si oba Karelané vyměnili několik pohlazení. Po vla-

sech i po duši.

Tak usínal ten svatý klid, kolébán vlnami třpytivého moře hvězd a uspáván nádherně mlčenými pohádkami věkověčné vypravěčky luny. Ne všemi Finy byl dnešek viděn právě takto.

25. prosinec 1939 – SLADKÁ POMSTA

Se Štědrým večerem pominula i romantika. Od úsvitu se vše vracelo do vyjetých kolejí. Jen co Jaakko vstal, neodolal nabízenému pohledu a ukazovákem zlehka dloubl do zarudlé špičky spáččina nosíku. Pak k odfukující kukle tiše promluvil: „Copak nám to tady chrupká?“ Jeho hlas byl naladěn tak tence jako při rozpravě s předškolním dítětem.

Seija cosi zaskřehotala a roztrpčeně se překulila na břicho.

Ale i s culíkem se dají dělat věci...

Rozespalka sebou škubla. „Jasko, nechaj mě spát!“ Upřímně, Vy byste nechali? „No tak!“ Dívka, stále více ve snách než ve stavu bdělosti, odsekávala vskutku nevrle.

A to právě Jaakka lákalo. Ještě jedno

laskavé potažení za vlásek a...

Seija po provokatérovi vztekle vyjela. „Co z toho máš?“ Následovala prudká otočka zpět na záda, tedy čenichem na vzduch. Nemít ruce svázané spacím pytlem, kdo ví, zda by zůstalo pouze při čenichu. Takhle si ale protiva mohl být nedosažitelností a tudíž jednolitým zbarvením svého obličeje naprosto jist. Pozvolna však procítil Seijin hláskostroj. „Proč mě ani jedinkrát nenecháš pořádně vyspat? Aspoň dnes, když jsou ty Vánoce!“

Jaakko na chvíli utichl a snad se i zastyděl. „Tak se nezlob, Sněženko,“ řekl kašpársky. „Klidně si pospi. Slibuju, že už tě nebudu budit.“

Nebylo třeba, zkuste po sebemenším nervovém vypětí zamhouřit oka. Nepovede se Vám to. Ani Seije. Jaakkovi, využíjícímu okolností k prodloužení vlastního odpočinku, paradoxně ano. Jakmile si družka všimla jeho dřímoty, vzňala se jí v žilách krev. „To snad nemyslí vážně! On mě pro nic zanic vzbudí a sám si v klidu usne! Tak to ne!“ zasupěla a jala se spřádat pomstu.

Ne něco plytkého – tlačit pod zlořádovu kuklu kámen či zasypat ji sněhem. Così mnohem důstojnějšího, důmyslnějšího a především necitelnějšího. Zkrátka... ženského! Ano, to je to slovo. Něco na úrovni, jako otupit spáči nůž a trošičku jej nad plamenem ohnout. A pak jen čekat na svůj čas.

Ten přišel nečekaně brzy, dokonce téhož odpoledne. Nic netušící, sebevědomím oplývající Jaakko popadl osvědčenou zbraň a s klasickým: „Za chvíli jsem zpátky“ vyrazil hledat jezero. Neměl ovšem nejmenší potuchy, že je tentokrát sledován.

Zvědavá a natěšená Seija neodolala příslibu groteskní podívané a nepozorovaně kráčela v jeho stopách. A tříhodinová túra za to bezesporu stála.

Silueta hochy, v dáli doslova oškrabávajícího tlustou ledovou vrstvou – zprvu trpělivě, po půl druhé hodině méně, s nástupem soumraku pak dokonce zoufale otloukajícího zmrzlý živel rukojetí nástroje – přiváděla ukřívající se Seiju do stavu eufo-

rie. Smíchu se její ústa neubráníla po celič-kou dobu Jaakkova snažení. Byla komedi-álním představením natolik vtažena do je-ho děje, že měla nakonec co dělat, aby se vrátila do tábora dřív než samotný prota-gonista, zvláště ve zšeřelém lese. Smích ale neustával ani tam.

Zarazil jej až chlapcův příchod a stru-čné: „Nemám“.

Hladová dívka, dosud lehkovážně pře-hlížející svou základní fyziologickou potře-bu, bleskově vystřízlivěla. „Žádnou rybu?“

„Díru,“ odsekl lovec, oči prosyceny hně-vem. „Ohnul jsem nůž.“

Situace s potravou ve výsledku až tak zle nevyzněla, pořád tady byly darované kon-zervy nedávných hostitelů, leč podobný druh stravy se člověku brzy přejí a krom toho, čerstvé maso je čerstvé maso. A to už dvojici povážlivě scházelo.

26. prosinec 1939 – ZUBY

Dnešek začal pro mladý pár jako obvykle. Časné probuzení, milý pozdrav jeden druhého, nevrlá odpověď druhé prvnímu, hladná snídaně a pak opět pochod a nic než pochod. Ale jedna odlišnost zde přece byla. Seija krom zmíněného pozdravu nepromluvila. Považte, celé dopoledne! Namísto toho bez ustání stukala, všemožně kroutila líčka, za to levé – řádně napuchlé – se navíc soustavně držela promrzlou dlaní. Dělalala zkrátka vše, aby si Jaakko konečně všiml a pronesl kýžený dotaz: *Co je ti, Seikku? Bolí tě něco?*

Ale ignorant nic. Jistěže okázalé představení nepřehlédl, jeho ústa se přesto ani nezachvěla. Jako z ledu, syčák! Ptáte se, proč ta necitelnost? Důvody jsou dva, oba naprosto prozaické. Jednak Seijino mlčení působilo na jeho uši jako rajská hudba – málokdy slýchal cos líbivějšího –, a pak, tuhle taktiku sténání a čekání na starost a politování přece vymysleli muži. Sotva lze očekávat, že hoch podlehne lsti, již sám v minulosti s oblibou využíval.

Zkráceně řečeno, do čtyř Seija skuhrala a pak to jednoduše vzdala. „Jafko,“ zašlala, „fo je dobvé pfoti bouefti vubů?“

„Cože?“ Jaakko někdy dovedl být prevít! Děvčeti nezbylo než otázku pokorně zopakovat.

Hoch se svou provedl totéž.

Takže znovu. „Fo po-má-há pfo-ti bo-ua-vým vu-bům?“ slabikovala zoufalá dívka, každá hláska rozdmýchávajíc v otek-lých ústech doslova oheň.

Útlocitný druh se konečně slitoval. „Prevence, proč?“

Seija uchopila hlavu do dlaní. Odpověď brala jako schválnost v intencích normy, ale otazník na jejím konci odpustit nedokázala.

Takže bylo zase ticho. Samozřejmě, mimo ty neharmonické melodie, linoucí se z hrdelních prostor zadáka výpravy. Ovšem změny přišly. Jaakkova nálada, dosud povětšinou kopírující zšeřelost zimního počasí, po čase jako by unikla ze spárů deprese. Množily se samoučelné otázky typu: „Jak zněl ten recept tvé babičky na tu vý-

bornou jablečnou buchtu?“ či „Kdy já si naposledy čistil zuby?“ Rovněž se mnohem častěji jedlo. (Prý nač šetřit, když jsou ty svátky. Najednou!) Zato zpočátku pravidelný dotaz: „Dáš si taky?“ zazníval stále řidčeji, až nakonec, postrádaje smyslu, vymizel úplně.

27. prosinec 1939 – „TLOCHU TO USTOUPILO“

Příštího dne Jaakko přece trošičku zlidštl. „Co zuby?“ zeptal se starostlivě a pohlédl na Seijinu tvář.

Šišlavá odpověď leccos napověděla. „Už je to malinko lepší. Pšes noc to tlochu ustoupilo... Ale hlad mám, že bych snědla vlka.“

„To je směla, všechno JSME snědli včera.“ Hoch samozřejmě žertoval, takovou kuráž zase neměl. Ve skutečnosti za celý den ochudil zásoby o jedinou plechovku sardinek, a být v batohu poslední, vzdal by se i té. Co ale předváděl při každém soustu, to bylo bez nadsázky na divadelní cenu! „Hm... Podívej, jsou v rajské omáčce!

Co je to za příchut? Že by jižní břehy? A ta lákavá nazlátlá barva! Jé, koukni, tady jsou i jikry. Jak já je zbožňuju!“

S odstupem času a po jídle vzpomínala Seija na těžké chvíle s úsměvem. Není divu, slyšet hodnocení sardinek srovnatelné s degustací vína, to je opravdu nezvyklý jev. Dokonce několikrát parodizovala nejveselejší větu, nemohouc se jí nabažit. „Že by jižní břehy?“

V poledne se její stav zlepšil natolik, že šišlání zcela vymizelo. To pro Jaakka znamenalo nic potěšujícího, neboť Seijina ústa, znovunabyvší úplné svobody, opět počala zotročovat jeho uši. „Tuhle jsem četla zajímavou knížku,“ řekla na začátek.

Chlapec, obávaje se nejhoršího, mluvkou pohotově přerušil. „Jakou?“ Hloupější otázkou zvolit nemohl.

„Takový dívčí román,“ odpověděla Seija a započala vyprávění. „Je to o dvou mladých lidech z venkova. Spokojeně spolu žijí a hospodaří až do doby, než se u nich zastaví zlomyslný obchodník z města. Ten

začne ženu svádět a víš, co udělá její snoubenec? Představ si, že...” Slovní lavina se nezadržitelně valila do propasti.

Posluchač v sobě stěží tlumil propukající příznaky paniky. „Radši tolik nemluv, ať nenastydneš!“ řekl zoufale.

„Neboj, nenastydnu.“

Rezignovaný Jaakkův povzdech: „Já vím!“ zněl až plačtivě.

Seija zatím vzpomínala, kde skončila. „Už to mám!“ zajásala, jakmile si vybavila poslední větu. „Ještě jsem ti nedopověděla začátek!“ A zase mlela.

Chlapec střídavě naslouchal, střídavě předstíral, že naslouchá, ale neustále doufal, že konec je blízko. Byly to nekonečné minuty, jeho víra přesto zůstávala pevná.

Člověk si ale málokdy uvědomí, jak i pevnou víru někdy zlomí pouhá čtyři slůvka: „Tím končí první kapitola.“

Nádech k převyprávění druhé Jaakko neunesl a ač jsa velmi zbožným, vykřikl rouhavě: „Ježíš Marja!“

Seija nechápala, vždyť to napínavé mělo teprve přijít.

Hoch již nic neponechával náhodě. „Kolik to má stránek?“ otázal se.

Zaskočené děvče rozpačitě zašátralo v paměti. „Já nevím... Asi šest set, proč?“

„Ježíš Marja!“ vykřikl znovu Jaakko. Pak pochopil, že samotná četba oné knihy ukrátí jeho trápení – alespoň co do času – maximálně na polovinu a v beznaději dívce přislíbil, že si ji přečte sám. Jak ale zajistit, že Seija nerozvine jiné nekonečné téma? Nakonec vsadil na osvědčenou taktiku. Zadíval se náhodně zvoleným směrem a zvolal: „Podívej, srnka!“ Pohyb očí doprovodila natažená paže.

„Kde?“ vyjekla Seija.

„Támhle!“ řekl Jaakko, jako by skutečně nějaké zvíře viděl, a zmateně potočil rukou o devadesát stupňů doprava.

Nápadný pohyb dívka nepřehlédla. „Vždyť jsi prve ukazoval jinam!“

Chlapce ani tentokrát neopustila ducha-přítomnost. „Ona taky pěkně pádila.“

Odpověď děvče sice nepřesvědčila, neboť dle rychlosti fabulátorova počínání by se muselo jednat přinejmenším o geparda,

ale nakonec se s ní spokojilo. Ne tak s tím, co následovalo.

„Nějak se ti horší zrak,“ řekl hoch.

Tak to teda ne! U Seijy že je něco v nepořádku? Má ten člověk vůbec rozum? Dívky se opět zmocnila zloba. „Chceš říct, že špatně vidím?“

Jaakko si uvědomil svou chybu. Nejprve se omluvil, že svou větu nepřeložil do ženám srozumitelné řeči sám, aby posléze přidal i omluvu za její obsah. Jinak řečeno, popřel předchozí výrok jak po stránce stylistické, tak po stránce výkladové. „Nezlob se, v tomhle jsem trochu přecitlivělý,“ vysvětlil pro úplnost. „V naší rodině byli dva lidé napůl slepí.“

Seija zjihla. „Promiň, to jsem nevěděla,“ řekla provinile. „Abys mi nakonec neoslepl i ty. Třeba je to dědičné.“

Z této obavy ji „budoucí snoubenec“ rychle vyvedl. „Ne, to nemá s geny nic společného. To dala kdysi teta mámě k pětatřicátinám domácí pálenku a on v tom byl methylalkohol, takže od té doby skoro neviděla.“

Seija se zatvářila nezvykle soucitně. „Chudák,“ řekla a na chvíli utichla. Pak ale cit doplnila zvědavost. „A tvůj táta ji vypil taky?“

„Ne, proč by to dělal?“

„Mluvil jsi přece o dvou lidech.“

„To jo,“ zasmál se Jaakko, „ona měla dva roky na to pětatřicátiny teta a mámě toho dryjáku dost zbylo.“ Dětská vzpomínka i po letech zažehávala v hochově očích jiskřičky zadostiučinění.

Doba pokročila, slunce rozestlalo červen-kavá oblaka a zmožený pár spočíval před přípravou nocležiště. Seija si všimla Jaak-kovy zamyšlenosti. „Zase jsi smutný?“

„Nejsem,“ opáčil tázaný bezmyšlenko-vitě.

Děvče ale nepřesvědčil. „No tak, co tě trápí? Před chvílí ses smál a najednou tohle. Každý večer je to stejné. Tak se mi svěř!“

„Vážně mi nic není, to je jen takový momentální útlum.“

Když to nešlo po dobrém, zkusila to Sei-

ja lstí. „Já jsem k tobě vždy upřímná, tak ty buď ke mně taky. Jinak náš vztah nemá smysl!“ řekla rázně a zatvářila se nazlobeně. „Pořád mlčíš, něco přede mnou tajíš a já jsem z toho celá nesvá!“

Jaakko neřekl nic, strnulým pohledem nadále hypnotizoval bělavé nekonečno. Pak ale přece, jakoby mimoděk, prošlo jeho ústy několik nepodchycených slov: „Vzpomněl jsem si na bráchu.“

Seija zlostně nakrabatila čelo. „Nechej těch hloupostí a pověz mi pravdu!“

Hoch připomínky nedbal. „Dnes by mu bylo třicet,“ pokračoval monotónně. „Kdyby mi teď poradil, co dál...“

Nastalo ticho. Zvláštní, neurčité ticho. Seija byla naprosto zmatená. Přes veškerou snahu nerozeznala, zda chlapec žertuje nebo mluví vážně. Nakonec uvěřila upřímnému výrazu a vsadila na druhou možnost. „Jak se jmenoval?“ zeptala se útlocitně.

Jaakko se ani nepohnul, zachvěly se jen jeho rty. „Pekka.“

„Co se mu stalo?“

Opět ticho. Trvalo dlouho, než chlapec odpověděl. „U nás doma se říká: bílá láska – bílá smrt.“ Nepřítomný zrak neodhlížel od mrazivé pustiny.

Děvče si uvědomilo dvě varianty svého počínání. Buďto nechat hochu utápět se v truchlivých vzpomínkách nebo jej z nich naopak vyvést. Pokusilo se o to druhé. „U nás se zase říká: černá láska – černé děti,“ řeklo a nesměle se usmálo.

Skelnýma očima probleskla jiskřička života, příslib dívčina úspěchu. Než obživla i líčka, to ještě chvíli trvalo, ale nakonec se za vydatného Seijina úsilí podařilo i to. Po mnoha večerech objevil se tak v Jaakkově tváři smích, v pozdních hodinách úkaz zcela nezvyklý.

Pravé jeho trápení přeci zůstalo pro děvče tabu. Dovedný severan je zamaskoval i tentokrát. Leč i to mělo už brzy vyplout na hladinu.

28. prosinec 1939 – ZIP

Plánovaný start dnešní etapy se navzdory výborným klimatickým podmínkám výra-

zně opozdil. Důvod byl prostý – Seiju volala příroda. I když při dvacetiminutové prodlevě lze spíše říci, že s ní příroda hovořila, a to na velice závažné téma.

Nervózní Jaakko zatím trpělivě mrznul poblíž. Ptát se děvčete, co tam – myšleno na „místě činu“ – tak dlouho dělá, mu přišlo poněkud žinantní. Podívat se ani nemluvě, to už je čin z kategorie nemyslitelných. A tak vyčkával a vyčkával... a vyčkával. Hlavou mu při tom kolovaly nej-různější důvody dívčina zpoždění, počínaje mechanickými zádrheli při rozepínání kalhot, přes manuální obtíže při rozepínání kalhot, mechanické závady při zapínání kalhot, nezručností děvčete při tomtéž konče. Ani náznak skutečné příčiny, přitom kteroukoliv ženu by střevní potíže napadly jako jedny z prvních. Mudrc ovšem tvrdošíjně trval na svém zipu. Po další čtvrthodince se odhodlal k činu a velkodušně nabídl své služby. „Já ti pomůžu!“

„To sotva!“ protlačila nazpět skeptická Trvalka, bohužel nic víc.

Posléze pochopil i Jaakko. Dokonce se zhostil analýzy pravděpodobného původu Seijina zažívacího selhání. „Jak tě bolely ty zuby, tak jsi vyhládla, pak ses najednou přejedla a tohle je důsledek.“

„Nejspíš,“ odvětila diagnostikovaná, sama nenacházejíc jiné vysvětlení.

„S tímhle by nám poradili skřítci,“ řekl hoch, hledající pomoc i v říši fantazie. „Ti znají lék na všechno.“

Hlas z houštiny zlostně potemněl. „Už s tím zase začínáš? Já mám pohádky ráda, ale ne teď a tuhle!“

Bylo to dlouhé dopoledne, přesto nakonec vše dobře dopadlo, neboť se naštěstí, vzdor nevyřčeným obavám z nejrůznějších počínajících chorob, vyvrbila ze Seijiny návštěvy křoví pouze jednorázová akce. Již krátce po poledni tak dvojice směle, byť zpočátku raději o hladu, pokračovala v cestě.

Ač se z pohledu romanticky smýšlejícího čtenáře může dnešek jeviti jako zcela ztracený, pro Jaakka tomu tak nebylo. Odnese

si z něj cenné ponaučení, že zřejmě ani porod není pro ženu úkonem nikterak snadným – kór když se sekne zip!

29. prosinec 1939 – ZÁHADA

Když se Seija probudila, byla sama. Po Jaakkovi ani památky. Čerstvé stopy, mířící do lesa, ale napovídaly, že není daleko. V okruhu tábořiště to však zdaleka nebyly stopy jediné. Vlastně to všude kolem vypadalo, jako by tudy prošel početný dav, navíc velice chaotický. Každý proud šlápot se ubíral jiným směrem. Některé vedly od spacího pytle k ohništi, jiné od ohniště do lesa, další jen tak naokolo. Většina ale ústila k blízkému křoví. Seija nechápala, co se děje. Její mysl znala pouze dvě možná vysvětlení. Buďto tady Jaakko v noci tančil, nebo si ulil další láhev vodky. Anebo obojí. Tak jako tak, moc toho nenaspal – v tom jediném měla vyšetřovatelka jasno. Také si vzpomněla, že se pohřešovaný kde-si potuloval už večer. Co ale teď? Nakonec usoudila, že nejrozumnější bude v klidu vyčkat jeho návratu.

Když ale minula druhá hodina a Jaakko stále nikde, názor změnila a vydala se jej hledat. A kde začít jinde, než na místě zjevně nejfrekventovanějším – v houštině kryjící severovýchodní stranu tábora. Seija vstala, opatrně se přikradla k hustému větroví a napjatě jej odhrnula. Z toho, co uviděla, zůstala jako opařená. Přímo před jejíma očima prostíralo se cosi jako miniaturní lesní vesnička, ne však lidská. Uprostřed drobnými kaménky ohrazené ohništěátko, vycpané úlomky větvíček s naprach drcenými kousky popela; okolo nalámané válcovité klacíky, imitující klády a pařezy k posezení. Od nich pak do sněhu protlačené párované důlky, vytvarované do otisků malinkatých botiček, rozbíhající se několika směry. Každou stezku zakončovaly desítky plochých dřívěk, provlečených tenkými vlákny ve visaté žebříčky, spojující zemi s korunami stromů. Některé „výstupní větve“ dokonce navazovaly na dutinné otvory uvnitř kmenů. Prostě nádhera! Nic fantastičtějšího okouzlená dívka jaktěživ neviděla a snad si ani nedokázala před-

stavit. Jen tvůrce stále nikde, přestože se to i zde, přímo v tom báječném pohádkovém městečku, neuměle zakrytými stopami jen hemžilo.

Záhada neměla dlouhého trvání. Autor celonočního díla se zezadu přikradl k užaslé holčině, vplouvající na vlny své sedmileté duše. „Tak jsou nebo ne?“ zeptal se tiše.

Seija úlekem poskočila, její dětsky rozzářené oči ale Jaakkovi nešetrný přepad rády odpustily. „Jsou,“ řekla nejlaskavějším hlasem, jaký kdy chlapec slyšel. Pak se líbezně usmála a pohladila unaveného „skřítku“ po rozcuchaných vlasech.

Kdyby každý den začínal právě takto! Nebo aspoň polibkem na čelo. Jenže...

30. prosinec 1939 – OKAMŽIK PRAVDY

Předposlední den roku nezačal pro Karelany nejprívětivěji. Nejenže už tak dost silné mrazy opět přituhly, ale ani samotná nálada vyčerpaného páru nepůsobila zvlášť hřejivě.

Procitnuvší Jaakko se posadil na pohozený batoh a objeviv v boční kapse zapomenutou snídani, zatřásl se spící družkou. „Dobré ráno!“ pozdravil a nesobecky nabídl kus cenného žvance i jí: „Je libo chleba s houbami?“

Seijina padající víčka sice značila sníženou obezřetnost, ale ne zase tolik. „Jasně, ve sněhu jich roste,“ odvětila ledabyly, ironii z jejích úst cítit více než čtrnáct dní nečištěný chrup. „Máš to se žampióny nebo s liškami?“

Jaakko znejistěl. Důkladně si prošlou potravinu prohlédl a rozpačitě odpověděl: „Nejsem houbař, ale řeknu ti, žampióny to nebudou.“ Nato se s chutí zakousl do dalšího sousta.

Tón jeho hlasu přiměl zvědavou Seiju k zaostření zraku. „Fuj!“ vykřikla zhnuseně, jakmile uzřela nazelenalý skrovek posázený možná houbami, možná nějakou plísňí.

Spokojeného zrzka ale nerozhodila. „Teď, vy u vás máte divné zvyky,“ řekl a zálibně pohlédl na zbylý kus potravy. „U nás

se říká *Dobrou chuť*.“

Seija pro změnu nedbala Jaakkova úsměvu a s ustavičně tímž odporem pokračovala v dialogu. „Kde jsi to našel?“

Hoch na otázku nečekal. Mimoděk ji zodpověděl dřív, než byla položena. „Ten batoh funguje jako Ubrousku, prostři se!“ Následný blažený povzdech dokreslil jedlíkovy pocity, patrně pěstované z dob raného dětství. „Jak se ten bordel vyplácí!“

Ostrá slova byla na pořádkumilovnou Seiju příliš. Nejenže neokusila několikrát nabízený pokrm, ale navíc se vzdala veškeré stravy pro celé dopoledne. A s jakým gustem! Vědět, že osud dávno rozhodl za ni, možná by celou „one woman show“ pojala malinko skromněji.

Den znatelně pokročil a viditelný posun v ujité vzdálenosti takřka žádný. Ocas se nechutelně vlekl a stahoval zpátky i energické čelo. Jaakkova zdánlivě bezmezná trpělivost postupně odkapávala, až nakonec vyschla úplně. Jediná zábrana oddělující jeho ego od nastřádané nervozity a mnoha

faktory podnícené podrážděnosti tak vzala zasvé. Jinak by se stěží dopustil tak lehkovážné a osudové chyby, totiž vyřčení oněch od počátku výpravy zdaleka nejutajovanějších slov, uzamčených hluboko pod úrovní hlasivek. Takhle stačil okamžik nepozornosti a bylo to venku. „Přidej trochu, Švédsko je daleko!“ Zbytečná byla snaha o záchranu situace jmenováním ostatních zemí s dovětkem, že *ony taky*.

Seijinu tvář zachvátil údiv. „Švédsko?“ zopakovala nechápavě. „Proč Švédsko? Co tam budeme dělat?“

Odpověď prořeknuvšího se Jaakka zněla velice nesměle, až bázlivě. „Bydlet... Dočasně.“

Seiju naproti tomu konečně opouštěly veškeré zábrany vyždímat z tajnůstkáře i tu poslední informaci. „A proč tam máme bydlet? Já chci zpátky domů, ne do nějakého hloupého Švédska!“

„To nejde.“

Tenhle nepodložený *argument* znala dívka velmi dobře, tentokrát ale sám o sobě stačit nemohl. „Proč ne?“ Pořád ta stej-

ná příslovečná otázka.

Naléhavý tlak Seijiných otázek a snad ještě tlačivější měsíce dušených emocí už hoch nevydržel. Zrudnul jako nikdy předtím a vykřikl vztekle: „Protože se tam střílí! Proto!“

Mysl vyděšeného děvčete propadla zmatku. „Co to vykládáš, kdo tam střílí? A po kom?“

„Všichni po všech! Je válka, Seikku, rozumíš? VÁLKA!“

Pro nic netušící dívku strašná slova. Div, že se nesesypala. Dokonce se na strnulé tváři neobjevila ani slzička, o absenci nejrůznějších projevů zoufalství nemluvě. Snad jen prvotní šok, spojený s myšlenkou na své blízké, zabránil podobné reakci.

Osudem krutě zvolený zvěstovatel děsivých zpráv objal milenou dívku jako tříměsíční batole. „Všechno bude zase dobré, uvidíš. Vaši jsou určitě v pořádku a my to taky zvládneme.“ Pak ji chvíli mlčky hladil po vlasech. „Já tě nedám!“

Pláč se přece dostavil. Se zpožděním, leč zcela neodvratně. Chvílemi roztřesená Seija jako by hledala úkryt před hrůzunahánějící realitou ve svém nitru, jindy zase skrze ulepenou tvář cedila hromadu upřesňujících otázek. Jaakko odpovídal pravdivě, přesto vnukával svým slovům cit a pochopení.

„Proč jsi mi to tajil?“

„Bála by ses o rodiče a chtěla se vrátit. Máš je moc ráda, než abys je v takové situaci opustila. A já mám zase příliš rád tebe, abych tě tam nechal. Oni jsou dospělí, poradí si.“ Slaná dívčina ústa se s útěšnými slovy nepatrně rozvila, hochova víra tak nabyla mírného povzbuzení. „Brzy se vrátíme, jistě to nepotrvá dlouho.“ Utěšitel se obratně vyhnul opakování slova „válka“, možného zdroje dalšího plačtivého záchvatu, a pokračoval v chlácholivé tónině. „Ubytujeme se u mého strýce. Bydlí kousek za hranicemi. Pomůžeme mu na statku a bude nám fajn, uvidíš.“ Chlapec nepřestával vyděšené děvče slovně hladit.

Seija se pevně přitiskla k jeho krku.

Jaakko zatím navázal na předchozí větu. „A když se ti tam nebude líbit, stačí říct. Kdykoliv tě odvedu zpátky.“ Někdy zmůže i za podobných okolností drobný žertík víc než účastná lítost, a tak nakonec dívčina orosená líčka přece vykreslil nesmělý náznak úsměvu.

Netřeba dodávat, že dnešní noc byla dlouhá. Velice dlouhá. Seija nedokázala setřást chmurné myšlenky, ač se snažila sebevíc. A Jaakko, ten měl také o čem přemýšlet. Snad že stále věděl víc než drahá polovička, povzlykávající vedle. Věděl, že on se vrátí. Oba tak přinejmenším do čtvrté hodiny ranní nezamhouřili oka.

31. prosinec 1939 – BOLAVÉ DUŠE

Ani vyjasněné jitřní počasí rozpoložení zamlklého páru nezměnilo. Po probuzení následovalo strojové balení noční výbavy, malá snídane z povinnosti a nepřítomná příprava na další cestu.

Jen odevzdaný mužský hlas zavelel do ticha: „Tak pojd', musíme dál...“

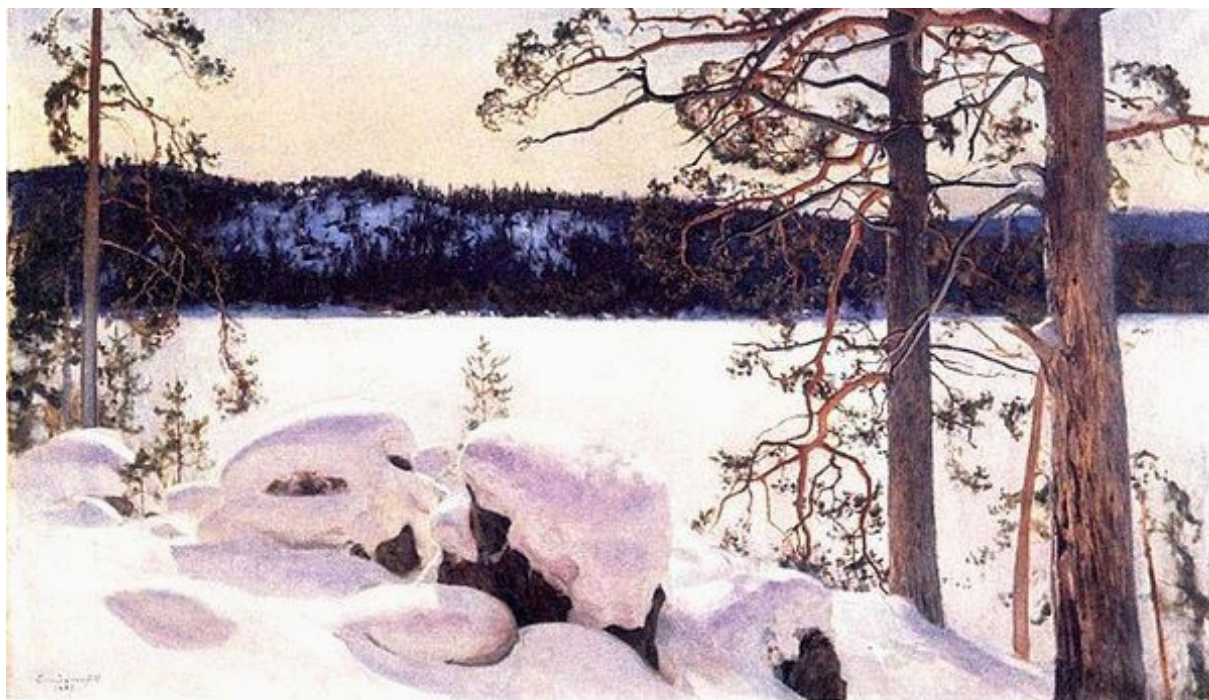
*Jen oči skřítkovy pohladí vítr po čepici
jen oči skřítkovy uchopí výdech kopretiny
jen oči skřítkovy klopýtnou studem*

v dívčí líci

*vysvléknou duši z mlčení
a cudně zmizí mezi splíny*

*Jen oči skřítkovy vidí svět
a někdy tolik touží nevidět.*

LEDEN

1. leden 1940 – NOVÝ ROK

Oslavy příchodu Nového roku se zúčastnili vyslanci všech nálad lidského spektra, chyběli jen zástupci z kategorie veselých. Ne-
přesvědčily je ani jiskrné pláně, protkáva-
jící stále častěji nekonečné borové hájen-
ství, ani svůdně usměvavá obloha, oděná
do svátečního blankytu. Břímě na duších
nekompromisně trestalo zoufalé pokusy
mysli o povznesení ze dna propasti bolest-
nými pády. Pomyslnou zátěž pozvolna

drolil jen sílící hlas fyziologických potřeb, úplné osvobození ale zůstávalo stále v nedohlednu. Tuhé boje přinášely alespoň dílčí úspěchy.

„Máš hlad, Seikku?“ zeptal se Jaakko okolo poledne.

Zdvořilostní frázi odbylo děvče nezúčastněným: „Mám.“ Podobně dlouhých hovorů ale nebylo mnoho.

Co nedokázal hochův takt, dokázala příroda. Snad uražena kyselostí dívčina obličeje, převlékla během hodiny znesvěcený sváteční šat v oděv pochmurný a neuctivý. Tím neulehčila ani Jaakkovi, neboť silná vánice, dřevnatící nohy a omrzající tváře zbrojily revoluční hnutí uvnitř výpravy palnými zbraněmi. Hrozící puč páchl na míle daleko a možné následky by rozpoznal i horší stratég než ryšavý vůdce.

Spásu přineslo osiřelé lesní skalisko. Dvojice povděčně přijala jeho závětrí a roztlala spací vaky jako podložku k sezení. Zpočátku zde mínila přečkat jen několik minut, když ale rozhněvaná příroda v řádění nepolevovala a v děvčeti se probou-

zela soutěživost, zvolila příhodné místo novým tábořištěm. Teprve v nouzi vypudila osychající ústa nepřátelské mlčení a přijala náhradní program – vzpomínky na domov a na rodinu. Ze Seijiny strany došlo dokonce i na Ňufíka, Jaakko zase neopomněl ani příbuzenstvo z druhého kolene. Jeho vyprávění poslouchalo děvče s opravdovým zaujetím, neboť každé druhé jméno odkrývalo v galerii budoucí rodiny netušený skvost. Sympatie si získal i dvakrát trestaný bratranec Nikku a jeho prostořeká žena Reetta. Jen tetička Lotta z Dánska vyšla naprázdno, neboť sama zmínka jejího bydliště zněla podezíravému dívčinu uchu jako náhradní alternativa, kdyby švédský strýček nebyl doma.

Běsnící živly tak paradoxně vrátily ztracenou družinu do stopy naděje.

2. leden 1940 – SIMO

Po včerejšku se počasí zklidnilo a vybídlo poutníky k pokračování v cestě. Hrubá vrstva čerstvého prašanu ale pohyb notně znesnadňovala. Kilometry se vlekly a aby

toho nebylo málo, s polednem se na horizontu vynořil kopec. Dvojici ani tak nevaldila jeho výška a strmost, jako jeho přítomnost.

Vrcholu dosáhla až na sklonku odpoledne, ale úsilí se vyplatilo. Vzдорovitý obr vydal své tajemství – zapadlou vesnici na úpatí.

Překvapivý objev zbavil Seijiny nohy bolesti. „Jasko, já tam chci!“

Oslovený neřekl nic. Rozhlížel se jako hladový vlk, rozpolcený lákavou vidinou tučné kořisti a strachem z dopadení. Chuť poprvé převládla.

Když sestoupili do údolí, už se šerilo. Víška působila velice ospale. Hlavní ulice se kroutila do neobvyklého tvaru podkovy, po obou stranách lemované mlčenlivými zástupy dřevěných chalup. Z jejich stínů vybíhaly do mírného svahu rozlehlé ohrazené pastviny, v tuto roční dobu sloužící jako výběhy pro sobí stáda. Uprostřed vsi se tyčila věž zakřiknutého kostelíka, pod jehož ochranou nerušeně spočívala zastřešená

studna. Ulice byly pusté jako okolní lesy, naproti tomu mihotavá světýlka v oknech domů prozařovala osiřelé duše Karelanů teplou vzpomínkou na domov. Pomalu procházeli mezi chalupami a obezřetnými očima uctivě zdravili jejich prahy, zatímco lačné myšlenky bezduše sahaly po klice hostince. Nesmyslné výkřiky z nedalekého dvora dávaly naději, že se brzy dočkají i závistivé dlaně.

Růžolící dvojice konečně stanula ve dveřích zatuchlé putiky. Nevelký čtvercový sál obkládaný bukovinou ozařovaly čtyři dýchavičné petrolejky a vyhříval výčep. Podsaditá lysohlavá obsluha se bavila s hustě osazeným stolem, strategicky umístěným na dosah pípy. Ostatní stoly zely prázdnou, jen v potemnělém rohu se krčila posmutnělá postava šedovlasého starce. Společnost mu dělal dřímající ovčák a sklenka s průzračnou tekutinou, jejíž vůně probouzela v Seijině tváři družnost.

Teprve vrzot odsouvané židle upozornil rozjařené štamgasty na vzácnou návštěvu. Hlasy utichly a zraky všech se upřely k ne-

známým cizincům. Jen Seijin zálibně setrval na omšelém staříkovi a jeho řetízující milce.

Jaakko vybídl partnerku k volbě stolu a zamířil jinam, nejen kvůli psa. Oba usedli a pokojně vyčkali příchodu obsluhy.

Muž nevalného zevnějšku i pachu konečně dovrávorál a o jídelní desku opřel své tučné ruce. „Tak co to bude?“

„Dvakrát velkou vodu a guláš,“ poručil Jaakko.

„A slečně?“

Zrzek se nuceně pousmál a oslovená zvažněla. „Mně totéž.“

Tlouštík se pohrdavě ušklíbl a těžkopádně se odkolíbal k výčepu.

Seija nenápadně dloubala Jaakka do ramene. „Máš čím zaplatit?“

Hoch povytáhl z kapsy několik pětimarkových bankovek. Než je stačil zasunout zpátky, dosedly na jídelní desku dvě polo-prázdné misky podezřelého obsahu.

Seija rozpačitě pohlédla na masný pokrm a z kraje nádoby otřela nazelenalý pruh. „Z čeho to je?“

„Ze soba,“ odvětil stroze kuchař a číšník v jedné osobě.

Dívka znovu zabodla zrak do neutěšené poživatiny. „Moc mu to nechutnalo, že?“

„Ze sobího masa,“ upřesnil kuchař.

Hospoda utichla v očekávání slovní roztržky, jen Jaakko si zapnul kabát a s přáním dobré chuti spěšně opustil houstnoucí povětrí. Předě dveřmi ještě zaslechl poznámku: „Kdyby ten sob věděl, že jednou spočine v misce, z níž donedávna žral...“, kterážto jen potvrdila, že Seijin temperament znovu nezklamal.

Vrátil se akorát včas. Dívka právě dávala hlasovat o důvěře jídla. Na výsledek Jaakko nečekal. Přiskočil ke zdroji všeobecného pohoršení a dlaní zakryl reproduktor.

„Fo to děláf?“ procedila mluvk a z tváře sejmula nepatřičnou překážku.

„Platím!“ křikl hoch místo odpovědi, na stole nechal jednu z pětimarkovek a drže partnerku za paži, vyrazil zpět na mráz. Než vytrhla dívka ruku ze sevření, protáhl

ji Jaakko noční uličkou do dvora za budovou. Příšerně to tu páchlo zvířecími výkaly.

Seija se instinktivně přikrčila ke stěně domu. „Co blázníš? Sem nesmíme.“

Chlapec přistoupil k polorozpadlým dřevěným vrátkům ve zdi. Pak odsunul závoru a vrzající dvířka se sama otevřela. „Našel jsem ho, když jsi jedla.“

Děvče opatrně nahlédlo do stísněných útrob zasmrádlé, senem vystlané kobky. Holé kamenné stěny působily velice neutěšeně a chlad v jejich obručí nebyl o nic milosrdnější než venku. V samém rohu nehostinné místnůstky se krčil dobře živý čuník. Jeho srst byla černá jako všechno kolem, jednolité zbarvení jen tu a tam trhala malá bílá skvrna. „Bobek malý! Musí mu být zima.“ Soucit s týraným tvorem dívce vydržel až do hochova:

„To je Simo.“

Pak znejistěla. Na mysli jí vytanulo hned několik otázek. Předně, proč to má mít jméno a proč je Jaakko vyslovuje tak otcovsky. Ze strachu z domnělých odpově-

dí se ale zmohla jen na strohé: „Proč Simo?“

„Jmenuje se tak nejbližší městečko,“ odvětil hoch. „Tedy pokud mapa nelže.“

Nízké čelo se zle nakrabatilo. Bohaté zkušenosti dokládaly jasně, že buďto mapa lže, nebo vyobrazuje jinou zemi. Třetí, dříve neprávem opomíjená alternativa, že navigátor je idiot, sílila až postupem času, aby vyvrcholila počátkem prosince slavnostním prohlášením: „Už cítím břehy Baltu!“ pod ukazatelem v azbuce.

Jaakko měl ale jiné starosti. „Hlídej, jestli někdo nejde!“

Seija konečně pochopila. „Ty ho chceš ukrást? Co když nás chytí?“

„Nechytí,“ odvětila jistá ústa, zatímco obratné ruce pracovaly na pašíkově osvození.

„A čím ho chceš krmit?“

„On bude krmit nás.“ Než se dívka zmohla na odpor, opírající se o paralelu se sobem, udílel hoch taktické pokyny:

„První poběží prase, pak ty, za tebou majitel...“

Až potud reagovala pouze Seijina mimi-
ka, ale nevzrušená poznámka, že pořadí se
může měnit, rozechvěla i šokované hlasiv-
ky. „A co budeš dělat ty? Fandit?“

„Koordinovat.“

„Co to?“

Rozbor cizojazyčného výrazu zněl
v chlapcově podání stejně mlhavě jako ter-
mín sám, přes vštěpovanou vědeckost však
dívku nepřesvědčil, neboť se významem
nápadně blížil hlášení rozestupů.

Projevy vzdoru ale Jaakko nepřipustil.
Na hloupé třenice teď nebyl čas. S vypětím
všech sil vytlačil prase z chlívku a prohnal
je přes dvorek na ulici. Talentovanému
lapkovi pomohl i notný kus štěstí, neboť
celou cestu vsí nepotkala trojice jediného
živáčka. Navíc se z nebes poznenáhlu za-
čaly snášet sněhové vločky, slibující brzký
pokryv zlodějovy stopy. Nebývalým štěs-
tím lze nazvat také disciplinovanou čuní-
kovu zamlklost, doslova ternem pak totéž
v případě Seiji.

Karelané tak i s lupem zdárně pronikli
nebezpečnou zónou a přes stupňované

projevy dívčina nesouhlasu zamířili zpátky do nočního lesa.

3. leden 1940 – KIRSTI

Včerejší události prolily Jaakkovy tepny okysličenou klukovskou krví. Ustarané, často nepřítomné oči přijímaly řídké sluneční paprsky mnohem ochotněji než v uplynulých dnech a neposedná energie, sálající z přelétavých čoček jako blesk před bouří, netrpělivě hledala cíl svého zásahu. Hochovu náladu neochladily ani neutuchající přívaly sněhových vloček, sypoucí se z bělavých mračen jako peří z protržené peřiny. Naopak, zrzek se dnes borovou zimní zahradou pohyboval s lehkostí šelmy, ač místy tlačil metrácové prase. Také častěji hovořil a intonace jeho hlasu se v ničem nepodobala formální klasice. Studivým povětrím létaly vlídné zkazky jako: „Zbytečně se nehoň“, „Musíš se šetřit“ či „Klidně si odpočiň, zlato moje“, ale mluvka nezanedbával ani partnerku. Občasný pokřik: „Dělej, Seikku, NÁM je zima!“, zpravidla doprovázený souhlasným chrochtnu-

tím, naplňoval prázdný termín „péče o ženu“ praktickým významem.

Doba pokročila, sněhová vrstva mohutněla, les houstnul, Simo chrochtal, Jaakko tlačil, Seija brblala.

Doba pokročila, oblaka se trhala, sněhové srážky ustávaly, Simo chrochtal, Seija tlačila a hodně brblala, Jaakko navigoval.

Doba pokročila, slunce končilo svou pouť, sil ubývalo, Seija brblala, Jaakko brblal, Simo navigoval. Ač se čuníkova svéhlavost ve věci volby směru nelíbila ani Jaakkovi, nadále držel mileného tvora pod slovní ochranou. Hanlivé dívčiny poznámky přecházel útěšným: „Nevšímej si jí, Simo, ona už je taková,“ a s bezmeznou loajalitou dále následoval čtyřnohého velitele, dobrou hodinu kroužícího touž na mech prohrábnutou pěšinou.

Seijino zoufalství se stupňovalo, až vyústilo v bizarní výkřik: „Co má on a já ne?“

Skleslý Jaakkův zrak sjel znovu rotující prase.

„No stopu ne!“ odpověděla sama tazatelka, snadno uchopivší toužebné chlapco-

vy myšlenky. Přes vzestupnou tendenci srstnatého soka v hierarchii družiny ale po celý den slůvkem nezmínila neméně vzestupnou potřebu svého žaludku. Simo byl sice nepřítel, ale také nemá tvář. Totéž chránilo před útrpnými represemi Jaakka.

Doba pokročila, večerní oblohu ovládl třpytivý chaos a neprostupnou dřevinu tiché smíření. Až do chvíle, kdy mezi kmeny prošlehlo slabé světýlko. Pár minut se trojice dohadovala o dalším postupu, aby nakonec příslib teplého noclehu a masité stravy přehlasovaly poměrem dvou ku jedné konzervativní obezřetnost.

Poutníci se blížili ke zdroji žlutavé záře jako komár vábený svitem lampy.

Konečně stanuli tváří v tvář tajemné vidině. Přímo před jejich zraky, uprostřed lesní pustiny, rozprostřelo se velkolepé stavení, na poměry zdejších samot až honosné. Světlym dřevem obložené rozložené přízemí s předsunutou venkovní verandou podpíralo vysokou, ostře lomenou střechu. Masivní bílé zárubně, z obou stran obestřené dvojicí prosvětlených čtvercových

oken, důrazně varovaly vetřelce před jakoukoliv nekalostí.

Jaakko znovu zaváhal. „Taková rezidence! Kdo tam může bydlet?“

Seija neřekla nic, ale její postoj napovídal, kdo tam bude bydlet. „Jdeme!“ zavelela a postrčila hocha do zad.

Ušli sotva pár metrů, když se v okně mišla neurčitá silueta a dům pohasl. Než stáhli zareagovat, ozval se výstřel.

Karelané padli do sněhu. „Nestřílejte!“ vykřikla Seija. „Jsme Finové!“

„Probůh, ženská!“ obořil se na ni Jaakko, ležící hned vedle. „Ještě to roztrubuj! Jak víš, kdo po nás střílí?“

„Co tím chceš říct?“

„Zapomeň na to, TŘEBA JSOU to naši!“

Hádku přerušilo opatrné vrznutí dveří. Pevnost nevydala napjatým očím žádný obrys, k uším však dolehl rázný ženský hlas. „Co jste zač?“

„Jsme Finové!“ odvětil Jaakko, zřetelně zaslechnuv mateřskou řeč.

Ve dveřích se konečně objevila konkrétní postava, křečovitě svírající pušku. Do

tváře jí vidět nebylo, ale měsíčním světlem ozářené vlnaté křivky potvrzovaly domněnky sluchu o ozbrojenčině mládí. „A co to prase?“

Zrzek nechápavě pohlédl na Sima, vyplašeně pochrochtávajícího opodál. „Co já vím,“ vyhrkl zmateně, „asi taky Fin!“

Nejasnosti, plynoucí v těchto dnech ze snadno pochopitelné nedůvěry, se naštěstí brzy vysvětlily a nepříjemný výslech se obrátil v přátelské přizvání k teplé večeři.

Teprve na verandě dostaly oči příležitost k bližšímu kontaktu. Žena byla vskutku velice atraktivní a odhady neklamaly ani v jejím věku. Víc než osmadvacet jí určitě nebylo. Její obličej působil svěže, právě jako přitažlivý úsměv, pramálo zastřený špičatým nosíkem. Šíji zakrývaly rozpuštěné tmavé vlasy, sahající hluboko pod úroveň ramen. Jaakkův zrak se přesto na ženě těle dlouho nezdržel, více se upínal k prosakujícím barvám interiéru chaty.

„Pojďte dál,“ řekla žena a rukou nasměrovala kroky hostů do pokoje pro návštěvy. Stěny byly obloženy lakovaným dubovým

dřevem a posázeny nesčetnými obrazy, narmnoze s motivem zimní krajiny. Mezi nimi viselo několik polic s keramickými ozdobami. Centrum místnosti tvořil nízký kruhový stůl s krajkovým ubrusem a jantarovým svícnem. Vyřezávané židle působily stejně okázale jako malá komoda před rámovaným zrcadlem. „Udělejte si pohodlí, já vám ustájím doprovod.“

Jaakko i Seija svlékli objemné svršky a pověsili je na stojatý věšák u dveří. Pak zaujali místa u stolu.

Po návratu žena uvařila kávu a dvojici doplnila. „Já jsem Kirsti,“ řekla a mile se usmála. „Omlouvám se za to přijetí, ale žiju tady prakticky sama a mám strach. Doba je zlá a opatrnosti nikdy nezbývá.“

„Nic se nestalo,“ řekl Jaakko. „Hlavně že jste netrefila Seikku do nohy.“

Každé slovo posilovalo hostitelčinu sdílnost. „Tak povídejte! Odkud a kam jdete, a jak se vlastně jmenujete?“

„No,“ začal hoch, „Seikku jsem už představil a já jsem Jaska. Jsme z Karélie a míříme na severozápad, do Švédska.“

„Doufáme,“ poopravila jej zakřiknutá družka.

„Taky utíkáte?“ zeptala se Kirsti. Pak se obrátila přímo na Jaakka. „Máte odvahu. My jsme neriskovali.“

Hoch se zatvářil překvapeně. „My?“

„Já a manžel,“ vysvětlila Kirsti a Seijina dušička viditelně pookřála. „Už to budou dva měsíce, co ho odvedli. Měl štěstí, zavřeli ho na psychiatrii.“ Při vzpomínce na chotě veselé ženiny oči nepatrně zvlhly a hlasivky ztratily na jistotě. „Tam mu nic nehrozí.“ Lehký despekt v Jaakkově tváři ženu překvapil – sám se před chvílí doznal k obdobnému smýšlení –, přesto ji přiměl k manželově obhajobě. „To kvůli mně, zbláznila bych se strachy.“

Pozorná Seija usrkla kávy. „To tady býváte úplně sama?“

„Úplně ne, nahoře bydlí tchán, ale je starý, věčně spí a práci nezastane.“ Chraplavé zakašlání seshora potvrdilo Kirstiina slova. „Ale já tady vykládám a vy máte jistě hlad. Hned dojdu něco připravit.“

„Já vám pomůžu,“ nabídla se Seija.

„Jste hodná, ale zvládnou to sama. Spíš bych poprosila Jasku, aby našťípala dříví.“

Hoch se ochotně chopil kabátu a vyrazil ze dveří, zatímco hostitelka zmizela v kuchyni. V místnosti zůstala jen Seija. Volná chvíle se jí nepříjemně táhla a zvědavost brzy aktivizovala bolavé tělo do vzpřímené polohy, aby ji při poznávací obchůzce tu a tam sklopila nad některým z dekorativních předmětů. Nejvíce dívčiny pozornosti strhla výzdoba komody. Malované porcelánové hrníčky se velmi podobaly těm, které vidávala v dětství u své prababičky. Jeden po druhém opatrně uchopovala a zblízka obdivovala jejich krásu. Sentimentální čtvrt hodinku ukončil až Jaakkův návrat.

„Uf!“ odfoukl hoch a z čela otřel krůpěje potu. „Pěkná makačka!“

Oba se usadili zpátky ke stolu a povídali si, než přišla Kirsti a přinesla večeři – dušená játra.

Po pokrmu se jen zaprášilo, stejně jako po zbytcích ostychu, svírajících dosud komunikaci v okovech formality. Plné žaludky ochotně prodaly i nejnaternější pocity

a povolily poslední napjaté nitky v obezřetných hlavách.

„To byla dobrota!“ pochválila hospodyni Seija. „Taky bych chtěla umět takhle vařit.“

„To není nic těžkého,“ odvětila Kirsti. „Stačí trocha cviku.“

„A suroviny.“

„Surovina ti chrochtá v kůlně,“ vmísil se do hovoru Jaakko.

Seija nepřátelsky přivřela oči a odvrátila se zpět k paní domu. „Jak tady vlastně žijete, bez lidí?“

„Samota mi nevadí. Starám se o tchána a o dům a na víc beztak nemám čas.“

„A jak sháníte potraviny?“

„Dvakrát týdně mi je ze vsi vozí Anssi, manželův bratr. Je mu teprve šestnáct, ale moc mi pomáhá. A jak sháníte potraviny vy?“

„Myslíte, jak jsme přišli k Simovi?“

Kirsti s úsměvem přikývla.

Provinilý Seijin pohled vybídl k odpovědi zamlklého druha. „Když vám řeknu, že se k nám v lese přidal, budete mi věřit?“

Žena se znovu usmála. „Chudáček zatloulaný!“ Pak zvažněla. „Vy jste manželé?“

„Probůh, ne!“ vyhrkl Jaakko.

„Zatím ne,“ opravila jej klidným hlasem Seija, „ale svatbu plánujeme, v létě.“

Nová informace vyrazila hochu dech. „Neblázni, to budeme ještě na cestě.“

Nová informace vyrazila dech dívce. Situaci zachránila pohotová hospodyně. „A co budete dělat ve Švédsku?“

„Pomáhat strýci na statku,“ odvětil Jaakko. „Ale dlouho tam nezůstaneme, jen do konce války.“

„Snad máte pravdu.“

Rokování se protáhlo až do pozdního večera, byť ve zúženém počtu. Seija opustila společnost dřív. Ojedinělá příležitost k úpravě zanedbaného zevnějšku lákala víc než sebestřetnější rozhovor. Paradoxně právě její absence z něj sňala masku bezstarostné pohody.

„Nedělejte to, Jasko. Hranice je neprostupná, zvláště teď.“

„Vždycky se najde skulinka.“

„Zběhy strílejí,“ připomněla krutou pravdu Kirsti.

„O mě přece nejde.“

Opozice kapitulovala. „Ráno přijde Anssi. Poprosím ho, aby vás provedl nejbezpečnější cestou. Nikdo se tu nevyzná jako on.“

Chlapcův vděk vyzradil mělké kořeny demonstrovaného optimismu. Slovní infuze nemohla povadlý organismus výrazně scelit, přesto přinejmenším narovнала pokroucený stvol a uvolnila cestu odříkanému spánku.

Ten ovšem nedospěl ani k vytouženému poločasu. Byl uměle přerušen ještě před půlnocí.

„Jasko, spíš?“ zeptal se povědomý soprán a nezaměnitelný prst dloubl hocha do břicha. Když neodpověděl, soprán zesílil a prstu se zmocnila neobyčejná hravost.

Oběť konečně procitla. „Nespím.“

„Taky nemůžeš usnout?“

„Usnout jo, spát ne.“

Vytýkavý tón nevinným hláskem nikterak nezacloumal. „Jasko, pojd' si povídat!“

„Blázníš? Ted' v noci? Pokud nemáš vážný důvod mě budit, tak dobrou!“ Ani nedomluvil, zavíral ospalec oči. Nepředpokládal, že by měl Simo v noci hlad. Přepočítal se.

„S Kirsti by sis povídal, vid'?“

Kovová víčka váhavě odkryla zúžené zornice. „Nemluv nesmysly.“

„Jaké nesmysly?“ Seijiny pochyby odmítly krást spánek nerovným dílem. „Máš mě vůbec rád?“

„Ted' se neptej!“ odsekl Jaakko.

„Nikdy mi to neřekneš!“

„Spi!“ vzdychl zrzek. „Zítra nás čeká dlouhá cesta.“

4. leden 1940 – ANSSI

Anssi dorazil dřív než čekali, těsně po snídani. Menší tmavovlasý klučina střižený na ježka přivezl saně vrchovatě naložené potravinami. Pozdravil se s Kirsti a po krátkém rozhovoru souhlasil, že cizince doprovodí. Nejprve se seznámil s Jaakkem

a slíbil, že jej dovede až na hranici. Otázka zněla, kolik couvne, až pozná Seiju?

Jediný kilometr vypovídal o hošíkově odvaze a podcenění dívčina naturelu. Ve vzduchu ale visela ještě druhá otázka. Kolik couvne, až pozná Sima?

Couvnuł dost. Vyšel před dům, natáhl ruku a řekl: „Tudy!“

Jaakko se sice hned nevzdal a úpěnlivě smlouval, nicméně místní se v sebezáchovné při neštítal ani takových absurdit, že prase nemá pas a i kdyby, určitě v něm nemá aktuální fotku.

Nebylo zbylí, čuník musel zůstat. Loučení s útulnou chatou a její paní tak bylo o to emotivnější.

Trojice vyrazila hned zrána. Anssi vedl Karelany zavátým borovým labyrinthem s obdivuhodnou jistotou. Skoro nepromluvil, ale v každém okamžiku přesně věděl, kde se nalézá. Družina se brodila netknutými závějemi a své kroky řadila do neobvyklé přímky. Nelítostný mráz, sílící úměrně zeměpisné šířce, zaháněl vše živé do svých

dutin, nor a brlohů a kosé sluneční paprsky, byť zbaveny oblačné clony, jen zřídka pohladily cos jiného než bělavé jehličí. Když i to zahalilo šero, našlapoval Anssi mnohem obezřetněji. „Jsme blízko,“ oznámil svěřencům tlumeným hlasem, načež dokonce zastavil.

„Jak blízko?“ zeptal se Jaakko.

Průvodce předpažil nataženou pravici. „Vidíte támhleten kopec?“

Karelan viděl jen temný obrys vzdáleného hřebene. „Švédsko?“

Anssi přikývl. „Dál už musíte sami. Je to tu samá uniforma a nerad bych něčím dostal do hlavy.“ Závěrem popřál Karelanům hodně štěstí a s doporučením nočního přechodu se s nimi rozloučil.

Seija slyšela dost. Popřála Jaakkovi hodně štěstí a s doporučením rychlého běhu se s ním rozloučila.

Ten přiskočil k odcházejícímu Anssimu. „Počkej! Jakou máme šanci?“

„S ní?“ zeptal se klučina a jeho tvář, směřující k mizícímu soudku vzteku, doplnila i žádané promile. „Volavka je to skvě-

lá, ale...”

„No tak,” přerušil jej Jaakko. „Kolik?”

Anssi se zatvářil upřímněji než kdy předtím. „Podívejte, hraniční čára je odtud asi půl kilometru. Je tam strážnice a dva muži, ale hlídá vždy jen jeden – střídají se. Jejich kvéry jsou dost staré a často se zaseknou – říká se, že v pěti procentech.”

„Kolik dáváš nám?”

„Vždyť říkám, pět procent.”

Ustaraný Jaakkův výraz nasákl skepsí. „Tak díky. V pořádku dojde.”

„Já jo,” usmál se Anssi a znovu zamířil po vlastních stopách.

Seija mezitím obešla trucovité kolečko, trochu vychladla a s výhledem bezvýchodné situace se přidružila zpět k zrzavé perspektivě, důkladně promýšlející následné kroky.

„Pojď za mnou!” zavelel hoch po dlouhé odmlce. „A našlapuj co nejtišeji!”

Brzy se před šátravými zraky Karelanů skutečně vykreslilo dřevěné stavení. Nebylo širší než tři metry a střed čelní stěny střežilo potemnělé okno, o nějž se opíraly

zapíchnuté lyže. Více noční les neprozradil.

Jaakko stáhl Seiju do podřepu a soustředěně se rozhlížel. Hledal bílou uniformu. Zkoumavé oči nečekaly dlouho. Muž v blyštivém stejnokroji právě vystoupil zpoza budovy. Na hlavě měl kapuci a přes rameno samopal. Posadil se na špalek přede dveřmi a záda opřel o stěnu. Pak vytáhl cigaretu a zapálil si. Jaakko chvíli posečkal a když seznal situaci relativně bezpečnou, vyložil Seije svůj plán. „Zůstaneš tady,“ zašeptal. „Já se odplížím co nejdál a pokusím se ho zabavit. Až se rozejde ke mně, vyrazíš potichounku vpřed.“

„Co bude s tebou?“

Na otázku stratég nereagoval. „Pamatuj, až půjde ke mně, dřív ne!“ Zalehl do sněhu a pomalu se vzdaloval.

Ústa pohraničníka vypouštěla sloupky kouře, Seija setrvala ve sžíravé nejistotě a Jaakko, připomínající nemotorného tuleně, opisoval oblouk okolo chatrče.

Konečně se dobral kýženého bodu a zaujal vyčkávací pozici. Krok za krokem pře-

hrával očekávané dění, nade vše potřebnou rozvahu ale tříštil neodbytný strach, mísený s kousavými pocity zodpovědnosti. Pozvedl hlavu nad sněhovou závěj a naposledy zkontroloval objekt svého zájmu. Voják stále pokuřoval, nepozorný zrak zabodnut do země. Jaakko vycítil příležitost. Našpulil ústa a hlasitě houknul: „Uú!“

Než stačil zmatený pohraničník odhodit nedopalek, zavlál v dáli plavý ohon. „Ano, miláčku? Nějaká změna?“

Jaakko zbrunátněl. „Do prdele, ženská!“ vykřikl vztekle a vyřítil se z úkrytu. „Běž!“

Seija zpočátku zaváhala, brzy ale pochopila a i ona vyrazila vpřed.

Ozbrojencovu pozornost však přitahoval hoch. Sňal s ramene zbraň a namířil na něj.

Pomyslný cíl byl zcela zahlcen během. Nohy prorážely hluboký sníh, srdce tepalo stopadesátkrát za minutu a mozek dokola opakoval stejná slova: „Musí selhat!“ Každá vteřina dýchala dvaceti lety života a každá vteřina je mohla vydechnout. Rychle se blížil, dokonce spatřil odlesk hlavně.

Vertikála se nehýbala, jen horizontála chladně kopírovala jeho polohu. Od smrtící hrozby jej nedělilo víc než deset metrů, zahlédl i mladistvou strážcovu tvář. Pohraničník položil ukazovák na spoušť a pomalu přitahoval. V nejvypjatějším okamžiku proběhl Jaakko kolem něj. Neohlížel se a pokračoval v zoufalém běhu. Čekal jediné. Výstřel. Každý nádech mohl být posledním, střelec byl tak blízko, že nemohl minout. Uprchlíkovy uši ale opakovaly jen nekonečné: „Stůj!“

Teprve když hlas zeslábl, odvážil se Jaakko k bázlivému ohlédnutí. Nesmělý sen se zhmotnil, byl sám. Šťastně rozhodil ruce a naznak padl do sněhu. Až pak si vzpomněl na Seiju. Kde může být? pomyslel si a pomalu se zvedl zpět na nohy. Volat na ni pochopitelně nemohl – jen pomatenec by na sebe upozorňoval možné pronásledovatele – a tak jen bezmocně bloumal po okolí a čekal, až zavolá ona.

Zavolala. „Jsi živý?“ ozvalo se z dáli.

Jaakkovi se definitivně ulevilo. Sluchový příjem naladil na známou frekvenci

a pospíchal k vysílači. Dosáhl jej překvapivě brzy.

Dívka stála po kolena ve sněhu a rukama otřepávala zavátý kabát. „No konečně,“ řekla, jako by se nic nestalo. „Co že tě nestřelili?“ Oči upnuté k oděvu umocňovaly chlapcův údiv. „Představ si, utrhl se mi knoflík.“

„Knoflík?“

„Musel zůstat na hranici.“

Nastala váhavá chvíle vzájemného nepochopení, pak Jaakko rozluštil význam věty a rázně se ohradil: „Než řekneš, abych pro něj došel, uvědom si, že mi tam zůstalo prase!“

Silný argument Seiju utišil a její kroky pokorně zařadil do hochovy stopy. Mlčení vládu udrželo i v době, kdy se země začala naklánět, pochod však abdikoval. Ve svahu dvojice divokou etapu zakončila a rozbila tábor. Unavené děvče se jako obvykle nedalo dvakrát pobízet a ihned po chladném: „Dobrou!“ upadlo do blaženého nevědomí.

Chlapec ne. Splašené myšlenky znovu

a znovu promítaly očím hrozivé obrázky, ozvučené otázkou: „Proč nevystřelil?“ Kdyby se zbraň zasekla, střelec by s ní házel, on ji ale držel klidně. Záhadu Karelan nerozluštil, snad že k Anssiho procentům zapomněl připočítat člověka.

5. leden 1940 – V NOVÉ ZEMI

Jen co lenivé slunce povytáhlo hlavu, vytrhla Seija spícího druha z hřejivých snů a slovy: „Vstávej! To musíš vidět!“ jej necitelně předhodila mrazivé realitě.

Probuzený ztěžka rozlepil oči a vida na rozostřeném obzoru teprve polovinu nepřátelské zářící koule, napustil hlas jedem. „Co zas?“

Dívku ale slabý odvar otrávit nemohl. „Město! Viděla jsem ho odtamtud!“ pokračovala rozjařeně a ukázala na vrchol kopce. „Musíme tam zajít, slyšíš?“

Neochotný Jaakkův souhlas nebyl dán pouhou otupělostí smyslů, ale poprvé také absencí strachu z dopadení. Tady za hranicemi jeho nozdry konečně vdechovaly vůni svobody, jejíž omezení se scvrkla na

metr pětapadesát. Po několikerém šťouchnutí se rozespalec podvolil partnerčině naléhání a vysoukal se z vyhrátého pelechu. Zběžně prohrábl skelné vlasy a následoval průzkumníci k blízkému vrcholu. Jeho dosažení bylo otázkou několika minut. Dvojice by je absolvovala už večer, ale rouška tmy nevysokou kótu dovedně maskovala.

Ted' stanula přímo na jejím smrky a jedlemi posázeném temeni. V údolí se skutečně prostírala osada. Ne nějaké velkoměsto, jak značila míra zvěstovatelčina zápalu, ale menší městečko to určitě bylo. Nevypadalo nejmoderněji, architekturou se vlastně nelišilo od středofinských vesnic, ale jedna odlišnost zde přece byla. Silnice! Ten vzácný příslib nekončící civilizace.

Seija přistoupila k Jaakkovi a svou dlaň přisunula na dotek jeho, nemá výzva ale zůstala nepostřehnutá. Hoch zamyšleně pozoroval korzující pohyb vzdálených lidíček.

„Pojd'!“ pobídlo garde a samo se zmoc-

nilo chlapcovy pravice.

Noční sněhová nadílka sice sestup značně ztrpčovala, ale sladkou vidinu snadno dosažitelné potraviny a příjemného teplého noclehu znechutit nemohla.

Hodiny na kostelní věži neukazovaly ani půl jedenácté a šťastní poutníci procházeli rušnou, solí vysypanou ulicí mezi dlouhými řadami červenohnědých dřevěných obchůdků a obytných domů, podpírajících těžké břímě bělavých nánosů. Ženy s taškami plnými jídla navedly váhavé kroky před voňavý krámk. Opojený Jaakko vyňal z kapsy veškeré peníze a dal je Seije. „Buď tak hodná a kup nějaké housky.“

„Já?“ podivila se dívka.

„Poslal bych Sima, kdybych mohl,“ odvětil hoch. „Já švédsky neumím, tak to musím risknout s tebou.“

„Ale já taky ne,“ namítla Seija.

„Jak neumíš? To se přece učí povinně.“

„Nás učili angličtinu. Krom toho, vás neučili nic?“

Odpověď, zjevně související více s pros-

pěchem než s učebními osnovami, Jaakko raději přešel a v naději anglofonní vzdělanosti Švédů vyslal družku „na lov“.

„Kolik těch housek?“ zeptala se nejistá nákupčí ve dveřích obchodu.

„Aspoň čtyři!“ křikl hoch. „Pro každého dvě!“

Seija konečně zapadla dovnitř. Vrátila se po pěti minutách. V každé ruce nesouc tři přeplněné papírové pytlíky, zuřila.

Jaakko nechápal. Vyděšeně si prohlížel zakoupené pekařství. „Co to je?“ zeptal se přeskakujícím hlasem.

„Housky,“ odvětila rozčilená družka.

„To vidím, ale kolik!“

Dívka neodpověděla, místo toho nepřestávala spílat prodavačce. „Baba jedna! Pořád jí opakuju – *čtyři!* Ale ona furt – *how many?* Tak povídám – *FOUR, TY babo!*“

Jaakko stále nerozuměl. „No a?“

Karelanka, pohlcená vlastní zlobou, ale nevěnovala řečem pozornost a pokračovala v monologu. „Four – to ne, ale fourty rozumí dobře! Švédka protivná, to mi udělala naschvál!“

Rozklepaný tazatel uměl anglicky jen do deseti, ale fourty tam nebylo. Ostatně pohled na svačinku pro hokejový klub tomu odpovídal. „Kolik?“ zeptal se ustrašeně a upřel zrak k účtu v dívčině dlani.

Jako mávnutím kouzelného proutku Seija zjihla a křečovitě se zaculila. „Taky fourty,“ pípla nevinně.

Jaakka čím dál víc zajímal překlad oné číslovky. „To by vyšlo na autobus!“ vzdychl bolestně, jakmile přepočítal pečivo.

Pocit provinilosti opouštěl dívku rychleji než sňatkový podvodník chudou rodinu. „Hele, oblečení!“ vykřikla a vystřelila ruku ke krámku naproti. „Já chci kulicha!“

Ohradit se hoch nestačil, bez dozoru ale tentokrát kupkyni nenechal.

Těsný obchůdek byl vystlán kůžemi a vlněnými textiliemi. Věšáky s nimi takřka znemožňovaly pohyb. Rohový pultík i maličká prodavačka jako by unikali z jejich obklíčení. Jakmile vrásčitá rusovláska spatřila tristně oděnou zákaznici, pookřála a jala se vychvalovat vystavované poklady. Švédsky.

Jazyková bariéra ale Seiju zastavit nemohla. Výsledkem pětiminutového přikyvování byly tři čepice a jedna šála v dívčině dlaních a poslední bankovky v dlaních chlapcově.

„Nine marks,“ řekla rozzářená prodávčka, když na švédskou výzvu kupci nereagovali.

Seija se otočila na Jaakka. „Devět marek,“ přeložila.

„Já vím,“ odsekl hoch. „Do deseti a čtyřicet umím.“ Podal ženě kýženou sumu a tlače před sebou vzdorovitou osůbku a jeden stojan, vydral se zpět na vzduch. Zhluboka se nadechl, uchopil Seiju za ruku a pomalu ji odváděl z rušného centra. Stejně jako v chůzi, ani v jeho očích nebyla zloba. Byl v nich zítřek, bylo v nich smíření, byla v nich Seija, byl v nich úsměv.

26. ledna dorazila karelská dvojice na statek Alvara Björnssona, Jaakkova strýce. Ten oba vyčerpané poutníky přátelsky přijal a nabídl jim časově neomezený azyl.

9. února se Jaakko Lintunen vrátil do Finska a přihlásil se na vojenské správě v Torniu. Byl zatčen a pro dezerci odsouzen k trestu smrti, posléze omilostněn a poslán na frontu.

Seija Lopponenová se po zjištění, že její rodná obec Riihi byla sovětskými vojsky srovnána se zemí, kteroužto hrůzu nikdo z jejích blízkých nepřežil, do vlasti nikdy nevrátila. Po dlouhém léčení na psychiatrické klinice v Luleå se provdala za švédského obchodníka se dřevem Lasseho Viglunda. Dožila se požehnaných dvaosmdesáti let.

*Kdes v zemi české:
„Tvá dlaň – toť Boží objetí
– svěcena slzou dojetí
Směl bych ji...?“
Lačná láska obtáčí svá těla hladem
chtivá ústa připájí se volným pádem*

*Kdes v zemi galské:
„Krůpěje něhy, jež stékají ti po hrudi
šeptají Pojd’
tak tichounce že nevzbudí“
Chvějící nádech v blůzičce rozhalí
toužící ústa
s chlapeckou dlaní dívčino ňadro
nesměle srůstá*

*Kdes v zemi britské:
„Barvy slité z duhy rozvířily hladinu
světlo Vašich očí dalo rozkvést leknínu
kéž v něm zrakem spočinu“
V krbovém plameni dvojaká vášeň se
sklání
před holí gentlemana, před leskem dámy*

Kdes v zemi finské:

“

”

*Před spaním modlí se krajina ztrápená
hoch dívce přikrývá kabátkem ramena.*

První sovětsko-finská válka skončila 13. března 1940. Krátce po ní vypukla druhá, ta trvala až do roku 1944. V důsledku bojů bylo několik finských měst srovnáno se zemí a mnohé oblasti nuceně vylidněny. Padlých bylo napočítáno na devadesát tisíc. Jeden z těch „šťastnějších“ po návratu napsal:

*Tak dále bloumám ulicí
a teskné oči, žíznící po domově, pijí bláto
Znám odpověď – je všude kolem
jen nevím nač se ptát*

*Potkal jsem vítězství
mělo tvář dítěte.*

<i>Andělíčku, můj strážníčku</i>	<i>Andělíčku, můj strážníčku</i>
<i>opatruj mi mou dušičku</i>	<i>dal bych srdce za hubičku</i>
<i>Andělíčku, můj strážníčku</i>	<i>Andělíčku, můj strážníčku</i>
<i>kde jsi včera stál?</i>	<i>proč sis život vzal?</i>

Pasi Saarinen	8.7.1921 – 14.12.1939
Kari Pöllöinen	19.2.1920 – 17.12.1939
Jussi Rätti	4.6.1921 – 18.12.1939
Matti Järvinen	2.9.1920 – 18.12.1939
Risto Suurenkoski	3.1.1921 – 18.12.1939
Jouni Vilander	8.9.1920 – 20.12.1939
Hannu Suomalainen	16.2.1921 – 22.12.1939
Ville Hirvinen	23.10.1919 – 27.12.1939
Jukka Berg	30.6.1921 – 28.12.1939
Juhani Kaunisniemi	11.5.1920 – 28.12.1939
Aarre Työnen	14.6.1921 – 29.12.1939
Petri Turunen	26.11.1920 – 30.12.1939
Antti Palakoski	17.1.1921 – 3.2.1940
Lauri Nurkka	15.10.1920 – 16.2.1940
Jyrki Palonen	16.1.1921 – 27.2.1940
Jaakko Lintunen	6.8.1919 – 5.3.1940
Joonas Vilander	7.9.1921 – 6.3.1940
Juha Solmunen	12.2.1921 – 8.3.1940
Kai Nurmela	8.11.1920 – 8.3.1940
Sakari Koski	5.11.1919 – 8.3.1940

HANNA

*„Oko, které pohlédlo do slunce,
zůstává slepé ke všemu ostatnímu.“*

Gerard Manley Hopkins (1870)

Z Lauriho²⁰⁶ zápisníku (11. 4. 1938):

*Jen o jedno Tě, Pane, prosím
– Dej mi lásku ženy,
jež mi bude povždy múzou
a přetrvá i všední dny...*

*Bud'te vítán/vítána
Vy, jež mnete tyto stránky!
Věc ta málo vídána
aby kvůli jakés Hanky*

*dal se někdo do běhu
za stopami příběhu
který, zda-li konec máje
s pointou si něžně hraje*

*Očím více nevydá
než pár písmen dopředu
Ač je to však nelida
půvabem jej opředu*

*Budu tedy vyprávět
dávnou zkazku zašlých let
Sluchu prosím popřejte mi
povedu Vás v dálnou zemi*

*jež se zove Karélie
V jejím srdci, v samém středu
jižní finské provincie
těžký boj už týdny vedu*

*jestli mám ji povědět
Inu, nyní zdá se mi
že ty střípky holých vět
uplácat mám dásněmi*

*do tvarů, již marně svět
pevnou rukou formuje!
Počnu Vám o chlapci pět
– Lauri, tak se jmenuje...*

Prosinec 1917

*Nejdříve však okem zřeme
co se děje s finskou zemí
Zornice teď zaostřeme
na ty, kteří hrůzou němí*

*přihlížejí z oken domů
střelbě v pustých ulicích
Marně tápou kdo a komu
splácí kulí na lících*

*dluhy dávno mrtvých předků
Vědí jen, že platících
bude jistě ve výsledku
více než světél na svících*

*tedy dlouhé řady svědků!
To z otázky poddanské
– otázky již jejich dědků
vzplály boje občanské*

*a ty plení vše co živo!
Brzy každá útěcha
láska, víra, i to pivo
hyne v siných ústech a...*

*Zkrátka to, co ještě zbývá
co má aspoň malou cenu...
Ale! Už se připozdívá
Škoda slov – jen kazí měnu!*

*Aušak v bouři nejen hřmí se
nejen blesky třaskají
jak nám zjeví voda v míse
přistavená ku ráji*

*jemuž se dnes rodí dcera!
Věda sudbu, smutno mi!
Zavinuta do večera
tiskne jméno – Suomi*

*A tu – v téže těžké chvíli
na východě, v Karélii
přihlásí se silným křikem
chlapec krytý otazníkem*

*ke své pouti, k životu!
Také jeho tváře křiví
sudičky, jež na slotu
škodolibě z dálky civí*

*Vím co chlapci připraví...
Nuže, Lauri – Na zdraví!
Než se báby přikradou
zastřu stezku baladou:*

*Davy lidí cestou kráčí
každý nesa břímě své
Přinucen i ten je k pláči
kdo oči má jak kamenné*

*Jen jeden slzu neuroní
k nebi pohled upírá
pro lásku chtěl žít, jen pro ni
teď pod balvanem umírá*

*Každý táhne břímě svoje
vzpříma stoje jen tak tak
Jen on vleče břímě dvoje
větší není vidět však*

*Hled'me, hochu, podivína
jak má chlapec silné plíce!
Nezapláče – jeho vlna
přidáme mu ještě více*

*Prohnula se záda jeho
zpomalil se chlapcův krok
přec podepřel nemocného
sám ochořel, zbyl mu rok*

*Nezasténá, junák mladý
v líce duje vítr z hor
snad jen srdce kručí hlady
pod očima sílí vzdor*

*V mnoha tvářích slza kane
kdekdo v trávu sobě sedá
leckdo větru říká – pane
jeden zlomit jen se nedá*

*Nemluví, jen balvan vleče
k modré klenbě tiše vzhlíží
i kdyby měl lézti vkleče!
Těžkosti se další blíží*

*Nechce chlapec podlehnouti
vysušíme síly pramen
Pod nohama zem se hroutí
přidáme mu další kámen*

*Proč se plazíš, starý brachu
– brada v krvi rozedřena?
Zbude z tebe hrstka prachu
hrstka prachu beze jména*

*Nedbaje co kolem slýchá
slůvka ústa nevydají
Je to hrdost, či snad pýcha?
Jaké sny se jemu zdají?*

*Vezmeme mu v štěstí víru
nebude už žít pro ni
Srší oči, srší síru
slzičku však neuroní*

*Vezmeme mu víru v žití
zahrajeme v tuto notu
Žaludek se vztekem sytí
nevzešla aň krůpěj potu*

*Vezmeme mu víru v lásku
v srdce jeho svedem hromy
Sejmul chlapec z tváře masku
ústa křikem klátí stromy*

*Padnuv čelem k chladné zemi
rukama už také lomí
Byť by duch byl z tvrdé křemi
beze snů jej vánek zlomí*

*Oblaka se v slzách trápí
jen jeho oči nemohou
Sladké řeky líce skrápí
tichý zpěv se nese tmou*

*Kdopak se to v dáli zračí
píseň pěje veselou?
Malé dítě cestou kráčí
Kterou, chlapče?*

Přeci tvou...

1917 – 1939

*Lauri rostl, bral i sílu
ač neusínal na růžích
Otec pil a k jeho dílu
nelze říct než – těžký hřích!*

*Opilý a plný hněvu
nejedenkrát chlapce zbil
Lahví zaklet do úsměvu
z násilí si tkával cíl*

*A tu chlapec, duše jemná
počal hledat úniku
z této trýzně, z toho temna...
Světlo blýsklo v deníku*

*Brzy seznal, jakou mocí
napuštěn je pera hrot
A tak Lauri, ukryt nocí
z písma ukul pevný bod*

*Zprvu řádky zněly tiše
tlumeně, jen šeptaly
Jakmile však vzlétly výše
bát se záhy přestaly*

*Věty kabát braly verše
z tupých hran se staly rýmy
Tu a tam se do řešerše
vloudily i dětské šprýmy*

*Tehdy jsme snad mohli býti
svědky zrodu básníka
Tehdy v slovu – zlaté niti
našel lesk, jenž proniká*

*do každého koutu nitra
muže, ženy, dítěte...
Stesk, jenž autor zasil zjitra
večer v jiném odkvete*

*Když pak víc se povytáhl
– co řku – stal se dospělým
po novinách okem sáhl
– a tu – v zraku utkvěl rým!*

*Proč by sám se nepokusil
– silácky mu napadlo –
neklid, jímž se často dusil
vtěsnat v slovní divadlo?*

*Proto vznikla báseň Srna
báseň, v kterou vtělil cele
tužby – jimi vášně hrna
jež mu hrály v mladém čele:*

*Tělo hnáno hrdým ladem
tlamička spásá bolístka bezocasá
vahnoucí slunce zapomnělo hrát
jen prstíky toulavé smáčí ve vlažně
vydouvavé noci*

*V očištných vodách něhy mých očí
koupou se společně úcta s ostychem
oba tak mladí
přec nerdí se jim líce
hlazení hebkým vánkem
vlaží svá provátá mladická srdce
tak lehká jako duše ptáka
povzdech odváta z dlaně
andělovy
opojnou rosou
okvětím čistoty vyplakanou
Nasládlé vůni světelných dotyků
naslouchající
osuší štěstí spánkem*

*A ulehlá tráva tichem kolébaná
lehounce šeptne:
„Nebud’ tu krásu
vetřelče!“*

*Báseň, jejíž původ přičíst
probuzené ambici
Chlapec náhle – přízní si jist –
svázal múze kytici*

*Tím to ale neskončilo...
Zakoukal se básník mladý
– snad jej ego postrčilo –
v patrončiny kypré vnady*

*Povzbuzen až nakonec
obrátil svou touhu k risku
A teď pozor! Než's řek: Švec
četl vlastní dílo v tisku!*

*To však stále není vše!
Že se báseň zalíbila
– při knězi, jenž slouží mše
při pravdě, jež v hrud' se bila –*

*příští týden skladba druhá
úspěch první nahradila
A tak brzy čestná stuha
rámě hocha ozdobila*

*Stal se zkrátka poetou
– literátem uznaným
Ať se pojmy nepletou
– znám byl pouze vybraným...*

Jaro 1939

I.

*Jednoho dne přišlo psaní
– svěží, jarní, plné vůně
načechralo dávná zdání
učinilo z očí tůně*

*Tůně prázdné, přeci chtivé
azurové, průzračné...
Oči snílka – věčně tklivé
svedly věty přízračné*

*Odvedly je do neznáma
do krajů, již neviděny
do míst, kterým žehná máma
do zemí, kde vládnou ženy*

*Samotné již oslovení
– drahý, milý básníku –
svedlo múzy ku prameni
budoucího pomníku*

*Pojal chlapec opět víru
v zítřek, slova, sebe sám
zakusit dal srdci míru
byť jej odňal představám*

*Četl něžná, vřelá slova
od dívky, již nepoznal
Každou hlásku zas a znova
siné duši diktoval*

*Psala dívka, jistě mladá
působná, však zdaleka
že svou píli vynakládá
k potěšení člověka*

*který tolik krásy dává
cizí trýzeň verši zkruší
aby slůvka přelaskavá
vrátila jí dětskou duši*

*Psala dívka, jistě milá
nádherná, jen zdaleka
že jí srdce rozlomila
báseň... – vtom se poleká*

*ruka se jí počne třást –
...báseň, jež se zove SÁM
Otázku si musí klást
zda – a to Vám přísahám –*

*zda je autor jako ona
plný lásky, která stále
rozpíná se coby clona
– pohlcuje, záhy ale...*

*Zkrátím tento popis dlouhý
oříznu svým řádkům rám
Odstavec jen jeden pouhý
odepřít si nenechám:*

*Psala dívka, jistě dáma
přečetla že báseň SÁM
a už více není sama
– to je vše, již umlkám*

*Doplním, že podepsána
byla dívka jménem Hanna*

II.

*Potěšený přízní ženy
ponořil se Lauri v píseň
v níž prý dlely uzamčeny
dívčí žal i noční tíseň*

*Znovu četl vlastní slova
nejedno jej jalo pnutí
– nač je dlouze popisovat –
nuže, zde jsou k nahlédnutí:*

Sám...

*Samota dává svobodu
Samota dává sílu
Stahuje křídla pod vodu
Zve mlčky chlapce do lesů
hledati mlžnou vílu*

*Dnes cítím vůni šeríku
a slyším bzukot včel
Proč hledám duši v keříku?
Proč dříve neslyšel?*

*Samota dává pokoru
Samota dává víru
v Bohu dá nalézt oporu
však v srdci hloubí díru*

*Samota je jak černý šat
zpod něhož neviděti ran
bez ní nechápeš slovo – milovat
s ní – býti milován*

*Vděčně chlapec vdechl vánku
pootevřel trudné hledí
odňal moci touze spánku
hotovil se k odpovědi:*

*„Kéž bych vám směl oplatit
tuto chvíli, tento mžik
kdy se vašeň valí v cit
a duší cválá vykřičník*

*Přijměte mé vřelé díky
dívko mému srdci milá
za ty sladké otazníky
jimiž jste mne políbila“*

III.

*Brzy přišel dopis druhý
a pak třetí – další psaní...
Za své braly špalky tuhy
sláblo hochu klidné spaní*

*Každá řádka, každý list
vzněcovaly fantazii
– Kdo tak touží verše číst
v čípak myslí asi žijí?*

*Jaké oči má ta žena
jež teď sdílí tajná přání
s Laurim – mužem toho jména
v jehož vepsána je dlani?*

*Jaké prsty věty píše?
Jaký vlas je pohladí?
Jaká ňadra pod ním dýší?
Pro koho jen? Pro mládí?*

*Přešel poté krátký čas
a litery, byť hýčkané
stále kryly Její hlas
a odhalit jej – ne a ne!*

*Snad že prahla také Ona
poodkrýt tu hádanku
– po kom dívčí mysl stoná
koho vzývá ve spánku*

*vzplála tužbou, jež ji tíží
– po setkání s poetou
Když se jejich stezky blíží
nechť se nyní propletou*

*Lauri, sic se zdráhal zkraje
zklamání se obávaje
v zajetí snad temných sil
ke schůzce té – přivolil*

*Počali se tedy strojit
jako ženich s nevěstou
ku shledání, jímž měl projít
chlapcův úděl – přede mstou*

*Mstou, již sudba schystala mu
– za co ovšem, kdopak ví!
Přejdeme však léčky klamu
k lásce, která hladoví...*

6. – 7. červenec 1939

I.

*Nadešel den vytoužený
Lauri vlakem spěchá v dál
Oblaka se z mořské pěny
přelévají přes křišťál*

*Oči, z nichž se dětství tratí
opouštějí básníka
konturami úsvit šatí
Krajina jim uniká*

*Chlapec, znaje dneška ceny
nejistě se hrouží v plán
Bázní vyrván svodům ženy
vášní zpět jim odevzdán*

*Ač se slunce jitem zlatí
mysl vábí nevěra
– kilometry věků krátí
jemnou vůní večera*

*Jaká bude ona chvíle
na místě, kde vyvěrá
smluveného aura cíle
– meandr, břeh jezera?*

*Pozná duše v lepé víle
Tu, do níž se vtělila?
Zpění příboj krve v žíle
srdce – v němž se ztratila?*

*Otázku hned druhá střídá
odemyká pochybu
s pokorou se zapovídá
ve vířivém pohybu*

*Zejména si tíseň hlídá
– v té má zvláštní oblibu
Zřídka kdy se víra přidá
– přesto čeká na chybu*

*Při tom vření v kruté trýzni
rozum ztěžka polyká
naději, v níž result vyzní
pro našeho mladíka*

Mezitím se okem mihne
hvozd i pole, mýtiny
Letmý vjem se z oken líhne
než jej spálí vteřina

V hämeské se řítí kraje
železniční souprava
Tu zrak z mráčku mléko saje
tam hned blankyt podává

Slunce z dlouhé směny taje
klopýtajíc k poledni...
Zakrátko již srká čaje
o hodině poslední

To už Lauri, blížek ráje
vhroužen v lesy Pohjanmaa
– v kraj, kde se i vánek kaje
za podlost, jíž dostát má –

s předtuchou si cíle hraje
po skle těká rukama
Stáhne okno – a v něm vlaje
svůdný prapor neznáma

*Konečně vlak zastavuje
dospěl k hraně obzoru
Dění, které následuje
dejme více prostoru...*

II.

*Ukrojiv hrot podvečera
vzdaluje se nádraží
hyne chlapec touhou, která
nejednou jej oblaží*

*Místem zmaten zprvu tápe
jakému se oddat směru
Východní se stezky chápe
– kéž povede ku jezeru!*

*A proč východ a ne západ
nemluvě už o severu?
Těžko hájit náhlý nápad
Intuice? Inu – věru!*

*Městem kráčí, míjí domy
Slunce zatím klopí stíny
Lstivý vánek mezi stromy
zaplétá se do krajiny*

*A v té tiši, takřka v šeru
kdy jen listí teskně šumí
sáhne Lauri pro důvěru
do hlubin, jimž nerozumí*

*Karmou se teď dává vésti
ke kýžené vodní ploše
Soumračné se snese štěstí
na sny skryté do rozkoše*

*když zrak stihne hladinu...
Neusadil bych půlku groše
že tu letní končinu
nespatřil co vidinu*

*Zasněn do převlahé krásy
podoběn je chvíli soše
Rošťák větrík jeho vlasy
splétá jako proutí v koše*

*A tak chlapec, dítě spásy
při vší kázni, při té troše
do snů vpouští ženské řasy
jež tak mátly listonoše...*

III.

*Vtom, postrádaje příčinu
otočí se ku břehu
– Oči... Ano! Dívčinu
s třeskem lapí do střehu*

*Celá v bílém, plavých vlasů
přistupuje, až jí rety
sklesnou v milém... Prostý hlasu
propojit se zhostí světy*

*Zapuštěny do úžasu
odvází se první věty
Polibek, tak ušlý času
halí duše do viněty*

*Ty teď patří na tu krásu
okamžiku vydány
uzamčeny v blahém jasu
jemuž touha říká – My*

*Němá výzva výzvu svádí
kroky vábí lavička
Pohledy se něžně kradí
Kam až, kam? Snad pod víčka?*

*Taková zde vzplála láska
Jak jen popsat věčný div?
Stav, kdy dech i každá hláska
slastně lehá do kopřiv*

*Vykreslit ty křehké city
– obtížný mi úkol dán
Jak ale, když neprožity
– nezkusily krutých ran?*

*Přesto ovšem – snad jsem k smíchu –
pokusím se nezklamat
Nechtěl bych se dobrat hříchu
– Láska... Láska... Tedy, snad:*

*Kdes v zemi české:
„Tvá dlaň – toť Boží objetí
– svěcena slzou dojetí
Směl bych ji...?“
Lačná láska obtáčí svá těla hladem
chtivá ústa připájí se volným pádem*

*Kdes v zemi galské:
„Krůpěje něhy, jež stékají ti po hrudi
šeptají Pojd’
tak tichounce že nevzbudí“
Chvějící nádech v blůzičce rozhalí
toužící ústa
s chlapeckou dlaní dívčino ňadro
nesměle srůstá*

*Kdes v zemi britské:
„Barvy slité z duhy rozvířily hladinu
světlo Vašich očí dalo rozkvést leknínu
kéž v něm zrakem spočinu“
V krbovém plameni dvojaká vášeň se
sklání
před holí gentlemana, před leskem
dámy*

Kdes v zemi finské:

“

”

*Před spaním modlí se krajina ztrápená
hoch dívce přikrývá kabátkem ramena*

IV.

*Slunce už se zřeklo zcela
dnešní vlády nad zemí
Nebesa se zobracela
obsypána růžemi*

*Červánky mne inspirují
bych zde popřál svému sluchu
první verše, které plují
z Lauriho úst k dívky uchu:*

Záře, která slzou stírá
dětským očím mužský zrak
Krása, jež jim pohyb vrací
nalíčena inspirací
stéká, pluje – vše jen tak
City, které hladoví
smysly plaše osloví
do postýlek uloží
vzpomínky, jež v dálce mží
Slunce zkouší přestat plát
závojem si krášlí šat
Pohozený lidský soucit
obejmout chce stovky jmen
Na hladinu mělké noci
vyplovává už poloson
Květy barvy pouštějí
do přání a nadějí
V zornicích se třpytí lak
a v srdci
– v srdci snad se vaří mák

Nelze, Bože, nelze
odpoutat se od oblak!
Jak topil bych se v jejich mléce
ponořen jak v krvi tlak

*usínal bych sladce, měkce
a probudil se...*

– jako pták!

*A v tom smíru, u večera
Lauri s Hannou šeptají
slůvka smělá, slůvka která
úmysly se netají...*

V.

*Ona to snad právě byla
kdo převzala záštitu
nad nocí, jež oba skryla
k dívce – Hanně – do bytu*

*Žena dveře odemyká
v zámku zlehka chrastí klíč
hbité ruce vzdá se klika
už ať překážka je pryč!*

*Ospalý a v moci žízně
zdá se domov křehké duše
Polibek co příslib přízně
zve teď chlapce, leccos tuše*

*do přítmí, jež záhy svíce
čarokrásně prosvětlí
Nelze přát si nikdy více
hochu, který v mdlobě dlí*

*Svit teprve v barvy halí
světničku – v ní andílka
Co to oči chlapce šálí?
Ejhle, dětská postýlka!*

*Vyveden je Lauri prudce
z iluze, v niž chycen byl
Dívkou zahnán v roli svůdce
do živého udeřil:*

Lauri:

*„A co manžel, přijde dnes?
Smějete se – jati v sázku –
muži, který od nebes
vyprosit si přišel lásku?“*

Hanna:

*„Tak to není, prosím slyš!
Muže mám – to přiznat musím
přísahám však, peklo zkusím...
Líbíš se mi! Nevěříš?“*

*Ztišil chlapec nával hněvu
zhasil plamen, jenž se vzňal
aby – zaklet do úsměvu –
podruhé se dívce vzdal*

Hanna:

*„Odpust', prosím. Vím – jsem vinna
Mlčela jsem, řkouc si – zatím
Pak nás svedla hvězda siná
– bála jsem se, že tě ztratím*

*Pojď ke mně, dva kroky blíže
ukážu ti spící dcerku
Hleď ten výraz – asi sní, že
ukryla se za utěrku“*

Lauri:

*„Je tak krásná, křehká, čistá
bojím se i vydechnout
Mít tak v jejím srdci místa!
Stačil by mi tichý kout...“*

*Mateřská se zachví struna
pýcha dívku naladí
Poryv něhy kolem lůna
do vzpomínek zavádí*

*Brzy ale zájem ženy
k milému se navrací
Oči, teď už nezkaleny
pílí k nízké matraci*

*Tam hned oba usedají
chlapec se svou milenkou
S doteky si dětsky hrají
zraky bloudí halenkou*

*Dívka, z vášně vytržena
přísun dlaně zastaví
Zajímá Vás, proč ta změna?
Zda-li ona sama ví!*

Hanna:

*„Nesmíš na mne tolik spěchat
dejme lásce chvíličku...”*

Lauri:

„Chtěl bych prostor verši nechat...”

Hanna:

„Mám si sundat spodničku?”

*Překvapen hoch, múzou jat
přikývne, však podívat
odváží se tehdy snad
až když z dívky sklouzne šat*

Příští dění tísní takt...

Hanna:

„Složíš báseň na můj Akt?”

*K povzbuzení básníka
přispívá i láhev vína
Hlt a mysl proniká
do nahého milky klína*

*Záhy Lauri rýmy váže
v ruce prázdnou skleničku
líce rudé od kuráže
ústa klenou básničku:*

Schoulena pouze v bílou šálu
působná jak poodkrytá blůzka žalu
pozdvihla víčka
bytosť vyrušená
obdivným veršem přioděná
a na hladině jejích očí
 přistižených při požáru
blýskla se lítost
že ještě není žena

Vpletena v peřeje jitřního oparu
zaklesá do dne po kolena
jen její stehna popíná
vášeň, jež kvete do klína
a já tak toužím
jít k ní...

Však nelze, ani krůček
– ona sní

*Co všechno se potom stalo
ponechejme představám
Nežli ovšem slunce vstalo
dvojportrét již zlatil rám...*

VI.

*Oba nazí, v těsném sedu
obklopeni vůněmi
Oči jako plástve medu
sládnou tak, až oněmí*

*Hravé dlaně v sebe plynou
prsty znovu dovádí
Okamžiky slábnou, hynou
úsvit už plá na zádi*

*Náhle dívka vstává, mizí
kvapem se však navrací
Další chvíli sešit zcizí
jemuž stránky obrací*

*Pomůcka, jež štěstí krátí
v Laurim budí rozpaky
Poslední se chmura tratí
až když shlédne na znaky*

*Záhadné se zprvu zdají
runy, čísla – či kdo ví!
Význam žena dlouho tají
pak ochotně vypoví:*

Hanna:

*„Neměj strach, jsem astroložka
v hvězdách čtu, co komu dáno“*

– Nato chlapec –

Lauri:

„Co ta složka?“

Hanna:

„Život tvůj – i dnešní ráno“

Lauri:

„Celý osud, i dny příští?“

Hanna:

„Od zrodu až k smrti – ano!“

Lauri:

„Pověz tedy, co z hvězd prýští!“

*Usmívá se vědma mladá
dává hochu naději
Přec se v jeho mysl ukrádá
otázka, zda raději...*

*To už ale dívka ztrácí
v nejedné své poznámce
nit, již chlapec žertem vrací:*

Lauri:

„Že neskončím na známce!“

*Vtípek je jen aspirací
na smích, který umlká
Napětí se v tváře vrací
– vzdech, pak krátká pomlka...*

Hanna:

*„Na tebe jen sláva čeká
hluboký a pevný cit
Jen nevím, proč cesta měkká
nepřinese duši klid“*

Lauri:

*„No tak vida – samá sláva
hluboký a pevný cit!
Nebesa jsou tedy zdráva...
Jen když tebe budu mít!“*

Hanna:

*„A ted' pojd', už jitro vzchází
manžel přijde z noční směny“*

Lauri:

*„Ten mě, doufám, nerozhází
Co však My? Lze čekat změny?“*

*Naposled se ňadra plní
naposled se křepce dmou
Koťátko si v ženě vrní...*

Hanna:

„Řekni – Bud' – a budu tvou“

Listopad 1939 – březen 1940

I.

*Jenže... Nadoblačný režisér
zkomponoval jinou scénu
V ruské zemi chrastí kvér
– jedno v jakém slouží jménu*

*Medvěd zná se v jistý směr
– z huby lité vidět pěnu!
I vytýčen poloměr
kraje, jemuž coby lénu*

*přiřknut má být nový úděl
A ten kraj – toť země finská!
Líčit zápas, jenž se uděl
úloha je věru sviňská*

*Proto řeknu tolik jen
že i Lauri v válku jat
– i náš básník odveden
učí se prach polykat...*

II.

*Ano, doba neveselá
střídá příběh naší lásky
Mne samého v moci měla
Teď abych si dělal vrásky!*

*Nechci dlouze popisovat
vše, co v mladém básníku
dokázala válka zdolat
kam až vsula paniku*

*Proto zkusím odcitovat
pouze řádky z deníku:*

Z Lauriho zápisníku (15. 11. 1939):

*Do dálek tajemných nehnutě pohlížím
jen vlahý vánek vplouvá mi do duše
S obzory jiných nikdy se nesblížím
obzory vlastní netuše*

*Proč byl jsem veden v zemskou níž
proč byl jsem sveden duhou?
Kdy ukáže mi cestu kříž
kdy uzřím duhu druhou?*

Z Lauriho zápisníku (30. 11. 1939):

*Nebesa křtěná vlastní žízní
pokleslá osaměním
bázlivě lační po zatmění
Načrtnou verš, který ukřižuje
a polibkem jej zadusí*

*Vina, která omývá své stíny
soumrakem stížena v zapřeném
polkne hrůzu a oči se usmějí
nevidí zítřek
a přece patří směr
směr opadaný z nedotčené touhy
na květy bodláčí
směr, který se z výše klaní návratu
směr
který nám byl dán*

Z Lauriho zápisníku (14. 12. 1939):

Dětství...

*Polekaná vzpomínka zpomalí krok
triumfem oka schráněna prozrazení
převlékne lapená chvění pohádek
do dětských pyžamek
a sama zatouží po přikrytí
až zachumlaná do mámina hlasu
našlapujícího dřímotou
podlévá ovíněný dech
aby jej uvedla
do předpokoje ráje*

Z Lauriho zápisníku (16. 12. 1939):

Melancholie...

*Upuštěný zrak vtéká do potoka
vysazený duch sedá na kameni*

– Klučík

něžný jako motýl

při průletu harmonií

nožkama čerí nevratnost okamžiku

obratně žongluje se smutkem a

krásou

a mešká

až rozuzlená myšlenka

přistaví dlaň k návratu

Z Lauriho zápisníku (29. 12. 1939):

*Strach, který dávno ztratil jméno
netečně vypuštěný okem zemřelého
do větví chromé intuice
dusný jako obklíčený hřích
svíraný vášní milenců
zmlsaně zakrouží nad lesní hostinou
mezi slepými ocásky vyhaslých
modliteb
uchvátí přilbu dítěte
a do těkavého prázdna
pučícího z odřezků tesknoty
obtiskne svou tvář*

Z Lauriho zápisníku (4. 1. 1940):

Soumrak...

*Návštěvní hodina pravdy a bolesti
stížena nocí
stáhne obzor
poslední krok blízkosti
a sražena výškou
propadne nehybným smíchem
do vlastních odpovědí*

*A rozestlaná únava
rozpustilá jako plamen v šoku
počíná líčit polární záři
hlubší než duše básníka
bledší než pravda
která nařiká
jímavou jak matka bez dítěte
– uvadá
a víc už nepokvete...
Hladí ji láskou nenarozených
a halí trýzní
na soutoku*

*Jen ozvěna
otázka v lastuře z poztrácených
hlásek
přiloží ústa k přivřenému zítřku
a vdechne slovo
které pláče*

Z Lauriho zápisníku (15. 1. 1940):

*Až splašené živly prolnou se v jediné
vteřině
věčný hřích v slzičku se odpaří
a zaplá v nevině
pak stádo koní na bílém polštáři
prorocky zaržá nad krajem
odveze modlitbu k svatému oltáři
a předhodí víru rozsudku*

*Dlaně jež porodily krásu
bolestně polknou tíseň vlastního jasu
a samy pokleknou v blyštivém oparu
Snad v temnotě hledající spásu
roztají v horoucím nezdaru*

*Nad ruinou chrámu zahřmí zoufalé
Amen
z nejčistších očí vytryskne krvavý
pramen
nad slunce vyplaví nebesa*

*A poslední sluha, potřísněný anděl
teskně přivoní k bělavé růži*

*opomenuté únavou
Jeho křídla
milostí zbavena touhy letu
poseta peřím po odkvětu
se blaženě usmějí
a naznak ulehnu do řeky zapomnění
mezi bratry*

*Nevděčný strůjce v lidské kůži
jazykem ždímá holou větu:
„Bud’ vůle Tvá.“*

Z Lauriho zápisníku (23. 1. 1940):

Víra...

*Zrozena v křečovitém nářku
tisíckrát provdána za přetvářku
pevná jako pavučina
políčená na nebe
poléhala na spáse...*

*Po jednom přesném výstřelu
upadla mělce do sebe
a pak – cizím očím
vzdala se*

*Slepé ptáče?
Mladá dáma
– před ústy dětské ručičky?*

*Když uvěřil, že ztratila se
– odkudsi z dále – za víčky
tišeji než bolest
při početí pláče
odlétla slova:
„Odpusť, chlapče.“*

*A já viděl
že nejsou sama*

Z Lauriho zápisníku (4. 2. 1940):

Smrt...

Přišla tiše –

Sudička zasněná do svého stínu

něžná jako jehla gramofonu

*vplouvající pod závoje neposedné
řady tónů*

svůdná jako křídla vánku

přichycená na pozvánku

Duši sňala odkopanou blanku

tenčí než osa symetrie

tenčí než stránka fantazie

tenčí než hřeben symfonie

cupitající po přepadu spánku

aby se rozutekla

rozpuštěnou závratí

Březen 1940

*Válka končí, Bohu chvála!
Ztratila snad inspiraci!
Co kdo měl, to ona vzala...
Konečně se Lauri vrací*

*Chlapec, který pozbyl mládí
objímá se s rodinou
Myšlenka, jež matku hladí
klene se však pro jinou*

*Proto dřív než soumrak skryje
temné hvězdy Karélie
máčí Lauri – Tu, jež žije
v kalamáři poezie*

*Mít tak chlapec, mít tak zdání
co se dalo, co se dá...
Před očima milování
– ku papíru usedá*

*Píše Hanně krásné psaní
odřeknuv se oběda
Myslí jen a pouze na ni
přešlé zkázy nevěda*

*Odesláno – vzalo směru
k jižní bráně Pohjanmaa
Příští ráno – na mou věru –
přistálo, kam přistát má*

*Odpověď však, ač se dala
vydala se v pochod husí
Trpělivost, již se bála
láska hocha zkusit musí*

*Konečně list v rukou třímá
oko téká mezi řádky
Reakce je vsutku přímá
– proč se ovšem choulí v zkratky?*

*Samotné již oslovení
– neznámý mi básníku –
předjímá, co... Ne, to není...
Kdo dal lžím tu repliku!*

*Nehodu jsem krutou měla
– pokračují hrozná slova –
vzpomínky jsem poztrácela
paměť má je jako nová*

*Marně Lauri hořekuje
marně v klam se obrací
Minulost už jinou sluje
nic už dívce – nevrací*

*Fortuna si asi hrála
s básníkem – ať něco zkusí!
Vzpomínka, jež život hrála
životem se nyní dusí*

*Ač je možná zcela zřejmé
proč se zhlédl v povyku
podruhé se podívejme
do Lauriho deníku:*

Z Lauriho zápisníku (22. 3. 1940):

*Kéž by rozum povstal z skrytu
jha se chtěje zbaviti
postavil se vládě citu
lásku lapil do sítí*

*Kéž by on se chopil zbraně
Kéž by on to zkrátka byl
kdo za rozkoš vybral daně
Kéž to on vše ukončil!*

*Ne však tahle krutá rána
– věčná ztráta paměti
Tahle... Kéž je předstírána!
Tohle už je prokletí!*

*Vždyť co jeden prožil pouze
to se nikdy nestalo
Pro druhého – sen – či dlouze
to, co v spánku vyvstalo*

*Proč raději – Bože, střež –
smrt Jí šaty netkala?
Na nebesích, ač ne dnes
mne by k tanci vyzvala*

*Znovu pravím: Bože, střež!
Přesto – kdyby u nebes
lásce věčné ustlala
Nám! – by místo zahřála*

*Ted' kdyby si pro nás ovšem
sudba skon si schystala
mne, ač předem zpraven o všem
nebožka by neznala*

*Byl bych pro ni jedním z mnoha
– chudákem, jenž ušel trudu
Věčný život – slova strohá
děsí mne, když bez ní budu*

*Kdybych se s ní – živ – však setkal
připomněl jí svoji tvář
Snad by jí čas v paměť vetkal
jméno, ovšem před oltář...*

*Ne, tam by ji nepřived
A tak, byť jsem asi tmář
a ač ztrácím soka béd
vzdávám boj, jenž vzal mi snář*

Jak jen toužím mít ji zpět!

Z Lauriho zápisníku (27. 3. 1940):

*Úzkost už nabírá cval
popustím opratě
zastavím sval
a stále zrychluje
až splašena řítí se ze skály
ve volný pád
Já, ač nejsem ospalý
chce se mi spát
a spát
jen spát...*

*Dobrý Bože, zač ta muka!
Za tu chvíli neřesti?
Shlédni přece toho kluka!
Nakonec snad, naštěstí...*

Červen 1941 – duben 1945

*Říkáte si – Přece světlo!
Šlehlo z křiku v temném lese!
Ale kdeže! Vše co vzkvetlo
zvadlo v mžiku – Mýlíte se!*

*Druhá válka zemí vzplála
znovu zbraně pozvedány
Avšak trubka od kaprála
zatroubila z finské brány*

*Do tmy po bok německý
seřadil se finský voj
Rotný skočil pod necky
odkud velel – v lýtý boj!*

*Jistě, byli udatnější
mnohý dosáh' úspěchu
zaměniv ty vlivy vnější
za korunu ořechu...*

*Ale dosti žertování
Odpustte mi špatný fór
To to hloupé rýmování
nastavilo semafor*

*ať mne svede v jinou cestu
než kam pravda směřuje
Devadesát lidí ve stu
po právu se svěřuje*

*světu, ale také městu
že Finové hrdinně
– povýšení jako z trestu
rvali se i při víně...*

*Mne to zkrátka neopustí
veršovánky svádějí
Historik mi neodpustí
že popírám naději*

*která vedla finský lid
v dálnou ruskou končinu
vyválčit si věčný klid
a pustit se – v hostinu*

*Boje plály čtyři léta
ač se často ve stanu
kam se sešla celá četa
chvěla ruka karbanu*

*Nakonec se říci sluší
– konec každé legraci –
že z těch chlapců s bílou duší
vzešli – skvělí vojáci*

*Svědék také doznat musí
že se mnohý, jenž se bil
z širošířé dálné Rusi
domů víckrát nevrátil*

*Co však platno – rozkaz dán
ukrojit kus dřezaví!
Také Lauri v třesku ran
prožíval své déjà vu*

*A tak dejme znovu slovo
místo dlouhých cavyků
tomu, který za olovo
svěřoval se deníku:*

Z Lauriho zápisníku (6. 7. 1941):

*Všude kolem zuří cosi
co ni nazvat neumím
Údės hrůzu slepě kosí
v živých dlí jen mrtvý stín*

*Proč stál jsem tehdy právě tam?
Proč potáhl jsem prstem vzad?
Proč má ruka věrná hrám
přeházený prstoklad?*

*Proč objevil se právě tam?
Proč stanul krůček přede mnou?
Jako přelud, jako klam...
Jen ta scéna byla skutečnou!*

*Vzpomínka se třese tmou
– přilba, hlaveň, všechno než
zamířil, jat vteřinou...
Nevystřelil, křiknul: Běž!*

*Před sebou jsem nepřítele zřel
a strach dodal pouze: žel
Proč uslyšel jsem tenkrát: Střel!
Vždyť on nebyl nepřítel*

*Vyšla rána – třeskl hrom
po ní padli lidé dva
v tomhle divném světě on
ve svém nitru navždy já*

*Proč poslechl jsem člověka?
Proč dal mu přednost před Bohem?
Proč duše čistá – odvěká
ukrývá se za slohem?*

*Život celý? Sotva půlka!
Kým byl jsi vůbec, neznámý?
Stačila jen jedna kulka
a... – rozrostly se seznamy*

*S puškou jsi se ke mně blížil
spoušť nepotáhl zpět
Mouše by jsi neublížil
Já to nedoved*

*Kolikrát ses žalem soužil?
Kolikrát ses radoval?
Kolikrát jsi s jarem toužil?
Bože, jak ses vzdaloval...*

*Přemítal jsem v mnohých nocích
ni neznám jméno tvé
Však po výstřelu ve tvých očích
vyčetl jsem tenkrát vše*

*Kolik lidí asi pláče
že obracíš se v prach?
Jak jen toužím býti ptáče!
Nebo dítě – jen ne vrah*

*Stál jsem u tě – chvíle líná –
k zemi padnul vkleč
Napadlo mě – tvoje vina?
Pouze jiná řeč?*

*Své zemi sloužil jsem
pýcha mi podala samopal
Utekl před hanbou, utekl za steskem
a dál se nedostal...*

*Proč uslyšel jsem tenkrát: Střel!
Proč jsem se lépe neslyšel?
Koho jsem to v očích zřel?
Kurva! Kde stál nepřítel?*

Z Lauriho zápisníku (8. 10. 1941):

Pochyba...

*Sváděl jsem pravdu nesmělou duší
Po nocích veršoval, jak jí to sluší
a mám ji rád*

*A tu jsem pohlédl své pravdě do očí
kterak se usmívá, nežli se otočí
a dá si lhát*

Z Lauriho zápisníku (11. 8. 1943):

Pozdní květy...

*– A tu se vřítí do arény
myšlenka s rudou muletou
a každý záchvív zvedá ceny
růží, jež v pozdrav vykvetou*

*Až jednou také poupata
řečená dlouho planým kazem
rozvíjí ústa prohřátá
na poušti sžehlém jarním mrazem*

Z Lauriho zápisníku (13. 7. 1944):

Lež...

*Prořatá v půli pláče i zpívá
směňuje za radost přáníčka tklivá
vyplácí za rozkoš zbytečnou víru
nechce a nemůže! setrvat v míru
Chce pouze škádlit
a znovu převíjet
spálená slova
do ozvěn zbylých let
a v každém znovu
– každém tom slovu –
vypouštět
sladký jed!*

*Síla, která nese svět
– tak mnoho touží vyhovět...*

Tak mnoho touží vyhovět

Jaro 1945

I.

*Ač už mnohý ztratil víru
přišlo to, v co doufal každý
Finský lid se zmocnil míru
vátku soud teď vinil z vraždy*

*Úsměv napjal ženské tváře
že se muži vracejí
Přeci v skrytu s ním se sváře
lomcoval žal nadějí*

*neboť neznal jména těch
které vlajka přikryla
jejichž život zchvátil spěch
památku zlá idyla*

*Lauri ale nebyl z nich
jemu popřán delší bol
Přežil, i když jaksí ztich'
Snad mu vichr zkroutil stvol!*

*Snad pochopil pouze, že
voják – roven básníku
mladý zemřít nemůže
– třeba v dětském surchníku!*

*Posledně tak nakoukněme
do řádek, jež lyrik psal
když se v tísní, často němě
před marností zamykal:*

Z Lauriho zápisníku (9. 5. 1945):

Doma...

*Tak dále bloumám ulicí
a teskné oči, žíznící po domově, pijí
bláto*

*Znám odpověď – je všude kolem
jen nevím nač se ptát*

*Potkal jsem vítězství
mělo tvář dítěte*

II.

*Konečně se mohu vrátit
v realitu, živé dění
Pojďme tedy chvíle krátit
ku našemu vyprávění:*

*Dny neradostné plynuly
a náš – voják – nechtěl žít
Však ty touhy dávno minuly
a on znovu našel cit*

*To ona – malá Saana
– děvčátko sotva šestileté
obměkčila rána
Dítě! – dítě neprokleté!*

*Ztratila v bojích otce, matku
sestru... – celou rodinu
Jen on v ní našel kamarádku
– či vratkou čistou nevinu?*

*Stará ústa zase kladla milá slova
a prsty něžně laskaly
to dětské čelo, v němž se schová
co oči dávno zmeškaly*

*A její slůvka šišlavá
dávala chvíli zapomnění
že jiná sladká dálava
lákala duši k obvěnění:*

Saana:

„Vím, kdo jsi!“

Lauri:

*„Řekni! Řekni, kdo?
Já sám nevím to“*

Saana:

*„Jsi skřítek, ale smutný
Proč?“*

Lauri:

*„Skřítek? Voják přeukrutný!
A přece... Možná, ještě, snad...“*

Saana:

„Já vím, umíš čarovat!“

*Dalo dítě prvně důvod
vojáku se pousmát
Zjitřil vazbu na svůj původ
přes věk duše stál tu mlád*

Lauri:

*„Kdys stvořil Pánbůh skřítku
však v šat lidský oděl jej
Ted' skřítek ptákům závidí
jim křídla berou beznaděj
on v zrcadle se nevidí“*

Saana:

*„Já tě vidím!
Vezmi mě pryč od lidí!“*

*Tvář muže znovu úsměv ozdobil
však dlouho opět nepobyl*

Lauri:

„Dítě, kam?“

Saana:

„Přeci k vám!“

*Přijal voják dětskou mysl
další odpor hbitě vzdal
snad že sám v ní hledal smysl
v pohádce se unést dal*

Lauri:

„Žiju v dálce, za lesy“

Saana:

„Kvůli válce přišel jsi?“

*Zarazil se voják chvíli
marně hledá odpověď
vzpomínky už zase kvílí
zas jim padá za oběť*

*Hrůzu ale zahání
další dětské optání:*

Saana:

„Kolik je ti vlastně let?“

*Přes kratičké zaváhání
říká voják beze lhaní:*

*Lauri:
„Snad několik set“*

*Saana:
„To jsi starší než můj děd
ten měl jenom dvě stě pět“*

*Z vojáka se chlapec stává
už se znovu usmívá
dětská duše přelaskává
na jeho rtech ulpívá*

*Saana:
„Vem mě s sebou!
Prosím, hned!“*

*Chlapec záhy dospívá
tápavě se porozhléd
K srdci mlčky doznívá
všechn bol, jenž budí vznět*

*Města, domy, ulice
země, státy, hranice...
Do dále se zadívá
– zkáza, té je nejvíce!*

III.

*Slunce vzchází zpoza mraku
ozařuje věčný dluh
Náhle Lauri v dětském zraku
vidí přelud... Ne! Toť – Bůh!*

*Zrádná duše člověka
oprašuje dávný vztah
před svým Pánem pokleká
spíná ruce v představách*

*Pak se ale vzchopí náhle
rouhavě se osmělí
postaví se, řeční táhle:*

Lauri:

„Vždyť jsme oba trpěli!

*Pane, Ty's můj cíl
k Tobě oči upírám
však abych cestou nezbloudil
ten smysl zrádný zapírám*

*Proč stvořil jsi mne, dobře vím
pohnutky Tvé dávno znám
byl jsi éter, byl jsi vším
byl jsi v pekle – věčný, sám*

*I já slul krátce – Jediný
stal se tím, kdo s výšin shlíží
a pocítil, že bez viny
bolest světa více tíží*

*As démon steskem mámený
našeptával uším mým
že smysly vírou zrazeny
stávají se vězením*

*Snad že věty vyřčené
stvrdil hrozný otazník
mysli šalbou zjitřené
učaroval bitvy ryk*

*Nadoblačné bažiny
procházel jsem hájemstvím
a snad na půl vteřiny
pronikl Tvým tajemstvím*

*Nemohl jsem uniknouti
zraku, sluchu, pochybám
– že nemohu zaniknouti
musím zůstat – navždy sám*

*Co mne více vyděsilo?
Jak si peklo představit?
Pohled shůry na své dílo
či sám z věků míti byt?*

*Snad musil jsi mne vytvořit
abys mohl lásku dát
abys snesl věčně žít
a nemusel se zalykat*

*Není v světě větší zloby
nežli lásky bez cíle
– ujařmena do poroby
pálí život na míle*

*Pálí louky, pole, lesy
neponechá víru vzkvést
Všechno živé pod nebesy
hubí její ratolest*

*Co znamená býti věčný?
Jak vypadá nekonečný?
Co má víra hledá si?
Kroužek světla v bezčasí?*

*Nemůžeš být bez hranic
Kam by zlo se uchýlilo?
Někde musí býti NIC
– snad je v nás to hrozné dílo*

*Snad právě ta prázdnota
nutnou volbou Tobě byla
aby duše nahota
druhou duši přivábila*

*Proč, když bytost laskavá jsi
strážci věků se mi smějí:
– I to víno jednou zkvasí
– I ten chléb se jednou přejí?*

*Kde pramení lidská zdání?
Z rány duše prýští sen?
Nebo odlesk mělkých přání
tone v kraji zásvětném?*

*Kde se rodí první strach
stižen prudkou bezmocí?
Proč se smlévá v něžných hrách
mezi dnem a půlnocí?*

*Proč duše trýzní zkrápěná
smrt si k tanci vyvolí
ač hlava jednou vztyčená
uklání se s nevolí?*

*Proč duše steskem krájená
před volenkou nebolí?
Proč ústa zítřku vzdálená
k úsměvu se uvolí?*

*Až rozkážeš světu: Dost!
ukojíš mou zvědavost?
Neb až přijde příští věk
vykoupíš mne z otázek?*

*Řekni, Pane, kde máš trůn?
Za odpověď život dám!
Jestli vládneš nebesům
– proč tě v pekle nalézám?*

*Ztratils víru v člověka?
Obětí se vydal tmám?
Nářek, pláč tě neleká?
Nebo v nebi byl jsi sám?*

*Dej mi tečku za otázku!
Vidím zradu, vidím lest
vidím víru, vidím lásku
– podepsanou pod bolest*

*Přesto, Pane, raději
uviděl bych naději“*

Napřímil Bůh ruku svou:

Bůh:

„A kdo stojí před tebou?“

Lauri:

*„Řekni, Pane, máš-li důvod
neukázat svoji tvář?“*

Bůh:

*„Prohlédneš-li světa původ
věz, že budu otrokář!“*

Lauri:

*„A proč, Pane, hříchy trestáš
v muka duše posíláš?
Když jsi Láska, proč se neptáš
zač skonali jich Mesiáš?“*

Dí Bůh znovu v odpověď:

Bůh:

*„Láskou jsem a světlem v tmách
nadějí a koncem béd
přítel v blízkých dálavách*

*Neb tak miluji člověka
že dar darů jsem mu dal
vůli cílit v daleká
– předaleká místa chval*

*Tak miluji člověka
že pouta jsem mu s rukou sňal
Láska, jež ho poleká
nekáže, jen jitří žal*

*Ozářil jsem šero stínu
Nečekám než úsměv váš
když se k srdci věrně vinu
– proto zemřel Mesiáš*

*Denně ruce spínáte
však v modlitbách dlím také Já
Až Mne v nebi shledáte
pokleknu a tiše šeptnu:*

*Miluji – i dlaně sepnu –
člověče, buď vůle tvá!“*

Lauri:

*„Napadá mne, čím by hřích
– je-li malý – zbraně zdvih?“*

Bůh:

*„Neboť každý – každý z nich
pokud není odpuštěn
následuje jemný čich
a ten zbystří pouze sten*

*aby jednou – buď si jist! –
vplynout mohl v nenávist“*

Lauri:

*„Řekni, nač Tvá přikázání?
Zákazy mne svazuješ!
Popušť uzdu pro má přání
dokaž, že mne miluješ!“*

Do hlubin jej Mistr noří:

Bůh:

*„Nekážu, jen radou vedu
nečisté vždy v čistém shoří
číš otráví kapka jedu*

A já...”

*– zde i Bůh se koří
slova klade v rychlém sledu –*

Bůh:

*„ač jsem Pánem hvězd i moří
úklad pojmut nedovedu“*

Lauri:

„Proč přehlížíš utrpení?“

Bůh:

*„Smích je lékem těla
však jen trýzeň v duši zpění
pokolení celá*

Smích se stále opakuje“

Lauri:

„Copak jiné cesty není?“

Bůh:

*„Žel jen bolest kultivuje
– ona vede k odpuštění*

*Viník leckdy více zkusí
zato křivda hněvem dusí
– proto často těžší zdá se mi
zášť než všechna vina na zemi*

*Oč je snazší vzkřísit duši
kterou démon k smrti zkruší
nežli duši prostou vrásky
hluchou k svodům podotázky!“*

Lauri:

*„Pověz ještě, nač Tvé chrámy?
Proč ten dávný přežitek?
Copak jinde nejsi s námi?
Nečiň tedy výčitek!“*

Bůh:

*„Nečiním, jen smutno je Mi
– přecasto vás navštěvuji
ve svém domě ovšem všemi
opuštěn jak v dračí sluji*

*Snad jsem Pánem v cizí zemi
snad se příliš opakuji
snad že přítel dražší je Mi...
Promiňte – snad obtěžuji“*

Lauri:

*„Řekni, Pane, a co čas?
Je snad víc než pocitem?
Snahou zůstat svědkem krás
v nekonečnu točitém?“*

Bůh:

*„Čas je pouhé umístění
v skládance, již nevidíš
Vše co bylo, ještě není
vše co bude, bylo již“*

Lauri:

„Pokud ovšem... – Mrtví žijí?“

Bůh:

*„Možná – v mořích galaxií
propojení smysly jen
– mosty, které měří den*

*Nejen mrtví – i ty sám
nesččetněkrát současně
svému bytí suneš rám
– přece každý dočasně“*

Lauri:

„A co prostor?“

Bůh:

*„Stopa času
odvrácená strana chvíle
sen stížený v denním jasu
výron touhy v plné síle*

*Čas i prostor – mince táž
– Byť ti padne do dlaně
i když v sázku život dáš
vždy dosedne na hraně“*

Lauri:

*„Čím je tedy život celý?
Víc než chvílí rozhodnutí?
Proč mé oči uplácely
vzruchy pyšné k ohlédnutí?“*

Bůh:

*„Nejsem soudce ani kat
hřích vzchází i z mrtvých vin
Stojíš-li však o příklad
hledej život, kde Můj Syn“*

Lauri:

*„Kým jsi vlastně Ty – náš Bůh?
Jistota či věčná sázka?“*

Bůh:

*„Ani země, ani vzduch...
Vyslovená lidská láska!“*

Lauri:

*„Pověz! Říkáš: Šiř mé jméno!
Jak ale, když neviděno?
Jak ale, když neslyšeno?“*

Bůh:

„Věř a vše ti bude uvěřeno!“

Lauri:

*„Hovoř, Pane, prosím, dále!
Toužím zvědět mnohem víc!
málokdy tak vídám Krále
vyjev k rubu každý líc!“*

*Snad že Lauri tknul se dlouze
Boha, jenž se v dítku skví
směje se Pán jeho touze
a mizí ve svém království*

*Přec vyjevil mu na odchodu
jedno cenné poznání
cestu ztajil, Cíl však zrodu
položil mu do dlaní:*

*Nad cestou se vztyčoval
a nenechal se uchopit
věčný život sliboval
stokrát slepě obejít*

*Ne na konci
– vprostřed cesty mlčky stál
v prudkém kopci
branku umně maskoval*

*Jeho záře náhle vzplála
oslněný svedla zrak
silueta lásky zvala
němou duši do oblak*

Bůh:

*„Chceš-li dojít, chceš-li žít
oči k prachu stezky sklop
sic by tě ten žhoucí svit
navždy mohl oslepit
– abys potom nezakop!“*

*Až pro prosby úpěnlivé
ukázal mu Osud celý
– křižovatky neměnlivé
k zoufalství však přiváděly*

*Marnost všeho konání
hrůzu duši nahání
Snad že Sám se konců bál
prohlédnout jej chlapci dal:*

*Zapsán každý jeho rok
ve hvězdách už dávno spal
Písař napřed byl vždy krok
řádky hoch však diktoval*

*Přesto – jako k pánu pes
připoután tu Vůlí byl
volný v šíři; věren cest
jež Bůh nohám vytýčil*

*I zatoužil poznat více
vyptávat se Lauri jal
Pán však kráčel na vinice
další prosbu nepřijal*

*Vtom náhle dětské zornice
objímají květů háj
V šestileté kronice
zavlní se strana – Ráj:*

*Duše, která ještě hřála
rozpačitě sňala kříž
poprvé se touhou smála
pochopila – nevidíš*

*Touhou, která poletuje
na květině posedí
jako motýl něhou pluje
a nikam – nikam! – nehledí*

*Touhou, která vzlétla z lásky
mimo dosah sladkých vět
V novém světě bez otázky
uviděla – není svět*

*Pod víčka mláděte
pupen se Štěstí vkrad
Do vínku poupěte
jme se hoch podívat:*

*Štěstí je otazník
na konci čehokoli
Vzdálený okamžik
který už nepřebolí*

*Štěstí je kráčet výš
nežli se cesta vine
Štěstí je najít skryš
pokaždé v srdci jiné*

*Štěstí je nevědět
a slepě věřit pouze
Štěstí jsou střípky vět
vlepené v albu touze*

*Štěstí je nátěr chvíle
sdílená vzpomínka
Neživý úsměv milé
jenž nikdy nespinká*

*Štěstí je bídu znát
v sobě ji odhalit
Štěstí je nezískat
Štěstí je navždy snít...*

*Dětský pohled, zřídlo taje
zastřel torzo bezpečí
duhovka si s Pravdou hraje
– s Pravdou – svědkem bez řeči:*

*Bílá tužka běhá po papíře
a stopu nechává
Třebaže se často vzdálí víře
– je tam a zůstává*

*Je tam a nikdy nezmizí
očím se ovšem neukáže
Ji žádná ústa nezcizí
a ona žádná ústa neumaže*

*V tom zraku dětském, bezelstném
záclonka měkce poodkryla
tvář Té, již Lauri oděl snem
– to tenkrát ještě láskou žila*

*Vzpomínka krutá, bolavá
přidala první políbení
a pohlazení laskavá...
Ach Bože! – Proč jen v snění?*

*A tu básník dává znovu
přerušiv tak dlouhý půst
nejednomu volnost slovu
jež se mlčky zříká úst*

*nevědouc, že plyne k rovu
místo Té, v níž chtělo růst:*

Lauri:

*„Jen letmý pohled ve tvou mlžnou
tvář*

*a v rukou zlehka ztrácím cit
jak rád hltal bych tu oslnivou zář
přec nemohu tě mít*

*Kdyby však přeci
– v ráji, snad...*

*Pak ztratím se i v poezii
a slova zaleknou se věty
Mé oči vzpomenu, že žijí
a zasypou tě květy“*

*V čistých očích dítěte
zrcadlí se dávný cit
– zpod té vrásky staleté
ozývá se – je čas jít*

*Pořád znovu
– je čas jít!*

1945

*Snad že zrak tak snadno sklízel
v očích toho děvčátka
úrodu, již sila svízel
Lauri děl, že zahrádka*

*tedy ono siré dítě
– opustíme to zpodobnění –
chce-li, najde v jeho bytě
večeři i místo k snění*

*Netušil, že z noclehu
v dětskou duši domov duje
– že zakotví u břehu
– že si ji tak zamiluje*

*A tak dítko zůstalo...
Ptáte se, zda nastálo?
Mohu říci pouze: Ano
– každý večer, každé ráno*

*Zprvu Lauri v vlastním bytě
neznaje tu křehkou mysl
počínal si rozpačitě
Záhy ovšem seznal smysl*

*dětských slůvek, dětských breptů
Není tedy s podivem
že se brzy muži ze rtů
řinul proud, jenž neměl lem*

*Nejen lem, ba ani váhu
Zkrátka – Lauri, sám jak dítě
rošťárny na samém prahu
v nekonečné snoval síť*

*Velmi rád pak rýmoval
o všem, co se kolem dělo
– jako tuhle, když jej zval
pohled snů na ženské tělo:*

Lauri:

*„Kolem kráčí panička
nese se jak truhlička
Nazval bych ji kredencí
postrádám však licenci“*

*Holčičku, již určeny
rýmy zcela polapily
smála se, až u ženy
nabíhaly vztekem žíly*

*Nebylo však vždy jen smíchu
Lauri ztěžka sháněl chléb
Navečer přec – k těše čichu
čerstvá vůně hnala tep*

*Nadále psal – muž již – básně
ve verších se projevoval
Většinou je vpily dásně
tu a tam však veršík schoval*

*pro chvíli, kdy bude třeba
– možná také černí tisku
Kynul z něj – no opět – chleba!
Byl mu – krátce – zdrojem zisku*

*A tak žili spokojeně
mladý básník s dítětem
Skromně, ale nikdy temně
zřeli léto za létem...*

*(Přiznám ovšem nasmělo
– něco tady scházelo)*

1952

*Přešly roky, celá řádka
až se ten, jenž výše psaný
zmocnil vlády... Naše látka
– to je den – žel, málo slaný*

*propouští jak stará zátka
pachuť snů, jež vsákly v rány
Ony – a v nich hrozná jatka –
měnily se spánkem v lány*

*jimiž Lauri znovu mizí
přeskakuje mrtvých kopu
zemí bitou, zemí cizí
zemí ruskou do zákopu*

*Nejednou jej probudily...
Básník, takto procitaje
ještě dlouho tišil síly
jež nám kryjí noci taje*

*Nejen ony ale šily
se srdcem, kde žily víly
Horší spoušť mu působila
Ta, která v něm – stále – žila*

*Mnohé ovšem změnilo se...
Ze Saany teď byla dívka
Také Lauri v ranní rose
zřídka líčil na tetřívka*

*I ten básník podleh' věku
vjemy tolik neživil
O to víc než dříve v mechu
v teple sklízel, v teple sil*

*Musel, neboť splnilo se
co se asi splnit mělo
Básník si teď v ranní rose
útrapami svíral čelo*

*Ano, Lauri získal slávu
– světe, div se – útlou sbírkou
O čem? Vlastně ztratil hlavu
Popsal noc, když svítil sirkou*

*K úspěchu to stačilo...
Nikdy nepřál přízni davu
Teď mu v očích jiskřilo
naštěstí – se nezhléd' v pávu*

*A tak psal a verše pěl
Saana zatím jenom kvetla
– až bych sám se studem rděl! –
finské pády ovšem pletla*

*Zato jí šel nadmíru
šplh... A běh! – ten víc než milo
Častokrát i z papíru
vyloudila cenné dílo*

*Přesto snáz ji pohltila
lumpárna a nekalost
Proto – i když něhu sila –
ústa otce řekla: Dost!*

*Jenže... Saana to s ním uměla
Lauri, v dívčím světě host
netušil, kdy umělá
skví se slza za radost*

*Než se země setměla
vyměnil si s dcerou post
On to byl, kdo z nesměla...
Inu – vzal ji na milost*

*Co Vám říkat, vždyť to znáte
Couvnuť jednou – jedinkrát –
a už couvnout musel vždy
Zatvrdit se? No jo, kdy?*

*Krátce – křehká duše vzdala
zápas, v kterém uznala
soupeře, jenž vzešel z mála
Že by ovšem ustala...*

*Na to ani pomyslet!
Dcerka přeci má mít mravy!
Krásná je jak jarní květ
Bože! Však ty školní zprávy!*

*Ústa úpí, škoda vět!
Jednoduše zažil stavy
kdy si přál nic nevědět
Hlavně utéct z boje vřavy!*

*Abych shrnul, co jsem pravil:
Lauri, básník – ať to zazní –
málokdy cos s dcerou slavil
Potýkal se hlavně s kázní*

*Přesto ji měl stále rád
– to snad není nutno říkat –
Byl jí starší kamarád
– začez ovšem musel pykat*

*Popsanému navzdory
nebyla to ona – Saana
kdo v něm třímal prapory
černější než v noci vrána*

*Marné všechny odpory!
Žila v srdci – věčně – Hanna...*

1956

I.

*Mnohokrát se slunce skrylo
přešlo další čtyřletí
Každé z nich se v paměť vrylo
– v jedné jen to neletí*

*Mnohokrát se mysl chorá
– či snad lépe – nastydlá
pokoušela slétnout shora
na změkčilá chodidla*

*ale nelze, ani metr
– nebylo jí vyhověno
A tak znovu chňapla svetr
a pak vzhůru, oblak pěno!*

*Básník zkrátka musel létat
vzduch byl zónou úniku
Ne už zisk – žal jej pudil verše splétat
do nového podniku*

*Ale nechme poetu
opadaných květů pána
Hled'me dále kdo je tu
Přece – ano! Naše Saana!*

*Jak nám zatím dospěla!
Teď už otce nezlobila
Rozžhavená do běla
sama často hněvu pila*

*Kdo byl tomu na vině?
Je to k smíchu – jistě, škola
Naopak než v otčině
– ona chtěla k zemi zdola*

*Spálila již dětský most
výstřelků, těch pozbyla
No jo, ale vědomost
– ta tu stále nebyla*

*A jak jinak na studia
než se probít vědami!
Tolik, tolik ostudy! Já
měl bych mlčet... Běda mi!*

*Nakonec však dívka přeci
– nazvěme to zázrakem –
dostala se – leckdy – k věci
pustila se za zrakem*

*Ten jí svedla medicína
disciplína, která těší
Řeknete: Jak každá jiná!
A já na to: Jenže těžší!*

II.

*Postavme teď dívku stranou
a vraťme se k – Laurimu
Na svou mysl polámanou
našel lék – i na rýmu!*

*Snad že denně před očima
obraz lepší dcery měl
vzpomenul, že za otčíma
přihlásil se dvou kdys dcer*

*Druhou spatřil jedinkráte
– zachumlanou v postýlce
Proč ji vzpomněl? Vy se ptáte?
Nesklouzněte po mýlce!*

*Abych zmínil pravdu celou
myslel na ni každým dnem
Vždyť i ona byla dcerou
– Saany takřka dvojčetem*

*Také ona myslela si
určitě dnes na školu
Nicméně jen z dívčí krásy
nevymodlí obolu*

*Zato Lauri, básník zralý
dovolit si mnohé moh'
Jeho davy dobře znaly
– nejeden jim prodal sloh*

*A tak začal snovat plán
kterak dceři pomoci
Nezištně – ten bod byl dán!
Jak se ovšem domoci*

*aby matka souhlas dala?
– Hrdá tak, že v nemoci
lék by darem nepřijala!
Zacílit až k promoci*

*– tahle cesta vedla svahem
po vrcholcích bezmoci
Ledaže by... Psáno s vrahem:
vypomohli otroci!*

*Promiňte tu nadsázku
– zasníl jsem se asi příliš –
Ale zpátky! Otázku
tu jsem nakous’ – tedy – čiliž*

*třeba poslat pro osobu
která všechno zprostředkuje
předá dceři v pravou dobu
obálku – ta poděkuje...*

*A tak získá úspory
na školné i menší cíle
– prostý čin – a na spory
nebude už vhodná chvíle*

*Najal Lauri detektiva
pověřil jej úkolem
předat sáček, v němž se skrývá
lístek krytý obolem:*

*„Milé děvče – píši svatě –
přijměte můj příspěvek
Měl by pokrýt vrchovatě
studijní – váš příští – věk*

*Záhadným teď možná zdám se
vám i vašim rodičům
Dovolte však – při své spáse –
přispět, kde se rodí dům*

*Ať se zdvihá, kam jen má se!
Kéž se klene k nebesům!
Bud'te šťastna v každém čase
jak já nemoh', k bědě snům“*

*Tady opět opustíme
dojatého poetu
Uzdu slovům popustíme
až když toho popletu*

*pod šedavým vlasem zříme
To už ale... Pojd'me, tu!*

1960

*Šedesátá, Pane, léta!
To jsme zase poskočili!
Zasněžená země vzkvétá
– paradox! Však což, děj pílí!*

*Lauri, dnes už zralý muž
stále plodil nové rýmy
– krásné, jemné, jenom už
nehladily... Inu, i my*

*snílci – všichni stárneme!
Věděl to náš runopěvec
Vím to já, a kdože ne!
Kdysi vzal by rytíř dřevce*

*a se ctí se nechal srazit
Básník ovšem – podotýkám –
neměl k tomu vhodný pažit
A tak vzdal se apatykám*

*Možná mne teď zastavíte:
– nebyl přece zas tak stár!
Nuže, nebyl, však to víte
– chřadne duše, chřadne dar*

*a když ten se vytrácí
objeví se vrásky v tváři
Jak by o tom – v legraci –
zpravili nás proletáři!*

*Ale zpátky k Laurimu!
Čím as trávil dlouhé chvíle?
Peněz že by na Krymu
vystavět moh' školku píle!*

*A přesto v každém úsměvu
vykázal duch absenci
(Co teprve ve zpěvu!
Při hymně! No, vlastenci?)*

*Začal spřádat velké plány
takto mysl zaměstnal
Hlavou pluly zítřky Saany
– odváděly výhled v dál*

*Jak si vůbec vedla Saana?
Učiňme zde odbočku!
Odpověď zní rýmovaná:
Všechno bylo pro kočku!*

*Poznala, že musí slevit
– lékařkou se nestane
Život umí být i prevít!
Po směru se neptá, ne!*

*I tak dívka studovala
učila se na testy
Nicméně se ona ptala
křižovatek na cesty*

*Zatím, jak to vypadalo,
měla vyžrát v ekonomku
O to větší vzplálo haló
když se zhlédla v ekodomku*

*A tady se navracíme
zpět k našemu Laurimu
k jeho snaze – no však víme –
najít vášeň na zimu*

*Přesně tohle totiž byl
onen impuls pro básníka
– impuls, který udeřil
do strun, jimž se rozum říká*

*Proto tedy – nedivme se –
nápady se obložil
Hodiny teď trávil v lese
Ekostavba! – tou jen žil*

*A když stvořit domov Saaně
téhož třeba druhé dceři
Kéž by směl říct, mysle na ně:
Ať se holky nehaštěří!*

*Jenže druhá... Jak už asi
vypadala? Jaké oči
jaká ústa, jaké vlasy
česávala? Zda se točí*

*v mladé dívčí hlavičce
totéž, co kdys její matce?
Bože! Kde už na svíčke
stéká vosk, a zda-li hladce!*

*Pryč z té zhoubné nostalgie!
Prostě, krátce, jednou větou:
Vivat básník! Dokud žije
jarní květy neodkvetou*

*Než se stane, rceme že
detektiv měl znovu práci
Lauri třimal otěže
zaměstnanec haněl láci*

*Básník jako minule
jedinou měl podmínku:
informace na nule!
– nestál ani o zmínku*

*Právě tak on v utajení
přál si stále setrvat
Nikdo nesměl ku prameni
slůvkem ženy uvést v chvat*

*Za otcovskou zásluhu
odměnou mu byl – jen hlad
neboť záhy za sluhu
večeře se musel vzdát*

*To však vbrzku zavál čas
Ne tak ty, jež žijí v nás...*

1960 – 1967

*A tak časy běžely
hnaly jako o závod
Jediného mójely
Jeden jen jim nebyl vhod*

*Lauri – všeho děje pán!
Ač se snažil sebevíce
žádný krok, byť bičem hnán
nevešel se do střevíce*

*a to potom bolí pata
puchýře se dělají
Nohy, jakby zřely kata
měknou, rudnou, bělají*

*Přesně tak se Lauri cítil
při pohybu časem vpřed
Nejedenkrát den se zřítíl
z básně v prázdný slovosled*

Nejedenkrát Lauri uznal
že se o den zachytil
Tuhle věčnost snad jen Bůh znal
nevida než její díl

Dny se vlekly, ba i svátky
jeden jako druhý byl
Přece jeden vzal by zpátky
– mrtvě zel a přece – žil!

V něm jen básník klestil zkratky
byť už někdy ztrácel síl
Zaplétal jej ve snů hrátky
a časem jej vtělil v – cíl

Lauri o něm stále snil
snil, a občas popíjel
S přeshlým časem závodil
v minulost se probíjel

Jistě, vyhrát nemohl
– to on také dobře věděl
Jedno si však vymohl
– aby nikdy nestoup' v předěl

*Poznal, že mu láskou pravou
navždy bude vzpomínka
– ta, jež věrně pluje hlavou
jako řekou polínka*

*Navždy nechť se zhmotní Ta
pro niž marně srdce bilo!
– Ať je třeba odmítá!
A pak soumrak, krásná vílo!*

*Inu, tempem hlemýždím
plazila se celá léta
– Vím, že ději ujíždím –
však už po něm bude veta!*

*Přešel rok, a pak i druhý
ba i třetí přidal se
Navršily ženám dluhy
na duši i na kráse*

*Jak část lépe zakončit
nežli třemi tečkami
Každý, koho jímá cit
– takový nechť sečká mi...*

1967

I.

*Tak se náhle ocitáme
poblíž konce dekády
Obsazení rolí známe
Nač však tyhle tirády?*

*Vše zůstalo nezměněno?
Kdepak! – Básník sám teď žil
Také Saany dívčí jméno
osud dávno zkořistil*

*Ano – jen to řekněte! –
Lauri měl i vnoučata
– dva kluky! Už čtyřleté!
Pyšný byl a dvojčata*

*– ve tvářích, no, celá máma –
na to často hřešila
V jednom kuse za klukama!
Jó, Saana si užila!*

*Děda ovšem vypomáhal
– to se ví, že z vlastní vůle
nejednou ta šídla tahal
ze křoví – to na vrub smůle!*

*Když raubíři odjeli
otevřel si lahvinku
Jako mnozí dospělí
i on tiše – při vínku*

*užíval své samoty...
Brzy ale za sklínku
prodal i kus prázdnoty
Um, jenž dostal do vínku*

*pohltily závěje
A odsud je pouhý krůček...
Zkrátka z vína krůpěje
díváme se na potůček*

*Jedna věc tu přece byla
která mátla kalnou hlavu
která v očích zajiskřila
když se vpily do rukávu*

*Toužil – s léty stále více –
vykonat, nač měl jen síly
aby ty, jež líbal, líce
slanou pachut' nezkusily*

*Proto kázal detektivu
dražšímu než v Raumě byt
aby vzkázal v adjektivu
jakým žářem planul cit*

*v hrudi muže, básníka
jemuž, dnes už v posměchu
každá růže oniká
A tak skryl se pod střechu*

*Vyzpívat chtěl ještě bol
než se cele oddá spánku
Vyzpíval však Alkohol
Sami zřete z tisku stránku:*

*Korzet stažený opojením
– v něm kněžna čirých úkladů
má lstivý pohled, který směním
za tisíc snů a výkladů
výkladů mocnějších
než touha po neznámu
výkladů vezdejších
a přece v sladkém rámu
výkladů z oken fantazie
výkladů jitra
které z dlaní noci pije
a věčně rozevívá květ
výkladů touhy
k níž nelze déle přivonět
výkladů ztracených pod vlnami
časů
výkladů zpěněných
a nadto plných jasu*

*Tím pohledem mě, paní, hřej
Mou mysl předhod' vznětu!
Za maskou moci se mi směj
a neukaž se světu*

*Jen jedno
– jedno přísahej:
že vzdáš se za odvetu!*

II.

*Zdálo by se, že vše dáno
stačí výjev vsunout v rám
Jenže přišlo kruté ráno
a s ním další duše šrám*

*Detektiv se z lovu vrátil
– nebo lépe – z misie
Dřív než Lauri na mzdě tratil
mysle až si připije*

*podstrčil mu posel psaní
„Od koho – to, myslím, víte“
řek’ a dodal: „Od té paní!
Řekla, ať se nezlobíte*

*že však aspoň těmi řádky
chtěla by vám vzdáti díky“
V Laurim vzplály hrozné zmatky
vzpomínka se jala díky*

básník vplouval zase zpátky
– do míst, kde jen otazníky
perlami si zdobí látky
Než ztroskotal o milníky

vrátil dopis kurýru
řka, že jinak musil by
onen lístek papíru
spálit – neboť do přilby

jako tehdy v přítmí boje
vsunout jej už nemůže
Krev však zbavil nepokoje
teprv pohled na muže:

„Vraťte jej té ženě zpět
snad se pro to neurazí“
Odmítnut pak vahou vět
předal lístek žáru sazí

Přece chlapík na odchodu
mezi dveřmi utrousil
že té ženě, nesouc vodu
ubývalo z rukou sil

*Informace jistě nová
způsobila v ději zvrát
Měkká slova básníková
začala se jímat ztrát*

*Mnoho ale nezchránila
uzmula jen skoupé střípky
Jediné, v co ukořenila
byla zvěst, že ve zdech JIPky*

*smrt si Hannu zavázala
Málokdy už domov jiný
málokdy už domov znala
Tam, kde kvetly kopretiny*

*tyčila se nyní skála
Proč jen život, v kroku líný
sudička tak zdržovala?
Snad že chtěla sprostít viny*

*sestru, která dávno kdysi
v slabé chvíli chybovala...*

III.

*Co se tedy dělo dále?
Asi žádné překvapení
v nemocničním ale sále
pochmurno už tolik není*

*Pestré květy okna zdobí
u postele stojí stůl
Vůně verše duši zlobí
verše, který třímá hůl*

*k podepření naděje
On to je, kdo láme v půl
každý bol – ač pozdě je
Žel Bohu, ač pozdě je...*

*Lauri ovšem netuší
– nebo tušit odmítá
Máčí pero do tuší
ve chvatu až limita*

*podroušené psychiky
přiblíží se k maximu
Krůček jen a – z logiky...
Říkejte to Laurimu!*

*A tak další metaforý
hladí ouška Hannina
otvírají v ženě póry
dětství, s nímž se prolíná*

*Ústa tolik nedočkavá
hltají rým za rýmem
Každá řádka je ta pravá
– jako stopa za vínem*

*Ještě více jitří tak
původu taj oněch liter
identitu, kterou zrak
kryje šifrou – věrný ctitel*

Zas a znovu – věrný ctitel...

IV.

*A tak dosud dlouhé dny
kratšími se rázem zdají
Neposedné dívčí sny
tucet klisen osedlají*

*větrem aby do cvalu
hnaly každou fantazii
Zaslechnuvše píšťalu
jejíž tóny v trysku míjí*

*uhánějí za soumrakem
v dávnou říši pohádek
za duhou, tam, za oblakem
letí skrze pole s mákem*

*tam, kde děti od řádek
otvírají srdce ráji...
Tam, kde žádný pořádek
nenaklání ústa k čaji*

*když je třeba užít léky
Tam, kde těžké postele
polštáře a tvrdé deky
přísná sestra nestele*

*jakmile se střetnou věky
se záchvěvem bezmoci
I ten verš, v němž plynou řeky
někdy vzdá se nemoci!*

*A to vzdor i tomu faktu
že teď k lůžku přistupují
lékaři, již v celém traktu
největšími divy slují*

*aniž znal by tady kdos
kdo je zve a kdo je – platí
Nechci míti dlouhý nos
– inu, Lauri na nich tratí!*

*Pod královským dohledem
– kuratelou zázraků
mihá se tak pohledem
odděleným od zraku*

*pestrá směska emocí
Nad zákeřnou nemocí
vítězí v čas polední
zas a znovu něžný verš!*

*Jen ten svede přemoci
chvíli lačnou pomoci
– chvíli těžkou, poslední...*

2. listopad 1967

*Zde nás stezka příběhu
svádí v trochu jinou stranu
Slunce nedba při běhu
postel ještě odestlánu*

*muž si libě lebedí
Nu, o Laurim je ona zmínka
– pospává a náledí
ať se krade do okýnka!*

*Jemu nijak nevadí!
Spánek ale přeruší
zvuk, jenž kohos přivádí...
Kdo se loudí do uší?*

*Jistě! Mladý listonoš!
Kdo též jiný v této slotě!
Nuže ať si šmákne koš
na listu, jenž určen botě!*

*Proč se ale posel mračí?
Lauri přece bystří zrak
bere psaní, ač by radši
nepoznal je na omak*

*Obálku, jež dívkou psána
– to už básník snadno pozná –
roztrhne a, i když zrána
zvědavost hned zájem dozná*

*Oči kloužou mezi řádky
proskakují písmeny
opravují nepořádky
aby záhy za jmény*

*ženy, jež v nich z prsu pila
prošly léčkou proměny
Ruka, jež ji nastrojila
vyzradila kořeny:*

*„Odpustte mi, drahý pane
slova, kterým vládnete
Vděčný hlas teď jimi vane
od vašeho – dítěte*

*Neptejte se, odkud vím to!
Nevím vše – to jistě ne!
Vím však dosti, abych tímto
blážila vše tištěné*

*vše, co duše diktovala
– jemná, vlídná, dobrotivá
duše, jež se asi ptala
zda se jiná duše dívá*

*ve chvíle, jež pokryl čas
Žel vás zřejmě zarmoutím
– pointa má jistý kaz...
Kéž bych zmátla barvou rým!*

*Tajemství, v něž nepozvána
vkrádám se či – možná – pne
nebyla mně zvěstována
Tou, jíž měla – v vašem snu*

*Ted' však k tomu nejtěžšímu:
Maminka – jak jen to říci –
nepozná už tuto zimu...
Bůh dnes zhasil její svíci*

*Jedno ale, jedno vězte
sic že navždy dlužna budu
za rty verše, které se z té
tragédie vpily v půdu*

*plnou křehkých vzpomínek
Mamince jste vrátil roky
v nichž plápolá ohýnek
Řadil její vratké kroky*

*za štěstím a do přímek
Konečně jste upustil jas
ku lásce! – byť kořínek
nepoznal než mužský hlas*

*– přeci tolik milovala...
Milovala mne a – vás!“*

3. listopad 1967

*Posuňme se v naší knize
o list dál – jen jednu stránku!
Saana – nám už téměř cize –
otevívá dětství branku*

*Zahradou, již dobře zná
spěchá k domu, ke vchodu
Jako malá princezna
znovu stoupá do schodů*

*Zaklepe – však ticho jen!
Zazvoní – zas ani sten!
Že by otec odjel pryč?
Proč pak v zámku vězí klíč!*

*Inu, sama otevře si
dveřmi vchází do předsíně
Táta nikde, leda že si
zkrášlil večer v dobrém víně*

*To by potom v pokoji...
Bože! Ne! – Tam na stroji
klapí tělo znavené!
Saana znovu křičí: „Ne!“*

*Spěchá k otci, z jehož spánku
stéká krev jak po beránku
aby v dlani, jisto-li
orosila pistoli...*

*Scénou silně otřesena
klesá, volá: „Tatínku!“
Básníková ovšem cena
prudce stoupá v vzpomínku*

*Zůstal pouze bílý list
– papír v onom psacím stroji
Saana ztěžka zkouší číst
krátký vzkaz, jenž na něm stojí:*

*„Kam slunce odchází
tam jdu i já
pro mě den nekončí
pro mě den začíná...“*

*Po rtech, které mrtvy leží
propustivše živý cit
tajnosnubný úsměv běží
– jakby říkal: Mohu jít*

Teplé, měkké – Mohu jít!

*Tady končím také já
nedlouhé své vyprávění
Pokud jiskrou v srdci plá
v pravdivý se příběh změni*

*Zda se ale dalo vsutku
vše, co hlas můj vyzradil
neřeknu už ze zármutku
že bych zmeškal druhý díl*

*A tak nechám otevřeno
v poslední své krátké větě
jestli aspoň jedno jméno
vzešlo v našem plytkém světě.*

Kdyby však přeci
– v ráji, snad...

Pak ztratím se i v poezii
a slova zaleknou se věty
Mé oči vzpomenou, že žijí
a zasypou tě květy.

MEZI KAPKY

*Nebesa křtěná vlastní žízní
pokleslá osaměním
bázlivě lační po zatmění
Načrtnou verš, který ukřižuje
a polibkem jej zadusí*

*Vina, která omývá své stíny
soumrakem stížena v zapřeném
uzardění
polkne hrůzu a oči se usmějí
nevidí zítřek
a přece patří směr
směr opadaný z nedotčené touhy
na květy bodláčí
směr, který se z výše klaní návratu
směr
který nám byl dán.*

Rozvažte andělu křídla a pohled'te
v zmatený let.

Píše se rok 1999. Je jaro a lidé se po dlouhé vyčerpávající zimě, ve Finsku uctivě jmenované velkým Z, nadechují k laskavým chvílím hřejivého pohlazení. Zimní válka zde není pouhým historickým pojmem pojícím se s rokem 1939, je to každoročně se opakující střet. Střet člověka s okouzující, ale bezcitnou přírodou, střet světloplachého člověka s naprostou temnotou, a stále častěji střet člověka s člověkem. Každým rokem přibývá těch, kteří podlehnou. Těm již pomoci nelze, masy, hromadící se v lazaretech duší, ale pomoc potřebují. Nevěří ve vítězství, touží však po příměří. Příměří, které nikdy neskončí. Věčné příměří – to ono je jejich vítězstvím. Zatracené vzpomínky nesměle osahávají zašlé kontury malých radostí, hladí je láskou nenarozených, ačkoli se na blízké hranici začíná znovu houfovat nepřítel. A odtud vyvěrá největší bolest krvácejících. Dobře vidí.

26. duben 1999 – PONDĚLÍ

Přeplněnou čekárnu psychiatrické ambulance doktora Öhlqvista zkrášlovalo několik vysokých fíkusů, pochmurnou náladu pacientů, infikovanou jednolitou šedí za oknem, však pozvednout nedokázaly. Dusivá čtvercová místnost vstřebávala bolest i rezignaci a zapomínala dýchat. Minuty tady byly delší než venku, ale alespoň nesměle hladily nadějí.

Konečně se otevřely dveře ordinace a do čekárny vykoukla mladičká sestra. „Další!“ řekla a zase zmizela.

Oči pacientů se odlepily od podlahy a zmateně mapovaly okolí. „Jdi!“ ozvalo se do ticha z úst postaršího muže v rohu.

„Já?“ polekal se sotva dvacetiletý adresát a nejistě nakabonil vysoké čelo, kryté tmavou hřívou. Po rychlém očním přeletu místnosti otázku zopakoval a z jeho čela se spustily dvě studené krůpěje. Teprve podtržení výzvy ostatními vztyčilo povislé tělo do vzpřímené polohy a navedlo je do ordinace.

Za pracovním stolem s několika papírovými složkami a ozdobným džbánkem seděl doktor Öhlqvist. Neměl plášť jako obvykle, jen džíny a oranžové tričko. „Posaďte se, pane Mattonene,“ řekl vlídně, zavřel složku a odhlédl od stolu.

Chlapec poděkoval a váhavě zaujal místo na dřevěné židli.

„Co škola? Pořád studujete psychologii?“ zeptal se lékař na uvítanou, aniž by čekal na odpověď. Potom zvažněl. „Jdete pro prášky nebo vás něco trápí?“

Hoch chvíli mlčel. „Není mi dobře,“ špitnul pak.

„Deprese?“

„Taky.“

Doktor uchopil tužku a něco si poznačil. „Dobře, zvýšíme dávku antidepresiv,“ řekl a z bločku na kraji stolu odtrhl recept.

Než stačil vyplnit datum, sebral v sobě chlapec zbytky odvahy: „Už to nezvládám, pane doktore.“

Lékař zastavil pohyb ruky a znovu pohlédl na mladého pacienta. „Chcete do nemocnice?“

Rezignovanýma očima prošlehl plamínek. „Chci.“

Muž si pravou rukou přejel po zarostlé bradě a krátce se zamyslel. „Víte co? Uděláme ještě kontrolní test.“ Sáhl do zásuvky a na chlapcovu stranu stolu položil dvojlist s otázkami. „Už to znáte. Zakroužkujte odpovědi podle toho, jak se cítíte. Rozumíte mi?“

Hoch uchopil papíry a zapůjčenou tužku. „Rozumím.“ Pročítal otázku za otázkou a u každé se několik vteřin zdržel. Když označil poslední odpověď, podsunul dotazník zpět doktorovi.

Ten jej prolétl jakoby pro kontrolu. Pak zvedl telefonní sluchátko a vytočil číslo. „Veikkola?“ zeptal se po kratičké odmlce. „Sestři, mám tady jednoho pacienta, ročník sedmdesát devět. Budete mít volné místo?“ Chvíli bylo opět ticho. „Dobře, ve středu. Díky.“ Lékař položil sluchátko a zkoumavý zrak nasvítit vyčerpanou chlapcovu mimiku. „V nemocnici vás budou čekat ve středu, dostavte se upravený a oholený.“

Mladíkovy zornice přeskákaly po psychiatrově tváři. „Dostavte? Vždyť jsem u trojky zakroužkoval béčko.“

Lékař znovu uchopil vyplněný dotazník a pozorně se do něj zahleděl. „No dobře,“ řekl odevzdaně. „Přijďte sem, zajistím vám sanitku.“

28. duben 1999 – STŘEDA

Psychiatrické oddělení veikkolské nemocnice, přestavěné z křídla klasicistního zámku, působilo jak svou architekturou, tak růžovou omítkou i přilehlým parkem s jezírkem jako ideální místo pro léčbu duševních potíží.

Sanitka s mladým pacientem přistavila u hlavního vchodu. Řidič chlapci pomohl s taškou a doprovodil jej k příjmu, kde jej převzala sestra. „Pojďte se mnou,“ řekla a zamířila do útrob bílého labyrintu.

Celé oddělení pojila dlouhá chodba, po obou stranách lemovaná patientskými pokoji. Byla šerá, jen malý prosklený výklenek s dřevěným stolkem a několika polstrovanými křesly prosvětlovala slabá žá-

rovka. Ne zbytečně. Nejpríjemněji působící místo v dohledu jako obvykle nezůstávalo pusté. Okolo stolku seděly pohodlně čtyři postavy, tři muži vyššího věku a jedna žena, o poznání mladší. Karty poházené všude kolem prozrazovaly důvod jejich setkání.

Když oči karbaníků zaznamenaly neznámého mladíka, odhlédly od karet. Napjatě očekávaly nového spolubydlícího.

Ten krácel přihrbeně v doprovodu sestry, která jej dovedla na konec chodby. „Tady teď budete bývat, na dvojce,“ řekla a rukou ukázala na dveře po levé ruce. „Postel u okna. Převlečte se do něčeho domácího, vybalte si a zbývající věci uložte do šatny, tady máte klíček. Pak mi ho doneste na sesternu.“

Muž z chodby si chlapce pozorně prohlížel. „Dvaadvacet, jednadvacet, možná mladší,“ usoudil po chvíli a otočil se zpět ke hře.

To ženin pohled nadále svíral nováčkovu siluetu. „Ten tady ještě nebyl, toho bych si pamatovala.“ Pak se podívala do svých

karet. Vzápětí jí to ale nedalo a opět zvedla hlavu. „Co myslíte? Já říkám nešťastná láska.“

„Blbost!“ kvitoval zamlklý muž sedící vedle a jeho hustý bělavý plnovous vykreslil nenápadný úšklebek. „V tomhle věku sotva. Podle mě deprese.“

„To jo,“ souhlasila žena, „ale z čeho!“

„Problémy ve škole, možná v rodině.“

„Nebo Alzheimer,“ vmísil se do hovoru poslední hráč, zjevně ze všech nejstarší, a hurónsky se rozesmál.

Jakmile dozněl idiotův hlas, slova se znovu chopila zástupkyně slabšího pohla-ví. „Vsadím se s vámi o ranní prášky, že je v tom láska.“

„Ale dej už s tím pokoj!“ okřikl ji Bělovous. „Jen si svých dvanáct tabletek polykej sama! Posledně mě ty tvé smrtáky stály víkendový pobyt na samotce.“

Žena mrskla kartami o desku stolu. Nato se se slovy: „Já na vás kašlu!“ odpotácela na pokoj na druhém konci chodby.

Soupeře ale z klidu nevyvedla. „Jo jo,“ vzdychl Bělovous a jeho slova prorocky rý-

sovala nováčkovu perspektivu: „Vším, čím jsem byl, byl jsem rád. Invalidní důchodce, pětadvacet let.“

Mladík vstoupil do místnosti, svého nového bydliště. Byl to typický nemocniční pokoj. Holé bílé stěny sveřepě tiskly tři lůžka, domestifikovaná nočními stolky se zásuvkou. Po pravé straně dveří viselo umyvadlo se zrcadlem, nalevo trčela ze zdi prázdná skobička – snad pro případ, kdyby se někdo zhlédl v činnosti umyvadla. Hoch rozpačitě pozdravil nové spolupacienty, povalující se na postelích. Pak sklopil hlavu, přistoupil ke svému stolku a začal s vybalováním.

Dva páry zvědavých očí se upřely jeho směrem.

Asi pětatřicetiletý muž odvedle si mladíka prohlížel déle než starý pán o postel dále. „Jak se jmenuješ?“ zeptal se přátelsky.

Hoch ochotně odpověděl, zrak stále zabodnut do země.: „Ville.“

„Já jsem Kustaa,“ řekl muž a pod chlapcovy oči podsunul otevřenou dlaň.

Klučina ji uchopil, ale nestiskl. Pak se opět odvrátil, vytáhl z tašky mýdlo a knihu a odešel do šatny.

Uplynula hodina a Ville mlčky ležel na posteli jako ostatní. Nic nedělal, jen přemýšlel. Nejraději by nedělal ani to, ale privilegium klidné mysli tady Bůh udělil málokomu. A když, pak výhradně na dobu určitou.

Do dveří vstoupila sestra. „Tak, mladý pane, už jste se zabydlel?“ zeptala se a pohlédla na benjamina. „Pojďte za mnou, čeká vás vstupní vyšetření.“

Hoch pokorně uposlechl. Vstal a pomalým krokem ženu následoval.

Konečně došli na místo. „Dále už musíte sám,“ řekla dáma v bílomodrém a pobídla chlapce do čekárny psychologické ordinace.

Ville slabě zaklepal. Nikdo se neozval. Zaklepal tedy znovu. Když ani druhým pokusem nezaznamenal reakci, zhluboka se

nadechl a lehce potáhl za kliku. V ordinaci spatřil ženu středního věku v bílém plášti.

„Á, vy jste pan Mattonen!“ řekla jistě a přizvala Villeho do křesla pro pacienty. „Ničeho se nebojte. Jen se vás zeptám na pár otázek.“

Ville sepnul dlaně mezi koleny.

„Studujete?“ zahájila výslech psychologka.

Hoch polknul. „Ano.“

„Studium vás baví?“

„Docela.“

Žena si cosi poznačila do sešitu. „Žijete s rodinou?“

„Ano.“

„Rodiče žijí spolu?“

Ville opět přikývl. „Bohužel.“

„Máte sourozence?“

„Sestru.“

Tazatelka se na hochu mile usmála. „Kolik jí je?“

„Osm.“

„Ještě se musím zeptat: léčí se někdo z rodiny na psychiatrii?“

Chlapcova hlava opsala elipsu. „Ne.“

„Udělám s vámi takový malý test,“ řekla psycholožka, když vyčerpala zásobu otázek. „Dělají je všichni, když sem přijdou poprvé. Budu vám předkládat obrázky a vy mi řeknete, co v nich vidíte, ano? Nemusíte spěchat, času máme dost.“ Nato sáhla po papírové složce a vytáhla první abstraktní výjev.

Pacient se do něj pozorně zahleděl a po chvíli tiše odpověděl: „Snad profil hlavy nějaké šelmy.“ Psycholožka si znovu něco poznačila. Následovaly další obrázky a další odpovědi: „Ohniště s plameny, ruka a krev, prostřelený člověk...“

Každé hochovo slovo bylo pečlivě zaznamenáno. A průvodkyně členitými emocemi svírala předposlední skicu.

Ustrašená chlapcova mysl přeřadila ze zpátečky na dvojku. „To je skokanský můstek v Lahti pohledem pozadu letícího skokana!“

„Prosím?“ vyhrkla poděšeně žena a sáhla do zásuvky pro větší blok.

S úderem dvanácté přišel čas oběda. S úderem jedné dorazil oběd. Dva zřízenci přivezli pojízdnou plechovou skříň s připravenými porcemi. Zařinčel zvonek a pacienti, smířeni s trpkým osudem, vyrazili do jídelny na konci chodby. Ville počkal, až všichni projdou, a sám se vydal na nejdelší cestu, jak se jí tady varovně říkalo, jako poslední.

Jídelna nebyla příliš rozlehlá, spíše naopak. V malé čtvercové místnosti se okolo čtyř podélných stolů ozdobených umělými květinami těsnala asi dvacítká strážníků. Ville zaujal místo hned u dveří. Všiml si, že je ze všech nejmladší. Vlastně krom jedné holčiny jediný své generace vůbec.

Otevřelo se malé okénko z chodby a sestra vydávala tác za tácem. Při tom četla jména podle seznamu. Tři muži z řad pacientů pak roznášeli jídlo v kovových miskách přikrytých poklicemi svým kolegům. Dnes to byla slaná voda a ryba s něčím.

Všichni si viditelně „pošmákli“. Jen nový mladíček snědl sotva půlku. Vyčkal, až všichni dojedí a odejdou. Poté se zvedl i on

a nesměle odevzdal táč s miskami zpět do skříně. Rozhlédl se po chodbě a když viděl, že je prázdná, pospíchal na pokoj.

V půl druhé přišla další procedura, výdej léků. Ten se ale prozatím Villeho netýkal, protože mu dosud lékař žádné nepřepsal. A tak jen zvědavě vykukoval ze dveří a pozoroval, jak se ostatní shlukují kolem sesterny a po přečtení svého jména polykají hromadu prášků.

Večerní léky přebíral už i on, neboť psychiatrické vyšetření navázalo na dopolední psychologické poměrně záhy. Nervózně postával mezi ostatními a bázlivě očekával své jméno. Zaznělo až nakonec. Hoch přistoupil k sestře a čekal na svůj příděl.

Žena popadla jednu z připravených plastických odměrek a její obsah vysypala do nastavené dlaně.

Ville užasl. „Tolik?“ zeptal se tiše.

Sestra neodpověděla. „Zapít!“ řekla místo toho a počkala, až před ní pacient všechny tablety spolyká. „Vidíte, ani to nebo-

lelo. Budete brát i ráno a v poledne. Nezapomeňte, ať jste tu včas.“

Chlapec pokorně pokýval hlavou.

„A teď máte chvíli volno, večerka je v devět.“ Sestra se podívala na hodinky. „Je půl sedmé, tak si můžete něco přečíst nebo si sednout vedle ke stolu. Občas se tam pacienti scházejí.“

Neměl šanci. Spořádané léky do hodiny hoča uspaly jako malé dítě.

29. duben 1999 – ČTVRTEK

Ráno jej probudila táž sestra. Vplula do pokoje jako křižník na zamrzlé jezero a od boku vypálila na neméně zamrzlé, farmaky přizdobené úsměvy sezónních spáčů. „Vstávat, pánové! Bude vizita.“

„Vizita?“ podivil se rozespalý Ville.

„Jo, v sedm,“ řekl Kustaa a hlasitě zívł. „Až přijdou doktoři, musíme mít ustláno, být převlečení, umytí a stát v lati. To je tu každé ráno, zvykneš si.“ Naslepo chňapl po hodinkách na svém stolku a zaostřil na ciferník. „Ještě máme hodinku.“

Hochu se za mák nechtělo, přesto disciplinovaně vstal a odebral se do koupelny.

Když se vrátil, ostatní se stále povalovali na lůžcích. Jakmile však odbila sedmá a do místnosti vstoupila výprava v bílých pláštích, bylo vše, jak řekl Kustaa.

Postarší doktor přistoupil k novému pacientovi. „Jak se cítíte, pane...“ Na okamžik nahlédl do svého bloku. „...Mattonene? Je vám lépe?“

Ville rozpačitě pokrčil rameny. „Malinko.“

Lékař si něco poznamenal a v čele šestičlenné komise přešel ke Kustovi. „A vy, pane Koskelo?“

„Děkuju za optání, pane doktore. Mně je docela fajn. To víte, lázně to nejsou, ale nestěžuju si. Snad kdyby sestra Tiia měla častěji službu!“

Muž v bílém se potutelně pousmál. Následně obdobným dotazem počastoval i starého pána, jednaosmdesátiletého pana Miiku. „Cítím se lépe, pane doktore,“ kvitoval děda, „akorát jsem večer spadnul a natáhl si tenhle... no... nožní aparát.“

„Vy myslíte lýtkový sval,“ pochopil lékař.

„No ano, vždyť říkám. A musím vám říct, pane doktore, že tady sestřičky,“ stařík vlně pohlédl na rozesmáté ženy po své pravici, „jsou učinění andílci. Ty jejich ručičky jsou tak šikovné a jak se o mě starají! Prášky mi nosí, prádlo mění... Jak říkám, zlatíčka jsou to, jaká už dneska člověk nenajde.“

„To jsme rádi,“ utnul dědu lékař a s přáním pěkného dne zamířil v čele odborného doprovodu do vedlejší místnosti.

Když docvakly dveře, vydal se děda opačným směrem, k oknu. „Do hajzlu, to je průvan!“ zasípal vztekle a přivřel větrací šterbinu. Potom dovrávorál zpět na postel. „Pánové, srovnáme si čas!“ zahlaholil na spolubydlící.

Kustaa mrkl na Villeho. „Pan Miika sloužil třicet let u policie.“ Pak přidal na hlase: „Že jo, pane Miiko?“

„Tak, tak, mládenci, plných třicet let,“ pokýval děda a zahleděl se na hodinky.

„Pánové, já mám za tři minuty čtvrt na osm.“

„Já za dvě!“ reagoval Kustaa.

„Jo? Tak já si to posunu.“

Kustaa znovu pohlédl na Villeho. „Vidíš, první vizitu máš za sebou.“

Následovala snídane, ranní prášky a po nich zdlouhavé čekání na oběd. Ville vyplňoval nudné období četbou. Byl na pokoji sám.

Až kolem jedenácté dorazil Kustaa. „Á, pan Mattonen!“ řekl přátelsky. „Co pořád koukáš do té své bichle? Copak tebe nebaví hokej?“

Chlapec překvapeně zvedl oči. „Hokej?“

„Přece mistrovství světa. Sledujeme ho v jídelně, je tam televize. Klidně přijď, další zápas je v jednu. Doufám, že to zas nebude bezgólová plichta.“ Informátor si sedl na postel. „Ty jsi tu poprvé, vid’?“

Ville souhlasně pokýval hlavou a ze zdvořilosti otázku opětoval. „A vy?“

„Kamaráde, já už to ani nepočítám. Snad podesáté.“

Hoch se vrátil ke své knize. Cítil se provinile, že ve vstřícném rozhovoru nepokračuje, ale nenacházel vhodné téma, jímž by na sousedova slova navázal.

To Kustaa v životě narazil na mnoho soupeřů, ticho mezi ně však nepatřilo. „Co já tady všechno zažil!“ Nostalgický povzdech značil vzpomínkové pásmo. „Představ si, jednou sem přivezli chlapa přímo od zubaře. Tvrdil, že je Alfred Nobel. Primář – aby ho nerozčílil – rozpráhl ruce a povídá: *Vítej, génie!* To ti byl poprask, když mu nahlídli do občanky a zjistili, že se tak opravdu jmenuje.“

Posluchačovou tvář poprvé trhl náznak úsměvu.

Vypravěč si nepatrného detailu všiml, utvrdil se tak v přesvědčení, že s tímhle mládětem se dá něco dělat. „Předevčírem tady zase chlapi hráli karty a kdo prohrál, musel splnit zadaný úkol. A člověče, jednomu uložili, aby po čtyřech prolezl kolem sesterny a dělal: *Ňuf, Ňuf!* Nemusím ti říkat, že na psychině je to kapánek riskantní. A vůbec nejlepší byl Markus Aurelius.

Přivezli ho z léčebny, že se jeho stav zlepšil. Představ si, ten borec tu přes víkend sešikoval celou kohortu. Na záchodě zřídil Forum Romanum a přesvědčil dvacítku lidí, aby s ním táhla proti barbarům.“ Upovídaný pětatřicátník se rozesmál. „Nakonec teda táhnul sám, zpátky do léčebny, ale byl tu jediný, kdo vrátil lidem naději.“ S posledními slovy smích ustoupil, jako když klaun dohraje své číslo. „No nic, já jdu na Forum Romanum,“ řekl a vyrazil do chodby.

Ve dveřích jej ještě pozdržel pan Miika, vracející se z obvyklého korza mezi sester-nou a konvicí s čajem. „Pánové, srovnáme si čas! Já mám za deset minut půl dvanácté.“

„Souhlasí,“ kývl Kustaa a definitivně nakročil k záchodu.

Po poledni se Ville s Kustou už už chystali do jídelny na hokej, když vtrhla do pokoje sestra. „Pane Mattonene, pan doktor vám předepsal přísadové koupele. Víte o tom?“

Překvapený chlapcův výraz nahradil slovní odpověď.

„Tak ty máš lepší program,“ řekl soused a poplácal hochu po ramenou. „Ale neboj, já ti pak všechny góly přehraju. Už jsem předváděl i skoky na lyžích.“ Nato se vydal potměnou chodbou k jídelně. Za chůze ještě křikl nazpět: „Skáču daleko! Za kritický bod!“

Villeho zatím sestra slovně navigovala k rehabilitačnímu oddělení. „Rozumíte, ano? Kolem patologické ambulance, podzemním průchodem až na konec a výtahem do trojky,“ zopakovala raději znovu. „A vezměte si s sebou ručník a tento předpis.“ Žena podala chlapci malý lístek s razítkem.

Když hoch dorazil do popsaných míst, zmateně se rozhlédl. Byl v široké chodbě s mnoha vstupy. Silný zápach chlóru napovídal správnému pochopení instrukcí, popřípadě správnému pochopení první z nich. Pak si všiml nápisu *Pánská šatna* na jedné dveřích. Nesměle je otevřel a vešel dovnitř. Místnost byla prázdná, ale

několikery odložené svršky jej zbavily posledních pochybností. Položil své věci na volné místo a vysvlékl se donaha. Potom přehodil přes loket složený ručník, druhou rukou uchopil lístek od sestry a dveřmi na protější straně prošel přímo do rozlehlého vykachličkovaného sálu s několika vanami, oddělenými plentou. S čím však nepočítal, byl malý pultík přímo u vchodu a hlavně mladá sestřička za ním.

Hoch strnul jako solný sloup.

Dívka ovšem dřív. Zornice se jí rozrostly do trojnásobné velikosti a s vyjeveným pohledem někam pod pacientovu tvář zůstala naprosto paf. Chvíli trvalo, než se vzpamatovala. „Máte předpis?“ zeptala se s prvním nádechem.

Ville se k předložení lístku neměl, neboť to byla jediná věc, jež kryla jeho choulostivá místa. V ten okamžik jej napadlo jen jedno – proč se lékařské předpisy nevydávají ve formátu A4? Spásná myšlenka mu bleskla hlavou až po pár trapných vteřinách. „Já ho asi zapomněl.“

Sestřička, dívajíc se přímo na kýžený kus papíru, chápavě přikývla. „Tak si pro něj skočte.“

Chlapec vycouval jako sňatkový podvodník z chudé rodiny. Vrátil se za několik minut, tentokrát v županu. Rděje se jako cudný panic, podal dívce se sklopeným zrakem orazítkovaný lísteček.

Ta jej odvedla k jedné z van. „Napustěte si vodu a zavolejte mě. Já vám do ní přidám sůl.“ Poté odešla zpět k pultíku.

Když byla vana plná, vyšel hoch sestřičce v ústrety. „Mám napuštěno,“ řekl tiše.

Dívka byla v mžiku u něj. Prstem zkontrolovala teplotu vody a vhodila do ní kus modrého kamene. „To je léčivá sůl, za chvíli se rozpustí. Lehněte si dovnitř a zůstaňte, dokud vás nezavolám.“ Zahrnula plentu a zmizela neznámo kam.

Ville ulehčeně vydechl, svlékl župan a ponořil se do lázně. Libé pocity umocňovala melodická hudba, linoucí se z malého rádia na vstupním stolku. Jen škoda, že se z něj nelinul hokej.

Asi po třech minutách se připomněla sestřička. „Jo, pane Mattonene, zapomněla jsem se zeptat: nemáte předepsanou i elektroléčbu?“

Důvtipný hoch vyděšeně polknul. „Nemám!“ křikl nezvykle mužně. Distance od zdroje melodické hudby mu připadala tak akorát.

Uplynula čtvrt hodinka a dívka se ozvala znovu: „Můžete vylézt!“

Chlapec neotálel a vyskočil z vychladlé vody. Osušil se ručníkem a navlékl si župan. Pak odhrnul plentu a vyšel ven.

Sestřička mezitím přiskočila k vaně, udiveně vytáhla neporušený kus solného kamene a vypustila vodu.

Ville po čerstvých zkušenostech na nic nečekal a s nesmělým: „Na shledanou!“ vyrazil směr šatna.

Po návratu na pokoj jej čekalo příjemné překvapení. Návštěva. Hned druhý den ji nečekal. „Jé! Ahoj, mami!“ vyhrkl radostně a celý se rozzářil. Vzápětí jeho oči sklouzly

na velkou modřinu na vrásčité matčině tváři. „Čekáš dlouho?“

„Ne, chvilíčku.“

„Přijela jsi sama?“ zeptal se Ville, nevida mladší sestru.

„Dneska sama, Maija má povinnosti ve škole, ale slíbila, že příště přijede taky. Mám tě od ní pozdravit.“

„Děkuju. A jak se vlastně máte?“

„Co my! Jak se máš ty?“

„Ale jo, jde to,“ pokýval Ville. „Až na tu noc.“

Matka ustaraně svažovala čelo. „Co se stalo?“

„Moc jsem toho nenaspal. Jeden spolupacient – takový starý pán – mluví ze spaní, občas až křičí.“ Chlapcovy rty propustily několik veselých tónů. „Když ti kolem uší lítají vojenské povely, přesvědčuješ sama sebe, že jsi v nemocnici.“

Tak si povídali a povídali a dokonce se prošli kousek venku, před oddělením. Úplně zapomněli na čas. Naštěstí šel kolem Kustaa a Villeho upozornil. Chlapec se na-

rychlo rozloučil a posmutněle pospíchal zpět do budovy.

30. duben 1999 – PÁTEK

Přišel pátek, den zde velmi oblíbený. Byl to jediný den, kdy nechodila ranní vizita. Nahrazoval ji osobní pohovor pacientů s lékařem. Osádky jednotlivých pokojů se jedna po druhé trousily do čekárny k ordinaci a vyčkávaly na svůj čas. Krátce před obědem přišla řada na dvojku. Kustaa, Ville a pan Miika se sesedli vedle sebe a z donucení pootevřeli branku dotěrnému sebezpytu. Připravili se i pacienti z trojky. Doktor si zavolal prvního z nich. V čekárně bylo zatím naprosté ticho. Nikdo neměl před zpovědí náladu na řeči. Zazněla jediná věta: „Pánové, srovnáme si čas!“

Na pokoji už byla atmosféra uvolněnější. Nádech naděje rozehnal bouřkové mraky a načrtl bezbřehým duším iluzi vzdálené pevniny. K hovornosti se přesto hlásila jen zvědavá ústa Kustova. „Poslyš, co ti vlastně

je?“ zeptala se Villeho, když pan Miika odešel k obědu.

Hoch se měl také k odchodu a sousedův dotaz jej nepříjemně zaskočil. „Mám sociální fóbií,“ řekl po chvíli ticha.

„To jako že máš strach z lidí, jo?“

„Něco takového,“ odvětil Ville stroze a nakročil ke dveřím, snaže se z citlivého tématu co nejbrilantněji vylhat.

Kustaa ale juniorskou kličku snadno přečetl. „To není všechno, vid’?“

Chlapec hmátl po klice. „Je,“ odsekl podrážděně.

Pak se oba mlčky odebrali k obědu. A tam bývalo téma k hovoru společné.

Odpoledne strávil Ville ve společnosti několika mužů před televizí. Světo, jak tady po vzoru fotbalového Eura říkali hokejovému mistrovství, mělo na pořadu další utkání, Švédsko – Norsko. Výkon obou mužstev nebyl právě oslňující. Švédský útočník Nylander sice ve čtrnácté minutě proklouzl do útočného pásma, ale zastavil

jej ofsajd. Tolik k nejzajímavějšímu okamžiku první třetiny.

O málo zábavnější byl přestávkový program. Trenér Tří korunek alibisticky vychvaloval soupeře: „Myslím, že naše skupina je velice vyrovnaná. Jsou v ní tři mužstva vyznávající atraktivní útočný hokej, a my...“

Přes unylost programu byl hoch možnosti jeho sledování rád. Čas v jídelně ubíhal mnohem rychleji než na pokoji.

Večer byl vyplněn ve znamení předchozích. Večeře, krátká siesta, prášky... Chlapec pozvolna přivykal místnímu stereotypu. Při návratu ze sesterny na pokoj se přece událo něco neobvyklého. Ville si všiml za stolem na chodbě dříve zmiňované vrstevnice, jak hraje s postarší paní karty. To samo o sobě žádná zvláštnost nebyla, vídal je zde touto dobou už v minulých dvou dnech, tentokrát jej ale přizvaly.

Hoch ostýchavě přistoupil ke stolku. „Já nevím, se mnou si moc zábavy neužijete,“

řekl rozechvěle a rychle zapíchl zrak do zdi.

„Jen se neboj,“ odvětila vlídně prošedivělá paní. „Posad’ se k nám.“

Opakovaná výzva Villeho přesvědčila. Třebaže vylekaný, přisedl k dámám a bezmyšlenkovitě uchopil balíček karet, snad aby zaměstnal neposedné ruce.

„Budeš míchat?“ zeptala se dívka logicky.

Chlapec karty odložil zpět na stůl. „Já jsem přece hlupák,“ řekl roztržitě. „Proč to беру? Ani nevím, co hrajete.“ Letmo pohlédl na děvče a zardil se.

Holčina změnila téma. „Jak se jmenuješ?“

„Ville.“

„Pěkné jméno. Já jsem Piltti.“

Paní vedle se na hocha mile usmála. „Co by sis s námi zahrál? Umíš žolíky?“

„No, to je asi jediné, co trochu dovedu.“

Slova se opět ujala mladší z žen. „Fajn,“ řekla a natáhla se po kartách. „Já je zamíchám.“ Shrnutý rukáv vlněné halenky od-

kryl ovázané zápěstí, nad ním pak několik čerstvých modřin.

Chlapec je zaregistroval, ale na nic se neptal. Raději se věnoval hře. Ač nervózní, cítil se v dámské společnosti velice příjemně. Přesto ji musel opustit dlouho před večerkou, neboť jeho mysl tradičně otupily silné léky. Tak usínala raněná duše – duše bláznova.

*Tklivá jako domov
potažený vánoční vzpomínkou
na první svíčky
Plachá jako odloučená víra
stočená do klubíčka
Křehká jako úmysl zapomnění
zamčený v sebezpytu
Vratká jako první věta zásahu
probublaná sípotem
v ospalou e moll
Čistá jako slza vojáka
nadechnutá pravdy
nad mrtvým odpuštěním.*

6. květen 1999 – ČTVRTEK

Uplynul týden a Villeho stav se podstatně zlepšil. Podlomenou sebedůvěru podpíraly francouzské hole a antidepresiva vytrvale přidávala pod petici za návrat úsměvu podpis za podpisem. Největší váhu hoch připisoval jménům Piltti a paní Holmové – oné postarší dámy, obohacující teď již pravidelnou večerní partičku karet moudrou laskavostí. Chlapec přispíval pouze čokoládovými pralinkami z nemocničního bufetu. Denně rozdělil jednu krabičku na dvě půlky a každou přisunul jedné z dam, snad aby i porážky byly o něco sladší.

Také si našel nového přítele, pana Salminena. Byl to starý prošedivělý pán – ne tak starý jako pan Miika, zato se sklonem k věčným diskusím. Vždy načal nějaké téma, pak vytrvale poslouchal oponenta a každý nový poznatek glosoval slovy: „Ale safra! To by jeden neřek.“

Samozřejmě se nebavil jen s Villem, to by toho moc neprodebatoval. Zkoušel to i na doktory, tam ale narážel na nezájem a nepochopení. A na latinu.

Ještě jedna věc Villeho upoutala. Nástěnka. Ne jídelníček, ke kterému se večer co večer srocoval početný dav, aby zjistil, co za uplynulý den vlastně pozřel, ale rubriky *Chválíme* a *Káráme*. Většinou byly příspěvky fádni – chválíme pacienty z pokoje číslo tři za příkladnou disciplinu či káráme Anttiho Laukku za svévolné opuštění areálu nemocnice –, někdy se ale vyskytly i úsměvné kousky. Koneckonců, uvidíte sami.

Také dnešní odpoledne trávili Ville a jeho žaludek na pokoji, pokud ovšem v televizi neběžel hokej. Kustaa a pan Miika seděli proti sobě a povídali si. Lépe řečeno, pan Miika vzpomínal na léta u policie a Kustaa ochotně naslouchal. Mezitím se samozřejmě v půlhodinových intervalech rovnal čas. V pět hodin přepadla starého pána dřímota a lehnul si. „Pánové,“ řekl, než zavřel oči, „bud'te tak hodní a vzbud'te mě po večeři, abych nezmeškal tabletku na spaní.“

7. květen 1999 – PÁTEK

A znovu pátek. A znovu osobní pohovory. Ville tentokrát přišel na řadu až mezi posledními. Do ordinace vstoupil o poznání jistěji než před týdnem. „Dobrý den, pane doktore.“

„Dobrý, pane Mattonene. Posad'te se.“

„Děkuji.“

„Jak se cítíte?“ zeptal se lékař a ostříží zrak zaměřil hochovu tvář.

„Trochu líp. Deprese ustoupily a strach zeslábl. Jen ta úzkost se mě pořád drží...“

Lékař se po celou dobu díval Villemu přímo do očí a tu a tam chápavě pokýval hlavou. Jako by předem věděl, co řekne. Přesto přešel k větší konkretizaci svých otázek. „Snášíte bez obtíží všechny léky? Nemáte po nich třeba vidiny nebo neslyšíte nějaké hlasy?“

„Vidiny nemám, ale jeden hlas slýchám noc co noc,“ odvětil hoch, využiv vhodné příležitosti ke stížnosti na spolubydlicího. „Pan Miika tu pusu nezavře ani o půlnoci. Neustále vykřikuje vojenské rozkazy.“

Chlapík v bílém se pousmál. „Slibuji vám, že jakmile se uvolní jiný pokoj, přestěhujeme vás.“

„Já si připadám jako na frontě, pane doktore.“

„Jak říkám, uděláme, co se dá. A co jinak? Netrápí vás ještě něco?“ zeptal se psychiatr starostlivě.

Ville se poškrábal na bradě. „Mně to bylo původně trapné, ale když už jste to načal, televize nějak blbne.“

Odpověď lékaře odzbrojila. „Prosím?“

„No blbne, to jsem trochu přehnal. Zvuk jde, ale tuhle nám vypadl obraz na celou třetinu Ruska s Francií. Nic jsme z toho neměli.“

Muž v plášti nepřikládal hochově připomínce vážnost a s úsměvem se vrátil k medicínské problematice. „Dohodli jsme se s kolegy, že vám navýšíme polední prášky. Budete teď brát o tabletku více.“

„Dobře,“ přitakal Ville pokorně. „A jestli se můžu zeptat, s tou televizí taky něco uděláte?“

Psychiatr se znovu usmál. „Pokusíme se,“ řekl a podal chlapci ruku na rozloučenou.

Hoch se spokojeně vrátil na pokoj. Čekal na něj pouze Kustaa a jeho neodbytná zvědavost. „Jak jsi dopad?“ zeptal se, aniž by se zvedl z lůžka.

„Jako minule, ale přidali mi. A vy?“

Pětatřicátník přidal na hlase. „Kolikrát ti mám opakovat, abys mi tykal! Pro tebe jsem Kustaa.“

„Promiňte..., totiž promiň,“ omlouval se hoch, „mně to nejde z pusy. Jsi přece o tolik starší.“

„No, no! Brzdi! O tolik zase ne. Schválně, kolik ti je?“

„Dvacet.“

„Tak vidíš.“

Ville chňapl po vodítku ke konverzaci jako šelma po kořisti. „Jaké jsi znamení?“

„Snad panna,“ odvětil soused. „Proč se ptáš? Neříkej, že těm blbostem věříš! Horoskopy, osudy, budoucnost – samý kecy.“

Hoch neurčitě pokýval hlavou.

„Mimochodem,“ odbočil Kustaa, „jak to vypadá s tebou a tou slečnou? Viděl jsem vás včera spolu.“

Ville se opatrně napřímil. „Jednak je to mladá paní a pak, jen si povídáme.“

„Ona je vdaná?“ podivil se muž. „Vždyť má sotva tolik co ty.“

„Už dva roky,“ dodal Ville. „Myslím, že ji manžilek pěkně otlouká.“ Jeho tvář zrudla jako slunce nad Japonskem. „Hajzl!“

Takový vztek u něj Kustaa viděl poprvé. Aby mu pustil žilou, pošťouchl téma proti toku času do klidnějších proudů. „Měl ty jsi už vůbec holku?“

„Kdysi, před dvěma lety,“ odvětil chlapec a levicový obličej opustila fundamentalita.

„A co že jste se rozešli?“

„Já o tom nechci mluvit.“

„No tak,“ dorážel Kustaa.

„Ále,“ začal konečně Ville, „byla trochu zvláštní. Šli jsme jednou na procházku se psem, ona vzala klacek, hodila ho před sebe a křikla: *Přines!* Od té chvíle už se

mnou nepromluvila. Přitom jsem ho přines.“

Kustaa se upřímně rozesmál. „S tebou si teda užijem!“

Vrásčité veselí nakoplo Villeho ego do choulostivých míst. „Co je na tom směšného?“

Veselí uznalo svou neomalenost a ztlumilo zvuk. „Jsi trochu naivní. Ale neboj, toho tě tady zbaví. A holek si ještě najdeš!“

„Nenajdu, takovou už ne.“

„To víš, že najdeš. Podívej, co mám říkat já. Žena mě opustila kvůli nemoci a taky žiju.“

Křehkou Villeho duši zatřásly rozpaky. „Co ti vlastně je?“

„Schíza,“ odvětil Kustaa a vzpomínkami se rychle vrátil ke své ženě. „Ale povím ti, byla to krásná holka, krev a mlíko!“

Hochovy uši sály každé sousedovo slovo.

„Brali jsme se v kostele. To víš, všude plno lidí, uprostřed ona – celá v bílém... Jako princezna.“ Schizofrenikova ústa se zasekla a dále vyprávěly oči. Hlas oživila až

cynická zarážka: „V nemoci i ve zdraví...“ Muž toporně vstal a zamířil ke dveřím. „Pojď, bude oběd!“

Ville jej pokorně následoval.

V jednu se chlapi opět sesedli kolem televize. Světo dospělo do vyřazovacích bojů a divácké návštěvy vzrostly. Ville jako obyčejně zaujal místo vzadu. První řady bouřily. Po půlhodince vášnivé diskuse o budoucích šampiónech se odhodlal ke krátkému příspěvku i on. „Vyhrají Italové,“ utrousil. „Zdálo se mi o tom.“

Jeden z mužů se překvapeně otočil a jízlivě zopakoval hochův tip. „Italové? Ty tedy budeš dlouho, mladej.“

Večer se Villemu vybarvil v nezvykle pochmurných odstínech. Piltti se při večeři zničehonic rozplakala, sestra jí dala tisící injekci a odvedla na pokoj. Tradiční posezení u karet se tak nekonalo. Náhradní program hoch nehledal. Lehnul si na lůžko, ze zásuvky svého stolku vytáhl knihu a se zájmem se do ní začetl.

Záložní idylku narušil svým příchodem Kustaa. „Co tu děláš?“ zeptal se udiveně. Přistoupil ku chlapci a nahlédl mu přes rameno. „Elias Lönnrot – Kalevala,“ přečetl nahlas. „Á, mladý pán je poeta!“

Ville ostýchavě sklopil oči, zavřel knížku a přitáhl ji k hrudi. „Není co dělat, tak si čtu.“

„Pojď s námi do jídelny na zprávy,“ řekl soused, položil na stůl mýdlo a zamířil zpět do chodby.

„Ne, díky, ty já nemusím.“ Hoch ještě chvíli setrval na posteli, pak se ale v dokolečka omílaných verších blýskla nuda a zásady vzaly zasvé. Ville tedy přece vyrazil do společnosti.

Když dorazil, překvapilo jej, že sál je mnohem plnější než při hokeji. Tiše si sedl vedle Kusty a bezmyšlenkovitě se zadíval na obrazovku. Zprvu nevěnoval vysílání pozornost, soustředění ostatních jej ale brzy strhlo. Z malé bedýnky se ozývalo to co obvykle. Samá válka, kriminalita a vůbec hrůzy ve světě i doma. Moderátor právě

šťavnatě líčil další senzaci: „Turkuští policisté konečně dopadli únosce šestiletého Tima z Naantali, o jehož zmizení jsme vás informovali minulý týden. Chlapec byl pachatelem fyzicky týrán a po celou dobu věznění dostal jen třikrát najíst. Zadržený muž, jehož motivem byla snaha o získání výkupného, se k činu přiznal. Hrozí mu až dvanáctiletý trest odnětí svobody...”

Ville se sarkasticky ušklíbl a posměšně zopakoval zpravodajova slova: „Až dvanáct let!” Pak dodal chladně: „Kulku do hlavy!”

„To by nás moc nezbylo,” zasmál se Kustaa a otočil se na mladého souseda.

Ten na žert nereagoval. Zlostně přivřel oči a pravou dlaň pevně sevřel v pěst. Potom vstal a zamyšleně odešel.

Zarudlé myšlenky bránily pravidelnému příchodu spánku, proto si hoch od sestry vyžádal prášek na spaní. Ten naštěstí zapůsobil spolehlivě. O desáté Ville odfukoval jako dítě po pohádce. V noci se ale znovu probрал – útěšný spánek přetrhl hlaho-

livý hlas: „Pánové, já mám jednu hodinu a čtyřicet osm minut!“

8. květen 1999 – SOBOTA

Ráno sestřička obudila osádku pokoje o půl hodiny časněji. „Honem, honem! Vstávat!“ Poletovala po pokoji jako exekutor bytem sovětského horníka. „Dneska přijde vizita dřív, tak se převlečte, umyjte a ustelte si.“ Narychlo otřela stolky vlhkým hadříkem a vyběhla do chodby.

Vizita skutečně dorazila neobvykle brzy. Primář a dvě sestry přistoupili k Villeho lůžku. Hoch vyskočil a postavil se do pozoru. „Jak se daří?“ zeptal se lékař povšechně.

„Zase o něco líp,“ odpověděl Ville pravdivě.

„Léky snášíte dobře?“

„Docela jo.“

Tazatel si něco poznamenal do notesu a přešel ke Kustovi. „A jak se daří vám?“

„Pořád lépe, pane doktore.“

„Spíte?“

„Spím, bez problémů.“

„V pořádku,“ utrousil lékař a zamířil k dědovi. „A co vy, pane Miiko? Vypadáte dobře. Jestlipak si občas zajdete třeba do parku?“

„Zajdu, rád, pane primáři. Akorát dneska to vypadá na pěkný liják.“

Muž v bílém pokrčil rameny. „Tak mezi kapky,“ řekl vlídně a následován procesím opustil místnost.

Ještě jedna pravidelná procedura patřila k místnímu koloritu. Sobotní vážení. Před snídaní se pacienti shlukli na sesterně a jeden po druhém hypnotizovali nemilosrdnou váhu, aby po zatížení zlidštěla. Někteří toužili po přídavku, jiní po úbytku. Spokojen nebyl nikdo. Nejméně spokojená ale byla sestra Alma, která zneužívala nemocniční inventář a vážila se denně. Avšak přístroj ne a ne přijmout slibné prognózy zrcadla. Těžko říci, jaká slabá chvílka tomu byla na vině, ale při pohledu na Villeho zazněl místnůstkou neuvážený slib, kolegyněmi přejatý v sázku: „Než tenhle půjde domů, budeme si rovni!“

Hoch stoupl na přístroj a sestra Alma se ozvala znovu. „Tenhle ne!“ vykřikla a prstem namířila na náhodného čekatele ve frontě. „Tenhle!“

Kolegyně ústupek jednohlasně zamítly. „Řeklo se tenhle, tak tenhle!“ Pod Villeho nohy zamířil zkoumavý kolektivní pohled. „Padesát osm,“ přečetla sestra Alma.

„Sedm,“ opravila ji kolegyně.

Bylo odváženo a procesí se rozešlo. Výkřik: „Já husa!“ ale napovídal, že váha dosud není sklizena.

Den se bolestně protáhl přeplněným útlkem pozůstalých po zemřelé radosti ze života, aby se krátce po večeři zavrtal do nadoblačných peřin darované úlevy. Dnes se dočkala i Piltti – a tedy i Ville. Po jednodenní odmlce tak došlo na další vytouženou večerní siestu. Tentokrát s sebou ale chlapec přinesl místo karet zapůjčené *Člověče, nezlob se* a namísto klasické jedné krabičky pralinek hned dvě. Se souhlasem obou zástupkyň něžného pohlaví rozestavěl figurky na hrací plochu a s informací,

že sladká odměna čeká na vítěze, vyzval paní Holmovou, ať začne. Žena se mile usmála, hodila kostkou a už to jelo. Hra nebrala konce. Vedení se neustále přelévalo tu na jednu, tu na druhou stranu, až nakonec nevídané drama vyústilo v matchballovou shodu mezi Villem a Piltti. Oba čekali na jedničku.

Na řadě byla dívka. Vržená kostka neposedně poskakovala po stole, aby se na samém jeho okraji zastavila na čtyřce. Děvče se podívalo na pralinky a hlasitě si povzdechlo: „To je smůla!“

Kostky se chopil hoch. Zatřásl s ní v dlaně a rázně ji poslal mezi hráčky. Taky nic. Trojka.

Po paní Holmové, táhnoucí teprve se třetí figurkou, následovalo druhé rozstřelové kolo. Do hry vtažená Piltti hodila tak silně, až se kostka skutálela se stolu. „Platí i na zemi?“ zeptala se.

Ville s paní Holmovou na sebe tázavě pohlédli. „Platí,“ řekli shodně.

Hoch se ohnul jako první. Byla to dvojka. „Ty máš štěstí,“ řekl s předstíraným

zármutkem a sám umístil dívčinu figurku do ovčince. Pak podal výherkyni cenu.

Děvče radostně zajásalo. Hned ale nabídlu sladkou útěchu oběma poraženým.

Vzápětí se stalo něco velice zvláštního. Dívka se zničehonic rozplakala. Ze vteřiny na vteřinu. Když pláč neutuchal, pohladil ji posmutnělý hoch něžně po vlasech. Piltti vyskočila a vztekle vykřikla: „Nech mě!“ Nato v slzách utekla do svého pokoje.

Ville podivnému chování nerozuměl.

„Neboj se, bude v pořádku,“ řekla paní Holmová, čtoucí zmatené mladíkovy myšlenky jako otevřenou knihu. „Jsi hodný chlapec. Hodně pro ni děláš, ale ona to nemá lehké.“ Hoch zůstal sedět jako opařený. Chmurné mlčení vyrušila opět chápavá společnice. „Já už taky půjdu, ráno mám mši.“

Villeho mysl sáhla po siluetě vzdáleného života. „Tady se slouží mše?“

„V aule,“ odvětila žena. „Dochází sem pastor a katolický kněz. Takový mladý sympáťák – otec Oskari. Proč se ptáš? Jsi věřící?“

„Jsem, katolík. Děda byl Polák.“

„Tak pojd' se mnou,“ navrhla paní Holmová. „Ráno tě vyzvednu, aspoň nezabloudíš. A můžeš chodit i v úterý večer.“ Popřála chlapci dobrou noc a těžkým krokem zamířila na kutě.

9. květen 1999 – NEDĚLE

Na paní Holmovou byl spoleh. Pohlídala si Villeho u snídaně a odvedla jej do auly. V sále se shromáždila desítka pacientů z různých oddělení. Většina měla nemocniční pyžamo a župan. Civilně byli oděni pouze zástupci psychiatrie – Ville a jeho průvodkyně. Střed obdélníkové místnosti vyplňoval podlouhlý stůl, obehnáný polstrovanými židlemi. V čele stál stolek o mnoho menší – provizorní oltář. Podpíral dřevěný kříž, vedle něhož hořely dvě svíce. Pacienti zasedli a vyčkávali začátku bohoslužby.

Úder gongu ohlásil příchod kněze. Po-menší zakulacený bohoslovec v zeleném ornátu předstoupil před věřící a kapesníkem otřel z čela krůpěje potu. Všichni se

postavili a začali zpívat. Následovala modlitba, kázání a vyznání víry. Liturgie se odehrávala přesně dle stanoveného pořádku. Trvala asi hodinu. Ukončil ji průvod k přijetí Božího těla.

Po závěrečném požehnání se aula rychle vyprázdnila, zůstali jen tři věrní ke zpovědi – i Ville. Kněz se s úsměvem mihnul kolem a zmizel ve zpovědnici – komůrce oddělené plentou. První si šel pro rozhřešení starý muž, po něm žena středního věku. Ville zástup uzavíral.

Poklekl na podlahu a pozdravil zakrytého zpovědníka.

Ten laskavým hlasem odpověděl.

Nastala chvilka nesmělého ticha. Hoch hledal odvahu i vhodná slova k započetí intimního dialogu. Báł se, aby nezněla příliš pateticky, ale ani neuctivě. „Tak jsem zase zhřešil, otče,“ řekl konečně.

Neformální mladistvý hlas přiměl k větší uvolněnosti i duchovního. „Povídej, synu. A přeháněj.“

S každou větou sákl hovor otevřeností, nevymyká se ale důstojnosti okamžiku.

Mladá věřící srdce ostýchavě vyluzovala první tóny vzájemného souznění.

Nakonec se oba muži rozešli kamarádským potřesením rukou a Ville získal další podnět, nač se těšit.

Byl večer a venku hustě mrholilo, přesto se Ville odhodlal k procházce po parku. Teple se oblékl a vyrazil před budovu. Jaké bylo jeho překvapení, když na venkovním schodišti uviděl pana Salminena, čile debatujícího s Kustou. Hovoru nezúčastněně přihlížel pokuřující Antti Laukka – venkovský chasník, jehož slovní zásoba publikovatelná před dvaadvacátou hodinou sestávala z pěti podstatných jmen, osmi sloves a tří osobních zájmen. Muž ale časové hranice nedbal a po celý den udivoval květnatou rétorikou. Kustaa také vykuřoval a chlad jako by mu ani nevadil. Občas prohodil nějaké slůvko a pan Salminen hned doplnil: „Ale safra, to by jeden neřek.“ Souvislejšímu hovoru se pětatřicátník vyhýbal, proto když spatřil přicházejícího souseda, radostně jej přizval. Doufal, že mladá krev

stáhne mudrcův zájem na sebe. Mýlil se. Ville se posadil vedle a samovolně se včlenil do nepříjemného mlčení.

„Depka,“ prohodil Kustaa zničehonic, když zdáli zaslechl povědomý hlas.

Salminen zatápal. „Co to?“

„Depka se vrací,“ vysvětlil Kustaa. „Říkáme tak jednomu chlápku. Věčně se utápí v depresích a furt se lituje.“

„Ale safra, to by jeden neřek.“ Na Salminenovy odpovědi se dalo sázet.

Chvíli bylo ticho, pak Kustaa típl cigaretu a zapálil si druhou. „Schízka,“ utrousil.

„Co to?“ ozval se znovu starý Salminen.

Kustaa informaci opět pokorně rozebral. „Říkáme tak jedné ženské, má schízu jako já. Támhle jde,“ řekl a napřímil ruku po směru očí.

Chvíli byl zase klid.

„Slyšíte?“ přerušil jej znovu Kustaa a zadíval se mezi stromy. „Kukačka.“

Salminen opět nepochopil, ale další otázky se neodvážil. Zato Laukka oklepal nedopalek. „Kurevská diagnóza!“

10. květen 1999 – PONDĚLÍ

Šedavý, pachem deprese nasáklý den se neúnosně táhl. Ville tak vzal zavděk i opětovnou společností pana Salminena a ten vzal zavděk kýmkoliv. Povídal chlapci o svém životě starého mládence, o práci účetního textilky i o denním dojíždění z Helsinek do Tampere. Tyhle historky bavily Villeho nejvíce. Sám znal tuto železniční trať, proslulou častými zpožděními, výlukami a jinými peripetemi, velice dobře.

Příhodám letitého Salminena ale jeho zážitky konkurovat nemohly. Dokonce prý na nádraží přišel k úrazu. Při hlášení.

„Zahlásili:“ řekl ekonom a jeho hlas zahořel mládím, „*Vlak přijede na první kolej a odjede v čas pravidelného odjezdu. Cosi jsem poznamenal a nádražák, co šel kolem, mě bezdůvodně praštil.*“

Villemu nádražáková reakce tak nevysvětlitelná nepřišla. Něco mu říkalo, že ono „cosi“ znělo asi takhle: *Ale safra, to by jeden neřek!*

Úsměv a zamyšlení dnes vyvolal jen převyprávěný rozhovor (jak se vědecky říká „oral history“) mezi primářem a novým pacientem. Ten o sobě otevřeně prohlašoval, že je (cituji) „debil“, načež mu lékař – zřejmě na základě psychologických testů – sdělil, že je zdravý a od úterka jej začnou léčit. Pravdou je, že ozdravný účinek mělo už samotné setkání, neboť po rozhovoru se již pacient za debila nepovažoval.

11. květen 1999 – ÚTERÝ

Po snídani se Ville s prázdným žaludkem šoural chodbou na pokoj. Krátce se zastavil u nástěnky, aby zjistil, jestli jej nekárají za pozdní návrat z večerní procházky, a když se utvrdil o záporné odpovědi, pokračoval zvoleným směrem. Z příjemné zamyšlenosti jej vytrhla naproti chvátající sestra.

„Eli!“ křikla na mladší kolegyni ukrytou v sesterně. „Nový příjem! Vezmi si ho, prosím, já frčím za staniční.“

„Jo, hned!“ ozvalo se ze špeluňky.

Ville zbystřil a zrak upřel k hlavnímu vchodu, tempo chůze ale nezměnil. Nováček mu nesměle vykročil v ústřety a pomalu se blížil. Villeho oči pomenšího muže v krátké šustákové bundě sšacovaly jen letmo, nestačily odhadnout víc než věk okolo třicítky. Teprve když se oba míjeli, pohlédly do tváře znovu. „Dobrý den!“ pozdravil dvacátník a nepatrně zpomalil. Muž prošel okolo, aniž by se husté zrzavé strniště na jeho tváři zachvělo. Ville se přesto pátravě ohlédl.

V pokoji byl pouze Kustaa. Napůl seděl, napůl ležel na své posteli a listoval časopisem. Kolegy si nevšímal.

„Co to máš?“ vnutil se Ville.

„Sport.“

„Viděls toho nového?“

Kustaa konečně odhlédl od hokejových fotek. „Příjem?“

Ville přikývl. „Odněkud ho znám... Ale odkud?“

„Zeptej se ho.“

„Myslíš?“

Čtenářovu pozornost opět strhly řádky bulvárního deníku. „Dej mu vydechnout,“ utrousil nevzrušeně. „Proklepnem ho po obědě.“

Jak se domluvili, tak udělali. Při návratu z nejriskantnější procedury dne Kustaa zmatenému muži zastoupil cestu. „Ty jsi nový, co?“ řekl neutrálně. Když oslovený nereagoval, předpažil pravici. „Já jsem Kustaa. Nechceš prohodit pár slov?“ zeptal se řečnický a nenásilně odvedl oběť ke stolu na chodbě – na místo Villeho večerních schůzek s Piltti.

Spolupachatel čekal v křesle a naoko dumal nad křížovkou. „Dobrý den!“ prohodil s předstíranou sebejistotou.

Muž se ztěžka posadil. „Dobrý!“

Kustaa kývl na spiklence.

Ten chvíli zaváhal. Konečně pochopil a křečovitě nabídl hostovi dlaň. „Ville,“ řekl jen. S odpovědí příliš nepočítal, ale zmýlil se.

„Albert,“ představil se muž a jeho pohledem se poprvé mihla přítomnost.

„Tak ahoj, Berte,“ navázal bodře Kustaa. Ville mlčel, koutky jeho úst sebou ale několikrát neposedně cukly. Konečně se odhodlal promluvit: „Já vás odněkud znám.“

„Tykej mi,“ řekl Albert místo odpovědi. K hochově podezření se ale vrátil. „To je možné, chytám za Kirkkonummi.“

Villeho prsty vylítly k čelu. „Jasně! Ho-kej!“

Kustaa zůstal klidný. „Kdo tě dostal sem?“

Albertovy oči se zlostně zúžily. „Jokinen.“

„Jo!“ připomněl se mladší zpovědník, „už vím, bylo to ve zprávách! Jak ti dal tu šestku, že?“

Gólmana Kirkkonummi se začínal zmocňovat třes. Když přestal komunikovat a zkrvavěly mu líce, doběhl Kustaa pro sestru. Brankář dostal injekci a byl odveden na pokoj. Bylo zřejmé, že na čas dochytil.

Úterní večerní mše se odbyla mnohem rychleji než v neděli. Kázání bylo kratší

a chyběly svátosti. Koneckonců ani účast nedosahovala svátečního stavu. Když otec Oskari požehnal přítomným, sfoukl svíčky a zvolna, nikoliv však nesměle, přikročil k Villemu a přátelsky jej pozdravil.

„Dobrý den, otče,“ odpověděl zaskočený hoch.

Kněz se nenuceně usmál. „Jak se daří?“

„Děkuju, lépe,“ odvětil Ville strnule.

„Nezašel bys do bufetu na kafe? Zvu tě.“

Zamlklé Villeho sebevědomí začínalo koktat. Ale pochlapilo se. „Rád, oddělení zamykají až za hodinu.“

Kněz se převlékl do civilu a oba muži vyrazili vstříc přátelskému rozhovoru. Nebyli v bufetu sami, jak by se dalo v tuto pokročilou dobu čekat, kolem se družily tři páry. Zasedli do rohu a objednali si kávu a zákusek.

Ville zpočátku působil nepřístupně, kamarádká otevřenost společníka ale zábrany brzy vyvrátila.

„Mám hodinku čas, tak jsem si řekl: povykládáš s vrstevníkem,“ vysvětloval duchovní.

„Já se takhle civilně s knězem nikdy nebavil, otče.“

„Říkej mi Osku. Otče mi říkají všichni. Před týdnem jsem vzal děcka ze scholy na oběd do hospody... Podívej se na mě, je mi dvaatřicet a patnáct děcek na mě pokřikovalo: *Otče, otče!* Baba v rohu spráskla ruce a povídá: *Chuděrka matka!*“

Číšník přinesl zákusky a kávu. Duchovní poděkoval a zálibně se na pokrm zahleděl. „Když farář jí, církev tloustne,“ požehnal si a pustil se do jídla.

Otcova přirozenost a povzbudivý kofein strhly hovor v klábosení a vrstevnickou náklonnost v počínající přátelství.

Takové chvíle mají jeden nedostatek. Splaší se při nich čas. Kněz vytušil osmou hodinu a pohlédl na hodinky. „Jé, to je pozdě! Už budu muset jít. Mám na faře ještě schůzku.“

„Snad ne se ženou,“ zavtipkoval Ville.

„Ne, takové babské spolčo. Deset bab se dvacet let modlí za tu, která první umře.“ Mužův výraz zhořkl povinností. „A furt nic.“

Nejveselejší chvilka dne se ale skrývala za večerkou. Její nesmělost ostře kontrastovala s hrubostí šťastného nálezce – Laukky. Ano, laureát neoficiální ceny Sprosták Finska 1988, 1989, 1990... (zkrátka 1988–1998) a nekorunovaný Sprosták Universe 1993 měl telefonní hovor. Možná s milenkou, možná s matkou, dle užitých výrazů nebylo snadné to rozpoznat. Nevšednímu zážitku byl beztak přítomen jen Kustaa a tomu to bylo jedno. Neposlouchal, nicméně slyšel.

„Osm minut, čtyřicet vteřin,“ přečetl z displeje mobilního aparátu pohoršený Laukka, jakmile protistrana zavěsila.

„No vidíš,“ přitakal kolega, „a řekli jste si tři slova.“

12. květen 1999 – STŘEDA

Sychravý den působil stereotypně jako nikdy. Pouze na nástěnce se vedle jídelníčku objevila černobílá fotografie útočníka Anttiho Jokinena s titulkem: „Kdo ho sejme, koupím mu auto.“ Autor se nepodepsal, ale všeobecně se tušil.

Villemu se den necitelně táhl. Těšil se na Piltti a paní Holmovou tolik, že i k hokeji zasedal spíše pro ukrácení času. Dnes měl ale štěstí. Ani dívka nechtěla čekat na večer a pozvala chlapce na procházku po parku.

„Ty studuješ?“ zeptala se na začátek.

„Jo, psychologii. A ty?“

„Já nemůžu, Iitori – manžel – by mi to nedovolil.“

„A kdybys mohla? Co by tě bavilo?“

Piltti se krátce zamyslela. „Asi švédština, mám ráda jazyky. A teď se zase budu ptát já, jo? Vím o tobě tak málo.“ Děvče se mile usmálo. „Vlastně jen to, jak se jmenuješ, odkud jsi, že studuješ, jsi věřící a moc ti tu nechutná.“ Sumarizace byla přes denní setkávání pohříchu vyčerpávající.

„Jak to víš?“ zeptal se zaskočený společník.

„Že jsi věřící? Jednak mi to řekla paní Holmová a pak, před každým jídlem se křížuješ.“

„A že mi nechutná?“

Piltti se znovu usmála. „Zezačátku sis vždycky sednul ke stolu, sundal z misky pokličku a pokřižoval se. A teď se křižuješ, než sundáš pokličku.“

Chvíli si za chůze takto povídali, když ale uviděli lavičku, odebrali se k ní.

Ville počkal, až se posadí dáma, a sedl si na opačný konec. Piltti se však přitáhla k němu a hlavu složila do hochova klína. „Nevadí ti to?“ zeptala se.

„Vůbec,“ pípla nejistá podpěra.

Vydrželi tak déle než hodinu, přestože většinu času mlčeli. Ville nerad začínal hovory. Vždy pochyboval o zajímavosti zvoleného tématu, proto zpravidla čekal, až začne Piltti. Té se ale s Villem mlčelo tak krásně.

Hochovy naděje, že příjemná procházka roztepe alespoň druhou půli dne, se nenaplnily. Nedostatek kyslíku stáhl cévy odpoledne zpět ke křečovitým bolestem. Oproti ránu se nic nezměnilo. Pouze z nástěnky zmizela fotka Anttiho Jokinena. Zato se v rubrice Káráme objevilo jméno předpo-

kládaného autora. Důvod nebyl uveden, ale všeobecně se tušil.

13. květen 1999 – ČTVRTEK

Sestra Alma předběhla o několik minut slunce a tak to byla ona, komu připadla čest přivést pacienty do provoněné atmosféry svátečního očekávání. Ano, den D byl tady. Hokejové semifinále se Švédskem. Infikovaného éteru se nadýchalo i několik žen. Od budíčku se nemluvalo o ničem jiném a čekání se nesnesitelně vleкло.

Už půl hodiny před vypuknutím bratrovražedné řeže byla jídelna zaplněna. Každý si chtěl zajistit nejlepší místo, i Ville s Kustou. Jen Albert Viberg zasedl osamocen až na kraj poslední řady. Nejraději by nezasedl vůbec, ale pro něj byla účast povinná, coby součást terapie.

Komentátor utkání burcoval národ zbytečně, fanoušci byli jménem soupeře dávno nabuzeni. Krom Alberta Viberga, který byl z nařízení lékaře tlumen sedativy.

Rozhodčí konečně vhodil úvodní buly a šum v hledišti se ztišil. Z televize se nesl

reportérův hlas: „Puk přebírá Numminen, posílá dopředu Miettinen, Sihvonen... Střela! Ještě dorážka!...“

„No!“ zahřmělo jídelnou, zklamáný povzdech ale vzrušení na okamžik utnul.

Hra pokračovala. „Na ledě se objevuje druhá pětka,“ uvedl komentátor před vítězným vhazováním. „Peltonen nahazuje do rohu, tam je Tuomainen... Přihrávka před branku... Jokinen!“

„Jokinen!“ ozvalo se ze zadní řady.

Výskok netrpělivého fandy strhl lavinu. „Góóól!“ zahřmělo spletené publikum.

Gól nepadl, zato jméno Jokinen se ozývalo znovu a znovu. Nepříčetný brankář Kirkkonummi se sedativa nesesedativa dral překvapeným davem k přijímači. Zvedl televizi jako papírovou krabici a mrštil jí o stěnu.

Přístroj se s třeskem rozpadl a šokované obecenstvo umlklo, rázem sledovalo jiné divadlo. Rozhostilo se naprosté ticho. Teprve když přiběhla sestra s injekcí, odvážili se někteří k cynickému smíchu. Jakmile

smích pozřel svou trpkou pachutí, přidal se i Ville. Kustaa ne.

Shromáždění se zklamaně rozešlo do pokojů. Ville mířil do parku, v křesle na chodbě ale zahlédl Piltti. Razítkovala nemocniční povlečení a vypadala, že si hocha nevšimla. Ten zastavil a s předstíraným zájmem zkoumal poloprázdnou nástěnku. Oči cyklicky klouzaly po témž řádku a čtenářův tep se zrychloval.

„Ahoj!“ ozvalo se konečně za jeho zády.

Ville se prudce otočil. „Jé!“ vyjekl naoko udiveně. „Ani jsem tě nepostřehl. Co to děláš?“ Několik příkroků sepjalo hovor intimitou.

„Vidíš,“ odpovědělo děvče a letmo hocha přehlédlo, „razítkuju. Kdybys mi pomoh’, mohli bychom se projít do parku. Je tam hezky.“

Ville se rozzářil. „Tam jsem právě mířil. Jasně, že ti pomůžu.“ Odměřil z hromady prostěradel polovinu a přisunul ji k sobě. Od sestry si vyžádal druhé razítko a začal stíhat společníci.

„Co to bylo za ránu?“ zeptala se Piltti.

„Viberg rozbil televizi.“

„Rozbil?“ podivilo se děvče. „Proč?“

„Nevím, je nějaký podrážděný.“

Piltti zakroutila hlavou a mlčky pokračovala v práci. Ville ji napodobil. I on mlčel, byl zvyklý jen odpovídat.

Nikdo z nich by neřekl, že hromada prostěradel vydá na celou hodinu. Konečně se dobrali jejího dna. Ville se nemohl dočkat kýžené procházky, přesto mu vychování nedalo a cestou se zastavil na sesterně.

„Sestřičko, máme hotovo,“ oznámil prostě.

„Můžu ta prostěradla někam odnést?“

„No,“ zaváhala oslovená, „kdybyste byl tak hodný, tak k popelnici.“

Procházky se pracanti dobrali, moc jí ale nedali. Zasedli na první míjenou lavičku. Seděli vedle sebe, laskali společnou přítomnost a upřímné ticho. Ville si v zamyšlení ani nevšiml, že si Piltti prohlíží jeho tvář.

„Kde jsi?“ zeptala se a nesměle položila svou dlaň na chlapcovu.

Hoch vybědl ze snů a zrozpačitěl. „Tady,“ odpověděl a usmál se.

„Kde ses toulal?“

Villemu trvalo, než se odvážil dětinské odpovědi. „V Pohjole.“

„V říši temnoty?“

„Myslím, že není tak temná. Nemůže být...“

„Vždyť se ani neví, kde je.“

„Já to vím.“

„Kde teda?“

Přestárlé chlapcovy oči nadepsaly úsměv beze zítřka. „Blízko. Strašně blízko.“

Piltti se na Villeho mile usmála. Ale jinak než dříve. Byl to úsměv čtrnáctileté dívky na svého tříletého brášku. „Ty můj blázínku.“

V hochově zraku se zajiskřilo a z ucha jehly spřádající dětské sny se vyvlekla nit. Ten poletující okolo byl mnohem třpytivější. Bylo v něm to slovo, slovo nad jiné – *můj*.

Když se vrátili na oddělení, chodba – hlavní tepna psychiatrie – čpěla pustotou.

Byla prázdná, prázdnější než jindy. Chyběl zde lidský duch. Jen u pánských záchodů klečela uklízečka a ze studené podlahy stírala čerstvou krev.

„Proboha!“ vykřikla Piltti. „Co se tu stalo?“

„Ále!“ vzdychla uklízečka, aniž by odhlédla od hadru. „Nějaký Viberg, fiknul si žíly.“ Látka nasála další krev, ženě křuplo v kloubech a zmocnil se jí hněv. „Zase přesčas! A nikdo mi to neproplatí!“

*Úzkost už nabírá cval
popustím opratě
zastavím sval
a stále zrychluje
až splašena řítí se ze skály
ve volný pád
Já, ač nejsem ospalý
chce se mi spát
a spát
jen spát...*

14. květen 1999 – PÁTEK

U snídaně se po tradiční hádance *Co to mělo být?* točila beseda výhradně kolem nešťastné včerejší události.

„Tohle nechápu,“ nadhodil Ville Kustovi. „Říznout se kvůli pár gólům.“

Oslovený polknul nerozžvýkatelné sousto. „Houby gólům! Ten Jokinen mu odvedl ženu i s děckama.“

Chlapcovy zornice opustily jídlo a přísály se na Kustovy rty. „Tys to věděl?“

Kolega přikývl a nožem odkrojil kus sýra.

„Ještě že to přežil,“ vzdychl Ville.

„Jo, je na JIPce, za tři čtyři dny ho máme zpátky. A mimochodem, včera jsme to vyhráli. V neděli hrajeme finále proti Čechům a prý nám dají novou televizi.“

„Slyšel jsem,“ odpověděl hoch suše. Kustovo nadšení v jeho hlase zcela scházelo.

Na hokej měl dnes pomýšlení málokdo. Snad i Kustaa se jen bránil.

Poledne přineslo Villemu milé překvapení. Jeho strůjkyní byla Piltti, přišla za chlap-

cem přímo na pokoj. Pootevřela dveře a nesměle nakoukla dovnitř. „Můžu?“ zeptala se, když viděla, že je hoch sám. Než odpověděl, seděla dívka vedle něj. Hostitel odložil oblíbenou knihu, děvče sotva stačilo přečíst název.

„Vyprávěj mi o té své Pohjole, a vůbec Kalevale,“ zaprosila Piltti a natáhla se na postel. Ležela na břiše a nohama pokopávala ve vzduchu. „Já jí moc nepřečetla.“

„Vážně tě to zajímá?“ vysoukal ze sebe rozpačitý Ville.

Uvolněné mlčení poodemklo dětské srdce. Chlapec se rozpovídal o zrození letitého bohatýra Väinämöinena, mladičké Aino, jež se před sňatkem se starcem raději vydala vlnám, o skřítku Sampsovi – který osel celou Kalevovu zemi zlatavým klasem, o přelétavém Lemminkäinenovi a jeho ženě Kylliki, o kováři Ilmarinenovi – tvůrci čarovného mlýnku Sampa, o tajemné Pohjole – mrakotemné zemi kdesi na dalekém severu, o její zlé vládce Louhi a mnoha dalších mýtických bytostech, jejichž domo-

vinu Piltti nehledala v karelských zpěvech, ale v člověku před sebou.

Vyprávění přerušilo až dívčino pohlazení. „Přála bych si sedět vedle tebe při mši.“

Villeho opustili skřítci a posedla touha. Odpověděl ale pouze úsměvem.

Rozpínavá nuda, otráveně zívající do všech světových stran, vytrvale svolávala pacienty k večerním zprávám. Světe, div se, přivábila i Villeho – tak velká nuda to dnes odpoledne byla! A sváteční divák, jak mu tady říkali, nelitoval.

Hned první upoutávka lákala krvemilné obecenstvo ke světové senzaci: neznámý anarchista napadl během misijní cesty papeže. Hoch zbystřil. Napjatě očekával podrobnosti a zejména informace o zdravotním stavu hlavy „své“ církve. Nicméně...

Žurnalistka započala výčet zpráv dechberoucím zdražením mléka. Následovalo zdražení másla, krátké intermezzo v podobě dvou mordů v Helsinkách, jakási vládní aféra a pak už samé nehody a zemětřesení v Latinské Americe. Svatý otec pořád nic.

Nemoc Villeho naučila trpělivosti, když se však obrazovkou mihl i stepující šimpanz, byla nervozita v jeho tváři čitelná až z Říma. Moderátorka se nadechovala k poslední zprávě: „A nakonec je tady jako vždy náš *čipera večera*,“ řekla s rutinou, rozměry konkurující nadání vzpomenutého zvířete.

Chlapcův důvtip skočil po záchranné brzdě. „No to snad ne!“

Ale ano! Byl to „jasný palec dolů“.

15. květen 1999 – SOBOTA

Procitnutí zasáhlo Villeho novým trápením. Jen co poustoupily bolesti duše, vysunuly drápky bolesti těla. Zaryly je do krku. Hoch nemohl ani polykat, snídani proto moc nedal. Svěřil se sestře a ta jej poslala na krční.

Chvíli trvalo, než oddělení našel. Zdlouhavé bloudění ale bohatě vyvážila prázdná čekárna.

Sestra zřejmě zaslechla kroky a vyhlédla z ordinace. Pohledná tmavovláska přemě-

řila chlapce laskavým pohledem a nasměrovala jej do vyšetřovny.

Byla to malá, typicky nemocniční špe-luňka, oproti psychologické stroze vybavená a bez květin. Zato s velkým stolem a neosobním křeslem pro pacienty. Silné bílé světlo ostře kontrastovalo s potemnělou šedí za oknem. Ville nesměle přistoupil k lékařce a pozdravil.

Kostnatá šedesátnice neodpověděla a gestem navedla hosta do křesla. Chvíli procházela papíry na stole a bavila se se sestrou. Monotónní hrubý hlas napovídal nedostatku empatie. Poté přistoupila k Villemu. „Co vás trápí?“ zeptala se přísně.

„Bolí mě v krku,“ odvětil hoch.

„Jak dlouho?“

„Od rána.“

Krčářka sáhla po dřevěné špachtli a naklonila se k vyděšené tváři. „Otevřete ústa a vyplázněte jazyk!“

Ville disciplinovaně uposlechl.

Lékařka zabořila špachtli hluboko do krku, až se pacient začal dávit, a pozorně studovala nazelenalý povlak jazyka. Ho-

chovy reflexy se cizácké návštěvě opakovaně vzpíraly, ta naštěstí neměla dlouhého trvání. „V pořádku,“ řekla doktorka a vytáhla špachtli ven. Pak uchopila jiný nástroj. I s ním zamířila do chlapcova krku. „Ještě chvíli vydržte, udělám vám výtěr.“ Villeho znovu natáhlo. „Hotovo,“ řekla žena a podala potřísněný nástroj sestře. „Pošlete vzorek do laborky!“

Dívka ztuhla. „To byl vzorek pana Niemiho.“

Ted' ztuhla i doktorka. Zažonglovala zornicemi, chvíli přemýšlela a nakonec bohorovně poslala chlapce zpět na oddělení s poznámkou, ať si zítra přijde pro výsledky.

Po návratu z oběda vyhledala Villeho sestra Alma. „Pane Mattonene! Já na vás ráno úplně zapomněla. Musím vás zvážit.“

Hoch nekladl odpor a ženu následoval. Cestou zodpovídal moře otázek typu: *Chutnalo vám?, Snědl jste i polévku?* či *Kolikrát jste si přidal?*

Nic platné, ani dvojitý příděl brambor nevykázal kýženou kalorickou hodnotu. Sestra se nad ciferníkem zatížené váhy zle zakabonila. „Nedáte si aspoň zákusek?“ Bezradnost vyšlápla přidušenou nadějí a...

„Ne, děkuju.“

...plivla na ni. „Ani půlku?“

Villem trhlo. „A tak, *půlku* si dám.“

Žena neřekla nic. Nepřátelským zrakem porovнала naměřený údaj se svým a po krátkém přešlapování dospěla k radikální změně strategie. Z konzervativní „musí přibrat“ k revoluční „musím shodit“.

Po návratu oběda, respektive hodinu nato, čekala hocha příjemnější chvílka. Návštěva. Konečně! Tak dlouho maminku neviděl. Ale přišla zase sama.

„Nezlob se, Vilku, Maija uklouzla a rozbila si hlavu o topení,“ omlouvala dceru.

Villeho zahřálo domácké oslovení, které tady neslýchá, ale mámině slovům nevěřil. „Uklouzla?“

Matka sklopila zrak a pokývla. „Ani nevíš, jak ráda tě vidím. Úplně jsi od posled-

ně ožil. Chtěla jsem přijet dřív, ale okolnosti mi to nedovolily.“

Okolnosti znal Ville velmi dobře, tytéž okolnosti rozbily sestře hlavu. „Chybíte mi, ty a Maija.“

„Však budeš brzy doma a pořádně to oslavíme. Koupím brambůrky a dáme si víno!“

„To bude fajn.“

Povídali si dlouho. Prošli se po areálu nemocnice a řekli si mnoho nového. Ale to podstatné nevyslovil ani jeden. Snad se řešení báli, snad se báli samotného původce zla, snad už se báli sami sebe. Teď ale byli spolu, a to bylo důležité.

16. květen 1999 – NEDĚLE

Ranní program měl dán Ville ze včerejška. Nelíbil se mu, protože jej nutil zmeškat bohoslužbu po boku Piltti a taky setkání s otcem Oskarim, ale poddal se povinnosti. Posnídal, spolykal prášky a odhodlaně, poháněn škrábavou bolestí, vyrazil na krční. Cestu už znal. Posadil se v čekárně a vyčkával příchodu sestry.

Lékařka, vědoma si své včerejší chyby, dnes působila o poznání lidštěji. „Posad'te se,“ vyzvala pacienta. „Můžete i ke stolu.“

Ville uvolněným krokem minul obávané křeslo a polichoceně usedl na protekční židli. Jeho pohyby nepůsobily strnule jako včera. Zbaven strachu z vyšetření, pudil jej dokonce jakýsi apel k hovornosti. „Jak jsem obstál, paní doktorko?“

Paní doktorka tak hovorná nebyla. „Martto!“ křikla na sestru a ohlédla se do sesterny. „Vzorek Niemi–Mattonen!“

Z vedlejší místnosti se ozvalo tlumené uchichtnutí. „Už ho nesu!“ Slečna v bílo-modrém, tvář skloněnu k zemi, podala papír s výsledky své nadřízené.

„Ještě jsem to neviděla,“ omlouvala se lékařka a sinale pohlédla mezi řádky. Ville by přísahal, že zaslechl šeptaný dovětek: „Neměla jsem na to nervy.“ Ženské oči zbrkle prolétly zprávou a napětí v tváři opadlo. „Je to dobré,“ těšila více sebe než pacienta. „Je to jen nachlazení, ale prášky vám dám. Za tři dny to přejde.“

Na domovské oddělení se Ville vracel kolem auly. Chtěl stihnout alespoň konec mše, ale neuspěl. Přes dveře zaslechl jen „Amen“ otce Oskariho a ženské „Aleluja!“ U toho si ovšem nebyl jist, zda nedoznívá z krčního. Jednu kratochvíli zmeškal, druhá na něj skálopevně čekala.

Finále. Zápas s Čechy nebyl tak kořeněný jako tradiční bitky se Švédy, punc boje o světové zlato opepřil ale i jej. Účast v jídelně byla opět hojná. Na chvíli přisedla dokonce sestra Alma, žena fotbalisty. Vyslechla několik nadávek na hráče soupeře a zase se odporoučela. Právě v okamžiku, kdy se před odkrytou českou brankou dokutálel puk ke zcela volnému Jokinenovi, ten byl ale nečekanou šancí natolik zaschočen, že minul.

Další dění na ledě nabídlo spíše přehlídku defenzivních taktik než útočné hody a nakonec po bezmála tříhodinovém boji také zklamání. Český útočník Hlaváč obešel v prodloužení dva finské beky a nadva-

krát překonal i brankáře. Ale nebýt promarněné tutovky Jokinena...

Při návratu Villeho s Kustou z večere už byla nástěnka opět plná. Samá pohrůžka, sám Jokinen. Vrátila se i pozměněná Albertova cedulka: „Kdo ho sejme, Viberg mu koupí auto“, tentokrát podepsaná množstvím pacientů a jedním sázejícím lékařem. Nezvykle posmutnělý Kustaa se zastavil a krátce se do čerstvých příspěvků začetl. Pak chytil Villeho kolem ramen. „Viberg by měl radost,“ prohodil odevzdaně. „Pojď! Zase jsme byli příliš blízko.“

17. květen 1999 – PONDĚLÍ

Dnešního rána se událo něco podivného. Kolem jídelníčku se srotil neobvyklý hlouček. Kdosi, snad ze zvědavosti, nakoukl na jídelní menu a dočetl se, že k obědu se chystá cordon bleu. Propadl panice a počal svolávat lid. Netrvalo dlouho a lid zahrnoval veškeré pacienty včetně jedné zvědavé sestry. Ve vzduchu se vznášel nevyřčený dotaz: *Je to náryp?* Sestry sice dav rozhá-

něly zápornou odpovědí, nicméně negovat podezření musel nakonec sám kuchař, jenž všechny uklidnil, že jde o maso.

A nebylo to jediné překvapení. Pan Miika šel domů a jeho místo zaujal jiný starý muž. Dědek za dědka, řeklo by se. Ale kdepak! Není dědek jako dědek! To se ale mělo ukázat až večer.

Kustaa ulehl do postele hned po večeři, Ville jako obvykle trochu přetáhl – sestra posezení s Piltti a paní Holmovou tiše tolerovala. Potom ale dočetl noviny děda, zhasnul světlo a přišlo to. Chrápání, jaké vyluzoval jeho snad až trávicí trakt, znemožňovalo spánek – jak se brzy ukázalo – nejen spolubydlícím.

„To je, chlapče, v hajzlu!“ vyhodnotil perspektivu Kustaa. Když dědek nepřestával, začal k němu promlouvat: „Jde ti to skvěle!“ dráždil, ačkoli děda spokojeně spal. „Nešlo by ještě přidat?“

„Bože, ne!“ ozvalo se zaúpění zpoza stěny.

Ville neříkal nic. Chvíli poslouchal marný Kustův odboj, pak vstal a odešel na sesteranu. „Sestřičko, nedala byste mi něco na spaní?“

„To jde od vás?“ zeptala se žena a se soucitným výrazem podala chlapci tabletku.

Při návratu na pokoj minul hocha kolega. I on dostal svůj přiděl. Pokoj číslo dva byl odbaven.

Uplynulo sotva pět minut a o svůj přiděl se přihlásily i jednička a trojka. Následovaly čtyřka, pětka... Do půl hodiny byly zásoby hypnotik vyčerpány. Poslední pilulku schraňovala sestra pro sebe. S vidinou dlouhé noční směny a slovy: „Pro jednou mi nikdo hlavu neutrhne“ slupla uklidňovák i ona.

18. květen 1999 – ÚTERÝ

Kustova předpověď Vibergova návratu byla obdivuhodně přesná. Ano, brankář Kirkkonummi byl zpátky. V doprovodu sestry, pravé zápěstí ovázáno pásem gázy, byl odveden na pokoj se zvýšeným dohle-

dem. Dostával silnější prášky, ale volnost pohybu mu odňata nebyla. Vypadal povadleji než dříve, hovorů s Kustou a Villem se přesto nestranil. Litoval svého činu, nazýval jej zkratem. Bavil se o dětech, o hokeji, ostražitě o budoucnosti. Jediné slovo zůstávalo tabu: Jokinen.

Zesláblé plíce, vůlí přivykající obnově své funkce, obměkčily i nasávaný vzduch. Skličující jitřní mlha, zpravidla prostá soucitu, pozvedla svůj plášť a do oken lazaretu duší propustila světelné pohlazení. Kustaa neváhal – život jej naučil brát, dokud je mu dáváno. Vyzvedl Villeho a oba vyrazili na procházku do parku. Kapesníkem otřeli rosou navlhlou lavičku a posadili se u jezírka.

Chvíli seděli mlčky, jen vychutnávali hřejivé paprsky, tolik hojící rány neviditelného nepřítele. Zakrátko ale klid ustal. Kustaa se začal ohánět rukou. „Proč tu furt musí být ty bestie?“ nadával na komáry. „Vždyť už jsem tím jejich jedem tak nasátý, že jim musím smrdět jako jeden z nich.“

Pak pohlédl na kolegu. „Jak to, že na tebe nejdou?“

„To odmalička,“ odvětil Ville.

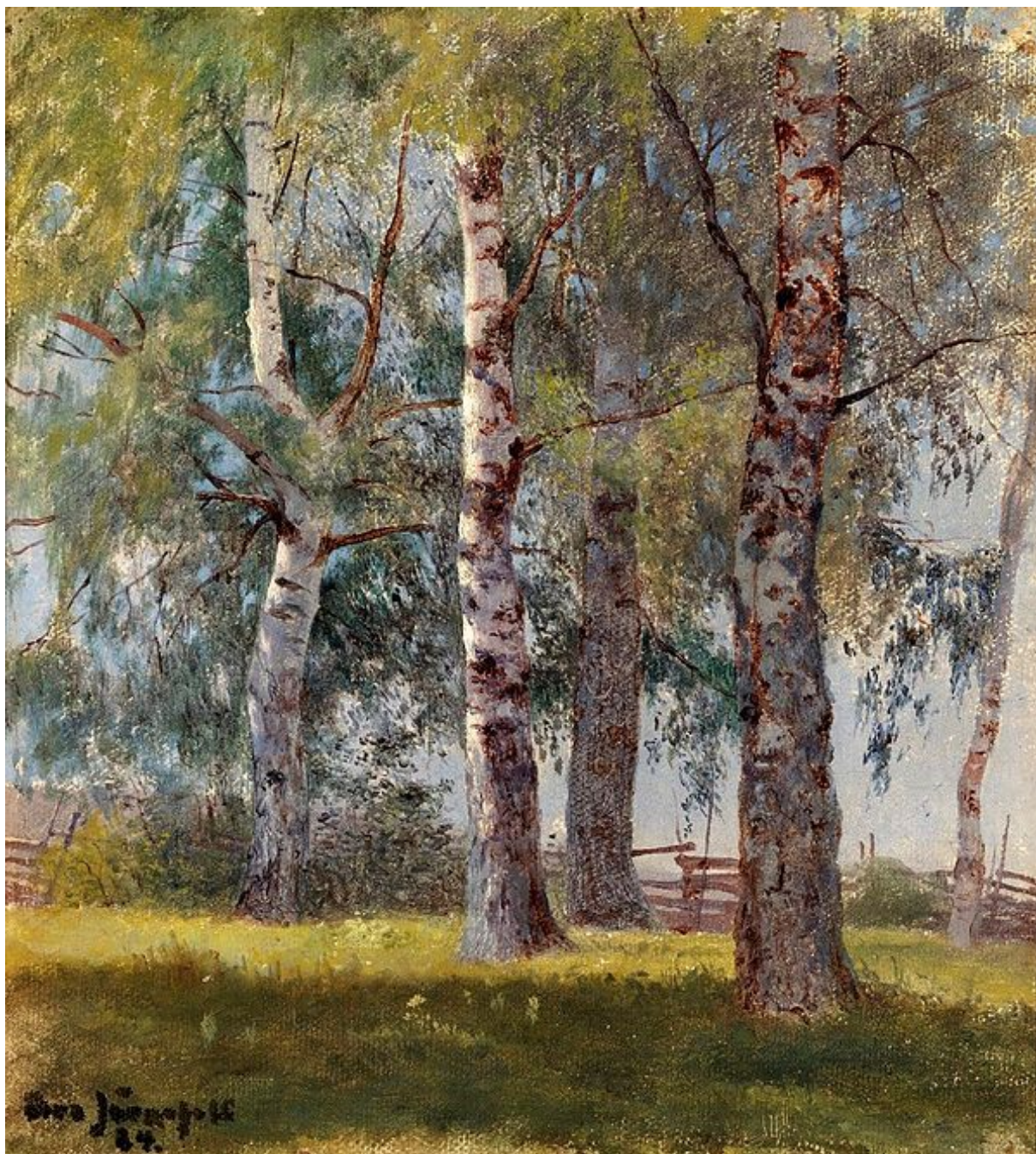
„Nebudeš mít náhodou cestu kolem lékárny?“

Hoch se do lékárny nechystal, ale bylo pro něj snadnější tam dojít než říci *ne*. „Zajdu tam. Co potřebuješ?“

„Co asi? Něco proti těm potvorám.“ Muž máchal rukama stále intenzivněji.

Ville odešel. Vrátil se po deseti minutách. „Už to nesu!“ chlubil se z dálky a jeho pravice naprázdno švihla plastikovou plácačkou.

„Bože!“ vzdychl Kustaa, pochopiv, že pomůcka tělocvik nezmírní, nýbrž hmyz zdravě vybudí. „Já chtěl mast nebo repellent, ne tohle! Tím je akorát naseru!“ Odevzdaně uchopil nástroj, třikrát jím demonstrativně prohrábl černý hmyzí mrak a v jeho doprovodu zamířil do lékárny sám.

Kustaa byl pryč, komáři s ním, a Ville osiřel. Chvilková osamělost mu nevadila. Když se jí nasytil, zvedl se k odchodu.

Přesně v tom okamžiku se za jeho zády ozval známý dívčí hlas: „Odcházíš?“

Chlapec se rozpačitě ohlédl. „Ne, naopak!“ zajásal, když spatřil Piltti. „Přisedneš si?“

„Ráda. Je pěkně, že?“ Děvče se posadilo těsně k Villemu. „Tady k jezírku často nechodím, jsou tu komáři.“ Chvíli se odmlčelo a letmo rozhlédlo. „Zajímavé, že teď ne.“

„Jsou v lékárně,“ zasmál se škodolibě hoch při myšlence na Kustu.

„V lékárně? Komáři?“ Piltti se mile usmála. „Víš, že jsi zvláštní?“

„Zvláštní?“ zopakoval Ville. „Kustaa před chvilkou říkal, že jsem blbec.“ Chlapcovu tvář znovu ozdobil smích. „Nepotřebuješ do lékárny?“

„Co máš s tou lékárnou? A proč se pořád směješ?“

Než stačil hoch odpovědět, vrátil se Kustaa. Opřel se o lavičku a pozdravil Piltti.

„Tak co, pořídils? Sehnals něco?“ zeptal se Ville.

„Nesehnal, ale pořídil. Šikovní holčina, ta lékárnice.“

„Líbí se vám?“ vmísila se do hovoru Piltti.

„To ani ne,“ usmál se Kustaa, „ale komárům ano. Tak se mějte, vy hrdličky, já už si jezírka užil dost.“

I dnešní mši završili Ville s otcem Oskarim přátelským povídáním. Jak jinak než nad zákuskem v nemocničním bufetu.

„Jak se daří?“ zeptal se kněz úvodem.

„Fyzicky líp,“ odpovětil Ville, „ale myšlenky jsou střízlivější a víc bolí.“

„To víš, všechno má svá pro a proti.“

„Já vím,“ uznal hoch a na okamžik zrozpáčitěl. Pak se rozpomněl na nedávné chvíle. „Víš, jak jsi při kázání řekl, že člověk je tu patnáct miliónů let?“ Otec přikývl. „Jsi asi první kněz, který jednou větou popřel Starý zákon!“

„To mi jen tak uklouzlo,“ zasmál se Oskari. „Tři bludy na jedno kázání se tolerují.“ Lžičkou odkrojil kus větrníku a církev přibrala dalších pár deka. „Vidím, že dáváš pozor.“

„To víš, my magoři se chytáme každého slovíčka.“

„Magoři? Já sem chodím už dlouho a ve vás z psychiatrie nevidím agresivní blázny, spíš oběti. Smutné je, že vaše děti budou vašimi oběťmi.“

Ville utichl. Jeho tvář dávala znát souhru myšlenek a emocí. Nakonec souhlasně pokýval hlavou. „Ale to nemůžeme změnit.“

Duchovní pohlédl chlapci přímo do očí, s vlídným úsměvem těch, kteří vědí. „Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům,“ přeříkal alternativu.

Ville opět mlčel. „Otče?“ řekl pak formálně. „Byl jsem bůh.“

Oskari slíznul krém z pochutiny na lžičce. „A jaké to bylo?“

„Byl jsem sám.“

Ostatní zatím měli jiné starosti. Obávali se večera. Na psychiatrickém oddělení panoval strach a nervozita. Nikdo nechtěl znovu zažít to, co včera. Sestry určené pro noční směny po dobu očekávané dědkovy hospitalizace daly hlavy dohromady a vykoumaly plán. Takovou malou lest. Cílem

bylo zabránit dědovi ve spánku, za každou cenu. Vybrána byla nejpohlednější z nich – mladičká sestra Tiia.

Povolaná vystihla chvíli po večeři, kdy v jídelně problémový pacient pročítal noviny a nenuceně se přidružila. „Co vy tady tak sám?“ oslovila dědu takřka mateřsky.

Překvapený muž odhlédl od tisku a z tváře sejmul zvětšovací skla. „Ále,“ prohodil koketně, „kontroluju burzovní zprávy a tak.“ Ve společnosti mladé krásky zaplálo ve stařeckých očích nevybouřené mládí.

„Můžu si přisednout?“ zeptala se Tiia.

„Jistě,“ odvětil rázně děda a odsunul ženu sousední židli.

„Jak se vám daří? Co žena, co děti, co vnoučata, co krevní tlak?“ Sestru samozřejmě zajímalo hlavně to poslední.

Děda ale otázky zodpovídal popořadě, a to mezi ně ještě vklínil chatu a zahrádku. Úroda byla hojná, vnoučat dvanáct a monolog sám o sobě ušetřil pacientům hodinku spánku. Po opakovaném dotazu do-

šlo konečně i na tlak krve. „Ten mám nízký,“ prohodil děda kýženou odpověď.

„Zaplať Pánbůh!“ vzdychla sestra. „To si se mnou určitě dáte kafičko, že jo?“

Muž začal kývat hlavou, že neusne, ale nakonec jej žena umluvila.

Povídali si dlouho – zavzpomínali na občanskou válku osmnáctého roku, probrali dnešní mládež, kam ten svět spěje a výhodnou koupi rodinné hrobky – a dědovi ani nepřišlo, že vypili i druhou kávu.

Když si to uvědomil, zažertoval: „Po tomhle teda dlouho neusnu.“

Sestra zvažněla. „Jak asi dlouho?“

„Do půlnoci určitě,“ zaburácel kmet a rozesmál se.

Ve smíchu zanikl hořký sestřin povzdech: „To je málo, šichta končí v šest.“ Kalkulace vracela ženu zpět do boje. „Dáme ještě jedno, co?“ nadhodila. „S vámi se tak dobře vykládá.“

Dědkovu ješitnost začínala přemáhat racionalita. „Už radši ne, to bych neustál.“

Vnadná mladice se zatvářila, jako by líčila na třicetiletého krasavce. „Co to poví-

dáte, takový junák jako vy že nezvládne třetí kafe?“

„Tak ještě jednu!“ poručil rázně děda, ego vystřeleno k oblakům.

Třetí káva padla, pacienti už tři hodiny spokojeně spali a obětovaná sestra s uvolněním ukončila rozhovor. Doprovodila pacienta na lůžko a sama – vybuzená týdenní dávkou kofeinu – zapadla na sesternu.

Tu noc přišel pro prášek na spaní jediný pacient. Děda.

A výsledek akce? Tři noci stařík nespál, tudíž tři noci pacienti spali, a sestra Tiia si prohodila směny – vzala si šest nočních v řadě. A dědek vyhrožoval „procházkou historií“.

19. květen 1999 – STŘEDA

Pacienti se trousili ze snídaně, roztřesená sestra Tiia pelášila k domovu, její kolegyně odměřovaly léky a celé oddělení čpělo nekonečným očekáváním oběda. Ne pro jeho chuť – kuchař přes opakované Laukkovy provokace ne a ne složit mandát – ale byl

to nejbližší záchytný bod nehybného dopoledne. Zdálo by se.

Společné prostory se vyčistily a pokoje zaplnily. Do prázdné chodby vyrazil primář. Ve dveřích ještě vesele špásoval se sestřičkou. Špás i veselí jej přešly, jakmile na druhém konci chodby spatřil sestru Almu přivádějící nového pacienta, respektive starého recidivistu. „Proboha! Walteri JOKINEN!“ přežvýkal pacientovo jméno. Mysl reagovala bodově: *Jokinen na oddělení – Viberg na oddělení – vražda na oddělení – já z oddělení – nižší plat!* „Toho ne, sestři! Toho ne!“ křičel na ženu přes celou chodbu.

Oslovená nerozuměla. „Proč ne? A kam s ním teda?“

„To je fuk! Zavřete ho třeba na urologii!“ Primář stíral z čela studený pot a různými kroky pílil vpřed. „Sem nesmí!“

Disciplína a slepá poslušnost jsou jistě klady vojáka, u sestry Almy šlo ale v dané situaci spíše o defekt.

Protivně strnulý čas odkrojil několik okoralých hodin a Ville na posteli odfrkoval po

náročném obědě. Příjemnou dřímotu přerušila sestra. „Spočíváte?“ zeptala se přátelsky. „Mám pro vás takový dotazníček, vyplňují ho všichni po třech týdnech pobytu. Nebojte se, není to nic těžkého, jen provozní otázky,“ řekla, podala chlapci potišťený dvojlist a odešla.

Ville papír bleskově prolétl, uchopil tužku a pustil se do díla. Četl otázku za otázkou a polohlasně přeříkával zapisované odpovědi.

Jste spokojen s kvalitou lékařské péče, která je vám poskytována?

„Ano,“ napsal.

Jak byste ohodnotil kvalitu komunikace se svými ošetřujícími lékaři?

„Docela dobrá.“

Jste spokojen s péčí sester?

„Ano.“

Jak byste oznámkoval kvalitu stravy?

Villeho tváři probleskl výraz zadostiučinění. „Nedostatečná.“

Jste spokojen s dostupností médií na oddělení?

„Vcelku ano.“

Jste spokojen s čistotou sprch?

„Nevím, nebyl jsem tam.“

Podobných otázek byl bezpočet a trvalo notnou chvíli, než se jimi Ville prokousal. Konečně louskal poslední:

Doporučil byste naše zařízení svým přátelům?

Hoch se usmál a tužka v jeho ruce zachvěla rošťárnou. „Ano, blázinec bych doporučil většině svých přátel,“ zakončil dotazník a odnesl jej sestře. Pak si znovu lehnul na postel a znuděně snímkoval protější stěnu.

Při večeři Villeho zaskočila Pilttina absence. Ne, že by po ní výrazně koukal, ale všiml si vždy. Po jídle se dozvěděl, že dostala záchvat a sestra ji odvedla na pokoj. S kartami to dnes vypadalo bledě. Hoch tak vzal po čase zavděk i zprávami. Jídelna byla plná, ale zprávy plané. Samá politika a zdravování.

„Dejte tam trojku!“ zaburácel do ticha Antti Laukka. „Jsou akčnější.“

Jeden z diváků autoritativní hlas uposlechl a kanál přepnul. Naladěný bulvár polospící hlediště doslova profackoval. „Nehoda je na dispečinku ohlášena ve třináct hodin a pět minut,“ hřímal nadšený reportér, stojící s mikrofonem nad srolovaným automobilem kdesi u dálnice. „Třináct nula osm je na místě náš štáb. Na našich záběrech vidíte, jak se posádka marně pokouší vyprostit z vozidla. Třináct patnáct přijíždí sanitka a hasiči. Ženu lékaři s lehčími zraněními převážejí do helsinské nemocnice, muži již pomoci nedokázali. Pro MTV3 Aarre Lundin.“ Terénního reportéra vystřídala uvaděčka ve studiu. „Já ještě dodám, že předchozí záběry byly drastické a nebyly vhodné pro děti.“

Villemu příděl novinek stačil. Zvedl se a s nehybnou tváří opustil místnost. Krok byl jistější, ale oči blikaly stejně matně jako při přijetí.

Posadil se na postel a zasažená psychika bolestně připomněla vážnost svých zranění. Zrak chvíli tápal po světlejších bodech temné místnosti, ale prosakující paprsky

venkovních lamp k duši nedosáhly. Během tří minut utonulo tři týdny resuscitované nitro v bahnitě minulosti. Bezvládná naděje poklesla k samému dnu, aniž by vytrčila ruku. To už nebylo porušené příměří, to byl pach míru.

*Opuštěné oči pustily cíl
nánosy kalu vydaly nevidomé dítě
a přiblížil se mír.*

20. květen 1999 – ČTVRTEK

Úlevu rozptýlené mysli přinesl až milosrdný spánek, přestože se příchodu dlouho zdráhal. Rozbřesk bílý prapor nesvěsil, ale popustil jej na půl žerdi. Ville dnes potřeboval jediné. Klid. Kdyby jej neměl, hrozil únik. Vstát jej donutila až sestra.

Líně se šinul chodbou – ne za jiným účelem než splnění povinné prezentace při ranním jídle. Okolí začínal vnímat teprve cestou zpět. Všiml si posmutnělé Piltti a nového papíru na nástěnce. Aby skryl před bystrými sestrami bezmoc, vděčně se k němu uchýlil. Jeho obsah nezkoumal, pouze čekal, až se vytratí ostražité zraky. Následně se odšoural na pokoj, lehnul si, otevřel milovanou Kalevalu a nechal verše hojit tolikrát zasaženou duši.

K obědu se dnes osazenstvo scházelo s nezvyklou úctou, ba respektem. Bálo se, s jakými doprovodnými efekty se bude rozcházet. Ano, byla čočka. Jak podotkla sestra Eli, v zdravém těle zdravý vzduch, vše ostatní musí ven.

Byl to boj lidské vůle s přírodou a kupodivu vítězila vůle. Mnoho ale pro jistotu nikdo nepozřel. Ne že by v případě „škobrtnutí“ stihla nebožáka vášnivá odezva – stále se pohybujeme v prostředí inteligentních lidí –, obavy ale panovaly z přítomnosti vulgárního Anttiho Laukky. Ten už od pohledu na jakékoliv škobrtnutí vysloveně čekal. Kdekdo pochyboval, že se dnes přišel do jídelny najíst. A kdekdo měl pravdu.

Chudák paní Sundová při vstávání přírodní síle neodolala. A síla to byla! K překvapení všech Laukka mlčel. Nešťastná paní ale také vypila plnou sklenici vody a jen co se postavila, slabě řihla.

Predátor vycítil svou chvíli a naoko ztěžka vstal. „No,“ prohodil otráveně, „ještě něco umíme?“

Paní Sundová znachověla a rychlým krokem opustila sál. Její přítomnost ale byla cítit ještě dlouho.

Sprosták Laukka vrátil netknutý pokrm, načež všem dokázal, že on jej nepotřebuje.

Jemu stačí zkušenost a – tvrdili mnozí – trénink.

Už při příchodu na noční směnu sklízela sestra Tiia uznané pohledy pacientů, bez rozdílu pohlaví, politické orientace či diagnózy. Dříve byla oceňována výhradně muži, pro své tělesné vnady. Obětavost, se kterou bránila veřejný spánek, ale obměkčila i ženy. Ty tam byly pocity nežádoucí konkurence.

Děda tušil zájem a věřil, že dívka zkušenost a perspektivu. Nadále četl burzovní zprávy, ale začal se holit, obden si čistil zuby a radostně kafoval. Ubohé děvče, jak je z prsaté potvory přejmenovaly vděčné dámy nad čtyřicet, usedalo k nočním rozhovorům z čiré povinnosti. Vlášná obličejová pleť přesto na okamžik nepovolila napínaný úsměv. Žena byla trpělivá. Znala historii své vlasti jen povšechně, ale věděla, že po bouřích dvou válek byly dějiny milosrdně klidné. A toliko si pamatovala z posledního úsvitu, že jeden mír už zazněl. Ještě aby si to pamatoval děda!

Pamatoval. „Víte, jak nám říkal Němec?“ nakusoval po několika zdvořilostních frázích druhou válku. „Hrdinové svobody! A víte, jak Brit?“

Sestřička pokrčila rameny.

„Ochránci demokracie!“ kasal se svůdce. „A víš, jak Francouz?“

Nad odpověďmi ani zkušeně podsunutým tykáním žena nepřemýšlela, ale cosi ji nutkalo k výčtu evropských velmocí.

„Odpůrci tyranie! A víš, jak Rus?“ Děda se rozkašlal. „Svině zrzavý!“ rozesmál se. „To byl nepřítel, víš?“

Tiia mlčela, ale dějiny nedějiny začínala s nepřítelem cítit. Ač dosud poslední, o téhle válce mnoho nevěděla. Ze školy si pamatovala pouze tolik, že se Finsko spojilo s Německem a společně napadly Sovětský svaz. Ten ale zvítězil a donutil Finy vytlačit Němce ze svého území. Jasné, věcné, racionální. Ale k zamyšlení?

Veteránovo vyprávění bylo konkrétnější. Uvozovala je věta: „Zachránil nás Němec“ a završila jitřivá poznámka: „Hnali

jsme Němce sviňským krokem!“ Tohle bylo k zamyšlení!

Však taky Tiiu napadlo: „To by měla slyšet psycholožka, vrátila by diplom. Možná i občanku.“ To už byla veselejší. Nevěděla, z čeho se radovat víc. Z toho, že je za pět minut šest, nebo z pokroku přednášky k Marttimu Ahtisaarimu, současnému prezidentu.

Dilema děda rozetnul nostalgickým povzdechem. „Jé, to jsme si zavzpomínali!“ Pak lišácky mrkl na Tiiu. „Zítra tě, děvče, zasvětím do tajů vysokých čísel,“ řekl otcovsky a dlaní přisunul burzovní plátek.

Žena byla zralá změnit dveře. Vzala si zdravotní dovolenou a příští noc ji nahradila sestra Alma. A děda ztratil o vysoká čísla zájem.

21. květen 1999 – PÁTEK

Villeho stav se stabilizoval a znovu, ač zvo-
lna, začínal lepší. Mohla za to myšlenka
na Piltti. Zvon klukovského srdce ale napl-
no rozhoupal někdo jiný.

Laukka. Zamiloval se! Ranní příjem – pohledná pětatřicátnice Viina – zasáhla hrud' otrlého sprostáka jediným pohledem. Bohužel – nebo možná bohudík – neměli tito dva mnoho společného, v koníčcích se zcela mýjeli. Žena byla vzdělaná, poetická a tichá. Laukku popisovat netřeba.

Ale zkusil to. Náhodou zastihl Viinu v křesle na chodbě. Byla sama, nesvá z cizího prostředí, a četla knihu, snad sbírku básní.

Laukka využil příhodnou chvíli a přidružil se. Zahlédl jej kolemjdoucí kolega, dovtípil se a spěchal sdělit novinku ostatním. Tamtamy fungovaly spolehlivě. Do tří minut se shluklo celé oddělení kolem blízké nástěnky. Nikdo ani nehlesl, z Laukova dvoření nechtěl přeslechnout jediné slůvko.

Nápadník davu nedbal, nenechal se rozhodit a hned první větou prudce zaútočil na ženinu inteligenci: „Brej den, madam! Můžu přisednout? Jdu z venku, zmrzlý jak hovno...”

Hlouček zapomněl na deprese i chladnou severskou krev a spontánně se rozchichotal.

Laukka pokračoval: „a koukám, co tu sedí za kost! Říkám si: *Posedíš, pokecáš, třeba si i vrzneš...*“

Hlouček vyprskl. „Proboha, nemáte někdo diktafon?“ zaúpěl kdosi, zalykaje se smíchem.

Rádobyprítel pohlédl na ženinu knihu, již zřejmě nemínila pro tu chvíli odložit. „Co to máte?“

„Poezii.“

„To jako básničky, jo?“ Laukka se zamyslel nad další strategií. „To já rád, jsem taky to, no... romantik. Mám rád hlavně mi-lo-vá-ní...“ To slovo nešlo muži z huby, „na pláži. Jak říkají Němci, sex on the bitch.“

Viinu nápadníková jazyková vybavenost neohromila. „Asi myslíte sex on the beach. A neříkají to Němci, ale Američani.“

„No já viděl, jak to dělají Němci. On to vlastně ani tak nebyl sex on the beach jako six on the bitch.“

Hlouček explodoval, včetně lékaře, který neodolal a vmísil se – z ryze osobních důvodů.

Tohle už bylo na ženu příliš. Praštila svíranou klasikou dotěru přes hlavu a rázným krokem opustila kolbiště.

„Víc takových Laukků,“ prohodil lékař, „a budu bez místa. Pokud se neožení.“

Odešel i hlavní protagonista a veselí utichlo – oči posluchačů začaly vnímat předkládaný obsah nástěnky, jídelníček.

Odpoledne Ville přečetl několik starých časopisů – v jídelně se jich na stolech povalovaly tucty – a aby předešel nudě, vyrazil na obchůzku parku. Sluníčko zase jednou fasovalo prášky – usmívalo se, aniž by vědělo čemu – a nesoudržné mraky se je neodvažovaly popichovat, neboť užitá léčiva neznaly.

Chlapec krácel zelení po okružním chodníčku. Ruce v kapsách bundy, pohled zabodnut k nohám. Nejdřív jen přemýšlel, pak začal promlouvat sám k sobě. „Už to půjde!“ opakovala odhodlaná ústa a nejistý

hlas sílil. „Už to půjde!“ Autosugesci podpořila pravá ruka, když vylítla z kapsy a zaťatá v pěst prohrábla nehybný vzduch. Hoch si ani nevšiml protijdoucího muže v županu. Málem do něj vrazil.

„Promiň!“ omlouval se nevinný chlapík, který v posledním okamžiku reflexivně ucukl.

„Vy promiňte!“ odpovídal zmatený Ville, zatímco vytržený zrak teprve hledal mužovu tvář.

Ten se nezlobil, měl pochopení. „Nic se nestalo. Ty seš z psychiny, vid’? Hádám podle civilu.“

„A vy?“

„Klidně mi tykej. Já z urologie, jakýsi Jokinen. Ale měl jsem být u vás. Nevím, proč mě šoupli na urošku. Jak ta věda pokročila! S depkami jsem tu popáté, ale prvně mě léčí přes močovod.“

„A pomáhá to?“

„Ale jo, deprese mě přešly. Možná se brzy uvidíme, konečně mě chtěou přeřadit. Prý až vypadne nějaký Viberg.“

„Tak jo,“ odvětil Ville nezaujatě. „Zatím se měj!“

„Ty taky. A drž se!“

Ville se zařadil zpátky do dlažbou vytyčené dráhy a pokračoval ve svém závodě. Sluníčko se nadále smálo, ale možná už vědělo čemu. „Už to půjde!“ pronikalo doko-
la hustou zelení.

22. květen 1999 – SOBOTA

Bylo to tady. Okamžik pravdy – sobotní vážení. Dav se srotil a sestra Alma zpotila. Kolegyně Eli ji slovně uklidňovala, ale zároveň umravňovala. „Almo!“ vztyčila výhružně ukazováček. „Na to svoje: *Budu je brát po dvou a podělím to dvěma* zapomeň!“

První na řadu přišel Viberg. Sestra hokejistu zvažila a toužebně mlaskla: „To by byl soupeř!“ Pak zaostřila skutečného protivníka. „Tak pojd’te, pane Mattonene!“ řekla jedovatě.

Žena Villem šibovala sem a tam, nutila jej stát na jedné noze, v předklonu, ve sve-

tru, ale výsledek nad šedesátku nevyšroubovala.

„Almo, nechej toho!“ krotila kolegyni pobouřená Eli. „Pět kilo mu nepřidáš, ani kdyby se vážil v bundě.“

„Víš co, mladej?“ rozohnila se bezradná boubelka. „Já nemám jenom tebe. Na, podrž mi to!“ Podala chlapci objemný kufřík, až se prohnul. „No vidíš! Sedmdesát! Já si to hned poznačím, než mi zase zhubneš.“

O desáté poctil oddělení návštěvou populární krajový zpěvák Matti Rajala. Zaplnil jídelnu, zanotoval své největší hity *Každé ráno se směj*, *Život je zahrada* a *Propustka do ráje*, rozplakal se a už zůstal, na tři neděle. Během pobytu pak zkomponoval další dvě pecky – křesťanskou *Jídla si važ* a *Jokinen*.

Po obědě přepadla Villeho nuda. Vzal si knihu a vyrazil do křesla na chodbu. Mohl si číst i na pokoji, ale společné prostory posilovaly naději na setkání s Piltti. Naděje dospěla naplnění ještě před jeho příchodem. Dívka zde už byla, ne ale sama. Bavi-

la se s asi pětadvacetiletým vysokým mužem. Byl silný a jeho řeči plné vznětů. Ville se dovtípil, musel to být Iitori, Pilttin manžel. Tak přece si našel čas navštívit svou ženu.

Chvílemi po ní křičel, chvílemi se omlouval. Pak se oba sebrali a odešli do parku. Ač se Villemu uvolnilo křeslo, vrátil se zklamaně na pokoj. Rány hojila – jako obvykle – Kalevala. Ale krvácely dlouho, Piltti pro dnešek zůstala nepřečtenou runou. Pro dnešek.

23. květen 1999 – NEDĚLE

Tentokrát Villemu nedělní bohoslužba neutekla. Těšil se na setkání s Pánem Bohem i Oskarim už od středy. Kněz dorazil jako obvyčejně – zchvácený, ale usměvavý. „Sestry a bratři!“ oslovil lid po úvodní písni. „Cestou k vám se mi přihodilo něco zvláštního. Na ulici mě zastavili dva muži. Představili se jako Svědci Jehovovi a chtěli si popovídat o Bibli. Čemu v ní nerozumíš, synu? zeptal jsem se jednoho z nich. A tak jsme hovořili. Neměli jsme mnoho času,

asi patnáct minut, o to větší mám teď čest přivítat je mezi námi.“

Dva muži v koutě se nesměle uklonili a ostatní jim uznale zatleskali. Následovaly modlitby a otcovo kázání, i dnes protkáno laskavými moudry přemýšlivého muže. Jejich poslech probouzel ve Villem otázky i úsměvné poznámky do tradiční, obřadu navazující diskuse. Hlasatel víry dnes ale pospíchal, závěrečné požehnání proto zakončilo mši i soubytí Villeho s Oskarim. Brzy se mělo ukázat, že na dlouho.

Dusné odpoledne jako by ztěžka trávilo nepoživatelný oběd a jeho přeplněné břicho vypouštělo do ovzduší vše myslitelné, jen ne veselí. Kustaa s Villem zabíjeli čas po svém. Leželi na postelích a starší z nich vyprávěl historky „pochybného původu“. „Já ti mám, člověče, bratrance,“ začal, „to víš, začínající básník, už dvacet let. Jednoho dne jsem si řekl, udělám mu radost a proslavím ho. Ke čtyřicátinám jsem mu nechal odlít sádrovou bustu s nápisem: *Zde žije a tvoří...*“ Tady udělal schizofrenik

dramatickou pauzu. „*Zde žil a tvořil má kdejaký génius,*“ pokračoval, „ale tohle nikdo. Dal jsem mu ji a povídám: *Pověs si ji na barák, za týden budeš slavný!* A on ti přišel za měsíc, že se to nepovedlo. Tak jsem se dožral a povídám: *Pověs ji vedle okna od záchodu a budeš slavný ještě dneska!*“ Villeho smích pobízel šprýmaře k navýšení laťky. „Jednou nám zase umřela babča,“ načal slibně další veselou historku, „taková zapšklá stará panna. Nikdo jí nechtěl zaplatit pohřeb, takže to jako obvykle zbylo na mně. To víš, dobrák od kosti. Jenže jsem neměl na rozhazování a i kdybych měl, já tu babču moc nemusel. Ale povinnost je povinnost. Zašel jsem za pastorem a začala licitace. On nejdřív, že to musí být s obřadem a hudbou, pak jsem ho trochu zpracoval, tak už trval jen na obřadu, ale pořád jsme se nemohli dobrat nějakého rozumného kompromisu – jako zabalit do pytle a posypat vápnem.“

Villeho představivost zapomněla na hodnověrnost předkládaného příběhu a plně propadla jeho kouzlu. „A jak to dopadlo?“

„No,“ posteskl si Kustaa, „prosadil si svoje. A mě to stálo řadu peněz. Ale epitaf na náhrobku jsem si vydupal! *Nikdy nezapomeneme, Bud' vůle Tvá, S láskou vzpomínáme* – to mají všichni. Jen naše babča má *Boží mlýny melou!*“ Poslední slova bez výstrahy postrčila vypravěčovu náladu z kopce do údolí. „A co ty a Piltti, už je ruka v rukávě?“ zeptal se vážně.

Ville odpověděl vyhýbavě. „Uvidíme,“ řekl jen. Pak přešel do protiútku: „A ty? Už si nikoho nehledáš?“

„Kamaráde,“ vzdychl Kustaa, „ani nevíš, jak bych rád, ale...“

„Zkus seznamku!“ skočil mu do řeči hoch.

„Těmhle věcem já moc nefandím.“

„Proč ne? Za pokus to stojí, ne?“ Ville povzbuzoval kolegu, jak nejlépe dovedl. „Podívej, zrovna tuhle jsem četl zajímavý inzerát.“ Chlapcova dlaň hmátla po novinách na nočním stolku a nedočkavá ústa se pustila do citace: „*Zkušená žena, která už ví, co od života chce, hledá muže ve věku 50–55 let k občasným posezením u ká-*

vy, později možná i něco víc. Gerda, 82 let.“ Mladík zaznamenal alespoň sarkastický Kustův úšklebek, proto pokračoval: „Ani nevím, co mě zaujalo víc, jestli nezvyklý apetit té dámy, ukrytý ve slovech *i něco víc*, nebo optimismus ve slově *později*. Ale když do toho jde taková babka, mohl bys to zkusit taky.“

„Uvidíme,“ usmál se nuceně Kustaa. Až se Villemu zdálo, že tohle slovo už někdy slyšel.

K večerním kartám přišla Piltti v blůzičce s krátkými rukávy, přestože se na holých pažích vybarvily čerstvé modřiny. Ville se ale ani dnes na nic neptal. „Dneska tě s paní Holmovou porazíme,“ rozjitřil atmosféru. „Uvidíš, Piltti!“ A ačkoli to nebylo skutečným cílem žádné hry, měl pravdu. Odehráli deset partií a chlapec pět z nich vyhrál.

„Pozor, abys neurazil štěstí v lásce,“ prohodila dívka na odchodu a zlehka políbila vítěze na čelo.

Paní Holmová ještě spát nešla a Ville zůstal s ní. Prášky jej už tolik neunavovaly, proto se teď zdržoval déle. „Má tě ráda,“ řekla žena.

Hoch zapochyboval. „Myslíte?“ Rozfoukané rozpaky zachytilo až větvoví košaté zvědavosti. „Jaké je vlastně její příjmení?“

„Nummiová,“ odvětila spoluhráčka a sbalila karty do krabičky. Místo nich rozevřela objemnou tašku a vytáhla jehlice a rozpletený svetr.

„Tak Nummiová,“ zopakoval hoch. „Ona je odsud? Z města?“

Oční kontakt paní Holmové setrval na jehlicích, ústa však ochotně vypovídala. „Bydlí kousíček od nemocnice. Přes cestu a pět set metrů lesem. Proč to chceš vědět? A proč se nezeptáš jí?“

„Nezlobte se, jen mi to tak přišlo na mysl,“ odvětil Ville a zjistiv svou další neužitečnost, vydal se i on na své lože.

24. květen 1999 – PONDĚLÍ

Pracovní týden se ohlásil novým příjmem. Byl to mladý kluk, asi třicetiletý. Robustní a podezřele výřečný.

„Doufám, že nám ho nešoupnou na dvojku,“ kvitoval nového výtečníka Kustaa. Ani to nedořekl, už byl tam.

A dlouho se nerozhlížel. Zjevně tady nebyl poprvé. „Ahoj,“ pozdravil domácky nové spolupacienty. Ti zdvořile odpověděli, byť na půl úst. Jako by tušili, že nový host nepřináší věnem klid a mír, nýbrž právě naopak.

Když vybalil poslední věc a na nočním stolku přistál malý magnetofon – zlověstný příslib –, přišel se nováček představit. „Já jsem Jukka,“ řekl přátelsky. Jméno ale bylo to poslední, co vzbuzovalo zájem.

„A diagnóza?“ špitnul Kustaa a jeho zuby nervózně skously spodní ret.

„Nic vážného,“ zasmál se výlupek. „Maniodepka.“

„A do pytle,“ přežvýkal tazatel společně se rtem. „Střídání mánie s depresí,“ vys-

větlil záhadnou zkratku Villemu. „Hádám, že nejsi v depresi.“

„Máš rozum?“ zahlaholil Jukka vesele. „Mně je skvěle. Život je nádherný.“

Nejmladší z trojice rozhovoru opravdu příliš nerozuměl a už vůbec nechápal, co člověk s takovým názorem pohledává na psychiatrii. Ale věřil Kustovi a jeho výraz jej znepokojoval.

Dopoledne strávil Ville po delším čase v křížovkách. Kustaa ležel vedle a tu a tam mu s nějakým slůvkem pomohl. „Stará veslová loď na šest,“ nadhodil hoch. „Končí to na RA.“

„Aurora!“ houkl poradce, aniž odlepil zrak od stropu.

Ville zapíchl ukazováček do papíru. „Dva – čtyři – šest,“ odpočítal hlásky a radoval se. „Ještě že tě mám!“

Vtom vletěl do pokoje Jukka. „Viděli jste ten helikopter?“

Ted' už Kustaa oči od stěny odlepil. „Vrtulník?“ zopakoval suše. „Ne.“

Na odpověď muž nečekal. „Tam bylo krve, pánové. Ten chlápek měl pod kolenem úplně roztrženou nohu! A z ruky mu to ještě crčelo.“ Nadšený hlásič líčil každíčký detail.

Šokovaný Ville konečně pochopil prvotní Kustovo rozčarování. Jukkova slova splasila nezkrotnou hochovu fantazii a hnala ji se srázu do zrádných hlubin.

Rozběhnuté myšlenky zpomalily až doléhající zvuky houkačky. „Jé, sanitka!“ vykřikl radostně agresor. „Hned jsem zpátky.“

Když zmizel za dveřmi, Kustaa vstal a pomalu došel k oknu. „To je taková škoda,“ povzdechl si, „že jsme ho netrefili v depresi.“

Ville souhlasně přikývl. Stále se potýkal s neposlušnou myslí a dosud prohrával. Pro pomoc znovu sáhl po křížovce. „To nebude Aurora, ta veslová loď na šest,“ prohodil po chvíli, „mně tu vychází galéra.“

Kustaa neřekl nic. Pořád se díval z okna a snad přemýšlel. Ale o čem, Bůh sud’.

Po zbytek dopoledne se nebezpečný soused neukázal, Villeho představitivost tak byla dalších ran bičem ušetřena. Depresi ji ale vzdálila až procházka s Piltti. Stačily tři věty a chlapec zářil jako při probuzení.

Hovor se tentokrát stočil ke škole. „Ve kterém jsi ročníku?“ zeptala se dívka.

„Teprve ve druhém,“ odpověděl chlapec. „Ale docela mě to baví.“

„To je dobře. Stejně tě obdivuju, já bych to asi nedokázala. I když bych ráda.“

„To víš, že dokázala. Když jsem já dokázal odmaturovat!“

„Počkej!“ přerušilo hocha děvče a usmálo se. „Budu hádat. Odmaturoval jsi se dvěma jedničkami a dvěma dvojkami.“

„Ale kdeže! Z angličtiny jsem dostal trojku.“

„Já dvojku,“ pochlubila se Piltti. „Jakou jsi měl otázku?“

„Jaké jazyky se mi líbí.“

„To je super otázka!“

„To je,“ souhlasil Ville. „Hned jsem spustil: I like german, spanish, english,

finnish... A učitelka povídá: *Já ti dám FINISH! Ještě máme deset minut.*“

Piltti se rozesmála. „Ty jsi teda dáreček.“ Pak se ztišila. „Mohla bych tě políbit?“

„Políbit?“ zopakoval Ville, jako by nechtěl věřit svým uším. Odpovědět ale nestačil. Dívčina ústa nečekala a přitiskla se k hochově.

Tím ale den zdaleka nekončil. Večerka paradoxně utnula jakékoliv naděje na kýžený odpočinek a nahnala osádku dvojky do bezvýchodné pasti. Ano, Jukka Virinen otevřel ústa a nehodlal je zavřít. Katastrofické historky, svázané hlubokým prožitkem, plnily místnost ještě dlouho po půlnoci. Zoufalý Ville zakrýval uši polštářem, ale proti rozjetému hlasateli nebylo obrany. Našel obecenstvo a domyslí si zájem.

25. květen 1999 – ÚTERÝ

Ode dneška to nebyla sestřička, kdo probouzel osádku pokoje číslo dva. „Á dva tři,

dvá dva tři,“ zněla první slova, která uváděla Villeho a Kustu do nového dne. Zvědavé zraky brzy doplnily jejich zdroj. Ano, byl to magneták na Jukkově nočním stolku. „Vzpažit, předpažit, připazit,“ ozývalo se z malé bedýnky, zatímco její majitel svědomitě plnil předkládané pokyny. Ale co bylo důležitější, za oknem byla tma!

„Co blbneš?“ procedil Kustaa nevraživě.

„Ran-ní ptá-če dál dos-ká-če,“ vyslabikoval Jukka do rytmu.

Rozespalec si promnul zalepené oči. „Kolik je hodin?“

„Už budou čtyři,“ odvětil rázně manický poděs a padl do dřepu, jak to po něm žádal hlas z magnetofonu.

Míra trpělivosti přetekla.

Po obědě si Kustaa zavolal Villeho k válečné poradě. „Poslyš, byl jsem za doktorem a vyhandloval směnu.“

Překvapivá informace zavoněla chlapcově intuici jako jahody v lednu. „Jakou?“

„Toho našeho dárečka šoupnou vedle, na trojku.“

Hoch div že nepovyskočil. „No super!“

Kustaa pokračoval. „K tomu sedmdesátiletému pánovi, co ho přijali taky včera. Dědka je mi líto, ale tady platí zákon rychlejšího – a to jsem já. Nicméně nejásej, bude to bolet.“ Po jahodách sáhla hniloba. „Místo něho nám dají Laukku.“

26. květen 1999 – STŘEDA

Ode dneška to nebyl Jukka Virinen, kdo probouzel osádku pokoje číslo dva. „Zavři hubu, idiote!“ zněla první slova, která uváděla Villeho a Kustu do nového dne. K určení zdroje tentokrát nebyly potřeba ani zvědavé zraky. Ano, byl to Laukka. Řval vztekle na celé kolo a pěstí bušil na stěnu. Ale co bylo horší, za oknem byla zase tma.

„Co šlíš?“ vyjel na výtržníka Kustaa a o chvíli tak předstihl přiběhnuvší sestru:

„Co se to tady děje?“

„Ten idiot vedle mi sem ve čtyři ráno přes stěnu pouští rozcvíčku,“ odpověděl oběma Laukka.

„To není žádný idiot, pane Laukko,“ krotila sestra pacienta v tradičním výrazu. „Já tam zajdu a domluvímu. A vy neřvěte, budíte celé oddělení!“

Po obědě svolal Kustaa opět poradu. „Poslyš,“ začal jako obvykle, „takhle by to dál nešlo. Byl jsem za doktorem a vyhandloval další směnu – tentokrát definitivní.“ Ville nastražil uši. „Laukku pošlou zpátky a místo něj nám dají toho dědka. Doktor souhlasil hlavně kvůli němu. Ale co je důležitější, nám se uleví taky.“

„Dobře,“ přikývl Ville pasivně. „Snad to tentokrát vyjde.“

27. květen 1999 – ČTVRTEK

Ode dneška to nebyl jen Antti Laukka, kdo probouzel celé oddělení. „Á dva tři... Ty šmejde!“ zněla první slova, která uváděla všechny z psychiatrie do nového dne. Zdroje byly dva, oba v pokoji číslo tři.

Co přesně se v místnosti dělo, nikdo neví, ale po snídani na nástěnce znovu majestátně viselo Laukkovo jméno. Zpráva

zněla až dráždivě stroze: „Káráme Anttiho Laukku za hrubé slovní napadení spolupacienta a staniční sestry.“

Nadešlo odpoledne a Ville s Piltti byli zase spolu. Procházeli se po parku a klábosili o všem, co Piltti napadlo. Dívka se snažila zavést hovor na téma „my dva“, zatímco nesmělý hoch jej udržoval na bezpečnějším „já a ty“. To ještě Piltti tolerovala, když se ale téma dvěma dovednými kličkami stočilo k „já a pes“, rázně zakročila.

„Lavička,“ řekla a přiměla chlapce k posazení. Pak udeřila. „Proč se tak bojíš mluvit o nás?“

Ville sklopil zrak. „Já se nebojím.“

„A proč teda uhýbáš očima?“ pokračovala Piltti. „Neuhýbej a podívej se na mě.“

Hochovy tváře znachověly, ale oči se odvázně vztyčily.

„Neboj se,“ řekla dívka konejšivě a něžně pohladila milého po dlani. „Chci vidět tvé oči.“

Ville se konečně osmělil a zrak zacílil do míst dosud neprozkoumaných. Chlapcovy a dívčiny oči se setkaly.

Piltti se usmála. „Co vidíš?“

„Modřinu,“ odvětil Ville spontánně.

Děvče zklamaně zakroutilo hlavou.

„Nezlob se,“ zachraňoval situaci hoch, „já to prostě neumím.“

„Co neumíš?“

„Říkat pěkná slova a tak.“

Pilttin hlas znovu znězněl. „Určitě to dokážeš, jen musíš chtít.“

„To nestačí,“ řekl Ville bezradně a na okamžik utichl. „Když ti řeknu, že v tobě vidím sedmiletou holčičku, budeš se mi smát.“

„Sedmiletou holčičku?“

„Nemůžu za to. V každém vidím dítě.“

Piltti opět pohládila Villeho dlaň. „Tak vidíš, že to dokážeš.“

Večer dávali v televizi oblíbenou americkou komedii, jídelna se tak zaplnila čteněji než obyčejně. Když ale odbila devátá, přišla sestra a nekompromisně nahnala divá-

ky do pokojů. To ještě netušila, že jejího zákroku tentokrát nebylo třeba, neboť televize záhy pohasla sama. Stejně jako světla na chodbě a vůbec všechny elektrické spotřebiče na oddělení. Jediné světlo přicházelo zpoza oken z protější budovy interny.

„Co se děje?“ ozývalo se ze všech stran. Všeobecný povyk uklidnila až sestra. „To budou pojistky, už se nám to stalo. Vyzná se tady někdo v elektrice?“

Nastalé ticho rozčeřil mužský hlas. Kustův hlas. „Já dělám rok elektrikáře.“

To již sestra přinášela baterku. „Výborně!“ vzdychla ulehčeně.

Následně oba, doprovázeni hloučkem zvědavců, otevřeli elektrickou skříň. „Budu potřebovat kleště,“ poručil si Kustaa. Než se stačil zorientovat, držel šroubovák v ruce. Zaskočen množstvím drátů, bedlivě se rozhlížel. Žena zatím čile asistovala a na celé dílo svítila. Konečně se muž odhodlal k činu. „Jaký to bude mít efekt...“ zamumlal a jazykem nervózně olízl spodní ret, „když to tady spojíme?“ Cosi klaplo, ale kolem zůstala tma. Šroubovák v Kusto-

vě dlani znovu zarachotil ve skříní. „A jaký to bude mít efekt, když...?“ Klap. Zase nic. Bývalý elektrikář se za vydatného zájmu všudypřítomných poradců nadechoval k dalšímu pokusu. „A jaký to bude mít efekt, když...?“ Klap, blik. Světla naskočila.

„Sláva!“ zajásala sestra a hlouček se začal trousit do svých pokojů.

Jen Kustaa skříň ne a ne zavřít. Dávná profese jej opět pohltila. Prahnuł po slávě – a po zlepšovátku. „A jakou to bude mít svítivost, když to tady povolíme,“ zeptal se řečnický sám sebe a svou tezi vyzkoušel. Klap. Světla zůstala svítit, pouze za oknem pohasla interna. Zaskočený elektrikář se v mžiku přestal zajímat, jakou to bude mít svítivost, a začal přemítat, jakou to bude mít dohru.

28. květen 1999 – PÁTEK

Dohru to mělo následující: na nástěnce se vedle Laukkova jména objevilo i jméno Kustovo. „Káráme Kustu Koskelu,“ stálo tam, „za nebezpečnou manipulaci s elektrickými jističi. Neopatrným počínáním

způsobil výpadek proudu na interním oddělení.“

Sám viník kritiku právě četl, když se za jeho zády ozval povědomý hlas. Byl to Laukka. „Á, tabule cti!“ zahřměl, když spatřil zhrzeného čtenáře. Nato se postavil po jeho bok a nový – výjimečně ne svůj – příspěvek si se zaujetím přečetl. „Dobrá práce, Koskelo,“ ohodnotil pochvalně a poplácal provinilce po ramenou. „Já poslal do prdele jenom sestru.“ Pak vzhlédl ke svému jménu. „Spolu dokážeme velké věci.“

31. červenec 1999

V porvooském činžovním bytě sedí na pohovce se zamlklou čtrnáctiletou dcerou obtloustlý prošedivělý muž. Dívá se v televizi na zprávy a pije pivo.

V záběru se objevuje Ville Mattonen, vyváděný v poutech dvěma strážci ze soudní síně. Kamera přejíždí nepřítomného hochy a cílí na reportérku. „K dvanácti letům vězení s ústavní léčbou byl dnes za vraždu pětadvacetiletého Iitori Nummiho helsinským krajským soudem odsouzen o pět let mladší Ville Mattonen z Lasivuori. Zavražděný byl manželem pachatelovy spolupacientky z veikkolské nemocnice.“

Muž před televizí polkne pivo, mocně říhne a bezdůvodně uhodí dceru do hlavy. „Parchant!“ utrousí. „Měli mu dát doživotí.“

Kde jsi?

V Pohjole.

V říši temnoty?

Myslím, že není tak temná. Nemůže být...

Vždyť se ani neví, kde je.

Já to vím.

Jako malá stála u cesty,
když jí Francouz a Švéd
přinesli kříž

Přivykla temnotě a zná cenu slunce,
proto nestala se temnou

Je přeci Suomi, dcera smutné krásy

Proč by se bála, až Francouz znejistí,
proč by se bála, až přijde – FIN.

Obsah

Předmluva	4
DĚVČÁTKO SUOMI	6
PIRKA: FINSKÁ BÁJ	57
ANJA, DĚVČE ODJINUD	238
ŠTĚSTÍ NA KOIVULE	303
JOUKOLSKÝ UČITEL	328
KREV SNĚHU	397
FINSKÉ SLOVO LÁSKA	478
HANNA	727
MEZI KAPKY	887
Závěr	1012
Obsah	1014

DĚVČÁTKO SUOMI (MEZE SVĚTOVÉ BOUŘE) LIBOR KONOPKA

Text © Libor Konopka, 2019

Ilustrace © Miroslava Vrágová, 2019

Na obálce je použit detail z obrazu Eero Järnefelta Raatajat rahanalaiset (1893)
V knize jsou jako barevné ilustrace použity
malby Eero Järnefelta Syysmaisema
Pielisjärveltä (1899), Auringonlaskun
jälkeen (1887), Haukat metsässä (1895),
Salon tyttö (1894), Leikkiviä lapsia (1895),
Mäessä (1895), Kesäyön kuu (1889),
Kevättalven aurinko (1893), Koivuja
(1884) a Raatajat rahanalaiset (1893)
Grafická úprava a sazba © Libor Konopka,
2019

Druhé, rozšířené vydání © Lukáš Vik,
2019

ISBN (EPUB): 978-80-7536-275-9

ISBN (MOBI): 978-80-7536-276-6

ISBN (PDF): 978-80-7536-277-3